

પ્રસ્તાવના.

શ્રી શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગના સદ્ગુરુ તથા આચાર્ય શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્રભગવાને પોતાની કુમારનસ્થાથી તે આજસુધીમા, મહાકાનમા પ્રાત કાવમા, યમદંડમા, ભક્તમા, ધર્મધ્વજમા, સદુપદેશશ્રેણીના આજસુધીમા પ્રકટ થયેલા ત્રેવિશ વિભાગોમા, સાધનસમારભના આજસુધીમા થયેના અગીયાર ઉત્સવોમા, ચિતિપ્રીપ્રકટીકરણો ત્સનના આજસુધીમા થયેલા સાત ઉત્સવોમા, તેમ જ અન્ય વિરિધ નેમિત્તિક પ્રમગોમા જે જે પદો તથા છંદો રચ્યા છે, તે સર્વનો આ પ્રથમા સમ્રદ્ધ કરનામા આગો છે

કાવ્ય લખવાનો તેઓશ્રીએ પ્રથમ ન્યાયે આરભ કર્યા હતા ત્યારે તેમનું વય ઘણું નાનું હતું એટલા અદ્ય વયમા તેઓશ્રીમા સારા કાવ્યો રચનાનું સામર્થ્ય દોણુ સભવતું જ ન હતું એવું બહારના અનેક મનુષ્યો માનતા, તથા કહેતા એટલું જ નહિ પણ ઘણા શ્રેયસ્સાધકો પણ એવો જ અભિપ્રાય દર્શાવતા કેટલાકે તો એટલે સુધી કહેતા કે આ પદો વર્ગના અગ્રગણ્ય સાધકો લખતા હતા, અને તેઓશ્રીને નામે પ્રકટ કરતા હતા સમય પીતતો ગયો તેમ તેમ તેઓશ્રીની ખીજરૂપ કાવ્યપ્રતિભા વેગથી વિકાસને પામતી ગઈ, અને ગયા પાંચ સાત વર્ષથી અગ્રગણ્ય શ્રેયસ્સાધકોથી પણ ઉત્તરોત્તર ચઢતી પકિતના જે ઉત્તમ કાવ્યો તેઓશ્રીનરકથી પ્રકટ થતા ગયાં, તેથી શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગ ચકિત થઈ ગયો એટલું જ નહિ, પરંતુ બહારના મનુષ્યો પણ તેટલા જ ચકિત થઈ ગયા

વિવેચક દષ્ટિથી અનુક્રમનારને તેઓશ્રીના આરભના કાવ્યોના કાવ્ય અધિક ચમત્કૃતિ જોવામા નહિ આવે, પરંતુ જેમ નદીના મુગમાં જગ ધાડુ જ થોડું છતા જેમ જેમ આગળ માર્ગ કાપવામા આવે છે, તેમ તેમ તેનો પટ, પ્રમાણ તથા વેગ વધતા જાય છે, તેમ જેમ જેમ તે આગળ વાચતો જશે તેમ તેમ પ્રત્યેક પકિતમા તેને કાઈ ને કાઈ પ્રકારની ચમત્કૃતિ દષ્ટિએ આચારિના ભાગે જ રહેશે કેટલેક અંશે તેઓશ્રીની વાણીનો પ્રવાહ સમુદ્રમર્મીપ આચારી એમ્મેઝોનના પ્રવાહની પે. જેનાગને તેના મહા પ્રતાપથી નિગમયમા લીન કરી નાખે કે કેટલેક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીના આદિનનો ખેશકર્દમમા કળી ગયેલા મનને તત્કાળ બહાર કાઢી, તેને નુદ્ધ કરી ગગનના પ્રશાન પ્રદેશમા વિહાર કરાવે છે, કેટલેક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીનું અપૂર્વ માર્ત્ત કર્કશ હૃદયને પણ નવનીતના જેવું સુષોમન બનાવી દે છે, કેટલાક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીમા વહેતો આભાવિ હાસ્ય અમ, કી

ન હસનાની પ્રતિજ્ઞા લેઈ બેઠેલા દુઃશીય મનને પણ પોતાની પ્રતિજ્ઞા ઝોડાવી હસનાની ફરજ પાડે છે, કેટલેક સ્થળે તેમની વાણીના પ્રતો દના પ્રહારો વ્યા તેમનો પ્રધાત થયો જોઈએ તેવે સ્થળે જ પ્રધાત રીતે ઈર્ષિસત પરિણામ પ્રકટાવે છે, કેટલેક સ્થળે તેમની વાણીમાથી અતી જ્ઞાનામૃતધારા સસારાનળથી દગ્ધ અને મૃતપ્રાય હૃદયતરંગોને નવપલ્લિત કરી દે છે, કેટલેક સ્થળે તેમની વાણીમાથી વહેતો ભક્તિરસ વિષયાભિમુખ વૃત્તિને ઈશ્વરાભિમુખ કરીને તેને ઉચ્ચ જીવનનો આસ્વાદ અર્પે છે, ઈશ્યુના શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર ભગવાનના ગિગમૃતનુ જેમણે આસ્વાદન કયું નથી તેમને ઉચ્ચ પ્રકારના કા પો જેવા લેખ છે, તેનો અનુભવ થયો જ નથી એમ નિશ્ચયપણે કહેતા અમને નેશ પણ સંકેત થતો નથી ૧૫૦ ૧૫૬, ૧૭૬, ૧૮૦, ૨૧૮, ૨૫૪, ૨૫૫ ૨૬૦, ૨૭૧, ૨૭૬, ૨૮૦, ૨૯૮, ૩૦૪, ૩૦૭, ૩૧૩, ૩૧૯, ૩૨૨, ૩૨૫ ૩૩૨, ૩૩૭, ૩૪૦, ૩૪૪, ૩૫૧, ૩૫૨, ૩૫૩, ૩૫૬, ૩૬૯, ૩૭૧, ૩૭૩, ૩૭૮ આદિ અનેક પદો પૂરોક્ત કથનના વ્યવત નિદર્શનરૂપ છે

શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર ભગવાનના આજ્ઞાસુધી પ્રકટ થયેના સમગ્ર કાવ્યસમુદાયમાં ૩૭૩ મુ પદ એ દેવાવયઉપર સુનર્ણના કલશસમાન વિરાજે છે તેઓશ્રીએ આ પદવિના બીજું કશું જ લખ્યું ન હોત તોપણ એ એકલું પદ કોઈ પણ સહૃદયને તેમની દૈવી પ્રતિભાનુભાવ કરાવના પૂર્ણ છે તાવવાદપૂર્વક સારા સગાતાના મુખ્યથી આ પદને શ્રવણ કરનારને, દિવ્ય સંગીત મનને કેવા જીર્ણ પ્રદેશમાં આકર્ષી જાય છે, તેનો તત્કાળ અનુભવ થશે તેના ગાનમાં જે દિવ્ય શાંતિના આદોષનો પ્રકટે છે, તેવા આદોષનોનો અનુભવ ઉત્તમ ગણાતા ગાય ધના ગાનશ્રવણથી પણ ભાગ્યે જ કોઈને થતો હશે

હાનના નામકોમાં જે લયો ગવાય છે, તેવી લયોમાં આ પુસ્તકના પણ પદો સાથી લખવામાં આવ્યા છે, તથા એક પદમાં પ્રતિપાદિત અર્થનો અન્ય પદમાં પ્રતિપાદિત અર્થસાથે પ્રસંગ સાથી વિગ્રેધ દૃષ્ટિએ પડે છે, તેનું સમાવાન આ ગ્રંથસાથે જ પ્રમ્ન કરવામાં આવેના મુદ્રાસ્ત્રોતસ્વિનીના દ્વિતીય કંદોલની પ્રતાપનામાં કરેલું લેવાથી અત્ર તેની પુનરુક્તિ નિષ્ફળ છે

જેમને અર્થ આ સદ્સથ પ્રમ્ન કરવામાં આ પો છે, તેઓ તેનો યથેન્દ્ર લાભ લે

સ ૧૯૬૬ આશ્વિન સુદન પક્ષ ૧
મગધનાર તા ૪-૧૦-૧૯૧૦
શ્રીનૃસિંહાશ્રમ, વડોદરા.

શ્રીશ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ત

પદ્યોની અનુક્રમણિકા.

પ્રથમ પંક્તિ.	પૃષ્ઠાંક.
અકલિત ને અતુલિત છે, મુજ સ્વરૂપ ન્યાયે રે....	... ૧૫૫
અતિ દ્રવ્યનો રથ છે ભવિષ્યે દળદબાથી ચાલતો....	... ૬૨
અભય આણુ વર્તે આજ વિશ્વમાંહિ. ...	... ૩૦૪
અમને લાગી સ્વરૂપશું તાળી, રહીએ અમે....	... ૨૬૪
અમલ પીધા મેં ધુટી, રામરસ. ...	... ૧૬૮
અમારા પાયાનાં રોડાંને, હુણો લાગીયો રે....	... ૨૪૫
અમે ઇષ્ટ શ્રીનૃસિંહપદે મહાશીએ રે....	... ૧૬૫
અમે તનુ અમારા નાથતણાં, છે નાથ અમારા પ્રાણુ...	... ૧૮૪
અમે તો પ્રેમધેણાં, ચિત્તહર, મુંદર, ભયહર, નટ્યર.	... ૧૭૫
અમે બ્રહ્મવિના અન્ય કાંઈ ભાગતા નથી....	... ૨૬૪
અમે વિશ્વનાથ અંકમાંહિ ખેલીએ રે....	... ૪૭
અરે ચિત્ત માગ, હું વશ થઈ કાં ના.	... ૧૮૭
અરે જાણ્યાં એ તો જાણ્યાં રે, પ્રિયતમ તમ જુદાં વચન....	... ૧૭૭
અરે મુજ બાંધવો, સાવધ થજે ગુણી મારી વાણી...	... ૧૭૨
અરે જો સુભાગી જીવ જાગી કોણુ સમીપ આ....	... ૧૫૯
અત્રદ્ધા મારી, કરી કરણા પ્રભુ ટાળો...	... ૨૦૭
અહા ! સિદ્ધસમાજ શો આ દીપી રહ્યો...	... ૨૦૦
અહાહા ! સદા પ્રભુ પ્રકટ રહો છે. ...	... ૧૩૯
અહો કિમીયાગર ! તાહારો જ કિમીયો અદ્ભુત ખરેખર. ...	... ૯૬
અહો ! રેલી શું રહ્યો હરે સ્વરૂપાનંદ....	... ૧૫
આજ જે સાધન કરશે, નૃહરિ પ્રભુ સત્વર વરશે....	... ૧૧૫
આજ પ્રભુપદમાંહિ શમાયો...	... ૧૦
આજ મેં નિહાળ્યો એક ચમત્કાર ભારી....	... ૨૬૭
આજે એવો કોણુ વિવેકી, હિતપ્રદ શુદ્ધ વિચારે...	... ૧૩૭
આજે કર્તવ્યાવધિ પામ્યો, કર્તૃત્વાભિમાન વિલાસી...	... ૮૧
આજે મનના માન્યાસંગે મોજ માણુશું...	... ૨૨૯
આજે સાધક અર્થસિદ્ધિ પામજો. ...	... ૧૧૨
આજે સાધકવૃન્દ રે ચિંદકે રમે હૃદયે રે....	... ૧૦૮
આજે સંયમમાં પ્રેમવડે વહીએ. ...	... ૧૧૧
આણી કરેણા પ્રિયતમ આજે. ...	...

આનંદની હેલીમાં, આવોને નહીંએ. ...	...	...	૩૦૩
આનંદ માણવા આવો, હે બધુઓ!...	...	...	૨૨૪
આનંદે, નૃહરિપદે નમીએ. ...	...	...	૧૮૭
આપ જ એક આધાર, મારા સાર. ...	...	...	૭૬
આપને આપને વિશ્વના ઈશિ આ! ...	...	...	૫૧
આ લહરિ ક્યાંથી આવે, શુ દિન્ય પ્રભા લાવે. ...	...	...	૨૩૧
આલિંગી નાથ આજે, આ દાસી હરખાય છે. ...	...	...	૭૮
આવો, આવો, હૃદયનાથ ! આજે આ નયને જણાઓ. ...	...	...	૨૦૨
આવો આવો હૃદયમાં, હવે નૃહરિ. ...	...	...	૮૦
આ સ્ફુરણ ક્યાંથી આવે હું અહા કે સ્ફુરાવે.....	...	...	૨૩૩
‘ઉજળું થયું’ રે મનહું ‘ઉજળું થયું’ રે... ..	...	...	૩૦૮
એક ઈશશરણ, ઈશશરણ, ઈશશરણ મારે. ...	...	...	૧૫૭
એક ખરી કળા, કહું જે પુષ્કળ, સુખ ઉપજાવે આદાદા ..	...	...	૨૨૧
એક તત્ત્વ હું નિહાળું નિત્ય, જ્યાં ત્યાં ...	...	...	૨૭૦
એક દિવસે પ્રભાતમાંહિ વાણી આકાશે થઈ. ...	...	...	૨૩૪
એક ભૂખ્યો શિક્ષક, ભુખ ભાગવાતું માગવા. ...	...	...	૨૬૦
એક સમય ગુરુજીએ કીધું, નેત્ર મીંચતું હાલ. ...	...	...	૧૭૬
એક સમય જીવન ને મૃત્યુ અસ્પર્શ મળ્યા. ...	...	...	૧૬૧
એ તો જ્ઞાનના માર્ગો આરા રે. ...	...	...	૨૨
એ ધાર્યું નરતતું ધારી રે, મેળવવાને.....	...	...	૧૧૪
એ નાથ આવે છે, મારા જીવનતણા આધાર. ...	...	...	૧૫૦
એ.....સુખને કહી શું શકાય... ..	...	...	૧૨
અંતર, જીવશિવ જૂદા ન જાણું ...	...	...	૨૨૬
અંતરની આ પીડને, જાણી, કાણુ નિવારે. ...	...	...	૪૩
અંતરમાં ‘એવું’ સમજાવી ગયો,—કાઈ મને.....	...	...	૨૨૯
અંતરમાં જેને સ્વામ સાચો, તેને ન ઉની આંચો. ...	...	...	૧૪૦
અંતર રે, અહાહા, કરે આંતરીઓ ચમકાર. ...	...	...	૧૯૮
અંતરવિષે તું ઉતારી, અરે વીર, બોધ લે આ સ્વીકારી. ...	...	...	૨૪૪
અધારીયામાં, સઘળા જન ભૂલવણીમાં ભૂલીયાજી....	...	...	૧૦૪
કરવા કસોટી બંધ કરતા, જે પ્રજા એક દારને... ..	...	...	૬૧
કરના નાથહી લાવે, અધમ મોંઘે. ...	...	...	૨૬૧
કસોટીમાં શ્રદ્ધા તો ટકતી વિરલની. ...	...	...	૨૫૦
કહો ક્યાં વો ગયે મેરે ચાર... ..	...	...	૧૯૭

ક્યાગે ક્યાગે, ક્યાગે ક્યાગે, મ્યા ગે, જોષશ હુ દેયાદાર	૧૧૦
કૃષ્ણ રાધિકાસહિત એકદિન, નવનીતઅર્થે	૧૦૫
કોઈ કરણાણુ દર્શાવે માગે વાનમો રે	૨૧૪
કોઈ કહેશે મ્યા વમીયા છે ગુરુજી અમારા..	૧૭૮
કોઈ ગુરુગમી વિરન જાણીયુ કે ..	૧૪૯
કોઈ થાઓ નિજગપ સગી	૮૬
કોઈ શુભ સરકારી, ધાગે આ સુનિચારને રે	૧૪૬
કોણુ કાઠ્યુ .	૨૬૫
કોણુ કે નગરીનો તુ ગ્વામી મારા રાજ રે	૧૨૫
ગગનમા ઉડાવજો કે, મુજ પતંગને	૨૫
ગગને તુજ નિનયનમા વસજો હે પ્રિય પંખી	૮૫
ગારી ગ્રથિ અમે ગુસ્સરથી	૨૮૬
વટધનમા વ્યાપ્તો જોઈ મારો રામ ...	૧૮૫
ધનના આ અનનની જોઈ નાથ ' તારી	૩૦૬
ધાન જે લાગે હૃદય કોને મટેવો	૨૮૩
ચાનો જાળ્યો હૃદયમાટે, કર્તવ્ય એ વિના	૭૧
ચાના મારા ટદુજી તુ ચાન ઇચુક ઇચુક	૩૦૭
ચિતિચદ્રછાયમાલ્ય, રમણુ થતા મુજ હર્ષ ન માય	૩૧૧
ચિતિચદ્રની આ છાય અહા ! શી શીતનકાર	૧૨૭
ચિતિતત્તનમા ચિત્ત માં રમે છે	૧૮૬
ચિતિપતિ રાજે સાક્ષાત્ અર્નિ આજ	૨૨૨
ચિતિપ્રવાહ દગ્ગિસમીપ, જલય વલ્લો લાળો	૧૫૩
ચિતિસ્વરૂપ અવિનાશ નૃહરિ પ્રભુ !	૧૮૫
ચિત્ત હરિમય માંડ કે મંડ મદા એ	૪૮
ચિન્મય આ વાગ કાં દશદિશ ચિતિષ્ઠિત પ્રસ્ના	૧૨૭
જાઈ અતગમા તુજ સચ્ચિત્તઆનંદવગ્ગ નિહાગને	૬૦
જગત જગદીશમા વસ્તુત બેદ ના	૫
જગમા હુ મુ ત્યારે ખડ .	૧૭
જય અમ્ન કનાગ્પદ, ગમ્ન હવનનિધિ	૨૫૭
જય અનંત અનુપતી વાસનાધિ	૨૭૧
જય ચિતિસ્વરૂપ વિશ્વરૂપ શાન અનુપ	૬૮
જય જગદીશ્વર સ્તનન આદર્શ્યે, લહી શિશુ.	૧૧૦
જય ! જય ! ચિતિપતિ પ્રણામ, કરીએ	૩૧૦

જય જય જય જગદીશ, વદીએ શિર નામી	૮૨
જય જય જય વિદ્યહતી, નમીએ	૧
જય જય જય વિભુ નમીએ પ્રીતે	૨૧૮
જય જય જય સચ્ચિતિસુખધામ	૧૨૮
જય જય જય સિદ્ધેશ્વર શ્વામિ	૨૦૨
જય જયતુ યમદડધારિ, સુધર્મધ્વજ	૫૭
જય જય ધર્મધ્વજનૃત નૃહતે । ૫૩ પ્રણામ અપાર	૫૭
જય જય નરહરિ દાતા	૨૪૯
જય જય નરહરિ સ્વામી કૃતાર્થ આજ યયા	૧૮૮
જય જય નૃહરિ પરિપૂર્ણ । અવિનાશી ।	૨૩૨
જય જય પ્રકૃતિપતિ, જય કરણાનિધિ	૮૭
જય જય શ્રીપતિ ભતિપતિ આજે રે	૪૮
જય જય સિદ્ધેશ્વર મુદ્દતમણિ	૩૧૩
જય જય હે શુરો । નમીએ પ્રેમે આપને	૨૦૩
જય મારતિ મહાનીર । હર્ષવડ	૩૧૨
જય રિજય મહા ઉદય કર	૬૩
જય શીમહેશ પ્રયડનો જય અભયપ્ર યમ ડનો	૬૦
જય સચ્ચિતિધન । જય ભવભયભજન ઈશ	૭૫
જય સુખધામ । મન અભિરામ । કરીએ આજ.	૨૮૫
જય સ્વામિ । શિર નામી, પ્રણામીએ, દુખવામી	૨૦૧
જગ અતરની વેદના, વિદારો વિભુ	૧૬૧
જરા અતરમા હારે પ્રધાગે પ્રભો ।	૧૨૩
જરા મારા મદિરમાએ આવતા જન્મે	૨૮૨
જય સ્વરૂપમા રમી હું રહું, મુજને હું આત્મચરણ લહું	૨૭૮
જાગી જોતા તો મુજને, ક્યાંહિ જુની હ જોતા	૨૫
જાગી જોને, દુસ્તર આ ભવદરીઓ	૭૭
જાગો જાગો આત્મારામ । જગાડે દર્શનઆતુર હવ	૧૨૮
જા હવ હસા । માનસરે	૮૫
જાણુ છું, જાણુ છું કષ્ટ બધું તાહર	૫૭
જાણો છો કે વીરા રે, કોના છે શ્યામ	૧૫૬
હને ઇંદનામ વીણા નહિ	૧૮૮
હવ અરે વનખા દયા, કા માટે તું નિત્ય	૫૮
હવને ઈશના ઈશ પ્રભુ આપજો	૧૨

હવ યજ્ઞને નાથ, ભર હરિથી બાથ...	...	...	૬૫
હવ શિવ જૂઠા ન જાણીએ...	...	...	૧૬૫
જુઓ જુઓ પશુ પક્ષી નરનારવિયે એક ચૈતન્ય લદાય	...	...	૧૫
જેની માનદષ્ટિ સ્ત્રીવિયે...	...	...	૨૨૬
જે પ્રભુ સધળું જ દે છે, પછી હવ સીદો...	...	...	૧૫૭
જેયું જેયું જેયું, દુઃખ વિપયમાંહિ જેયું	...	...	૪૨
જ્યોતિર્ભય તત્વાકર ! વ્યાપ્ત સભર !	...	...	૨૬૫
જ્યાં જગદીશ જેતો ત્યાં પછી, જગને	...	...	૩૧૧
જ્યાં લગી ઇજની શુશ્રૂષા ના કરી.	...	...	૫૦
જગદગ્રહણે જગકે ચિતિભ્યોતિ	...	...	૨૭૬
જગજ કરતી આ અહો ! શી, દિવ્ય રશ્મિ આવની	...	...	૧૮૫
જાણ્યો શરણે મારો હસ્ત, હું નિર્ભય...	...	...	૩૪
જુલો મમ હવનનિધાન, જુલાવું આજ.	...	...	૨૭૧
ટંકાર આ શો અહો ! આજ આવે...	...	...	૧૦૮
દરે તત્ત્વમાં વૃત્તિઓ જેની તમામ...	...	...	૭૮
દહાપણુ ક્યાંનું આવીયું, દોઢ ડાહ્યા ઓ હવ....	...	...	૨૮૪
તત્ત્વતણા દદ ચિંતને, જેની વૃત્તિ રમે અહો રાત રે.	...	...	૨૪૧
તપશ્ચર્યા આજ હું સાધું.	...	...	૧૪૮
તમે અવધૂત યોગી આવા ક્યારના થયા.	...	...	૨૮૧
તમે શા માટે હવલાન બૂલતા નથી.	...	...	૨૮૪
તમે સંગોગમુખ શાને માણતા નથી.	...	...	૨૮૦
તાડું તું સંભાળ, ચઢ ના બીજનઓના વાદે.	...	...	૨૬૧
નૃમિ મુરતરુને સેવી, તૂમ થઈ ફરંધું.	...	...	૨૨૦
તે, હૃદયે નૃહરિ પ્રકટે, અનિ શાંતિ ન્યાં રહે.	...	...	૯૪
તેં હવે બગભક્તિ બદુ માંડી રે, ધતારા હવડ...	...	...	૨૧૨
ત્યજને હવે તું વિપયતાન.	...	...	૫
થઈ ગયું વિપરીત ભક્તિરવરૂપ.	...	...	૯૧
થઈને નૃસિંહશિશુ સાચા, સાધક પીર ! હો.	...	...	૨૫૩
થવા સમ્યક્સ્વરૂપે અભિન્ન રે.	...	...	૭૪
થાક્યો પૂરો હાલે જરી તો હરિ રમરવા દે.	...	...	૧૦૨
થાજે. થાજે, આજ પ્રસન્ન, કરણા કરી.	...	...	૬૬
દુઃખમાત્રથી ડાબુ ઊગારે ? એક દષ્ટ અંતર્યામી.	...	...	૨૪૮
હરથી જેનાં ચંદ્રમાં કાળા ડાઘ જણાય.	...	...	૨૫૬

દટિ નાખી જીવ જો તુ, કાણુ સમીપ તારી	..	૫૫
દમુગી મારા ભારા સાસરીયા		૧૬૯
દે જીવ સન તુ ચિતા મેની		૧૩૮
દેવજો દીકા ને મોટા દેવજો દીકા		૨૮૮
દો દૃષ્ટિ દેવેશ દેશને દો વૃષ્ટિ દેવેશ		૮૪
ધન્ય ધન્ય આજે પૂર્ણ ખીલ્યા, મહાભાગ્ય હો		૩૧૦
ધરતુ નિયતુ શુ ધ્યાન ! ના ના		૨૨૫
ધોકો આ રુ જોન ને, મારો		૨૬૪
નની જ્ઞાન પ્રકટતુ, કાઢ વાતો ક્યેથી		૨૨
નમીએ નમીએ નિભુ ! વાગે વાગે, હર્ષે વધાગે		૧૭૦
નયનનમે સિત કછુ નયા ચેન		૨૪૨
નરહરિ જયયશને આપજો		૧૮૪
નરહરિ નાથ પધાગે, દ્વાગે, શિર ધાગે, કર ચાગે		૨૩૪
નરહરિ નાથ રમણીય પ્રાતર નિષે, પ્રેમથી		૩૧૨
નન ધરીશ તુ અતર ખીક, સદ્ગુરુ શરણુ મધુ		૬૪
નનીન શુ વર્ણવુ કે હુ નિત્યે તારી પાસ		૧૨૧
નહિ સિદ્ધિ કોઈ મળી, શાથી હજી		૨૩૯
ના કદી ધાર્યુ આવુ સ્વપ્ને મે તો પ્રિયતમ જશે		૩
નાથ દેખાઈ મ્ના ચા'યા ગયા	...	૧૦૩
નાથ શરન હુ તિહારે અનમે		૨૫૬
નાથ હૃદ થઈ હવે ઘણી આ દુખના દહાડા કાપો કે		૧૭૦
નિજ નનનરે પ્રકટ પ્રભને પ્રેમે ક્યાગે પેખશે		૫૩
નિજ મદિટે વખીને વહાનો, ચિત્ત ચળાવે		૮૭
નિજ સ્વપ્ને જોતી વૃત્તિ રમી છે		૮૧
નિદ્રથી જાગી જુઓ શાણા વીતી રાત છે		૧૭૧
નિર્મળ કર તારી વાણી કદ વચને કદી		૨૦૫
નિશાન નિજ આશ્રિતનુ પાનન પ્રભુ		૭૪
નિશ્ચલતા નાથ ન દેશે જી કાર્ય કરામા		૨૮૮
નિહાજો આજે રમ હૃદયે ચિનિચદ		૧૦૭
નનન આ વન કે પ્રણુતિ કરી યાત્રીએ ને		૮
નનન વર્ષ આજ પ્રભુ મરણા કરી વર શુભ આપજો		૫૨
નૃસિંહના શિષ્ય નૃસિંહ ચાજો		૨૭૧
નૃમિહપદ નામુ કે, સાચો મારો આશ્રય એ		૩૩

નૃસિંહેશ ! જય જય અરિનાશી, મુખગામિ. ...	૧૪૬
નૃદગિ નિરંજન મુનિનરંજન ભક્તદગજન ...	૧૬૦
નૃદગિ ડે, અતુલ આજ દગ્ધા પ્રમાણે	૧૩૫
ન્યારી, ન્યારી, દેવી અગમ્ય ભૂમિકા અમારી. ...	૩૦૬
પિપામિત દિય લગી, નિરહકટારી. ..	૧૮૧
પેલા નિર્વેદવાત્રીને જોલાવગો નદિ. ...	૨૮૬
પ્યાગ પધિ ! જ્ઞેજે જગી. ...	૧૬૪
પ્રકટો વિનિપ્રીપ આજ શુદ્ધ લક્ષ્યમા..	૮૧
પ્રકાશને જોળવા એક દિન નિકળ્યો એક દીયો ડે	૨૨૦
પ્રજ્વાલ પ્રજ્વાલ જય જય નૃદગે ! ...	૮૭
પ્રમાનતા મમણે ડે, મમજે હવ છંદને ડે. ...	૬
પ્રભુ ! આજ તે જ્ઞાન આપો ..	૮૮
પ્રભુ ! આજ પ્રત્યક્ષ થાજો . ..	૫૪
પ્રભુ ! આ વ્યવહાર સુધાગે, જ્યેથી સુધે. .	૧૮૮
પ્રભુજી પધાગે ડે, અંતર્મૌલ્ય... ..	૧૩૩
પ્રભુ જે જે દેગો ડે, તેજ માટે યેવુ છે. ...	૨૧૯
પ્રભુજો દોડી તું યાતાં ડે, હો હવડા	૨૧૭
(દે) પ્રભુ નિજ જનને, અભય દીયો ...	૪૬
પ્રભુપામે ગુપ્ત જામે, મહે તે લહે તે. ...	૮૮
પ્રભુ પ્રમન્ન આજ થજે, વર દેજે. ...	૧૬૬
પ્રભુપ્રેમમાં રમાડું, આ મુગ્ધ ! માગ પ્રાપ્ત ...	૨૩૨
પ્રભુદાસેરી સરિતા દું છું. ...	૨૬૭
પ્રભુ યનનથં પ્રસ આપજે ...	૨૧૮
પ્રભુરૂપ યત્ર જ્ઞે દું પાડું, કેમ કુદ કૃતિને ...	૧૬૩
પ્રભુ દેતે જોવાયે, દસાયે, ખીલાયે, મહાપા. .	૨૭૦
પ્રભુ હોંમે, ઉર આવી છું, કાર નાથ જોયજે ...	૨૭૪
પ્રવાગી જાજે દવે તે રેઘ. ...	૮૩
પ્રાપ્તિમાત્રપ્રતિ જે ડે, રાખે સમાન પ્રીતિ, ..	૨૦
પ્રિયતમ પ્રભુ કૃતિએ વદના, જય ધ્યાનસદિન અનંદના. ..	૧૪૪
પ્રેમે મનિ સાધકજનની. ...	૧૪
જાણોને, મનિ રેજે મનિપતિ ! આરંભમાં નમી વડે ...	૧૬
જે જાનિના મનુષ્ય જગમાં, વગી ગેયો દીમે ડે રે. .	૨૩૧
જોડું ક્યાં મેરી મોદનકી જતીયા. ...	૨૧૧

જોતો પોપટજી રડા ગમજી કે	૯૦
બધુ થના હળી મળી ચાલીએ	૧૧૪
આધવ આખ ઉધારી કે લુઓ સરેગા	૨૭૭
અહયન રતિ ધરે વીર કે	૭૪
અહાનદે જોતીએ કે, અમો સાધકનધુઓ ઉમગે	૨૫૮
લક્તતણા પ્રતિપાવ, પ્રભુ છો, લક્તતણા પ્રતિપાવ	૫૬
લક્તિતુ મને લાગ્યુ તાન લાગ્યુ તાન, લાગ્યુ તાન કે	૧૪૨
લક્તિત પ્રેમની ઉર પ્રકટાવો	૨૦૮
લગન કરી લે લાઈ ભગવતનુ	૧૧૧
લયત્રમહર મુજ અલયસ્વરૂપ જોઈ	૧૮૧
ભાગો ભાગો લક્તોની ભવાઈ ભાઈ ભાઈ	૨૧૩
જુનોકરિયે ભગનાન મત્યા પછી, સ્વર્ગે જવુ કે શાને	૧૮૨
જુ પો ખરેખર જુ પો અભાગી જીવ ।	૨૭૪
ખમે જુ મો હુ આગલી વાર કે	૭૫
મન ઉઘત થા તુ હામે આવો સમય	૧૪
મન માઝ હામે આપમા સલગ્ન થાઓ	'
મન માલતા ! ભાળજો કે, તુ ઝમી લે શાની ગેજ	૨૮૩
મન ગરૂપે શમે નહિ, તત્ત્વે રમે નહિ	૧૬૪
મને અલયનયન દીધુ, સદ્ગુરુએ	૧૩૧
મારા ખીનતા ડોનતા પ્યારા પોપટને ગીઝાવુ	૨૪૯
મારા નાથ ! ટાળો દોરો	૧૩૦
મારા સગી થજો મારા સાથી હજો	૧૫૧
મારા હવ્યના વાસી વહેના આવજો	૨૦૮
માગી આશ બધી તારા ગોલનિયે	૦૦૧
મારી દર્જીએ ચઢીઆ ગુરુદેવ	૧૨૬
મારે છે અબેદતુથી પ્રાણુથી અધિક નાથ મારા	૨૬૯
મારો ન નયનકગરી	૨૫૧
માગે વહાતો કરુણાનો સિધુ	૨૧૩
માનન હુ આઈ કે, મેગ કુલ ગેયન કારન	૨૫૫
મુજ જીવન વૃથા વઢી જાવ	૧૮૩
મુજ હુ ખ ટો રી રીતે, એવુ એક ચિતે	૨૬૨
મુજ નયનમાહિ ચઢી ગયો કોઈ છેવો આજ	૨૭૫
મજ પ્રિયનમની ઝોડમા આજે ભરાઈશ હુ	૩૦૦

મુજ સ્વરૂપવિષે, અનવધિ આ સામર્થ્યે અનંત પ્રકાશે. ...	૨૪૪
મુજ સ્વરૂપ સર્વથી ન્યાડું, અનવધિ શક્તિવાળું ...	૭૬
મૂર્ધમાં ધ્યેય સ્વરૂપ ન્યાળું, સચ્ચિદાનંદ શુભો ભાળું ...	૫૫
મેરે મનમેં ખટક એક ખટકી. ...	૨૪૧
મેં તો લીધી પ્રતિજ્ઞા આજ પ્રહ્લ્લચર્યની. ...	૮
મંગલકારક સર્વેશ્વર પ્રભુ, વદીએ જયજયકાર. ...	૧૩
મંગલ વદીએ, આ આરબે, જયજય ધ્વનિસહ દિવ્ય સ્વરે..	૧૧૯
યહ ખટકકી યારી અલગ કરકે. ...	૨૨૫
રણુગરા કોઇ આલજે રે, આ વાગે રણુતૂર. ...	૧૬૦
રમતાં સ્વરૂપે શો આ અનુભવ ઉલટ્યો... ..	૧૫૨
રમ્ય મર્તિ નાથની શી ! દષ્ટિએ તરી રહી. ...	૧૮૦
રાખો, રાખો, બતાવો ન બાનાં, સમગ્રવો છો શાના. ...	૧૨૨
રે ! કુવિચારો જરા, ન વિચારો ધીરા... ..	૨૮૧
લાગ્યું એક તાન હરિમાંહિ દદ લાગ્યું... ..	૪૩
લાગ્યો નરહરિસાથે અમને નેહ રે, ...	૧૬૮
વચન અનુભવીનાં રે, કોઇ શુભો, શુભો શુભો નરનાર. ...	૧૦૬
વરજે ચોરીમાંહિ આવી મોહન-મારા. ...	૧૩૬
વહાલા, વહાલા, બોલોને બોલ કાલા ...	૨૪૬
વાગી ત્રણ લોકે મારી મોટી વીર હાક રે. ...	૧૬૭
વાલમા આવો રનેહેથી બીજીએ... ..	૨૫૨
વારતવ સ્વરૂપ છે મારું, મુખ સચ્ચિનિ... ..	૧૧૬
વિચરે, મહાપદમાંહિ જે તેની શાની બીતિ. ...	૭૦
વિજય, વિજય વિજય વિજય જય... ..	૧૧૮
વિલસી રહી આ મુજ તનુમાં છે નિત્ય નિરામયતા... ..	૧૮૦
વિષયનણા રણમાં વીર ! આવી રે... ..	૩૬
વિખવત્ જાણી, જે મુક્તિ ઇચ્છે તો વિષય ...	૪૭
વિશ્વમાંહિ દીડા મેં, વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં... ..	૧૬૨
વીરા ડરશે નહિ, લય હિર ધરશે નહિ ...	૨૮૭
વીરા વિશ્વમાં, જાણજે જે ચેતતા નર દોષક્ષા ...	૨૫૮
વૃત્તિને તું વાગ સન્માર્ગમાં રે ...	૨૬
વંદન કરીએ, સ્તવન ઉચ્ચરીએ ...	૭૩
વંદન જય જગત્ત્રાણુ ...	૯૩
શાણ્ણિ સતિ ! પૃથ્થું તને મુજ મનનો સદેહ ...	૩૦૪
શાથી શાથી શાથી મન તું, નિત્યે આમ દમે ...	૧૩૦

શાંતિ ઉઠે વર્ષાવર્ષે મારા રક્ષણ કાળે	૪૪
શાંતિપ્રતાપ હે દીનમન્ધા	૧૪૪
શાંતિ શાંતિ ઓ શાંતિ	૧૦૬
શિરભેરી ગાના ઉપર આપડી કહોને સ્યામ	૨૮૦
શિશુ બાપી રૂપા આણી ભવોદધિથી લીયો તાણી	૭૨
ગાદ કરતો કરી મુખ મનાન રે	૭૧
શુણી આજે પોકારો આ નિજ જનના	૨
શુણી મિનતિ પ્રભો ! શિશુ નાણી રે	૨૬
શુણો અમ શ્રેયસ્સાધકનિશ્ચય	૬૮
શુદ્ધ પ્રેમ આતણો આજ માગીએ	૬૮
શુદ્ધ પ્રેમતાલી મનિહારી રે	૧૦૧
શુ કરે નુ કરે નુ કરે	૩૦૩
શુ ભેદજ્યે તે કહે નિશક થઈ મન પ્યારા રે	૧૦૧
શુ વર્ણ પ્રભુ ઉપમાર, દીનપ્રતિ કરણા જે કરતા	૬૭
સ્યામમુદરની સગે જાની છે મારી પ્રીત રે	૨૧૧
સ્યામમુદર પધારે ધીરે ધીરે	૧૫૦
શ્રીમદ્દેને તે સાધકો પ્રાણુપ્યારા	૨૦૭
શ્રીમદ્દે વદીએ શિરનામી કરજે સ્વીકાર	૨૫૦
શ્રીગુરુદેવ અભારજો	૪૮
શ્રીગુરુસ્તાનઆવારે માગ નથી જીતિ લગારે	૧૭૪
શ્રીકૃષ્ણની કાચની ચોટલીને કહે છે	૨૮૨
અહિ નિજ સ્વરૂપે શમજો (જો) હિત સમજો	૧૩૪
સખિ ! ભવઅટવીમા હુ જુની પડીતી	૧૨૪
સમિયનિ આનદસ્વરૂપ નૃહારિ	૭૦
સજી સાધનહથીયાર સમર ચઢી કર વીગ જયજયકાર	૨૦૫
સત્સંખ્યાન્વેરી જનોએ સર્વમા સુખ શોધવું	૮૨
સદ્ગુરુ તે તો સાચા રે જે જીવને શિવરૂપ કરે	૩૭
સદ્ગુરુ દેવ આ પ્રણામ લેજો અતઃપ્રભાહિ	૧૫૩
સદ્ગુરુશરણુ અમે થયા, ભાગ્યા સધગા દુખ	૪૦
સત્ત્વ રૂ સમર ગુરનામ ગુરનામ ગુરનામ રે	૨
સરવ શિરતાજ સુખોડે સાગ અનુપ દિવ્ય રાજ હમેરા હે	૧૧૮
સર્વ દુખનિવૃત્તિકાળે આવો સાધક સાધન સજીએ	૧૧૫
સર્વસિદ્ધિપ્રદ નરહરિચરણે, નમી વદુ	૧૮
સર્વાર્થપ્રદ દટસમીપે નમીને નીરા ! મ થાઓ ઉદાસ	૧૪૩

મનેશ્વર અતપામી ટે, માગ્યુ આ દેજે	૧૦૬
સર્વોત્તમ આ ઉપાય એક જ સ્વરૂપે કરના વામ	૭૮
મર્વોત્તમ ત્રિધિતિ સયમ, જેથી મને પ્રભુ અનુપમ	૧૧૭
સાચા સુખમાધક ! મહાભાગ જગમા મેની ન તુ ન ત્રિગગ	૧૮૭
સાચો પ્રેમ નથી પ્રભો ! માન ઉગમા પ્રમટ્તો	૨૬૮
માધક શેના જે દુષ્કર્મ તથા કગાનપણ છુ	૧૧
માધન એવા સાધજે, માગ માધક રીગ !	૨૧૩
સાધનમા પ્રભો ! મતિ મધ ગ્યાપો	૪૧
માધનવશ પ્રભુ ! સાધનમાદિ	૨૦૪
માધન સાધુ ! સભારજે, દર્શન જગી ન નિસારી	૧૮૦
માધનસિદ્ધિ, નાથ કરાવો	૧૦૬
માધો ! ધ્યાનને લગાવો, અતર અવેષ જગાવો	૧૬૩
સાધ થાજે, સાવધ થજે, દુર્મલ નિરપિકારો	૨૧૩
સિદ્ધિપ્રદાતા ઈશ, જય જય, શ્રીનગરિ જગદીશ	૨૦૦
સિદ્ધિ વાતની મળી, સગ એક, છુને મધસમ	૨૭૭
સુખતણી ગોધ શુ વ્યા ત્યા ધાય છ	૧૨૦
સુન ! પન મળવુ તમ આજ, થયો ખેદ વાચના	૪૪
મને ટેજે ભારી દુ એ, માયુ મારા વદાના ટે	૨૫૪
સપત્તિના ત્વામિ ટે, હૃદયે માટે આવજે છ	૨૦૩
મતવીએ નરહરિ શુરવરને	૮૭
એકીને એકી હૃદય એક જગે	૨૮૬
સ્વરૂપે ગનિ સ્થાપો, અ પાસિ નાથ	૧૦
આ માત્રવી વીર થાજે, જગતમા	૧૬૬
શ્રી ર ગણી ટે મને શ્રી ર ગણી	૨૭૩
દવે શાદ માધન સાધુ, જગતને ત્રિમાગ દુ બાધુ	૧૬૬
દવે શુ નાકી કરવુ માટે	૧૮૬
દા ૭ અમે શ્રાવમિષુમાદિ નદા ખેનીએ	૨૫૭
દા ૮ દુતા જગી ટે, દુતો જગી	૧૫૭
દુ છુ અખંડ સુખધન મલ, દુ છુ આદિ	૧૦૬
દુ તો છુ હસવુ પક્ષી, મારી જુઓ આ અક્ષિ	૨૬૭
દુ તો પ્રેમની પ્યામી, પ્રીતમના દર્શને ચાલી	૧૩૭
દુ તો મારા વદાવા સમે, દુ તો માન પ્રભુ મમે	૧૫૮
દુ થનગન નાચુ, નિદાગી ધનનામ	૨૭૭

૬ નિમગ્ના મગ્નાય મારી પામે આરજો	૨૩
૬ સ,ચુન્દ્રે માન, ઝુલુ પ્રભુના પાનણીએ	૨૭૬
૬ હ પમનુ, હપતગમા ઝીની રથો	૨૧૮
૬ હશિ ! તન પદ નામીએ, દો આજ મિષ્ણિતાર્થ	૩૨
૬ મશિ દશન આપજો મુગ દિ વ્યા વ્યા વ્યા	૧૧૦
૬ હશિ ! પધારજો, માટે મનમનિરીએ આજ	૪૩
૬ જગના નાકો ! ઉધમાદિ શુ નિત્ય ઝોમ,	૪૮
૬ દીનમંદા ! મ્મા નગી આમ ગીમારશે	૩૫
૬ નગદગિ વ્યામિ ! સરણાગતને આપા ભક્તિ આપની	૨૧૦
૬ પી વા ચિદ્ધર્મ પાદ	૧૪
૬ મનુ મનિનતા મુગ દાણ	૪
૬ હ પમા ઉત્પ થો છે સ્વપ્રકાશ	૧૦૪
હપધનમાથી ચદ્ર મારા સામુ	૩૦૮
હપ તા દશ ન દરિથી હપુ	૩૦૨
હપ ત્યા નાગુ કે, વ્યા મુખનિધિ અગાધ ભાગુ	૬૧
હપ માટે પ્રભુના હપુ મયુ	૨૧૮
હતબમા આજ અનામિક આ શુ દિવ્ય તેજ ભાગુ	૨૩૮
મુ- મુપટીમા વમનારા કે	૧૭

જે જે શ્રેણીમાંથી જે જે પદો લેવામાં આવ્યાં છે
તે પદોની અનુક્રમણિકા

શ્રેણી ૭.

૫૦ ૭૫ થી ૭૭

શ્રેણી ૮.

૫૬ ૭૮ થી ૭૯

શ્રેણી ૯.

૫૬ ૮૪ થી ૮૬

શ્રેણી ૧૦.

૫૬ ૯૮ થી ૧૦૪

શ્રેણી ૧૧.

૫ ૧૧૨ થી ૧૨૩

શ્રેણી ૧૨.

પદ ૧૨૬ થી ૧૩૧

શ્રેણી ૧૩.

પદ ૧૪૦ થી ૧૪૮

શ્રેણી ૧૪.

પદ ૧૫૧ થી ૧૫૮

શ્રેણી ૧૫.

પદ ૧૭૧ થી ૧૮૧

શ્રેણી ૧૬.

પદ ૧૮૩ થી ૧૯૦

શ્રેણી ૧૭.

પદ ૨૦૪ થી ૨૨૦

શ્રેણી ૧૮.

પદ ૨૨૫ થી ૨૪૦

શ્રેણી ૧૯.

પદ ૨૬૪ થી ૨૭૪

શ્રેણી ૨૦.

પદ ૨૮૩ થી ૨૯૬

શ્રેણી ૨૧.

પદ ૩૧૧ થી ૩૨૪

શ્રેણી ૨૨.

પદ ૩૨૫ થી ૩૩૧

શ્રેણી ૨૩.

પદ ૩૫૬ થી ૩૭૪

સાધનસમારંભનાં પુસ્તકોમાંથી જે જે પદો લેવામાં
આવ્યાં છે તે પદોની અનુક્રમણિકા.

સમારંભ ૩.

પદ ૭૧ થી ૭૪

સમારંભ ૪.

પદ ૮૮ થી ૯૩

સમારંભ ૬.

પદ ૧૦૫ થી ૧૧૩

સમારંભ ૬.

પદ ૧૩૨ થી ૧૩૯

સમારંભ ૭.

પદ ૧૫૯ થી ૧૭૦

સમારંભ ૮.

પદ ૧૯૧ થી ૨૦૩

સમારંભ ૯.

પદ ૨૪૬ થી ૨૬૩

સમારંભ ૧૦.

પદ ૩૦૦ થી ૩૧૦

સમારંભ ૧૧.

પદ ૩૩૭ થી ૩૫૫

ત્રિવિધપ્રકારકરણોત્સવનાં પદોમાંથી જે પદો
લેવામાં આવ્યાં છે, તેની અલુકંભશિષ્ટ.

ઉત્સવ ૧.

પદ ૯૭

ઉત્સવ ૨.

પદ ૧૨૪, ૧૨૫

ઉત્સવ ૩.

પદ ૧૪૯, ૧૫૦

ઉત્સવ ૪.

પદ ૧૮૭

ઉત્સવ ૫.

પદ ૨૨૧ થી ૨૨૪

ઉત્સવ ૬.

પદ ૨૮૦ થી ૨૮૨

ઉત્સવ ૭.

પદ ૩૭૫ થી ૩૭૭

॥ ॐ ॥
 ॥ तत् सत् ॥
 ॥ श्रीसद्गुरवे परमात्मने नमः ॥
 श्रीउपेन्द्रगिरामृतः

प्रथम परिवाह.

शिशुस्तवन.

पद १. आशागोरी.

जय जय जय विहादना, नभीञ्जे, जय जय जय विहादना.
 दास्यु पल्लु रमरता अधमाधम जन, कलेगो तेना हरता, नभीञ्जे.
 आसक युवक दृढ लक्ष्यमां, ज्येष्ठ न श्वरपे हरता, नभीञ्जे.
 सन्भति प्रेरी अनेक जनने, अविद्यानम संहरता, नभीञ्जे.
 दुर्जनसङ्गप्रति सम प्रीति, निज अंतरमां धरता, नभीञ्जे.
 अजस्रसज्जप्रति समदृष्टि करी, बेदगायना नय करता, नभीञ्जे.
 अज हयो रनवे बुद्धिविना पल्लु, ते अस्मिन्नी दहरता; नभीञ्जे.
 आसक आ, बुद्धिहीन तोपल्लु, शुशुक्ले प्रभो ! नो विचारता; नभीञ्जे.
 लघुवय जालक वडीलसभीपे, 'ताता' मुष्करी रमरता; नभीञ्जे.
 पल्लु अम हृष्टे ज्येष्ठ नल्लु (ते) देवा धरे तन्परता; नभीञ्जे.
 तेम जालको आ शिशु नल्लु, कृत्यो आजे आयरता; नभीञ्जे.
 (तेने) अयोअने पल्लु योज्य गण्डीने, दल देजे मुष्करीनां; नभीञ्जे.
 आसक तदपि योज्य गण्डीने, त्यगजे लक्ष्यअंतरता; नभीञ्जे.
 आपविनां मृष्टिमां न हार्छ, भूतभग्नमां वियरता; नभीञ्जे.
 अम लघु लक्ष्ये लघु ३५ धारी, रटो परापर विदरता; नभीञ्जे.
 अक्षयपरक जालने अनःप, बुद्धि हो भनिजनार्ता ! नभीञ्जे.
 अशक्त नल्लु निज शिशु भानी, रदेजे करजाने जरता; नभीञ्जे.

પ્રાપ્તવ્ય પદમાં સ્થિતિર્ઐર્થ શ્રીદૃષ્ટમતિ વિજ્ઞાસિ.

પદ ૨. (ધોગે માથે મુકુટ વિશાલ મતિ, ઐ લય.)

શુભ્રી આજે, પોકારો આ નિર્ગુ જનના, અર્થ દો મનના,
 સર્વ રથલે વિભુ આપ કહાવો, દરમ્યસમુદ્ધ આ, આપ ^૧મુહાવો,
 (તદપિ) હૃત્પદ્મને કાં ન આ તનના^૨; શુભ્રી આજે૦
 સંસ્કાર મસિન રહ્યા અંતરમાં, અજ્ઞાનતા સર્વ૦બ્યાપી ભીતરમાં,
 બાળી આપો રાશિ આત્મધનના; શુભ્રી આજે૦
 વિવિધપ્રતિ મન અતિશય વહેતું, ગેઝ્યા છતાં અટક્યું નવ રહેતું.
 દો ઉપાયો ચિત્તહનનના; શુભ્રી આજે૦
 આપ સમર્થના આશ્રયે આવી, જો વિપયો મનને દે તાવી,
 શાં રહ્યાં ફલ આપદર્શનનાં! શુભ્રી આજે૦
 કહાવો જનક કરજાણુ આ ભવમાં, તદપિ શિશુને તપાવો કાં દવમાં ?
 (એવું) કરજો રહે વીલાં વદન ના; શુભ્રી આજે૦
 યોગ્ય અધિકાર આપજો એવો, જે પછી કાંઈ રહે નહિ લેવો,
 ઉધડે દ્વારો બ્રહ્મસદનનાં; શુભ્રી આજે૦
 જ્ઞાન જ્ઞાન નથી લેશ કૃપાળુ, આત્મા સહિ આપ દ્વારે દયાળુ,
 બુદ્ધિ મહી જેવી પશુ વનનાં; શુભ્રી આજે૦
 મર્કટસમ મન ફરતું ફરે છે, ગેઝ્યા છતાં પશુ ધાયા કરે છે,
 સાધન દો મનદમનનાં; શુભ્રી આજે૦
 મૂર્ધવિયે દહ દર્શન અમને, દહજો નૃહરિ ઉરઅજ્ઞાનતમને,
 ઉપેન્દ્ર દહ સુખ ચિદ્ધનનાં; શુભ્રી આજે૦

દૃષ્ટમંત્રનો નિરંતર જપ કરવા જીવને મુવોધ.

પદ ૩. (ગુર તો મારે તાં કામ, તાં કામ, તારી હામ રે—એ લય.)

સદા તું રમર ગુરનામ, ગુરનામ, ગુરનામ રે,
 સરસો જેથી તાં કામ, તાં કામ, તારું કામ રે— મુવ.
 જેને રમરી કંઈ સિદ્ધમુનિઓ, સત્વર પામ્યા અચલ ધામ,
 અચલ ધામ, અચલ ધામ રે, સદા૦
 સનકાદિ નારદસમ ઋષિઓ, નમના જેને મુખી મામ,
 મુખી મામ, મુખી મામ રે. સદા૦

૧ શોભાવો. ૨ સરીરમની મધ્યકમલને આપ કેમ શોભાવતા નથી.

શેષસરસ્વતી પશુ તે પદને, પ્રીતે રટતાં આઠે જામ,
આઠે જામ, આઠે જામ રે; સદા૦
તે પદમાં સ્થિતિ સુખતું સ્થાન જ, દુઃખખાણો અન્ય છે તમામ,
છે તમામ, છે તમામ રે; સદા૦
જનનમરણના હારક એ છે, ને અવિનાશી સાચા રામ,
સાચા રામ, સાચા રામ રે; સદા૦
મલિન અંતરવાળા પશુ તેને, રટિને ગ્રહેતા પદ વામ^૧,
પદ વામ, પદ વામ રે; સદા૦
શુરવરનો આશ્રય સાચો છે, તે ગ્રહી તરતાં ન જેમે દામ,
ન જેમે દામ, ન જેમે દામ રે; સદા૦
વિષયતું એવન કરીશ કદી ના, તેપ્રતિ કરજે તું ઉગ્ર ભામ^૨,
ઉગ્ર ભામ, ઉગ્ર ભામ રે; સદા૦
તે પદમાં તું સત્વર ધાજે, હાવાં ગ્રહેતો ના વિરામ,
ના વિરામ, ના વિરામ રે; સદા૦
ઉપે દ્ર નૃકરિશરણે રહીને, પામી લે તું સઉ શુભગ્રામ^૩,
શુભગ્રામ, શુભગ્રામ રે, સદા૦

શ્રી ઇષ્ટવિરહિણી વૃત્તિનો વિરહાલાપ.

પદ ૪. (સ્થિત શ્રીવિષ્ણુધાનગરી શુભસ્થાને, એ લપ.)

ના કદી ધાર્યુ આવું સ્વપ્ને મેં તો, પ્રિયતમ જાશે કે છોડીને,
જડતા ના કે અગમમાં મુજને હાવે ક્યાંથી પકડું રે દોડીને.
દીધાં સુખ વિસરાતાં જરી ના જાણ્યું, અહોનિશ એતો રે પહોંચશે,
જળતરંગ સમ જતાં રહ્યાં નવ થોભ્યાં, શોધ્યાં જડતાં રે ના કરશે.
સહજ દુઃખ લાગે મુજને તવ જાતી, પાસે હુંતો રે ઇટની,
કડણા આણી જતાવતા કે યુક્તિ, ભીતિ જાતી રે ગિટની.
ખારાં લાગે વિષયતણાં સુખ સર્વે, નાથ જતાં કરી રે મુજને,
વૈધવ્યનું દુઃખ ભારી જણાતું આજે, પડતી ન કાંઈરે સુજને.
જાતા પૂર્વે આનંદોમાં દિવસો, ઇષ્ટસંગેગે રે માહરા,
હાવે ક્ષણ પશુ યુગસમ લાગે મોટી, દેખું દુઃખના રે કુંગરા.
જળમાં પડું કે વહ્નિમાં જઈ પ્રગળું, થાતું એવું રે અંતરે,

કેમ કરીને શોધી કાઢું પ્રંબુને, ત્યંજ જે આત્મા કે ભીતરે.

- સત્કર્મો ખટયાં મુજ આઘ્યાં પાપો, અથવા પડીયો શું વાંક કે,
- જેથી નિર્ભય નિશંક હતી તે તો, હાલે થઈ છું હું રાંક રે.
- કહાવો કરણાણુ પણ પ્રિયતમ મળતા મુજને હાલો રે કાં નહિ,
- દર્શન દો ફીદ સંતાપો છો જોર ન માઈ માત્ર હું રે રહું કહી
- ચક્રારી અંદરવિના જળવિણ મીન કાણુ પણ, જીવન ધન્ય છે ના કદી,
- ઉપેન્દ્રગિરિ નરહરિવિણુ તેવી આજે, અધિક શક્તી રે ના વદી.
- અપરાધો સામું નન જોશો તદપિ મહતા આપની રે જોષને,
- નરહરિ સમીપ રહેજો વિનવું નાથ ! હું, સદ્ય અપાયો^૧ રે ધાંધને.

મલિનતા ત્યજવા મંત્રને સુવૌધ.

પદ ૫. (હે મનજી મનપતિની જામી પાડ, એ લય.)

હે મન તું, મલિનતા તુજ ટાળ,

વારંવાર કહું શું તુજને,

હરિ શરુપદમાં અહંમમ ગાળ, હે મન તું

માન ન રાખીશ કદી તું અંતર,

રાજે ઇચ્છા મેળવવા પદ જે વિશાળ;

હે મન

અભિમાન નવે કોઈ પુરુષતું,

રહું કાણુ માટે તેથી ચેતીને તું ચાલ,

હે મન

વિવિધભોગ શું માને માઠા,

સુખદ નથી એ જાણુ વિપતણી જવાળ,

હે મન

સાર નહિ કાંઈ દેશ્ય જગતમાં,

આમુષ્મિક સુખઅર્થે વૃત્તિ પદે દાળ;

હે મન

જન્મજરા આધિવ્યાધિ દુઃખ,

વળી ટાંપે શિરપર અહોનિશ કાળ;

હે મન

અસાચર આ પ્રપંચ સકલ છે,

નેશ્વરમાં નીકળવાનો ન કશો માલ;

હે મન

વિશ્વોમાં સપડાયો જે તું,

નહિ નીકળીશ એ તો જાણિકની^૩ જાલ;

હે મન

મહાન નૃપતિ આત્મા મરતા,

પાપપુણ્ય સાથે કઈ છોડી ધનમાલ;

હે મન

૧ પાપો. ૨ અખંડ ન રહે એવો. ૩ માઠી.

- એક દિવસ જવું મરણશરણ થઈ,
તોપણ કાં નવ રટે, હજી મહાકાલ; હે મન૦
- આયુ નથી કાંઈ સહજ વર્ષનું,
કર્તવ્ય સાધીશ ક્યાં, કરતાં આજ કાલ; હે મન૦
- નથી અખંડ સુખ સ્વર્ગલોકમાં,
અવનિતયે નલમાંહિ કે, પાતાલ; હે મન૦
- જિજ્ઞાસામિત થતી કહી તુજને,
સાન આણી ઝટ હવે અભિમાન બાળ; હે મન૦
- હિપેન્ડ નરહરિ રટીને સત્તર,
ભવોભવજન્મમૃત્યુતણું, ટાળ સાલ; હે મન૦

દ્રવ્યાસક્તિ ત્યજવા તથા ઇષ્ટભક્તિ સજવા સુચોધ.

પદ ૬.

ત્યજને હવે તું વિષયતાન,
ધરી લે હવે તું હરિધ્યાન. મુવ.

- નથી આયુ શત વર્ષનું, જીવવું થોડો કાલ,
માટે રટ મહાકાલને, આણી અંતર વહાલ; ત્યજને૦
- વિષયયત્રી તુજને મળ્યો, મુખરસ બિંદુ એક ?
જેથી ધાતો તે પ્રતિ, રાખી ખોટો ટેક; ત્યજને૦
- નથી મળવું માનવતનુ, તુજને વારંવાર,
નહિ સાધે કર્તવ્ય તો, નિશ્ચય દુર્ગતિ ધાર; ત્યજને૦
- જો નહિ સાધે ધર્મ તો, ધારીને નરદેહ,
પશુમાં તુજમાં ભેદ ના, સમજ સમજ કહું જેહ; ત્યજને૦
- બાળપણ-છે વહી ગયું, જશે જીવાની સઘ,
વાર્ધક્યે શું થઈ શકે, ભજવા પ્રભુ અનવધ; ત્યજને૦
- તોપણ પટહ^૧ વગાડીને, કહું છું હજીએ ચેત,
ત્યજ દુઃખદ સહિ કાર્યને, રમર હરિ આણી વેત; ત્યજને૦
- પશુનું તનુ છે વિષયને, ભોગવવાને વીર,
નરતનુ તુજને આપીયું, રટ શર સજીને ધીર; ત્યજને૦
- વિષય કમલસમ ન્યાળીને, અમર થઈ તે માંભ; ત્યજને૦

પડતા નીકળી ના શકે, કાલ હસ્તિમુખ જાય;	ત્યજને૦
સંસારે સત્સુખ છે, મળવું નિશ્ચય જાણુ,	
નથી તે અર્થે ભટકવું, વન પર્વત કે ખાણુ;	ત્યજને૦
સત્ય વિરાગ યથાવિના, પ્રભુપદપ્રાપ્તિ નહિ,	
દગ્ધ થવું કવેશાગ્નિથી, ભવોદ્ધાનમાં રહી;	ત્યજને૦
વિષયપ્રતિના મોહને, ત્યજ્યા વિના ન વિરાગ,	
મુખાર્થ સત્વર ત્યાગજે, તે પ્રતિના દદ રાગ;	ત્યજને૦
પુસ્તક વાંચે નથી થવો, વિષયપ્રતિ ધિક્કાર,	
સમર્થ સદ્ગુરુશરણથી, ઉપજશે નિરધાર;	ત્યજને૦
દદ પુરુષાર્થ કર્યા વિના, નરવર નરહરિ રાય,	
પ્રાપ્ત નથી સ્વપ્ને થવા, ભલે કલ્પ શત જાય;	ત્યજને૦
કીધા ક્ષિણુ સ્થિર ચિત્તને, થવો ન સત્ય પ્રયાન,	
જગજ્ઞાસમ ચિત્તને, લક્ષ્યે લે કરી યતન;	ત્યજને૦
ચિત્તસરિતા વાળજે, પ્રભુચરણોદધિમાંદિ,	
ત્યાં જ કવેશનિવૃત્તિ છે, જગમાં અન્ય ન ક્યાંદિ;	ત્યજને૦
રાખ્યે દક્ષિણ પશ્ચિમે, ધ્રુવને નવ સ્થિર થાય,	
પુનઃ પુનઃ ઉત્તરપ્રતિ, વેગ કરીને ધાય;	ત્યજને૦
ચિત્તધ્રુવને રાખજે, ઇલાલિમુખ નિત્ય,	
ધ્યાતા ધ્યેયસ્વરૂપ થઇ, રહીશ તું જ ખચીત;	ત્યજને૦
અન્ય જગજ્ઞવોસમો, ન તું નિરાશ્રિત ભાઇ,	
સમર્થ સદ્ગુરુ પ્રાપ્ત છે, કરી લે સાચી કમાઇ,	ત્યજને૦
દદ ભક્તિ કરીને હવે, રીઝવ નહરિનાથ,	
નજો નિર્ભય દેશમાં, ગૃહીને નરહરિસાથ;	ત્યજને૦

भक्ति ए ज अखंड सुखनो अमोघ उपाय છે.

પદ ૭. મેવાડો.

પ્રભાતના સમયે જે, રમરજે જીવ ઇહને જે,	
જેથી જાશે તુજ ભાવિતું અનિષ્ટ;	
વળી સર્વ જાશે જે, દોષો અવશિષ્ટ જે જે,	
તથા પ્રાપ્ત થાશે સદગ્ન અંબીષ્ટ.	પ્રભાતના૦
શાસ્ત્રો સહિ વર્ણે જે, શ્રાદ્ધમુદર્તમાં જે,	
ધટચિત્તનવિણુ કરવું ન કાંઈ;	

સઉથી આદિમાં રે, શુદ્ધિ કરી શરીરની રે,
 પ્રભુ સ્મરવા નિન્ય પ્રાતરમાંહી; પ્રભાતનાં
 વ્યવહાર ઉપાધિરે, અંતરથી ટાળીને રે,
 સ્થિર ચિત્તે ધરવું, પ્રભુનું ધ્યાન;
 ક્રમે ક્રમે ચડતાં રે, અપાયોને ટાળીને રે,
 યાવું અંતે ધ્યેયસ્વરૂપ સમાન; પ્રભાતનાં
 ખાવું હરવું ફરવું રે, સર્વ જન તો કરે રે,
 લેશ નથી એમાં મોટાઈનું કામ,
 પ્રસન્ન પ્રભુને રે, કરવા ચિંતિ તેમને રે,
 દર્શન થયે નમવું પદે મુકી મામ; પ્રભાતનાં
 કાકભુખંડાદિ રે, નીચ દેહે ધૃષ્ટને રે,
 મેળવીને થયા છે તેથી અભિન્ન;
 નરતનુ તારે રે, ધિક્ક જો તું નહિ થશે રે,
 પ્રભુપદમાંહિ સઘ વિલીન; પ્રભાતનાં
 શ્રીગુરુઉપદિષ્ટ રે, જાપ જાપી આંખજે રે,
 તે શ્રીસદ્ગુરુને હ-મંદિરમાંભ; પ્રભાતનાં
 સેવા કરજે તેની રે, માનસિક પૂજને રે,
 જેથી અંતે વર દેશે જગરાય; પ્રભાતનાં
 ભાવેથી સાષ્ટાંગો રે, કરજે ચરણોમહિ રે,
 જવ લગી ધારે શિર વિશુ હસ્ત;
 તુજ પીઠઉપર રે, હસ્તદ્વય મૂકશે રે,
 તવ અઘ જાશે તારાં સમસ્ત; પ્રભાતનાં
 અપાર શાંતિને રે, અનુભવજે અંતરે રે,
 ત્રિતાપનું બળ શમી જાશે સઘ;
 વ્યવહારઉપાધિ રે, ક્ષણમાંહિ વહી જશે રે,
 દૃશ્ય અનુભવીશ સ્વરૂપ અનવધ; પ્રભાતનાં
 શેષ સરસંવતી રે, આતાં ગુણો થાકતાં રે,
 તેવા ગુરુગુણ કો વર્ણે છવ;
 ધન્ય તેહ જનને રે, સાધનોને સાધીને રે,
 યાગે જેઓ નરદેહમાંહિ શિવ; પ્રભાતનાં
 અંતવચન જે કહુંધું રે, શુણજે દધ ચિત્તને રે,

ધારીને શ્રી નરહરિ લક્ષ્યસ્થાન;
 પ્રવાસ તું કરજે રે, સુધુમ્ણાના માર્ગથી રે,
 સદ્ય જેથી થઇશ પ્રભુની સમાન;

પ્રભાતનાં

પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક પ્રાર્થના.

પદ ૮. (શું નટવર વસંત—એ લખ.)

મેં તો લીધી પ્રતિજ્ઞા આજ અહાયર્થેની,
 અહાયર્થેની, થવા આર્થવર્થની;
 પૂર્વે ઋષિમુનિ પાળતા, ધારી જે દદ ટેક,
 નટ્વ્રષ્ટ તે ભાસતું, આજ આર્થમાં છેક;
 અધમ આ રિયતિ પ્રાપ્ત થઇ જે ત્યજ્યા થકી,
 માનવો ગણાયા, પંક્તિમાં અનાર્થની,
 સદિ અનાર્થની, પંક્તિમાં ન આર્થની;
 સત્પુરુષો સત્સાસ્ત્રથી, તેવા પુરુષ સ્તવાય,
 યથાર્થ પાળે નિયમ જે, અહાયર્થ વિધિમાંભ;
 તેથી નિશ્ચય કરી આજ, દદ પ્રત ધોર્યું રે,
 પાલન કરવું અહાયર્થ, એવું વિચાર્યું રે,
 મનમતિમાંહિ જે વડે, અનુપમ લાલ જણાય,
 અહાયર્થ આ સુખદ તે, ગ્રહેવા વૃત્તિ ધાન,
 જેની પ્રતિષ્ઠા અવર સકલ સિદ્ધિ આપની,
 કાં જે મહત્તા આ વિશ્વમાંહિ વીર્યની,
 શુદ્ધ વીર્યની, દદ શુદ્ધ વીર્યની;
 પૂર્વ પુરુષનાં જોધને, દશંતો ઉરમાંભ,
 જાડુ ઉન્સાહ પ્રવર્તે, તે કેમ પ્રાપ્ત કરાય,
 જનવા સર્વોત્તમ આર્થ, ઉપાય શો છે રે,
 અહાયર્થ એક લડી આજ, તેહ લીધા છે રે;
 અસ્પ સમય પણ પાળતાં, આગ્રહ ધરી જે ઉર,
 અમોઘ કૃણ પ્રકટાવતું, વદતા સર્વ બસુર,
 અર્પો બલ છટ શુદ્ધ, સંકલ્પ પોષવા,
 સહજ સિદ્ધિ થાય જેથી ઇષ્ટકાર્યની,
 ઇષ્ટકાર્યની, સિદ્ધિ થાય કાર્યની;

મેં તો

મેં તો

મેં તો

મેં તો

વર્ષારંભે યાચનાં.

પદ ૯: મેવાડા.

નૂતન આ વર્ષે રે, પ્રભુનિ કરી યાચીએ રે.

દેજો નિજ જનને અભયદાન;

અવશિષ્ટ હોયેરે, સોધનો જે સાધવાં રે,

સધાવજો તે આ વર્ષે ભગવાન;

નૂતન૦

વ્યવહારે રૂઢિરે, જોણી માગવાતણીરે,

નવીન આ વર્ષે નિજ ઘણીપાસ;

સર્વે અમે ભૂતોરે, આપપોસે યાચીએરે,

ઈપ્સિત દો સર્વનું, ગણી નિજ દાસ;

નૂતન૦

વાંકા ચૂંકા હોયે રે, તદપિ ધઉંના રાટલા રે,

જેવું જાણી કોઈ ન લ્યઈ દે ક્યાંહી;

વિધિહીન ચંત્રો રે, જે જે સોધે તેતણો રે,

પર્વતસમ ગણુજો યદપિ રાઈ;

નૂતન૦

તેવું કરતાં પશું જે રે, શ્રમ પામે સોધકો રે,

માતા રાખે અપંગ સુતપ્રતિ પ્રીત;

એવી રીતે તે પ્રતિરે, કૃપાકરણો નાંખીને રે,

દેજો પ્રભો ! અતે પદ સન્નિયત;

નૂતન૦

સંહિનું શુભ યાજો રે, આપકૃપાએસવડેરે,

ઉતરેતર ભાવિ વર્ષની માંભ;

પ્રેમ બહુ વાધા રે, આપપ્રતિ સર્વનો રે,

જેથી સુલભતાથી શ્રેય સધાય;

નૂતન૦

આયુષ્ય ને આરોગ્ય રે, વ્યવહારસુખ તથા રે,

મનોબલ અધ્યાત્મબલ એ સર્વ,

ઉચ્ચ જાતિનું અર્પો રે, સંવક્રોને જોણીમાં રે,

(પછી) અન્ય સમીપે યાયવું, રહે નવ શરી !

નૂતન૦

અતે વદીએ એટલું રે, ઉચ્ચાધિકારી કરી રે,

ચિતિસ્વરૂપે તન્મય કરજો નાથ,

ભિન્ન પદ ટાળી રે, અભિન્ન કરી પ્રભો ! રે,

નૃહરિ સન્નિયત પદ સ્થાપો અડી હાથ;

નૂતન૦

ઇષ્ટમાં અભિન્ન થયેલી વૃત્તિના વચનો.

પદ ૧૦. (પ્રાપ્ત થયો મદુનંદન જાગો, એ લય.)

આજ પ્રમુખદમાંહિ શમાયો;

અન્ય સ્થલે ના જમાયો રી; આજ૦

આધિવ્યાધિ સહિ લય ભાગ્યાં, લયોદયિ શાંત જણાયો ... રી... આજ૦

જગત્તનિદ્રાસ્વપ્નવિષે પણુ, ચિતિઆનંદ લહાયો ... રી... આજ૦

ભાન ભુક્ષાયું પદમાં શમતાં, ભવકલેશાદિ ભુક્ષાયો ... રી... આજ૦

ઉચ્ચ વિચાર સ્ફુરે ઊર અંતર, જનિમૃતિભાવ વિજાયો... રી... આજ૦

રસના ત્યજતી અન્ય પંક્તિઓ, નિજસુખદલાવ ગવાયો... રી... આજ૦

ચૈતન્યજ્યોતિ હૃદયે પ્રકટી, અધકાર આ પળાયો..... રી... આજ૦

હૃતપદ્મે નૃહરિપ્રભુવિત્તને, આજ અપાર કમાયો..... રી... આજ૦

સ્વરૂપમાં મતિ સ્થાપવા ઇષ્ટને વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૨. (દેવીનાં ભાગ્ય શાં રે વખાણીએ આજ.)

સ્વરૂપે મતિ સ્થાપો, સ્વરૂપાભિન્ન નાથ !

સુખદ પદ આપો, હે સુખધન તાત !

રત રહેતા જ્યાં રે, મહાજન સધળા રે,

મળે જ્યાં રહેથી સુખશાત;

સ્વરૂપે૦

ખાલ્ય વિષયમાં રે, વૃત્તિ ફેરવનાં રે,

આવી દુઃખ પ્રાપ્ત થતું હાથ;

સ્વરૂપે૦

તે સ્થલમાંહિરે, સ્થાપત્તે જ્યાંહિ રે,

મળે સચ્ચિત્સુખમાત^૧;

સ્વરૂપે૦

અઘાપિ મુધીરે, ગ્રહી ભુદ્ધિ ઉધીરે,

ધાયા વિષયના કુમાય^૨;

સ્વરૂપે૦

આપ અનુગ્રહે રે, જાણીયું આજે રે,

વિષયસેવને અતે ધાત;

સ્વરૂપે૦

વૃત્તિભોહને રે, સ્પર્શમિશ્રિથી રે,

સ્પર્શાવી કરો સ્વર્ણજાત;

સ્વરૂપે૦

મૃદ્ધાદ મૃવસમરે, કરી અમ અંતર રે,

સ્વરૂપ થત્તે સાક્ષાત;

સ્વરૂપે૦

સ્વસ્વરૂપ જ્યોતિરે, વૃત્તિ ન જોતી રે,

ચિતિસુખ દહ દેજે સ્વાસ્થ;

સ્વરૂપે૦

શુદ્ધ વૃત્તિ યાતારે, સ્વરૂપને જોતાં કે,
અજ્ઞાનબળ યજ્ઞે મહાતઃ; સ્વરૂપે૦
દુઃખ વિદારીરે, અજ્ઞાન મારી કે,
જીર્ણ યથાપજ્ઞે રહી સાથ; સ્વરૂપે૦

સાધ્યને સિદ્ધ કરવાથીજ સાધકત્વ સાર્થક છે.

પદ ૧૨. ગરબી. (સાધક શૂન, જે જિતો તો મનરિપુ, એ લય)
સાધક શેના, જે દુઃખત્વ તથા કલ્યાણપણું છે,
મુખ આવે ના, તો તો સાધકપણું નિજ બ્યર્થ ગણ્યું છે.
થઈ આત્મ ન જે માધુર્ય મળે, મોગરો થઈ કંટક નીકળે,
થઈ રાગ દારિદ્ર્યે પ્રજળે ? સાધક૦
ધનપતિ જન ત્યારે કહેવાયે, વૈભવથી વિશ્વે રહેવાયે,
અત્યજગૃહ ભવન શું લહેવાયે ? સાધક૦
સાધકલક્ષણ શાસ્ત્રો શું વદે, નિર્જ પ્રભુને રાજે તેહ હદે,
નવ ચળતો કદીએ લય વિપદે; સાધક૦
નવ અંતર પરિબળ દાણે, પ્રેમાદિ સર્વપ્રતિ રાજે;
તવ આવે તે સાધકશાણે, સાધક૦
નિજ સમર્થ સદ્ગુરુ શિર રાખી, સાધક કદી દુઃખ ન શકે ચાખી,
શું ગરક ગણાય હિંતી માખી; સાધક૦
પ્રભુ જ્યારે ત્યાગે હિંગારશે, આત્રિતને કંપે ન મારશે,
અતે સાચાં મુખ દઈ દારશે, સાધક૦
એમ ધારી જે પ્રેસી રહેતા, નથી હરિ શુરુ તેને સદાય થતા,
શીદ ઋષિ મુનિ પૂર્વે કરી મરતા; સાધક૦
લયસામે બળથી બાથ લીડો, ધીરજથી ફેડી દો પીડો,
યજ્ઞે પ્રભુ સદાય નિયમ રીટો; સાધક૦
નાળીયો સર્પથી શું ખીતો, બકરીથી શું કંપે ચિતો,
પોપટથી શું ખીતો ગીધો ? સાધક૦
જેને શિર નૃસિંહ રાજે છે, તે સાધકથી લય ભાજે છે,
એ નિયમ ન વિશ્વે આજે છે;
નિર્ભય નિ શંક થઈ વિચરો, થઈ નૃહરિશિષ્ય યથા શું ડરો,
ધીજો ધણી માથે છે જખરો; સાધક૦
જાં જાં પેં પેં છોડી દેવી, નિર્ભયતા દાસ કરે લેવી,

વિશ્વે નૃહરિ જય જય કહેવી; સાધક૦
 નથી તમઅર્થે લય દુઃખાદિ, કારણુ સદ્ગુરુ તમ છે સાથી,
 તમ કાજે મુખ વૈભવ આદિ; સાધક૦
 નૃહરિગર્જનથી દુઃખ જાશે, સાધક સિદ્ધપદે ઝાહારો,
 (જો) નિર્ભય નિઃશંકપણું રહાશે; સાધક૦

સ્વરૂપસુખમાહાત્મ્ય.

પદ ૧૩. (માથે મટકી લઈ જાઉં, એ લય.)

એ.....મુખને કહી શું શકાય,
 શાસ્ત્ર જેને ' નેનિ ' વદી મૌન યાય, એ૦
 જે મુખાર્થે વિ'ણુ, બ્રહ્મા, દેવ, શિવ સહિ યત્ન કરના,
 આજે ઉરે તે જણાય; એ૦
 જે મળ્યે પ્રાપ્ત્ય રહે ના, સહજ મળતાં દુઃખ જાતાં,
 અંતર તેથી ઉભરાય; એ૦
 ગર્ગ આદિ યોગ લોકો, તે વિના બીજે વિવેકો,
 ક્યાંદિ ન કાંથી દેખાય; એ૦
 સાત્વી ભક્તિ જો કરે તો, સન્મુખોને તે વરે તો,
 અન્ય દુઃખોમાં પીલાય; એ૦
 જો ન આ મુખ સહજ માળ્યું, અર્થ કીકું તે નકામું,
 સર્વોપરિ આ ગણાય; એ૦
 જન્મ આદિ છે, પામવા જે, ધન્ય પામી જે શકે ને,
 અન્ય પરુ કહેવાય; એ૦
 હૃદયનુગ્રહથી જણાવું, વેદ ઋષિ મુનિથી ભણાવું,
 મળ્યે શિવત્વ પમાય; એ૦
 શું વદે તે, કુદ વાણી, મૌન રહેતી માત્ર જાણી,
 અનુભવથી જ લદાય; એ૦

અભયપદ અર્પવા રૂપેને વિશ્વસિ.

પદ ૧૪. પ્રભાત.

શુવને ઈશના ઈશ પ્રભુ આપને, આ સમય વિનયથી પાય લાવું,
 વિનાયનાં મુખ સહિ વોક પરચોડનાં, તે તણી આશ ત્યજ અભય માણું;
 મુદ આ મુખ સક્ત, આપના હાસને, જાણું દુર્લભ નથી સર્વ કાળે,

આપ સર્વશક્ત પ્રભુ આપવા શક્ત છો, જોઈતું જીવને સર્વ હાલેX.
આપવિણ કોઈ દાતા નથી વિશ્વમાં, (જે) સકલ જીવોતણા અર્થ સારે,
તોય પણ જીવ અસ્પૃશ્યતાથી સદા, અન્ય જન આપતા એવું ધારે;
યાચતા ભોગ તો આપતા ભોગને, મોક્ષ માગ્યે પ્રભો મોક્ષ આપો,
જે સ્પૃશ્યથી જગે જીવ આ આપને, સમજિ ઈષિતપદે સદા સ્થાપો.
દુષ્ટ દુર્ગત દુરાત્મા ધરી કુટિલતા, માગતા હરધડી કોઈ વસ્તુ,
તેમને પણ દયા દાખવી આપના, ના જીજ્ઞાસ્ય દે મોંઘુ સસ્તું;
તો પછી આપના દાસજેવો હું તો, તેહને કેમ ત્યજશે કદાપિ,
આશ નિશ્ચય ઉરે આપની પૂર્ણ છે, આપ કચ્છા શકો નહિ ઉઠાપી.
દોષના કાપ તો છે રહ્યા અંતરે, હોઈ નિર્દોષ તો ક્યાંથી આવું,
દોષને આપ તો કાપનારા જ છો, આપ કરણથી નિર્દોષ થાવું;
વિપયને ભોગવ્યા નિત્ય મેં અવનવા, કોઈથી સાચું મુખ નહિ દીકું,
હારી અંતે થયો આપને શરણ હું, કદુ સહિ, આપતું શરણ મીકું.
ના હવે નાંખશો ક્ષુદ્ર વિગ્યે પ્રભો ! ઉચ્ચ પદમાં મતિ સદા જોડો,
અભય દધ દાય કરો દુષ્ટ સંસ્કારને, સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે તાણી સોડો.
અયદ સઘળું જગત અનુભવ્યું હે મુખદ ! આપતું શરણ છે અભયદાતા,
નાથ નરસિંહ તે અભયપદમાં રામું, એવું કરજો ઈર્ષ મુખશાતા.

મંગલમય સમયે હિતયાચના.

પદ ૧૫. (શું નિર્મળ જગની તળાવડીમાં ઉઠ્યો.)

મંગલકારક સર્વેશ્વરપ્રભુ, વદીયે જય જયકાર,
મંગલપ્રદ આ નતન વર્ષે, સાધો હિત અપાર;—
શુભ દિવસે દાતા દે જાણી, યાચક નિજ ઇચ્છાનુસાર,
યાચે એ છે મુપર્વકેરો, ઉભયતણા વ્યવહાર;—
તે નહિ દાતા એક ગણાતો, પોતાનું ધાર્યું દેનાર,
યાચકનું ઇચ્છ્યું દે તે તો, સાચો છે દાતાર;—
અસ્પૃશ્ય શ્રીમંતો જગમાં, દે તે સદા નહિ ટકનાર,
સર્વશક્ત પ્રભુ આપ આપજો, (જેથી) યાચવું રહે ન લગાર;—
સર્વ જીવની ઇચ્છા ન્યારી, એક ન ઇચ્છા કહી શકનાર,
સહિના અંતરની જાણી, તદ્દત દો અપરંપાર;—
રડી કે ફડી ઇચ્છા પણ, યાચક યાચે જેમ અધિકાર,

તે પ્રતિ અલક્ષ નવ કરતાં પ્રભુ ! પૂરજો આણી પ્યાગ;
 આપતણા આ અખિલ વિશ્વમાં, નથી કોઇ હાનિ કરનાર,
 તે પછી માગ્યું દેવામાં વિશ્વ, શીદ કરે છે વાર,—
 દષ્ટ અને અદષ્ટ સર્વના, કષ્ટ નષ્ટ કરજો આ વાર,
 મુખ શાંતિ આનંદ અર્પજો, પ્રકટી હૃદયગાર,—
 નથી ખોટ આવવી દેવામાં, જરીએ આપતણે દરબાર,
 એથી વિશ્વસ કોય યાત્રીએ, થઈ સાચા હૃદયાર,—
 ટેક અમારો યાચકોગે, નીલાવજો ખોલી બંડાર,
 ખોલાવી ખોલાવી દેજો, કોય ન કદી ખૂટનાર,—
 આજ અમારા અર્થ પૂરજો, પ્રકટાવીને શુભ સંકાર,
 અનેક માર્ગે ઉન્નતિ દેજો, કરતા આ ભવપાર,—
 નરહરિ દાતાવિશ્વ આ વિશ્વે, મુખ અમારી ન તુલ્ય થનાર,
 ઉપેન્દ્ર તેવા દાતા શિર લહી, વધીયે ન વારંવાર;—

પ્રમુસ્મરણપરાયણ થવા મનને પ્રવોધ.

પદ ૧૬. ગગ ભેરવ.

મન ઉદત થા તું હાલે, આવો સમય હું નહિ આવે.	મન०
હરિરમરણરૂપ ત્રાપો એક જ, ભયસાગરઆગે જે લાવે.	મન०
છટ્ઠનથી કોટિપુરપો, જ્ઞાનતરનાં ફલ આવે.	મન०
કામદોષ આદિ શત્રુઓ, આ વિશ્વે મહાયોધ કહાવે.	મન०
પણુ જો સદ્ગુણિંતન શસ્ત્ર છે,—તુજ પામે, તવ સઘ હરાવે.	મન०
ઉત્તમ કુળ તુજને મળીયું છે, શીદ તું વિશ્વે મોહી લગ્નવે.	મન०
પ્રાપ્ત થયું નગતનુ મહા મોહું, ધિક્ તુજને જો તથા તે શુભાવે.	મન०
આવા સન્મય તુહરિ પ્રભુમાં, અમરજે નિત્ય તું સદ્ગુરુ બાવે	મન०

ચિદ્રસનું પાન કરવા પ્રવોધ.

પદ ૧૭. (એ...માથે મરુટી લઈ ગઈ; એ લય.)

હે.....પી તો ચિદ્રસુંવ કોઈ,
 વેગે કરી હૃદયે સરીને ખેલ જોઈ,
 નાશ થાયે મૃત્યુ જેથી, જાણ જગ જે પામથી,
 નાંખે મદામગ ધાઈ; વેગે કરી०
 લેશ દૂર ન, છેક નિકટે, જાણું ત્યાં નથી માર્ગ વિકટે,

અથુ ખરાવો શીદ રોઈ, વેગે કરી૦
હુન્નદેશ ભગેવા તેથી, અથુ રહેતો વાપરયેથી,
રહેજે તેમા ચિત્ત પ્રોઈ, વેગે કરી૦
શાંતિથી સરી હુન્નદિરે, જોઈ નૃહરિ આ શરીરે,
જ્ઞાનિ સર્વે નાખો ખોઈ, વેગે કરી૦
દાશ ચારને બેદો જાજે, આનદે જઈ સુખી થાજે,
મુઝાગ્યો શીદ સુખી હોઈ, વેગે કરી૦
તે ચિદર્થુવ પીને પાજે, તૃપ્તિપર્યંત તેમા નહાજે,
(અતે) સન્ધિતસ્વરૂપે રહો રહોઈ વેગે કરી૦

સ્વરૂપાનંદની પ્રતીતિ.

પદ ૧૮. (વાહ ! ખીની શુ રહો, એ લય)

અહો ! એથી શુ રહો ઉરે સ્વરૂપાનંદ,
તુષાં જાગત સ્વપ્નમાહિ, સુપ્રસિદ્ધા પશુ થાનો અવપ્રત્યદ અહો૦
વૈખરી મધ્યમા પસ્યતિને, પરામાં સતત વહેતો નિમ્નદ, અહો૦
દૃશ્ય અચિર આ જડ પ્રપચે, તત્ત્વચિતને ભામે રચપ્રસુખકદ, અહો૦
અતર મહિર હુન્નર્ધ પ્રદેશે, દટિ જના પડે ત્યાહિ જોતો અવપ્રત્યદ, અહો૦
સ્વરૂપપ્રકાશે અજ્ઞાન જાતુ, અર્ક ઉગતા જેમ થાતુ તિમિર મદ, અહો૦
જગ આ સધા હરિમય ભામે, અજાપાતુ દુષ્પ આદિતુ આકદ, અહો૦
ભામે સ્વરૂપવિવર્ત દશે દિશ, દષ્ટિએ આવતુ સકલપ્રપચદ, અહો૦
તુ બેદ શમ્મા એ અરૂપે, ગયો સ્વપર ભાવતજો સકલ દદ, અહો૦
એ જ ચિન્મય માન નિહાણુ, સમાન ભાસનો દરિદ્રને પુરદ, અહો૦

સર્વત્ર ચૈતન્ય જોવાનો અભ્યાસ રાખવો એ જ શ્રેયસ્કર છે.

પદ ૧૯. (જુઓ યુવતીને જગતમા રે, એ લય)

જુઓ જુઓ પશુપક્ષીનરનારિને એક ચૈતન્ય લકાય,
જુઓ દેવ ને દાનવ રાય ને રકમા, ચિતિસમત્વ જણાય,
ત્રે યમેવકમા આહાલુશ્વદમા એક ચિતિ રેલાય
અહા ! એ જ ચિનિમહિમાય જુઓ૦
મોગ જનપ્રતિ પ્રીતને, ક્ષુદ્રપ્રતિ તુઝો ભાન,

રહેતો જેના અંતરે, તે નર નહિ ખર સાવ,
હલકોઢિય ગણી ચિતિ કોમાં, ભેદ ન રાખે જરાય;
પછી મનુષ્યે કેમ કરાય ?

ભુઆ૦

ઉચ્ચ જનો નજરે થતાં, ઉપજે અધિક ન પ્રેમ,
નીચ દષ્ટિએ આવતાં, ઇચ્છે તેનું ક્ષેમ,
એ ચિતિભાવ યદા ઉર પ્રકટે, અંતરમાંહિ સદાય,
ત્યારે ચૈતન્યમય થવાય;

ભુઆ૦

એક ચિતિ સર્વ સ્થળે, રાજે ધારી ઉર,
અધ્યાધિક પ્રીતિ ધરી, ચિતિથી રહેવું ન દૂર,
સરીરમાં ગુમડું થતાં તે સ્થલ સન્ને નહિ છેદાય,
તેમાં પ્રીતિ ન અદ્ય કરાય;

ભુઆ૦

તેમ ઉચ્ચનીચ જનપ્રતિ, અંતર ચિતિ ગણી એક,
અધ્યાધિક નવ પ્રેમને, કરવો ત્યજી વિવેક,
ચૈતન્યરાત્યમાં રંક ન કોઇ, કોઇ જણાય ન રાય,
પ્રાણીમાત્ર સમાન ધરાય;

ભુઆ૦

દુર્ગુણી જનને દેખતાં, ઉપજે ના કદી ત્રાસ,
(કાં જે) તેના હન્યાકાશમાં, રહેતો ચિતિપ્રકાશ,
પુખ્તવાન અને પાપીને જોતાં, સરખી પ્રીતિ થાય,
ત્યારે ચિતિકૃપાને પમાય;

ભુઆ૦

સહિપ્રતિ સમાન રનેહને, ધારી અહોનિશ બ્રાત !
એ ચિતિશુભને મંત્રી સદા, થઇ જનનું ચિતિત્રાત,
ચિતિવિના નવ ચોદ જીવનમાં અન્ય કાંઇ દેખાય,
તદા નૃહરિમાં જ જાણાય;

ભુઆ૦

સન્માતિ અર્પવા સ્તવન.

પદ ૨૦. (કાનનમેં, તોરી મુરલીકી ધુન-એ લય.)

જાણકને, મનિ દેજે મનિપનિ ! આરંભમાં નમી વહે;
જાન તથા સન્મતિપ્રેરક હો, જાતાં શાસ્ત્રો ભગ્ય રવને;
ઉદ્યનિમિર અગ્નિપાત્રું સદજે, સ્થિત હો જેના હૃદયવને;
અજાનઉત્ક સન્વર ત્રાસે, ઉદ્ય જ્ઞાનરસિ થાય કને;
દેજે મુમનિદાન શિશુને, તેમ જ શિશુમનિ પુરુષને;
જાણક પણ જે સિંહનું દોષે, કરતા સર્વ મુગાત્ર વને;

જાણ૦

મનિ૦

મનિ૦

મતિ૦

મતિ૦

મનિ૦

આપ નૃસિંહતણા બાલક સહિ, કરજો આપસમા અમને,	મતિ૦
નિર્બલતા બીરતા હણીને, કરજો નિઃશંક નિર્ભયને;	મનિ૦
સર્વ અવિઘાધર્મ ટાળીને, સ્તુરાવો અંતર સ્વરૂપને.	મનિ૦
અજ્ઞાનપંકથી બહાર કાઢીને, સ્થાપો જ્ઞાનરૂપી ગગને.	મનિ૦
જેને નૌકા જ્ઞાનતણી છે, સહજે તરી જાયે લવને;	મનિ૦
અનુલવનાન પ્રભુ દો આજે, અનીવ ઇચ્છા સર્વ મને;	મનિ૦
નૃસિંહપ્રભુ 'અમૃત' કદી અર્પી, દેજો નિરંતર આશિર્વાને;	મતિ૦

સ્વરૂપમાં સ્થિત થવા મનને પ્રવૌધ.

પદ ૨૨. (મન માયાના કરનારા રે, જરી જોને, એ લય)

હૃદ ઝૂંપડીમાં વસનારા રે, સદ્ય મહાલય શોધી કાઢ તારા,
 ત્યાં પ્રકાશ, નહિ અંધારાં રે, નોંધે ઝૂંપડી આ મહેલ તે તો ન્યારા.
 દીવેલ કોડીયું ઝૂંપડી તારી, વિદ્યુતસમા બળનારા,
 અપૂર્વ મહેલ ત્યજી રહે કાં ઝૂંપડીમાં; શુદ્ધ સ્થાનમાં રહેનારા રે; અઘ૦
 દર્શની સાદીઠિપર પડે કાં, રૂની ગાદીએ પોડનારા,
 ધાણીના આંગણા જોઈ પ્રહાતો શું જાંડી ગળ્યા ચણા સારા રે; સઘ૦
 ઝૂંપડી તારી તું માનીને દુઃખી થયો, નિંદીને ભાગ્ય તુજ પ્યારા,
 (પણ)નારે કાજે તો કાંઈ જૂનાં મંદિર છે, ધનચંદ્રવો ત્યાં અપારાગે; અઘ૦
 સાચો તું માલ જોળી, હાથ કરી એસજે, છોડીને કચરા નાશાગ,
 જેને પ્રહણુ કર્યે જનિમૃતિ ટળતાં, છૂટે આ ભવભયભારા રે; અઘ૦
 એવું છે એક સ્થાન, જેને પામ્યેથી જતા સર્વ પ્રકારનાતપાગ,
 નરહરિપદ તેડ શોધી ત્યાં એસજે, શિવરૂપ થઈ મિત્ર મારા રે; સઘ૦

મનુષ્યજન્મ સાર્થક ક્યોર થાય છે ?

પદ ૨૨. (નેણુમાં નિડા નાંચે જરી, એ લય.)

જગમાં જીવું ત્યારે ખરે,	
ત્યારે જીવ મરી શિવ થયાય રે;	જગમાં૦
પશુ પક્ષી પ્રાણી વનસ્પતિઆદિ,	
જીવતાં હજારો યુગ જાય રે;	જગમાં૦
તેમાં ને તારામાં ભેદ છે કેટલો,	
ધિયારી જો તું ઊરમાંથ રે;	જગમાં૦

મન જુદિ આદિ કરણો છે મળીયા,	
દશ ઈન્દ્રિયોનો સમુદાય છે,	જગમા૦
ચેતનાગકિત પ્રમગ છે તુજમા,	
(તે) વિસરી કા શુભપદ ચઢાય છે,	જગમા૦
આત્ર જો દાન્યો ને કરી ન આતી તો,	
આશ્રયક્ષ કેમ તે બહાર છે,	જગમા૦
લટનુ શણુ મનુ છે વિશેષમા,	
ન તેથી જો લાભા લેવાય છે,	જગમા૦
વેદવેદાતા ગર્જન કરી કહે,	
હરશિવ અભિન્ન ગણાય છે,	જગમા૦
મિથ્યા ન માન તે વચનો હવે વીગ,	
મન્ય, જો અનુભવે મુખાય છે	જગમા૦
નથી ગિરિ, જગન નીચા ડોળના,	
નથી જાવાનુ બીજે ખ્યાય છે,	જગમા૦
નેનને મીઝી ગતિને પેઢી,	
અજગમ અકે જો રથપાય છે	જગમા૦
ક્રમે ક્રમે દદનાથી કાગ વધારતા,	
જોધય તુ પોતાને શિવરાય છે,	જગમા૦
ઓળખી પોતે પોતાને સશય જોજો,	
હુ એ અન્યથી ન કળાય છે,	જગમા૦
અનુભવી જન તો મહજમા માણુજો,	
માયુ અનિયતપદ ત્યાય છે	જગમા૦

વર્તવ્યસિદ્ધિઅર્થે મુનોષ.

પદ ૨૩. (ગ્રાવણના અરવન, જનનીતરે ૫ જોદાવો એ ૧૫.)

સર્વસિદ્ધિપ્ર નગદગિય જો, નમી વદુ તે શુભુજો સહ કર્ણો,
સમય આરે મુખો આચર્યો તો સત્સુખ સત્વ માણુજો છે.
સાત્તી અનુભવની આ વાળી, શાસ્ત્રસમ તે વચન પ્રમાણી,
સમજ રહેજો ઉરમા માણી, તો અતે નીખ વખાણુજો છે.
જગમા બહુ જન મુખને મળે, યન કો પણ રહે દુખમા તે,
આચા મુખના ઉપાય શા છે, તે જાણવાનિષ્ઠ દુખે સહે છે.
જાએ ને મોક્ષનુ મારણુ મન છે, શાસ્ત્રનુ એ મુખસિદ્ધ વચન છે,

અનુકૂલ મન તો સુખનું સદન છે, આ પ્રતિકૂલ મન દુઃખે ગડે રે.
 બધે એ દુઃખને મોક્ષ એ સુખ છે, બધા પ્રાપ્ત થાતાં દુઃખમૂળ છે,
 મોક્ષેશ્વરે લહેવું સુખમયુખ, જે ઇચ્છાપાથી આવતું રે.
 અજ્ઞાનથી દુઃખ આવી મળતું, જ્ઞાનવડે મન સુખને રણતું,
 જ્ઞાનાભિમાં કર્મધાસ પ્રજ્ઞાતું, (જેથી) પ્રારબ્ધનું નવ ફાવતું રે.
 તેથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવા, શ્રવે સતત ઉદ્યોગ આદરવા,
 બ્રહ્મસદનમાં ઇચ્છે કરવા, તો વિશ્વજ્ઞાને પંચસમ સ્થિતિ રે.
 જ્ઞાનતણા દ્વય પ્રકાર પડના, વાયક ને અનુભવ કહેવાતા,
 અનુભવજ્ઞાને શ્રવ સોદાતા, તો મુક્તિમંદિરમાં તેની ગતિ રે.
 વાયક જ્ઞાન ન જ્ઞાન ગણાતું, માત્ર મુખેથી જે જે લણાતું,
 એથી ન આંતર દુઃખ હણાતું, શું બેરના લાકુથી ભુખ જશે રે.
 અધિક કદી દુઃખરૂપ થઈ રહેતું, વિશ્વસમન્યે જે મુખથી કહેતું,
 અનુભવી જ્ઞાન તો કોઈક લહેતું, જે મળતાં જનિમૃતિ ભાગશે રે.
 યથાર્થ જ્ઞાન તો તેને કહીએ, મળનાં ઈશ્વરરૂપ થઈ રહીએ,
 ભયદુઃખકેશાદિ જે દહીએ, તો કહેવાય જ્ઞાન મળી શક્યુરે.
 તેવું જ્ઞાન છે આત્મસ્વરૂપનું, તે વિશ્વ બીજું તો દુઃખરૂપનું,
 પામવું તો તો ચૈતન્યભૂપનું, જે પામ્યે રહે નવ પામવું રે.
 રાજ્યમાં સર્પની જેવી બ્રાંતિ, (તેમ) ચૈતન્યે થઈ જગસંક્રાંતિ,
 લિપ્ત સ્વરૂપથી ન જગતી ક્રાંતિ, તો દુઃખરૂપ તેમાં કાંઈ નથી રે.
 ઉપન્યુ સર્વ સ્વરૂપઉદ્ધિથી, શમશે તેમાં, થાય તેમાં પ્રતીતિ,
 અનુભવે ઉતારવું શુદ્ધિથી, તો સુખવિશ્વ બીજું દેખે ના મનિ રે.
 ન્યારે વિવર્ત છે ચૈતન્યનો આ, સારવંશાર એવા બેદ ત્યાં શા,
 સૂર્યમાં તિમિર રહી શકતું ક્યાં, ચૈતન્યથી દુઃખ દૂર છે રે.
 સુખમતિ થાતી જે બનતું તેમાં, તો પછી દુઃખ કદાપિ લહે ના,
 સુખસ્વરૂપ અંતે થઈ રહેતાં, તે શ્રવ નહિ પણ સુર છે રે.
 સર્વ સ્વરૂપચમત્કૃતિ ન્યાં છે, લડવું, ચિડાવું તો પછી ક્યાં છે,
 રાગ કે દ્વેષ પછી ન રથો છે, જે સુખાર્થિએ ધટે લાગવો રે.
 સ્વરૂપનું લક્ષણ છે આનંદ, તે ન્યાં ત્યાં નહિ ખેદ કે આકંદ,
 પદ્મિપુષ્પોના ત્યાં તો નહિ બંધ, (ન્યાં) કેવલ ચિદ્રસ આખવો રે.
 દેશકાલ વસ્તુથી બાધિત, સ્વરૂપ નથી, એ કેવલ સચ્ચિત,
 અનવધિ ઉદ્ધિરૂપે ન્યાં છે પ્રીત, પડતાં તેમાં તે અનુભવે રે.
 મારે સુજન સ્વરૂપામૃત ચાખો, યત્ન કરે જે અર્થે સુરવર્ગ આખો,

પામે ક્રોધક, ક્રોધ જન લાખો, મેળવી પછી દુઃખ ના લેવે ર.
 જે મળતાં અજરામર બનશે, ત્રિભુવનસ્વામિત્વને મુદ્ર ગણશે,
 જવ એ સ્વરૂપને અનુભવે લણશે, આપે અલિપ્ત થઈ જશે ર.
 લોહરાશિ સ્વર્ણરૂપે ભેરો, સ્પૃહિતે એ રસથી જવ ઘોશે,
 જ્ઞાનમણિ માણિક્યના ક્રોધો, ઇચ્છાનુસાર, ઉમેડશે ર.
 વિષ્ણુનું ઐશ્વર્ય નહિ અંગલે, શિવનું સામર્થ્ય નહિ હંડાવે.
 વિધિનીં સર્જનશક્તિ હર્ષે ન લાવે, મળતાં સ્વરૂપસમ સ્પર્શમણિ ર.
 સકેત સમજશે સધળા પળમાં, આવી જશે, સહિ આપની કળમાં,
 જવ ચિત્ત પ્રોશે સ્વરૂપ નિર્મળમાં, ને ખાતાં અજર થશે એ કણી ર.
 અધિક શુ કહેવું સમજાશે મર્મે, કહેશે કહેનાર રહી નિજ ધર્મે,
 એનશે તો જઈ રહેશે હર્ષે, નહિ તો આ લવમાં તો છો રહ્યા ર.
 નરહરિચરણકમલમાં નાખી, આજથી યત્ન કરો સુખકામી,
 થાશે અતમાં અંતર્યામી, ભેદ ન તમમાં નૃહરિવિષે ર.
 ત્રદા ધરશે જે આ વચનમાં, જ્ઞાન એ પ્રાપ્ત થવું છે સહજમાં,
 ઇષ્ટરૂપને યોગ્યતા આપમાં, તો ભેરો ઇચ્છિત દશેદિશે ર.
 જાણીને અતરમાં શમી રહેજે, યોગ્ય પુરપને સ્વસ્થમાં કહેજે.
 નહિ તો મૈત્ર્ય ધરીને વહેજે, તો સુખ અતે બહુ પામશે ર,
 ઇષ્ટાર્પિત બુદ્ધિથી જોવું, સિદ્ધ કરાવશે તે આ જોવું,
 જેણે તે પ્રતિ હૃદય છે જોવું સંશય સિદ્ધિમાં તેને શો ર.

પ્રાણિમાત્રમાં સમાન ભાવ રાખવા સર્વોચ્ચ.

પદ ૨૪. ગરબી (પ્રીત પ્રભુ શું બાધે ર— એ લય)

પ્રાણિમાત્રપ્રતિ જે રે, કે રાખે સમાન પ્રીતિ,
 તેણે થાય પ્રસન્ન જ રે, કે પ્રાણિમાત્રપ્રતિ.
 સર્વ જનતણા હૃદયે રે, હર્ષકિશ રહે છે વસી,
 તેથી સર્વ છે એક જ રે, વ્યક્તિ ન કે સારીનરસી.
 માનવદેહ સધળા રે, મદિર છે નરહરિનાં,
 એવું જાણી તે સર્વથી રે, કે રાખવી સમભાવના.
 મૂળ ચૈતન્યમાથી રે, પ્રકટ થયું દસ્ય બધું,

પંજી સારું જોડું ક્યાં રે, ઉંધું ન જ્યાં સર્વ સીધું.
 જઈ દેવળમંદિર રે, પૂજા દેવની જે કરે,
 તેના કરતાં અધિક ફળ રે, દઈ પ્રભુ તેને વરે.
 જેહ પ્રત્યેક જનને રે, સદા નિમગ્ન જુએ,
 ભેદભાવને ઊરથી રે, કે તે જડમૂળથી ખુએ.
 જવ નાની કેરી રે, ખાટી લાગે આંખાની,
 પણ ચાતાં મોટી રે, યતી પૂર્ણ મિષ્ટતાથી.
 તેમ માનવ સઘળા રે, નથી ખોટા મૂળવિષે,
 તેથી દ્વેષ ન ધરવો રે, કદા કોમાં કોઈ મિષે.
 ખાટી કેરી જાણી રે, ન રક્ષક ચીડાતો,
 મોટી ચાતાં મીઠી રે, યશે જાણી સંરક્ષનો.
 તેમ અપકવ જુદિના રે, મનુષ્યો અપૂર્ણ દીસે,
 પણ સમય જતાં તે રે, પરિપૂર્ણતા પામશે,
 તેથી દોષ નિહાળતાં રે, કદાપિ ન વ્યગ્ર થવું,
 પરિત્યજશે એ ક્રમથી રે, જાણી (એવું) તેમાં પણ મ્હોવું.
 શુદ્ધ રૂપે જેને તેને રે, જોવો જેથી તેવો યશે,
 જોતાં દોષાગાર તે રે, ક્રમેથી અધઃ પડશે,
 તેથી જ્યાંત્યાં સારું રે, નિહાળવું સુઝ જને.
 યાય ઉભયની ઉન્નતિ રે, જુએ જે ને જોનારને.
 કરવી સ્થિતિ ઉંચી રે, મનની તો આ યત્ન કરો,
 ન તો ઇચ્છાનુસારે રે, દુઃખની ખૂમ પાડી મરો.
 જે આ યત્ને વહેશે રે, તેને પ્રભુ સહાય થશે,
 દેવસરખા સર્વે રે, ધન્ય ધન્ય ઉચ્ચરશે.
 જુઓ પૂર્વે ઋષિએ રે, એવાં વન આચરીયાં,
 જમદગ્નિ દધિચિ રે, સાંધી ભવથી તરીયા.
 માગે શરીર તો આપે રે, તથાપિ ન ક્રોધ કરે,
 વળી આશિષ્સાથે રે, પ્રસન્નતા ઊરમાં ધરે.
 થવું ઇશ્વર તેણે રે, (એ) અનુભવમાં મૂકવું,
 ભયે ખીજાએ તો રે, દ્વેષપૂર્વે પચવું.
 નથી આ વિષ્ણુ ખીજ રે, કલા સુખ મેળવવા,
 ગ્રહેશે તેહ પામશે રે, ખીજા આજે દુઃખ કહ્યાં.

ચત્નશીલ થયાવિના વાતો કરવાથી જ્ઞાન પ્રકટતું નથી.

૫૬ ૨૫ (નથી પ્રેમ નીપજતો કાંઈ વાટે કે ઘાટે) એ લય.

નથી જ્ઞાન પ્રકટતું, કાંઈ વાતો કર્યેથી,

નથી દુઃખ આ મટતું, 'અહઃ'બ્રહ્મ' ઉચ્ચર્યેથી.

જ્ઞાનતણી વાતો કરનારા, વિશ્વે દીકા અપાર જો,

પણ તે સહિનાં અંતર જોતાં, દીસે દુઃખઆગાર જો,

રજ્યા કરે કલેશનાં રોદડાં, જોયેલી આપતિનાં ગોદડાં,

થઈ રે' લયશોકનાં રમકડાં;

જ્ઞાન૦

નિભયતાના પૂર્ણાનંદે, જ્ઞાની રહેતો મરત જો,

લયચિંતાદિ લેશ ન ભાસે, સમાન ઉદયને અરત જો,

જનિમૃતિ લયને તુચ્છ લહેતો, આધિઆધિપર (તેના) વિજય

કરકતો,

શાંતિ, પ્રેમથી અંતર ભરતો;

જ્ઞાન૦

પ્રભુ જે કરતા સર્વ યોગ તે, માને નિશ્ચય મન જો,

વ્યવહારે અનુચિત થાતું પણ, તેને ઊર નહિ અન્ય જો,

જેને ઊરમાં આવું થાતું, તેનું અંતર જ્ઞાની ગણાતું,

ખીમનું તો વ્યર્થ મનાતું;

જ્ઞાન૦

શાસ્ત્રસદ્ગુરવચન શુણીને, તેવો કરે આચાર જો,

વૃત્તિઉપર અંકુશ રાખી, એવે શુદ્ધ વ્યવહાર જો,

ક્રમથી જ્ઞાનપગથીયે ચડતો, અંતર ધૃષ્ટ નિરંતર રટતો,

અતે યથાર્થ જ્ઞાનીમાં લગતો,

જ્ઞાન૦

નરહરિપ્રભુના અનુગ્રહથી, આ વિધ જે જ્ઞાને ધાય જો,

અદપ કાળમાં નિઃસંશય તે, યથાર્થ જ્ઞાની થાય જો,

થાવું તો તો સાચા જ્ઞાની, આડંબર ધરી થવું ન માની,

(આવું) જ્ઞાન મેળવેા યઈ પ્રભુધ્યાની,

જ્ઞાન૦

જ્ઞાનને માર્ગે વિરલા પુરુષો જ વહે છે.

૫૬ ૨૬. (મન માયાના કરનારા રે, એ લય)

એ તો જ્ઞાનના માર્ગે ન્યારા રે, જીવ ત્રિપથી શું સાધે ત્રિચારા,

ક્યાં ત્રિષ ક્યાં ત્રિપૂષધારા રે, ગ્રહે અજ શું પૂરિયે પચનારા ?

વર્ણદગ્ધથી માર્ગે નીકળેલા, કાંકરા જે વિણનારા,

સાચા દીરા મોની ક્યાંથી તે જાણે, ધૂળના જે ધાનારા રે—

જાવું ઉત્તરે ભરે પગલાં દક્ષિણમાં, ક્યાંથી તે પહોંચશે સવારા,
લેવા સીતાદળ, લીળોઇ ચઢતાં, સુસ જન તો હસનારા રે—
શાંત્રો વાંચી મોટી વાતો કરે તે તો, જ્ઞાની નહિ બનનારા,
શેકતું દ્રવ્ય મૂકી ખાધે ફરે તેને, ધનપતિ કોણ કહેનારા રે—
આમથી તેમથી ધૂતી લાવીને, એકલું વિત્ત કરનારા,
શાખ શી બગ્ગરમાં તેવા શહેની, (એનો) કારાગૃહે વસનારા રે—
આના તેના કરી દેવા, ઉધાર કરે, (જેના) ગૃહમાં હાંફાં લડનારા,
તેવાને દ્રવ્ય દે કંઈ પેઠીથી, મૂર્ખ ગણાય ધીરનારા રે,—
કલેશ, ભય, દુઃખ, જન્મમૃત્યુની ભીંતથી, રાત્રિદિવસ ધીખનારા,
જ્ઞાની કહે કોણ તેવા ગરીબને, જ્ઞાનઝળકારા ન્યારા રે—
સર્વ પ્રકારનાં દુઃખો પડે પણ, શાંતિથી ના ચળનારા,
જ્ઞાનાગ્નિ પ્રકટાવી ભગ્ન કરે સહિ, કલેશકર્મ દુઃખાદિ ભારા રે—
વીકું મોકું કરી બ્યાં ત્યાં દબાઈ, રહે ન જાન ધરનારા,
એની ખુમારી અનુભવી જાણે, જ્ઞાનલિંગી શું જાણનારા રે—
અદ્ય પ્રહર મેં તત્ત્વવિચારને, દસ્યે નહિ શ્રમનારા,
પામી શકે જ્ઞાન સાચું સહજમાં, નીતિથી આચરનારા રે—
સ્વરૂપજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતાં પછી તે, તત્ત્વે રહે રમનારા,
નૃદરિપ્રભુથી અલિપ્ત થઇને, જ્ઞાની સ્વરૂપે શમનારા રે—

હૃદયના સ્વાર્મીને હૃદયમાં પધારવા પ્રાર્થના.

પદ ૨૭. (અહા ! નરનાથને, નથી જંપ જુઓ પળવાર.)
હે ઈશ ! પધારજે, મારે મનમંદિરીયે આજ.
મુકુટમણિ મેં આપને રચાયા, સમર્થ મુજ મનનું સામ્રાજ્ય—
આપવડે શોભું હું પૂરો, મનોહર, ચંદ્રવડે જેમ સાંજ—
નેતા રક્ષક આપ જ મારા, યથેચ્છ ચલાવો (મુજ) મનમતિ ઝાઝ—
આપવડે મુજ અંતર ખીલે, જોઈ જેમ શશિને, સાગરવાજ—
અંતરપ્રીતિ પુરાણની લાગે, ન તો હું રંક ક્યાં આપ મહારાજ—
જન્મી જગમાં આપ જ જાણ્યા, એક મુજ હૃદયીપકનો રાજા—
બંધાયો હું આપની સાથે, રાખો પ્રભો ! આપની કે મુજ લાજ—
સહિના હૃદયે આપ વિરાજ્યા, નહિ કાં મુજ ઉરમાં જગરાજ—
વિવિધ રથજે કાં નિવસો શ્રીપતિ, સંભાળોને આપનું સ્વારાજ્ય—

જન્મ ધર્યો શા કારણુઅર્થે, થયાં નહિ દર્શન કદી આપનાં જ—
ભવે પ્રભા વિસ્તારો ત્યાં ત્યાં, મધ્ય ગણુજો હૃદયને મારા જ—
દરિદ્રી આપને શાથી રીઝવું, નથી કાંઈ ચરણે ધરવાકાજ—
સત્તા આમિત્ય અર્પુ ચરણે, પહેરાવું મુજ હૃદયનો તાજ—

આશ્રિતનું વિવિધ સમયે રક્ષણ કરનાર ઇષ્ટપ્રતિ ઉપકાર- નિવેદનપૂર્વક પ્રણિપાત.

પદ ૨૮. (શું નિર્મળ જળની તલાવડીમાં, એ લય.)

નિશદ્ધિન નિમ્ન આશ્રિતનું પાત્રન પ્રભુ કરતા ચારે હાથ,
અનિ વિષ્ટ પ્રસંગે હતાં પણ સહજે ઉગારી લેતા નાથ—
સાચો આશ્રય લીધો જણે, તેને બેટો હો ભરી બાથ,
આંચ ન ઉની લાવના કદી, છોડે ન કદ્યે સાથ—
માંગરીઆલકને આપે, ઉગારીયાં જગમહેર વાત,
'શરણાગત પ્રતિપાત્ર' (એ) મહિમા, ગાના શાસ્ત્રો ગાય—
હકકહના તૈયે નાંખીને, સુધન્વા ઉગારીયો સાક્ષાત,
આપવિના કરી દોણ શકે એ, માનપિના કે આત—
લાક્ષામહથી પાંડવ કાઢ્યા—છે યુક્તિપૂર્વક ભક્તિજ્ઞાન,
નિર્ભય રથાને પહોંચાડ્યાંતા, એ સધજે વિખ્યાત—
ખાંડવ વનથી વામુકીને પણ, બચાવી આપ્યુંતું સુખશાન,
સણુ દેણુ નિમ્ન આલકને રક્ષા, ખીમ્મને (તે) શું જ્ઞાન—
અગત્ય કેવલ છે શ્રદ્ધાની, આપસમીપે ન ખીછ વાત,
જે જે સખે આપપ્રતિ (તે) યમને પણ કરતા મ્હાન—
આપ રક્ષવા તત્પર નિયે, જેમ આલકપ્રતિ રાણા તાન,
આશ્રય લે નહિ છે ધિક્ તેને, તે નહિ માનવ જાત—
સમજાત્રય છે આપ સમર્થનો, અમ રક્ષણની શી પંચાન,
નૃસિંહઆલક, અગ્ન શું કરશે, જ્વેનાં થાય વિધાન—
પ્રભુઆશ્રિત આલકને હાનિ, કરતા તેનો થાનો ધાન,
જાણી નિશ્ચય મરત વિચરીએ, શિર ધરી પ્રભુપ્રસાદ—
અડગ થની શ્રદ્ધા તોએ, પણ, સંભાળી લો હો દિનરાત,
આપ સમર્થવિના દોંભાંની, શી ગતિ બુંદી થાન—

એ અમાપ ઉપકાર લહોને, આર્દ્રહૃદય કરીએ પ્રણિપાત,
નરહરિ રક્ષણુ અધિકુ' કરશેા, રહી આગળપશ્ચાત—

મનપતંગને મૂર્ચાકાગમાં ઉડાવવા ઉત્તરાયણનિમિત્ત
શ્રીદ્રષ્ટાંતિ અભ્યર્ચના.

પદ ૨૬ (પદ્મણી નિરખી ડે, મોરહની હૃદમાંલ, એ લય)

ગગનમાં ઉડાવજે ડે, મુજ પતંગને પ્રભુ આજ,
આમ તેમ અથડાતો અનિશય, ગોથાં ખાતો રી,
અહીં પડશે શું અહીં પડશે, તેઅર્થ મુંઝાતો મી,
રિથર ન રહે દાણુ એક સીધો, અનિશય ડેલાં ખાય,
ગગને મોકલના ચડું ત્યાં, પૃથ્વીપર પડાય—
વળી લય લાગે ગમે ભરાશે, વૃક્ષની ડાળે મી,
કદી ભરાઈ પરપર સૂશે, (તો) મુજ શું આવે મી,
રખે હાથથી તૂટશે, લાગે ભીતિ એમ,
ગાઠ થકી ધૂરી ગયો, તો પગી કરવું કેમ—
હાથમાહિથી સરી જશે શું, એમ વળી થતુ રી,
નાંખી ઉપર જાય રખે, કોઈ ખેંચી લેતું મી,
કદી તેઉપર કોઈ પડી, કરવા આવે પેચ,
કદાપિ કોઈ કાંઈ નાંખીને, કરશે ખેચાખેચ—
હૃત્તિદોરી આમળા પડી દીવી થઈ ગઈ રી,
એનાથી મનપતંગ ગગને, જવો કદી નહિ મી,
એ દોરીપર જો ફરે, પુનઃ આપનો હાથ,
ખજ અતિ પામી પહોંચશે, નિશ્ચય ગગનની સાથ—
એવું જોર દો દોરવિશે, નહિ કાપી શકે કો મી,
તૂટે નહિ કે ધૂટે નહિ કે ભરાય અથળ કો રી,
ચેચ કરે કો નાખતા, જોવો ઉપર અનેક,
તે સઘળાને કાપીને, સત્વર પહોંચે છેક—
અભરંદે મુજ મનપતંગને, સઘ ઉડાવો રી,
અજાય કરી, બધું છેદીભેદીને, ઠૂઠ ચડાવો રી,
પીડી શકે બ્યાં કો નહિ, પહોંચે ન કોતું જોર,
તે સ્થળ સત્વર મૂકજો, આજ પ્રભાતને પહોર—

એ જ યાચવું ઉત્તરાયણે, આપ સમીપે રી,
 શુભ સમયે એ દાન આપજો, નૃહરિ મુજને રી,
 જેથી સુખમાં વિરમું, જેમાં શમાય સર્વ,
 તેવું પદ દો આજ જેથી મુજ, સાર્થક ગણાય પર્વ—

વૃત્તિને સન્માર્ગમાં વાલવા સુવોધ.

પદ ૩૦. (જનમ આ માનવનો એજે આલ્યો જાવ છે રે, એ લય.)
 વૃત્તિને તું વાળ સન્માર્ગમાં રે, કિલ્લટ વિષયોથી એચી,
 શુક જાણાં છોડીને મિષ્ટાન્ન ખા રે, રૂડી ખાંડ થી લહેચી. . ધ્રુવ.
 જે આશાથી વિષયમાર્ગમાં, ધાતો તું ધરી પ્રીત,
 દ્રોષ ઉપાયે ત્યાં નહિ મળશે, તારૂં ધારું હિન રે. કિલ્લટ૦
 તું છલે છે મધુર વારિને, જાતો સમુદ્ર માંચ,
 તૃપ્તિ કેમ થવી પછી તારી, તૃપા નહિ છીપાય રે; કિલ્લટ૦
 રાયલુતણી આશાએ ચડતો, લીંબડફેરે જાડ,
 ભ્રમિથી નીચે પગ ભરતો, જવાનું હોયે પહાડ રે; કિલ્લટ૦
 વ્યયે પ્રયત્ન ત્યજીને કહું તે, સરળ સુમાર્ગે ચાલ,
 આજ મેગવીશ, (જે) તુજ ડાંપણથી, મેળવતો હોદશ કાલ રે; કિલ્લટ૦
 નથી વિવિધ સન્માર્ગો જેમાં જાતાં પહેંચે કટ,
 એક જ માર્ગે વળનાં મળશે, સઠિ સુખ દષાદટ રે; કિલ્લટ૦
 સમગ્ર વિશ્વે થની ક્રિયા જે, તેના કર્તા એક,
 સચરાચર વ્યાપક પરમાત્મા દદ દર એ જ વિવેક રે; કિલ્લટ૦
 જે સિંધિમાં સ્થાપે ઈશ્વર તે, સિંધિતને ગણવી શ્રેષ્ઠ,
 કેપેશયુક્તા ના થવું કદાપિ, ગણવું કાંઈ ન નેટ રે; કિલ્લટ૦
 આ જ માર્ગ છે વિવેકજ્ઞાને, કરવાને સુખ પ્રાપ્ત,
 અધ્યાત્મી જન બીજે જમીને, ચાપ કદી ન સમાપ્ત રે; કિલ્લટ૦
 વહેશે જે જન પ્રયત્ન કરીને, જોશે શુભ જ્ઞાનાઈ,
 નૃદરિઅતુમદથી મેં જાણ્યો, એક જ આ સન્માર્ગ રે; કિલ્લટ૦

હિતમદવસ્તુ અર્પવા શ્રીગુપ્તમતિ અભ્યર્ચના.

પદ ૩૧. (ગુણી સિંધુની પ્રભુ આ વાણી રે, એ લય.)

ગુણી વિનનિ પ્રભો ! સિંધુ નાણી રે, આપો-હિતનમ પુત્ર પ્રમાણી રે,

અશુભ અને શુભ શું નવ જાણું, યાચું શુભના દાતા જાણી રે;—
 પૂર્વે નિજમતિ ડાંપણે, જર માગ્યા ઈષ્ણિત,
 અંતે દુઃખરૂપ નીવડ્યા, રહ્યા થઇ વિપરીત.
 મુજ મતિ ન અધારે વેચાણી રે, કરું ઇચ્છા ન તેથી ફલાણી રે;—
 કીડ પશુથી ઉચ્ચ પણુ, આખર અંતે છવ,
 જડ અબુદ્ધ શું જાણતો, શેમાં યાવું શિવ;
 ગણે અરીણુ સુખરૂપ બધાણી રે, (પણુ) કરે બીજને તે પ્રાણુકાનિ રે;—
 સર્વોત્તમ જે માનના, જગના સઘળા લોક,
 પણ તે હિતપ્રદ હોય ના, (તો) દેશો ના પુણ્યલોક.
 જેમાં ઉન્નતિ મારી શમાણી રે, તેવું દેજે જાણી દીન પ્રાણી રે;—
 જગના બુદ્ધિમાન હો, ગાને પદાર્થ તુચ્છ,
 પણ શુભ મુજ તેમાં રહું, લઈશિ ગણી તે ઉચ્ચ,
 દેવા કરશે ન તે આનાકાની રે, તેને માનીશ મારી કમાણી રે;—
 પ્રેમવડે પ્રભુ આપશે, પથર જેવા પદાર્થ,
 અથવા તેથી નીચ પણ, માનીશ તેને સ્વાર્થ;
 કંઈક બૂધ્યા મતિ જેની શાણી રે, નિજ ડાંપણે પીડ ન હણાણી રે—
 આપતણી આ સદિ જે, વાસ્તવ આપસ્વરૂપ,
 તેમાં કણિકા એક પણ, હોય નહિ દુઃખરૂપ.
 ઉરે નિશ્ચય એ દહ આણી રે, જાણીશ પકવાન્ન દેશો જે ધાણી રે;—
 પૂર્ણ પ્રેમો ! વિશ્વાસ છે, દેશો નહિ કદિ તુચ્છ,
 તો પછી શીદ દુઃખી થવું, ગ્રહી અભિમાનનું પુચ્છ,
 મુજ હિતશુદ્ધિ તમમાં શમાણી રે, તેથી ઉચ્ચારી નમ્ર આ વાણી રે;—

આશ્વાસન.*

પદ ૩૨. મીનાના મહીનાનો લય.

સુત ! પત્ર મળવું તમ આજ, થયો ખેદ વાંચનાં,
 થયા હાણુ એક સર્વ જ સ્વખંધ, શમ્ભો હતા વજ્રના,
 ધાર્યું પ્રથમ. પ્રમંગ અસત્ય, બાલકના સ્નેહથી,
 પણ અંતે નિરપાયે સત્ય, ગણ્યું તે વ્રેહથી;
 ગૃહસ્થાશ્રમમાં મુખ્ય સુખ, ગણાય સુપુત્રનું,
 તેનો લય થતાં બંગાણુ યાવ, સકલ ગૃહસ્થનું;

માતતાતને છે તારનૃત, સુપુત્ર સંસારથી,
 તેથી તેને લડાવે લાડ, પાળી પોપી પ્યારથી;
 ચાતા તેવા સુપુત્રનો નાશ, હૃદય ખિન્ન છે થયું,
 ઉર શોક વ્યથા ને કવેશ,—યતાં મન મળગળ્યું;
 જેનું જોતાં મુખ પ્રસન્ન, સહિ હર્ષ પામતા,
 જેને જોઇ વિચારે અનેક, સદા ઉચ્ચ આધતા;
 જેનું ભાળી વિશાળ કપાલ, મુદિત સહિ કે યજ્ઞ,
 કહે ભાગ્યશાળી નરરત્ન, ઉપનયુ નદ્રી ગૃહમહિઃ
 જોઈ સુદૃઢ તેનું શરીર, ગ્રેમે સહિ જોડના,
 જગમાંદિ છે થાવો વીર, નિશ્ચય વધ વાંધતાં;
 જોઈ આજનાણું મંદ હામ્પ, સહિ કે રમાડતા,
 તેનું મ્મરણુ થનાં તો આજ, જનો અથુ પાડના;
 વયે લધુ પણુ ગુણુથી પ્રૌઢ, જણાતો તે હતો,
 દૈવદમ્બજથી ક્ષણુમાં આજ, યયો હતો ના હતો;
 લખતાં આ આશ્વાસન પત્ર, નથી હસ્ત દાસનો,
 જ્યારે આવે વિચાર કે બાન, થયો શું ચાતોતો;
 સહિએ ધારેલી તે પર આશ, સત્રાળી નિષ્પ્રજ ગર્હ,
 એ વિચારતાં વૃત્તિમાંલ, અતિ વિદ્વૃતતા યજ્ઞ;
 દગે એ તે શું ઇંદ્રસંકેત, કે પ્રારબ્ધ બાલનાં,
 જોથી નાની વયે ગયો આજ, મુખે મહાકાલના;
 જૂઠ્યાં પૂર્વતણો જ સંનધ, થયાં હશે ઋણ પૂરાં,
 તેનું કાર્ય થયેલું સમાપ્ત, (જેથી) સહિને આજ પગદ્યાર;
 દહિં આશ્વાસન શું બંધુ ! હું તમસરખા જાનીને,
 જોહ પ્રભુઅનુમદથી સમાન, ગણે લાભદાનિને;
 તોય તમપ્રતિ રનેહનો ભાવ, કરાવે ઉદ્ધાર આ,
 તેને દિનકર ગણુશે મિત્ર ! દુઃખોને નિવારતા;
 રથું અજ્ઞાન કિંચિત્માત્ર, ત્યાંવગી હર્ષગોક છે,
 એમ જાગી (આ) વિવેકવચન, લખના ધાર્યા ગોચ છે;
 હોય ધૈર્ય અનુપમ તોય, આવા સમયે વડી જવું,
 શિરે કટ્ટનો પડનાં પ્રદાર, ન બાન તેનું થનું;
 દેવું આવા સમયમાં ધૈર્ય, (એ) સ્વધર્મ સીકારીને,
 પા લખના ક્યો આરેલ, ઉરે ધૈર્ય ધારીને;
 આગમાપાપી છે જ સ્વરૂપ, સંસારનું મૂલ્યથી,

તમને કાંઈ તે અજ્ઞાન; રહ્યું નથી બૂઝથી;
 ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અતે નાશ, એ ક્રમ છે સ્થિતજ્ઞો,
 પ્રાણિમાત્રમાં એ છે પ્રસિદ્ધ, તેને ન નનન ગણો;
 કાણુ સાચો જ્ઞાની કાણુ—દંબી વેપ ધારતો,
 તેની અત્ર પરીક્ષા થાય, નિર્ણય તેનો ઝટ થતો;
 બેદમાત્ર ગણાય છે એ જ, (કે) સ્વેચ્છા મૃત્યુ જ્ઞાનીને,
 પરાધીન અને પરતંત્ર—પણે અજ્ઞાનીને;
 જ્ઞાની જન હવે કાણુ એક, કે યુગ પણુ હવતા,
 (અને) યમ ધારે તે સમયે હાય, પાશે બાંધે હવના;
 ખરી જ્ઞાનઅવસ્થા છે એ જ, દુર્જન કાલ હતવો,
 મુખ્ય લક્ષણુ એ છે ભાર્ય! જેથી જ્ઞાની પ્રીતવો;
 જાણો જગત્થી એક તો દિન, જવાનું જરૂર છે,
 નથી ઘિર એ તો રહેનાર, પ્રવાહનું પૂર છે;
 અર્વ દુઃખશિવોમળી એક, મૃત્યુવશ છે યવું,
 માત્ર મૃત્યુનો થાતાં વિચાર, દે દુઃખ તે અવનવું.
 કાણુ પણુ ક્યેં મૃત્યુવિચાર, જનો નિર્મળ થતા,
 જો દે જોના નથી કાંઈ કાળ, વા પાશ ન ભાગતા;
 તોએ ધરધરતા ગુણી નામ, કાળનું પ્રાણીઓ,
 તેથી તેને જ એક અજન્મ, ધણાએ પ્રમાણીયો;
 જગમાંહિ જો હોયે દુઃખ, (તો) દારણુ તે એક છે,
 તેવિણુ ખીજાં સહિ દુઃખ, ન આવાં છેક છે;
 તેથી કર્તવ્ય સર્વનાં જે જ, કાં તો મૃત્યુ હતવું,
 વા તો તેથી થતા હર્ષશોક-રહિત થતાં શીખવું;
 ક્યોં તેવો ન યત્ન તો જન્મ, વૃથા ધર્યો જાણવો,
 તુટી જન્મમૃત્યુની ન હેડ, આનંદ શો માણવો;
 થાવું કાર્ય કહિન આ સિદ્ધ, તથાપિ ન હારવું,
 પ્રભુઅનુગ્રહથી તે યત્ન,—કરીને (મૃત્યુ) વિદારવું;
 જેહ તે નહિ કરવા સમર્થ, વ્યર્થ અવતાર છે,
 કાં જે તેને દુઃખના માર,—નો ભાર અપાર છે,
 માત્ર મૃત્યુ થવું જ્યાં સિદ્ધ, સધળું મળ્યું જાણવું;
 તેવિણુ અન્ય પામેલું સર્વ, નકામું પ્રમાણવું;
 અત્ર કરવો આનો વિરતાર, બહુ યોગ્ય છે નહિ,

તેથી પૂર્ણ કરણુ પત્ર, ઉભયનુ શુભ ચડી,
 જોઈ પ્રાપ્ત થયો તે પ્રસંગ અડગપણે ગાગમો,
 નિજ ધૈર્ય તથા અમરી જ્ઞાન, ઇનિચ્છોને વાગમો,
 મન દરધરી ધારે જે, સ્વાભાવિક એક છે,
 પણ આણીને ઉરમા વિવેક, વિતાવમો તેદને,
 થયુ નિશ્ચય છે હૃદ્યાણુ, તમારા મુખનુ,
 તમ મરખા પામી પિતામાન, સાર્થક હૃદ્ય દેહનુ,
 તમજેવા પ્રભુકૃપાપાન,—તાપ સતાન થઈ,
 તેણે ઉદાર્યુ છે નિજ તન, અદિ અવતાર લઈ,
 તેનુ રમણુ કરી પ્રિય ભાઈ ! ત્યા દુખી ના થમો,
 જાણી આટલો તેણે સંગ્રમ, મુશાતિ પામમો,
 બા માટે ત્યા છે અન, જાનીઅજ્ઞાનીનો,
 અજ્ઞાની (તો) દુખે જ પીલાય, જાનીને અર્થ ન નાનિનો
 જે જે શુભા, ભણા સચાલ, અત્ર (તેનો) ઉપયોગ છે,
 અમરી તેદને તજવો ગોખ, એ તમને ચોગ્ય છે,
 વીધા સદચરદાતા જે બોધ, અમ-જામા તે આણુજ્ઞે,
 રમરી દટનચનને આજ, સધળુ ચોગ્ય જાણુજ્ઞે,
 આ યુ હોય અનભવજ્ઞાન તેને પણ સભારમો,
 જે તે યત્ન કરીને પ્રિય ! નિસ આ વિસારશો,
 અખવત મળી પૂર્વ અનદાર, દુખદ મોહ ત્યાગમો,
 આણી સદિગાર વિવેક, પ્રજુમા અનુરાગમો,
 જગ સધળુ હૃદ્ય દુખડપ, ત્યા કયા મુખ દેખવુ,
 તેથી નશ્વર જગને મુદ્, વિવેચીએ લેખવુ,
 માયાકેરો વિચિત્ર સ્વભાવ, અજાણ્યો ન આપને,
 નથી રહેશો રહિત હર્ષશોક, જાણી ઇષ્ટજનપને,
 જગ જાણીએ આ પણ થાય, ઇષ્ટેઆથી બધુ,
 કેમ ચોગ્ય અચોગ્ય ગણાય, ભામે વાકુ કે સીધુ,
 ઇષ્ટ કરતા હશે તે ચોગ્ય, ધર્યો એ નિશ્ચાસ તો,
 પછી થાય તે ગણવુ ઇષ્ટ, માર્ગ ન ખીજી ભાસતો,
 આપુ ઇષ્ટે હવુ જે રત્ન, પાછુ તેમણે લીધુ,
 નથી અપાંયુ અચોગ્ય હાથ, થયુ એમા શુ ઉધુ ?
 જે જે કરતા સદચરચાય, તે એવને કાજ છે,

એવું જાણ્યું જે ઉરમાંથી, ના શોષણ દેહને;
 દેહને આશાસન ને ધૈર્ય—ની માતને,
 કહેજે પૂર્ણ રનેહે વચન, વિસારવા વાતને;
 ઇષ્ટકરણથી હૃદયન પ્રાપ્ત, તેથી નથી લય કંઈ,
 આવે આગંતુક આવેશ, દબાવશે જ્ઞાન પ્રદી;
 અન્ય જે જે સંબંધીઓ હોય, તેને શાંતિ આપજે,
 કહી પ્રીતિવદે મુગ્ધન, ભક્તિગત્ત ટાપજે;
 ક્યેં વ્યર્થ હવે શોક કવેશ, ન મળવું છે રથું,
 થાવું ઈશ્વરે ધાર્યું તેહ, નિશ્ચય એ તો છે થયું;
 માટે મિત્ર ! ત્વજ ગ્લાનિ સર્વ, પ્રસન્નતા ધારજે,
 લાગે વિયોગજન્ય જે દુઃખ, કેમેથી વિસારજે;
 ફરી ફરી કહું છું પ્રિય ભાઈ ! સહ શોક છોડશે,
 થઈ અંતરથી મુરિયર, પ્રભુમાં વૃત્તિ જોડશે;
 નાંખી કરણાકટાક્ષ અપાર, તમારા ઉભયપ્રતિ,
 ઇષ્ટ અર્પે પ્રથમ ઉત્સાહ, થાય જેથી ઉન્નતિ;
 સર્વ કવેશ વ્યથા થજે નષ્ટ પ્રભુકરણાયકી,
 સઘ સાધી યોગક્ષેમ, કરે સર્વને મુખી;
 છે સઘળું આ તમને જ્ઞાત, નથી જાણવું રથું,
 (તોએ) તમપ્રતિના રનેહે સર્વ, વિસ્તારે લખાઈ ગયું;
 લખી પત્ર મુખદ હે મુત્ત ! સહિને સતોષજે,
 આજ દાખવી આપવું શૈર્ષ, સહિને પોષજે;
 સાચી શાંતિ પ્રકટાવી સઘ, સકલ શોક વિરમશે,
 પ્રભુ અનુપમ ધૈર્ય ઉત્સાહ, ઉભય હૃદયે ભરે;
 શાંતિ શાંતિ અનુભવો વીર ! ભજ દેવેન્દ્રને,
 દરજે આવી સવેળા બ્રાત ! પદે ઉપેન્દ્રને

કર્તૃત્વાભિમાન વિલાવી ઇષ્ટથી અભિવ્રતા અનુભવનાર વૃત્તિના
 ઉદગારં.

પદ ૩૩. (આજે છે દિન આ મુજ; એ લય.)

આજે કર્તૃવ્યાવધિ પામ્યો, કર્તૃત્વાભિમાન વિલાવી;
 દુઃખતું મૂલ જે ઉદય અહનો, બુદ્ધિવૃત્તિ તેહ વિલાવી,—
 ભૂતમાત્રમાં અચ્યુત નીરખી, બેદલાવના સમૂલ શમાવી;—

પ્રકટે વિધવિધ વ્યતિકર જગમાં; હરિના વિલાસરૂપે હર લાવી;
 આત્માને પરમાત્મા જાણ્યો, જીવપણું સ્વરૂપે પ્રસરાવી;—
 કર્તાપદથી અલગ કરી, મતિ, અક્રિય-પદમાં સદા છુપાવી;—
 ક્રિયા અને કરવાપણું સઘળું, નિજસ્વરૂપે સર્વાંશે ગુમાવી;—
 નિઃક્રિય સ્વરૂપે શમતાં ન જાણું, કાણુ ક્રિયા ને કાણુ કરાવી;—
 પૃથક્પણું મુજ ઇષ્ટથી ત્યાગી, ઇષ્ટની સત્તા સહિમાં સ્તુરાવી;—
 ઇષ્ટ જ મારા આલક પાલક, સત્તામાત્ર ઇષ્ટે વિલસાવી;—
 યંત્રરૂપે પણ મુજને ન અતુલવું, ઇષ્ટ જ સઘળું (એ)મતિમાં દદાવી;—
 નરહરિ કર્તા, નરહરિ ભોક્તા, નિશ્ચય એ જ હૃદય પ્રેક્ષકાવી;—

નૂતન વર્ષનિમિત્ત અભ્યર્ચના.

૫૬ ૩૪. (હે સદગુરો ! કરુણા કરી, એ લખ.)

હે ઇશ ! તવ ૫૬ નામીએ, દો આજ ઇષિસતાર્થ,
 કૃત્યકૃત્ય થઇએ જે થકી, કરી સિદ્ધ સ્વાર્થપરાર્થ;—
 યાચકતાણું યાચકપણું, જે દાનથી અજપાય,
 તે જ્ઞાનદાન દયાનિધે ! દો જેથી દ્રારિદ્ર્ય જાય;—
 પ્રભુ કૃતિ રીતિ નીતિપ્રતિ, ના ન્યાયશો હે નાથ !
 વત્સલપણું રમરી પીઠપર, સ્થાપો વરદ નિજ હાથ;—
 નીતિ કૃતિ શુભ હોત તો, પ્રભુ આપ સઘળું દેત,
 વિશ્વસત્કૃતિ પ્રભુ યાચીએ, દો માત્ર આણી હેત;—
 સાચા પ્રભુ જો આપ હો, સાચા અમે નિજ દાસ,
 પ્રભુ સાચું દેવા ધારતા તો, આપજો વિશ્વ ત્રાસ;—
 વિશ્વાસ છે દદ આપનો, કરશો નહિં નિર્મુખ,
 સત્વર દીયો એ યાચનાં, ઉભા પ્રભુ સંમુખ;—
 અમ પ્રેમ તવપદમાં રહો, અમ શિરહિપર તવ પ્રેમ,
 એ હિલય પ્રેમવટે ચલું અમ, સદા યોગક્ષેમ;—
 ક્ષણ પણ ન વિસરતા વિભો, વિસારશો ના નાથ !
 નિજરૂપ પૂણું કર્યાસુધી, ક્ષણ પણ ન ત્યજશો સાચ;—
 પ્રભુ યોગ, ભક્તિ, જ્ઞાનમાં, ઉત્કૃષ્ટ દો ઉત્કર્ષ,
 હિપેન્દ્ર નિમ્નપદ લખાવી, સાર્થક કરો આ વર્ષ;—

ફટકપર દૃઢ શ્રદ્ધા રાખનારના યોગક્ષેમનું વહન

ફટ કરે છે જ.

૫૬ ૩૫: કારી.

નૃસિંહપદે નામું રે, સાચો મારો આશ્રય એ,
 નથી એથી કાંઈ છાતું રે, જમાઉધાર જાણે છે;
 કેા મારા સંજીવીણને, શો મારો વ્યવહાર,
 કાણુ ધીરે હું કોને ધીરું, શો ચક્ષુ કારભાર,
 સધળું તેને કાને રે, નાખું હું તો વારેવારે;—
 શો વ્યાપાર ચક્ષુનું ને, શું થાપણુ છે મુજ પાસ,
 શી મુડીપર સધળું નીમે આ, કોને ન આવે ક્યાસ,
 ખાસ એક જાણે રે, મારી આંડીધુંડીમાંહે;—
 કાતું દેવું રાખું છું હું, કાપામે લઈ વ્યાજ,
 કાણુ પેઢીમાં હું બધાણો, કાણુ કરે કામકાજ,
 શા વ્યાપારો ખેડું રે, રજેરજ જાણે તે;—
 છે પોતું કે સમ્ભર તે પણ, જાણે છે જગદીશ,
 કેા આસામી મુજ સાથે છે, શા ઉપર દિનનિશ,
 કાહું છું હું તે તો રે, સર્વ ઉરે નાણે છે;—
 કોના બળથી હું ઝુઝું છું, કોની મુજને હામ,
 તે જાણું છું હું કે કેવળ, શેઠ માગે શ્રીરામ,
 તેના મને ગાથો રે, સધળું એ જ ચક્ષવે છે,—
 કાલે કેમ કરવું ને કેવું, —નામું રાખવું તેહ,
 કાળો અક્ષર હું ના જાણું, મારે માથે જેહ,
 માતા સહિતા એ તો રે, ચિંતા હવે શી મારે;—
 યાતું મારા શેફળ તમને, નિભાવજો આપેર,
 આપને નામે મહાલું હું તો, મુજ ઉર લીલાલ્હેર,
 ભાર છે ઉતાર્યો રે, આપતણા શુભ ચરણે,—
 ‘કર્તુમર્તુ’ આપ છે મારા, પેઢીના આધાર,
 હું તો શું પણ જે તમસાથે, કરતાં વિવિધ વ્યાપાર,
 પાર બેઠા તેના રે, દેવાળું તેને સ્વપ્ને નાંધે;—
 જે જે મુજ પેઢીમાં આવે, બાંધે મુજથી સખધ,

સધળું સ્પષ્ટપણે તે જ્ઞેશે, હેશે જન્મથી અધ,
નિશ્ચય એ તો માગે રે, ઉપેન્દ્ર પ્રભુ સઘને તાગે;—

દૃષ્ટિનિમિત્ત અભ્યર્થના.

પદ ૩૬. ધનાશી,

દો વૃષ્ટિ દેવેશ ! દેશને, દો વૃષ્ટિ દેવેશ !
જલવિણુ સૃષ્ટિ દુ ખી થતી બહુ, દુર્લિપ્તિ^૧જ વિશેષ,—
રક પ્રજા કર્યાં ખોલે હૃદયો, આપવિના નિશ્વેશ !—
રક્ષણુધર્મ વિસારી ભક્ષણુ, કરે પ્રજાનું નૃપેશ,—
એવા દુર્ધટ સમયે આપ જ, રક્ષક છો સર્વેશ;—
ધાન્યવિના કદી છૂટે કાષ્ઠક, જલવિણુ ટકે ન લેશ;—
યદ્ બૂમી કસરહિત વિનાજલ, શુષ્ક જેમ મરુદેશ;—
શું સાધનથી ટકશે પ્રાણી, ઉભય રણાં બ્યાં ન શેષ,—
જલહેલી કરી ધાન્ય ઉગાડો, છૂવે ગાય ન ભેંસ,—
પ્રજાનંદીશતા દોષ ન જોઇ, રંક જુઓ છૂવેવેષ,—
દશ્ય અધર્મથી બચતા ન ત્યાં તે,—શું પજવો કરણેશ;—
આશ્રય આપતણો લીધો લહી, ઈપ્સિત દો છો હમેશ,—
ક્યોટી કરશે ના પ્રભુ હાવે, નહિ રહે મુખે ઉજ્જેશ,—
આપ અનુગ્રહતોષ^૨ સીંચીને, ટાળો તાપ ને ક્યેશ,—
તૂટે ત્યાંલગી તાણો નાથ ! ન, ધમે દયા જ સુખેશ,—
અંનયામી ! આ સમયે તો, વૃષ્ટિથી શું વિશેષ ?—

સદ્ગુરુશરણ એ જ જીવને વાસ્તવ નિર્ભયતા અર્પનાર છે.

પદ ૩૭. (મારે હૃદયે જોઇ જગરાય, એ લય)

જાઓ ગુરુએ માગે હસ્ત, હું નિર્ભય જગમાં વિચર^૩ હાવે તો,
હોયે મૃત્યુ શ્રાવે તો, ના ડર સામે આવે તો,—
લૌકિક નૃપતિકેશ આશ્રિતજન પશુ નિર્ભય રહેતા,
ગુરુ લહી શિરપર, રહું મસ્ત,—
ગુરુસમ નિશ્ચે ખીછ, કાષ્ઠના બળવત્તમ સત્તા,
મહાજનથી જે સદા શસ્ત્ર^૩,—
જેની સત્તામાં રહ્યા, સૂર્ય ચંદ્રાદિ ગોવંદા,
યોગિમુનિમંડલ સમસ્ત,—

હું ન ડગાળ્યો ડગું, કોથી કદી આ ભવરણમાં,
અરિમાત્ર મુજથી રહે ત્રસ્ત;—
શિખ્યાપદારક એવા, એક જ શુરુ આ જગમાં કહાવે,
જેહ છેદે શિખ્યાભાવિ વ્યસ્ત^૧;—
નરહરિ ધીંગો ધણી, મગતાં ઉદય હું પામ્યો,
થવો ન કદાપિ મુજ અસ્ત;—

યાચના.

* ૫૬ ૩૮ ગરબી.

હે દીનજીવો ! ક્યાં લગી આમ રીજાવશે.
તાળ્યે પ્રિય જનોને મુખ શું થાય જો ?
કોણ કુદીત સશક્ત પિતા નિજ પુત્રનાં,
હૃદયદાવક દુઃખો જોઈ હરખાય જો;—
દુઃખતણા આરંભે જાણ્યું આ જાણ્યું,
થતું હશે કેા ઉત્તરિશજો પ્રાપ્ત જો;—
અદ્ય સમયમાં વાસ્તવ ઉત્તરિ સાંધીને,
દુઃખપ્રતીતિ યાશે સઘ સમાપ્ત જો;—
પ્રાપ્ત થયેલું દુઃખ તે તો જાણું રહ્યું,
પણ તેમાં તો ઉલટું વધતું જાય જો;—
એ તે ઉન્નતિ કેવી નાથ ! સંધાવશે,
જાણું ઉપર ને પગલાં નીચે ભરાય જો;—
આપ સમર્થતણા હિતકર સંકેતને,—
ઉદ્દેશીને દેતા હશે સહિ દુઃખ જો;—
ધણું થયું હાવે એ રમત પતાવીને,
પ્રસન્ન કરજો ત્રસ્ત જનોનાં મુખ જો;—
એવો શું છે નિયમ આપનો હે વિદ્યો !
દુઃખ દીધાવિણ ઉન્નતિ કદી ન સંધાય જો ?—
કેમ કરી ઉન્નતિ યાશે તે માનવું,
જેના આરંભે જ રહી દુઃખલાલ જો;—
'કદુ ઓપધ જેમ પીવાથી શુશુ આપવું,
તદ્વત્ દુઃખની પાછળ સુખનો અંશ જો,'—

એમ કહેશો પણ તે મતિ નથી માનતી,
 મૂપક પુકે જેમ મારીને દંડ જો;—
 લોકિકમાં પણ મોટાજન આશ્રિતને;
 દુ.ખ દીધાવિણ આપે સુખ અધિક જો,—
 મોટાથી પણ મોટા એવા આપ હો,
 હાર્યા હાવે માગી માગી ભીખજો;—
 'વિશ્વપતિની આથ રહી છે એમને,'
 એમ કહીને સહ જન કરતા હાસ્ય જો;—
 કેમ કરી તે સાંખી શકીએ હે પિતા !
 જગમાં ગણાય ધિક્ક અમારું દાસ્ય જો;—
 આશ્રિતની લજ્જા જાશે એ કારણે,
 વહારે ચઢીને વિદારજો આ દુ.ખ જો;—
 હર મિથે પણ હાવે ઈપ્સિત આપજો,
 ઉંચા કર કરી રહીએ નિઃસન્નુખ જો;—
 દુ.ખની સાથે તે સહેવા સામર્થ્યને,
 આપે દેવું પડશે એ નિશ્ચય જો,—
 તો તે જે દેવા કરતાં કાં સ્વરૂપમાં,
 એક સુખને દો ના ગણીને રંક જો,—
 આશ્રિત લહે દુ.ખ, અન્ય જીવો સુખ માણતા,
 એ પણ કેવો વિપરીત ભાગે ન્યાયજો,—
 ધરના બાળક ખાવા શંકાં મારતાં,
 ગોળ ધીવડે તૃપ્ત ગહે ઉપાધ્યાયજો,—
 એવું તે કેવું રક્ષણ પ્રભુ આપતું,
 જેમાં દુઃખો અમર થઈ રહે શેર જો,—
 શુ પ્રભુ ! આપ અસાવધ, કે તેમ રાજ્ય
 સદા સર્વદા રહે આપું અધિર જો;—
 જો નિજ આશ્રિતનાં દુઃખોને છેલ્લા,
 હાથ નહિ નિર્જ કરમાં કદી સામર્થ્ય જો,—
 શીદ મોટમ ધારીને શિથે વિરાજતા,
 જાણીશું પ્રભુનો આશ્રય છે વ્યર્થ જો;—
 નિજ આશ્રિત કરીને રાખો તે પછી,
 દુઃખસમયે વહેતા મૂકો માંખાપ જો;—
 એ તે નિયમ કહોને યોગ્ય ગણાય શું ?

શરણાગતને તરછોડ્યે શો લાભ જો;—
 દુઃખની જ્વાળામાં બળતાં પ્રભુ ! જોડતા,
 રખે આણુતા ઓણું બહાલા નાથ ! જો;
 તમ આગળ રડીને નિજ હૃદયે જોડીયે,
 અમ અપંગને આપતણો છે સાથ જો;—
 લડીએ વડીએ ને વળી પાછા લાડીએ,
 આપસમીપે, એ તો આપ્યું જાય જો;
 રોય ધર્યે અમપર તમને નહિં પાસવે,
 ડાંગે માર્યાં પાણી ન જુદાં થાય જો;—
 સહન કર્યાંમાં પણ બાકી રાખી નથી,
 હવે કેટલું સહન કરો પ્રભુ ! થાય જો;
 અર્ધ ઉતારી ક્ષાર પામતા કારણ—
 મારે તે પણ આથી તુચ્છ લદાય જો;—
 દુઃખ, તે સહનારા, તે સહન કરાવનાર,
 એ સઘળું નથી તમ સત્તાથી ભિન્ન જો;
 તો પણ મિથ્યા ભેદ ધરીને જોડીએ,
 હવે કૃપા કરો મુખ દાખો અવિચિન્ન જો;—
 અધિક સહાથી અધિક દુઃખને આપવું,
 એ કંઈ ન્યાયી નાથ ! ગણાય ન ન્યાય જો;
 સીધા ચાલે બળદ તોય પણ ઘોડવી,—
 આર, એ નહિ તમને છાજે જરાય જો;—
 થયું હવે તે તો ‘નથી થાવાનું’ નથી,
 વીતી વાત વિસારી નરહરિરાય જો;
 અંતરની અભિલાષા સઘળી પૂરજો,
 (જેમ) આપતણી ને અમારી લાજ રખાય જો,—

યથાર્થ સદ્ગુરુનું સ્વરૂપ.

પદ ૩૬. (લક્ષિત તો જેને લાવી રે, એ લય.)

સદ્ગુરુ તે તો સાચા રે, જે જીવને શિવરૂપ કરે,
 એ વિષુ તો સઘળા કાચા રે, છો સદ્ગુરુ નામ ધરે.
 શિષ્યતણું ધન હરણુ કરે, વળી સેવા કરાવે અપાર;
 સ્ત્રીગૃહને ત્યજવાને પ્રયોધિ, એવા ગુરુ હજાર,

જગમા મળી આવે રે, જે વિપયોમાદિ મરત રહે,—
 માયા સદ્ગુરુ તે ન ગણાતા, સાચા ગુરુ તો એક,
 શિષ્યતણો વ્યવહાર પરાધર્મને, સ્વાર્થ સુધારી જેઠ,
 સાચુ જ્ઞાન આપે રે, એના ચરે કવચિત્ નગરે,—
 ત્રિવિધ વિપતિ શિષ્યની જોઈ, આપે સખગી ધીંગ,
 નિર્ભયતાનુ બાન કરાની, તોડે ભયજ છર,
 એના સદ્ગુરુ નિરના રે, જે શિષ્યતણા કવેશ હરે,—
 કહોર વચન કદી જોતે ના, મૃદુ વાક્યે દે જ્ઞાન,
 કોધ ન અતર કદી પ્રકટાવે, કરાવે પ્રેમનુ પાન,
 નયનમાનમા જેના રે, જોધામૃત પૂર્ણ અરે,—
 શિરપર હરત ધરીને ટાંગે, શિષ્યના ત્રિવિધિ તાપ,
 ઝર્શન જેના સમર્થ હણના, સાધક કેરા પાપ,
 શાંતિ અતિ આપે રે, સમીપે જના કો ન ડરે —
 ‘હુ ગુરને આ શિષ્ય જ મારો,’ એવો ન જાણવે ભાવ,
 બેદપણ એ સખન વિચારી, દાખવે જ્ઞાનપ્રભાવ,
 પુત્રભાન ગણે રે, નિમ્નશ્રિત શિષ્યપરે,—
 જે જે આરે સમીપે તેનું, અતર કરે પ્રકુલ,
 આપે સદ્ગુરુ જ્ઞાન કળે કરી, એના સદ્ગુરુત્વ —
 ચોદ જુનનમા રે, આરે નહિ કોઈ ખરે,—
 શિષ્યતણો અધિમાર વિચારી, વદતા રૂડી વાત,
 શિષ્યતણા દોરો પણ જે ના, કદી જાણવે સાક્ષાત્
 પરોક્ષ રીતે સચવે રે, જેથી શિષ્ય દુષ્ટ ન રહે,—
 અધમ હોય સાધક પણ તેને, અધમ ન કદી કહેનાર,
 રીઝવી રમાડી જ્ઞાન પમાડી, વિત્તમ જે કરનાર,
 એવા ગુરુ કૃપાળુ રે, પુણ્યશાળી કોઈક વરે,—
 વિરાગકેરી ઉચ્ચ દશાને, એવે નિરતર જેઠ,
 સ્વરૂપાકાર સદા નિજ વૃત્તિ, રાખે નિઃસંદેહ,
 ગ્રહે ગુરુ એવા રે, સદા તે આ ભવથી તરે,—
 ધર્મતણી જે લડાઈ ન કરતા, મત ના સ્થાપે સ્વતંત્ર,
 વાદ વિવાદ કંઈ ના મિથ્યા, રહે ન કદી પરતંત્ર,
 જ્ઞાનની મસ્તીમા રે, જ્યા ત્યા સદા મુક્ત નિચરે,—
 સાદો સરળ અને સર્વોત્તમ, દે સાધકને જોધ,
 વળી રસપૂર્ણ જેઠ કરાવે, સ્વરૂપકેરી શોધ,

સન્માર્ગમાં સ્થાપીરે, પ્રકટાવે નિજાત્મ અંતરે;—
 ખોટો ડોળ કદી ના સેવે, સેવે ન ઉર અભિમાન,
 વાસ્તવ સ્થિતિ જેની ન કળી શકે, કોઇ જીવ અજ્ઞાન,
 જેનાં સર્વ વચ્ચે રે, સાધકના અંતર ઉતરે;—
 પ્રયત્ન નિજ શ્રેયાર્થે સેવે, તેને ગણે ન પ્રિય,
 સાન સમજી ના જ્ઞાન વધારે, તેને ન લહે અપ્રિય,
 એવા પરમ દયાળુ રે, શોધ્યા ન જડે ધરે ધરે;—
 સાધકકેરા પ્રયત્નમાંહિ, દીગે સદા ઉત્સાહ,
 નિજ અનુબ્રહ્મદૃષ્ટિથી પોતી, કહે સદા વાહવાહ,
 દુર્લભ એવા મળવા રે, જે શિષ્યકેડું હિત રમરે;—
 શિષ્યતણો અધિકાર વિચારી, દર્શાવે નિજ જ્ઞાન;
 ક્રમથી સ્થાપી દઇ સન્માર્ગે, આપે દયાનું દાન,
 ઉપેન્દ્ર સદ્ગુરુ એવા રે, સુભાગીને ચઢે કરે;—

વિષયોર્થી આવૃત્ત પ્રદેશમાં નિર્ભય સ્થિતિ કરવા

અર્થ હિતવચન.

પદ ૪૦. કરાઈ.

વિષયતણા રણમાં વીર ! આવી રે, સુખે સુવા શીદ આશ ધરે રે,
 કોણ સુતું છે આજસુધી ત્યાં, તેના વિચાર તું કાં ન કરે રે;—
 જ્ઞેતો નથી કાં તુજ શિર ટાંપે રે, વિષયો પાંચે અતિ સખળારે,
 જ્યાં તેનું સામ્રાજ્ય પ્રસરીયું, ત્યાં ના ચાલે તારી કળા રે;—
 જ્યાંલગી તુજમાં સામર્થ્ય નાંબું રે, એ શત્રુ સંમુખ થવા રે;—
 ત્યાંલગી સાહસ તું ના કરતો, હામ ધરી સંમુખ જવા રે;—
 ભલે તું હોયે મૂળ સ્વરૂપે રે, એ વિષયોદ્દેગ ઉપરી રે,
 પ્રકટ અનુભવ્યું તે સામર્થ્ય ન, ત્યાં લગી તુજ સત્તા ન જળરી રે,—
 વિષયોર્થી કરી કરી જ્યાંસુધી છેટા રે, અળગો થઇને તું ભાગે રે,
 ત્યાંસુધી વિષયો તુજને પજવતાં, કોટિ ઉપાયે ના થાકે રે;—
 સરળ ને મુગ્ધ ઉપાય જનાવું રે, એ વિષયોનું બળ હણવા રે,
 જેને સિદ્ધ કર્યે તને કોઈ, કારણ રહેશે, ન ચણચણવા રે;—
 વિષયોમાંહિ વિષયપણું તો રે, પ્રકટ થતું જે સત્તાથી રે,
 તે સત્તા એ વિષયોમાંહિ, નિવસી નિજ વ્યાપકતાથી રે;—
 તેથી વિષયથી દૂર ન થાનો રે, જ્ઞે તે પ્રતિ તું ચિત્ત દેશેરે,

તો તે સત્તા વિપયથી રક્ષી, નિર્લયપદમાં લઈ લેશે રે;—
 વિપયતણી સગળી સત્તાને રે, જોઈ ન કંપી તું રહતો રે,
 અધીન રહ્યા એ વિપયો જોતા, તે શરણે રહે તું આડતો રે;—
 વિપયોથી તું દેવ ન ધરતો રે, મિથ્યા હુંપદ મનમાં ધારી રે,
 દૂર તું ધારો તો પણ સુખથી, સુખ ન દે સમ્યામાં તારી રે;—
 માટે વિપયથી ચીડાતો ના રે, તેને પણ અનુકૂલ જાણીરે,
 તેની મૂળ સત્તામાં ધરજે, આ તુજ વિદ્યુક્ત મન વાણી રે;—
 તે સત્તા નથી વિપયથી જૂદી રે, માટે શોધજે સંભાળી રે,
 બાસે એક પણ છે વળી ન્યારી, વિવેકથી લેજે ન્યાળી રે;—
 વિપયોના રણમાં પણ તુજને રે, મુખે સુવાનો માર્ગ કહ્યો રે,
 તે માર્ગે તું નિર્લયતાથી, આવ પ્રભુપદમાંહિ, વહો રે;—
 ઉપેન્દ્રપ્રભુસત્તા જે તુજમાં રે, તે વિપયોમાં પણ વ્યાપી રે,
 તેને સત્યપણે જાણખીને, સહજ સમાધિરસ લે આ પી રે;—

સદ્ગુરુશરણ સાધકની કૃતકૃત્યતાના ઉદ્ગાર.

પદ ૪૧. (આ ગગનમંડલમાં અમે ગયાં,—એ લય.)

સદ્ગુરુશરણ અમે થયાં, લાગ્યાં સધળાં દુઃખ,
 જન્મમરણ દેરા ટાળ્યા, રહેતાં ગુરુસંમુખ;—
 ટાળી અવિદ્યા કૃપા કરી, ટાળ્યા મોહને કોધ,
 મલિનપણું આ હૃદયનું, ટાળ્યું આખીને બોધ;—
 દ્વૈતપણું પણ છેદીયું, છેલું અજ્ઞાન અભાન,
 નિજરૂપમેદના બ્રમતણી, છેદી બ્રાંતિ મહાન;—
 ચિંતા અમારી પરહરી, દીધી શાંતિ અનુપ,
 શોક અને લય લાગીયા દેવ થઈ ગયો સુખ;—
 દુષ્ટ મમત્વને ફેડીયું, ફેડ્યું સધળું તિમિર,
 અસત્ય અહં વિદ્યાવીયું, જણ્યો કાચ ને કીર;—
 અસન્ય શું ને સત્ય શું, તેનો દીધો વિવેક,
 સત્યમાં પ્રીતિ સખવતાં, આપ્યો, વિરાગનો ટેક;—
 સર્વ સિદ્ધિપ્રદ મંત્રનું, દીધું ગુરુએ દાન,
 સાધન રૂડાં આપીયાં, તત્ત્વવિચારને ધ્યાન;—
 ક્રમથી તેને સાધનાં, લેતાં ગુરુની સહાય,
 અખંડ સુખને પામીયાં, (જોતા) અનુભવ ન લખાય;—

અવિચલ તૃપ્તિમાં હૃયા, રહ્યું કંઈ ન કર્તવ્ય,
પ્રાપ્તવ્ય જ્ઞાતવ્યને લહ્યું, ચીધું જે અનુભવ્ય,—
શુરને શિર લહીને ઉરે, માણીએ જે આનંદ,
જ્ઞાનતણી મસ્તી સદા, તે શું લહે મતિમંદ,—
પૂર્ણ કૃતાર્થ થયાં અપે, ધરતાં સદ્ગુરુ શિવ,
રમીયે વાસ્તવ સ્વરૂપમાં, ત્રેાડી જીવતજ્જીવર;—
સદ્ગુરુના ગુણનો કદી, ગણનાં ના'વે પાર,
જાણીએ અંતરમાં અમે; જાણે ન ગુરહીન ગમાર,—
સ્પૃહા ત્યજી અમે સર્વની, થયા નિર્ભય નિશંક,
ઉપેન્દ્ર સદ્ગુરુશરણમાં, કેવલ રહીએ થઈ રક,—

સાધનમાં વૃત્તિ જોડવા શ્રીફણે અભ્યર્ચના.

પદ ૪૨. (પ્રેમહિંદોળે પૂરા પ્રેમી હીએ, એ લય)

સાધનમાં પ્રેમો ! મતિ સદા સ્થાપો,
આલસ્યને અત્રદ્ધા કાપો,—
ધમ્ધુ' બહુ બહુ સાધન સાધવા,
તલસું અતિશય આપને આગધના,
પણ ન જાપી શકું એકચિત્તે જાપો,—
નાભિ બ્રહ્મટિ ને મૂર્ધ પ્રદેશો,
આપથી યુક્ત જોવા પ્રકટે આવેશો,

(પણ) ધ્યાન ધરી ત્યાં ન મારી શકું જાપો,—
સમસર્વત્ર રહુ આપને ન્યાળી,

(એમ) ધમ્ધુ હુ પણ શકું દશ્ય ન ટાળી,
નિદિધ્યાસનબળ એવું આપો,—
વિશ્વ વિવર્ત છે બ્રહ્મનો આ સહિ,
જાણુ પણ ઉરે અનુભવે ના લહું,
તત્ત્વવિચાર દષ્ટ ભેદ ઉઘાપો,—

પ્રકટ નિહાળવા આપને ધમ્ધુ,

(પણ પાસે) લક્ષિત ખર્જ નથી, મોરનું પીછું,
સાચી શ્રદ્ધાલક્ષિત મુજ ઉર વ્યાપો,—
અનુભવે ના'વે અંદબ્રહ્મ અઘાપિ,

જીવત્વભાન હજી શકું નહિ કાપી,
 (સાચું) જ્ઞાન દઇ મારા જીવત્વને ચાપો —
 જાણ્યા વિધિનિધિ સુખકર સાધન,
 એક ન સાધી શકું સ્થિર કરી મન,
 મારવા મનને નથી શર ચાપો —
 કદી તો વેગ અપૂર્વ પ્રકટતો,
 પણ ક્ષણમા પાછો ઢીનોડખ થતો,
 દુર્બલતા નિરુત્સાહને શાપા, —
 સાધન સાધવા બળ દો હાવા,
 આપશરણુ તોએ શા હાન આના,
 દોષો દયાનિધિ ! મુગ્ધતા ન માપો —
 સાધન જો ન સધાનના ધાતો,
 તો કરણ કરી પ્રકટ પધાતો,
 ઉપેન્દ્ર ઉઘાડ્યો મે લુહ્યનો આપો —

વિષયોનું વિસ્મરણ અને સ્વરૂપચિંતન એ જ મુશ્કેલી ઉપાય છે.

પદ ૪૩.

જોયું જોયું જોયું, દુખ વિષયમાહિ જોયું,
 ગાયુ ગાયુ ગાયુ, ચિત્ત વિષયભોગે ગાયુ
 વિષયપ્રદેશમા મોહથી ધરો, પગ ન્યા અપાતુ દુખાગ્નિ જોયુ —
 તન્મય થઇને ભોગે વિચિત્રને, જણાયુ સત્ત્વમન જોયુ, —
 મૃત્યુભયઆધિજનુ લુહ્યપાત્રે દીઠા ગાયને સ્થાને ઉઠ દોયુ —
 અહુ શુરશરણુ મે કર્યો શાસ્ત્રાભ્યાસને, ચિત્ત સત્સંગમા ગોયુ —
 તદપિ ન દુખ ટળ્યું ન માગ્યું સુખ મળ્યું, વિચાર્યું ચિત્ત શાથી કોયુ —
 વિચારતા સહજમા નિશ્ચય એ જ થયો, વિષયભોગે સુખ ધાયુ —
 હાલે વિષય વિસારી, નિવેક નિરાગ ધારી, સ્વરૂપરમે મન લોયુ —
 અનૌકિક અનુપમ શાંતિ તૃપ્તિ, સેવે વૃત્તિ, હરિમા ચિત્ત હાલે ગોયુ —
 અવિચન સુખ મળ્યું, દુખ જીવત્વ ટળ્યું, નિર્વિષયી ભોગે ચિત્ત છોયુ, —
 લુહ્યે દીઠા અવનવા, પ્રકટ ઉપેન્દ્રપ્રભુ તે માહી ચિત્ત માઝ મોયુ —
 મે સુખ બધું જોયું

સ્વસ્વરૂપમાં અમેદભાવને પામનાર સાધકવૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૪૪. (જોનો મારા પ્રેમી પોપટજી મોનો,—એ લય)

લાગ્યુ એક તાન હરિમાહિ દદ લાગ્યુ,
લાગ્યુ, લાગ્યુ, પ્રભુમા તાન લાગ્યુ
લાગ્યુ આજે જાતુ આ હવપદ વાગ્યુ,
જાગ્યુ જાગ્યુ, સ્વરૂપ નિજ જાગ્યુ
ઝઝાનાત રપદ મૃગવારિરૂપે ભાસ્યુ,
સર્પભ્રાતિ ભાગી રજજી રજજીમા પ્રકાસ્યુ,
સત્ય ચિદાનંદસ્વરૂપ મગ્યુ આજ માગ્યુ,—
ચિતિપ્રમશમાહિ જેહ બાધક અવિધા,
ઉગના જ્ઞાનભાતુ તેહ રવલ્યુના બીતા, •
હૃદયકમન સ્વામી નિરખી પ્રકૃત્ય થવા લાગ્યુ —
તલતણે રાશિ સહજ અમિથી બગાતો,
એક સુખરશ્મિ થતા, તિમિરસમૃદ્ધ જાતો,
તેમ એક ચિતિકથા મ્હુરતા દુ ખ લાગ્યુ,—
જળપ્રનાહ ત્યાથી વલ્લે ત્યા જ વારિ જાતુ,
જેમ પવનવેગ તેમ વૃક્ષપર્ણુ ધાતુ,
ત્યા ચિદશ ભાસ્યો ત્યાહિ ચિત્ત અનુરાગ્યુ,—
જેમ દીપજ્યોતિયકી તેજ નથી લિન્ન
શકરાતુ માધુર્ય છે તેથી અલિન્ન,
તેમ મુજ લિન્નપણુ પ્રબુથકી લાગ્યુ,—
છાયા શરીરથી ન જુદી, તદપિ તાપે ભાસે,
તેમ વૃત્તિ આ હરિથી લિન્ન કદી જણારો,
વાસ્તવ અલિન્નપણુ તદપિ નહિ ત્યાગ્યુ,—
પનિવૃત્તા પત્ની નહિ પતિ કદી જુને,
તેમ વૃત્તિ હરિ રમરી હરિમાહિ જુને,
નરહરિપ્રભુમ્ભરણુ પટહ^૨ હૃદય રહે વાગ્યુ, —

શ્રદ્ધા પ્રવક્તાવવા શ્રીસદ્ગુરુને અભ્યર્થના.

પદ ૪૫. (સુખ દુ ખ મનમા ન આણીએ—એ લય.)

અતરની આ પીડને, આણી કોણુ નિરારે,

ઉદયતણા બેઢુવિના, ઉરના અર્થ કે સારે;—
 મુજ અંતરની પીડને, એક આત્મા જાણે,
 કે જાણે શ્રીસદ્ગુરુ, તેવિણ અન્ય શું નાણે;—
 એ મુજ ઉદયના બોમીયા, એ મુજ ઉદયનિવાસી,
 જે દાણુ ધારે તે દાણે, દરે ઉરની ઉદારી;—
 રૂપદ ન હું જાણી સકું, પીડા મુજ અંતરની,
 તો હું કેમ કરી વિનવું, હણવા પીડા બાંતરની;—
 દાણુ દાણુ જાણે ઉરની, જે છે સાદી ઉદયના,
 તે શ્રીગુરવિણ મુજતણા, ઉરને કરે નિર્ભય ના;—
 સધળું માગ્યું આપના, એવા ઈશ સમર્થ,
 (પણ) તેમાં શ્રદ્ધા ના ધરી, તો સધળું વ્યર્થ;—
 સાચા પ્રભુને ન જોતાજ્યા, ગુને પણ ન પીછાળ્યા,
 શંકા અશ્રદ્ધા ઉર ધરી, માત્ર મુખથી વખાણ્યા;—
 જેટલા અંશમાં ઈશને, મારા કર્તા જાણું,
 તેટલા અંશમાં મુખ ને, શાંતિ ઉરમાં માણું;—
 મુજ શંકારીલ ઉદયથી, પીડા સધળી પામું,
 જે શ્રદ્ધાજલ હોત તો, મુખમાં કેમ ન જામું;—
 મુજ આત્મા દુર્બલ નથી, ગુરદેવ સમક્ષ છે,—
 જે માગું તે આપવા, પણ શ્રદ્ધા દુર્બલ છે;—
 શ્રદ્ધા ધરી જેણે માગીયું, તેને ક્યારે નથી આપ્યું,
 (પણ) મંદભાગી મેં ઉદયને, શ્રદ્ધાથી નથી છાપ્યું;—
 તત્પરતા ધરી જીવને, પ્રભુ સર્વેર આપે,
 પણ જીવ ના પામી શકે, નિજ અશ્રદ્ધા પાપે;—
 અન્ય ન સાધન મુજવિષે, અશ્રદ્ધાને હણવા,
 પરમાત્મા ગુરદેવને, વિનવું શ્રદ્ધા લણવા;—
 શ્રદ્ધા આપવિષે પ્રભો ! આપ જ પ્રકટાવો,
 અંતરની આ ઝાળખી, મુખની રેલ રેલાવો;—
 આત્મા છે અંતરતણા, ગુરુદેવ છે મારા,
 ઉપેન્દ્ર નાથ આ ઉરમાં, દાણો શાંતિ સવારા;—

શાંતિનું દાન અર્પવા શ્રીફળને દીનપણે પ્રાર્થના.

પદ ૪૬. (જોગી ન થા રાજ ભરથરી—એ લય.)

શાંતિ ઉરે વર્ષાવજો, મારા રક્ષણકાળ જી,

દશદિશ દુઃખદાવાનને, ધીખ્યો રહું છું મહારાજ છ;
 અગ્નિ લાઇને કૃપમાં, સુખે સૂતું ન કોઇ છ,
 અશાંતિકેરી પીડથી, રહું રાતદિન રોઇ છ;—
 શરીરતણી પીડાયકી, મનની પીડા અપારછ,
 ઉભય પીડા હું ભોગવું, દાખો દયા જરી આ વાર છ;—
 બાણુતણી સચ્ચાવિષે, તમ લોહઉપર છ,
 શરીર પડ્યું હોય તે યકી, અધિક વ્યથા મુજ અંતર છ;—
 શોધી શાંતિ સકળ સ્થળે, જ્યાં ત્યાં પણ જોયું દુઃખ છ,
 સર્જન શાસ્ત્રવચનવડે, (હવે) કરું આપલણી મુખ છ;—
 જળ સૂર્યતાપની શાંતિ કરે, વાયુપણુ આપે સહાય છ;
 દાઝ્યાને તેજ શાંતિ કરે, દેથી આધિ શાંત ન થાય છ,—
 જેના શિરઉપર પડ્યો, શાંતિપ્રદ આપ હાય છ,
 તેને અશાંતિ ન પીડતી, તે મેં જોયું જનોગત છ;—
 મુજ કર્મે કરી આવતા, આધિ, વ્યાધિ ઉપાધિ છ,
 પણ નિજ કરુણાખળે કરી, સદા શાંતિ પમાતી છ;—
 અશાંતિ કોને ન છોડતી, હોય રંક કે રાણા છ.
 આપકૃપા જેને પ્રાપ્ત છે, શાંતિભયો તેનાં ભાણાં છ;—
 અન્ન અને વસ્ત્રવિણુ ભલે, હોય આપના દાસ છ,
 તોપણુ ઉરતણી શાંતિથી, નિત્ય કરતા રહે હાસ છ;—
 હોય નહિ વિદ્યા ભલે, ના હોય વ્યવહારભાન છ,
 પણ નિજ પ્રભુકરુણાવડે, શાંતિમાં રહે શુદ્ધતાન છ;—
 જે ન મળી શાંતિ ખરી, વિદ્યા ધન સર્વ ધૂળ છ,
 શાંતિ ઉરે તો ભલે બંધું,—નાશ થાય સમૂળ છ;—
 શાંતિના સાગરે ઝીલવા, આખ્યો આજ હું રંક છ,
 મનનું માગ્યું મને આપજો, વાળી અશાંતિનો ખંખ છ,—
 અંતર કે બહિરની, કોઇ પણ અશાંતિ ન પીડે છ,
 એવું ગુરુવર ! આપજો, રાખો ન અશાંતિને છીડે છ;—
 જે અનવધિ શાંતિવિષે, નિત્ય આપ રહેતા છ,
 તે શાંતિમાં સ્થાપજો, કર્મ મારાં ન લહેતા છ;—
 સર્વ મળે પણ શાંતિ જે, કદી દેથી ન ચળાતી છ,
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુ તે શાંતિમાં, દો નિજ દાસને દારી છ;—

નિર્ભયતા અર્પવા ઇષ્ટપ્રતિ અભ્યર્ચના.

પદ ૪૭. (મન પગ્દેશી, છાંડ ચલે—એ લય)

(હિ) પ્રભુ ! નિજજનને, અલય દીયો
જલવિણુ મીન, વાયુવિણુ વિહંગો, રહે જેમ તરફડતા હ,
અભયપિતા નિજ સર્વ શિશુઓ, ભવદનતાપે ફરડતા,—
લયસમયે પક્ષિણી બાગકને, નિજ હૃદયશુ રાખે હ,
જન્મમરણલયસમયે શિશુને, હૃદય લો (જેથી) દુખ નર બાખે,—
ગર્ભગ્રિયત બાગકને માતા, વિવિધ યુક્તિથી રમ્મંહ,
આપ સમર્થ શિરે રક્ષક પણુ, કાળ તો અમને ભક્ષે,—
પિત્રવિરે સૌથી મોટું લય, કાળનાણુ જ ગણાતું હ,
આપમને લય તે ન છતાયુ, ધિક્ક છુપું આ યાતુ,—
ભયસમુખ ધાવાને સમજા, શસ્ત્ર નથી અમ કેડે હ,
રણમા ભયસમુખ શુ ધસીએ, (હજી) જેને માતા તેડે,—
લય હણુના જવ સમર્થ ધર્મશુ, તવ ભયસમુખ ધાશુ હ,
બાગકને નિજ અકે લઈને, આપ નિર્ભય સુતા શુ ?—
જામત્ ધર્મ બાગકની વહાટે, વહેલા વહેવા આવો હ,
સાથી સમર્થ મરણુનણા લય,—ને વિશુ ! સદા શમાવો,—
કામ ક્રોધઆપિ પારિભય, દુર્જનભય પણુ મોટો હ,
વગી વાર્ધક્ય અને વિપધરનો, પણુ લય ઉર નથી છોડે,—
તૃષ્ણા નથી અમાગી તુગી, શરીરતણા રક્ષણની હ,
(જેથી) મોગ્ય ગણો ત્યામુખી ગદી ત્યા, ચિતા તમને દણુ દણુની,—
લય ચિતા ઉરમા વસવાથી, આપ મરણુ નવ યાતુ હ,
ભયતુ મરણુ અટોનિશ ગટેતુ, મન આ લય લય ગાતુ,—
આપ અતુમહ પૂર્ણ થનો તર, ઉર નિર્ભયના આવે હ,
નિર્ભય આપ ઉરે પ્રમટ્ટાવિણુ, અમર કે ઉર પ્રમટ્ટાવે,—
આપ પ્રકટ જ્યાં વમી રમ્યા ત્યા, અભયઆણુ વનાંતી હ,
અંતર્ બહિર્ પ્રમટ્ટ શિશુથી રહે, ઉર જેથી નિર્ભયના યાતી,—
ભયને ભર દાખવનારા તો, આપવિના નથી કોઈ હ,
તે જાણી શગ્ગે વમીયા વિશુ, લય સત્ર ન જો ધામ,—
નિર્ભયને ભયનીનણા પણુ, આપ સમર્થ જ બેનીહ,
ઉપેન્દ્ર નિર્ભયના દીધાવિણુ, શિશુને ન મેવગો ડેલી

વિષયસુખને ત્યજી નિર્વિષય સુખમાં પ્રેમ ધરવા જીવને સુવોધ.

પદ ૪૮. (હરિ હર્ષ ધરી, એ લય)

વિષવત્ જાણી, જે મુક્તિ ધરે તે વિષય ત્યજ દે,
અમૃત નાણી, દયા, કામા, સતોરાદિને ભજ લે
વિષયે જન જેહ પતી રહેતા, દુખ આદિ મધ્ય અતે લહેતા,
વિષયો પરત્રપણુ દેતા,—
વિષની નિદ્રા જેમ હાનિ કરે, (તેમ) અતે વિષયનુ સુખ દુખ ધરે,
સત્સુખઅભિવાધી તેથી કરે,—
વિષયો મૂયકસમ કરડી ટુકે, પણ પરિણામે જેમ તેહ દુખે,
(તેમ) સ્થાપે ન વિષય કદી અચ્ચ સુખે,—
તુ શીતળતાને ધરે છે, પણ શૈલ્ય સદા તુ ઉવેખે છે,
તુજ અગો તાપે શેકે છે,—
વિષયેચ્છા શુવનહારિણી છે, તે વિશ્વે કર પિશાચિની છે,
નિર્વિષયેચ્છા સુખદાયિની છે,—
વિષયેચ્છા સદ્ગુણ સદા હરે, મૃત્યુદાઁ અટ લાગી ધરે,
સુખમય શુનને દુખી કરે,—
તૃપ્તિ છે વિષહર જડીભુટિ, જેણે તે પીધી છે ધુળી,
તેણે સુખશાંતિને લીધી ધુળી,—
શાસ્ત્રો સર્જન સહ શિક્ષા દે, અદશે ન વિષયસુખના નાદે,
કા જે તે શાશ્વત્ સુખ ના દે—
વૃત્તિને નિર્વિષયી કરવા સર્વોત્તમ સુખપદને વરના,
સદ્ગુરુશરણે તનમન ધરવા,—
વિષયો જનની સગતિ ત્યજવી, ભક્તિ નિષ્કામ સદા ભજવી,
પ્રભુરમરણથી દે મનમતિ ગજવી,—
સાચુ સુખ પ્રભુપદમા જાણી, મિથ્યા શ્રમ કર ના જલ જાણી,
ઉપેન્દ્ર પ્રભુ અમર કહુ તાણી,—

ઈષ્ટાનુગ્રહછાયામાં રમણ કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૪૯. (શુવ જગના પતિને ભજ લાગથી રે, એ લય)

અમે વિશ્વનાથ અકમાંડી ખેલીએ, બની રહીએ નિશક નિત્યતૃપ્ત, અમે.
અમે દુખ ભય શોકને નિનારીએ, અમે અતરથી લહીએ મોહ લુપ્ત,—
અમે અજ્ઞાન આવરણ ટાળીએ, અમે અતરમા સજીએ શુદ્ધ જ્ઞાન,—

અમે નામરૂપ આદિને ઉવેખીએ કે, ઉર લહીએ અખડ તત્ત્વભાન,—
 અમે પ્રિકરાણ કાળથી ન બહીજીએ કે, છે અગ્નરઅમ અમારૂં સ્વરૂપ,—
 અમે મમત્વાભિમાનને મટાડીએ રે, આપે થઈ રહીએ ચૌદભુવનભૂપ,—
 અમે જોધ સદ્ગુરુનો હૃદય ધારીએ કે, અમે અતરથી ત્વજીએ રાગદ્વે-
 અમે અમને પ્રભુરૂપ પેખીએ કે, અમે લહીએ ન ન્યાયે જીવવેષ—
 અમે વિવેક પ્રિયગ ઉઠે સેવીએ કે, અમે ધારીએ શમાદિ છ સપત્તિ—
 અમે હર્ષશોક અતર ન આણીએ કે, અમે લહીએ એક સપત્તિ વિપત્તિ,—
 અમે મુખશાન્તિ ઉન્નતિને પામીએ કે, અમે મસ્તકે લહીએ પ્રભુ હાથ—
 અમે નિજ સ્વરૂપમાહિ રહીએ શમી કે, અમે લહીએ અભિન્ન નૃહરિનાથ—

વર્ષારંભે શ્રીદ્રષ્ટને વિદ્વસિ.

પદ ૫૦ રાગ કરાઈ

જય જય શ્રીપતિ મતિ પતિ આજે કે, હર્ષ ધરી નમીએ ચરણે કે,
 પ્રકટ નિરખવા બહિરને અતર, લજીએ આપ પ્રભુ રમરણે કે
 આપરમરણવિણુ અન્ય ઉપાયે રે, આપ પ્રસન્ન નથી થાતા કે,
 એવું અનુભવી યોગી નિર્ગુન, અંધવિરે સ્થગ સ્થગ ગાતા કે
 રમરણુ આપનું લક્ષિત ને મુક્તિ કે, સદ્ય સધારી નિજ પદ સ્થાપે કે
 મુદ્ર અને સર્વોત્તમ ઈષિત—અર્થો જે ક્ષણમા આપે કે
 સર્વોત્તમ ઐહિક અમૃતુદય કે આપ કૃપાવિણુ ના થાતો રે,
 મનના ને અધ્યાત્મની ઉન્નતિ, પ્રભુકરણવિણુ મિથ્યાવાતો કે
 મનના સર્વ મનોરથો સહજે રે, આપ પ્રભુ પૂરવા તત્પર રે,
 હૃદયે ઉચ્ચ આશા ધરી રમરીએ સફલ થવા આ સવત્સર કે
 પાર પ્રભુ નથી જાતો જાણ્યો કે, અતરની ધૃત્તજિગે કે,
 પણ એવું દેખે મગી જાતો, જેથી જન્મમરણુદેવે કે
 અગ્નરઅમર અનિનાશી પદમા કે, અતરની સ્થિતિ પ્રભુ કરજે રે,
 ઉપેન્દ્ર નિર્ભય પદમા સત્વર, વત્સનભાનવડે ધરજે રે

હરિમય ચિત્ત કરવા પ્રવર્તતા સાધકના નિશ્ચયો.

પદ ૫૨. (આખવિના અધાડ કે, એ લય)

ચિત્ત હરિમય મારૂં કે, કડ સદાએ, ચિત્ત હરિમય માડ.
 દટિએ જે આવનાડ, દટિમા જે રુદુરનાડ,
 માટે તે ન હરિથી ન્યાડ ન્યાડ કે,—

કોઇ કહે જગ છે નાહ, નરકમા પડવાનુ યાહ,
માટે ઉર તો સવગુ સાહ સાહ રે,—
કોઇને નિજ તનુ અકાહ, કોઇને એ મધન દેનાહ,
મુજને તો કાઇ ન ખાહ ખાહ રે,—
કોઇ મજે નિદનાહ, કોઇ મજે વદના,—
મુજને એ સધગુ પ્યાહ પ્યાહ રે,—
હોય એહ ગખનાહ, લને દેપ ધાગનાહ,
સહિના પર હુ તો વાહ વાહ રે,—
ગ્રામ જે મને થનાહ, તે ન ગર્હ લર્હ જના,—
શાને પગી ચિતા ધાહ ધાહ રે,—
દેપ ગ્રાધથી ના પ્રસા,— કહુ વેણુ ના ઉન્ધાહ,
મીઠા બોને સહિને હાહ હાહ રે,—
મિથ્યા વાદ ના વધાહ, રનેહ કદી ના મહાહ,
તેનાને કહુ હુ તો હાહ હાહ રે,—
ઉગથી પ્રભુને વિચાહ, મુખથી પ્રભુને મલાહ,
જોડે જ્યા લ્યા નગદરિ ચારુ ચાહ રે,—

સુગેચ્છકને ઇષ્ટશરણ જવા સદ્બોધ.

૫૬ ૫૨. ગમચી

શ્રીગુરુને સભારજો, ઇન્હો સુખના જોધ,
સુખનો એ સમ છે નહિ, બીજો માર્ગ અમોહ —
સત્તામાન આ વિશ્વમા, વિધવિધ હુ ખયુક્ત,
(જે) નિજદુખ ટાળે ન, અન્યને, (તે) કેમ કહે હુ ખયુક્ત,—
ખાના ધારી રાયણો, જર્હ નિબને વૃક્ષ,
આશ ધરે રાયણુતણી, કહો કોણુ જ દક્ષ,—
આપે^૧ ભિષુક હોય તે, આપી શકતો ન દાન,
કકડો જે પાચે ન હોય તે, કેમ દે વસ્ત્રનુ યાન —
પાણીનુ પીપુ પીના નહિ, જેને કંઈ ગોપ,
કમ કરી કોઇને દીયે, પાણી ભરીને પોશ,—
પૃથ્વીનુ ક્યાથી દીયે, દાન યાચે કોય,
જેને જોસવા છે નહિ, જગમા ગજભગ બોય,—

મુખના તરસ્યા આ જીવો, દઈ ન શકે સાચુ મુખ,
તેઓ સમીપ જાવુ ના ધરે, થઈને દીન ભિક્ષુક,—
દુ ખાતીત છે શ્રી ગુરુ, જેને મુખની ન ખોટ,
જેનો મુખસાગરવિરે, નથી કદીએ ઝોટ,—
મુખેન્દ્ર જન બીજુ ત્યજ, કરે શ્રીગુરુસવ,
ઉપેન્દ્ર ગુરુ તેને કરે, મુખરૂપ તતખેવ,—

પ્રભાતપંચવિંશતિ.

શ્રી સદ્ગુરુની શુશ્રૂણા કરનારનું જીવન સાર્થક છે

૫૬ ૫૩.

જ્યાલગી ઇટની શુશ્રૂણા ના કરી, ત્યાલગી જન્મ ધરી, કઈ ન કીધું,
ભવભવા માર્ગમા છે વહ્યા તદપિ એ, કોઈએ સાચુ પદ નાહિ ચીધું
જપ કર્યો તપ કર્યો, ધ્યાન આદિ ધર્યો, છે ગ્રંથો સ્તોત્ર ને નિંદા મગ્રો,
સદ્ગુરુશુશ્રૂણાવિણ બધું વ્યર્થ છે, ચવાનનારા વિના જેમ યગ્રો
તીર્થમા છે ફરે, શાસ્ત્ર મૂલે ધરે, ગુરુ ગુરુ હિન્દુ મુખથી છે ને,
દેવગે દેવગે છે બ્રહ્મા એ કરે, વેદ ભણી દુ ખવે છે જ મો ને
ભક્તિ કે યોગ સાધે ભલે જ્ઞાનને દાન આપે ભલિભાતિએ કા
છો અહ અહ કે જગદિદ અહ કે, સર્વમા ઇટમેના જ એએ
ઇટસેનાવિષે વાપરે હાથ જે, તીર્થ તેમા સહિ આની વસતા,
જેહના રીર્ષ તે હાથ જઈ હળકતો, તેહને યમહૂતો નાહિ ડસતા
જે તળામે ગુરના ચરણ હસ્તથી સિદ્ધિ સહિ આનની તેહ હસ્તે,
શારદા સર્વદા ત્યા જ વાસો કરે, નિગમ આગમ વમે ત્યા સમગ્રે
ઇટની શુશ્રૂણામાહિ જેના ચરણ સર્વદા આમને તેમ ફરતા,
તે જ ચરણો સદા ધાઈને દેવ પણ, પાન કરી તેહ જલ રીર્ષ ધરતા
ગુસ્તણી સેન કરતા કદી શિષ્યનુ, રીન જે થઈ પડે ધડથી ધ્રુડ,
જાણુ તેહનુ હૃદય સદ્ગુરુ ચક્રી, નહિ પડે એક ક્ષણ પણ વિમુદ્
ઇટમેવાવિરે શિષ્યના શરીર આ, પ્રાણથી જે કદી દૂર થાતા,
કર ગ્રહી સદ્ગુરુ ધારી નિજ અકમા, જ્યા ચહે ત્યા તરત લેઈ જતા
ઇટસેવાવિરે જે કદી વહી જતી, શિષ્યના દ્રવ્યની દમડી દમડી,
તેહ આ જન્મમા ઇચ્છના પામતો, અધિક કુમેરથી પણ સમૃદ્ધિ
ભક્તિને યોગને જ્ઞાન પણ ગુસ્તણી, શુશ્રૂણા મેનતા આની મગતા,
કીર્તનો જપતપાદિ વળી ધ્યાન પણ, સદ્ગુરુ મેવતા સહજ ફળતા

સાચુ સુખ મુગમતાથી ચડે ચતુર નર ! એતી લે ચિત્તમા ચટ લઇને,
પ્રથમ આપે તરિ તાર તુજ આત્રિનો, સદ્ગુરુશુશ્રૂષા સદા ગ્રહીને.
પ્રીતિપૂર્વક સદા ભાવ અનન્ય ધરી, ઇષ્ટની શુશ્રૂષા સાચી કરજે,
ટાળી અભિમાન તન્મય થજે ઇષ્ટમા, 'ઇષ્ટઅર્થો' તદા સદા વરજે.
પાત્રી પાત્રી કરીશ ના કદી એનતા, સદ્ગુરુશુશ્રૂષા શિષ્ય થઈને,
એ જ તુજ સદ્ગુરુએવના હાથને, નાથ ઉપેન્દ્ર મહાશે ચહીને.

પ્રમાતપંચવિંશતિ.

ઈક્ષિતાર્થ અર્પવા શ્રીદ્વિષ્ટને ઉપાલંભપ્રવૃત્ત

અભ્યર્થના.

૫૬ ૫૪.

આપને આપને વિશ્વના ઇશ જો !, તાહજે ઘેર શુ ખોટ આત્રી,
આપના તાડ ધર તો નહિ ભાગજે, હાથ શુ આનશે મુજને તાત્રી.
આપવા તુ થયો ઇશ ને શિષ્ય, હુ, યાચનાકામ આ નિશ્ચમાહિ,
મૂળથી તુ વિના હુ જ ક્યાથી હતો, તુ પ્રકટના મને આણ્યો આહિ.
શીદ કલ્પેસ યાતો હવે આપતા, શીદને જન્મ આ વ્યર્થ આપ્યો,
માગ્યુ ના આપવું તુ કદી મૂળથી, તો પત્રી શીદ કર શિશ જાપ્યો.
આપના જો ન મળતુ હવે પ્રથમથી, બાજી શીદ સાહી આત્રી ઉમળકે,
હેતથી હાથ લાઇ, પ્રેમથી બાથ ગ્રહી, મારી કાઢે હવે શીદ ધક્કે
યોગિ ઝરિ ધ્યાનિને આપતો સર્વ તુ, જેહ ઉરમા સદા તૃપ્ત રહેતા,
વાડમા વગસના જેવુ એ શુ કહે, મુજ સરીખા જગે મૂકી વહેતા
ધનિકને આપુ ધન, તૃપ્તને આપુ અન્ન, રૂકુ તુ કામ એમા કર્તુ તે,
થોડુ પછુ મુજસમા કોઇ અતૃપ્તને,—કાજ જો ના કદી વાવર્યું તે
પુન છુ તાહજે, બાપ તુ માહજે, આપ તુ એવુ કહેતા જ પૂર્વે,
ઈન્દ્રુ ઝટ દેઈને ચક્રિત કર લોકને જેથી યશ ગાય તુજ જીવ સર્વે
સર્વથી એટ એવો તુ આ નિશ્ચમા, સર્વથી નેજ રહે પુત્ર તાગે,
હામી તારી થશે, નાજ તારી જશે, એથી શો તુજને લાભ સારો
નાથ નથી માહજે, જેતુ ધન ધામ કઇ, નિભાવ કે પુત્ર દારા ન માગ્યું
માત્ર આ દષ્ટિથી દેખુ હુ તુજને, એ જ અર્થે કડ સઘળુ તાગુ
હૃદયનો હુ યાતો ને જળ્યો છુ પ્રેમા ! જોતુ આવેશમાં ગાડુ વેલુ,
નાથ ઉપેન્દ્ર દમ્ભા કરી એ શુભી, દષ્ટિએ આવ એ માગુ હેલુ

પ્રભાતપંચવિશતિ.

દશવિરહથી વ્યાકુલ વૃત્તિનાં ઉપાલંભપૂર્વક શ્રીફણપ્રતિ ઉદ્ગાર.

પદ ૫૫.

જાણું છું જાણું છું કપટ બધું તાહરું, આમ શો છેહ દષ લાલ ખાટયો,
 ગાલતાં આલતાં હાસતાં ભૂલવીને, આમ શું ફર બની રનેહ કાટયો.
 બાધતાં વાર ના, તોડતાં વાર ના, નાથ ! એ તાહરો રનેહ કેવો,
 પાણીનો જેમ ભુદ્ ભુદ્ થતો ઝૂટતો, તુજ સરીખાતણો રનેહ તેવો.
 દીનને રઝળનાં ઝરતાં મૂકતાં, ડડ ભુંડા ! કંઈ દયા હૃદય નાંવી,
 તુજવિના કે ન મુજ બેસી એ જાણુતો, તોય પણ ક્યાં ગયો મુખ છુપાવી.
 પ્રણુ દહે તારી સત્તા નડોતી કંઈ, ધાર્યું જે હોત અહિં અધિક ટકવું,
 જાણુ પણ રનેહ તુજને ન મારો ગમ્યો, ત્યાં પછી શું હવે વ્યર્થ બકવું.
 પ્રાણુઆધાર ! તુથી વિખુટાં થતાં, શી દશ થતી હશે તે વિચાર્યું,
 તું ન જે જાણુતો હોય તો પૂછી જે, હૃદય જેનું વિરહથી વિદ્યાર્યું.
 વારિથી ન્યારી થતી મચ્છીને પૂછી જે, પૂછી જે તું જ ચકવા ચકવીને,
 પૂછી જે ગાયથી રહિત આ વચ્ચને, પૂછી જે પતિરહિત સાધવીને.
 પૂછી જે લોભીનું ધન જતાં શું થતું, ક્ષુધિતનું ભોખ્ય જતાં શું થાયે,
 તૃપ્તિનું હાયથી પાત્ર જલનું જતાં, અંતરે એહ કેવો મુઝાયે.
 ગોપીને છાંડીયો, છાંડી તે કુમડી, કંઈકને આમને આમ છાંડ્યાં,
 કંઈકનાં અપવચ્ચે આમ તેં ભાગીઆં, કંઈકનાં તેં જ ધર નવીન મોડ્યાં.
 રંગરસ જામવા ત્યાં સમો આવતો, છેદતો તે દણે રનેહતંતુ.
 કેમ કરી સડી શકે, તાહરા પ્રેમના,—પાનથી જીવતાં જીવજંતુ.
 ઉપજતી જે હજી હોય કંઈ લાગણી, માગણી મારી લેજે સીકારી,
 હૃદયમાં પ્રકટીને કંઈક સંતોષજે, ઝગવ જે મારીઓ ધાવ કારી.
 ફરી ફરી શું કહું જોય છે તાહરી, યાદી હું મધ ગયો લોય હારી,
 આવી વસજે કદી હૃદય ઉપેન્દ્ર પ્રણુ. તોય જાણીશ તેં મોય મારી.

નૂતન વર્પનિમિત્ત શ્રીફણને અભ્યર્થના.

પદ ૫૬. ગરબી.

નનન વર્ષ, આજ પ્રણુ કમણા કરી વર શુભ આપજો.
 નિજ પદરપર્શો, હૃદય પુનિત કરી આપ અરોનિશ આપજો.
 શુભમાવનણા પ્રણુ સાગર હો, આનંદતણા પ્રણુ આદર હો,
 પ્રણુ આપ રનેહની સાકર હો;

શ્રીકેરા આપ મહારાશિ, કરશે ન સહન શિશુની હાંસી,
સંપત્તિ દેજે અવિનાશી; વ્રતન૦
સત્સુખકેરા પ્રભુ સૂર્ય જ છે, તમે સર્વવિધે આશ્રય જ છે,
પ્રભુ વિવેકના વૈદ્ય જ છે; વ્રતન૦
સામર્થ્યભાવના છે સ્વામી, અમ અંતરના અંતર્યામી,
દો માગ્યું વદીયે શિર નામી; વ્રતન-
તનમન મનિના પ્રભુ પોષક છે, દુર્જનને આપ ભયાનક છે,
સાધુજનને આરહાદક છે; વ્રતન૦
પ્રભુ કરાવજો યત્ને વૃદ્ધિ, પ્રભુ આપી સત્વર સમૃદ્ધિ,
કરો સિદ્ધિપતિ દધ મહાસિદ્ધિ; વ્રતન૦
આપનું સધળું અમને દેજો, અમરૂપ આપ થઈને રહેજો,
વળી અમને નિજરૂપ કરી લેજો; વ્રતન૦
પ્રભુ આપવિધે જેની પ્રીતિ, તેને દો છે જ્ઞેયાવિષ્ણુ નીતિ,
પણ આપ પ્રીતિની કદિન રીતિ; વ્રતન૦
સમગ્રવો પ્રીતિની રીતિ, જેથી દિતની ન રહે બીતિ,
નય ગમતી અમને આ ગિયતિ; વ્રતન૦
પ્રભુ આપ પ્રીતિમાં સર્વ શમ્યું, તેથી છે અમને એ જ ગમ્યું,
દો એ કદી ઉપેન્દ્ર હૃદય વિરમ્યું; વ્રતન૦

પ્રમુદગન કરવા અધિકારીને વૉધ.

૫૬ ૫૭. ગરખી.

નિજ નયનવડે, પ્રકટ પ્રભુને પ્રેમે ક્યારે પેખશે,
આશ્વાંતરથી, પ્રભુમય ક્યારે નિજને, સહિને લેખશે;
પ્રભુ છે કરણાના મહાસાગર, (જે) વર્ષાવે વિમુખ ને અભિમુખપગ,
એવી કરણાધી ક્યારે ભરશે નિજ અંતર; નિજ૦
પ્રભુ પ્રેમતણા છે મહારાશિ, જેને નથી કદીયે ઉદાગી,
ક્યારે થશે (એવા) પ્રેમરૂપ અવિનાશી; નિજ૦
પ્રભુ તો આનંદસ્વરૂપ દહાવે, જેને કયેશ ન ઉરમાં કદી આવે,
તેણું ઉર ક્યારે કરશે હાવે; નિજ૦
નમ નમનો પ્રભુદર્શન કરવા, તમ કણે પ્રભુગુણને શુભવા,
છે જિહ્વા પ્રભુના ગુણ ભણવા; નિજ૦
છે હૃત પ્રભુસેવા કરવા, પગ પ્રભુઅર્થે શ્રમ આચરવા,
છે અંતર મગ્યું પ્રભુને વરવા; નિજ૦

પ્રભુશુભી પ્રભુને વાણીમાં, સેવા કરી પ્રભુને પાણીમાં,—
 પ્રકટાવી ખપો ભક્તજ્ઞાનીમાં; નિજ૦
 પગનો શ્રમ પ્રભુઅર્થે ન્યારે,—કરશે, પ્રભુ પ્રકટે પગે ત્યારે,
 પ્રભુ જોતાં, તે પ્રકટે નયનદારે; નિજ૦
 પ્રભુઅર્થે જે ઇન્દ્રિય પ્રભુમાં, તન્મયતાથી જોશે તેમાં,
 પ્રભુ પ્રકટતા ત્યાં જોતજોતામાં; નિજ૦
 ઇન્દ્રિયગણને પ્રભુમાં યોધા, જેમાં તેમાં પ્રભુને શોધા,
 શુભી સત્શસ્ત્રોદેશ જોધા; નિજ૦
 મનમતિને પ્રભુમાંદિ યોજો, કાઠી ઉચ્ચી દૃશ્યનો જોજો,
 નરહરિ પ્રભુ ન્યાં ત્યાં પ્રકટ જોજો; નિજ૦

શ્રીફળને દર્શનસહિત ઈષ્ટિતાર્થ અર્પવા વિજ્ઞાપ્તિ.

પદ ૫૮. હોરી.

પ્રભુ આજ પ્રત્યક્ષ થાઓ.
 અંતરને બહિર જણાઓ; પ્રભુ૦
 મંગલ દિવસે મંગલમય પ્રભુ મંગલ કરવાને આવો,
 આપ વરદકર શિર્ષે ધારી, દુરિત અમારા વિલાવો,
 કૃપાલુ આપ કહાવો; પ્રભુ૦
 ઉન્નતિશિખરે અનુગ્રહ કરીને, દુર્બલ પંશુ ચલાવો,
 નિશદિન રિચત અખણિત રાખો, નહિ નીચે કદી લાવો,
 સુદૃઢ પગ ત્યાં જ રથપાવો, પ્રભુ૦
 આપતણું સામર્થ્ય દર્શ, વળી જ્ઞાન યથાર્થ સ્પુરાવો,
 યંત્ર અમો, આપ જ ચાલક ચર્ષ, કાર્યો વિવિધ કરાવો,
 સર્વમાં યશને અપાવો; પ્રભુ૦
 સ્વરૂપાનંદજી આ મીનને, અષ્ટ પ્રહર ખેલાવો,
 આપ કૃપાદૃષ્ટિ આતકના, મુખમાં હવે વર્ષાવો,
 તૃપિતને નહિ તરસાવો, પ્રભુ૦
 આપ અભિમુખ રહીએ નિરંતર, એ અદ્વાને દલાવો,
 આપવડે સધળું પામીને, આપવિષે રેલાવો,
 આપમાં અહં આ ગળાવો; પ્રભુ૦

નહરિ પ્રભુ આ આનંદસમયે, જય જય જય ઉચ્ચારાવો,
અમઅર્થે પ્રકટયા છે વિશ્વે, તો કાં હાવે હુપાઓ,
સઘ નિગૂંપ બનાવો;

પ્રભુ૦

આત્મસ્વરૂપ જોવા જીવને વોધ.

પદ ૫૯. (નગર કરો નાથ જરા,—એ લય.)

દષ્ટિ નાંખી શ્વ જો તું, કાણુ સમીપ તારી,
શોધ તારા મુખસાર, જ્ઞાનને વધારી;
નેત્ર ઉઘાડી વીર હવે, કરજો તું દર્શન,
તૂમ ઉદય આ કરી હવે, રહે તું નિત્ય પ્રસન્ન,
યા હવે ન વ્યર્થ દુઃખી, શ્વપણું વિચારી; દષ્ટિ૦
પ્રભુના પદને પામવું, એ તુજ છે કર્તવ્ય,
એ જ્ઞાતવ્ય જ જાણજો, ગણજો એ પ્રાપ્તવ્ય,
તત્ત્વને વિચારી વૃત્તિ, દસ્પથી કર ન્યારી; દષ્ટિ૦
મોહ ધર્માંથી છીપમાં, બનીશ ના કદી ભૂપ,
હૃદયપ્રિધમાં જે રહ્યું, મોતી વેંતે અનુપ,
શિવ ચઢને લાવી કર તું, સ્વરૂપની ખુમારી; દષ્ટિ૦
ચિંતા શોકચક્રી થવું, વિફલ ન એ તુજ કામ,
ધર્મ તથા ઉત્સાહથી, મેળવ તું શીરામ,
જે મળ્યાથી સર્વ મજે, વૃત્તિ ત્યાં દે દારી; દષ્ટિ૦
મહોદધિ મુખ શ્રીતણા, જે જ્ઞાનાધિજ્ઞાન,
અલિન્ન એ તુજથી સદા, ઉરમાં તું પ્રિય ! જાણ,
નિરખ નિકટ નરહરિ, એ લેશે તને તારી; દષ્ટિ૦

ધ્યેયની પ્રતીતિ કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૬૦. (ધન્ય ધન્ય એકવચ્ચે આજે, ભૂપતિ—એ લય.)

અર્ધમાં ધ્યેયસ્વરૂપ ન્યાણું, સમ્પ્રિદાનંદ શણે ભાણું.
ચૈતન્ય પ્રકાશ નિહાણું, દશે દિશ શુદ્ધ સત્ત્વવાણું.
ચિત્તિદ્યુતિ પ્રકટ થતાં ક્ષણમાંહિ ન શ થયું સઉ કટ,
હરિસમ જગત્ સદા હું પેણું, ગર્ભ સ્વપર મતિ બ્રહ્મ,
નષ્ટ થયું મોહતિમિર કાણું, વિરાગે મન બહુ રહીયાણું;—
રજસ્ તમસ્ નવ લેશ ઉદભવે, પ્રકટે ન સ્માર્ત્વિક ભાવ,

ત્રિગુણ તણો જય સહજ થયો લીધો નિજ સ્વરૂપદાવ,
 ભાવથી ચિતિમાંહિ મહાલું, સદા હું દૈતપણું ટાળું;—
 બ્રમ આ દસ્ય પ્રપંચનો ત્યાગું, લહીને માયા ચિત્ર,
 ભાળું આદિ અંતે એક જ, પરમાત્મા જ વિચિત્ર,
 મિત્ર શુભ્રભાવને ખાળું, ચિત્તથી સમ સ્થિતિને પાળું;—
 ચૈતન્યામૃતનું ખિંદુ જે ચાખે તે જન ધન્ય,
 બ્રહ્મસ્વરૂપ થઈ તે રહેતો, થાય પ્રભુથી અનન્ય,
 (તેનું) અન્ય જીવસમ ન હૈય કાળું, ટળે સિન્નાસ્તિત્વનું જાળું;—
 સહસ્રદલપદ્મે નરહરિનાં, કરીને કમનીય દર્શ,
 પ્રકટ અનુભવું નિરાદિન નરહરિ, નિર્મલ હૃદયાદર્શ,
 હૃદયથી મગત રહી મહાલું, હૃપણું ચિતિમાં આગાળું;—

ઉપકારસ્મરણરૂપ સ્તુતિ.

૫૬ ૬૧. ધન્યાશ્રી

ભક્તતણા પ્રતિપાલ, પ્રભુછો, ભક્તતણા પ્રતિપાલ.
 જીવભયબ્રમના ભેદક આપ જ, દુષ્ટતણા છો કાલ;—
 આપવિયે ઉપજી, ટકી, ખપની, વિશ્વતણી જન્નલ;—
 કાર્યમાત્રના કર્તા આપ જ, જીવને નાંવે ખ્યાલ;—
 આપસ્વરૂપ જે યથાર્થે જાણે, મર્મ લહે તત્કાલ,—
 આપશરણુ જે સાચે ભાવે, રહે તેની છો દાલ;—
 હું અભક્તને ભક્ત ગણીને, દર્શાવો અતિ વહાલ;—
 કર્તા ભર્તા મારા આપ જ, તમવિણુ હું બેહાલ;—
 અનેક ભક્તતણા છે ટાળ્યા, આપે લય વિકરાલ;—
 તેથી ભક્તજનો આશા ધરી, છોડે ન આપનો હાલ,—
 આપ બધું કરી યશનો ચંદ્રક, કરાવો ભક્તને ભાલ;—
 કોઈ સમર્થ પિતાથી પામે, હિત જેટલું નિજ બાલ;—
 તેથી પણ કોટિગુણુ અધિકું, દો છો મુજને હાલ;—
 હવે અધિક બીજું શું ધરજી, (જ્યાં) આપ જ મુજ ધનમાલ,—
 હિપેન્દ્ર પ્રભુ તમને શિર લહેતાં, થઈ ગયો હું ન્યાલ;—

ધર્મધ્વજવતિ શ્રીદ્વિતીયો અનુગ્રહ યવા અભ્યર્થના.

પદ ૬૨. (તુ નિર્મળ જનની તનાવડીમા, એ લય)

જય જય ધર્મધ્વજ તુ નૃદ્યે । કંઠ પ્રણામ અપાર,
ધર્મરૂપ મતિ મારી કરજો, ધર્મતણા અનાર
અશ આપનો આ ધર્મધ્વજ, ધર્માવતસ કો આનાર,
જેથી વાયકના અતરના, ટળતા રજતમભાર,—
અર્થ, મોક્ષ કે કામ ન પામે, ધર્મવિના આ જીવ લગાર,
ધર્મવિના સુખજનક ન થાતા, તન મન ધન કે દાર —
જે ધર્મે કરી અબ્યુઘનો, પરાવધિ પામે નરનાર,
ધર્મરહસ્ય અનુત્તમ આમા, પ્રકટાવો સુખપાર । —
જે ધર્મે કરી રાજ્યપ્રજ્ઞમા, વહે સુખશાંતિપારાનાર,
દર્શાવો તે ધર્મ જેથી એ, પામે ઉલ્લસ ઉદાર,—
ધર્મતણા નામે જીવ આને, આજે જગમા બ્રહ્મચાર,
આપરૂપ આ ધર્મધ્વજ, તેનો કરજો સહાર,—
જે ધર્મે કરી આર્થદેશ આ સ્વતંત્ર અને સમર્થ થનાર,
તે દદે ધર્મથી જાગૃત રહેજો, આર્તહૃદયઆગાર,—
ઉત્તતિમાનતુ મન ધર્મ છે, શ્રુત્યુનો લય જે હૃદનાર,
સય ધર્મ તે સ્થગ અગ વ્યાપો, એ વિજ્ઞાપિસાર,—
અધર્મતુ મગ સમુદ કાઢી, ધર્માચરી કરજો વહાર,
જયયશ જેથી પુકારી આપનો, અમરે ધર્મ ધરનાર —
પૂર્વે વિવિધ પ્રસંગે ટાળ્યો, અધર્મ આપે ધરી અવતાર,
તદ્વત્ ધર્મધ્વજ આ કરજો, (એ) યાતુ વાગ હૃદનાર —

આરંભક અભ્યર્થના.

પદ ૬૩. (જય જય તુ શ્રી દ્વાજ આનંદ—એ લય)

જય જયતુ યમદધારિ સુધર્મધ્વજ । લયરૂપ દુષ્ટદન દ્યવતહાસિ ।
દેવ દાનન તથા માનવો જેમના, ચરણમા છે રહ્યા શિશ ધારી —
જેમના શામનેથી વિરથી રચે—છત્રિ, ને વિજાણુ પણ જેથી પાગે,
જેમના ભરથી શ્રીરૂપ સહારતા, જેમની શક્તિનિષ્ઠ તણુ ન હાને
જેમના લેશ ટુકારને શુણ્ણતા, ખળભળી ઉડતા ચૈદ ભુવનો,
સેવ ડગમગી જતો, મેઝ પણ ચળી જતો, ભયથી કંપે શશિ સૂર્ય પવનો—
રાત્રિ દિન જેમના ભયથી નિરે થતા કાગ પણ ગતિ કંઠે જેની ખીટી,

વિવિધ પરમાણુ સયોગ પામે છૂટે, જેમની બીનિથી અગ્નિ થીએ
 જેમના મનઘટ્ટા અગ્નિ ન આ વિશ્વમા, વિરિત અનુકૂળ પ્રતિજ્ઞ થાયે,
 જેમના શાસને કરો યથાનિયમ વહે, રસ રધિગ આપિ આ શરીરમાહે
 જેમના મનથી ઉગે વનગપતિ બધી, ભૂમીમાં ધાતુ પથ્થુ જેથી પાદ,
 વાદ કચન મને જેમના શાસને, ગ્લ, પથ્થર બને જેની હાકે
 મોતી સિંધુરિયે થાય જેના ભાગે, છત્ર આકાશમધ્યે પ્રકટતા
 ઇન્દ્રિયો મન અને બુદ્ધિ પથ્થુ જેમના, શામને કરી સકલ કાર્ય કરતા
 ભૂપના ભૂપ જે વિશ્વમા કહાવતા, સપ ને ધર્મનું મૂળ જે છે,
 જગતુ ગૌરવ ને ધર્મીના ધર્મ જે, પાપીને દુષ્પ્રદ શ્રવ છે તે
 ધર્મરક્ષણતણા કાર્યમા બાવકો, આપ કરણાથી આજે પ્રવેગે,
 પીઠ ઠાપી સદા જ્ય પ્રભો ! આપજે, થાય હકા મ્મદેરો વિદેગે
 દુષ્ટ દુર્જનપ્રતિ શાસનાર્થે સદા, નિયમ મદદ તત્પર રહેજો,
 ધર્મીની દાનગ્રંથ, કરના કાવગ્રંથ યદ્ય નિતુરનરિયે નિજ્ય વહેજો
 અતુલગતિ ! આપનો પ્રમુખ ચમદ્ આ, ધર્મવૃદ્ધિ સદન ધ્યાન કરજો,
 અલસની આણુ ટેનાવજો દશદિગે, સુગતના પાપને પીઠ હરજો
 દાસ આ આપના વિનયીએ આપને સર્વદા સર્વનું શુભ કરજો,
 પાપી પથ્થુ આપને શરણુ ધાતા તરત, પ્રેમથી તેહને સઘ વરજો

ભોગો ત્યજવા જીવને સુવોધ.

પદ ૬૪. (કાયા કાચો કુલ છે, એ લય)

છત્ર અગે વનખા જ્યા, દા માટે તુ નિત્ય,
 સાચુ સુખ છે પામવું, તો શુરપં ધર પ્રીત
 નથી સુખ ધ્યાન, નિષ્ણ ભગવાન મ્યાદિ ચૈદ લોકે,
 નથી સુખ શ્રવ નિષ્ણનોક કેરા દિવ્ય ભોગે,—

ભોગવિને સુખ હોત તો, મેઘ ન ચેગી થાત,
 અધિક અધિક દુષ્પ આનતુ, મેં જે ભોગવાન,^૧
 ઋષિમુનિ ચેગી વદતા સ્પષ્ટ, ટાળી સર્વ વ્રાતિ,
 દર્શિ નહિ થાય, શત કલ્પ જન, ભોગે રાગશાન્તિ,—

ભોગતણી ઇચ્છા છુટ્યા,—નિષ્ણ નથી સાચુ સુખ,
 ભોગે ગેગ સદા રહ્યો, ભોગ જ દુષ્પતુ સુખ
 ન ભોગે ભાગતી કદી ભૂખ મનની કોઈ કાવે,
 પત્રી શીદ ન્યર્થ છત્ર તુ ભોગમાહિ મમ્ત મહાવે —

ત્યજ રૂપદા સહિ ભોગની, કર પ્રભુથી સંયોગ,
જનનમરણ મટી ઝટ જશે, ગળશે તુજ મનરોગ,
પરમ સુખરૂપ પદમાં તો શમી તું સદા જશે,
અમર સત્સુખરસ પીને પછી તું સહિને પાશે;—
ભોગવવાને યોગ્ય છે, વિશ્વ સકલમાં એક,
નિજ સ્વરૂપસામર્થ્ય તે, ભોગવ ધરી વિવેક,
જે ભોગવનાં ન ખૂટે, દુઃખ દે જરી ના કદાપિ,
કરે જે નીતિગ ને શ્રીમંત હો હોયે પામર પાપી;—
ઉપેન્દ્ર પ્રભુપદમાં બધા, ભોગતણું અભિમાન,
ઝાંટી નિર્મલ થઈ રહે, થઈશ તું પ્રભુસમાન,—

અદ્વૈતમાં સ્થિર થવા સદ્વિવેકીને સુવોધ.

પદ ૬૫. પ્રભાત.

જગત જગદીશમાં વસ્તુતઃ ભેદ ના, મૂર્ખ અજ્ઞાની ભ્રમ જ લેખે,
જ્ઞાની તો એક વસ્તુરૂપે ન્યાળીને, ભ્રમવડે ભિન્ન ના કાંઈ પેખે—
માટી ને ઘટવિષે ભેદ નથી કાંઈ રહ્યો, ભેદ ના ધૃત અને નૈસદીપે,
એકરૂપ તેમ ઘટના બધી જગત્પતી, ભાસતી જ્ઞાનીદષ્ટિસમીપે—
જગતને જગત્પતિરૂપ જે ન્યાળતા, તે જ પામે નિરાવરણ દષ્ટિ,—
જગત્પતિરૂપ આપે થઈ તે રહે, જાણી હરિરૂપ વ્યથિ સમષ્ટિ—
ત્યાંડગી ભેદ એ ઉભયમાં ભાસતો, ત્યાંડગી જીવનું જીવપણું છે,
ત્યાંડગી એક ને વિધિ નિષેધો રહ્યા, ત્યાંડગી ભવતણું તાપણું છે.—
ત્યાંડગી જન્મ ને મૃત્યુનો ભાર છે, ત્યાંડગી મોહમદલોભ રહેતા,
ત્યાંડગી જગત ને જગપતિને સહિ, કમલને વારિવત્ ભિન્ન લહેતા,—
પાણી સુરક્ષ રૂપે ભેદ આ ભાગ્યજ્ઞે, સાચું સુખ જે સહો પ્રાપ્ત કરવા,
તત્ત્વદષ્ટિવડે એકરૂપ ન્યાળજ્ઞે, જે અવિદ્યાથી ચક્રાતા ઉગરવા—
દ્વૈતમાં ભય રહ્યો, એકમાં અભય છે, શાસ્ત્ર સત્પુરુષ સહિ નિન્ય કહેતા,
કાં ન તે સાનને ધારી જ્ઞાને વડી, અભયપદ મોહિ ઝટ આવી રહેતા—
ઉચ્ચક્ર દ્વૈતને ત્યાગી અદ્વૈતમાં, સાધુ જન ! સર્વદા આવી વસજ્ઞે,
અનુભવી એકરૂપ જગતને જગપતિ, નૃહરિકંચન રસે વિશ્વ રસજ્ઞે—

મત્સુસ્વપ્રાપ્તિઉપાયકથન.

પદ ૬૬. (હરિ હર્ષિ ધરી—એ વય)

જન્ય અતરમા, તુજ સચ્ચિત્ આનંદસ્વરૂપ નિહાગને,
 હરી ભક્તસરમા, આ મગ્નરૂપ થઈ તુજ શરણલુ ગાગને
 દુખમાત્રતુ કાનલુ શરણલુ, (કાજે) શરણે છે અજ્ઞાન ધણુ,
 વગી શિવપદમા તે કા ન હણુ,—
 સુખ જન્યે જાગત સમર્પિત, (પણુ, કંઈ દુખપ્રદ યત્નો નિનનિજે,
 મુખદ્વાર કંઈ બધ હરમિતે,—
 મુખમાર્ગ એક સશસ્ત્ર કહે, અજ્ઞાન શરણ ન જોથી ગહે,
 તે માર્ગે થી શરણ દહે,—
 મુખનુ ચિતન મુખ આણે છે, દુખને ન રમ્ભે તે સુખ માણે છે,
 ઋશિમુનિ આ માર્ગે વખાણે છે,—
 જે મુખની છંદા યાન ઉરે, સકલ નિગેધી ન જોથી ગુરે,
 તો સત્વર તે મુખપ્રાપ્તિ કરે,—
 સાનુ મુખ વિચો મારી નથી, માટે તેમા ધર ઉપગતિ,
 તો આપે થઈરા તુ મુખપતિ,—
 તુ કરણમાનને નિગેધી, જપપૂર્વક મન હૃદયે ગોધી,
 મેં સાનુ મુખ સત્વર ગોધી,—
 મુખસ્વરૂપ વિગ્નત્મ તુ ચિતનજે, તન્મયતા તેમા તુ પ્રાપ્તે,
 ના મિત તને તેથી વરેજે,—
 આ દમ્યામક્તિ ઝડીને, નિજ હૃદયે ચિત લગાડીને,
 જ્ઞે ઉરેન્દ્ર રૂપ મિટ માડીને,—

સ્તુતિસહ યાચના.

પદ ૬૭. (જ્ઞે મત સદા સ્વરૂપે—એ વય)

જન્ય શ્રીમદેશ પ્રચડનો, જન્ય અભયપ્રદ યમડનો,
 વિષયે વ્યવસ્થા વર્તતી, જેની મદા સીરહાકથી,
 અપતિ ને મુખ દે અનિ, છોડી છડોના બધનો,—
 જેની કૃપાને પામતા, નિર્ભય ત્રિભુવન મહાનના,
 પગ મૃત્યુમુખ દહ ચાવના, (જે) લાય કરે સિદ્ધિદુખપ્રદનો,—
 જેને ઉપાગ્યાથી સમ્ય, સામર્થ્ય પ્રાપ્ત થતુ પ્રમય,

જેની ગણાતી અકલ્પ કલ્પ, અધિપતિ થતો બ્રહ્માદનો,—
 ઈર્ષ્યા અસ્યાનાન જન, જેથી ખીંતા રહે સર્વ ક્ષણ,
 દર્શન કરી નિપાપ મન, ઉર ઓધ લહે આનદનો;—
 ગુણ કોનું જે નહિ ચિતના, કરી પાપ પેટ ભરે સદા,
 સહિ દુષ્ટ જેને નિરખતા, (જે) અર કરી ગટે આકદનો—
 સહિને પ્રભુ દો સન્મતિ, નિજ પદવિરે યથાપો રતિ,
 નિજગપ કરજો મનમતિ, એ યાચીએ કરી વદનો,—

કટ્ટમાં અપ્રતિમ શ્રદ્ધાવાલી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.*

પદ ૬૮ (ગજવને મળતી વખ)

કરના કમોગી બધ કરતા, જે પ્રભુ એક દારને,
 કરીને કમોગી અતમા, ખોલ જ દાગ હજારને,
 પ્રભુ જે હરી લે પાછ તો પત્રી, કોટિ ધન તે આપના,
 પ્રભુ જે દીયે દુખ અપ નો પત્રી, કોટિ સુખમા યથાપતા
 ઘડી એક મોડુ જે કરે, કદી માગ્યુ પ્રભુજી આપતા
 પત્રી કોટિ ઘડી દેતા અધિક તે, લેશ પણ ના થાકતા
 નજાણુ તતુ આપીને પત્રી ધૈર્ય દ્રાપદીએ ધર્યુ,
 નવમે અનેક નજાણુ વન્ને આપી તેનુ પુત્ર કર્યુ,
 એ નિયમથી જે ધૈર્યને આજે પ્રભુ કે' રાખના,
 તો કા ન ઇચ્છા હોય પ્રભુની કોટિધણુ પત્રી આપવા
 તદ્વચસરખા પણ સુખમાના પ્રભુજી વેધને,
 પત્રી શુ નથી રાજી થયા કાચનગૃહોને દેધને ?
 આ ક્ષણુ પ્રભુએ જે હશે ઘડી ધન કદી ગુમાનના,
 શુ ભનિપ્યમા ઘડી એક નહિ ઘડી હોય ધનને આપના ?
 અમગી આપના વચનો હૃદયમા, ધૈર્ય હરે ધારીએ,
 જે પ્રભુના બાગ એમ એવે ન હગ્યા હારીએ
 કદી કાનખલુરાનો ટક્યો પગ એક કે નહિ તોય શુ ?
 કદી ધન અનત મજ્યુ અને કદી વેશ ના મળ્યુ તોય શુ ?
 પ્રભુ આપ પામે તો અમારે, સુખ લેવા અપાર છે,
 કદી ધનતણુ સુખ ના મજ્યુ તો તેની ક્યા દરકાર છે
 તેથી અનતવણુ મહાસુખ આપના તૈયાર છે,—

જ્યાં આપ, ત્યાં પછી જાયને લક્ષ્મીચરણનો ક્ષાર છે;—
 નથી ધન અમે કંઈ ઇચ્છતા, પણ ધનતાણું સુખ માગીએ,
 તે ધન દીધાવિણ, જે દીધો તો, કાં ન ધનને ત્યાગીએ ?
 દીપક ગ્રહાવિણ આપ જે, આપો પ્રકાશ જ રાતમાં,
 ઝખ મારવા શું પડીએ, દીવો વૃથા આ હાથમાં ?
 ધન આપવામાં આપ તો કરજો વિલંબ ભલે હવે,
 પણ આત્મધનને જે ચહો તો આપજો પ્રમુચ્છ જવે.^૧
 એ પણ પ્રભુ ! જે ઇચ્છતા ના હો કદી ઝટ આપવા,
 (તોપણ) કોઈ સમર્થ ન અમ સ્થિતિનો તોય કદી ઉઘાપવા;
 હાડે જઈશું જે અમે તે શોભશે આ જગતમાં,
 હાડે જશે પ્રભુ જે કદી તો લાજશે આ વખતમાં.
 સજ્જન નથી, નાનમ નથી, હાનિ અમારે કંઈ નથી,
 જ્યાં પીઠ ફેંકાતી પ્રતિક્ષણ આપકેરા હાથથી;
 જે યોગ્ય હતું તે છે કીધું, તો કાં ન યોગ્ય હવે કરો,
 ખવડાવવા છે પાક કરિયો, ફાક શું કરશે વરો ?
 અમને રચ્યા આપે અને અમકાજ સુખને છે ક્યાં,
 ત્રિભુવનવિષે તે કોઈ નહિ લે, જેહ અમ અર્થે દ્યાં.

કર્તવ્યરથને નિર્વિગ્ન લક્ષસ્થાને પહોંચાડવા દૃષ્ટમતિ વિજ્ઞાપ્તિ.

પદ ૬૬. (ગજલને મળતી લય.)

અનિ દ્રવ્યનો રથ છે ભવિષ્યે દબદબાથી ચાલતો,
 કર્તવ્યરથને વેગથી ઘટતો ચલવવો હાલ તો.
 જે નિધિ અને નિધિપતિ, પ્રભુને પ્રકટ નેત્રે કરી રહે,
 તેવી દશા કર્તવ્યરથને, આપવા યત્નિ ચહે.
 મહાધનનણો રથ આપવામાં, લેશ શંકા છે નહિ,
 શ્રીકૃષ્ણ કાં જે હાંકતા રથ વેગથી યદ આગ્રહી.
 તે કુશળ કૃષ્ણપ્રિય વિનવીએ, નિજ કળા જાગૃત કરી,
 કર્તવ્યરથને હાંકવામાં વેગ ધરજો હે હરિ!
 સમમુખી ધોડાતણા રથને ચરણ ચલવે કદી,
 આ કોટિમુખી મનઅશ કરા આપ છે ચાલક યદિ.
 આપો ભલે રથને સમરમાં કે અલયમાર્ગે ગ્રહો,
 પ્રાપ્તવ્ય સ્થાને આપજો પહેલાંચાડવાને હો ચહે,

નિર્ભયપણે રથમાં રહી, છે આણુ જુદાં મારવાં,
ખેડાવી ખોટો ખેડ દેખાજન અમે નથી હારવા.
નિજ આણુમાં પણ પ્રાણુ હરનારૂં જ બળ તો આપ છે,
તે યોગ્ય માર્ગવિષે વહી અમ શત્રુદત્તને કાપજો.

જયઘોષ, પ્રણિપાત તથા સ્તુતિ.

પદ ૭૦. (સનનનનનન સોર કરતી, એ લય)
જય વિજય મહા ઉદયકર, અતિ અભયપ્રદ મમદંડનો,
હૃદયમણહર, સદય, મુખકર, શ્રીમદંડ પ્રચંડનો.—
ધર્મસ્થાપકરૂપ તમને, આજ કરીએ વંદના,
ધર્મરૂપે પ્રકટ રહેજો, હૃદય આ મતિમંદના;—
સર્વ સત્તા આપભયથી, યથાનિયમ કરે ક્રિયા,
નિરખી તમને દુષ્ટકેસાં, યાચ મુખ શીવાવીલા;—
ધર્મમય છે જીવન જેનાં, જીવન તેને આપતા,
અધર્મે રત રહે નિરંતર, જીવન તેનું કાપતા;—
સત્ય વાણી, શુભ ક્રિયાને, દિલનું ચિંતન સર્વદા,
પ્રેમમયી છે દષ્ટિ જેની તેની (આપ) હરતા આપદા;—
આપના ભયથી જીવો આ, જ્ઞાન જગમાં પામતા,
પામી જે રહે જ્ઞાન તેને, આપ દેતા અભયતા;—
કર્મ મન વચને કરી, જે ભક્ત છે શ્રીમહેશના,
તેને આપનું ઉગ્ર ઓપ કદી, આપ દાખવો લેશ ના,—
નરહરિ પ્રભુના શિશુઓ, અનુગ્રહિત છે આપના,
તેમના મહિના જ કેવલ, હતાં આપ ત્રિનાપના,—

સ્તવન.

પદ ૭૧. (નમીએ, ભનતારક જુદરે—એ લય.)

સ્તવીએ, નરહરિ ગુરવરને,
રમરીએ, શયલ મહેશ્વરને.

ભક્ત નિજજન, પ્રતિપાલક,
શાંતિને આપના, આંતિને કાપના,
સર્વ દેવતાણા શિંગેમણિ,

સકલ જગતના વંદ્ય વિભુ છે,
 સર્વ જનોના સ્વેચ્છ પ્રભુ છે,
 પરાવધિ સહિના છે આપ જ,
 તેથી સહિ જપતા તમ જાપ જ,
 કામ, ક્રોધ ભયાદિ રિપુઓ, તાવતા, જે ભક્તવપુઓ,
 ગુણી હણા વિદ્યમિ શિશુની, પ્રભુ સર્વને, દો શર્વને^૧, નરહરિ.

સાધનમાં પ્રીતિ પ્રકટાવવા શ્રીફળપ્રાપ્તિ વિજ્ઞપ્તિ.

૫૬ ૭૨. હોરી.

પ્રેરો મનિ સાધક જનની,
 રહે જેથી પ્રીતિ સાધનની, પ્રેરો^{૧૦}
 ઉદ્ધમહીન પુરુષને ક્યાંથી, આશ અનર્ગળ ધનની,
 સાધનહીન પુરુષની ન તદ્વત્, ટળતી પીડ નિજ તનની,
 આશ નહિ હરિદર્શનની, પ્રેરો^{૧૦}
 ભવસમુદ્ર મહા ભારી ભયંકર, નૌવિણ્ણ ભૌતિ મજ્જનની^૨,
 આલે નાવ સૌંધુ અનુકૂળતા, હોયે યુક્તિ પવનની,
 (તેથી) દેજે યુક્તિ ત્વરિત ગમનની, પ્રેરો^{૧૦}
 અહીંને આપની સહુક્તિને, ચચેલવૃત્તિ દમનની,
 સાધીને કંઈ અભિમુનિઓએ, અહીં છે પદવી અમનની,
 દો, હણી પીડા ભવનર્તનની^૩, પ્રેરો^{૧૦}
 સાધનમાં પ્રીતિ થાવી એ સંતા^૪, આપકૃપાવર્ધનની,
 ક્ષુધાતુરને દઈ સાધનજ્ઞ, સ્થિતિ દેજે અનશનની,
 શમે સર્વ પીડા અશનની, પ્રેરો^{૧૦}
 મગલમય છે સમય આજનો, દો સિદ્ધિ પ્રવતનની,
 અર્થ એકત્ર સહિ પુણ્ય દેજે, પાચે પ્રભુસહ જનની,
 ફલદ કરો આશાઓ મનની. પ્રેરો^{૧૦}

શ્રીસદ્ગુરુચરણમહિમા.

૫૬ ૭૩. (ઝીણા ઝરમર વરએ મેહ—એ લય.)
 નવ ધરીશ તું અંતર ખીક, સદ્ગુરુચરણ પ્રધુ,

૧ મુખ. ૨ કુખી જવાની. ૩ ભવમાં નાચવાની. ૪ નિશાની.

નન પીડશે કવેશ કણીક ^૧ , ઉત્તમ પદ તે લધુ 'કર્તુમકર્તુ' અન્યથા કર્તુ' સદ્ગુરુ' એ શ્રુતિવાચ્યે, ચરણશરણુ તે મહણુ કર્યું તે, નિર્ભય હાવે રાચ,	સદ્ગુરુ ૦
સહિ વિપયો દધ દીનપણાને, દેશે કદ ન વેશ એ, સખલ શસ્ત્ર લીધું કરમાંહિ, સાર્યક કર નરવેશ,	સદ્ગુરુ ૦
અન્ય શ્રવેને વિપયો દીએ, અજગ્ય હસ્તિસમાન એ, પણુ તુજ પામે અંકુશ તેથી, તુજ આગળ છે શ્વાન,	સદ્ગુરુ ૦
સર્પ મહા વિપધર પ્રાણી છે, મદારી પણ વશ કરતો એ, હાથે કઠે નાખી ફરતો, અંતર ભય નવ ધરતો,	સદ્ગુરુ ૦
વિપયો અન્ય જનોને સર્પસમાન જણાતા ભ્રે કે એ, રજ્જુસમ દેખાશે તુજને, દશ ન કદીએ ભોંકે;	સદ્ગુરુ ૦
કદી પ્રારબ્ધે દશે તો હરિમ્ભરણુમહોગે દામી એ, વિપ ઉતારી નિર્ભય ફરજે, નહિ તો યાત્રી ખગળી,	સદ્ગુરુ ૦
અન્ય શ્રવેને વિપયો પદ્મ,—સમા લાગે છે અંતર એ, બ્રમર થઇ મધુ લેવા જતાં, મૃદ બીડાતા બીતર,	સદ્ગુરુ ૦
પણુ શરકરણાથી તેં જાણ્યા, દુષ્પદ વિપયો તેથી એ, મોહ ધરીશ ના નિરખી મોહક, રૂપ, ન તો છે ફજેતી	મ, ગુરુ ૦
નથી નડવા વિપયો હાથે પણ, તુજ કમોટીકાજે એ, તુજપ્રતિ માયા કદી પ્રેરે તો, રમરી શુરુ ના વોલાજે,	સદ્ગુરુ ૦
સદ્ગુરુશરણુતણે મહા મહિમા, વર્ણવના મહા વેદ એ, 'નેતિ નેતિ' કહીને અટકે, પૂર્ણ ન થાયે ભેદ,	સદ્ગુરુ ૦
તૃણુનો મેઝ મેરનુ તૃણુ, કરવા પ્રભુ સમર્થ એ, તેવાના આશ્રયનીએ છું, ગાળીશ સમય ન વ્યર્થ,	સદ્ગુરુ ૦
ભયહારક શ્રીનૃહરિચરણે, રહેજે સ્થિર ધરી વહાવ એ, સર્વોત્તમ પદ પામી અતે, ઉપેન્દ્રમય થઇ મહાવ,	સદ્ગુરુ ૦

વિપયો ત્યજી ડટ્ઠસ્મરણ કરવા જીવને સુવોધ.

પદ ૬૪. (એક ચતુર નાર કં કર નૃગાર,—એ લય.)

શ્રવ યજીને નાથ, ભર હૃદિથી બાથ,
નાવે સમય હાથ, જેમ પ્રનાહપાથ^૨,
હેય ત્યજીને માથ^૩, સુખદાતા માર્ગ વહેજે,

૭૧૦

વિષયોની જંગલ, ના દે સુખનો શાલ,
 હજી સુખ વિશાલ, રટજો ચંદ્રલાલ,
 જે છે કાલના કાલ, તેને લગ્ય દુઃખ દહેજે; ૭૫૦
 શોમલ દુગ્ધસમ શ્વેત, ખાતાં તોયે ધરી હેત,
 તન ન રહે પ્રાણોપેત, (એમ) વિષય વિપસમેત,
 માની વેણુ પુ' ચેત, જેથી સુખકેત^૧ રહેજે; ૭૫૦
 તને લાગશે દુઃખ, થતાં વિષયવિમુખ,
 પણ તેવિણુ સુખ, નવ સ્વ^૨ને અચુક,
 ભલે કષ્ટનાં રૂપ^૩ લાગે તને પણ સહેજે; ૭૫૦
 પ્રભુ આપ પ્રહર, રટતા જે જે નર,
 વિષયોપ્રતિ શર, યોજે ધારી ચાપ કર,
 તેમ દરી તું તર, મહાવિશ્વસિંધુ સહજે, ૭૫૦
 સુંદર વિષયો છે માન, ઇન્દ્રવારણાસમાન,
 ખાય થાય હેરાન, તેથી આણીને સાન,
 ધરી સદ્ગુરુ ધ્યાન, નરહરિપદ ગ્રહેજે. ૭૫૦

વરયાચના.

પદ ૬૫. (જાશે, જાશે આમ શું રત્ન, હાથે યદી એ લય.)

યાજ્ઞે, યાજ્ઞે, આજ પ્રસન્ન, કરણા કરી.
 શુભતમ સમયે શુભતમ આશિષ,
 દધ દેજે ઈ પ્સિત; ત્રિધ્નો દરી; યાજ્ઞે૦
 ધન્ય થયાં અમ ૭૫૦ આજે,
 દો દર્શન હવે સઘ, હૃદયે વિચરી, યાજ્ઞે૦
 પાજ્ઞે, પાજ્ઞે, જ્ઞાનામૃત વિમલ ઝરી,
 જેના પાનઅર્થે યોગિયતિ,—
 પણ કરતા બાહુ યત્ન, ધીર ધરી; પાજ્ઞે૦
 તે સુધાપાન કરાવો પ્રીતે,
 રહે ન મૃતિ ને જનન, કદીએ દરી; પાજ્ઞે૦
 ધાજ્ઞે, ધાજ્ઞે, હે તાત ! વિપત્તિસમે.
 ગર્જન આપવું માત્ર શુણ્ણિને,
 સર્વ શત્રુ ભાગી જાય, મૃત્યુ સ્વામી પમે^૧; ધાજ્ઞે૦

આપજો દુઃખસમયે ધૈર્ય સખણું,
કયેશ ન અનુભવે મન, સુખમાં રમે; ધાજો
રહાજો, રહાજો, અમ હસ્ત, ભવદરીયે,
સાધનનાકા કાણી અમારી,
વિકટ ઉદધિથી નાથ ! કેમ તરીએ, રહાજો
આપ થજો અમ નૌકાના પનિ,
તરી જઈ જેથી સઘ, લક્ષ્યે ઠરીએ; રહાજો
રાજો, રાજો, હૃદયે ઈશ ! સાધકના.
મલિન તથાપિ પવિત્ર કરીને,
નિવસજો હુન્મર્ધ, ઉપાસકના; રાજો
આપ સ્વરૂપે અલિન કરજો,
શુણીને આર્ત પ્રજાપ, યાચકના; રાજો

વિરહાલાપપૂર્વક ઉપકારનિવેદન.

પદ ૭૬. (મને તનમનધન ગણી તાત, એ લય)

શું વણું પ્રભુઉપકાર, દીનપ્રતિ કરણા જે કરતા,
હાં સંકટ સંહરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
મને જણાય સહજે દુઃખ, હસ્તદ્વય શીર્ષઉપર ધરતા,
હાં કરણાજગ ભરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
નિગ્ધ અર્લકસમ ગણી તાત, હસ્તપર ધરી પ્રેમે કરતા,
અપરાધા વિન્નરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
હું દોષતણો આગાર, તથાપિ જરી ના વિસરતા,
હાં સદા સમીપ હરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
યામ્યાવિણુ દો ઈપ્સિત, કાર્ય સહિ જેથી મુજ સરતાં,
વાન્સલ્યથકી દરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
કદી વચનો ગોણું કિલ્લટ, શાંતિથી ઉત્તર ઉચ્ચરતા,
મમ દોષ ન ઉર ગણુતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
દર્શાવી અનુપમ પ્રેમ, સદા નિગ્ધ જનસમ વ્યવહરતા,
સકલ મમ પીડાને હરતા, નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
દવે મળશે દો રથજમાંદી, હશે ક્યાં હે પ્રભુ ! વિચરતા,
આપવિણુ ન રહે ગિચ્ચતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !

પ્રભુ આવો સત્વર પાસ, દૂર કાં શિશુથી વિરહતા,
 ભુજો નેત્રાશ્રુ ખરતાં, નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
 કરો હવે બંધ નિઃશ્વાસ, દર્શન દર્ષ, મુખથી નિસરતા,
 જાણી મુજ અંતરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
 વદું નાથ નૃહરિ શું અધિક, આપ છો દુઃખના સંહર્તા,
 હાં ટાળો વિદૂરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !

અંતિમ વિજ્ઞાપ્તિ.

૫૬ ૭૭. (અથ નરવર પરવર લુપ્તપર હમ બલહારીયાં, એ લખ.)
 જય ચિનિસ્વરૂપ, વિશ્વભૂપ, શાંત અનુપ, વિનયચક્રી માગીએ,
 પદે જાગીએ; ભેદ ભાગીએ; જય૦.
 ગુણ અગણિત ગાનાં આપના શ્રનિરમૃતિઆદિ.

મન મચિનતા ગ્રહીને, દમ્પમાં જતું,
 સારતણા સાર આપમાં ન આવતું,
 અહોરાત્રિ વિપવતણુ રમરણુ ભાવતું,
 બાળો, પાળો, ભાળો, જે ધત્રી અમ, સુખ તમ, સર્વોત્તમ,
 સ્વરૂપે ભાગીએ, શુદ્ધ૦
 વ્યવહારપરાર્થ ઉભય યોગ્ય રીતથી,
 સાધીએ નિર્નિમિતાથી ઉર પ્રીતથી,
 દાના ! જ્ઞાતા ! ત્રાતા ! બ્રહ્મજ્ઞાન,—તણું દાન, દો નિર્દાન,
 દુ ખ દાધીએ; શુદ્ધ૦
 વાણીમનકાયવડે આપ રમરણુને,
 થાય એવી કંગે કૃપા રાખી શરણુને,
 સદ્ય હુગે ભવોભવ જનનમરણુને,
 કાપો, પાપો, તાપો, સુખદ શર્વ, યાચે સર્વ, પરિગર્વ,
 સદ્ય ભાગીએ, શુદ્ધ૦
 વૃત્તિ આપચરણુમાહિ સ્થિરતા ગ્રહે,
 અન્ય સર્વ હેય સુખો તૃણસમા લહે,
 આર્દ્ર હૃદયે સર્વ જનો દૈન્યથી કહે,
 જ્ઞેશો, ધાશો, ખાશો, હૃદયધ્યાન્ત, કંગે શાન્ત નિશ્ચકાન્ત !
 પાપ ભાગીએ, શુદ્ધ૦

સન્નિશ્ચય.

પદ ૭૮. (શુભો ગર હ વિપુનેશ કુમારી—એ લય)

શુભો અમ એવરસાધક નિશ્ચય,
 ગ્રહે તેને સુખદ અતિશય, શુભો૦
 પ્રથમ સહ જનપ્રતિ, રાખરી રતિ અતિ, લહેરી ન ભેદમતિ,
 દેવનો કરવો સદા લય, શુભો૦
 દ્વિતીય તે સત્ય છે, મોટું સુકૃત્ય જે, જેની અગત્ય છે,
 પામવા અધ્યાત્મસુખચય, શુભો૦
 તૃતીય તે પ્રિય વાણી, વેદે જેને વખાણી, સુખદ તેને પ્રમાણી,
 એ તેનો જ્યાં ત્યાં થાય જય; શુભો૦
 પરધન જ્ઞેષ્ઠિ, મનથી ન મોડીને, ચિત્ત ન પ્રોષ્ઠને,
 કાકવિદ્યા ગંગે તેહ જન ધન્ય, શુભો૦

મેવતો શુદ્ધ વર્તન, કરી મનદમન, સાધીને યમનિરમ,
 જાપ સકલ તેનો અપચય, શુભો૦
 બીડી તમાકુ દાઝ, બ્રહ્મ કરે દેહ ચારુ, મૃત્યુ પામે લઈ જનાર,
 ધિક્ જે તે સાધી કરે તનુનિલય, શુભો૦
 દન્ય ભાવના સાધી, ટાળી બીજો ઉપાધિ, અજરામર પદ લાધી,
 ધન્ય જીવે મૃત્યુલોકે બહુ સમય, શુભો૦
 આનંદમાદિ રહે, દુઃખસુખ સમ લહે, સર્વદા શાંતિમા વહે,
 તે જ નર તજે ચિતાશોકભય, શુભો૦
 કામક્રોધમોહાદિ, દેતા જે આધિ યાધિ, દુઃખકેશ ઇત્યાદિ,
 જીને તે સહજે લઈ ઇન્દ્રિય, શુભો૦
 આતુ જે પાળે મન, ક્રેવરસાધક તે જન, નામ લગ્નને અન્ય,
 હોય ભવેને તેનું વૃદ્ધ વય, શુભો૦
 જેવું જે ચિત્તા કરે, કળ તે તેવાને વડે, ઇષ્ટ ભગ્ને ભવ તડે,
 અમાગે એ મુખ્ય સન્નિધિય, શુભો૦

સ્તવન.

પદ ૮૦ (દીનમા પ્રજ્જળે, અગ્નિ જ બળે, એ લય)

સન્ધ્યનિ આનંદસ્વરૂપ નૃહરિ, ગતરીએ ચરણયુગલ રીર્ષ ધરી,
 આ સર્વોત્તમ સમયે યાચે, શિશુગણ રમણ કરી, સન્ધ્યતિ૦
 જે તે રીતે શુભ કરજો દુર્ગુણ દહી, સકલ હરી, સન્ધ્યતિ૦
 શુભ અસરમા કલ્યાણ કરે રનેડે રમગી, સન્ધ્યતિ૦
 ભય દુઃખ કનેશાદિ જનધર્મ હરી, ચિત્તધર્મ ભરી સન્ધ્યતિ૦
 અતર ઉજ્જવન કરજો આપ પ્રતિમા જેથી શકે ઉતરી, સન્ધ્યતિ૦
 સ્થિરતા ધતિ આદિ અર્પા, કાઢી લો ચિતાડપ છુરી, સન્ધ્યતિ૦
 દુર્મલતા કાર્પણ જઈ, રહો ઔદાર્ય હૃદય વિસ્તરી, સન્ધ્યતિ૦
 નિર્મલ કાચસમાન હૃદય કરજો અતર વિચરી, સન્ધ્યતિ૦
 વિધન હરી રક્ષા કરજો સઉ સાધકની નિશાનિ વરી, સન્ધ્યતિ૦
 આકાશે પાનાયે ભાગે, અતર માલ નૃહરિ નૃહરિ, સન્ધ્યતિ૦

મહાપદસાથે દૃશ્ય વિપયની તુલના.

પદ ૮૧. (નિગ્ખી, રસિક રમણી બની, એ લય)

નિચરે, મહાપદમાદિ જે તેને શાંતી ભીનિ

૧ કચરે, વિષયરૂપ દશ્યના, તેને ક્યાંથી પ્રીતિ. ક્રુવ૦
 ક્યાં મહાપદ અને દશ્ય વિષય આ, ૨ ઉટજ ક્યાં નૃપતિભવન^૩,
 ભેદ ભારી લહે સુમતિ; ઉચર૦
 ચિંતામણિ ક્યાં ને કાચનો કટકો, પરિપ^૪ ક્યાં સ્વર્ગસદન,
 તેલી ને ક્યાં ભોજ ભૂપતિ; વિચર૦
 સોમલ ને ક્યાં સ્નાદુ શર્કરા, કથિર ને, કંચન,
 કુંભાર ક્યાં સૃષ્ટિપતિ; વિચર૦
 ખઘોત^૫ ને ક્યાં શુદ્ધ ચંદ્રમા, ઐરાવત ક્યાં શ્યાન,
 ૬ શક્તાકા ક્યાં વિદ્યુતદ્યુતિ; વિચર૦
 મહાપદ ઉચ્ચ સ્થિતિનું શિખર છે, વિષયથી અધ.પતન,—
 થાય એ તો આદિ નીતિ; વિચર૦
 મહાપદ નથી મળવું કાંઈ સહેલું, કરનો ન યત્ન જે જન,
 પામે કેમ ઉચ્ચ ગતિ; વિચર૦
 વિષયસુખે લુપ્ત રહીને જે જીવો, ઇચ્છે જવાને ગગન,
 પંશુવત તેની સ્થિતિ; વિચર૦
 દુઃખદ ચક્ષુ જે મનાયે આદિથી, વર્ણવે નિત્ય સુગન,
 તરી શકે તે સંસૃતિ, વિચર૦
 વિષયનાં સુખ અવિચક્ષુ નથી રહેતાં, મહાપદ છે સુખધન,
 પ્રાપ્ત કરે યોગિ યતિ; વિચર૦
 મહાપદમાં દદ અનુરાગી યદને, અટ પ્રદર સ્પર્શને રહીને,
 આચરી શુદ્ધ વર્તન, દર્ષ તનમન, લજે ભગવન,
 થાય અંતે તેહ ચિત્તિ; વિચર૦

અંતરાલમાં પ્રવેશી ચિત્તિમય થવું એ જ સર્વનું પ્રધાન કર્તવ્ય છે.

પદ ૮૨. (રેલી રહો ચિત્તિસંધુ રે; એ લય)

ચાલો જઈએ હૃદયમાંજ રે, કર્તવ્ય એ વિતા ન મૃદિએ રે લોલ,
 ક્રમે ઉતરી સ્થિર થવું ત્યાંપ રે, આવે ત્યાં હૃદયમણિ દૃષ્ટિએ રે લોલ;
 બ્રહ્મ વિશ્ણુના લોકમાં, જે જે મળતાં સુખ,
 પ્રાપ્ત થતાં શતશુદ્ધ અધિક, મેળાએ ચિત્તિમયુખ^૭.

હૃદયકમલમાં હૃદયઆકાશ જે,

૧ દશ્યના વિષયરૂપ કચરામાં. ૨ કુંપડી. ૩ મહેલ. ૪ મળ.
 ૫ આગીયો. ૬ દીવાસળી. ૭ ચૈતન્યપ્રકાશ.

મધ્ય દનિમાદિ ચિતિ તે વિગળે,
 વૃત્તિરો ત્યા જવુ સર્વે આજે,
 મૃત્યુ જરા આદિ સદજમા ભાજે,
 અન્ન મનોમય પ્રાણુને પિત્તાનાદિ થાજે,—
 પ્રયો બેદી પાયમા,—આનંદે સુખદાજ,
 શાંતિ ર્થે ધારી ઉડા ઉડા હવે સમગીએ,
 જોઈ ચિતિશક્તિ દુષ્ક કનેશ સર્વ વિમ્મગીએ,
 નન્મય થઈને ચિનિમાલ્ય, ચિતિ થઈ રાચિયે, ગાનિ
 એ જ ખરું કર્તવ્ય ને, પ્રાપ્તિય પશુ એ જ,
 નિશકે જઈ પોદવુ, ગણી ચિનિઅટ મેજ,^૧
 પ્રાપ્ત થવુ ત્યા ધન અર્થે, અષ્ટે સિદ્ધિઓ મળી,
 દ્રવિના આદિ પીડા સદેજ પ્રગળી,
 (જોમ) દુગ્ધમા શર્મરા, ગળી જતી કે લોન,
 વૃત્તિ આ ચિનિમા અભિન થતી લોન,
 ચયા મગ ઉપમા અલિન્ન કે, ધ્યેય ધ્યાના ભાન તો ટળી ગયુ કે લોન,
 (જોમ) વૃક્ષને ઝાયા નવ લિન કે, તેમ અહ અણુ ચિનિમય થયુ કે લોન

અંત્ય અભ્યર્ચના.

પદ ૮૩. ગજન (દીધા હોડી પિતામાતા, તથા, એ નય)
 શિશુ જાણી, ત્યા આણી ભોદધિથી લીધો તાણી,
 મહા પાણી, ઉડા જાણી, પ્રમો ! આ રૂતિ મુઝાણી,
 ન દીમે પાઠ, નથી આધાર, દેશે દિશ ઉઘ પાગવાર,
 હે રિશ્વાધાર, દુષ્ક અપાર, જણાવુ લાગતા ભયદાર,
 તથાપિ આપનો આધાર મળ્યો છે તેથી પાર જનાર,
 ઉઠે તલભાર, ન શકા લગાર, જવાને એ સુખદ કિનાર,
 સુખન દે નાય ! આપને હાથ, કરી શીદ લેશ પગી ભયવાન,
 શિરે હો તાત, ન થાવો ધાત, તલુગનો—હોય જો કે કુખન,
 મધ્યથી આ નાવ હકારી તટે લાવો તરત તારી,
 કંગે નિભાંત હિતારી, કિનારે નાવ લગારી,
 પ્રમો ! ઉપકાર, વારવાર, થતા આ સાધકાપર હમ્મર,
 નથી વળનાર, થતા યુગ ચાર, તથાપિ ન તેપ્રતિ જોનાર

ન સાધનાતીત, કદાપિ મિત,^૧ કયોં રાખી ચિત, ઉઝે ધરી પ્રીત,
તથાપિ નિત્ય, કરો છો હિત, જે હોયે ઉચિત, હમેશ અમિત,
તદપિ શિશુદૃઢ, કરી આક્રદ, મચાવી ૫૬, હે સુખકદ ।
ચિનવતા યદ્યપિ મતિમદ, કરો કરણા કરી ચિતિચદ
શુણ્ય^૨ શાસ્ત્રોથી સ્વરૂપનુ સુખ, તથાપિ જાણુતો જેમ શુક,
છેતે ન અનુભવ્યુ, ભણ્યુ મુખ, ન ભાગી તેથી કોની ભુખ
અનુભવમા ઉતારીને, સકલ આપદ વિદારીને,
કરો વૃત્તિ સુધારીને, સ્વરૂપે પ્રેમ વધારીને,
ધને^૨ દ્રવે^૩ ચરે અચરે, જડે ચેતને આ મન વ્યા કરે,
સ્વરૂપવિના ન કશુ નજરે, કદી આવે હવે અતરે,
યોગિદટિ એ આપી, જીવત્વની દટિ લો કાપી,
હૃદયમા આપરૂપ છાપી, તિમિર કાપો ગદ્ય અઘાપિ,
હુમા પણુ આપ, તુમા પણુ આપ, જગતમા સર્વ સ્થગમા આપ,
કગની ભાન એણુ આપ, હરે ભવતાપ, હે મામાપ ।

પ્રણિપાત.

પદ ૮૪. (સમગ્ર દેરી મતિગતિ દીયો મા,—એ લય)

વદન કરીએ, સ્તવન ઉચ્ચરીએ,	
જેથી નિકટ આ સસૃતિ તરીએ,	વદન૦
અહ્યોડે અહ્યાડપે, નિષ્ણયોડે નિષ્ણડપે,	
શિવયોડે શિવ ઘઘ, આપ રહ્યા, અતઃ ધરીએ,	વદન૦
સર્વ હૃદયમાહિ ચૈતન્યપ્રકાશે વચ્યા,	
તે જ આપ, સુપ્રખ્યાત, સર્વજ્ઞાત, જનિમૃતિ હરીએ,	વદન૦
બહુ બહુ રૂપ ધરી આશ્રિત તાર્યા,	
સાધકો આ, સુખદ આ, સુપદમા, નિર્ભય ફરીએ,	વદન૦
કરણાવરણાલય આપ છો ગવાયા,	
અગમમા, નિગમમા, ત્રિભુવનમા, અમપ્રતિ વરિએ,	વદન૦
આપજો ભક્તિનય સાધક સકલને,	
આજ દિને, પ્રણુમીને, વિરમીને, યાત્રીયે તુહરિ એ,	વદન૦

૧ થોડો મધ્યમ પ્રમાણે સાધનનો અભ્યાસ કર્યો નથી તોપણ

૨ ધન પદાર્થોમાં ૩ પ્રવાહી પદાર્થોમાં

બ્રહ્મચર્યોપદેશ.

બ્રહ્મચર્યે રતિ ધરો વીર રે,
 જેને સેવ્યાથી પામતું ઉચ્ચ ગતિ,—
 શુદ્ધિ પામે અતિ, આ શરીર રે; બ્રહ્મચર્યેં
 બ્રહ્મચર્ય અષ્ટાંગસહ, ધરો પાળવા ઉર,
 સત્ત્વ અધિક સંચય થતાં, વધશે દૈવી નર,
 આખા જીવનના પાયારૂપે જે ઠરે,
 આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ આદિ જે હરે,
 શુદ્ધ બ્રહ્મચર્યસુ આ તનુમાં ભરે;—
 થઈ સ્થિર રે; બ્રહ્મચર્યેં

સ્વરૂપાકાર થવા ઇચ્છનારે સ્વરૂપમાં વૃત્તિવિલય કરવો.

પદ ૮૬. (લય એ જ.)

થવા સમ્યક્તત્ત્વરૂપે અભિન્ન રે,
 સદા કરજો તદાકાર આ વૃત્તિઓ,
 ત્યજ પ્રવૃત્તિઓ, ભિન્ન ભિન્ન રે; થવાં
 દુગ્ધે જળ જેમ મળી જતું, ક્ષાર સિંધુમાં જેમ,
 વૃત્તિ ચિત્તિસિંધુવિષે, ગાળી નાંખવી તેમ.
 શુભો સત્સચિત્તઆનંદ અંતરમાં ધરી,
 કાઢી જીવત્ત્વવેષ જવા ઉદ્ધરી,
 સર્વ સુખારૂપદ રમરી શ્રીનૃહરિ,
 થજો લીનરે; થવાં

ઇષ્ટને પોતાના પતિરૂપે જાણનાર સાધકે ઉદ્દેગને ધરવાનું

પ્રયોજન નથી

પદ ૮૭. (લય એ જ.)

શીદ ફરતો કરી મુખ મ્હાન રે,
 તારા શિરપર રાજે સમર્થ પતિ,
 શીદ ધારે બીતિ, કંઈ મોન રે; શીદં
 'શરીર જળરૂપે છે થયું, મૃત્યુ આવશે કાલ,'
 'કર્મ કર્યાં કેવાં હશે, થશે પછી શા હાલ.'

ત્યજ એવા વિચારો ધીરજ ધારીને,
બીતિ ઉરથી સવેળા તું વિદારીને,
શિરે નૃહરિ વિરાજે એ વિચારીને,
યા મસ્તાન રે;

શીદો

વિપવની આપાતરમણીયતા.

પદ ૮૮. (લય એ જ.)

બ્રમે બૂલ્યો હું આટલી વાર રે,
હું તો પકવાન્ન જાણી ત્વરાથી ગયો,
જેતાં દુઃખી થયો, દીડી જાર રે;
કમલપુષ્પ ત્યજ, પોયણું —લીધાં હવે હાથ,
કીર ત્યજને કામનો, કીધો તો સંગાથ,
હવે ધટકૃપાથી મેં જાણ્યું બધું,
અઘાપિ જે દુધ ત્યજ નીર પીધું;
(તે) ત્યજ ઉંધું હવે મેં ગ્રથું છે સીધું,
હરિદ્વાર રે;

બ્રમે

બ્રમે

પ્રણતિ.

પદ ૮૯. (કેરવો.)

જય સચ્ચિતિદન ! જય લવલયભંજન ઈશ ! રમરીએ રે,
આજે ઈશ ! રમરીએ રે, શીશ ચરણે ધરીએ રે,
વ્યાપક છો સહિતા ઘટપટમાં, સૂતરૂપ હે ઈશ !
સાધકહૃદયાક્ષે પ્રોવાયા સમ કપે જગદીશ;
અસાર સકલ ભવદ સંસારે, આપ એક છો સાર,
ચિન્મય, સુખમય, સન્મય, અત્યય, નામરૂપ આધાર;
આ નરનારી પરુપક્ષી ને દસ્ય સકલ દેખાય,
નિવર્ત આપતણો એ સર્વ જ, યદ્યપિ, બિન્ન ભળાય;
હિન્નભાવ ટળવા દો સન્મનિ, એજ યાચીએ આજ,
બ્રમ ટાળીને, દોષ ગાળીને, નિજપદ લો મહારાજ !
આપ સમર્થ જ સર્વશક્ત છો, શું કહીએ મનિમદ,
યોગ્ય ભાસતું આપ જ દેજો, યાચે સાધકવૃદ;

જય

જય

જય

જય

જય

જય

સ્વસ્વરૂપાકાર કરવા ઇષ્ટને અભ્યર્ચના.

પદ ૯૦. (પીયે શરામ્ મજ્જેદાર, મેરે પાર, એ લખ.)

આપ જ એક આધાર, મારા સાર.

(કોઇ) સ્ત્રીધનસ્વજન આધારભૂત ધારે,

(આપ વિણ) અન્ય ન મુજ હૈયાહાર,

મારાં

^૧માર્ગે આપ, વનસ્પતિરૂપ હું,

મુજ જીવન રસ ધાર;

મારાં

ચંદ્રરૂપે આપ ચક્રોરી મુજને,

કૃપાકિરણે પોપનાર;

મારાં

આપ લોહચુંબક, હું લોહ છું,

નિઝપદમાં ખેંચનાર;

મારાં

જ્ઞાનવારિનો આકાંક્ષિ હું આતક,

વર્ષાવો, જ્ઞાનમેધવાર;

મારાં

હું ભવરોગી ને આપ જ ભેષજ,^૨

વ્યાધિનો નાશ કરનાર;

મારાં

હું છું સેવક, આપ સ્વામી,

મૂકો શિરે હાથ ચાર;

મારાં

આપ જ મારા સર્વસ્વ ભાસો,

મારનાર કે તારનાર;

મારાં

આપ ધ્યેય ને હું છું ધ્યાના,

કરજો હવે એકતાર;

મારાં

નૃદરિ મૂલીને જાણ્ય હવે મુજ,

કરજો સ્વસ્વરૂપાકાર;

મારાં

સ્વરૂપભાવના.

પદ ૯૧. (મરખ નર ખાલી યુલી, ઝાકટ કાંકા, એ લખ.)

મુજ સ્વરૂપ સર્વથી ન્યારં, અનવધિ શક્તિવાળું;

(અટો!)

અઠાય અજરામર અનરૂપ જે છે નદિ ગૌર કાળું.

આલુથી પણ આલુવત એ છે, મોઠાથી પણ મોટું,

(સ્વરૂપ)

જેનો પાર ન પામે કોઇ એવું યદ્યપિ દીસે છોટું.

જેને વર્ણવતાં સન્ધ્યાસ્ત્રો, નેનિ નેનિ કહેતાં,

(સદા)

નવ આગળ કાંઈ વદી શકે મહાજન મૈન.જ મહેતા.
 સામર્થ્ય પૂર્ણ જ્યાં ભરીયું, દુઃખસ્પર્શ ન જ્યાં ભાસે, (કદી)
 આરાધિ જેને હૃદયવિષે ઋષિમુનિ મોટી આશે.
 જેને અગ્નિ ન બાળી શકતો, શસ્ત્રો ના છેદી શકે, (ભાઈ)
 જે અનંત સમુદ્રવિષે રહેતાં કુળે કદી ન સખે!
 જ્યાં આધિઆધિ ન વળગે, યમ પણ બીતિ પામે, (જેથી)
 જ્યાં વિષ પણ પિયૂષસરખું થાતું, અનવધિ મુખ જામે.
 દારિદ્ર્ય ન જ્યાં દેખાતું, ભય તુલસમ ઉડી જાતું, (જ્યાંથી)
 'કાર્પણ્ય ન થાતું પ્રીતિ સ્વરૂપે ઔદાર્ય પમાતું.
 જ્ય સ્વરૂપચિંતન કરતો, તદ્વત મુજને લેખું, (ઉરે)
 કલ્પિત જડ અસત્ય દુઃખમય પ્રપંચ સત્યસમો દેખું.
 મરતી અંતરમાં પ્રકટે, રવિ જ્ઞાનતણે અખટે, (પ્રકટ)
 ક્ષેત્રાદિ સમૂહ વિસરી જાતાં, પ્રદર્શ ઉર પ્રકટે.
 ચિંતિ મુજ સ્વરૂપ આરુ, સ્વસ્વરૂપે સોદાઈ, (દવે)
 હું સચ્ચિનિધન નૃદરિ પોતે, એમ ઉરે ધ્યાઈ.

અજ્ઞાનનિદ્રાગ્રસ્ત જીવને જાગ્રત્ થવા શિક્ષા.

૫૬ ૯૨. (પહેરી ચોળી લટકા મટકા, એ લય.)

જાગી જોને, દુસ્તર આ લવહરીયો.

નિદ્રા ખોને, ચેત્યા તિના કોણ તરીયો.

ભરજલમાં નૌકા ચાલે, જળચરપ્રાણી જ્યાં મહાસે,

વિણુ યન્ને કોણ નિસરીયો; જાગી૦

ઉંચે આકાશ ભાસે, નીચે વારિ ચોપાસે,

મધ્યે, તુજ હોડી તેની મધ્યે,

ચૂંચો ભે, લટચો ભે, સમ-ચો તો ઉઘરીયો; જાગી૦

છે દેહહોડી તુજ પાસે, નૌઆત્મકચુરુ પમાશે,

તો બેઠા પાર ઉતરીયો; જાગી૦

સન્મનિચાદ જે ચડશે, સદ્ગુણમુકાને ધરશે,

તરશે, તરશે તો નૌકા તરશે,

ચુરવરના આશ્રયને, ઝાંસી જે તું ઠરીયો; જાગી૦

સર્વત્ર તત્ત્વદર્શન ઇ જ યથાર્થ તત્ત્વવિચાર છે.

પદ ૯૩. (તાત શાને કરો છે આપું' કુડું કામ, એ લય)

હરે તત્ત્વમાં વૃત્તિઓ જેની તમામ,

ભાસે તુચ્છ ધનધામ, રાખે હિરમાં ન મામ,

રમે સ્વરૂપમાં આઠે જામ;

હરે૦

જેમ ઘટત્વ આ જૂદું ન ઘટથી, જગત્થી નહિ ભિન્ન રામ,

એમ જાણી પ્રાણીપ્રતિ રાખે સદા શુદ્ધ કામ^૧;

હરે૦

દીપકજ્યોતિથી તેજ ન જૂદું (તેમ) અભિન્ન જગત્થી છે સ્યામ,

ભિન્ન ભાસે વ્યતિકરણે થઈ નર વામ;^૨

હરે૦

લીલાપાત્રમાં દીવાનો પ્રકાશ લીલો, દાળામાં મૂકતાં તે સ્યામ,

પણુ દીપ તો એક રૂપે રહેતો ન થાય તેજ તામ;^૩

હરે૦

દીપક જેવાની ઇચ્છાવાળાને, લીલાપ્રકાશથી ન કામ,

તે તો તેની મધ્યમાં રહેલો જેતો દીપવામ;^૪

હરે૦

તેમ પ્રાણીમાત્રમાં ચિત્તિદીપ સરખું પ્રકાશે છે ભામ,^૫

ચિત્તિ જેનારાએ તેજ જેવું કરી કહે યામ;^૬

હરે૦

ચૈતન્યતત્ત્વમાં વિહાર કરીને, થઈ તે-રહે આમકામ,

(જે) સદા જેતો અંતર્યામી વિવેકથી હરિસ્વામ;

હરે૦

એ જ છે તત્ત્વવિચારને તત્ત્વમાં સ્થિતિ પણુ એતું નામ,

સદા સાધી ઋષિમુની જેને પામ્યા છે વિરામ;

હરે૦

ઇષ્ટદર્શન કરનારા વૃત્તિના ઉદગાર.

પદ ૯૪. (દિલદાર યાર છેભાસે નયના, એ લય)

આલિંગી નાથ આજે, આ દાસી હરખાય છે,

આ દાસી હરખાય છે, આ પાસી તૃપ્ત થાય છે;

આલિંગી૦

રમી રહેલ ચિત્તે, તે આવીઆ આચિતે,

હૃદયહર્ષમાંહિ હવે તે લહાય છે,

આલિંગી૦

એ ચિત્ત ખેંચનારા, મુજ આખના એ તારા,

સમક્ષ સર્વકાલે હવે તે જણાય છે;

આલિંગી૦

હું પૂર્ણ સુખે જામી, રહી ન દશી ખામી,

અપાર સ્નેહ જામ્યો જે દેવે સ્તવાય છે;

આલિંગી૦

રદ્ર વિષ્ણુ પ્રહ્લા, નમે જે ચરણમાં,

તે ચરણુ શીર્ષ ધારી, આ જન્મ સફળ થાય છે; આલિંગી૦
 સૌન્દર્યપૂર્ણ સ્વામી, આ ભવમાં હું પામી,
 લઈશ સર્વ સુખો (જે) સર્વોત્તમ મનાય છે; આલિંગી૦
 અપાર કષ્ટ કરતાં, સદોદિત સ્મરનાં,
 નયન જે ન આવે તે સમીપ લગાય છે; આલિંગી૦
 પ્રુથ્વાં છે ભાગ્ય મારાં, નિહાળી નાથ પ્યારા,
 જ્ઞેતાં જેને જીવેથી ઈશ થવાય છે; આલિંગી૦
 સદા સમીપ રહીને, સુખાબ્ધિમાં નાહીને,
 નૃહરિનામમાળા મુખેથી જપાય છે; આલિંગી૦
 નૃહરિ સ્વરૂપાલિન, હુથી ન નૃહરિ ભિન્ન,
 સ્વરૂપ તેથી મુજથી ન જુદું લેખાય છે; આલિંગી૦

સ્વરૂપસ્થિતિનો સર્વોત્તમ ઉપાય.

પદ ૯૫. (પાવન કરીએ પધારીને આ, એ લય૦)

સર્વોત્તમ આ ઉપાય એક જ કરવા સ્વરૂપે વાસ. દુવ૦
 સ્વરૂપનું ધ્યાન હરે ધરવું, અતત્ત્વનું ચિંતન વિસ્મરવું,
 હૃદયબીતર કમથી સરવું; ... ..
 દશ્ય સર્વમાં નિજરૂપ ભાળી, કરે ભેદનો દ્વાસ;^૧ સર્વોત્તમ૦
 ક્રોધને તુચ્છ ન કદી ગણવો, જ્ઞાનથી હું તું બ્રમ હણવો,
 અંતરે એક્યભાવ ચણવો; ... ..
 રાગદ્વેષબુદ્ધિ પરિત્યાગી, જો જો સ્વરૂપાભાસ; સર્વોત્તમ૦
 શાસ્ત્રગુરવચન સિદ્ધ માની, રાખી નિજ બુદ્ધિને જાની,
 અહં મિથ્યા ત્યજી ચવું જાની; ... ..
 સંશય લેશ ન આણી અંતર, છેદો આ ભવપાશ, સર્વોત્તમ૦
 અન્યનું છિદ્ર ન કદિ જોવું, દોષ પણ ગુણ ગણીને મ્હેવું,
 પરનિંદા દૂષણ ખોવું; ... ..
 ચિત્તિનો સજ્જનદુર્જનઅંતર સરખો એક પ્રકાશ; સર્વોત્તમ૦
 મુજમાં ચિત્પતિ છે રાજે, દુઃખદારિદ્ર જેથી ભાજે,
 સિંહને દીનતા શું જાજે; ... ..
 વિચારી આવું મસ્ત વિચરે, ચિત્તિમાં ધરી વિશ્વાસ; સર્વોત્તમ૦
 સ્વરૂપમાંહિ છે સહ સામર્થ્ય, દુઃખી પછી શીદને ચાવું વ્યર્થ,

એથી ના સરતો કોઇ શુભ અર્થ; , ...
 તે જ સમર્થ સ્વરૂપ નિજ જાણી, ત્યજે કલેશકંકાસ; સર્વોત્તમ૦
 વાત કરી કૃતિમાં તે મૂકવું, મિથ્યા મુખથી ન કદી વદવું,
 અનુભવ કરવામાં ઝુકવું; ... ..
 એ જ ખરેખર જ્ઞાન ગણાવું બીજે વાણીવિલાસ; સર્વોત્તમ૦
 બાહીલાવના શુદ્ધ સાધી, અવિદ્યાબળ દેવું બાધી,
 ઇશ્વર અંતરમાં આરાધી; ... ..
 ઇશ્વરૂપ થઇ જાવું અંતે કરી ચૈતન્યહિમસ, સર્વોત્તમ૦
 સ્વરૂપે ઈષિત સહિ મળવું, ચિંતનાં શ્રવણ આ ગળવું,
 અહું આ સ્વસ્વરૂપે ભળવું; ... ..
 માની એવું અગ્રે ભળવા કરવો સતત પ્રયાસ; સર્વોત્તમ૦

ઇષ્ટને હૃદયમાં દર્શન દેવા વિજ્ઞાપિ.

પદ ૯૬. (ઘટ છાંડો સાંવરીયા ભરું ગગરી, એ લય.)

આવો આવો હૃદયમાં હવે નૃહરિ.

ક્ષણક્ષણ જોતી હું વાટ તમારી પિયુ.

અકળાવે અતિશય વિરહહરી;

આવો૦

અઘાપિસુધી હું તો, હાસ્યમાં ધારી ભૂલી,

ચેતી નહિ જે મને કાઢી પરી;¹

આવો૦

દુઃખી અવસ્થા, ક્યાં સુધી રહેશે શું ન,

જોઈશ તમારી રમ્ય મૂર્તિ ફરી;

આવો૦

બેઠાવું હૈયું ભારે, જૂઠા જોઈ તમને,

હાય ! આ શું પતિએ ત્યાગ કરી;

આવો૦

નિજજનવત્સલ, આપ ગણાતા નાથ !

છેદો આ દુઃખ મળી સઘ હરિ !

આવો૦

દાયો અનેક પણ અલક્ષ કરજો સહિ,

ક્ષન્તવ્ય આપની આ કિંકરી;

આવો૦

જેયાં મેં આપનાં, નિવાસસ્થાન સર્વે,

ક્યાં વિચરો છો તે ન જાણું જરી;

આવો૦

પ્રાણ લેજો કાં હૃદયે, આવી રહેજો હવે,

સંતાપશો ન કહું કરગરી;

આવો૦

'ખાંધતાં પ્રીતિ નાય જોયું' શું નંદોતું કે,
 જોતી છે કે આ દાસી પ્રેમી ખરી, આવો૦
 લાલ શો મળશે તમને, અધિક સતાવતાં,
 નહી માનજો છવં જાશે મરી: આવો૦
 શીશ નમારી દીનતાથી 'હું' યાચું સ્વામિ,
 દષ્ટિ કરો પૂર્ણ પ્રેમભરી; આવો૦
 અધટિત વચનોની ઉપેક્ષા કરજો કાં જે,
 જોતી છું આપણો તે પ્રેમ સ્મરી; આવો૦
 અશરણુશરણુ છો મારા તો એક તમે,
 માટે હવે તો રહો સઘ વરી; આવો૦

દુષ્ટસત્તાની સાધકોપતિ શુભેચ્છા.

પદ ૯૭. (રસિતો રસિતી, ચાંદનીનો સમો સાધી, એ લય.)
 પ્રકટો ચિતિપ્રદીપ આજ શુદ્ધ હૃદયમાં, ઉત્તમ આ સમયમાં, સાધકના,
 અવિદ્યાતિમિર ટળી, અજ્ઞાન સકલ જ વળી,
 જળહળી ચિતિ રહો ઉપાસકમાં.

ઘટમાંદિ સ્થિત જે વસ્તુ તે નવ બહારથી દેખી શકે,
 તેમ અવિદ્યાવૃત્ત ઘટવિષે ચૈતન્યદીપક ઝગઝગે,
 પણ અવિદ્યાઘટ દેડીવા વિષુ, ચિતિદીપ ન ભાસતો,
 તે ભાગજો ઘટ આજ સહિનો (જેમાં) ચિતિદીપ પ્રકાશનો,
 અભિવ્યક્ત દીપ થઇ ભક્તતણા અંતરમાં,
 નિજ સર્વશક્ત સત્તા અપો સત્વર ત્યાં,
 જેથી સકલ આ તિમિર હણાતાં સહિ સાધક સિદ્ધ થતા, પ્રકટો૦
 અધ્યાત્મબળપ્રાપ્તિ થવામાં વિદ્ય સાધકને નડે,
 તે આજથી સહિ દૂર થાજો, શાંતિ જેથી સાંપડે.
 મન, વૃત્તિ, કાયા, ચિત્તની, સ્થિતિ ઉચ્ચતમ નિશ્ચિન થજો,
 જે પરિપૂર્ણ ન ભાસતું તે ચિતિદ્વારા પામજો.
 દશદિશ ચિન્મયતાવિષુ ભાસે ના જ્યાંદિ,
 જ્યાં સ્વાસ્થ્ય અનુપમ સુખવિના નવ દાંધ.
 તે સ્થળ સાધક સકલતણી સ્થિતિ થઇ પામે સન્મયતા; પ્રકટો૦

પ્રેમી ભક્તપ્રતિ ઇષ્ટની છલતાસમાન પ્રતીત થતી લીલા અને ભક્તનો વિજય.

૫૬ ૯૯. (જમુના કિનારે કૃષ્ણ ખડા બેસી, એ લય.)

નિજ મંદિરે વસીને વહાવો, ચિત્ત ચળાવે,
ક્ષણે દૃષ્ટે ચઢી વિલાસ પુનઃ અતિ સતાવે; નિજ૦
કદી સહજ રમરણે નજરસમીપ આવતા ભાવે,
કદી ચિંતું વારંવાર નયન જરી ન ફરકાવે; નિજ૦
કદી હોઠિ નિદ્રામાંહિ ત્યાંહિ મુખ દર્શાવે,
એસુ ધ્યાનમાંહિ ત્યારે અણસારે ન જણાવે; નિજ૦
મંદિરના ઓરડામાં આમથી તેમ ભ્રમાવે,
જાણિં જ્યાં હું ત્યાંથી સત્વર નિજ ચરણ છટકાવે; નિજ૦
જવ માળે ચઢું ત્યાં તો નીચે ટોડીને આવે,
નીચે આવી ભાણું (તો), અટારીમાં વદન મલકાવે; નિજ૦
એમ આમ તેમ ભ્રમાવી આ હૃદય તપાવે,
શુદ્ધાર્થીને ભોજ્ય આપી જેમ પાણું ખેંચાવે; નિજ૦
નિજ સર્વવ્યાપી શક્તિ બતાવી અકળાવે,
સ્થિરતા ધરીને એક સ્થળે, નાથજી ના'વે, નિજ૦
હવે કોઈ ઉપાયોવડે મમ નાથ મનાવે,
તેને આપું ધન ધામ મારં, (જો) સમીપ અણાવે; નિજ૦
સકેત શો ધરીને મને વ્યર્થ થકાવે,
(પણ) મળી યુક્તિ જ્યાંથી એમને કાંઈ ન નાસવું ધાવે; નિજ૦
'યત્ર દષ્ટિ તત્ર ઇષ્ટ' યુક્તિ સુગમ એ ભાવે,
હવે નાસશે કહો ક્યાં નાથ, સપડાયા હાવે; નિજ૦

સત્સુખાન્વેષી જનોણ ચરાચરમાં સુખતું જ દર્શન કરવું યોગ્ય છે.

૫૬ ૯૯. (ધરકકા ખજર લગા કે, દિલ્લેપેં કારી, એ લય.)

૧-સત્સુખાન્વેષી જનોણે, સર્વમાં સુખ શોધવું,
સારું આ ને ખોટું આ એ, ત્રિધા ચિત્તને શોધવું—
મક્ષિકા મગમાં થકી પણ, સાર વસ્તુ શોધતી,
રમ્ય વામ પૂરિયે, સાર,—ગ્રાહી દષ્ટિ દેખતી—
ખાણ મુંદરતારહિત વસ્તુ બીતરમાં શોભતી,
૨-કતમાંસાન્વેષિત હૃદયે, ચિત્તિલુતિ આપતી—

૧ સત્સુખને શોધનારાએ. ૨ લોહી તથા માંસથી વીંટાયલા.

જાડા હોડામા રહેતી, પણ મધુર મોપારી છે,
મનિનગલાંશયે સ્થિત પણ બાલમુખ મનોહારિ છે —
ધૂળધોવા ધૂળમાથી, દ્રવ્ય શોધી કાઢતા,
કાષ્ઠમાહિ શર્કરાને, શોધકો સહ ભાગતા —
કાયવાની ખાલુમાહિ, મૃત્યુવાન હીંગે રહે,
તેમ દૂષિત અતરે પણ, જ્ઞાનને ગુણીજન લહે —
આ અનાર્થ ને તુચ્છ આ છે, એમા તે જ્ઞાન શુ હશે,
અહવૃત્તિ એની ન્યા છે, જ્ઞાન ત્યા નહિ જામશે —
પકમા વસના છતા પણ, કમલ કેકમનીય પ્રકટતુ,
શરીર નીચી જાતિનુ પણ, જ્ઞાન ઉત્તમ આવતુ —
સ્વરૂપમાથી સર્વ પ્રકટતુ, ત્યા જ લય પણ થાય છે,
માત્ર મધ્યે વિનતોંથી, તુચ્છ ઉચ્ચ ગણાય છે —
સુષ્ઠ જન સમદટિ સ્થાપી, સાર સહિમાથી ચહે,
હસસમ નીર ક્ષીર ભેદી, સત્ય સત્ત જ સત્રહે, —
નીચ જન ક્ષણ વેચતો પણ, મનુષ્યો ગ્રહેતા પ્રીતે,
વેચનાગપ્રતિ ન જોતા, સુક્ષ્મ લે રૂડી રીતે —
જ્ઞાનની ઇચ્છા પ્રકટતા, પાત્રાપાન ન દેખવુ
ન્યાથી ત્યાથી પ્રાપ્ત કરવુ, સુદ્રવત નહિ લેખવુ —
આમ ગ્રાહકશક્તિ પામી, સત્સુખાર્થ સદા જામી,
અતમા સ્વરૂપે મિરામી, સત્સુખામૃત ચાખવુ —

જીવરૂપ પ્રવાસીને સ્વરૂપદેશમાં પ્રવાસ કરવા ઉપદેશ.

પદ ૧૦૦. (બંસીવાના આજ્ઞે હમારે દેશ, એ લય)

પ્રવાસી જાજે હવે તે દેશ,

ન્યા ન જ્ઞાનિમૃતિભયદુ ખડતેશ, પ્રવાસી૦
શૈલ્ય ઉચ્ચ ન્યા છે નહિ, ન્યા છે નહિ પર્જન્ય,^૨
નિર્જન સ્થળ તે ભાસતુ, તદપિ નહિ દીર્ઘ શૂન્ય,

નિહાળી, રસાળી, બૂમિ તે, દરે ત્યા ન્યા૦
જડ દુષ્ણ અશો ન્યા નથી, ન્યા છે દૈતઅભાવ,
રાત્રિદિવસ ન્યા ના થતા, ન્યા ના કાનપ્રભાન,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

કાલતણે ન્યાં કાળ છે, ન્યાં નથી જાતિભેદ,
દિક્ષતીત તે ભૂમિકા, મુક્તાત્વ ન ન્યાં કેદ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

ન્યાં આકાશ ન ભાસતું ન્યાં નથી અંશુ,^૧ અંદ,
આધિવ્યાધિ ન્યાં નહિ, ન્યાં નથી રૂપરસગંધ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

હું તું જેમાં છે નહિ, ન્યાં નથી અરિ કેા મિત્ર,
ન્યાં નથી બાલક વૃદ્ધ કેા, ન્યાં નથી ચિત્રવિચિત્ર,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

ધાન્ય ન ન્યાંહિ નીપજે, ન્યાં ન પડે દુષ્કાલ,
ન્યાં પરમાર્થ ન ભાસતો, નહિ વ્યવહારની જાળ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

કાંઈ ન ત્યાંહિ ભાસતું, પણ સહિનો ત્યાં સહભાવ,
વટનીજે જેમ વૃક્ષ છે, પણ દીસે તેનો અભાવ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

મનવાણીબુદ્ધિ થકી, અગમ્ય છે એ દેશ,
વાતોથી કલ્પાય નહિ, સુરમ્ય એ જ પ્રદેશ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

આ ચલનો જે માર્ગ તે, સરલ સુગમ ને શ્રેષ્ઠ,
ચુકિત પામ્યે સદ્ય જઈ, જુએ પ્રદેશ તે જ્યેષ્ઠ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

તે દેશે નિવસેા સહિ, પ્રવાસી સાધક વીર!
ચુસ્તાના સાથે લઈ, માર્ગ પડે થઈ ગિર,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

ક્રમથી માર્ગે ચાલતાં, ભુલશેા સઘળાં દુઃખ,
ત્યાં જાતાં તો વિસરશેા, દશ્યદેશતું મુખ,

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

જાજે જાજે પ્રવાસીઓ, સત્વર ગંતવ્ય દેશ,
કર્તવ્ય પ્રાપ્તવ્ય એ, એ જ નૃહરિઆદેશ,^૨

નિહાળી, રસાળી—

ન્યાં૦

જીવપક્ષીને ગગનમંડલરૂપ નિલયનમાં નિવાસ કરવા પ્રવોધ.

૫૬ ૧૦૧. (૫થી પરદેશી ચિત્ત ગોંપી હું આ ચાલી, એ લય)
ગગને તુજ નિલયનમાં વસજે, હે પ્રિય પં. . ખી !

ખીજાં સ્થાનવિષે ના ધસજે, સુંદર ઝં ..ખી.

પારંધી ઉભો છે નીચે, નાંખી બલ કરાલ,

કણુ તે ઉપર પાથરી, કરવા તાગે કાળ,

બૂઠું બાણી ત્યાં ના ફસજે, હે પ્રિય૦

ઉચ્ચ રથલે ઉડવું સદા, અર્કતૂંધસમ નિત્ય,

ત્યાં જ સકલ પ્રાપ્તિ થતી, રહે નિ શંક અખીત,

ગતિ કરવામાં તુ નય ચસજે, હે પ્રિય૦

શુકની જ્વલિત તાહરી, કાક ન, નિશ્ચય માન,

કાકપિચ ધાવ્યા થકી, શું રહેશે તુજ માન,

ઉત્તમ જ્વલિતી ના ખસજે, હે પ્રિય૦

કાકલક્ષ વરતુ મલિન, ફલ સુંદર તુજ કાજ ?

આત્ર ત્યજ કદી સુગત કો, ગ્વાદે ખાતો પ્યાજ,

ગ્વાદુ ફલ ભક્ષણાર્થ ચુસજે, હે પ્રિય૦

મનહર વાણી તાહરી, બુદ્ધિ તુજ અનુપ,

કમલસમીપ શું કેમુકો, નદી સમીપે શું ફપ,

સ્થાનસમો કદી તું ના ભસજે, હે પ્રિય૦

પક્ષર સમળ તુજને મળ્યા, નિર્ભયનાથી ઉડ,

દુર્બલતા એવી હવે, ભવસાગરે ન જૂડ,

ઉચે ચઢી પારંધીપ્રતિ હસજે, હે પ્રિય૦

નિલયનમાં જઈ નિવસજે, સર્વોત્તમ તે ગ્ધાન,

મરત ગહેજે મિથિત કરી, વિસારી નિજ અભિમાન,

નીચે દશિસરખી ન કરજે, હે પ્રિય૦

જીવહંસને હુન્માનસસરોવરનો આશ્રય ગ્રહણ કરવા

અનુશાસન.

૫૬ ૧૦૨. (મન પરદેશી, ઝંડ ચયે, એ લય.)

જા યવહંસા, માનસજે.

મુલ્લક ખામોગીયા છોડીને, નિર્મળ સગવર જાજે ૭,

તૃપાનિવારણુઅર્થ જળ પી,

મસ્ત ખની ત્યા નહાજે, માનસગે૦
 સુદર જળમા વિહાર કરીને, મનહર કાપા કરજે ૭,
 હિચે નીચે દશે દિશાએ,
 જના ત્યા અભીત નિચરજે, માનસગે૦
 મોક્ષિતકક્ષણ આહારાર્થે લઇ, અજરઅમર તુ થાજે ૭,
 જનત્વ ત્યજીને શિવત્વ પામી,
 નિજ સ્વરૂપે સોહાજે, માનસગે૦
 એક જ અથળ છે અમોઘ સુખતુ, તે મિશ્ર ખીજા દુખદ ૭,
 શોધી તે સ્થળ નિનાસ કરીને,
 હરજે જીવપદઆપદ, માનસગે૦
 સુખસાગરરૂપ સ્થાન દૂર ના, છે તુજ અતિશય પામે ૭,
 જોળખી તેમા તન્મય થાજે,
 તેા સહિ ધાર્મ્ય કમાશે, માનસગે૦
 અધિક ન કરેના જેવુ છે કશુ, બુદ્ધિમાન તુ અતિશય ૭,
 સમયોચિત સાધીને સવેળા,
 થાજે ઝટ સન્નિયન્મય, માનસગે૦

આત્મસ્વરૂપનો સંગ સેવવા સાધકોને આહ્વાન.

પદ ૧૦૩. (ઝાઇ દુધ ત્યો નિચરગી, એ લન)

ક્રોધ થાજો નિજરૂપસગી,
 બહિરતર કરજીને રગી, ૧૫૦
 સ્વરૂપે સુખ જે ભાસતુ, ક્યાહિ ન દીમે તેહ,
 સસ્કારી જન ભોગવે, સગે ગગી દેહ, હા ૩૫૦
 એક રનેહીની સગતિ, ખીજો શાસ્ત્રનો સગ,
 ત્રીજો સદ્ગુરસગ છે, સર્વોત્તમ નિજસગ, હા ૩૫૦
 જે સગે એહિક તથા, આમુષ્મિક સહિ સુખ,
 પ્રાપ્ત થતા, તે સાધના, સુજન રહે હિસુક, હા ૩૫૦
 દુખાખિધમા પણ રહે, જે સગીની સહાય,
 તે સગીને મેળવી, સુજન સદા મનકાય હા ૩૫૦
 વેદપુરાણા સકલ, જેની પુરતા શાખ,
 દુર્લભ સ્વરૂપસગ તે, પામે જન સુખલાહ, હા ૩૫૦
 જેની સગતિ પામવા, યોગીયતિ કરી યાત્ર,
 ઉઘત રહેતા સયમે, મેળવના નિજરત્ન, હા ૩૫૦
 આત્મસગતિ મુલ ના, સાધિ મિરલા જન,

કોઈ ભક્ત સાધી શકે, જોવા પ્રભુઆનન;	હાં કોઈં
સાધ્યા સાધક ઉતરી, અંતરમાં તે સંગ,	
મળે ન માગ્યો, પુનઃ કદી, ઉત્તમ આવો પ્રસંગ;	હાં કોઈં
નૃહરિમહેશ સંગતિ, આત્મસગથી થાય,	
યથાર્થ તાળી લાગનાં, નરહરિરૂપ થવાય;	હાં કોઈં

અંતિમ યાચના.

પદ ૧૦૪. (તુજ વિનય પ્રણયથી શુચિ શશિવદની એ, લય)

જય જય પ્રકૃતિપતિ, જય કરુણાનિધિ, જય ચિતિપુરુષ સુખેશ !	
વ્યાપી રહ્યા નિશ્ચમાંજ, ચેતને જડે સદાય,	
અભિમુખતાઅનુસાર થતા, અભિવ્યક્ત શિશુહૃદ્દેશ;	જય૦
જે સુખાર્થ પ્રાણિમાત્ર, યત્ન કરે અહોરાત્ર,	
સર્વ સુખાધિગ્રાન આપ છો, અખંડ અજન્મ અશેય;	જય૦
સાધકોના જેય ધ્યેય, આપ માત્ર ઉપાદેય,	
ચરણે પડી યાયે સુદિને પ્રત્યક્ષ થજો પરમેશ;	જય૦
ભાસવું શિશુમાં શેય, અર્પી તે કરો અશેય,	
સ્વરૂપાલિન્ન કરી સ્થાપો, શિવપદમાં હરી હૃવવેષ;	જય૦
આપ તાત, અમો બાળ, દો યથેચ્છ હાલ હાલ,	
સમૃદ્ધિ નિજ આપી હરજો દરિદ્રતાનો કવેશ;	જય૦
આપ કૃપા ઇચ્છનાર, આપવડે ઉગરનાર,	
દો નિજપદ અંતિમ એ ઇચ્છા, અન્ય ન યાચીયે વેશ.	જય૦

પ્રણતિસહ વિજ્ઞાપ્તિ.

પદ ૧૦૫. (નમું પદે ગિરિજાપતિને—એ લય)

પ્રણામ પ્રણામ જય જય નૃહરે !	
શંકર, જ્ઞાના, વિષ્ણુ, શક્તિ આદિ શબ્દોથી સ્તવના,	
જેને નમતા, જેમાં રમતા, થાય તન્મય ખરે;	પ્રણામ૦
અંતરમક્ષસંહાર, વિષ્ણુ આપ કરનાર, નથી કોઈ વિશ્વાધાર,	
ધ્યાત્મે ભવસિંધુ ક્ષાર,	
શોક, મોહ, ભયની છોળોથી હૃદયે ક્ષાર ભરાયો;	
ન ધાવાયો, ન દહોવાયો, અહુ યન કર્યો;	પ્રણામ૦

આપ અનુગ્રહતોપ,—વિષુ મેલ આ ધોય, દશ દિશમાં ન કોય;
 ઘૃતિ નિશદિન રોય,
 શાંતિ આપોં મન ટાળીને દાહ કરે જે ભારી;
 હાવે હારી, ઘૃતિ અમારી, આપપ્રતિ ઉચ્ચરે, પ્રભુમં
 આપ કૃપા જવ થાય, સર્વ દુરિત પગાય, સુખવિષુ ન ભગાય,
 દોષ માત્ર વિલાય,
 તે કટાક્ષ નાંખી શિશુઉપર કૃત્યકૃત્ય કરજો સ્વામી;
 જાધ્વગામી, હે અકામી ! કંગે આપ વરે; પ્રભુમં
 વર્ષાવી અનુગ્રહહેમ, વહો યોગ ને જ્ઞેમ, આણી અંતર પ્રેમ,
 હિત સધાય જેમ;
 સહિ સાધકને તે જાળ દેજો, મંગળોમય આ સંમયે,
 રહી હૃદયે, રાખો અભયે, (જેથી) સહિ મસ્ત વિચરે; પ્રભુમં

સ્વરૂપજ્ઞાનનું દાન કરવા પરમાત્માને પ્રાર્થના.

પદ ૧૦૬. હોારી.

પ્રભુ આજ તે જ્ઞાન આપો,
 ઉદયસ્થિત અજ્ઞાન કાપો; પ્રભુ
 જે જ્ઞાને દૃષ્ય અથર્વાણે, ઇન્દ્રને દીધા ન શાપો,
 જે જ્ઞાને ઋષિ જમદગ્નિએ, ક્રોધને ઉપરથી કાપ્યો;
 ઉરે સઘ તે જ્ઞાન સ્થાપો, પ્રભુ
 જે જ્ઞાને ઋષિ કાકભુપડી, કાકદેહ ગણે પ્યારો;
 જે જ્ઞાને સનકાદિક મુનિએ, ઉદ્દેહ^૧ ગણે સારો,
 (તે) જ્ઞાન દષ ધ્વાંત નિવારો; પ્રભુ
 જે જ્ઞાને જડ રહી વ્યવહારો, ભરત મુનિએ કાપ્યા,
 જે જ્ઞાને રાગ્ય કરતાં જતાં પણ, જનકે વિદેહીપદ લીધાં;
 ભોજનાર્થે દો તે જ્ઞાનભીધાં; પ્રભુ
 જે જ્ઞાને નૃપ પરીક્ષિતસરખા, સહજ હૃદય સિદ્ધિ પામ્યા,
 કોળી જતાં જે જ્ઞાને વાલ્મીકિ, અનુપમ પદમાં વિરામ્યા,
 જે જ્ઞાને સુખે કંઈક જામ્યા;
 જે જ્ઞાને માર્કંડ, પિતામહે, મૃત્યુને પણ રોક્યું,
 જે જ્ઞાને અયવનાદિક મુનિએ, વાર્ધક્યે અંકુશ રોક્યું,
 જેથી અમરત્વ વિચોક્ત્યું; પ્રભુ

જે જ્ઞાને શાશ્વતી શાંતિનો, અનુભવ હિરમાં થાતો,
જનિમૃતિલય આ સદજ પગાતાં, હવ શિવમય થઈ જાનો;

સદા મુખમાંહિ સ્નાહાતો; પ્રભુ૦

જે જ્ઞાને હવ મરત થઈને, નિર્લય સધળે વિચરે,
જે જ્ઞાને સહ સાધક સદજે, તત્ત્વ જુએ ચરચચરે;
આજે દેજે તે જ્ઞાન નૃહરે ! પ્રભુ૦

પરમાત્મા જ સર્વ સુખના આગાર હોવાથી સદ્વિવેકી જનોણ
તેમના પ્રતિ જવું યોગ્ય છે.

પદ ૧૦૭. (પિયુસંગે, રસરંગે, રહીશું, રમીશું, એ લય.)
પ્રભુપાસે, મુખ ભાસે, ગ્રહે તે, લહે તે, રહે જે વિશ્વાસે,
છોડી શકરા બાળક લે લુણુ, રહેતું નિરાસે, ના કદીએ ખવાસે, પ્રભુ૦
કણુ જાણી જાળે જે ભરાસે, નિશ્ચે સપડાસે, ના પુનઃ ઉગરાસે, પ્રભુ૦
છે પ્રભુ મુખઆગાર, મુખ મેળવવા જે ગહે,
જન્ય સદા તે દાર, તો ઈષિત અર્થો લહે.
આવળપર શુભાખ ન થાસે, જે જે ત્યાં જાસે, કંટકથી પીડાને; પ્રભુ૦
ઔષ્ણ્ય ગરજની માંલ્ય, કદી ન દીઠું કોઈએ,
કરીયાતામાં મીઠાશ, શત વર્ષે ના ભેદ્યે,
ધોયે કોષલા નહિ પ્રકાસે, મધુરતા શુણાસે ? કદાપિ કાગ ગાગે; પ્રભુ૦
હરી વસ્તુ દુઃખરૂપ, મુખ તેથી ના પામીએ,
ભેદ ઉડા ફપ, પડનાં સુખે વિરામીએ.
કૌવચ ગ્રહી શાંતિથી સુવાસે ? ગળપણુ પમાસે ? જ્ઞે લીજુરમ પાસે; પ્રભુ૦
તદ્વત દશ્ય પદાર્થ, ઇચ્છ્યાં મુખ નવ આપતું,
પીલી નિંબની જાત્ર, કોણુ મિટતા આખતું ?
જ્યાં જે મળતું ત્યાં જ્ઞે ધાસે, તો તે કમાસે, ભરાસે બીજે ફાંમે; પ્રભુ૦
સત્સુખ કરવા પ્રાપ્ત, દશ્યે જ્ઞેવું ના સુજન,
હૃદયે સરીને આપ્ત,—કામી કરવું સઘ મન,
એ જ સુગમ માર્ગે જે પગાસે, ભયહીન ગગાસે, હરિશ્ચરણે તપાગે; પ્રભુ૦
ધ્વજા જે હિરમાંલ્ય, હૃદયે જઈ તે યાચવી,
વિગેધી પછી સંકલ્પ,—શતિ ઉડતી દખાવવી,
તો જ સર્વ પગમાં દેખાસે, હિરમાં જે ચહાસે, પ્રત્યક્ષ જણાસે; પ્રભુ૦

કળ છે સુખની એ જ, મથાર્ય જેને આવડી,
 સુખનિધિ મળવો સૈંજ, નિર્ધનતા શું બાપડી,
 અષ્ટપ્રહર શુરુ શુરુ ઉચ્ચરાશે, શુરુ થઇ સોહાશે, સંચિત્ પદ પમાશે; પ્રભુ

જીવરૂપી શુકને ઇષ્ટસ્મરણ કરવા ઉપદેશ.

પદ ૧૦૬. (ઉપજી હસને આ શી મતિ રે, એ લય.)

બોલો પોપટજી રૂડા રામજી રે,
 છોડી અન્ય લવારી અસાર, આ વાર—બોલો
 કંઠ મળ્યો મધુર બોલવા રે,
 કાગ કરેતા કર્કશ ઉચ્ચાર; આ વાર
 તારે તો બોલવું મીઠું રે,
 જેથી થાય પ્રસન્ન નરનાર; આ વાર
 એવું બોલવું પ્રીતે સહિ પ્રતિ રે,
 (જેથી સૌ) રાખે હર્ષવડે નિજદાર; આ વાર
 ભેભે વિચારી તમારા સમારે,
 કેવા કરતા મધુર કિલકાર, આ વાર
 વાણીતણી મધુરતા થકી રે,
 રાખે પિંજરે તને ધરી પ્યાર; આ વાર
 સતોપજે સહિ સંબંધીને રે,
 જે જે તુજ સમીપે આર્વનાર; આ વાર
 દર્શાવી ખર્ચ સ્વરૂપ તાહરે રે,
 કર મુખમય આ સંસાર; આ વાર
 રામવિના રટયું ન કાંમનું રે,
 માટે રમરજે તે વારંવાર, આ વાર
 પ્રીતિવડે બધે બોલજે રે,
 કહું જાણી મારો અધિકાર; આ વાર
 વહાલા ! થતાં સિદ્ધ, યુક્તિ એ રે,
 થવો જગમાં જયજયકાર; આ વાર
 હેતે હસીને હસાવજે રે,
 પ્યારા પંખી ! એ સારનો સાર; આ વાર
 કૃત્યકૃત્ય થઇશ હે પંખીડા ! રે,
 થશે રામરૂપ તુજ અવતાર; આ વાર

સ્વરૂપસ્થ વૃત્તિનું સ્વરૂપ.

પદ ૧૦૯. (અપને પિપાડી મેં જોગન બનીતી —એ લય.)

નિજ સ્વરૂપે જેની વૃત્તિ શમી છે,

આત્મસ્વરૂપે જેની વૃત્તિ શમી છે.

સ્વસ્વરૂપે જેની વૃત્તિ શમી છે,

વૃત્તિ શમી છે, તેની ભ્રાંતિ વિરમી છે;

નિજ૦

સ્વરૂપસ્થિતજન, સર્વ દશ્યે,—પણુ જોતો સતચિત,

ભૂ, નભ, જલમાં, અનિલ અનલે, સધજે સ્વરૂપ અમિત;

જેની૦

લિન બાબોપાધિથી ભાસે, ઘટકર્પર મૃદ્ભાંડ,

પણુ વસ્તુતઃ એક છે તેમ, સ્વરૂપસ્થને પ્રભાંડ;

જેની૦

ન્યાં ન્યાં દટિ નાંખતો ત્યાં, જુએ ચૈતન્યવિવર્ત,

સાડું જોડું ક્યાં રહે પછી, ન્યાં કેવલ ચિત્તર્ત;*

જેની૦

રમતો કદી વ્યવહારમાં પણુ, રહે સદા અવિક્રિય,

બેદબુદ્ધિ જેની શમી છે, તેને ન પ્રિય અપ્રિય;

જેની૦

શત મણાકમાં સૂતતંતુ એક, જેમ રહ્યો છે વ્યામ,

અણુ અણુમાં છે અંશ ચિતિનો, તેથી સધજું વ્યામ;

જેની૦

નિર્ભય વિચરે, જેહ સ્વરૂપે, તેને શા વિધિ ને નિષેધ,

સમાન સર્વદા ભાસતાં તેને, નિર્બંધત્વ કે કેદ;

જેની૦

અદ્વિત્યર રહેતી સ્વરૂપથી, વૃત્તિ જેની અલિન,

તે જ મહેશ્વર, તે જ નૃહરિ, ચિતિ નવ તેથી લિન;

જેની૦

સ્વરૂપપ્રતિ અપ્રતિમ પ્રેમભક્તિવાળી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૧૦ (હૃદય કેમ વાળું ટે, લાગ્યું ધ્યાન —એ લય.)

હૃદય ત્યાં વાળું ટે, ન્યાં સુખનિધિ અગાધ ભાળું;

હૃદય૦

જડ દુઃખ અસત્ય ન્યાં નહિ સ્ફુરતા, સચ્ચિતસુખમાં મહાલું;

હૃદય૦

ક્રોધ લોભ ભય શોક મોહ આ, મદમતસરનું ન જાળું;

હૃદય૦

જનિર્મૂલિતનું ન્યાં જોર વિલાળું, પીવાય અગરરસ ધ્યાળું;

હૃદય૦

ઉખર ગુલ ના ન્યાં કંઈ દીસે, કેરળ ન્યાં હરિયાળું;

હૃદય૦

ત્યજ બંધનકારી બીજું બંધું, મળે મુક્તત્વ રસાળું;

હૃદય૦

અતિશય સમીપ, દૂર લેશ ના, રથાન તેહ રહીયાળું;

હૃદય૦

નેસર્ગિક મુંદર પુલ છોડી, કાણુ લે કાગળવાળું;

હૃદય૦

પ્રાક્ષ ત્યજ લીજોળી કા લે, કીર ત્યજ કાગ કાં પાળું;

હૃદય૦

* માટીનાં વાસણો. ૧. ચૈતન્યનું નૃત્ય.

સર્પમુખ ઝેરી લહી પડી કે, પકડે (કદી) હોય સુવાળુ, હૃદય૦
 ઇન્દ્રવારણા મનહર તદપિ, ખવાયુ ન કદી ન્યાળુ, હૃદય૦
 દુ ખવિણુ ખીણુ જના નહિ દીસે તે ઋમ સ્વપ્ને નિહાળુ, હૃદય૦
 દાહક સ્વભાવ લરી અમ્બિનો, સ્પર્શે કે મતિવાળુ ? હૃદય૦
 છોડી દુ ખકર સકલ કાર્ય આ, સુખસરમા મતિ ઢાળુ, હૃદય૦
 નરહરિઅનુગ્રહ મેળરી સાચો, જીવપદ ત્યા ઓગાળુ, હૃદય૦

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૧૧૧. (વખત વિચારો શ્રીહરિ તમે આવો,—એ લય)

જય જય જય જગદીશ, વદીએ શિર નામી,
 સૌ સાધક શીર્ષ હસ્ત યાપો અતર્પામી
 ભયક્રમેશ શોક ને મોહચક્રી આજ્ઞત જીવો,
 થઇ જય મુક્ત અનુભવતા હૃદયે ચિત્તિદીવો
 પ્રકટાવો તે આજ, (૨) તિમિર આ ખંધુ ફેડી,
 જેનુ જમ્યુ સામ્રાજ્ય, હૃદયપર મહા બેડી
 ખદ્ધ થયા જન સર્વ ગાઢ અધકાગે,
 નિહિત અવિહિત શુ ન ષ્ટિ તે પ્રિયારે
 પ્રિસરી આપ સમરણુ કદી પ્રિયને ઉચ્ચારે,
 ઝમટે કદાપિ તો અપૂર્ણુ ડપમા જ ધાગે
 આપ સ્વરૂપસામર્થ્ય, (૨) મુદ્ધ બુદ્ધિ શી રીતે ?
 કરી પ્રહણુ શકે તે અર્થ તિમિરઆધિત ચિત્તે
 યથાર્થ દિ ય પ્રગણ, (૨) કળે આ હૃદ્મહેને,
 કરી જ્ઞાનનણો ઉજાસ, હળે સઠિ ભ્રમ પહેને
 દો પછી એવુ જ્ઞાન, (૨) આપડપ થઇ રહીએ,
 જાતા આ જનત્વ ભાન, આપને ઉર લહીએ
 આ વિશ્વ, નિરાટે આપ જ છો, થાપે દહ તેવુ જ્ઞાન જ દો,
 પછી પ્રિય અપ્રિય ન ગહે કાર્ષ, ચૈતન્ય વ્યતિકર જ્યા ત્યાદિ
 વાસ્તવ જે આપનુ ડપ નાતા, તે યથાર્થ ઉપજાવો જ્ઞાના,
 સ્પુરતા અનુપમ જ્ઞાન, (૨) જાણુવુ ન રહે કાઇ,
 જે જાણ્યાનિણુ અનાન ગણાતુ ભનમાદિ
 જે યાતા ત્રિભુવનમાલ્ય, (૨) કોથી ન રહે લીતિ,
 ઉપજાવો નરહરિગાય, પ્રકટ શ્રવણ ચિત્તિ

નમસ્કાર તથા સ્તુતિસહ યાચના.

પદ ૧૧૨.

વદન જય જગત્ત્રાણુ !

જય જય જય આત્મભાણુ !

જય સચ્ચિતિધન ! જય ભનુભજન ! જય મનમજનમૂર્તિ !

નૃતિ મતિ, દષ્ટ પતિ, ઝરી ક્ષતિ, જનિમૃતિ, ^૧ ક્ષતિ કૃતિ, રતિ,
સ્થાપો અતિ, ટાળી ભીતિ, આરી હૃદિ પદચિતિ, ઉચ્ચગતિ, દો સપદિ,^૨

સાધક ઇચ્છા કરી પૂર્ણ, પ્રાણુ !—

આરીમુદ્રાનડે શોભતા, આપ હસ્તદ્વય ચારુ,

શિરે સ્થાપો, દહો પાપો, શાંતિ આપો, ^૧ પાત કાપો, વડરિ આપો
દુરિત શાપો^૩,

શુભી અમાપો પશ્ચાત્તાપો, અતર વ્યાપો, ક્યેશ ઉધાપો પુણ્ય જાપો,
જપારી કરો નિત્ય કલ્યાણુ—

ઈપ્સિતાર્થ અર્પવા ઇષ્ટને અભ્યર્થના.

પદ ૧૧૩.

મન માઝ હાવે, આપમા સલગ્ન થાઓ,

જેથી પ્રત્યક્ષ આપ જણાઓ રે,

મન૦

દશ્ય ન દેખુ, આપ જ પેખુ, કોને ન લેખુ —

અતરમા એવુ બળ દેખાઓ રે,

મન૦

કોટિ જન્મના જામ્યા, કુડા સરકાગે રે

ઊરમા ન વેશ પામ્યા, ડાકા નિચાગે રે,

તત્ત્વનિચાગે ઊર શોભાઓ રે,

મન૦

અનંત આ યુગધડી કાટ ચઢ્યો હઢે રે,

નહિ કાઢો તો નહી, વધશે તે સચરે રે,

આપ ચરણામૃતે ધોરાઓ રે

મન૦

લોભ, કામ, ક્રોધ ને લયના વિચાગે રે,

(તેમા) આપ પ્રગોધને, પેસવા, ન વાગે રે,

છેદી તે, શાન દહાઓ રે,

મન૦

આ મનમાતગને, ઉન્મત્ત કીધો રે

સૂટે લઈ અનગને, માગે છે ગીધો રે,

બળ તેનું સત્વર હણાઓ રે;	મન૦
વૃત્તિઓ મુજપર, સત્તા ચલાવે રે,	
શાવે ત્યાં ઊડાવી અદ્ધર, ખંત્તા ખત્તાવે રે;	
(તેનું) પ્રાગલ્ભ્ય નિઃશેષ શોષાઓ રે,	મન૦
દુર્દુરા ઇન્દ્રિયો તો, કૂદકા મારે રે,	
હસ્તમાં લીધો તો તો, કંઈ ગર્વ હારે રે,	
હુપીકેશ ! આપથી (તે) દયાઓ રે;	મન૦
વ્યાધિકારામૃદે, તનુ પડ્યું મારું રે,	
આધિ અંતર દહે, છુટવા ન બારું રે,	
છેદી ભેદી ગ્વકપ પ્રકટાઓ રે;	મન૦
વલ્લવલતી જિજ્ઞાસો તો, કંઈ કંઈ બળબડતી રે,	
વારું હું તેમ તે તો, મસ્તકે ચડતી રે;	
હવે સિ) આપ ગુણમાત્ર ગણો રે,	મત૦
‘હુંમમ’ ભાવતણી, સાંકળે બંધાયો રે;	
ઝાડી શીતળ મણિ, ભઠ્ઠીમાં રંધાયો રે,	
મન નેત્રપીયૂષે, સિંચાઓ રે;	મન૦
સર્વ સ્થળેથી મને પરવશ કર્યો છે રે,	
ભૂલાવી આપને વિષયે આદર્યો છે રે;	
ત્રાહિ ! ત્રાહિ ! શરણાગત કર રહાઓ રે;	મન૦
સ્વસ્થમાં કહું હું તો, સર્વસ્વ હાર્યો રે,	
જેને જેમ કાળ્યું તેમ તો, અઘાપિ માર્યો રે;	
મુજથી હાવે એ તો મરાઓ રે;	મન૦
કોઈ વાતે સાચું મુખ, હજી નથી પામ્યો રે,	
શું રે બતાવું મુખ, લગ્નનથી ડાંખ્યો રે;	
આપથી ઉન્નતવક્તતા અણાઓ રે;	મન૦
નરહરિ કલ્પવૃક્ષતણો આપો યાચો રે,	
ઈચ્છાનુસાર ભક્ષ, લઈ શકું કાંચો રે;	
આપ મુખે ‘અસ્તુ’ વદાઓ રે,	મન૦

વૃત્તિની કેવી સ્થિતિ ઇષ્ટસાક્ષાત્કાર કરાવે છે.

પદ ૧૧૪. (ધા લાગ્યો રે દલગમાં, ઝુરી ઝુરી મરીપે, એ લય)
 તે, હૃદયે નૃહરિ પ્રકટે, અતિ શાંતિ ન્યાં રહે,
 શાંતિ ન્યાં રહે, સંશય જે ના સંગ્રહે;
 આત્મસ્વરૂપ છે, નિર્ભય પૂરું તેથી,

અણુમાંહિ પણ ભયને જે ન લહે;

હિરે ભયને ન લહે;

તે૦

સર્વાત્મભાવના, સાચી સધાતાં હિરમાં,

કોધથી જેનું અંતર, કદીએ ન દહે,

જેનું કદીએ ન દહે;

તે૦

સર્વધનસ્વામી નિજ આત્મસ્વરૂપ જાણી,

બોલ ધારીને દ્રવ્ય સ્વપ્ને ન ચહે;

કદીએ સ્વપ્ને ન ચહે;

તે૦

આનંદધન ચિતિ, હૃદયે પ્રકટ રહે,

જાણી શોકાબ્ધિમાં કદાપિ ના વહે;

જે કદાપિ ના વહે,

તે૦

જગત વિલાસ છે, આત્મસ્વરૂપકેગે;

અશુભ અયોગ્ય તેને, જરીએ ન કહે,

હિરથી જરીએ ન કહે;

તે૦

પ્રિય રૂપ પોતાનું, સ્વરૂપ ગણીને જે જે,

કિંચિત્ વૃત્તિ ન ધરતો કોઈના વિગ્રહે,

કોઈની સાથે વિગ્રહે;

તે૦

માતીને સ્વરૂપ જ, સાચો સંબંધી, ગણુતો—

સમાન રહેવું, જંગલમાંહિ કે ગૃહે,

જંગલમાંહિ કે ગૃહે;

તે૦

પોતાનું સ્વરૂપ જ, સર્વસ્વ ગણી તેમાં,—

વૃત્તિ એકાગ્ર કરી રાખે આગ્રહે,

કરી રાખે જે આગ્રહે;

તે૦

(માત્ર) પ્રિયતમ ધૃષ્ટનું, હૃદયથી અદર્શન,—

ચાતાં ચોધારે આંસુ, રડે વિરહે;

રડતો દુઃખવિરહે;

તે૦

નાથવિયોગવિના, કષ્ટ ગમે તે આવે,

જ્ઞાનખુમારી આણી, સઘળું જે સહે,

પડતું સઘળું જે સહે;

તે૦

નરહરિનાથવિણુ, વિશ્વે ન જુએ કાંઈ,

નિત્ય હુબલો રહે, ચિદ્રસદ્રહે,

રહે (જે) ચિદ્રસદ્રહે;

તે૦

'સધા છે આપનુ માન હુ, નિમિત્તએ ભોક્તા,'
 વદે તથાપિ વર્તનકાગે, અતરમા રહે ચોકતા, યૅ૦
 દુર્ગર્થે કદી દ્રવ્ય ખરચનો, (તો) જ્યા ત્યા કહેતો કરતો,
 અભિમાન બાધીને પડી તે, ધ્યાથી ઉચ્ચતા વગતો, યૅ૦
 આ જ પ્રમાણે ભક્તિનો વળી, ડોળ ધાનતી સ્ત્રીઓ,
 નિજ પતિને ગણકાવે નહિ ને, શોધે દેવદેરીઓ, યૅ૦
 પતિ જ્ઞાન દે તે નવ માને, કથા કહે જ્યા શાસ્ત્રી—
 ગાદી ડમરી થઇ મામળાની, મુખાગી ને વિધવા સ્ત્રી યૅ૦
 પતિપ્રભુતિ મદ દોષ (પણ) કહે દેવદર્શને જાણુ,
 બૃથી જાતી દર્શન સધાળા, (જો) ન્યાતમા જમવા જાણુ, યૅ૦
 નિજ પતિ ઇત્તનિમિત્તે કરતો, એવા ભક્તિભાવે,
 (તો) કહે વ્યવહારે રહેણુ ને હુ, આ તે કહાડ કાવે ? યૅ૦
 'વેરી નહિ સભાળ ધગણી, ભાન ન વ્યવહારકેઠ,
 ધર ન ગમે તો લુગડા ગગા, લામી પૈમાનો ગેર,' યૅ૦
 સહજ મહાજમા મહેણા મારે, પતિપ્રભુને સત્તાપે,
 જો તે હુ ભક્તિ કહેવાની, કાગે છૂટે જો પાપે, યૅ૦
 પતિને ગણી સર્વજ્ઞ તજીને, જીજી બંધી ઉપાધિ,
 એવા કરના તેમની ગ્રહેણુ, સર્વદા તપગતાથી યૅ૦
 જ્ઞાન નીતા કરનાથી ને, દેવજા મનિ —
 ધાગે પણ પતિને નહિ ભજીએ, આગે ન કદી દુખનીર, યૅ૦
 પતિની આજ્ઞા ઉપધીને, તન ઉપવાસો કરશે,
 લાભ ન મેળવતા તે કદીએ, નિશ્ચય દુખે મગશે, યૅ૦
 આરી રીને વિપરીત અવ્ય ભક્તિનાણુ ગણાયુ,
 જે માપે મિમિત્ત પણ ઉચે, મુખમુદ નાદિ ચણાયુ, યૅ૦
 ભક્તિનુ આ ખર વ્યવ ન, જો તો કેવળ ન્યાડ,
 જે માપે દુખમાન વિવાણુ, [એ] ભક્તિ ખૂબ ચોખાડ, યૅ૦
 યથાર્થ ભક્તિભાવ મદજી કરી, તે નિપમે આચરશે,
 અવ્ય મનથી અનવ્ય ફળને, સદ્ય તેડ અનુભરશે, યૅ૦
 દિવિમાનમા સપુષ્પાર્થો, મહાજ મિદ્ધ થઇ જાના,
 ધૈર્ય તથા ઉત્સાહ ધરીને, હૃદયને ધાના, યૅ૦
 'પ્રભુ તો પરમ કૃપાળુ, (તેથી) જેણુ, તેણુ માની વેશે,
 'નથી આપણી રિધતિ અગળી, પ્રસન્ન જો તો ગશે, યૅ૦
 'નથી આપના અધિક પડી,—શુ કંવુ કહેને મારે,

આખ્યાયિણુ લાવુ દુ કનાથી, દેના ક્યા હજી ધારે ' યધ૦
 લોભ તથા આળસ છુપાવી, કોષક પૂઠે ન્યાગે,
 આવા આવા મિથ્યા વચનો, બચાવમા ઉચ્ચારે, યધ૦
 ભક્તિમા નથી ડોગ ચાનતો, તેથી ન પ્રભુજી ગીઝે,
 ચૂનામા પથરા મૂકે તો, ઓદન કનાથી રીઝે યધ૦
 પગે ધુરરા, કર ફિરતાવો, ભાવવિનાના ગીતો—
 ગાના, રડવુ, મહેણા દેના (તે) ભક્તિની નથી રીતો, યધ૦
 વગી કંઠાર વચનો ઉચ્ચાર્યા, કોષ પ્રભુથી કરો,
 અથવા તો સુનમુન થઈ જાનુ, એથી અર્થ ન સરો, યધ૦
 સાચી ભક્તિ યાતા ત્રિવિધ દુ ખો સમૂહ જાતા,
 સત્ય ભક્તિની કસોટી એ છે, સ યાજ્ઞો સહિ ગાતા, યધ૦
 સૂર્ય પ્રકટતા દિમનો દુ ગર, કાણુ કાણુ જાન ગગાતો,
 સાચી ભક્તિ પ્રકટતા તદ્દત, દુ ખરાશિ ન્યૂન યાનો યધ૦
 બાહ્યાતર કરણો ભક્તિથી, ઉચ્ચ દશાને પામે,
 ત્રિવિધિ ઉન્નતિ સદૃશ સધાઈ, જીવ શિવપદમા જામે યધ૦

(અપૂર્ણ.)

પરમાત્માની રસાસિદ્ધરૂપે સ્તુતિ તથા પ્રાર્થના.૨

પદ ૧૨૬. (ન કનાએ વિરાગી, જહિ જના નહે—એ લા)

અહો કિમીયાગર ! તહાને જ કીમીયો અદ્ભુત ખેખર-નુર૦
 સખ નિશ જોનાયકી ઉપગ્યુ છે, કંઈ કામથી તેનુ ને તેનુ રચુ છે,
 પુરવપ્રકૃતિતર ન્યા ભેગ પું છે, અહો !
 બનારી પ્રથમ એક વસ્તુ રહી તે, કમેથી સખ દખ રચના રી તે,

આ પદમા ઈશ્વરને કિમિયાગની ઉપમા આપી છે, જેથી
 ઘણાને જ્ઞાન થવાનો સભવ છે, તેથી અપટ કરવાની અગત છે કે
 સસિદ્ધિ અથવા કિમિયો, એ વસ્તુન સાચી વિદ્યા છે પરંતુ જેમ યો
 ગવિદ્યા સત્ય જના તેનો પ્રાકૃત ચમ્દ જાદુ એ દોગ અથવા દખનયા
 બાળ મનાઈ છે, તેમ રસમિદ્ધ સત્ય જના, તેનો પ્રાકૃત ચમ્દ કિમિયો,
 એ દોગ મનાયોડે અને છે પણ તેમ જ રસમિદ્ધિના સાચા જ્ઞાન
 વિનાના અને દોગીયા ભાગા મનુ યોને કિમિયાને નામ મળી જાન છે
 આ પદમાં દોગરૂપે મનાતા કિમિયાનુ વર્ણન નથી પરંતુ જે માત્રી
 રસવિદ્યાના આશ્રમે આ યોગે કિમિયો ચાને છે, તેનુ વર્ણન છે અને
 તેથી ત્રિવેળાએ જમમા પડવા પ્રયોજન નથી

થયા ધ ય જેને ગદ્ય આનડી તે, અહો !
 સુસયોગ કીવા પુરપ્રકૃતિનો, થયો જેથી દેખાન આ સસૃતિનો
 ચમત્કાર આ તાહરો રી રીતિનો અહો !
 વળી તે પદાર્થો મૂઝ્યા તે જગતમા, તથાપિ થના પ્રાપ્ત તારી રૂપામા
 થન પ્રાપ્ત ના બદ તેમા તારામા અહો !
 જનો જે ન સમજી શકે (તે) શુચનાયે, હશે શુ સકન આ કહી અગવાયે
 કુભારની કારીગરી (કહી) કોક ગાયે અહો !
 રહ્યા પે પદાર્થો જગતમાહિ સ્પટ, પુરપ્રકૃતિતત્ત્વ જેમા અદૃષ્ટ
 ખોલે યોગ થાતા સકન જાય કશ અહો !
 હજી તે પદાર્થો થયા નાહિ સાત કરી અપના માન મહે સન વાત,
 ન તેડી થયુ કાઢને સુખશાત અહો !
 કહે દુરી ને પાણીથી સર્વ ખીનુ, કહે અદ્ર ને સૂર્યનુ તત્ત્વ લીકુ,
 તથાપિ હજી સત્ત શુ તે ન ચિધ્યુ, અહો !
 વદે કોડ નવુ હનામાથી તત્ત્વ કહે કોઇ અમિતલી છે અગત્ય,
 નથી જાણવામા હજી માત્ર સત્ત અહો !
 થતા એકઠયે પુરપ્રકૃતિ જે તત્ત્વ સર્વશક્ત પદાર્થ થતો તે,
 નહિ અન્ય વસ્તુ તારો કીમીયો તે અહો !
 કહે સ્પર્શમણિ કો, ને ચિતામણિ કો, અમૃત કો ને કે' જીવનકણિ કો
 (પણ) પૂરો અર્થ તે શબ્દ તેનો ન વહેતો, અહો !
 ન વાણીનડ સ્પન્ડ જોની શકાયે, નહિ વેખિનીથી કદી તે લખાયે,
 નહિ માઢને મુખથી ઉચ્ચારાયે અહો !
 યદિ હાથ આડી જતી તારી યુક્તિ, મગે એજમાહિ સકન ભુક્તિભુક્તિ
 સમ્પન્નશાસ્ત્ર ને સત્પુરોની (એ) ઉક્તિ અહો !
 કંઠણા કરી તે પાર્થો બનાવો, જેને જોડના થાય અદ્ભુત બનાવો,
 નહિ ચોખતા (તો) તેની યુક્તિ જણાવો અહો !
 નથી જાણુ એ વિના કાઇ મીણુ, નહિ ગસનાનો દધ માઇ નાણુ
 કદો એની યુક્તિ બનુ થાન નજી અહો !
 સહિ ધાત્મીએ આપપામે તથા, સમ્ય અર્થ પૂર્ણ વર્ધ એ પાર્થ,
 સનાને સરગનાથી સ્વાર્થવર્ગ્ય, અહો !
 વણા કીમીવાનો લઇ અર્થ ઉઘાડે જો જગનોમા પ્રલવા આ કો
 (પણ) જણુ વ્યર્થ જો ન ગ્રથો માર્ગ મીઠા અહો !
 કોઈ મેગવે ઘર ગંધક ને પાતો કહે કોઇ વિધવિધ ધાતુઓ મારો
 ચયાશુદ્ધિ દર્શાવતા સહિ વિચારો, અહો !

અમે યાચીયે ના વિષય મુદ્ર આવો, બની ના શકે જેથી ટેવી પ્રભાવો,
 મને દેવી બળ તેની યુક્તિ જાણાવો, અહો !
 સહિ જાતનુ જાન દારિદ્ર્ય નમી, ધૂની જાળ આ જન્મમૃત્યુની કાસી,
 ટળી જાળ (જેથી) વૃત્તિતણી સહિ ઉદાસી, અહો !
 જેવી જેની દટિ તેના ધટ જોય, જેવી ભાવના તેવુ બળ તેમાં હોય,
 જેવી યાચના (તેવું) પામતા સર્વ કાંચ, અહો !
 જેવો જેનો ભાન, તેના કૃષ્ણ જોયા, કોઇ વીર, કોઇ મદુ દેખી મોહ્યા,
 કોણે બાળ, કોઇ જોઇ તીવ્ર ગેયા, અહો !
 સ્વરૂપકામીયો આપની પાસ જોઇ, અતીચ્છે કામીયાગરૂપે મોડી,
 દલ ઈષ્તિતાર્થ લીયો દુઃખ ઘોઇ, અહો !
 હૃદય ગુમલાવ તમે માત્ર જાણો, અધિક શુ વધવો પીડાઅત આણો,
 કંગે ભાગી જુદો હવે કર્મપદાણો, અહો !
 સધારે પ્રભો ! યોગ ભોગ ને મોગ, દીયો એવી યુક્તિ રહી અપગેદા,
 અકન શેષ કર્મો થઇ જાય રક્ષા અહો !
 નૃહરિ ! કામીયાગરૂપે થઇ પ્રસન્ન, હવે આપજો કામીયાગરૂપ અત,
 મુધાપીડ ભાગી મુદિત થાય મન, અહો !

આસકામ થવા ઇચ્છનાર મનને તદર્થ યુક્તિસૂચન.

૫૬ ૧૧૭. (માગ મન તુ ક્યાગે પ્રિય પ્રભુને, એ લય)

તુ જોઈએ તે કહે નિશક થઇ મન પ્યારા રે !
 ક્યા તારી વૃત્તિ ચોગી રહે કહે મન મારા રે—
 પેલવ, વિષયોને શુ ઇચ્છે ? ના, કારણ દીધા જે તુજને,
 ભોગ્ય પદાર્થો ? ના, અતિભોગે (છે) અમારા રે, ૩૦
 મુવસ્ત્ર દિવ્ય હયાદિ વાહન ? ભોગવીયા તુ ઇચ્છે તેહ ન,
 (તવ) શાસ્ત્રજ્ઞાન ? ના, કહે (તે) તુ મિથ્યા ભારા રે, ૩૦
 સુત, ધન, સ્વજન, ગૃહાદિ ? નાહિ, ઇચ્છે દસ્ય ભોગ નહિ દાઇ,
 અશ્વસિદ્ધિ, નવનિધિ ? ન, તો શુ દારા રે ? ૩૦
 ઇચ્છે વિદ્યાકના શુ ઉરમા ? ના, તવ વૃત્તિ નાદ ને શુભા ?
 તે પણ નહિ તો નખના લેખો સારા રે ? ૩૦
 સાચુ કહે, ઇચ્છે તે આપુ, અઘાપિ મે શુ નથી આપ્યુ,
 બોન ખરેખર ભોગન દઇ કહુ તારા રે, ૩૦
 કહે તો ઈષ્તિનિયો આપુ, કહે તો સ્વર્ગીય મુખના સ્થાપુ,

કે કહે મનહર દિવ્ય વિભવ ભંડારા રે; શું
 ઇચ્છા હોય તે માગી લેજે, હેતરપડી મુજથી ન કરજે,
 હેતરવાનાં ફળ મેળવશે ખારાં રે; શું
 જાણું જ્યાં લગી (તેથી) તૃપ્તિ ન થાશે, ત્યાં લગી તેમાં (તું) નિશ્ચય ધાશે,
 તવ લગી યત્ન કદી નહિ મુજ ફળનારા રે; શું
 ‘ડાળ ગ્રહે ના સુખી થવાશે, વૃક્ષમૂળ જે નહિ પકડાશે,—
 (તો) નિષ્ફળ ડાળાં કહે? સમીપે વસનારા રે! શું
 જેમાંથી સહિ વૈભવ આદિ, અનંત કોટિ ખજાંડાદિ,
 ઇચ્છે શું તે મૂળ જ્યાંથી પુટનારાં રે? શું
 આશ્ર તુને તે મૂળ બતાવું, કાં કહેતો નથી હજી સુધી આપું,
 એ મેળવવા નથી શુંદવા ગારા રે; શું
 નથી તે કાજે વિદેશ જાવું, નથી તે કાજે અહિર ભટકાવું,
 અતિ સમીપે, તેને શોધી લે સવારા રે, શું
 ગુરુબોધથી પોવાયેલું, તત્ત્વજ્ઞાનતરુ જે શાયેલું,
 કરી દષ્ટિ લે તેમાં, (હૈ) મૂળ જોનારા રે! શું

उन्मत्त मनने उन्माद त्यजवा बोधपूर्वक विवेकवचनो.

પદ ૧૧૮.

થાક્યો પૂરો હાવે જરી તો હરિ સ્મરવા દે,
 હરિ સ્મરવા દે, મનવા, જીવ કરવા દે;—
 જામણુ કર્યું તેં જૂત થઇને, વિવર્ણપીપળે રાજ,
 કમાણી તેં શી મેળવી, થયો હરણુનો રાજ,
 હવે તો સમજી મારું મને કરવા દે,—
 સ્વાધીન કરી તેં કોને કોને, આપ્યું સાચું સુખ,
 શાંતિ આપી કેટલા, તેં કીધા અંતર્મુખ,
 વિનયું તને તું મારી છોડી પરવા દે,—
 અહહ ! સહને ભોળવીને, નાંખી કંઈ પાશ,
 જોકાવ્યા તેં તારી જાળે, ફળ બતાવી આકાશ,
 જાળ એ કપટની હાવે, ઝટ કાતરવા દે,—
 જાનનવનીન પ્રાપ્ત કરવા, હૃદયપાત્રમાં નિર્લય,
 નચવના દોરડાથી, સંયમદંડસહિત,
 તુલ્ય જોધપયને અનુભવદધિથી આખરવા દે;—

અહંબલ એ સુખદ જ્ઞાનને, હૃદયપાત્રી કરી રવચ્છ,
તત્ત્વવિચારના કુંડુમે, ધ્યાનકલમ લઈ હસ્ત,
એકાગ્રતાઅક્ષરોથી તેમાં ચીતરવા દે,—
ઓજસૂ પ્રવાહ વાયુ, શ્વતત્ત્વ, જલધાર,
અંતરકુરણના વૃક્ષજેમાં, વિસ્તૃત વિરાગચાર,
મૂર્ધ પદ્મવાટિકામાં હવે ફરવા દે;—
કુવિચારરૂપી નદી, મોજાં રાગદ્વેષ,
પડરિ ખડકો ન્યાં રહ્યાં, વમળરૂપી ન્યાં કલેશ,
નિર્ભયતા, આનંદહોડે મને તરવાદે;
આલુ આલુમાં વ્યાપી ચિતિ છે, તેથી રહિત ન કાંઈ,
ચૌદ લોકમાં હું જ હું, મુજવિષ્ણુ સ્થાન ન ક્યાંહિ,
બ્રહ્મભાવના એ હાવે મુખે ઉચ્ચરવા દે;—
(તુ) ત્રિવિધ દુઃખથી ધીખતો, નરહરિઅમૃતકૃપ;
નરહરિપ્રભુ સ્પર્શમણિ છે, શ્વ તું લોહ જ રૂપ,
અજરામર થાવા તેને, તને સ્પર્શવા દે;—

વિરહિણીં વૃત્તિના ઇષ્ટવિરહોદ્ગાર.

પદ ૧૧૯. (ચારકી ખજર કોઈ લાતા નહિ, એ લય.)

નાથ દેખાઈ ક્યાં, ચાલ્યા ગયા.—

પ્રેમ દર્શાવતાં, નમેરા થયા.—

કટક ચઢાવું શું, કીડીપરે ?

વિરહનો ધા, દઈ ક્યાં વણા;

નાથ૦

ધીખતો લાલ અગાર ચાંપતાં,—

કદલિકંદે, ન ધારી દયા;

નાથ૦

શસ્ત્રધારે લાગે, હેદો ગળું,

નહિ સાત્રે, જો સમીપે રહ્યા;

નાથ૦

કે'તા કે 'હું' મળ્યે, વિમૃદો ન ચઉં,

વચન તે તો, રમેરા જે કલાં;

નાથ૦

ન મુજ દીડી, પ્રજુપર પ્રીતિ ?

થયું શું જે, કે બીજાને ચલાં;

નાથ૦

આપતું ધાર્યું અતે ખરેખર કયું,

છટકી જઈને, હૃદય આ દલાં;

નાથ૦

જો કરણા હવે, આવે કંઈ,

નિરહી દિવસો, દહો જે સહ્યા,	નાથ૦
નાખતી વેણુ આ, અતનુ આપને,	
નહિ શુણુશો, જાત થાશે કાયા,	નાથ૦
પ્રેમ પ્રકટારીને, પ્રત્યક્ષ થાઓ,	
બહુ દિનથી, નથી મે લલ્યા	નાથ૦
શુ કમોગી હજી પૂરી ન થઇ ?	
નૃહરિ પ્યારા ! હવે આણો મયા,	નાથ૦

યથાર્થ ભક્તિવિના સર્વ અધંકારમાં અથડાય છે.

પદ ૧૨૦ (સસારીયામા, કોઇ કે બતાવો નર સુખીયાજી, એ લય)	
અધારીયામા, સધળા જન જૂનવણીમા જૂલીયાજી,	
વેદવેદાત ને સામ્ય ઉપનિષદજી,	
જેણે છે મુખેથી ઉચ્ચારીયા	અધારીયામા૦
શાસ્ત્ર પુરાણ ને શ્રુતિ સ્મૃતિ દર્શનજી,	
કદાચ જેણે સદા ધારીયા	અધારીયામા૦
પડિત શાસ્ત્રીને સધળા કુટાણાજી,	
અટનાયા મહોટા વેવારીયા,	અધારીયામા૦
પોપટની પેઠે 'અહ બહ' કહેનારાજી,	
(તેવા) કોઈએ ન નિજ અર્થ સારીયા,	અધારીયામા૦
રાગ ને પ્રગ સર્વ, તમસુમા પડીયાજી,	
સહ જન જોગે છુટના બારીયા,	અધારીયામા૦
મોગી મોગી વાતો કહે, ચાર મંજે ત્યાજી,	
તેવા પણ અધારામા ભારીયા ^૧ ,	અધારીયામા૦
ડાંપણુ ડોળી ઝઘ કઘ, થાકીયા અતમાજી,	
તો પણ પ્રકાશના ઉધારીયા	અધારીયામા૦
જેને થયો છે સાચો અનુગ્રહ હરિનોજી,	
તેવાએ અધારા વિદારીયા,	અધારીયામા૦
અજ્ઞાન તમસુને, દૂષાપાન કોઈકજી—	
હેલે લઈ હર્ષિનામ ધારીયા ^૨	અધારીયામા૦
(જે) ત્યજી ગર્વ, ખરા પ્રેમે, હા શમ્ભો કેજી,	
(તેણે) પ્રગણના કોડીયાં સંધારીયા,	અધારીયામા૦

હરિ વદતાં જાતાં, પ્વાંત અમાનનું છ,

પડતાં પ્રકાશનાં હેરીયાં;

અંધારીયામાં

હરિનામનો તું દીપક પકડી છ,

આત્માનાં ત્યાં ત્યાં જો અગકારીયાં;

અંધારીયામાં

જ્ઞાનનવનીતોત્પત્તિ.

પદ ૧૨૨.

કૃષ્ણ રાધિકાસહિત એક દિન, નવનીતઅથે દુધદધિમંથન કરતાં તે હવાં,
દુધપાત્રમાં, દધિનું પિંદુ, નાંખી પાત્રને બધ કરી તે નિરખતાં હવાં.

પથસૂદધિ જે સિન્ન હતાં, તે જોડ્યાં પાત્રની માંજ— સાથે—
શાંત રહી તે પાત્રવિષે જોયું શું બનતું ત્યાં,— તેમણે—
જોતાં થયાં પ્રસન્ન, (૨) તેહ જે, નવનીત

દૈવી નવનીત થવા માંડીયું, દંડ હલાવ્યાવિણુ— તેમાં—
સ્વતઃ થયું મંથન ઉભયનું, અતિશય આઝયું શીણુ— તે પર—
નવનીત થતાં ન વાર, (૨) તેમાં થઇ; નવનીત

પાત્ર હલાવ્યાવિણુ શાંતિથી, ઉભય જુએ તે ભેદ— તેનો—
સ્વતઃ થયું મંથન આનિ વેગે, (જે) વર્ણે રસના વેદ— જેને—
મથન થઈ ગયું બધ, (૨) તરન ત્યાં; નવનીત

અતિશય આઝયો રનેહ ઉભયનો થયાં તેહ એકમેક,— બંને—
જોતાં જોતાં રૂપરંગથી, બદલાયાં થઇ એક,— તેતો—
પદાર્થ જે ન જણાય, (૨) હવે ત્યાં, નવનીત

નિશ્ચય નવનીત થયું જાણીને, પાત્ર ઉઘાડી બહાર— કાઢ્યું—
અમૃતવત્ જીવન દેનારું, અગર અમર કરનાર— ભાર્યું—
અલ્પ આખતાં તેહ, (૨) મુદિત થયાં; નવનીત

જીવન રસની તુલ્ય થયું નવનીત અતિ અમૃત— થઈ ગયું—
સ્પર્શમણિસમ લોહ સ્પર્શતાં, હેમ કરી દે કુલ,— તેનું—
રહ્યું પ્રાપ્ત્ય ન શેષ, (૨) પડીથી; નવનીત

પ્રહણ કરી નવનીત રાખીયું, શેષ અતિશય ગુપ્ત,— તેમણે—
અધિકારી નિજજનને જોતાં, કરે કિંચિત્ દધ, ગૃહ,— તેમને—
જાણે ન ખીજા લેશ, [૨] તેહને; નવનીત

એવું દૈવી નવનીત કોઇક, કૃપાપાત્ર કરે પ્રાપ્ત — તેમના—
પદ્મપિ ચરચચરે સઉ રથગમાં, રહ્યું સભર છે વ્યાપ્ત—દશદિશ—
પણ કો ન જાણી શકનાર, [૨] ભક્તવિણુ; નવનીત

સુખપ્રાપ્તિનો સરલ ઉપાય.

૫૬ ૧૨૨. (ગગન ગુહામાં રે, કાંઈ ઝીણો ઝીણો ઝીણો ઝણકાર, એ લય, ,
વચન અનુભવીનાં રે, કોઈ શુણો શુણો શુણો નરનાર,
અનુભવે મૂકતા રે તમે ખોશો ભવબ્રમભાર;
લય આ નિલાનાં રે, સુખરૂપ થાશે સંસાર.
દુઃખરૂપ દશ્ય પ્રતીત જે થાતું, કેવલ એ ભ્રમમાત્ર,
ત્રિકાલ થયું, થતું, નહિ થાશે, ભરતા મૃગ જેમ કાળ;
ક્ષારભૂમિ જોતાં રે, તેમ મનુજ વહોરી લે માર;—
કલેશદુઃખભયશોકરહિત જે, નિર્વિકાર ચૈતન્ય;
ત્યાં નથી ખોટું પ્રકટતું કાંઈ, શુભવિણુ બ્યાંહિ ન અન્ય,
તેમાં થાતું રે, આ પ્રતીત દશ્ય (તે) ન અસાર;—
નિર્મળ સુકુરમાં કાળું સુખ, કરી જોતાં કાળાશ,
સ્વેત રંગ ચોપડી જોતાં તો, દેખાતી ઉજળાશ;
(તેમાં) દોષ દર્પણનો રે, નહિ કોઈ કાઠી શકનાર;—
જે રંગે નિજ અંતર રંગી, ચિનિદર્પણમાં જોય,
પ્રતિબિંબ તેવું તે જોતો, દોષ ન ચિતિમાં હોય,
શુભ અંતરના રે, જોતા જગ સુખઆગાર;—
શુભ લક્ષણ હૃદયે પ્રકટાવી, શુભરૂપ ભાગો ભાઈ !
દુઃખરૂપ પ્રતીત થતું જગ સઘળું, સુખરૂપમાં પલટાઈ,—
જાશે તત્ક્ષણ રે, થાશે સહિ ભ્રમ સંહાર;—
સુખપ્રાપ્તિનો એક માર્ગ આ, વેદશાસ્ત્ર સહિ ગાય,
પટ અજ્ઞાનતણો કાઢીને, જ્ઞાનવડે જોવાય,
બદલાઈ જાશે રે, નિશ્ચય દુઃખાગ્નિ, વાર;—
પ્રભુ શુભરૂપ હોવાથી તેવું, કાર્ય જગત તદરૂપ,
નિશ્ચય સ્થાપી અંતર એવો, બનો રંકના ભૂપ,
નરહરિ થાશે રે, કરતાં તદ્વત આચાર;—

અંતિમ શુભેચ્છા.

૫૬ ૧૨૩. ક્રુપદ.

શાંતિ: શાંતિ: ૐ શાંતિ:

પ્રકટો સહિમાં સ્વરૂપશાંતિ—

ભાગો સ્થાણપુરુષશાંતિ;—શાંતિ;

૧ દિવ્ય વસ્ત્ર. ૨ ચાટાનું. ૩ દુઃખરૂપ અગ્નિ જળસમાન શીતળ થશે.

સર્વતણું લક્ષ્ય સ્થાન, શિરોમણિ આત્મજ્ઞાન,
 દરવા પાન, વળજે ધ્યાન;—
 સ્વરૂપધ્યાનને, દિવ્ય જ્ઞાનને,
 સદા પામજે, કવેશ વામજે,
 સર્વતણા અંતરમાં, પ્રભુ વિરામજે,
 અંતર શુભેચ્છા તેમની સદૃશ થજે;—

ભાવનાના પરિણામમાં સાધકના અનુભવોદ્ગાર તથા શુભેચ્છા.

પદ ૧૨૪. ખમાય.

નિહાલ્યો આજે, રમ્ય, હૃદયે ચિત્તિચંદ,
 પરિતૃપ્ત થયો જોઈ ચંદનું સિમત મંદ;
 શોભે અદ્વય રે, નિરંતર અક્ષય રે,
 હૃદયેવલે^૧ ચિત્તિનંદ;—
 ઈષિત મળતાં રે, બાલક હમતાં રે,
 (તેમ) ચિત્તિ જોઈ મેળવું આનંદ;—
 રસિમ સુધાનાં રે, આકર્ષુ પ્યારાં રે,
 મુગ્ધલ દિવ્ય નિરપંદ;^૨—
 સર્વાર્થ પામું રે, સ્વપદ જામું રે,
 છોડીને બાહ્યોપાધિચંદ,—
 અમૃતવર્ષણુ રે, કરી ત્યાં સ્વાર્પણુ રે,
 હરી થઈ રહું સુખકંદ;—
 ઐશ્વર્યાધિ રે, જ્ઞાન મહા નિધિ રે,
 થતું જ્યાંથી આરોગ્યપંદ;^૩—
 મનનું માન્યું રે, અંતર પામ્યું રે,
 તે શું રમું છોડી સહિ બંધ;—
 સર્વના અંતર રે, તદ્વત ચિદ્ગર રે,
 ઝૂરી ટળો મનની દુર્ગધ;—
 પરમાત્માપ્રતિ રે, યાચના એટલી રે,
 લહો ચિત્તિ, સાધકવૃંદ;—
 ચિંતિ ચિત્તિને રે, ચિન્મયતાને રે,
 અનુભવી થાઓ ચિદાનંદ;—

ભાવનાની સિદ્ધિ સમયની સ્થિતિ.

પદ ૧૨૫ (ઉઠા છેલા જાગો કે, અકેથી ડર લાગે કે, એ લય)
 આજે સાધકવૃદ્ધ કે, ચિદકે રમે હર્ષે કે,
 જગતને તૃણવત ગણી,—
 જનિમૃતિ ભીતિ, પડરિ આદિ દુ ખો,
 ન મ્વાને હારે રપશૈં,
 અતજ્જહિર ચિતિદર્શન કૃતે સઉમા,
 (જોમ) પદાર્થ પ્રતીતિઆદર્શે^૧ કે,— ચિદકે
 આણુ આણુમાહિ જુએ, ચિતિપ્રભાવ પૂરો,
 ગણે મ્વસતા સર્વ શિર્ષે કે,—
 નિશો અદ્યો તત્ત્વનો, ડોવાવે મગ્તપણે,
 લહરી પ્રેમની વિકર્ષે કે,— ચિદકે
 દૈવી ઐશ્વર્યસહ, જ્ઞાન ને મહાસમૃદ્ધિ,
 વમે જ્ઞાથી જીવનતત્ત્વ વર્ષે કે,— ચિદકે
 ગહી તેને શી અપેલા, નિશ્ચમા પ્રાપ્ત ય શું,
 જ્યા ત્યાથી ચિતિતત્ત્વ આકર્ષે કે,— ચિદકે

સદ્ગુરુના વૌધના શ્રવણથી સાધકના આશ્ચર્યોદ્ગાર.

પદ ૧૨૬. (નૃગાર શાણી, નવોદા તરણી, એ લય.)

ટકાર આ રો આણે ! આજ આવે, ધ્વનિ દિવ્ય ગભીર કોણ શુણાવે—
 ગગન કુંજે છે, દિગ ડેને છે, નાદ (એ) અનુપમ કો સભાગાવે,—
 આદ જુનનમા, ને નિર્જનમા, કણે (એ) સ્વર કો પૂર્ણ પૂરાવે,—
 આકાશે કે, પાતાવેથી, દિ ય ગિરા એ કો ગગણાવે,—
 વેદધ્વનિ કે, બ્રહ્મનાદ એ, સ્વર અદ્ભુત ધરા ધધણાવે,—
 ક્યા ઉદ્ભવતો ક્યાથી મ્પુરતો, પ્રગત પરાક્રમ એ ધ્વનિ લાવે,—
 પૂર્ણ મધુગતા, પૂર્ણ મૃદુતા, પૂર્ણ કૃપામય નાદ કો જાવે,—
 હા હા એ તો, સ્વર સદ્ગુરુનો, અણુઅણુ પૂર્ણપણે ઝંઝણાવે,—
 જ્ઞાન પ્રયોધ, તત્ત્વને જોધે, ગુપ્ત ઝડા સંકેત ખતાવે,—
 સ્તવ જણાવે, ગૂઢ ભણાવે, દૈવી પ્રભાવક્યા દર્શાવે,—
 ‘હુ તે તુ છુ, તુ તે હુ છુ,’ અભિનભાવ ગુપ્ત એ રહુરાવે,—
 અધિકારી જન, મુલાગી સગળન ઉર માહિ અનિ હર્ષ અણાવે,—

ધન્ય પ્રેમો અરો ! ધન્ય પ્રેમો અરો ! આપવિના કોણ જાણાયે; —
અરં આજ જાણ્યું, ઉરે એ પ્રમાણ્યું, જીવસિવ મિથ્યા ભેદ દહાયે,—
સાધક અંતરેકરા બીતર, આજ નૃહરિશ્વનિ ઘોષ મગનયે;—
દંકાર એ તો પ્રભુનો જ આવે.

યર્થાર્થ ભક્તિ પરમેશ્વરને વગ કરનારી છે.

પદ ૧૨૭. (પ્રેમપુરમાં તથાપ નાવ મારી કે એ લય)

શુદ્ધ પ્રેમનણી બલિદારી રે, કરતો વશ વિશ્વવિદારી રે.

દાનવ ને દેવ સહિ, વિશ્વમાં જો જો લડું,

રજ્યા પ્રેમ અંતરમાં ધારી રે, કરતો ૦

અનેક વર્ષ તપ્યાં,—તપાદિ, જાપ જાપ્યા,

થપા નદિ પ્રસન્ન મુરારિ રે; કરતો ૦

સાચા પ્રેમે એક દાણ, ક્યું જોયો ઉર રમરણ,

બાંધી તેણું પ્રભુએ સઘ ધારી રે, કરતો ૦

શત્રુમાં મૈત્રી બાંધિ, પરસ્પર અંતર સાંધિ,

(એવી) પ્રીતિદોરી મનને બાંધનારી રે; કરતો ૦

પ્રભુ તો પ્રેમપાશે, થયેલા બદ્ધ લામે,

પ્રેમ ત્યાં, પ્રભુની સદા સ્વારી રે; કરતો ૦

સમગ્ર આ સૃષ્ટિપર, પ્રાણિમાત્રના બીતર,

પ્રેમે નિજ જાળ છે પ્રસારી રે; કરતો ૦

પીયૂષ આ પ્રેમનું રહું, છેદે જન્મમૃત્યુ દુઃ,

પ્રેમબી અમર કરનારી રે; કરતો ૦

અહાહા ! પ્રેમ તે ક્યાં, રૂપો ક્યું પ્રજ્ઞાદમાં,

ક્યાં તે મીરાં પ્રેમરસ પીનારી રે; કરતો ૦

સર્વ કાં કમલ ચાહે ? કુમુદિની, ચંદ ચાહે ?

રનેદોરી તેને જોડનારી રે; કરતો ૦

કોઈ આ પ્રેમ ચાખો, કોઈ આ પ્રેમ ભાખો,

દાખો ઉરે પ્રેમની ખુમારી રે; કરતો ૦

પ્રેમારપદ પ્રિયનમને, રનેદે જોવા અણુઆણુએ,

કળા પ્રેમની એ મુખકારી રે; કરતો ૦

પ્રેમખુબી પ્રેમી જાણે, ઉર્મી તેની એ જ નાણે,

બીબી જરી પ્રેમની તો ન્યારી રે; કરતો ૦

વિરહોદ્ગાર અને તેનું ઉત્તર.

પદ ૧૨૮. (લાવો, લાવો--એવી દવા આ વાર--એ લય.)

ક્યારે ક્યારે, ક્યારે ક્યારે, ક્યાં રે, જોઈશ હું હૈયાહાર,

કો બતાવે, કો બતાવે, લહું ઉપકાર,—

શોધ્યા શોધ્યા, જોયા જોયા, ખોળ્યા ખોળ્યા, નાથતણું ધર્યાર,

હાથ ના'વ્યા, હાથ ના'વ્યા છુપા પ્રાણધાર—

જાત તોડી, જાત છોડી, પ્રીત જોડી, તોએ ન દીક્ષા લગાર,

જોઈ શું હું, જોઈ શું હું, પ્રિયવિણુ નિસાર—

હિર ના ગમતું, તનુ આ દમતું, દુઃખ ના શમતું, વિણુજીવનઆધાર,

કોઈ લાવે, કોઈ લાવે, (તેને) ધરજેલુ અર્પનાર—

આદિ લાગ્યું, મધ્ય ન્યાગ્યું, અંત ખોળ્યું, શ્રમ કીધો મેં અપાર,

નાહિ દીક્ષા, નાહિ દીક્ષા, મુજ સુખસાર—

કો બતાવે, કો જણાવે, કો જણાવે, આશ ન એ ફળનાર,

ન્યારે ત્યારે, ચદગે વહારે, (પ્રભુ) તવ દુઃખ જનાર—

ખીણું છોડી, હાથ જોડી, તરણું તોડી, યાચું પ્રભુ આ વાર,

સઘ મળજો, સઘ મળજો, શુણી આ પુકાર—

અંતર્યામી, પ્રિય સ્વામિ ! શીશ નામી, કરગરી કહું વારવાર,

ટેક છોડો, ટેક છોડો, બેટો આણી ધ્યાર—

વિરહજોડી, આજ ફેડી, અફે તેડી, વર્ષાવો હર્ષની ધાર,

ખુશ મકાં, ખુશ મકાં અંતરગાલ દાર—

* * *

ન્યારે ન્યારે, ન્યારે ન્યારે, ન્યાં રે, તુજપણું ગાળનાર,

એક આત્મા, એક આત્મા, જ્યોતપ્રેત રહેનાર—

‘તુ’ વિલાપ, ‘હું’ બૂલાઈ, ‘તે’ વ્યપાઈ, રહેશે દારોહાર,

આણુએ આણુએ, પરમાણુએ, છાંડી આ સંસાર—

સત્તારૂપે, શુદ્ધિરૂપે, મૂળ સ્વરૂપે, આત્મા છે રહેનાર,

જાણું એવું, જોયું એવું, ન્યાં ભીતર બહાર,

ત્યારે ત્યાં પ્રિય ? યાશે સાક્ષાત્કાર—

દ્રષ્ટનાં સાકારરૂપે દર્શન કરવા સાધકની યાચના.

પદ ૧૨૯.

હે ઈશ દર્શન આપજો, મુજ દષ્ટિ ન્યાં ન્યાં જાય, લયમાત્ર સર્વ વિલાય,

આ દૈતહાન વિલાવજો, ખર એક અંતરમાં, દો જ્ઞાન હે જગરાય !

છોડવ ઘને પાપાણુમાં, વગી ક્ષાર ખનિજ ગણાય, ત્યાં આપદર્શન થાય.
ચિંતિ આપની સહિ પ્રાણુમાં, કદી દષ્ટિથી ન જણાય, પણુ ગુપ્ત તો મોહાય,

કો તો કહે જલમાં વસ્યા, કો માનતા મૂઢમાંહી,

એમ વિવિધ વસ્તુવિષે સ્થિતિ, પ્રભુ આપની વર્ણાય.

સાકારરૂપ સ્ફુરાવજો, પ્રભુ પ્રથમ જેમ જોળખાય, તેમ પ્રકટજો ઝટ ખાચ,
પગી નિરાકાર બનાવજો, ભ્રમમાં ન અટવાવાય, આ જીવથી ગુરુરાય !

નિજ શક્તિસદ્ પ્રભુ પ્રકટજો, મુજ હૃદયભૂમિથી બહાર,

નિજ દિવ્ય શાંત સુરમ્ય મુદ્રા,—નો કરો વિસ્તાર,

સંમુખ થઈ ઝગઝગવજો, રહ્યું ગુપ્ત આપની માંહી, જે વિધિ મને સમગ્તય,
મુજ દીન મુખ મલકાવજો, કહો સુખદ, (જેથી) તૃપ્તિ પમાય, જે જ્ઞાનથી દુઃખ ગાય,

ત્યાં હો વરયા લાંથી પ્રભો, મુજ સમીપ આવો આજ,

પરિપૂર્ણ કરવા દાસની, સહિ વૃત્તિઓ મહારાજ.

અમ એટલો સ્વીકારજો, નિજ દાસઅર્થે રાય, વિનવું નમીને પાય,
નહિ યાચું ફરી ઉર ધારજો, દારિદ્ર્ય દૈન્ય અપાય, જાતાં વ્યથાસમુદાય,

અધિકારવિષ્ણુ આપો વિભો, તેમાં મહત્તા હોય,

નૃહરિ પૂરો ઇચ્છા હૃદયની, જાણી ન મુજને કાય.^૧

હું ખાલ નિશ્ચય માનજો, છે આપમાત્રની સદાય, આશા બહુ જ રખાય,
તે સિદ્ધ સર્વ કરાવજો, આ હૃદય અતિ ઉભરાય, ન કરું અધિક વધાય—

જીવને વિહિત કર્તવ્યાવબોધ.

પદ ૧૩૦ (અરસપરસ ભાષ સનમુખ દરશા, એ લય.)

ભગન ફરી વે ભાષ ભગવતનું, ઝટ ભવસાગરથી તરવા,
આ જીવપદથી ઉદ્ધરવા રે જી.

ભવતારક આ દેહ મળ્યો છે, નથી જન્મીને મરવા રે જી,

એજો ગુમાવે શીદ અલ્યા ભુંડા, દીન થાય કાં ગરવા—

તારું કામ છે એક જ રૂડું, મુખથી હરિ હરિ અમરવા રે જી,

તે નહિ કરતાં બીજે ભ્રમે કાં, ભુવથી ભોળા નરવા—

ખડું કામ છે એક ખત્રકમાં, પ્રિયતમ સ્વામી વરવા રે જી,

તે છોડી શું બીજે તણાતો, બુદ્ધિ ગઇ શું ચરવા—

ધર જેઠે પકવાન્ન મળે તે, ચૂકે ખાવા શું કરવા રે જી,

કોણુ ધરે છે વિચારી જોને, તાજે માટે પરવા—

હરિદ્વારે સુધ્ધ જા લાંગેા થઇ, જ્યાં રૂડા ચંદ્રવા રે છ,
તાપ તાડ ના નડે કદાપિ, પીડાને પરહરવા—
સાચું એક છે ભગવતચરણું, જાંડી જાવું કરવા રે છ,
ચિંતા છોડી નાંખ અડંગા, ત્યાં તુજ કારજ સરવાં—
નરહરિ સાચો આખી મારો, તત્પર છે સંધરવા રે છ,
તેની આથે જઇ ભરાજે, ગમે સુખે જો કરવા—

સાધકોમતિ શુભેચ્છારૂપ ઇષ્ટને અંતિમ વિજ્ઞાપિઃ

૫૬ ૧૩૧.

આજે સાધક અર્થસિદ્ધિ પામજો,
આજે અંતરમાં સત્ય તૃપ્તિ જામજો,
આનંદે હર્ષિધ્વનિ ઉરથી ગમવજો—
છઠ્ઠ પરવોક ઉભયતણાં, સર્વોત્તમ જે સુખ,
પ્રાપ્ત થાય જે અર્થથી, ઋદ્ધિસિદ્ધિ સંમુખ,—
એ તેવો છટ વર પામજો, વિરામજો, સુખમાત્રતણા, દેન્દ્રસ્થાન,
થઈ રહો સર્વશક્તિમાન,
મિથ્યા છવનવલોહખેડી આજ ભાગજો, પ્રત્યક્ષ થાઓ ભગવાન,
એકરસ આપ બની છટરૂપે મ્હાલજો—
સત્યજ્ઞાનદીપ પ્રકટવા,—માં રહી જે જે મુંચ,
કળખગથી પ્રભુ ફેડજો, કરવાને રિયનિ ઉચ્ચ,
સગ્વ સુગમ માર્ગે રથાપજો, કાપજો, મિથ્યા આ બ્રમણુ સર્વ આજ,
તનમનથી દિવ્ય આ સમાજ,—
ઐશ્વર્ય મમૃદ્ધિ દેવી સઘ મેળવો, સાગે પ્રભુ સર્વ કામ,
સ્વામિત્વ સર્વતણુ દેવી ઉરે અર્પજો—
દદ મન જે ધાલી રહી, સર્પિણી તુટજો આજ,
જપ્ત ગતિ કરી પ્રાણુની, જોજો નિજ સામ્રાજ્ય,
અપ્પ પ્રપામે લાલ અનપ્પ આવજો, લાવજો, ઉચ્ચ શક્તિસાથ,
અધિકારી બની થાઓ નાથ,
અજ્ઞાનવોહ ગળી જ્ઞાનહેમ પ્રકટજો, સાચો જ્યાં અર્પ કરે હાથ,
(એ) અનુપ વરદાનવડે દેવ્ય સક્ષ્મ વામજો—
યાજો વ્રતિદેવીનો, પ્રિય પ્રભુથી સયોગ,

તેથી પ્રકટતા રસવડે, સધાઓ, ક્ષમ ને યોગ,
નૃહરિ યહ ધરણીને મુગ્ધવળે, ડગાવળે, ત્રિભુવન આ સર્વ એક કાળ,
વિલપ થાઓ બીનિ ને જંગળ,
અમ્મરામર નૃહરિરસ અપર્વ પીને જાણજો, જન્મમૃત્યુસિંહકેરી યાગ,
ગગને યશધવલધ્વજ આજ પરકાવજો—

સંયમમાં સાહાય્ય અર્પણા દૃષ્ટને વિજ્ઞાતિ.

પદ ૧૩૨. (આજે કરુણાનું દાન પ્રભુ દેજો, એ લય.)

હે, આજે સંયમમાં પ્રેમવડે વડીએ, સહાય પ્રભુ થાજો,
હે, જેથી અજ્ઞાન દુઃખ દૈન્ય દહીએ, સહાય પ્રભુ થાજો
આજ મુદતે ઉડી, સર્વ જાણ ક્રિયા સાધી,
જાણાંતર શુદ્ધ થઈ, સાધીએ સમાધિ,
દીક્ષા આજ અંતરમાં લઈએ, સમીપે વિરાજો; આજે૦
હૃદય મૂર્ધ નાલિ આદિ, આપનાં જે રથાનો,
ચિત્તવૃત્તિ વાળી તેમાં લગાવીએ ધ્યાનો,
અમ્મરામરના ઉરે લહીએ, દિવ્યામૃત પાજો; આજે૦
જે જે ક્ષણે આપપ્રતિ વાળીએ આ ગતિ,
તે તે ક્ષણે દૃષ્ટ થજો આપ રમ્ય આકૃતિ,
કૃતકૃત્ય જેથી સર્વ થઈએ, અલિન્ન પદ પમાજો, આજે૦
યન્ન કર્યાં જતાં કદી વૃત્તિ ચળી જતી,
આપ કૃપા આણી કરજો આપમાં વિજ્ઞાતી,
આપના અમે તો ગણાઈએ, અણીએ હૃદય મહાજો; આજે૦
નિદાનંદ્રા, મિથ્યા ચિંતા સર્વ હરી વેજો,
આપનણું પુણ્ય રમરણુ અહોરાત્રિ રહેજો,
(જેથી) સાધકથી સિદ્ધપદે જઈએ, ન ત્રાસ પડે જાંઝા, આજે૦
કિંચિત્ જે થાય તેને અધિક માની વેજો,
તુષ્ટ થઈ આપ ઇષ્ટ સર્વને જ દેજો,
આપ આપના જ જાણ હઈએ, અમારું દિન મહાજો; આજે૦
કોણુ વિધિએ ચતા પ્રસન્ન આપ વહંલા,
જાણીએ ન તોએ લઈએ, આપને થઈ ઘેલા;
પ્રેમવડે નૃહરિ માત્ર કહીએ, સમક્ષ આજ ગાજો; આજે૦

ઉત્તમ સાધકના કર્તવ્યસંબંધમાં નિશ્ચયો.

- પદ ૧૩૩. (શુ' સાધુ' નરતતુ ધારી રે, બ્રાત વિચારો, એ કય
એ ધાર્યું નરતતુ ધારી રે, મેળવવાને,
હિસાહ પ્રપત્ને વધારી રે, મેળવવાને.
જે જે ક્રિયા અશુદ્ધ ગણાતી, પ્રવૃત્તિ જે વિકારી,
તેને ત્યજતી ધિકારી રે;—
સર્વતથાં મૂલ કારણુ શુ' છે, કયું પદ નિર્વિકારી,
(એ) જોવા તત્પરતા ધારી રે;—
ખનિજ વનસ્પતિ પાપાણાદિ, કષ્ટ શક્તિ કરનારી,
કાણે સત્ત્વમાં વિવિધ નરનારી રે;—
કાણુ સૂર્ય ને ચંદ્ર કયા છે, વિરચિ ને ત્રિપુરારિ,
કાણુ વિશ્વ વૈભવધારી રે;—
સકલ શાસ્ત્ર ને પુરાણુમાંહિ, વિવિધ કયા વિસ્તારી,
(તે) સમજતી જનીને અધિકારી રે;—
જે નથી સાધી શક્યા, પડિતસમ, (તે) વિદ્યા મંગલકારી,
જે વાતવ સુખ દેનારી રે;—
જે રસવંદી વિનાશી તતુને, અજરઅમર કરનારી,
ને પીવાને જ વિચારી રે;—
ગુરુ સોહસમ વસ્તુ જોથી, કાંચનસમ જનનારી,
(તેરી) સર્વોત્તમ ગ્રિયતિ દેનારી રે;—
સૌમ્ય ક્રિયા કરીને કાયા મનને દેવાં ઝટ તારી,
(એ) નિશ્ચય ધરતી મતિ મારી રે;—
પ્રીતિવડે અભિમાન ત્યજીને, આવે જે હિત ધારી,
લેવાં તેને હિદ્ધારી રે;—
અભિમુખતા રાખીને એવે, સાસ્ત્રિક હિતિ સારી,
તેને પ્રભુમાં દેવાં હારી રે;—
દુઃખ કયેશ કે વિપતિમાં—ગતિ ન કરવી અજનારી,
છો આવે દુઃખઝડી ભારી રે;—
સ્વાર્થ પરાર્થ યથાશક્તિ કરી, મોહમમત્વ વિદારી,
પ્રિયતમથી કરવી ચારી રે;—
અણુઅણુમાંહિ નૃહરિ વ્યાપક, જોવા ધારી ધારી,
(એ) કર્તવ્યસમાપ્તિ સ્વીકારી રે;—

મોત્સાહક વચનો.

પદ ૧૩૪.

સર્વ દુઃખનિવૃત્તિ કાળે, આવો સાધક સાધન સંજીવે,
શુભ સમય, સહાય શુરતણી, સર્વ સામગ્રી પ્રાપ્ત તે કાંત્યજીવે.

શુરમંત્રને ઉપદિષ્ટ સાધનથી અનુશનો કરી,
ધરી ધ્યાન સાધી યોગ, તત્ત્વવિચારપથે આચરી,
સરલ સુગમ ક્રિયા કરી, હરિ વરી તરી લવને,
સિદ્ધપદમાં સ્થિત થવા આ સમય આપણને,—

પ્રાપ્ત થયો તે શુભાવી શીદ કલેશાગ્નિમાં પડીને સીઝીએ;—

તત્પર થયા છે દેવગણસહ વિષ્ણુ બ્રહ્મા રદ્રને,
સદ્ભાગી સાધકવર્ગનું આજે જ કરવા ભદ્ર ને,^૧
સમય સરસ મળ્યો પછી શીદ ઘેનમાં રહેવું,

ધિક્ ન ચેત્યા આજ સાધક અર્થ મુખ કહેવું;
સાવધાન થઈ, ઇષ્ટાશાપ્ લઈ, દૃઢ યને આજે મચીએ;—

છોડી લવારા વ્યર્થ ત્યજી વ્યવહારની ચિંતા બધી,
સધનું બીજું જૂઠી રહેવું, એક સાધનમાં વધી,
નિજ ચિત્તવૃત્તિનિરોધ કરી ઉર શાંતિને ધરીએ,
ઉત્તર પુરપાર્થ કરી આજે જ પ્રભુ વરીએ,

અપૂર્વ પ્રકટાવી ઉત્સાહ મુગ્ધન ! પ્રકૃતિપતિને ભજીએ;—

અમીદૃષ્ટિથી ધૃષ્ટિપતિ 'સાધનસમારંભે' જીએ,
અદૃષ્ટ કરીને કષ્ટ વિના, એક ક્ષણમાંહિં ધુએ,
'મુજ સમાન થજો રહેજો શમી મુજમાંહિં,

'હું અને તું' એક થઈએ 'એવી આશિષ દે,—

આજ નૃહરિપ્રભુ તત્પર થઈને, (તે) ઝડી પ્રભુ થઈ નિર્ભય ઝુઝીએ,—

આ પુણ્યસમયે પુરુષાર્થ સાધનારિ સત્ત્વર ફલાનુભવ કરે છે.

પદ ૧૩૫. (કાઠો મુખે આવી કહાણી, એ લય.)

આજ જે સાધન કરશે, નૃહરિ પ્રભુ સત્ત્વર વરશે.

સર્વ એકત્ર થઈ જાપને જાપશે, હરિ સ્મરશે, દુઃખ હરશે,
મન મરશે, પ્રભુ સદા દરશે; .

આજ

પુણ્ય સમય મળ્યો તેને નહિ ચૂકશે, હૃદય જશે, લય તરશે,
ભય જરશે, પાપમાત્ર સંહરશે;

આજ

ધન્યામાત્ર હૃદયમાં જે સ્પુરતી હશે, તૃપ્ત થશે, બ્રમ ખરશે,

અર્થ સરશે, જ્ય જ્ય વિસ્તરશે;	આજ/૦
ઉચ્ચ પુરપાર્થરસને જેહ પીશે, રહેશે નીશે, દિવ્ય બતશે,	
મસ્ત ઉડશે, હરિ તે હૃદય વિહરશે;	આજ/૦
સાચો સ્નેહતાંતુ માથશું બાંધશે, રિપુ ડરશે, વૈર ગરશે,	
પ્રભુ ભેટશે, કાળ તેથી થથરશે;	આજ/૦
વ્રતિનિગ્રહ કરી મૂર્ધમાં સ્થાપશે, સુધા ઝરશે, સંસ્પર્શે,	
અમર થશે, શુભ શિવ થઇ નિચરશે;	આજ/૦
સ્વરૂપ કહેવું સમજી જન જે ચેતશે, નહિ ફરશે, ભવમાં કશે,	
સિદ્ધિ પામશે, દેવો યશ ઉચ્ચરશે;	આજ/૦
સાચી નિષ્ઠાથી અંતરમાં સરશે, ઉદ્ધરશે, સુખે ઠરશે,	
હરિ હર્ષે, (તેના) કંઠે કૃપામાળ ધરશે;	આજ/૦

સ્વરૂપધાવના.

પદ ૧૩૬. (હૃદયે રૂપ દર્શાવે. પ્રાણુપતિ, એ લય.)

વાસ્તવ સ્વરૂપ છે માટે, સુખસચ્ચિતિ.

સુખ સચ્ચિતિ, જ્યાં ન આદિ ઇન્દ્રિય; વાસ્તવ

દશ્ય સર્વે આ મુજથી થાય, મુજથી સ્થિતિ કરી મુજમાં શમાય,

તોપણ સર્વથી ન્યારું;

જે આ ઉપજ્યાં બ્રહ્માંડ અનેક, (તેમાં) ભાસું અનેક થઈને, હું એક,

સહિષ્ણુ સ્વામિત્વ ધાતું;

પૃથ્વી આદિ પાંચે તત્ત્વ, પાંચમાં મુજવડે જ મહત્ત્વ,

હું જ હું ને હાડું;

જેમ કપૂરે વ્યાપક વાસ, તેમ સર્વમાં મારો નિવાસ,

પછી ક્યાં મારું તારું;

સત્તાસ્પૃતિરૂપે રહું બ્રાહ્મ, હું અપૂર્ણ અને હું સમાપ્ત,

હું જ માટે, ઉગારું;

હું જ જ્ઞાતવ્ય ને પ્રાપ્તવ્ય, હું જ બ્રહ્મા, રદ્ર ને સત્ય,

મુજ સ્વરૂપ ચાર,

હું સ્વામિ અને હું ભૂત, મને અપૂર્ણ, કશું હું કૃત્ય,

હું પ્રકાશ અધાતું,

હું તારક સૂર્ય ને ચંદ્ર, હું જ કુળેર યમ ને ઇન્દ્ર,

હું જ મુજપર વારું;

મહારત્નાકર મુજ રૂપ, હું રંક અને હું બૂપ,
 શું હું અધિક ઉચ્ચારું; સુખ૦,
 હું યુવ અને હું શિવ, હું સાધુ, રાત્રિ દિવ,
 (સઠિ) હુમાં ધારું, નિવારું; સુખ૦,
 શબ્દમાત્રનો આદિ હું, તેમાં હું, હુંમાં તે દોમેદોમ,
 કે ન મુજથી પરભારું; સુખ૦
 મુજ સ્વરૂપનો સર્વ વિધાસ, ભાસે બ્રમથી. ઉત્પત્તિનાશ,
 સત્તા મારી (જ્યાં ત્યાં) વિસ્તારું; સુખ૦
 સઠિમાં હું, અને મુજમાં સર્વ, રહ્યું દૈન્ય અને ક્યાં ગર્વ,
 હુંવિણુ અન્ય વિસારું; સુખ૦

સંયમ એ જ સુખનું સર્વોત્તમ સાધન છે.

પદ ૧૩૭. (પ્રમદા છે પ્રીતિ ભાજન, એ લવ.)

સર્વોત્તમ સ્થિતિ, સંયમ, જેથી મળે પ્રભુ અનુપમ,
 (જે) વિશ્વે જણાવું દુર્ગમ, તેને થતું તે સુગમ.
 શાં તત્ત્વથી સૃષ્ટિ રચાતી, છે કોણુ પ્રિયાસ્તિભાતિ,
 (એ) જાણે સંયમ સેવ્યાથી, પામી રહે વિવેકમ્યાનિ,
 વણે જે રહસ્ય સધળાં નિગમાગમ,
 જાણે ઉત્પત્તિ, સ્થિતિને લયને ક્રમ; સર્વોત્તમ૦
 જે મળે ન વિશ્વ ક્યારીથી, જે મળે ન સિંધુ તયારીથી,
 જે મળે ન રાજ્ય ક્યારીથી, જે મળે ન શ્રુતિ, ઉચ્ચાર્યારીથી,
 તે સધળું મળતું સાધ્યે ધ્યાન પરમ,
 ઈશ્વરમય થઇ રહેતો જન હોય અધમ; સર્વોત્તમ૦
 પ્રિય પ્રભુને અંતર સેવી, ધારા એક અખંડ વહેવી,
 (તે) સાચી સંયમસ્થિતિ કહેવી, (જે) દુર્ધટ વિશુદ્ધને લહેવી,
 જે પ્રાપ્ત થતાં ટળી જાય વિપર્યયભ્રમ,
 બીજું મેળવતાં કદી ન પડતો શ્રમ; સર્વોત્તમ૦
 સાધ્યે સંયમ સઠિ આવે, ઈષિત ફળને પ્રકટાવે,
 અજ્ઞાનમાત્ર વિલાવે, સામર્થ્યપૂર્ણ તે કહાવે,
 સંયમસિદ્ધિ યાતાં નહિ મૃત્યુજન્મ,

૧ મારા સ્વરૂપમાં જ સર્વ કલ્પના કરું છું તથા તેમાં જ સર્વનો સમાવેશ કરું છું.

કાં જે તેનું નહિ ભિન્ન સ્વરૂપથી અહમ્; સર્વોત્તમ૦
 જે ન તાપ ત્રિવિધિથી ડરતા, પડરિ પણ જેથી થયરતા,
 (જે) કદી અનિષ્ટ નહિ આચરતા, સિદ્ધા પણ જેને રમરતા,
 તે સંયમી ને તે જન છે ધર્મિરસમ.
 તે કરી શકે અગણિત જનકેરું શમ્; સર્વોત્તમ૦
 જે શુદ્ધસત્ત્વ યજ્ઞ રહેતો, જે અખંડ પ્રભુ પ્રભુ કહેતો,
 દુઃખ આવે તો પણ સહેતો, આનંદથી દૂર ન વહેતો,
 સર્વેશ્વરમય થઈ રહેતો સદૃશ સ્વયમ્,
 કાં જે એક જ તે ને નૃદરિ પ્રિયતમ; સર્વોત્તમ૦

સ્વરૂપાનુભવ કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૩૮. (દોનો સીધારામ, એ લય.)

સરવ સિરતાજ, સુખોકે સાજ, અનુપ દિવ્ય રાજ, હમેરા હૈ;
 અલૌકિક તાજ, (જહાં) ખંસી રહી બાજ, મહાપદ આજ, હમેરા હૈ૦
 યદિ ચૌદો લોક, અરુ દિવ્ય ભોગ, પ્રભુસેં યોગ, હમેરા હૈ,
 પડરિપેં જોર, જ્ઞાનકા તોર, ' અહંબ્રહ્મ ' શોર, હમેરા હૈ—
 યહ સખ જગ જાને નહિ, સ્વરૂપ હમેરા ઔર,
 ભાસત હ્રુદ તથાપિ હમ, સહિકે સિરપેં મોર,
 લક્ષણ સચ્ચિત, આનંદ રુ પ્રીત, સુશાંત ખચીત, હમેરા હૈ;—
 જ્યૌં એકહી જન નાટ્યમેં, વિવિધ ધરત હૈં બેસ,
 એક અખંડ અનાદિ હમ, ધારત રાગ અરુ દેવ.
 જનમેં સખ કોય, જો સખમેં હોય, ચરાચર મોહ, (મો) હમેરા હૈ;—
 સખસેં દૂગ્ધ જાનીયે, સ્વરૂપ હમેરા યાર,
 કોહુ જ્ઞાની કોહુ ભક્ત જન, પાવન ગ્રસુ કિનાર,
 નહિ જહાં પ્રાન, નહિ જહાં અપાન, એકહી જહાં જ્ઞાન, (મો) હમેરા હૈ,—
 બ્રહ્મ હમેરા રાજ હૈ, બ્રહ્મ હમેરા ખાજ,
 હમહી બ્રહ્મસ્વરૂપ હૈ, દુવા અભિન્ન હિ આજ,
 સખહિ હૈ બ્રહ્મ, જહાં ના બ્રમ, અગમ આત્રમ, હમેરા હૈ;—

શુભેચ્છાસહ અંતિમ વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૩૯. (સનનનનનન સોર કરતી, એ લય.)

વિજય વિજય વિજય વિજય જય, સકલ સાધકવર્ગનો,

અભય અભય અભય અભય યર્ષ, લહો અનુગ્રહ ભગનો!;
 મેરુ ડગળે, પૃથ્વી ચલળે, સૂર્ય ચંદ્ર ભડે ફેરો,
 અચલ શાંતિ ને ખુમારી, સાધકોની ના ખરો;—
 વારિ અટકે સૂકાય જલધિ, કષ્ટ અનુપમ આવતું,
 તોય ધૈર્ય ન બિંદુ ચળળે, મળળે સુખ મન ભાવતું;—
 જ્ઞાન ને સામર્થ્ય રળળે, (જે) હોય અનુપમ સદ્દિમાં,
 ગગન ભેદી પાર જળળે, સુવશ થાઓ સમદિમાં.—
 જે કસોટીમાં મહામુનિ, ભક્ત આદિ પણ ચલ્યા,
 તેથી ઉપ કસોટીમાં પણ સાધકો કરળે હસ્યા,—
 કાટિ જન્મો ધરી મહર્ષિ, સિદ્ધિ જે જે પામીયા,
 સત્ત દિનમાં પામળે તે સાધકો સદ્ભાગીયા;—
 જ્ય, પર, દેશહિતાર્થ સધળી, થાય સત્પ્રવૃત્તિઓ,
 સદ્ગુણ થાળે સઘ સઘિની, શુભ અનુદ્વેષ સુદૃતિઓ;—
 જે ન સાધ્યું કોઈએ ને, જે ન પામ્યા દેવતા,
 પામળે તે આજ સાધક, નૃહરિચરણો સેવતા;—
 નૃહરિ થાળે નૃહરિ થાળે, સર્વ જેમાં છે રહ્યું,
 આપકરણથી નૃહરિ પ્રભુ ! પૂર્ણ કાર્ય બધું થયું;—

મંગલ.

પદ ૧૪૦. (ચાલો સાહેલી, ભુવનેશ્વરીનાં, એ લય.)
 મંગલ વદીએ, આ આરંભે, જય જય ધ્વનિસહ, દિવ્ય ચરે.
 મંગલમય આ, શુભ અવસરમાં, આવાહન કરીએ નૃહરે !
 ઉત્તમ આસન રચી હ-મંદિરે, શ્રદ્ધાભક્તિ ધારી ઉઠે,
 પૂજન, વિધિસહ અંતર કરીને, હરીએ, (જે) ચિત્તે કવેશ રહુટે,
 આપ ચરણ શિર સ્થાપી શ્રિએ, જનિમૃતિભયને જેહ હરે;—
 અધમાધમ શ્રવ જેના રમરણે, આ સંસૃતિથી સઘ તરે,
 અકલિત અતુલિત નિજ સામર્થ્યે, શરણાગતના અર્થ પૂરે,
 કૃપાકરણથી સુદ્ર શ્રવને, શિવમય કરી સ્વસ્વરૂપે ધરે;
 સ્વરૂપજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થવાથી, જે અવિચલ શાંતિ પ્રસરે,
 સઘને તેના ભોક્તા કરળે, જેથી મનોરથ સર્વ સરે,
 શાંતસ્વરૂપ નરહરિ ! સાધકના પ્રકટ હળે નિત્યે દહરે.—

સ્વસ્ત્યમુખની તુલના કોઈ પણ મુઠ્ઠા કરી શકે એમ નથી.

પદ ૧૪૧. (મન લગાર લાગ્યા વિચારી રાખજી, એ લખ.)
 મુખનળી શોધે શું ત્યાં ત્યાં ધાય જી, સ્વરૂપમુખની તુલ્ય કોઈ ન ધાય જી;
 અન્ય મુખ ન્યૂનસમયમાં અગપાય જી, સ્વરૂપમુખની કદી નહિ જુઝાય જી.

મુખઆગાર સ્વરૂપમાં, વિષયે મુખને અંશ,

ક્યાં બગતું ક્યાં દંસ,

મુખથી એ બેદ સદજ કળાય જી;

સ્વરૂપ ૫૦

જે મુખથી સામર્થ્ય સહિ, સદજ ધાતું પ્રાપ્ત,

રહ્યું જે દશદિશ વ્યાપ,

અહિ મુખેજ તે મળ્યે અગપાય જી;

સ્વરૂપ ૫૦

સ્વરૂપમુખાન્ધિ છોડીને, વિષયકુટુંભોં નદાય,

સદજ સંતોષાય,

પ્રસન્નમાં મૂર્ખ તેદ ગણાય જી,

સ્વરૂપ ૫૦

જે મુખથી પર કોઈ ના, તે આત્માનું મુખ,

સ્વરૂપ રક્ષિકકંદુક,

વિષયમુખ તો કાયસમ સંખાય જી;

સ્વરૂપ ૫૦

સ્વરૂપમુખને મેળવે, કોઈ પુણ્યભા વીર,

જેને તુજ શરીર,

પારી આમદ, સિધુ તે તરી ગય જી;

સ્વરૂપ ૫૦

જે ધરજે તું મુખને, મેળવવાને યોગ,

(તો) માત્ર સ્વરૂપસંયોગ,

એવિના મુખ અન્ય દુઃખદ લદાય જી;

સ્વરૂપ ૫૦

વિષયમુખે ના કૃપાતો, સ્વરૂપ ક્ષુદ્ર અનિય,

ઉવટ ખેદ ખસીત,

પામતા જે મહણ કરવા ધાય જી,

સ્વરૂપ ૫૦

અસિદ્ધારી તે મુખની, જેમાં નિત્ય અમદ,

મુતિ ઉચ્ચરતા વેદ,

‘નેનિ’વિણુ નહિ શબ્દ કંઈ યોગાય જી,

સ્વરૂપ ૫૦

સ્વરૂપતું મુખ પામતાં, રહે ન સ્વપર ભાવ,

ત્યાં આનંદજભાવ,

ત્યાથી અપ્રાનાવરણ ધસકાય જી;

સ્વરૂપ ૫૦

કેન્ય શોક લય પ્રાપ્તિ ના, જે નિર્ભય નિઃશંક,

એ જ સ્વરૂપમુખઅર્ક,

પોતાનાં જ્યાં જીવપણું વિલાપજી; સ્વરૂપ
સ્વરૂપસુખને મેળવી, યદ્ય રહે સુખસ્વરૂપ,
અનુભવી થાજે સુખ,
(જે) કોટી કલ્પે લેશ નહિ વર્ણાયજી; સ્વરૂપ

જાણેલા જ્ઞાનને અનુભવમાં ન ઉતારનાર અને નવીનની પાછળ
નિત્ય ધાવન કરનાર જીવને પ્રતોદ.

૫૬-૧૪૨. (સ્વરૂપને ના લક્ષુરિ, એ લય.)

નવીન શું વર્ણવુરે, હું નિત્યે તારી પાસ,
કથવા સરખું કહ્યું બધું મેં શેષ ન કાંઈ રી,
તદપિ હજી તુમિ ન થતી, ના વૃત્તિ ધરાઈ રી,
નિત્ય નવીન શું લાવવું, કહેવું તુજ સમીપ,
લેશ અલો સતોય ના, કીધું જે મેં નિત્ય;—
શાસ્ત્રપુરાણતણા અર્થોને, સ્પષ્ટ બતાવ્યા રી;
વેદતણાં તાત્પર્ય કહી ભ્રમ, સર્વ પતાવ્યા રી,
તોએ તુજ મતિ ના ગ્રહે, જો હજીએ સતોય,
અન્યતણે તો શું કહું, માત્ર દેવનો દોષ;—
સર્વ જગતના આદિ, કોણ તે પણ તેં જાણ્યું રી,
શેમાં રહ્યું, ક્યાં વિરામ પામે, તે ન અજાણ્યું રી,
સ્વરૂપ, સાધન માત્રનાં, વર્ણ્યાં રૂડી રીત,
વર્ણવવું શું શેષ છે, ધિક્ નહિ જાણે હિત;—
વ્યવહારોત્પત્તિના પણ માર્ગો તને જાણાવ્યા રી;
પારમાર્થિક ઉત્પત્તિક્રમને, પણ બધા ગણાવ્યા રી,
હવે અધિક શું જાણવું, જાણ્યો સઘળો મર્મ,
(હજી) ધટ્યું ન તારું જાણવું, તો કુટ્યા તુજ કર્મ;—
શુભ રહસ્ય 'તું આત્મા,' તે પણ મેં કહી દીધું રી,
અશક્ત અજ્ઞાની જીવ તું ના, જાણી લીધું રી,
તુમાં તારા રામમાં, રહ્યો ન સ્વપ્ને ભેદ,
જાણ્યું, ન બીજા જે લહે, ઉતારતાં પ્રસ્વેદ;—
'આટલું કહેવા છતાં, હજી જો તું ન ધરાયો રી,
તો તો હાવે કદી ન ધરાયો, ભ્રમે ભરાયો રી,
'ભેશ મુખે ભાગવત' સમું, શું બધું કરતો વ્યર્થ,

માત્ર નૂતન જાણ્યા થકી, શો સરશે તુજ અર્થ;—
 એક માત્ર છે જાણવું બાકી, તે હું કહું છું રી,
 જે જાણે તે મૂક આચારે, સમજ્યો શું તું રી,
 હવે ન જાણ્યા આવતો, નિત્ય નવીન નવીન,
 કાં જે આ માર્ગે જતાં, થઈશ નવીનમાં લીન,—
 જે સંતોષ ન આપી થાયે, તો તુજ ભાવિ રી,
 આ થકી નૂતન બ્રહ્મા પણ નહિ, શકે બતાવી રી,
 માનવું હોય તો માનજે, મુજમાં ધરી વિશ્વાસ,
 નહિ તો મિથ્યા આશથી, રહેજે નિત્ય ઉદાસ;—

નિત્ય પ્રકટ ન રહેતા ઇષ્ટને ઉપારંભ.

પદ ૧૪૩. (જાંડો જાડાઈ મોરી, એ લય.)

રાખો, રાખો, બતાવો ન જાનાં, સમજવો છે શાના,
 લાગ્યા એ તમે ક્યાંના ?

સીધી કરો હવે વાત, ટાળી આ જુડી પંચાત,
 આપો તાળી આવી હાથોહાથ, પ્રેમે જાત અને ક્યાં ન્યાત;—
 પ્રેમે બંધાયા છે આપ, નહિ કરો એ ઉથાપ,
 નિયમ પૂર્વતણો એ અઘાપ, નહિ દેવાય ખોટી ધાપ;—
 ભક્તિથી જે વશ થાઓ, તો હવે દૂર ન જાઓ,
 દોને ઉત્તર, છે કાં મુઝાઓ, બોલો પાળો નો તો બંધાઓ;—
 સીધું કહો એમ નાથ, 'રીઝવું' ન તમ સંગાથ,'
 પણ એ નહિ ચાને અમસાથ, ભોળા એવા ન છોડીએ હાથ;—
 પ્રીતમ ઝાલી છે બાંધ, છોડાવી નહિ છોડાય,
 જેમ આકૃતિસાથે જ જાંય, તેમ આપ સાથે (આ) સમુદાય;—
 ચલ દરોહો ધણાય, જાણુને વ્યર્થ એ થાય,
 જેમ સુખે લોહ સંધાય, મન આપસાથે અહિં કાય;—
 તારવું છે ન અગ્નણ, સાધવું કેમ કલ્યાણ,
 જણો, કાં જે તમારી છે વાણ, 'જપે મુજને તેનો છું ત્રાણ;—'
 સીધાસમા હવે પ્રાણ ! ભેટો છોડી તાણાતાણ,
 જાણ્યા જાણ્યા આપને સુગણ, ભૂલે તમ યુક્તિથી અગ્નણ;—
 ' અંતરબાહ્ય પ્રદેશ, વ્યાપ્યો ધરી બહુ વેપ, '
 એવું કહેશો કૃપાણ ! ન લેશ, નહિ પગવી પોંચાડો પેશ;—

દર્શન દો સાક્ષાત્, પૂર્વજેવાં પ્રિય નાથ !
 નથી અશક્ય આપને વાત, છોડો હાલીમાલી હકરાત;-
 સત્ય કહીએ આ વેણુ, ધાર્યું કરીશું જ કહેણુ,
 જોઈએ કેવા ન આવતા નેણુ, ભયે રાખોને ટેકની ફેણુ;-
 જાણીએ આખર અંત, ભેટવાના ભગવંત,
 પંછી કાં ન થઈએ શ્રીમંત, આમ આસ્થા જાણો હે અનંત !—
 બીજા અજ્ઞાની ભ્રમાય, (આપ) સાદ્ય ન જોને જણાય,
 નહિ અમને શેસજાવાય, નહિ આપનું આલે જરાય;-
 અમારા નરહરિરાય ! રમત નહિ રમાય,
 તમને અમવિણુ આલે ન ક્યાંય, આવો હાવે છુપાવીને કાય;-

હૃદયમાં દર્શન દેવા ઇષ્ટને વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૪૪.

જરા અંતરમાં હાવે પધારો પ્રભો !
 અંતરમાં હાવે પધારો, પધારો પ્રભો !
 દોષો થયા શા નાથ ! જે ત્યજી ગયા,
 એવાં તે કોપપાત્ર સારી થઈ રહ્યાં,
 હદ થઈ હવે તો વિચારો;—
 ઝાંખી ક્ષણ એક પણ ન કાં કરાવતા,
 જાણીએ ન આવા કઠોરકા થતા,
 અંતરનું અંતર વિદારો;—
 આપ કૃપાળુ ન તોડશો કદી સંબંધ,
 જાણી એ આત્મા, પણ ભાગ્ય હશે મંદ,
 આદ્યમે શું ભાગ્યનો સિતારો;—
 નીલાવ્યા આટલો સમય પ્રભુ તમે,
 થોડાં નીલાવજો કંઈ ઉરે ગમે,
 હક ના થનારો અમારો,—
 છાંડીએ અમે તથાપિ આપ ના ત્યજો,
 એવા દયાનિધિ ! પજવશો નિત્ય જો,
 મરશું એમાં ના ઉધારો;—
 છોડાનો આપતણો પ્રેમ ના કદી,
 ત્યજવાં જો હોય તો એચી લીધો પતિ !
 પકડ્યો પાશવ અમે તમારો;—

આપ પ્રેમે દીન દુઃખી છું અમો થયાં,
 શુદ્ધિ બુદ્ધિ શાંતિ આદિ સર્વ છે ગયાં,
 હૃદયે પ્રકટયો છે તપારો;—
 અંતરના જાણનાર નાથ નરહરિ,
 યાત્રીએ પધારો નયનસમીપે ફરી,
 સંબંધ પુરાણો ના વિસારો;—

ઇષ્ટસંયોગિની વૃત્તિના સંયોગપૂર્વ સમયના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૪૫. (સખી સેજ સમારી હું તો સહજ સુતી'તી એ લય.)
 સખિ ! ભવઅટવીમાં હું ભૂલી પડી'તી,
 વાંકાચુંકા કુપથમાંહિ હું તો ચઢી'તી—
 લાગ્યું સઘળું સૂનકાર, દીકા ન કોનો આધાર, શુષ્કો શબ્દ ભયકાર,
 ભમિત થઈ હું, જડ બની રહી હું, શુદ્ધિ ભૂલી ગઈ હું,
 ભય ભય ભયથી હું કંપી ઉડી'તી,
 થર થર શરીરે ધુળરી ચડી'તી;— સખિ૦
 આકાશ ધનધોર ભાસે, વ્યાધિ આદિ દીકા પાસે, 'તમિસ્રાથી જીવ ત્રાસે,
 બચવાની આશા મારી ઉરથી ઉડી'તી,
 એવા તે વિકટ સ્થાને હું તો તરફડી'તી;— સખિ૦
 પુકાર હું કરી રહી, જોલવાની શક્તિ ગઈ, કંઠમાં અતિ રૂંધાઈ,
 પ્રાણુ તો જવાની વેળા આવી ચડી'તી;
 દશદિશ જોતાં કોની સહાય ના જડી'તી;— સખિ૦
 જોતાં, આ અધારી ચઢી, મૂર્ખામાંહિ ગઈ પડી, ક્રોધએ ઉઠાડી ચડી,
 ઉડી જોતાં આકૃતિ કો સમીપે ખડી'તી,
 જોતાં સ્તબ્ધ થઈ જાણે ત્યાં જ જડી'તી,— સખિ૦
 સાવધ તો થઈ હું ત્યાં, હજે કોણુ સમીપે આ, નેત્ર ઉંચાં કરી જોયાં,
 જોનાંવેત દષ્ટિ મારી ત્યાં જ ચોંટી'તી,
 કટાક્ષથી બળ કરી પાછી ખેંચતી'તી;— સખિ૦
 લગ્નમયી મેં નીચું જોયું, મનકું માફં તો મોથું, ભાન માફં પાછું જોયું,
 ત્યાં તો આવી સમીપે અંશુભિ પડી'તી,
 મોહમંત્રવાણી કંઈક કાનમાં શુણી'તી,— સખિ૦
 ભાન પૂર્વનું ત્યાં આગ્યું, જેણે ચિત્તને લોભાગ્યું, વિદ્વત્ત જેણે બનાગ્યું,

તે તો જન્મોજન્મના પતિકરે જકડી'તી,
 પ્રસ્વેદથી બીનું અંગ સંકોચી ઉભી'તી;-- સખી૦
 ક્રમે ક્રમે મને ભૂલી, નૃહરિઅંકમાં શુદ્ધી, નૃહરિસ્વામિમાં કુદી,
 પ્રિયતમ નૃહરિના સ્વરૂપે ગડી'તી,
 અભિન યવાથી રૂઢાં પાતી ને ક્યાં પતિ;— સખી૦

સ્વરૂપસામ્રાજ્યનો વિચાર કરવા જીવને સુવોધ.

પદ ૧૪૬. (વિશ્વાસી નરને નીવેડો મારા રાજ રે, એ કથ.)

કોણુ રે નગરીનો તું સ્વામી, મારા રાજ રે,
 સાચો વિચાર કરી શોધી તું કાઢજે છ. મારા૦
 પંચ મહાભૂતકેરી કાપાનો તું રાજ્યો છ,
 એમ કોઈ કહે તે ખોટું બણી; મારા૦
 ચૌદ ધન્દિયોનો તું કોઈ કહે રાણો છ,
 તેને પણ સાચું ન પ્રમાણી; મારા૦
 ત્રણ નાડીકેરો તું તો સ્વામી એમ કહેતા છ,
 તેનાથી પણ તું તો ન્યાગે; મારા૦
 કોઈ કહે પ્રાણુ ને અપાનનો તું રાજવી છ,
 વણે જૂદા રૂપે જન હળ્લરો; મારા૦
 આમાંથી કોઈનો તું નાથ ન સાચો છ,
 એ સઉથી એક તું તો જૂદો; મારા૦
 એ તો ગણાય બધાં નાનાં નાનાં ગામડાં છ,
 તારો દેશ ન કોઈ ચીધો; મારા૦
 જેના એ વિભાગ એવો સ્વરૂપનો દેશ છે છ,
 જેમાં રહ્યા એવા દેશ ઝાઝા; મારા૦
 સઉથી પર એવો એ તો, અતિશય અદ્ભુત છ,
 (તે) સ્વરૂપસ્વદેશનો (તું) મહારાજ; મારા૦
 ત્યાં જઈ દરજે હક જ્યાં રહ્યો તારો છ;
 રહેજી છવોથી જે છે છાનો; મારા૦
 બ્રહ્મ સ્વદેશ તારો નૃપતિ તું નૃહરિ છ,
 એક છે તું કાં યાતો નાનો; મારા૦

ઈપ્રસાક્ષાત્કારવાળી ઘટ્ટિને કશું જ પ્રેક્ષણીય નથી.

પદ ૧૪૭. (મારે હૃદયે જોઈ જગરામ, જ્યવય)

મારી દૃષ્ટિએ ચઢીઆ ગુરુદેવ, હવે જોવાનું બીજું રહ્યું શું,
શીયું મારે તો બ્રમણ, સાર્થક શરીર આ ધરણ, મારીં
જોનાથી મોહક બીજું, રૂપ ચોંદે લોક ન બામં,
મોડી રહ્યો જોઈ ગુરુદેવ, હાવેં

કોઈ તો રહાને જોવા, કોઈ રતિ જોવા ધનંજી,
તુચ્છ જોઈ, જોતા ગુરુદેવ, હાવેં

છાને ડપાળા કહેતા, ઇન્દ્રાદિ દેવો બીજા,
જાખ્યા, જોતા મારા ગુરુદેવ, હાવેં

કોઈ તો વખાણે પેલા, રામકૃષ્ણાદિના ડપો,
વારી જાઈ, જોઈ ગુરુદેવ, હાવેં

શીદને ફટાડે હારે, નેત્ર વિધવિધ વિષયો જોવા,
પ્રેક્ષણીય માત્ર ગુરુદેવ, હાવેં

નિશ્ચય ઝેરતી આ, ઘટ્ટિઓ નાથ જોઈ,
'જોઈ' ન વિના હું ગુરુદેવ, હાવેં

ડડા રંગીલા મારા, ચિત્ત હરનાર નૃહરિજોવા,
ક્યાથી મને મુજને ગુરુદેવ, હાવેં

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૧૪૮. (મુજ પરમ પિતા ચિત્ત ધરજો રે, જો લય)

સર્વેશ્વર અતપાંગી રે, માગ્યું આ દેજો,

કરીને અતે નિષ્કામી રે, સ્વરૂપમા લેજો

હું ખમાવતું મૂળ એક છે, ઉરતણુ અભિમાન,
અહ બાવ એ હૃદયે રહુરતા, નષ્ટ થાય સહ જ્ઞાન રે, સર્વેં

જીવ અમે કર્તા નહિ તોપણ કર્તાસમ વ્યવહાર,—
કરીને લહીએ, જ્ઞાન લહે જેમ શકટતણે શિર બાર રે, સર્વેં

વાસ્તવ કર્તારૂપે આપ જ, નિમિત્તરૂપે જીવ,
તોપણુ વ્યર્થ વહિ અભિમાને, શુભાનતા નિજ શિવરે, સર્વેં

બાર અહ મમનો જે ઉરમા, જન્મમરણ દેનાર,
નિર્મૂલ કરજો (જેથી) મદમાતી આ, થાય મતિ અનિકાર રે, સર્વેં

અભિમાનના લયસમ બીજું, જ્ઞાન ન નિશ્ચે કોય,

તેની પ્રશાંત રિયતિમાં સ્થાપો, ટાળી (જે)અહંમમ હોય રે; સર્વેં
 ‘આપ અમારા કર્તાહતાં, આપ વિના નથી કાંઈ,’
 એવી ભાવના સાધકહૃદયે, રહેા નિત્ય બંધાઈ રે; સર્વેં
 અહં વૃત્તિનો ઉદ્ધ થાય તવ, આણી કરણા ઈશ, સર્વેં
 લય કરજો પ્રભુ સ્વરૂપે તત્કાણુ, આપ પ્રકટી દશદિશ રે; સર્વેં
 આપ નિમિત્તે આ જે સધળું, કીધું છે શુભ કર્મ,
 પ્રસન્ન થાજો તેહ સ્વીકારી, કરો સઘ નિષ્કર્મ રે; સર્વેં
 કર્મ કર્યેં પણ સ્પર્શ ન કરતાં, (એવું) નિરભિમાન નિઃસીમ,
 દો નરહરિ! ધરી હૃદય શિશુને, એ દખ્ખા અંતિમ રે; સર્વેં

સ્વરૂપભાવનાની સિદ્ધિ કરનાર સાધકવૃત્તિના અનુભવોદગાર.

૫૬ ૧૪૬.

ચિન્મય હું આ વાર, કરું દશદિશ ચિત્તિઘુતિ પ્રસ્તાર,
 પ્રકાશધન હું મલ, દક્ષા મુજ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, ગૌરસાર;—
 જીવનનત્ત્વરૂપે રહું વ્યાપક, અંતરહિત અપાર,
 અંતર આત્મા થઈ સહિ જીવનો, દરાવું વિવિધ વ્યાપાર,
 મુજપ્રતિ સહિ આકર્ષનાર, અંતમાં મુજમાં સહિ લગનાર;—
 નાદબ્રહ્મસ્વરૂપ હું, કરું સધળે રણુકાર,
 બ્રહ્મત્ આણુઆણુ કરનાર, સત્તાપ્રતિરૂપ હું;
 મારો જ ચિત્તિયમત્કાર, કોઈ મુજ પામી ન શકે પાર;—
 હું પ્રકટું ત્યાં જ્ઞાન પ્રકટતું, સધળો મુજ પ્રકાશ,
 અભિમુખતા મુજપ્રતિ સેવે તે, ની હું પૂઝું આશ,
 હું નિરંજન નિરાકાર, ધરું સ્વેચ્છાથી કદી આકાર;—
 કરું હિતનો સંકલ્પ, મુજપ્રતિ અભિમુખ જીવનો,
 પામો શુભ અનંત, અતે શમજો મુજમાં.
 હું એકરૂપે રહેનાર, આજ પ્રકટું સહિ હૃદયાગાર;—

ચૈતન્યચંદ્રની છાયામાં રમણ કરવા સાધકપ્રતિ સૂચન.

૫૬ ૧૫૦.

ચિત્તિચંદ્રની આ છાય, અહા! શી, શીતલકારક, ચિનિયદ્રની આ છાય.

ચૈદ લોકમાં નિશ્ચય વિસ્તરી,—રહી ન ગ્રહી અંતરાય,^૧
 સુશાંત થવાય, ન તાપ જરાય, પ્રકાશિત પ્રભા પ્રસારક;—
 કમનીય^૨ કાંતિ ચિતિષ્ઠુની,^૩ કૌથી કદી ન કથાય,
 શી શુભતા જાય, મુલાગી કે નાહ્ય, થતો (તે) ઉજ્જવલ યશકારક;—
 હૃદયકુમુદિની વિકસિત થાતી, આ રજનીની માંહ્ય,
 અતિ ઉભરાય, પ્રપુલ્લ જણાય, કરી નર્તન^૪ ચિત્તહારક;—
 વૃત્તિમાનિની^૫ નિજમનપતિસહ, જોષ ઉરે હરખાય,
 ન પૂર્ણ^૬ ધરાય, ભ્રમે જ્યાં ત્યાં, સકલ રથલ અનલનિવારક;—
 સાધક ચિત્તચક્ર ચિતિની, સુધા પી અતિ મલકાય,
 ખુમારી ભરાય, ન કદી તે વિલાય, થઇ રહે નિજઉદ્ધારક;—
 દુષ્ટ, હરામી, વિષથી દુર્જન, પાપે પચી પસ્તાય,
 સમીપ ન અવાય, ન તેથી ખમાય, પ્રભા આ પાપવિદારક;—
 રમ્ય પ્રદેશે વિચરે પીંગે ! સાર્થક નરતનુ થાય,
 નૃહરિ નિરખાય, અમૃત પીવાય, દુર્લભ જે જનિમૃતિદારક;—
 નિહર અભય નિરૂદ્ધ થઇ જ્યાં ત્યાં, વિચરે શિર છે સહાય,
 ન ધિક લહાય; ધગે ન ભય ક્યાંય, ઉપેન્દ્ર પ્રભુ છે તારક;—

આરાધના.

પદ ૧૫૨ ગરબો.

જય જય જય સચ્ચિત્સુખધામ ! અકામ!, અંતરમાં આજે આરાધીએ,
 ભક્તજનેકેશ વિશ્રામ,—ધામ, સ્તુતિવચન રનેહથી સ્વીકારીએ.

પ્રપુલ્લ હૃદયે થઇ સહિ, આપપ્રતિ અભિમુખ,

પ્રેમે ઉપકૃત વૃત્તિથી, રહીએ ત્રિસરી દુઃખ;

આવી મળે હૃદયઉદ્ધાન,—સ્થાન, નિરખી નયને પૂર્ણ તૃપ્તિ સાધીએ;

દિવ્ય શક્તિ દર્શાવજો, રહી અમ અંતરમાંહ્ય,

જેથી અનવધિ જ્ઞાનને, અમમાં પ્રકટ લહાય;

ટાળે આવરણો ને અસ્તાન—અભાન, જેથી અવિદ્યા ઉરની બાધીએ;

જે શક્તિ ને શુભચક્રી, આપ જ છે પરમેશ,

તે અમમાંહિ સ્પુરાવજો, સૃષ્ટા ન અન્ય વિશેષ.

દેજો મુગમ મુક્તિ સર્વ હાય—નાથ ! જેથી સઘ સ્વરૂપપ્રતિ વાધીએ;

૧ ભેદ. ૨ સુંદર ૩ ચિતિચંદ્રની. ૪ નૃત્ય. ૫ વૃત્તિરૂપી સ્ત્રી.

૬ અગ્નિવિનાયક.

અહા નિજ સામર્થ્યમાં, ને-પ્રભુ આપની માંહ,
અનવધિ પ્રકટાવી હરો, ઉર અજ્ઞાનની લાલ,
નહરિસ્વરૂપથી કરો અલિન—જીન, (જેથી) ફરી ન ભ્રમીએ જીવત્—
ઉપાધિએ;—

ઈષ્ટસાક્ષાત્કારને ઇચ્છતા આતુર સાધકની ઇષ્ટપતિ આર્દ્ર
સ્વરે વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૫૨, મહાડ.

નગો નગો આત્મારામ ! જગાડે દર્શનઆતુર જીવ.
ઉઠો ઉઠો સુદરશ્યામ ! ઉડાડે દર્શનઆતુર જીવ.
નિકટ છતાં હજી ગુપ્ત રહીને, ટટળાવો શું કામ,
સતચિત્સ્વરૂપે પ્રકટ થવામાં, શા જેસવા છે દામ;—
મુજ હ-મંદિરમાંહિ ભરાઇ, આપ રહ્યા સંતાઇ,
આપનો આ શો જોરજીવમ,—મને, પેસવા કીધી મતાઇ,—
વૃત્તિતંતુ, સંયમસુરથી, ચિત્તવાદસંગાય,—
મેજવીને ઉભો ઉડાડવા, નગો મારા નાય ! ———
સમીપમાં આગ્યા વિશુ તમને, ઢંદોળું શી પેર;
ના આવી મળવામાં વાળો, કયા જન્મનું વેર ———
સંપત્તિથી રહિત થઇને ભક્તે જણાવ્યો શ્યામ,
આપતણી મુજને ધ્રુજ છે, સંપત્તિનું ન કામ;—
કમલતણી શું શય્યા ત્યજતાં, લાગે આકર્ષે નાય !
અથવા ન ગમે શું ત્યજવો પ્રભુ, નિજ શક્તિનો હાથ; ———
હું નથી કહેતો સઘળું ત્યજને, આવો મારી પાસ,
આપ સમીપે ખેચી લો મને, બાણી દુર્જલ દાસ; ———
એવા તે પ્રભુ ઘોર નિંદમાં, શાથી રહ્યા ભરાઇ,
આ કકળાટ આંગણમાં શુણી, ઉઠો ન એ તો નવાઇ; ———
હું કૃતદ્રને મળવું પડશે, એમ લહી શું આપ,
ગુપ્તપણે બીતર સંતાઇ, જુઓ શું મુજ સંતાપ; ———
આપ પ્રભુ તો સદા સર્વદા, જગત્સમ રહેનાર,
પણ હું જીવ તો અત્તદૃષ્ટિથી, નિર્દિતસમ કહેનાર; ———
કાઇ ઉપાયે હૃદયે પ્રકરી, આપો દર્શન આજ,
નરહરિ તમદર્શનવિશુ મારે, હરામ ખાવું ખાજ; ———

સ્વદોષના જ્ઞાનવાળા સાધકની દોષનિવારણાર્થે દૃષ્ટપ્રતિ કરુણસ્વરે અભ્યર્ચના.

૫૬ ૧૫૩.) કાંઈ દુધ હોયો દિલરંગી, એ લાય.)

મારા નાથ ! ટાળો દોષો.

મુજ કૃતિ સામું ન જોશો,—મારાં

મુજ દોષો ગણતાં પ્રભો ! આખું જીવન જાય,

પણ જે કીધા ને કરું, તે નહિ પૂર્ણ કથાય;—

મુજમાં દોષ ન હોત તો, આપરૂપ હું થાત,

આપથકી લિન્નત્વ એ, દોષ મહા વિખ્યાત;—

ના જાનાનાં જે સ્થળો, તે સ્થળ પહેલો જાણિ,

ડગલે ડગલે ઠોકરો,—ખાઈ, ન પણ પરતાઈ;—

જેમ કેદીથી હાથની, ખેડી ન છોડી શકાય,

મુજથી ટાળ્યા ના ટળે, મારા દોષો જરાય;—

કરોળીયાની જાળથી, માખી ન છૂટી થાય,

દોષથકી હું અધિત છું, સ્વરૂપ ન તેથી છૂટાય;—

જાળે લરાયું માછલું, નારી ના કદિ જાય,

દોષજાળમાં હું ફર્યો, તું કે ત્યાં ન કરાય;—

નેત્રે જળ આંખ્યાં પ્રભો ! વૃત્તિ કરે રદન,

દોષ નહિ મુજ શું ટળે, વ્યર્થ થશે શું જીવન ?—

આપથી દોષો ના ટળે, અન્ય સમર્થ ન કાપ,

વિશ્વવિશે હું ભાળતો, જે મુજ દોષો ધોય;—

કંઈ કંઈનાં પ્રભુ છોડ્યાં, બંધન આપે અપાર,

તેમ આજ હું રંકના દોષ દહો ધરી પ્યાર;—

ચક્ર લઈ નરહરિ પ્રભુ, આવો ગજેન્દ્રપાસ,

દોષગ્રાહથી છે અસ્યો, મુક્ત કરો લહી દાસ;—

વિપયોન્મત્ત મનને ઉપાલંભ.

૫૬ ૧૫૪.

શાથી શાથી શાથી, મન છું, નિત્યે આમ દમે,

ક્યાંથી ક્યાંથી ક્યાંથી, અમતું, અનુચિત માર્ગે ગમે.

નિત્ય કહું છું ટોટી ટોટી, કાં તે ન ધરે કાન,

મુજવિષ્ણુ તુજને કોણ કહેશે, સંભારી લે તુજ જ્ઞાન;

શાથી૦

જે તુજ ઉચ્ચ સ્થિતિ હતી ત્યાંથી, આવી તું પડીયો હેઠ, શાથી૦
 દાસતણે પણ દાસ થયો તું, જે હતો મોટો શેઠ; શાથી૦
 ક્યાં તુજ વાસ્તવ સ્થિતિ ને ક્યાં થઈ, તારી અવનંતિ આજ, શાથી૦
 ડોળ ધરે તોએ મોટો થવાને, નિર્જન ! કંઈ તો લાગ; શાથી૦
 વિવિધ તરંગ નવીન પ્રકટાવી, ઉપજાવે તેમાં મોહ, શાથી૦
 તેની પાછળ મુજને તું બ્રમાવે, એ તે કેવો તારો દ્રોહ; શાથી૦
 દડધૂત થાતો માર્ગમાં જાતાં, તોએ ન આવે સાન. શાથી૦
 જે તે તુજપ્રતિ આંગળી કરી કહે, આ ચાલ્યો નરશ્યાન; શાથી૦
 પ્રાપ્ત ઉચું પદ જોઈ જોડો, ના બચું નીચું મુખ, શાથી૦
 ઉભયથી ભટ થવાથી થયું તુજ, નિરતેજ સરખું મુખ; શાથી૦
 કેવલ વિષયમાં મોહ ધર્પાથી, પતન થયું તુજ આમ, શાથી૦
 એટલું પણ તુજમાં નથી બળ શું, તુજને સતાવે કામ ? શાથી૦
 ધૂળ પડી જાણ તુજ હવતરમાં, જે તું ન ચેતીશ લેશ, શાથી૦
 ધારી વિવેકવિરાગ હવે ત્યજ, કુડા રાગદેવ; શાથી૦
 માન જોયું તે, સત્તા જોઈ, તું થયું નિર્જન તોપ,— શાથી૦
 તોર તારો હજી કાં ન મૂકે, શું, કાંજળથી મુખ ધોય; શાથી૦
 હજી પણ જાવું હોય નીચે તો, ધરજે વિષયમાં રાગ, શાથી૦
 આજ મુખી ક્યાં સદ્વિચારે તેમાં, મૂઝી અરે તે આગ; શાથી૦
 કોણું ત્યાંથી કાપી હવે ઝટ, ઉચ્ચ પદે તું વાધ, શાથી૦
 કાટેલી આ કંથા તારી નરહરિ,—સ્મરણસાથે ઝટ સાંધ; શાથી૦
 અધિક ન જોલાવીશ હવે આ, થોડું કશું ધણું માન, શાથી૦
 નરહરિસ્મરણમાં નિત્ય રહેજે, છોડી વિષયનું ધ્યાન; શાથી૦

ઇષ્ટાનુગ્રહારાદ્વારા અભયપદ પ્રાપ્ત કરનાર ઉપકૃત વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૬૫૫. (મોરી કામનીયાં, તોરે જોરે, એ લય.)

મને અભયવચન દીધું, સદ્ગુરુએ,
 'તું તો મુક્ત સ્વતંત્ર' કીધું, શ્રી ગુરુએ,
 અહો ધન્ય મુજ લાગ્ય થયો, હું સર્વશક્તિથી મુક્ત,
 કાં જે મારા પ્રિયતમ ગુરુએ, કશું જે તું તો મુક્ત; મને૦
 જગમાં એક જ કેવલ ગણાય, હરિ પરમનિર્દોષ,
 તે પદમાંહિ ગુરુએ સ્થાપ્યો, પામ્યો અતિ સંતોષ; મને૦
 પતિતપાવન સહિતો સ્વામિ, પરમાત્મા શું હું જ ?

હા હા સદ્ગુરુ! આપકૃપાથી, પતિનપાવન છું જ;
 મુજને સદ્ગુરુએ આપ્યું પદ, પરમાત્માનું આગ્ર,
 સર્વેલ્લેખિતિ નથી એવી, બન્યો હું તો મહારાગ. મને
 મુજ ઉપાસ્ય ગુરુએ જે કીધું, નથી તે વ્યર્થ થનાર,
 ત્રિભુવનમાં હું જોઈં હવે મને, કોણુ શય કરેનાર; મને
 ગુરુએ અનુગ્રહ કરીને ટાળ્યા, મારા દોષ અમાપ,
 કેસરિ સુચવી નૃસિંહપદમાં, આપ્યો કરી નિષ્પાપ; મને
 જ્ઞાનમત્ત નિર્ભય રહેવાનો, દીધા ગુરુએ બોધ,
 તે હું વિસરી કૃતમ્મ થઉં તો, કરે ગુરુએ દોષ; મને
 નહિ નાથ ! એ બોધ વિસાડે, કદી આપનો લેશ,
 પ્રાણધમ્મી પણ અધિક પ્રિય એ, મુજ દિનકર છે બેશ; મને
 અહો ગુરો ! અતિ કરણા રે' છે, આપનણી નિશદિન,
 વર્ણવી શકવા વાણી સમર્થ ન, છું તમ આગળ દીન; મને
 આપ હોત ના મુજ રક્ષક તો, વયે શી મારી યાત,
 કંઈક કયેશ ને શોકાગ્નિથી નિશદિન હું પીડાત; મને
 ભવે રહેજો શુભ તથાપિ, શુભપણામાં આમ,
 સંભાળી લેજો ગુરુ ! નિત્યે ભૂલીશ ન આપનું નામ; મને

શ્વવિરહ પોમલી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૫૬.

હું તો પ્રેમની પ્યાસી, પ્રીતમના દર્શને આલી,
 દેવા દુઃખ વિરહનું નાથ, એક દિન આપીને તાળી,
 શુભ કંઈ જટ થઈ ગયા, નહિ મર્તિ કરી ભાળી;—
 હું સુંદર મૃદુ અંપાકળી, પ્રિય પ્રાણુ મુજ માળી,
 મુજને સુકાલી મૃદ્ધી, ન સામું—જોયું નિહાળી;—
 કોઈએ મુજ પ્રીતમનો પંથ, જોયો હોય કદી હાલી,
 દર્શાવી અરે કોઈ મેળવો, હું પ્રીતમની બહાલી;—
 મુજ પિયુસમીપ હું કહીશ, આણે ભાળ તમ આલી,
 કહી એમ કરીશ કૃતાર્થ તેને, શ્રમ ન દર્શ શાલી;—
 શોધી દેહ કે કરી તપ, હવે આ શરીર આગાળી,
 કાં તો દેખું છું પિયુ આંખ, કાં તો સ્વરૂપે રહું મહાલી,—
 જાણું ન નાથ થઈ કરણાનિધિ, કાં પળવતા ખાલી,

ત્યજવી મને વમખી થગે, જેને નિજ કહી પાળી,—
 હુ પણ ખરી કે લાવું, પિયુના હાથને ઝાલી,
 રગે હુ રમીશ પિયુસગ થઇને, ઘેવી ને કાની,—
 મે તો પિયુ પાછળ ભટકી, છદ્મી વૃથા ગાળી,
 એક ન હુ તમુ ચમુ લાવુ, અહિયા પકડી વનમાળી,—
 મુખથી હુ રંગી કર મ્હાઇ, માગા નામ પિયુવાળી
 આની અહિ લેમે મને નિજ અકમા ધાની,—

હૃદયમંદિરમાં પ્રત્યક્ષ થવા ઇષ્ટને દીનત્વયુક્ત સ્તુતિ.

૫૬ ૧૫૭. (પિયુષ પીછાનો રે, ધર્મનો પાર એ વધ)

પ્રમુચ્છ ને પધાગે રે, અતરમાલ
 દેવગૃહ ભૂતિરિના, ગન્ય જેમ દેખાય,
 હનમદિર મુજ તમચિના, કેવન આપુ જણાય —
 શ મે પજન્યા આપને, જે ત્યજ હૃદયાવામ,
 આ'યા નાય ! રીસાઈને, માનો મનાવુ ખામ,—
 દોઢ દોષ તો તાતજ ! જેસાડી નિજ અક,
 અપટપણે સમજાવીએ, થનાય તો નિ શક,—
 અક્ષર એક દલ્લાવિના, શુ તરછોડી જાઓ,
 છેક નમેરા કા થતા, કઈક દયા તો ખાઓ —
 અગ્નિ મારી સાલળી, ધાગે જગી તો કાન,
 વિમુખ કરી ના પરહગે, યો પ્રિયતમ ભગવાન !—
 આપ જ છે મારા પતિ, આપ માન ને તાન,
 યાનક કે દાસીતણી, કા ન શુણો જગી વાત,—
 ભને ગયા અઘાપિ પણ, (હવે) આણી દયા દયાગ,
 અમરણ કરી આ ઝુરતા,—જનની તો સલાગ,—
 જલવિણુ સર્પ છવી શકે, યોગી વાયુચિણુ,
 આપ પ્રાણુપતિના ચિના, થઈશ પ્રાણુથી ડીન,—
 રદન કર્યેથી ના વળ્યુ,—જાણી કર પુકાર,
 તે પણ જો ન શુણાય તો, મુજ ભારિ ધિખાર,—
 અધિકારથી અતીત દે સદ્ગુરુ ! આપ ગણાઓ,
 (ત્યા) મુજ સત્તા ન પ્રવેશરા, મુજપ્રતિ આપ તણાઓ,—

આપવિનાનો હું લહી, જે તે કરે ચઢાઇ,
હું દુર્જલ હારીશ તો, શી તમ 'રે'શે વડાઇ;—
આપ કૃપાહીન જાણીને, આ જગના સહિ લોક,
જેમ શવે તેમ જોલતા, પૂરા મારા ભોગ;—
આપ મને ત્યજવા થકી, સહિ સંપત્તિ (આપની) સાથ,—
ચાલી ગઈ મારી પ્રભો, હિભો ખંખેરી હાથ;—
સંપત્તિહીન જાણીને, જે તે મુજમાં દોષ,
સ્થાપે તે હું કેમ સહું, લડવાનું નથી જોસ;—
માટે હાવે હે ગુરો ! આપ જ થાઓ સહાય,
મુજ હૃદયે જે પ્રકટ રો', તો આ દીનત્વ જાય;—
કલેશ તથા બહુ દુઃખથી, હું પીડાઈ અપાર,
'મારો પુત્ર પીડાય છે' એમ લહી કરો બહાર;—
હજતણા કુચા વળ્યા, શિથિલ થયાં મનિમન,
તોપણ નાથ ! થશે નહિ, શું કદી મુજથી પ્રસન્ન ?—
મોમાં તરણું ધાલીને, આવવા છું તૈયાર,
પણ તમને નીરખ્યાવિના, ક્યાં આવું આ વાર;—
જેમ કહો તેમ હું કરું, પણ એા સદ્ગુરુશય !
કંઈક એવી કરણા કરો, (જેથી) તમને ઝટ ભેટાય;—
કરગરવું પણ ક્યાં સુધી, કરગરી આગ્યો અંત,
ધારી હવે તો કંઈ દયા, આવો નૃદરિ ભગવંત !—

અંતિમ આદેશ.

પદ ૧૫૮. (શું દષ્ટિ તને જવા, દુઃખી ધાવા; એ લય.)
સહિ નિજ સ્વરૂપે રામજો, (જો) હિત સમજો.
છે એ જ પરમ પ્રાપ્ત્ય, છે એ અનિમ ગંતવ્ય,
છે એ જ પરમ અનુભવ્ય, ત્યાં રમજો;—
વિધ્યોમાં મનમતિ જાય, ત્યાનું સુખ ના સમજાય,
જો શક્તિ અન્ય સ્થળ ધાય, મન દમજો;—
જવ સ્વરૂપસમીપ જવાય, માર્ગે જે વિદ્ય જણાય,
વિધવિધ કાહિન્ય લહાય, તે ખમજો;—
ધરીને દદ યમનિયમ, કરી શરઉપદિષ્ટ ક્રમ,
પ્રાણને કરવા સંયમ, બહુ ધમજો;—

ટળવા સહિ દોર અપાય, જાણે ઝટ હાસગભાલ્ય,
જોઈ નિમ્ન નરહરિરાય ઝટ નગજો—
પ્રભુ તમને ધાજો સદાય, જોયી ઝટ અગ્નિ લહાય,
અનલ સહજ છૂગી જાય, તેમ ધુમજો,—
સહિ વામી વિધ્નો કનેશ, હરી રહો સ્વરૂપે હમેશ
હે એ અનિમ આદેશ, પ્રભુ ગમજો,—

આરંભક યાચના.

પદ ૧૫૬. હોગી

નૃહરિ ઝે, અનુદન આજ કરજી પ્રસાદે,—
સાધકના સકલ અર્થ સાધે,
આપ પ્રભુપદપ્રાપ્તિઅર્થે, માગ્યો પ્રાપ્ત સાધે,
યત્નવિરોધી આપો સફળતા, અશયવિદ્ય નિવારે,
ધૈર્યહિતસાહ વધારે,—
આપ પ્રભુ નિમ્ન વિઠ્ઠલિસાથે, આ સ્થનમાંહિ પધારે
દર્શન આપી કૃતાર્થ કરીને, દાખરી અતિ ઉપકારે,
સજન કરે અમ જન્મમારે,—
ક્યાય લય વિમેષ રસાગ્રવાદ, વગી નવ વિદ્ય વિદારે,
બ્રહ્મસદનપ્રતિ ગતિ કરારી, મૂર્ખાંશે દારે,
કમનના દન ન્યા હમજે,—
વિનયભોગના તાપથી ઉછરે, આ અચળ ચિત્તપારે
વિદ્યનતા ધરી અહિ તહિ વહેતો, અગ્નિપરમે કરી મારે,
(પત્રી) જામે રગ જોનો ન્યાધે —
ફનનો અનુભવ કરવા ચાતો, આગથી હક અમાધે,
કા જે યત્ન અમે આરબો, ફન દેવાનો તમારો
હવે હે આ યો વારે,—
જનના પ્રનાદમા વહેતો જેમ, દુર્મલ ઘાસનો ચારે,
પ્રમાદી એના સાધકને પણ, કૃપાપ્રનાડે ધારે
વેગથી સત્વર તારે,—
દેનાસગળો સમય જાય છે, નાય ! જરીક વિચારે
દીધુ એગ્લુ દેવુ આપ્યું, એ પ્રભુ નિયમ સભાધે,
આપનો તો શિશુર્ગ આધે —

સાધનોને સિદ્ધ કરાવવા શ્રીઈષ્ટને વિજ્ઞાપિ.

પદ ૧૬૦. (પ્રેમહી ચોળે પૂરા પ્રેમી હીચે, એ લખ.)

સાધનસિદ્ધિ, નાથ કરાવો,
અહમમશુદ્ધિ, સ્વરૂપે કરાવો.
મેળવવા યોગ્ય, આપને જાણ્યા;
વેદ ને અનુભવીએ, તમને વખાણ્યા,
કેડ કસી છે, લેવા લ્હાવો; સાધન૦
અગમ્ય અગોચર અન્યને રહેતા,
અધિકારી પણ, પ્રત્યક્ષ લહેતા,
આશ વસી એ, સફલ તે થાએ; સાધન૦
આપને જોવા, સાધન માંડ્યાં,
ટાળજો આવે, વિદ્ય જે આડાં,
આધા ખસીને, હવે ના જાએ; સાધન૦
રમવા માંડી, સંતાકુકડી,
પણ અમ ઉરમાં, તે થઈ કૂડી,
હાવે હસીને, રમત પતાવો; સાધન૦
શુભપણે તો અમને, ત્યજી ન શક્યા છે,
બીતરમાં તો, આપ વસ્યા છે;
વેગે ધસીને, દષ્ટિએ આવો; સાધન૦
બાલક દીંગતીને રાગ જાણે;
તુચ્છ પ્રયત્ન સર્વ, ઉચ્ચ પ્રમાણે,
તેમાં કરીને, દુઃખી ન બનાવો; સાધન૦
સાધનકેરું નિમિત્ત જો માગો,
દષ્ટિએ યથાશક્તિ, આપનો લાગો,
અમપર વરસીને, વિરહ વિલાવો; સાધન૦
વિયોગ આટલા દિનનો આપેા,
તે બદલે નિત્ય નિજપદ સ્થાપેા,
હૃદય રમીને, (ત્યાં) આપ મુલાવેા; સાધન૦

જીવભાવાપન્ન વૃત્તિપત્નીની સ્વરૂપપતિપ્રાપ્તિ માર્થના.

પદ ૧૬૧. (ગગને તુજ નિલયનમાં વસજો, હે પ્રિયપંખી, એ લખ.)

વરજો ચોરીમાંદિ આવી, મોહન મા.....રો,

મહત્તે મુંદરીને મોઝાની, ચિત્ત હરના.....ગ.	
લગન ગગનમાં છે યવાં, ત્યાં નિત્ય યાતા નાદ,	
દિવ્ય પરિમય ત્યાં વહે, ત્યાં છે મોહક મ્વાદ,	
લગ્નની ચોરી ત્યાં બધાવી;	મોહન૦
ગંગાનદીમાં નાડીશું, કરીશું અમૃતપાન,	
મધુર મુકામળ કમળ છે, આપણું સપ્પારધાન,	
દધશું ત્યાં રમએલ જમાની;	મોહન૦
દેવી બોગો બોગવી, ફરશું મસ્ત કર મ્વાદ,	
આચા હર આનંદના, રંગે જશું યોગાર્ધ,	
મુખપરિમીમા દધશું લાવી;	મોહન૦
મનદર મુરલી છેડજો, સાથે ગાઈશ ગાન,	
કરીશ ક્ષાત્તિક તૃપ્ય હું. તમમાં ખતી શુવનાન,	
રડીશું વિશ્વ સમમ નચારી;	મોહન૦
અનુભવમોજો માણુશું, કરી અરૂપે મંબધ,	
જાનપુત્ર પ્રકટાવતાં, યદ રડીશું અમધ,	
જે ગિયનિ મુખથી કદી ન વધાવી;	મોહન૦
નિજ અવસરપકેમાં, યાતાં યોગાર્ધ,	
અચય ખુમારી પ્રકટજો, અકથ અવધ્ય નિગૂઢ,	
જેની સ્તુતિ ના કોથી યાતી;	મોહન૦
મનગમનાં મુખ બોગવી, યદ્યથ એકાકાર,	
તમમાં હું, હુંમાં તમે, જલ્મમા જલ્મ શમનાર,	
કોને ઉભય ન શકશું ખનારી;	મોહન૦
પરિણામે તો પહોંચશું, હડી શુદ્ધ ત્યાંય,	
અન્યભાવ પામી જતાં, શમશું નિર્ગુણમાંલ,	
અદ્વાત્મકમે ભાન વિજ્ઞાવી;	મોહન૦

શુદ્ધ વિચાર સંચનાર સાધક દુર્લભ છે.

પદ ૧૬૨. (આજે એવો સાધક ક્યાથી, એ લય)

આજે એવો કોણ વિવેકી હિતપ્રદ શુદ્ધ વિચારે, બળ વધારે.
કોષનાં, ઈર્ષ્યાનાં, ચિંતાનાં, બીતિનાં, ખોટા વિચાર વિસારે,—
દોષનાં, મોહનાં, મોહનાં, સ્વાર્થનાં, દ્રોહનાં કોણ નિસારે,—
જે જે પ્રતિક્ષણ બળ નિજકેટ, ખોટા વિચાર વિસારે;—
અમ ધાતુ તથા મનશુદ્ધિ પ્રાણને, દુઃખ વિચાર સંહારે,—

શુદ્ધ વિચાર જે અધમ જીવેને, લાવે આ ભવને કિનારે;—
 દુર્બલ જીવને શિવપદે સઘ, શુદ્ધ વિચાર જ હારે;—
 તત્ત્વવિચાર છે શુદ્ધ વિચારો, વિષયચિંતન સઘ મારે;—
 પ્રેમના, શુભના, દાનના, ધ્યાનના, વિચારો સર્વાર્થ સારે;—
 ભક્તિના, મુક્તિના, જ્ઞાનના, હર્ષના, સુખ અપાવે અત્યારે;—
 વિષ્ણુ હું, શિવ હું બ્રહ્મ હું, આત્મા હું. એવે એ અખંડ ધારે;—
 શુદ્ધ છે મારા ને ઇષ્ટનો હું છું, એવાં કે વેણુ ઉચ્ચારે;—
 નિર્ભય નિશંક સમ્યક્ સ્વરૂપ હું, સહિ કરું ઇષ્ટઆધારે;—
 સર્વજ્ઞ સર્વશક્તિમાન હું છું, જન્મમૃત્યુ નથી મારે;—
 જે જે ઇચ્છું તે મેળવું શેષ ન,—મારામાં ઇચ્છા લગારે;—
 નરહરિસરખા છે આમી મારા પછી, દૈન્યદુઃખો જાણ મારે;—

ચિંતા ત્યજવા જીવને પ્રવોધ.

પદ ૧૬૩. (રે મરી જાવું છે માયા મેલી, એ લય.)

દે જીવ સર્વ તું ચિંતા મેલી,
 અર્થ અહં ધરી ચિંતા સેવ્યે, બુદ્ધિ થઇ તુજ મેલી,—
 ચિંતાતુર થઇ રહેવામાં, ખોઈ આયુષધનથેલી,—
 ચિંતા ધર્યેથી કાંઈ ન રણશે, મળશે ન સુખની અધલી,—
 દુઃખદારિદ્ર ભય આદિ ફળને, ઉપજાવે ચિંતાવેલી,—
 હૃદયવાડીથી કાઢી ચિંતાખરસાણી, વાવ નિર્ભયતાયથેલી,—
 હું ન કરું તો બગડી જશે બધું, મેલી દે ચિંતા એવી થેલી,—
 પ્રભુના ખોળામાં તું ખેલે, ત્યાં રહી નિર્ભયતા રેલી,—
 ચિંતાગ્રુપડી બાળી બાંધ તું, ઉર નિર્ભયતાહવેલી,—
 ધીગો ધણી તુજ નિકટ વસે છે, કાં ન દે ચિંતા ધોકેલી,—
 નિર્ભય પ્રભુપદમાં શમી રહેજે, ચિંતાથી વૃત્તિ સહેલી,—
 ચિંતા ત્યજ સદૃશરને સેવ્યે, મળવી મુક્તિ અતિ સહેલી,—
 સર્વ કાર્ય તુજ સહજ સુધરશે, પ્રભુપદે ચિંતા દષ્ટા ઢેલી,—
 નિશ્ચિંત થઇ પ્રભુશરણે રહે તું, જીત થશે તુજ પહેલી,—
 તુજ નિવામક પ્રભુને જાણીશ, રહીશ અગમ્ય ખેલ ખેલી,—
 ગુરુ ગ્રહી નિર્ભય થાતાં તુજને, દુઃખો કરશે નનિ છેલી,—
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુને ભાવે ભજતાં, કાના થયા નથી બેલી ?—

ઇષ્ટશ્રીનું અપરિમિત વાત્સલ્યનિવેદન.

૫૬ ૧૬૪.

અહાહા ! સદા પ્રભુ પ્રકટ રહો છો,
અમારાં કષ્ટો દહો છો;—

સદા०

અમિત કૃપાદષ્ટિથી અમપ્રતિ, હે શુરુ ! આપ જુઓ છો,
દીન મુખ કરીએ કદી તમપ્રતિ, આંસુ અમારાં લુહો છો,
દોષ અમ ઊરના ધુઓ છો;—

દોષ છતાં નિજ તમને કહીએ, કદુ વચનો તે સહો છો,
આપનો જોષ વિસારીએ તોપણ, ઊર નવ આપ લહો છો,
દયાલુ એવા તમે છો;—

જેમ જેમ તમને વિસરીએ તેમ, અમને અધિક ચહો છો,
હાથે કરીને દ્રહમાં પડીએ, આવી ત્યાં હાથ ગ્રહો છો,
ત્યાં ત્યાં નિત્ય નિકટ જ હો છો;—

અનુચિત પથે પળીએ તોપણ, રક્ષવા પાછળ વહો છો,
શિક્ષા દઈ કે ક્રોધ કરીને, અક્ષર એક ન કહો છો,
ન કદીએ જરીએ દમો છો;—

અનંત ઉપકારો ક્યાં રમરીએ, જે કીધા ને કરો છો,
જોઈએ તેથી પણ અધિકું દઈ, અનુગ્રહ આણી વરો છો,
કૃતઘ્નને આપ રમરો છો;—

પામર વિપત્તિસરખા શુવ આ, તેની સમીપે વસો છો,
આશ્રય આપનો યાચે ન તોપણ, તદર્થ કેડ કરો છો,
કદી ના અમને કરો છો;—

સહજ પ્રયત્ન કદી કરીએ તો, દઈ ફલ અધિક હસો છો,
અમો ન આવીએ આપપ્રતિ પણ અમપ્રતિ આપ ધસો છો,
હૃદયનું તિમિર ભુસો છો;—

ગુણગુણવાદ પ્રભુના ગાવા, આજ સમય આપો છો,
પ્રમાદી થઈ તે વ્યર્થે વીતાવીએ, તોપણ ના શાપો છો,
હૃદય ઉલટા આપો છો;—

યોગ ભોગ ને મોક્ષ અનવધિ, જે જોઈએ તે દો છો,
તાપ ત્રિવિધ ને વિઘ્ન અમારાં, આપ સદા હરી લો છો,
નૃહરિ આપ ધન્ય અહો ! છો;—

શ્રદ્ધાન્વિતને સર્વ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.

પદ ૧૬૫.

અંતરમાં જેને શ્યામ સાચો, તેને ન ઉતી આંચો,
આ વિશ્વે કદી આવતી,
અંતરથી જેનો ભાવ કાચો, તેને જ ન્યાં ત્યાં ધાંચો,
આ વિશ્વમાં ફસાવતી;

મુજમાં વિરાજે નિકટતમ, મુજ હિતસ્વરૂપ આત્મા સદા,
ઊર ધારી એ નિશ્ચય વહે, વિશ્વે ન પામે આપણ;
હું લિન્ન છું આત્માયત્રી, સંશય ઊરે એવો ધરે,
તે પામતો જ વિનાશ પરિણામે નહિ ઝટ ઉદ્ધરે,
સંશય, હિતપ્રાપ્તિમાંહી ખાંચો, શાસ્ત્રો પુરાણ વાંચો,
એ શાખ શ્રુતિ પુરાવતી;—

ઐહિક આમુઘ્મિક વિભવ જે જોઈએ જે જે કાણે,
વિણવિણ્યે આપે સતત, ચિંતા હવે શી આપણે;
સાવધ રહી કાણુ કાણુ પ્રભુ, મુજ હિન્તતિને સાધતા;
સન્માર્ગમાંહિ રથાપીને વળી મુજસ્વરૂપે સાધતા.
એવા સન્નિશ્ચયમાં રાચો, સંશયને દધ તમાચો,
તો પીડ કદી નાંવતી;—

હું પુત્ર છું એ પ્રભુતણે, હું શિષ્ય છું પણુ તેમનો,
કટો ધરી ઊર વહેમનો, કેમ દ્રોહી થઈ હું એમનો.
જે સુદમ આત્મસ્વરૂપ આ સહિ વિશ્વમાં વ્યાપી રહ્યું,
તે સ્વરૂપ કેડે રથૂલરૂપે, અભિવ્યક્ત આ પુતળું થયું,
નિશ્ચય ધરી એ હર્ષે નાચો, સુધર્યો બધા સાંચો,
લો તૃપ્તિ મન ભાવતી;—

સાધકનું સાધકત્વ સાધનોને સાધવામાં જ છે.

પદ ૧૬૬. (હે મન તું હરિને સંભારને, એ લય.)

સાધન સાધુ ! સંભારજે, દર્શિ જરી ન વિસારી;
સાધન વિસરી જતાં તું તો, જઘશ સધળું હારી, સાધન૦
સાધન કરવામાં રહી, તુજ સાધુતાપદવી,
સાધનમાંથી ટળી જતાં, સાધુતા તુંમાં ન થવી; સાધન૦

જે જે સત્તા આ વિશ્વમા, મહાનગવતી કહાવે,	
તે નિજ સાધનમગધખી, ઉરમા બળ લાવે,	સાધન૦
યમનિરમાદિ સાધીને, ચિત્તદૃતિ રાધી,	
સયમમાહિ પ્રવેશજે, ટાળી લક્ષ વિગેધી,	સાધન૦
ગુરુઉપદિષ્ટ જે સાધનો, તે જ સર્પાર્થ સાધે,	
અધિક અધિક સુખ આપતા, અધિક અધિક આરાધ્યે,	સાધન૦
સાધન ડગ સેવવા, તને દેહ છે આપો,	
તેથી વિષયસુખ ભાગી, બહાર ઉત્તમ ન પાપો	સાધન૦
નિષય રજા જે આ વિશ્વમા, નથી તારે કાજે,	
નિર્વિષય આનંદ જે, તે જ ગ્રહી સુખી થાજે,	સાધન૦
વૃક્ષઉપર પુષ્પ શોભતુ, તેણે શોભ ન નીચે,	
સાધનસ્થિતિમા તુ શોભતો, તેવો શોભે ન બીજે,	સાધન૦
હિમગિરિશિખરનિવાસિ ! તુ, આવ હેઠે ન પાછો,	
યત્નથી ઉચે વાધજે, નીચે માન ન ઝાઝો,	સાધન૦
વિષયસુખો સુખશિખર ના, એ તો નિકૃષ્ટ ભૂમિ,	
તેમા ન પાડો આવતો, વિચારીતમા ધુમી,	સાધન૦
વિવિધ નિષય લયચાનતા, તુજપ્રતિ છે આવે,	
કેક કસી તુ બેસજે, ભેજે જરી ન હકાવે	સાધન૦
રડા હુ ગર દૂરથી, વિષયો પણ તેના,	
દૂર રહે ડગ ભાસતા, તેને પ્રીતે ન લેના,	સાધન૦
સાધનમગધી જે આવતુ, સુખ વિષયાતીત,	
તે જ સાચુ શાશ્વત ગણી, લેવા ધારજે પ્રીત	સાધન૦
જગના જન દુખ ભોગરે તેણે કારણ એ છે,	
સુખને દેનારા ડગ, સાધન ક્યા સાધે છે,	સાધન૦
સાધન સાચા સાધના, કાણુ દુખી થયુ છે	
તૃપ્તિસુધી પીતા જળ જતાં, કાણુ તરતયુ રહ્યુ છે	સાધન૦
અધિક ન કહેવું ભેદએ, તુ તો સાધક કહાવે	
સાધન સાધે ન સાધકો, (તે) નર થઈ જ્ઞાન ધારે	સાધન૦
વિષય કરી વીરા વેગજા, આરી સાધનરણમા,	
નિગ્રય અનુભવી પામજે, સુખ અનિયમ કાણુમા,	સાધન૦
સાધનમાત્રમા શ્રેષ્ઠ જે, એણે સાધન એ,—	
તત્ત્વવિચાર તે સાધજે, કરી દ્વૈતવિવેક,	સાધન૦
તુ તુ તે જેમા નથી, એવો તત્ત્વાભ્યાસ,	

ગિર મતિ કરીને સાધજે, હણુવા બ્રમનો ભાસ, સાધન૦
તત્ત્વવિચારની દૃઢપણે, થાતા ઉરમા અધીતિ,
ઉપેન્દ્ર સચ્ચિત્ત સ્વરૂપની, જ્યા ત્યા થાશે પ્રતીતિ, સાધન૦

भक्तिनी परिणामअवस्थाना उद्गार.

૫૬ ૧૬૭.

ભક્તિનુ મને લાગ્યુ તાન, લાગ્યુ તાન, લાગ્યુ તાન કે,
જુલુ હુ જેથી દસ્યભાન, દસ્યભાન, દસ્યભાન કે
જેને વખાણે શાસ્ત્રો, અનુભની ભક્તજનો,
ગાય જેને યોગી પતિ બુદ્ધિમાન, બુદ્ધિમાન, બુદ્ધિમાન કે,—
જે રે ભક્તિથી થયા, અધમ અગમ્ય જનો,
જેને સંજ્યે મળે સાચું બ્રહ્મજ્ઞાન, બ્રહ્મજ્ઞાન, બ્રહ્મજ્ઞાન કે,—
સર્વતી ત્યજ આસક્તિ, ખારી મે પ્રભુની ભક્તિ,
પ્રભુ જેના હૃદયમા ધર્યું ધ્યાન, ધર્યું ધ્યાન, ધર્યું ધ્યાન કે,—
ભક્તિવશ થઇ પ્રભુ, હૃદયે પ્રકટ થયા,
પ્રભુ હવે દેખુ હુ તો સ્થાને સ્થાન, સ્થાને સ્થાન, સ્થાને સ્થાન કે,—
પ્રેમને મે ભક્તિ જાણી, પ્રેમે વશ ચક્રપાણિ,
પ્રેમમદ્દ થઇ રહ્યા ભગવાન, ભગવાન, ભગવાન કે,—
જેને વશ થવા ઇચ્છું, તે તો મારે વશ થયા,
જેને ગાઉ તે તો કહે મારે ગાન, માઝ ગાન, માઝ ગાન કે,—
જેને શિવ બ્રહ્મા વિગ્ન, —સરખા સમાન દીયે,
તેહ નિજ ગણી મને આપે માન, આપે માન, આપે માન કે,—
યાચક હુ હવે તેને, પ્રભુએ સ્વશક્તિ આપી,
સમર્થ ક્યો સઉને દેવા દાન, દેવા દાન દેવા દાન કે,—
અપશક્ત અપક્ષ હુ, પ્રભુને ભજને થયો,
સર્વવિદ્ અને સર્વશક્તિમાન, શક્તિમાન, શક્તિમાન કે,—
ભક્તિથી હુ સર્વ રજ્યો, ભક્તિથી પ્રભુમા ભજ્યો,
માને જયકાર જનાં ત્યાં શુભ કાન, શુભ કાન, શુભ કાન કે,—
નૃહરિપ્રભુભક્તિથી, મેળવી આ સર્વ શક્તિ,
હન્દિસ બન્યો, મની હવશ્ચાન, હવશ્ચાન, હવશ્ચાન કે,—

સર્વાર્થપ્રદ દ્રષ્ટને નિરંતર સંમીપ જાળી શોકમયને ત્યજવો એ જ યોગ્ય છે.

૫૬ ૧૬૮. (મુનીનિ સધળી છોડી દધને, એ લય.)

સર્વાર્થપ્રદદ્રષ્ટમીપે વમીને, વીરા ! કાં થાઓ ઉદાસ.
 ભાવથી યાચશે આપશે તે એ, અચલ ધરો વિશ્વાસ.
 જગમાં દુષ્ટજનોતણો, પ્રભુ ચલવે વ્યવહાર,
 તો તમ સરખાનો પછી, કાં ન ઉપાડે ભાર;
 ચિંતા મુટી ત્યજી અન્યની દીનતા, થાઓ પ્રભુના દાસ,
 કોટી કામો મુટી ધાગે સવેળા, તમ અર્થે પ્રભુ ખાસ; સર્વાર્થપ્રદ
 મુદ્ધ અધ વળી બધિરને, આપે પ્રભુ વિશુદ્ધાથ,
 અશક્તને પણ પાળતા, એ વિશ્વંભર નાથ.
 દેવોને અમૃત, મનુષ્યોને અન્ન, આપે પરુને ઘાસ,
 તો પછી તમને ન દેશે એવો, આણો કાં હૃદયે ક્યાસ; સર્વાર્થપ્રદ
 અગ્નિમિલાદિ પાપીને, પણ ઉદ્ધારે ધીર,
 તમને કાં નહિ તારશે, ધરતાં ચરણે શીપ.
 જાણો જે પાપી અને પુણ્યવાનતા સદાયક છે અવિનાશ,
 અધમઉદ્ધારક, સર્વાર્થસાધક, નાથ ન કરશે નિરાશ, સર્વાર્થપ્રદ
 ધનવૈભવ ને ધીર્તિ કે, માગો વિપવિલાસ,
 અથવા જે જે હૃદયશે, પ્રભુ પૂરશે આશ.
 નિજપદ માગતાં આપી દે એવો, જેનો ઉદાર અભ્યાસ,
 સીધાં લહી તેવા ઇષ્ટ પ્રસન્ન રો', ના બનો નાસીપાસ, સર્વાર્થપ્રદ
 પિતાપુત્ર બંધુ તથા, સાચા મિત્રસમાન,
 ચાકરસરખા પણ થશે, તમ અર્થે ભગવાન.
 આવા દ્યાનિધિકેરી છે સન્નિધિ, શો પછી તમને ત્રાસ,
 શું થશે માઠું એ છોડી વિચારને, પામો ઉરે ઉત્લાસ; સર્વાર્થપ્રદ
 રેતીમાં પણ ચલવશે, નાવિક એ તમ નાવ,
 નિજ પીઠઉપર સાંખશે, તમપ્રતિના એ ધાવ.
 સંશય ભાગીને, શ્રદ્ધા ન ત્યાગીને, જેજે હૃદયઅનાસ,
 માગ્યું દેતા એવા, દાતા રહે ત્યાં, દાખવી પૂર્ણ પ્રકાશ; સર્વાર્થપ્રદ
 મજે ન માગ્યું જે કદી, તો શ્રદ્ધાની ક્યાસ,
 છે શ્રદ્ધા તો જાણવું, ન્યૂન ધૈર્યબલ ખાસ.

ધર્મને ધારીને, અદ્વા વધારીને, રટજો શ્રાસોશ્વાસ,
દેવને દુર્લભ નરહરિ લહેજો, પ્રકટ સદા તમ પાસ; સર્વાર્થપ્રદ૦

સ્વરૂપસાક્ષાત્કારવાન્ વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૬૬. (મીરાંને પૂર્વ જન્મની પ્રીત રે, એ લય.)
રે, હૃદયમાં ઉદય થયો છે સ્વપ્રકાશ રે, થયાં છે અત્તાનઆવરણો
વિનાશ રે, આત્મજ્યોતિ નિહાળી.
ઘટમાં ભાળ્યો વ્યાપક અવિનાશ રે, છુટ્યા જન્મમૃત્યુકેરા પાશ રે, આત્મ૦
હું તું તે એ કરી હનો, બેદતણો જે ભાસ;
હુંમાં તે સઘળો શયો, સઘળું નાણું છે સ્વરૂપવિભાસ રે; આત્મ૦
જાગી જોયું અંતરે, નાંખી દષ્ટિ બાહ્ય,
અંતર બાહ્ય સકળ રથજો, એક ચિન્માત્ર આત્મા લહાય રે; આત્મ૦
જ્ઞાનિરુદ્ધિ દોષ એ, હવે નથી મુજ માંહ્ય,
અગર અજન્મા અમર હું, હુંજ અદ્વય અનંત અમાયેરે; આત્મ૦
મુજને અધિત્રય નથી, મુજમાં નથી ત્રણ ગુણ;
દેશકાલવસ્તુ નથી, હું તો પ્રયત્ન સાક્ષી નિર્ગુણ રે; આત્મ૦
મુજને વિધવિધ રૂપમાં, પ્રકટ થતો હું જાઉં,
હું મુજ સાથે ખેલતો, મુજને પામું, હું મુજને જોઉં રે; આત્મ૦
સ્વસંવેષ અનુભવ લડી, થયો અનુભવી રૂપ,
જોયું જાણવું શમી ગયું, હુંમાં જોયું હું, હુંમાં થાતો સુખ રે; આત્મ૦

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૧૬૭. (દરદય જોડી પ્રભુ પુલકિત હૃદયે, એ લય.)
શાંતિપ્રગાતા, હે દીનબંધા ! આપનો જ્યજ્યકાર,
અચરણઅચરણ ! સદૃશ સાધકના, આપ જ પ્રાણાધાર;—
રક્ષક લડી પ્રયત્ન આપને, કરીએ હર્ષતણા પોકાર,
એ સમ શ્રીજી કોઈ નિમિત્તે, હર્ષ ન ઉપજનાર;—
કૃતાર્થ આજ થયા કરી દર્શન, ધન્ય થયા આજે અવનાર,
કોટિ જન્મનાં પુણ્યો પ્રકટયાં, તરી ઉતર્યાં સંસાર;—
રક્તું યાચવાસરખું શું ન્યાં, લડીએ આપની કૃપા અપાર,
યાચકપણું યાચકનું આપે, આજ કૃપું સંહાર;—
પ્રભુને રમરતા જન્મમાં જે જે, તેને તે ન દી ત્યજનાર,

આદિઅનાદિ એ નિશ્ચયને, અનુભવીએ આ વાર;—
 ખોટા કાચતણે કટકો પણ, સૂર્યપ્રકાશે ઝગઝગનાર,
 ચનાં પરાવર્તન બીજપર, તે પણ પ્રકાશનાર;—
 આપકૃપાથી તેમ અમે સહિ, આપસમાન થયા સુખસાર,
 અમ સરખાનો આગ્રય લે, તે પણ તમસમ થાનાર;—
 લૌકિકમાં જેમ સત્તાધીશના, એવક પ્રતાપ દાખવનાર,
 આપકૃપાથી આપ થકી પણ, અધિક અમે બનનાર;—
 આપઅનુગ્રહ શું નથી કરતો, જડને ચેતનરૂપ કરનાર,
 એ અનુગ્રહને પામી હાલે, અમે ન લય ધરનાર;
 આપ શુણે ગાવાવિણ અમને, નથી કર્તવ્ય હવે તકલાર,
 હરતાં કરતાં હરવડી રમરતાં, તમપદમાં રામનાર;—
 વાણી વદજ્ઞે આપ શુણેને, દર્શન નેત્ર કરો સાકાર,
 ચિત્ત ચિંતજ્ઞે સંતન આપનું, સ્વરૂપ નિરાકાર;—
 આપનિમિત્તે ભયે થાઓ આ, શરીરવિયે પ્રભુ ધાવ હત્તર,
 અથવા આપતણીં ઇચ્છાથી, ભલે ટકો યુગ ચાર;—
 મન બુદ્ધિ ને ઇન્દ્રિયવૃત્તિ, તમવિણ ગ્રન્થ બુઝો વ્યવહાર,
 પુત્ર કલત્ર વિભવ ધન આદિ, તમ સમીપે નિઃસાર;—
 દેવાને દદાંત અન્યને, નાંખો અગ્નિતણે સંભાર^૧,
 અથવા વહેરો આ મરતકને, મૂકી કરવતધાર;—
 કસોટી-કોટિ કરો તોએ પણ, આપ ચરણથી નથી ચળનાર,
 સાધકપતંગપાંખોપીખો, પણ તમમાં બળનાર;—
 ભલે દેશને કાજે પ્રેરો, શસ્ત્ર દઇને રણમોઝાર,
 ડગલું પણ પાછા કેમ હરીએ, ન્યાં છે આપની વહાર;—
 અમદ્વારા જે કરવા ધારો, તે કરવાને અમે તૈયાર,
 પાકી પાની કરીને શાને, બનવું પડે ગમાર;—
 આપતણે વશ ક્રેવસાધક, આપ અમારા હૈયાહાર,
 વક્રદષ્ટિ પણ કરવા અમપ્રતિ, મૃધુના શા ભાર;—
 કદ નદ કરજો ભારતનું, ઇષ્ટ આપ દુઃખો દળનાર,
 જ્ઞાન લક્ષ્મી યશ સ્વાતંત્ર્યેથી, રહો પૂર્ણ નરનાર;—
 પરિણામે પ્રભુ એ જ ચાચીયે, સુખનો પ્રસરો પારાવાર,
 પ્રાણિમાત્રનું નૃહરિ કરો હિત, એ અંતિમ ઉચ્ચાર;—

આવાહન તથા સ્તુતિ.

પદ ૧૭૧. (જગન્નાથ કૃપત પત રાખી; એ લય.)
નૃસિંહેશ ! જય જય અવિનાશી, સુખરાશિ,

જીવત્રાતા, જનિમૃત હરનારો,

હરિહર ! જનિમૃત હરનારા;

જીવાત્મા પરમાત્મા આપ જ; આ.....

ઘટ ઘટ વ્યાપી સાધકહૃદયે રમનારા,

હરિહર હૃદયે રમનારા,—

પ્રકટ આજ સહિ નિકટ થઈને,

દસ્ત મસ્તકે સ્થાપી દધને,

પ્રસન્નવદને આવો ચહીને,

મૃતિપચ્ચતુર્થ નિમિત્ત લહીને,

માત્ર પ્રેમને વરનારા.

હરિહર ! પ્રેમને વરનારા;—

ધ્યેય પ્રેય પ્રિયતમ સાધકના, આ.....

સહજ પ્રયત્ને સહિપર પ્રસન્ન રહેનારા,—

હરિહર ! પ્રસન્ન રહેનારા,—

(જો) દુર્લાભ ઋષિમુનિ દેવ સકલને,

(કાઠ) પાર પામે નવ આપ અઠલને,

પણ પ્રકટો સાધક દુર્જલને,

થવા સર્વનાં જીવન સદ્ગતને,

(જોને) નિજજન કહેનારા,

હરિહર ! નિજજન કહેનારા,—

દુઃસ્વનિવૃત્તિઅર્થે શું કરવું ?

પદ ૧૭૨.

કાઠ શુભ સરેકારી, ધારો આ સુવિચારને રે,

અતિ સુખ સાર, દુઃખ હરનાર, જીવન્મુક્તિને દેનાર,

જગમાં છે પ્રાપ્તવ્ય, સત્ય પ્રભુપદ પામવું,

જો વિષુ નથી અનુભવ્ય, અચલ સુખને આપવું;

તે અર્થે જ પ્રયત્ન, સાધો જે તે સદ્ગત છે,

એ વિષુ વિધવિધ રત્ન, કાચપટ્ટી પણ અધમ છે;

કાઠ

કાઠ

કાઠ

તે મેળવવા કાગ ઉપાય જો ના આદ્યો,	
મહા વિભવ કે રાજ, પામ્યા તેથી અધિક શું !	કાઈં
પ્રભુપ્રાપ્તિવિષ્ણુ કાંઈ, સાચું સુખ ના આપતું,	
જલને છલુતાં ક્યાંહિ, નવનીન નીકળ્યું છે શુર્ય ?	કાઈં
કરવા પ્રભુ પ્રત્યક્ષ, પ્રમત્ત પ્રપત્ને વાધજો,	
લહેશે નિજ સમક્ષ, ત્રિભુવનના પતિ શ્રીપતિ,	કાઈં
યજ્ઞને સાધક ધીર, પાછા પડે ન પત્નથી,	
શું રહેશે તમ હીર, જો ડગીયા નિજ ધર્મથી,	કાઈં
છાંડે સહિ વ્યવહાર, કરે વિપત્તને વેગળા,	
ત્યજો જગતનો પ્યાર, છોડે મમત્વ સર્વથી,	કાઈં
કરશે ના કશું અન્ય, છાંડે વાતો મુખતણી,	
જોવા પ્રભુ અનન્ય, કસો કટિ આગ્રહ ધરી,	કાઈં
કરતાં શુભ પ્રયાસ, ભજે શરીર પણ પડી જતું,	
વિધવિધ દુઃખના ભાસ, જણાય પણ ડગલું નહિ,	કાઈં
હામ ન હારે વીર, ચિત્તવૃત્તિને સ્થિર કરી,	
ઘિતરો હૃન્મદિર, ઇંદ્ર જાપને જાપતા,	કાઈં
કોસાતીત સ્વરૂપ, નરહરિ પ્રભુનું અંતમાં,	
ભાજો સરૂપ અરૂપ, પછી ન રહે કાંઈ ભાળવું,	કાઈં

અનાહતધ્વનિશ્રવણસમયના વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૭૩. (દાણા માગે રે, એ લય,)

હાં રે હું તો જાગી રે, હું તો જાગી.
 હાં રે હૃદયવાટિકામાં વાંસલડી વાગી રે;—
 હાં રે જોયું આમતેમ પહેલાં મેં જાગી,
 હાં રે દિવ્ય નાદની ન ભાળ પ્રથમ લાગી રે;—
 હાં રે ધ્વનિ ક્યાંથી આગ્યો તે મેં ન સીધો,
 હાં રે દૂર છતાં મારો અણુઅણુ વિધ્યો રે;—
 હાં રે મેં તો જાગ્યો એ કૃષ્ણ કુંવર કહાનો,
 હાં રે ગાંડીચેલી કરે ગોપી, છતાં નાનો રે;—
 હાં રે હું તો નાદમાંહિ મારું ભાન જૂલી,
 હાં રે હું તો મુરલીના ધ્વનિમાં રહી ફૂલી રે;—
 હાં રે કાળા કાઢકેરી વાંસળી છે તો,
 હાં રે તોએ અચરજ પમાડે અનિ એ તો રે;—

હાં રે મને મુરલીએ પરવશ કીધી,
 હાં રે જાણે અધર આકારો મને લીધી રે;—
 હાં રે જાણે સુખના સાગરમાંદિ ખેલું,
 હાં રે કૃષ્ણજંસીએ કીધું મન ઇલું રે;—
 હાં રે મોટા મોટા ઋષિમુનિયોગી,
 હાં રે પરમહંસ પણ જંસીનાદભોગી રે;—
 હાં રે પીંચપાનથકી લાગે અધિક મીઠી,
 હાં રે ધરે જોઈ પણ થાય ના અછડી રે;—
 હાં રે જ્યેષ્ઠ જ્ઞાવરી જની મેં ચારે પાસે,
 હાં રે કપડી કૃષ્ણ દૂર ઉભો ઉભો હાસે રે;—
 હાં રે મને અંતરઉમળકો અતિ આજ્યો,
 હાં રે કાદિ કામજ્યો કૃષ્ણ મને ભાજ્યો રે;—
 હાં રે હું તો દોડીને ભેટી તેના અંગે,
 હાં રે મને રાસમાં રમાડી તેણે રંગે રે;—
 હાં રે હું તો મહાહું સયોગના આનંદે,
 હાં રે હું તો ફસાઈ ગઈ પ્રેમીના ફંદે રે;—
 હાં રે કૃષ્ણ કૃષ્ણ કે'તાં મસ્તીમાં હું આવી,
 હાં રે તે જ ક્ષણે કૃષ્ણે કૃષ્ણમાં શમાવી રે;—

તપશ્ચર્યા સાધવાની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૭૪. (પ્રતિજ્ઞા આજ મેં ધારી, એ લખ.)

તપશ્ચર્યા આજ હું સાધું, અંતરજાલ ઇટ આરાધું રે.

પૂર્ણ એવો નરદેહ આ પામી, કીધું ન તપ કરી ઉત્ર,

ધિક્ક જીવું પીધું ને ખાધું;

તપશ્ચર્યાં

મુલસરીખા બાલકે કીધા, ઇશને નિજ અધીન,

હું પણ નાતો નાથથી બાધું;

તપશ્ચર્યાં

ધરણી ધ્રુવજીવું ને બ્રાણ સ્તંભજીવું, ડોઝાજીવું દશ દિક્ષિપાળ,

દુષ્ટોથી નહિ જે ખમાજીવું;

તપશ્ચર્યાં

ઈદ્રાદિ દેવોમાં આણ વર્તાજીવું, કંપાજીવું હું બ્રહ્માંડ,

સાચું આજ ઇશત્વ લાધું,

તપશ્ચર્યાં

શેષ ચળાજીવું, સિંધુ ખલજાજીવું, મુગ્ધજીવું સૌદે લોક,

ધરું કરે ખર્જું, ન કાવું;

તપશ્ચર્યાં

પાપી અસુગેને બીતિ પમાડું, સંતત સેવી પ્રથન,

કરું ચિત્ત હરિગુણ ગાતું;	તપશ્વર્ધાં
અચલ આસન કરી જેમું નિશ્ચયથી, લેશ કયું ન કો કાળ,	
મનપ્રાણ ધૃષ્ટી સાધું;	તપશ્વર્ધાં
પ્રમાદઆલસ્ય અળગાં કરીને, દૃઢતાથી સાધું નિરોધ,	
મોહાદિને ઉરમાંથી બાધું;	તપશ્વર્ધાં
આધારચક્રથી આરંભીને કરું બિંદુ પ્રદેશે પ્રયાણ,	
બહારન્નપર્યંત વાધું;	તપશ્વર્ધાં
વિકલ ન થાઉં નિહાળીને વિદ્યા, આણી અધિક ઉત્સાહ,	
અહું તપનું ફલ સ્વાદુ;	તપશ્વર્ધાં
જયજયકાર જમાવું દશેદિશ, આણું અનુને પ્રત્યક્ષ,	
નિહાળી નૃહરિ બનું સાધું;	તપશ્વર્ધાં
નરહરિસદ્ગુરુકરણથી એવું, યત્ન અતુલ હું આજ,	
ન કાર્ય કહિન, એ સાદું;	તપશ્વર્ધાં

સદ્ગુરુના શરણને પ્રાપ્ત કરનારને જ યથાર્થ જ્ઞાન થાય છે.

પદ ૧૭૫. (કોઇ સંત વિરલે જાણીયું રે, એ લય.)

કોઇ ગુરુગમી વિરલે જાણીયું રે, જેને જાણે ન મોટા જ્ઞાનીયું જી.
 ગુરુગમી જન તો સધળું દેખે, મિથ્યા જ્ઞાની કાણીયું રે, ભાઈ,—
 નિજમતિનો જ્ઞાની ફેરવતો, જનમમરણની ધાણીયું રે;—
 ગુરુઆશ્રિતનું નાવ ભવેથી, ગુરુએ હાથે તાણીયું રે;—
 જ્ઞાની મુખથી વાતો કરતા, ગુરુગમે અંતર માણીયું રે,—
 શાસ્ત્રતણા મર્મો તવ સૂઝે, (જન) જણાવે ગુરુ એધાણીયું રે;—
 આપજ્ઞાનીને કાંઈ ન સૂઝે, કોણ દાસી કોણ રાણીયું રે,—
 તેથી મોટા ઋષિમુનિએ પણ, ગુરુશરણું જ વખાણીયું રે;—
 ભેદ અટપટા કહે ગુરુ તે, જાણે ન પામર પ્રાણીયું રે;—
 ગુરુગમી જન પકવાન જમે ને, બીજા ફકિ ધાણીયું રે;—
 નિર્ભય ને નિઃશંક રહે જે, ગુરુની શુણ્વતો વાણીયું રે;—
 શાંતિ તૃપ્તિ અખંડ લે જોણે, તનમન ગુરુપ્રતિ આણીયું રે,—
 અભિમાન ત્યજી ગુરુશરણે રહો, કહેતી મનિ શાણીયું રે,—
 ઉપેન્દ્ર ગુરુપદં સેવે તે જન, કરતા સાચી કમાણીયું રે,—

દિવ્યનાદશ્રવણ.

પદ ૧૭૬. (એક સાંજને સમે ઉભી અટારી, એ લય.)

શ્યામમુંદર પધારે ધારે ધીરે,

કૃષ્ણ કાલિંદીતણા સુરમ્ય તીરે;

સાંજને સમે મધુર મુરલી છેડે,

વાટ જોતી ગોપીઓને નિકટ તેડે;

શ્યામ૦

શુણી ધ્વનિ તે સાવધ થાય, દિશા સાધીને તે પ્રિતિ જાય,

જાણે યમુનાને તટ હશે, ત્યાં જઈ જોઈ હરિને હશે,

મેઘ ગગનમાં ગાછ રહ્યો, યમુનાતટ પણ શ્યામ જ થયો,

તે મધ્યે ધનશ્યામસ્વરૂપ, જોતાં ગોપી થયાં તદ્દપ.

સાન કરી શ્યામે પછી, શુણો બંસી રહી દૂર,

એમ વદી ઝાળે ધરી, કાઢ્યો સુર મધુર;

નાદ અનુપમ પ્રકટતાં, યમુના થઈ ગઈ સ્થિર,

જલચર પ્રાણી સ્થિર થયાં, ભૂંલી ગયો સમીર;

શ્યામ૦

પશુપક્ષી જડજેવાં થયાં, સ્પંદરહિત વૃક્ષો સ્થિર થયાં,

સર્વ બૂલ્યા નિજ ગતિનું જાન, સહિનું લાગ્યું મુરલીમાં તાન,

ગોપી જડવત્ થઈ રહ્યાં, બૂલ્યાં જગતનું જાન,

આકાશે અટકી પડ્યાં, દેવતાં વૈમાન.

૬૭૬
૧૦

લોકાંતરમાં પ્રસરીયો, જ્યાં જ્યાં બંસીનાદ,

ત્યાં પણ સ્તબ્ધ બન્યું બધું, સહિને લાગ્યો સ્વાદ,

શ્યામ૦

નાદમહિં ગોપીસમુદાય, રસશૃંગારે ભીંજ્યાં ત્યાંય,

લકતજનો ભક્તિરસમાંલ્ય, શુણતાં સ્વર આ લીન જ થાય.

ગિરિગર્જરમાં યોગીએ, શુણીયો જે કાણુ નાદ,

યોગાનંદ અનુભવ્યો, પ્રકટ્યો હિર પ્રસાદ.

અકલ એલ કૃષ્ણે કર્યો, કાણુમાં લડી નિજ ધર્મ,

કૃષ્ણકૃપાપાત્રે લલ્યો, એનો સધજો ભર્મ.

દ્રષ્ટદર્શનકાલે હર્ષિત વૃત્તિનાં વચનો.

પદ ૧૭૭. (પ્રભુ શિર ગાળે છે, એ લય.)

એ નાથ આવે છે, મારા જીવનતાણા આધાર, એ નાથ૦

લવાટવીના રક્ષક મારા, જન્મોજન્મનાં સાથ,

દુઃખસમાના સાતિદાતા, જેનો મલ્લો મેં હાથ;

એ૦

કાણુ કાણુ ઠોકી પીઠ વદે, દે-ધૈર્ય અનેક પ્રસંગ,
 નિશદિન કહે ઉત્સાહવચનને, બેસાડી ઉત્સંગ; એ૦
 વિણુઅધિકાર વિચાર્યે સધળી, પૂરે મારી આડ,
 દોષ વિસારી મારા સધળા, નિજથી લગાવે લાડ; એ૦
 વિધવિધ આપે જોધ તથાપિ, તે ન શુભું હું અસ,
 ઉન્મતાવરથામાં મહાલું, મુજ સમ કોણુ કૃતમ્; એ૦
 કરું ઉપેક્ષાં નિજ વચનોની, પણ નવ ગણુતા તેહ,
 અનુકંપા ઉપજાવે અંતર, એ કરણના મેહ; એ૦
 ભાન ભૂલી ને કોધ કરી કદી, દેતો અધટિત ગાળ,
 પ્રેમવચનસમ તેને ગણીને, ઉલટી લે સંભાળ; એ૦
 અનુચિત પંથે પળતો જાણી, ગુપ્તપણે પુઠે ધાય,
 અણિના અવસરમાં રક્ષી લે, (જેમ) વચ્છને રક્ષે ગાય; એ૦
 ગણી શકે કદી રોમ શરીરનાં, ઉડુગણુ ગણી શકાય,
 પ્રકૃતિતત્ત્વના અણુ ગણે કદી, જેમનાં શુભુ ન ગણાય; એ૦
 અહો પધારો પ્રિયતમ સ્વામી, આપ છો મારા પ્રાણુ,
 વિશ્વાબ્ધિમાં હું દુઝતાના, આપ જ સખણું વહાણુ; એ૦
 નોધારાના આધાર જ છે, જેમની મારે આય,
 નિર્ભય વિચરું મુજ સમીપે લહી, નરહરિ જાગતી જ્યોત; એ૦

ભવપ્રવાસમાં સંગી થવા શ્રીફળને યાચના.

૫૬ ૧૭૮. (તે તો છેટે નથી, એ લય.)

મારા સંગી થજો, મારા સાથી હજો, લવના પ્રવાસે હું નિસર્યો.
 દીનખંધુ થજો, કરણાસિંધુ થજો, જોષ પ્રવાસ હું છું ડર્યો.

પ્રવાસનાં સાધન નથી, એકે મારી પાસછ,
 અણુસંગી છું એકસો, આપ સમર્થની છે આશ; મારા૦
 સદ્વિચારરૂપી નથી, લીધું ભાતું સાપછ,
 શાંતિજલ્લ જોડે નથી, કેવલ નિરાધાર હું નાય; મારા૦
 પ્રખર મૃત્યુરવિતાપને, જેવવાતું જવછ,
 મારી પાસે છે નહિ, પણ છો આપ મુજ શિરજવ; મારા૦
 વિવિધવાનસથી નથી, નીકળવા ઉપાયછ,
 કરણાજલ વર્ષાવજો, જેમાં મૂકી શકું હું પાય; મારા૦
 આધિઆધિભયકંટકો, ન્યાંત્યાંથી બોકાયછ,

અનુગ્રહઅમૃતવદ્ધીપ્રિય, કેમ કરી જીવે મારી કાપ, માગે
આ વિણુ વિરિધ પિટબણા, શુ શું કહુ હું આજી જી,
ભવપ્રવાસીના ઉરતણી, સધળી જાણે છે સર્વજ, મારા
‘ કરીશ નહિ પ્રિય પુન વુ, હું છું તારી પાસજી, ’
નિર્ભયતા દેતા નિકટ, ક્યારે ભાળીશ નરહરિતાત, મારા

ફટ્ટને નિરંતર નિકટ જાળનાર ભક્તની નિર્ભયતા.

પદ ૧૭૬ (હરિ મારે હૃદયે રહેજે, એ લય)

હુ તો મારા વહાવાસગે, હુ તો મારો પ્રભુસગે,
રંગે ખેલુ જાણી નાથ, માટે લીલાવહેર છે.
જાડીને વિશ્વાસ સાચા રાખીકેળે ત્યજ્યો હાથ,
તેને કાળો ફર છે
આવે કાલિ વિપદ તોજે, રક બનીને હાર કેમ, માટે
વિશ્વને જે પાગે તે તો, કંઈ માર યોગક્ષેમ, માટે
ધનનિભર કે પુત્રદારા, છોને મુજને ત્યાગે તોય, મારે
દુખી થાઉ ન લેશ જન લગી, પ્રભુ મારી પામે હોય, માટે
પ્રભુકેળે સાંભો છતા, જેને રહેતા ભયશોક, તેને
સમર્થને શિરે જાણે, તોજે દુખે મૂકે પોક, તેને
દૈન્ય ભય ને રોક સધળુ, અચાનીને આપે દુખ માટે
હુ તો મનથી દૈન્ય ભયને, ગોકને પણુ જાણુ મુખ, માટે
મુજ છો નથી ભેદભ્રાંતિ, દુખમુખ એ ખોટા ભેદ, માટે
હુ અભેદપદે વસુ છુ, નિય દૈતનો કરી છેદ, માટે
આવે મુખ કે દુખ આવે, મારે ઉરથી તે છે એક, માટે
પ્રભુપ્રાથી ભેદ ભાગ્યો, આ યો દુખનો જેથી છેક, માટે
પ્રભુપાસા મેવી હુ તો, પ્રભુતુલ્ય બન્યો હાથ, માટે
આણી સશય દૂર ભાગ્યા, જનો જેના ખૂરા હાલ, તેને
જે ન પ્રભુને જાણે તેજો, મુજ રિયતિ નુ જાણે લેશ, માટે
નહરિસગે હરિ થતા મુજ, ન્યાગે દેશ ને ન્યાગે વેપ માટે

સ્વરૂપોત્થિત સ્થિતિના અનુભવોદ્ગાર.

પદ ૧૮૦. (આહા ! વસતે શી ખીલી વનવાડીઓ, એ લય)

રમતા સ્વરૂપે શો આ અનુભવ ઉવટયો, કાણે દર્શા યો કાણે ભાળ્યો કે,
એક છતા હુ અહા ! ભલુ અનેકમા, કોઈસમે કહી ન મને ન્યાળ્યોરે,—

અણુજીવું અગત્યું અહં'યધું, તોપણ નિગપદમાંથી,
રચી સંકલ્પ યથાવિધિ, વિવર્તરૂપે થાય.

અનવધિ આકાશમાં રચું હું રડા ઘાટ,
રચૂલ સૂક્ષ્મ ભેદથી પ્રસારું ભલિ ભાત.
સર્વ તે સ્વતંત્ર છતાં, મુજથી અધીન,
મુજથી પર દીસે છતાં, મુજમાં અભિન્ન.
અટપડું એવું બ્રહ્માંડ, વિજ્ઞાસ મારો રે,
મુજ રૂપ છતાં ધરી ભેદ, દીસે ન્યારો રે,

વર્તે સધળો વિવર્ત સ્વચ્છંદે રે, જાણે મુજને નહિ કે નિજને નહિ,
રચું ખેલ આ વિધિ હું આનંદે રે, સર્વથી ન્યારો વહી વળી તેમાં રહી—
શમી શન્યે જતાં હું ન જાણું રે, ખેલ રચ્યો કાણે અને ક્યારે, કહીં.

અંતિમ અભ્યર્ચના.

પદ ૧૮૧. (મગજને વિમળ જશ રામને, એ લય.)

સદ્ગુરુ દેવ ! આ પ્રણામ, લહેજે અંતરમાંહિ.

સાધકના સાચા આરામ ! રહેજે અંતરમાંહિ.

આકેશા જેમ વૃષભને, કાંઈ ન કરતું કાંઈ,
અંતર આપ પ્રકટ થતાં, પડરિ પીડે નાહિ;—
જે ન જુએ નિજ શરીરને, (તેથી) ખીજું શું જોવાય,
અંતરમાં નવ જોઈએ, (તો) ખીજે કેમ લહાય;—
પ્રકટ પ્રથમ રહો અંતરે, પછી સહિ સ્થલે જણાવ્યો,
પરિણામે આ હું વિધે,—પણ આપ જ દેખાવ્યો;—
ખોય ધ્યાન, ધ્યાતાપણું, હરી કંગે તદ્વરૂપ,
નિગપદ આપી શિર ધરો, વિશ્વપતિનો ખુંપ,—
ભેદપણું આ આપથી, ઉપખલે અનિ કયેશ,
ભિન્નાસ્તિત્વ જતાં ન રે', સાધકસદ્ગુરુરોપ;—
એ દિન સત્વર આણુજે, આપવિધે થઈ લીન,
નિગરૂપમાં રમીયે સદા, પડનાં કદી ન ભિન્ન,—

સર્વસિદ્ધિપદ ચિત્તપ્રવાહમાં નિમજ્જન કરવા સાધકોને
નિમંત્રણ.

પદ ૧૮૨. (નજર કરો નાથ જશ, એ લય.)

ચિત્તપ્રવાહ દૃષ્ટિસમીપ, જાપ વહ્યો ભાળો,

અતુલ બલથી પૂર્ણ તેમાં, મનમતિ પ્રજાનો;—
 સર્વશ્ર્વ યદી ભયો, ચિતિપ્રવાહ અપાર,
 અનવધિ હો એશ્વર્યને, નિજ ઇચ્છાનુસાર,
 અવસર આ આજ આગે, ગાગો નહિ હાલો;—
 શ્રી, વર્યસ્, ધન, ધામ ને, પુત્ર, કલત્ર તમામ,
 રૂપ, વિભવ, કીર્તિ બધું, અમુટ ભર્યું તે દામ;
 મનગમતું સધળું પામી, વિશ્વે મસ્ત મહાનો;—
 પૂર્ણ અઘોરિક જ્ઞાનમય, છે આ ચિતિપ્રવાહ,
 શાંત કરે ક્ષણમાં બધા, ઉરના રજતમદાહ;
 અગ્નિભર સઘ કરે, પીતાં એક પ્યાલો;—
 દૈન્ય, દુઃખ, લય, શોક ને, ટાળે અવિદ્યા જોદ,
 પ્રેમ, સત્ય, સુખ, અસ્પૃહા, આદિ અર્પે તેહ;
 સુખદ જ્ઞાન પામી તેથી, ભ્રાંતિ લય પ્રજાનો;—
 સર્વશક્તપણું આપતો, અર્પે સર્વસત્વ,
 સર્વ કલેશનું મૂલ તે, ટાળી દે જીવત્વ;
 તે તમારી નિકટ આજ, પ્રકટપણે આજો;—
 ચિતિપ્રવાહમાંથી લહો, પ્રથમ અનુપમ સુખ,
 પૂર્ણ તમ યાતાં સુધી, ભાગો મનની ભુખ;
 કૃતકૃત્ય પરિણામે યતાં, ચિતિપ્રવાહે હાલો;—

મણિપાત્તપૂર્વક પ્રાર્થના.

૫૬ ૧૮૩. રાગ કંઠ્યાણુ. (લંગોદર ગિરિજનંદના, એ લય)

પ્રિયતમ પ્રભુ કરીએ વંદના, જ્યઘાપસહિત આનંદના.
 આપ પ્રેમો અમ આલક પાલક, સાચું ધન અમ રંકના;—
 ક્ષણક્ષણના છે આપ જ સહાયક, છે સાથી ભવઅંતના;—
 શુભ જ્ઞેનારા આપ ન જ્ઞેશો, દોષો આ મતિમંદના;—
 સત્તારૂપે વિશ્વ સકલમાં, વ્યાપક આપ નિરંજના;—
 અમ સત્તાધન અમને આપો, બાલક અમે શ્રીમંતના;—
 નિજ સત્તામય અધિક પ્રકાશો, (જેથી) કરવું રહે આકંદના;—
 નરહરિ સત્તાસ્વરૂપે પ્રકટો, હૃદયે સાંધકસંતના;—

અનુભવી જ્ઞાનવાનને અજ્ઞાની જીવો ઓઝસવા સમર્થ નથી.

૫૬ ૧૮૪. (અકલિત છે ગતિ જ્ઞાનની, એ લય.)

અકલિત ને અતુલિત છે, મુજ સ્વરૂપ ન્યારૂં રે,
સ્વરૂપ ન્યારૂં રે, ન જાણે જીવ ગિયારૂં રે,—

અહિર બીતરમાંહિ જુદાં હું રૂપ ધારૂં રે,

તે નાણી ના શકનાર, ગોથાં ખાય હજારૂં રે;—

કરૂં વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ, નાટકપાત્રોજેમ,

અધિક વેષ હું ધારતો, જીવ મુઝાતા તેમ,

ન કળી શકે આ સાચું કે ઉપરનું છારૂં રે;—

આહ્વાચરણો જોધને, કહે અજ્ઞાની મૂઢ,

સદ્વિવેકી અંતરૂં લહી, ગણતા જ્ઞાની ગૂઢ,

કરતા અનુમાનો વિવિધ, સારૂં નદારૂં રે;—

વિપત્તી મુજને લહે કોઈ દુઃખી ને દીન,

વિવિધ કામનાયુક્ત હું, જીવે સદા મતિહીન,

કરે તર્ક મતિઅનુસાર જોધ, મુખ મલકાય મારૂં રે;—

કોથી લોભી કપટી ને, આડઅર ધરનાર,

વિવેકજ્ઞાને શૂન્ય ને, સહિ કોને જલનાર,

વિપરીત અનુમાનો કરે, ક્યાં ક્યાં સંભારૂં રે;—

આજ પ્રવૃત્તિથી નથી, મુજ સ્વરૂપસંબંધ,

શંકાશીલ અમથી રહે, ચર્ચ મોહવશઅંધ,

અજ્ઞાનવશ તે જનપ્રતિ, કરણા પ્રસારૂં રે;—

નિર્મલ હૃદયનિવિત જનો, લહેતા મુજને શુદ્ધ,

અમમાં પડે ન જોધને, મુજ પ્રવૃત્તિ વિરદ્ધ,

અદ્વાલુને મુજ રૂપ ગણી, તે પર હું વારૂં રે;—

હૃદયકમલ જેનું ખીલ્યું, જેનું ગયું અજ્ઞાન,

તેની પ્રવૃત્તિથીયછી, મુઝાય મહામતિમાન,

(તેથી) ન વિવેકીએ કરવું ઘટે અનુમાન ખારૂં રે;—

જ્ઞાતી કે અજ્ઞાતીની, કરૂં પ્રવૃત્તિ ન કોઈ,

વ્યર્થ જીવો આરોપિતા, કર્તા મુજને જોધ,

કર્તાઅકર્તા હું નથી, એ કેમ વિસારૂં રે,

મુજમાં મહેશમાં નથી, સ્વરૂપસ્થિતિએ ભેદ,

મહેશ ને મુજ સ્વરૂપને, અતર્ક્ય દહેતા વેદ,

ઉપેન્દ્ર કરણાપાત્રહર, (મુજ) સત્ય રૂપ હિતારૂં રે;—

પરમેશ્વર કોના ઉપર અનુગ્રહ કરે છે.

પદ ૧૮૫. (પિયુષ પીછાનો રે, ધર્મનો સાર, એ લય.)
 જાણો છો કે વીરા રે, કોના છે સ્થામ.
 તનમાં જેણે તોડીને, ક્યો સખસ પુરપાર્થ,
 હરિ મેળવવાવિષ્ણુ નથી, જેને ખીજે કાંઈ સ્વાર્થ;
 જાણો છો કે વીરા રે, તેના છે સ્થામ.
 શરીરે પ્રકટે વ્યાધિ છો, છો ને પડના ધાવ,
 પણ ના પ્રભુ કાણુ વિસરે, ખેડે પ્રભુ તેનું નાવ;—
 પ્રભુકાજે જે જાતથી, હરિશ્વંસમ વેચાય,
 મરણુ થતાં પણ ના ડગે, પ્રભુ તેઆગળ ગાય;—
 શેષ ચળે, મેરુ ડગે, માઝા મૂકે સમુદ્ર,
 પણ અદ્વા ન ડગાવતો તે જ પ્રભુનો પુત્ર;—
 પ્રભુકાજે બીખ માગતાં, જે નહિ લેશ લગ્નય,
 જેનું પ્રભુ ખડું લઈ લીધે, પણ જરી જે ન મુઝાય;—
 તાવે તેલકદાવિયે, નાંખે ભટ્ટીમાંથી,
 વિમુખ કરે જલઅનથી, (પણ) પ્રભુથી વિમુખ જે ન થાય;—
 ચઢવે ગળીઉપરે, કરવતે વહેરે શિર,
 તોય ન દુઃખ જે માનતો, હરી લે સધળાં ચીર;—
 સ્ત્રી ધન, પુત્ર, સંબંધી ને, હરી લે વેલવમાત્ર,
 પણ પ્રભુને ના દોષ દે, તે જ શ્રીસદ્ગુરજાન;—
 પ્રભુવિષ્ણુ શબ્દ ન ઉચ્ચરે, કરે સર્વ પ્રભુકાજ,
 પ્રભુને પણ ના વિસરે, દે તેને નિજ રાજ્ય;
 ખજૂંતી ધારે જે વહે, પ્રભુસેવાની માંજ,
 દુઃખ જોઈ ઉલટો રીઝે, તેના પ્રભુ કર સાથ;—
 કરણા જવ શ્રીહરિ કરે, હરી લે પ્રથમ તમામ,
 એ નિશ્ચય જેને ઉઠે, તેના છે પ્રિય સ્થામ,—
 કષ્ટ કોટિધા વેડતાં, મુજ પ્રભુ જે રમરતો નિત્ય,
 વિપય વિસારી યતિથી, પ્રભુમાં ધરતો પ્રીન;—
 તનમનધનરૂપ નરહરિ, ગણતો નિજ સર્વસ્વ,
 તેનું કોથી ન થઈ શકે, ત્રિલોકમાં દીર્ઘહસ્ત;—
 અનન્ય ભાવે ચિંતતો, પ્રભુને પ્રહરે અટ,
 સક્ષ સમૃદ્ધિ આપનાં, તેને રહે પ્રભુ દહ;—

વાંછિતાર્થઅર્થે પરમેશ્વરવિના અન્ય કોઈની પાસે દીન.

થવાની અગત્ય નથી.

પદ ૧૮૬. (કાદો મુખે આવી દહાણી, એ લય.)

જો પ્રભુ સઘળું જ દે છે, પછી શુભ શીદ ખીજે બ્રમે છે ?

પ્રભુમાં શ્રદ્ધાતણી વાતો મોટી કરે,

પણ ન ધરે, ખીજે ફરે, વ્યર્થ ઉચ્ચરે, સઠિથી જલમાં રમે છે;—

પ્રભુમાં સાચો ધર્યો જેણે વિશ્વાસ છે,

ધરી ધીર રે', કાઈને ન કહે, જે પ્રભુ દે, તે જ તેને ગમે છે;—

તારા સરખા શુભો માત્ર યાચક છે,

તું તેમને, (એ) યાચે તને, (તું) લહી ધનને, વ્યર્થ ધૂળ ધમે છે;—

જોતાં શ્રીમંત તું અતિ દીન બને,

શેઠ બને, નૃપતિકને, શું એ તને, દેશે તેમ ટમટમે છે;—

એકદાના પ્રભુવિણુ વિશ્વે નથી,

જોજે મથી, જે દે અતિ, સર્વ પતિ, સઠિને દે જે ક્રમે છે;—

જેણે શરીર ઇન્દ્રિય ને મનને દીધું,

કા દે ખીલું, તે જ હળુ, દેશે બધું, સંશય ધરી દુઃખ ખમે છે;—

તારા મનના મનોરથ પ્રભુ પુરશે,

સુખ મળશે, દુઃખ જશે, પૂર્ણ થશે, જો તું પ્રભુમાં રમે છે;—

જે લે સાચા નૃહરિપ્રભુઆશ્રયને,

કદી અન્યને, યાચે ન જે, ગણી ધન્ય તે, વિશ્વે સઠિ કા નમે છે;—

રૂઢને શરણ થયેલી વૃત્તિના અનુભવોદ્ગાર.

પદ ૧૮૭. (રામ સુમર, રામ સુમર—એ લય.)

એક ઇશિશરણુ, ઇશિશરણુ, ઇશિશરણુ મારે,

ઈશિ વિના મુજ સમાન, અધમ કો ઉદ્ધારે,—

દુષ્ટ કૃતિ સેવું તોય, નિત્ય દયા ધારે,

હોય અધિકાર કે ના, તોય અર્થ સાટે;—

વિશ્વમાં અનાથ લહી, સઠિ મને વિસારે,

તેહ સમય ઇશિ મને, દાણુ દાણુ સંભારે;—

પળ પણ નહિ ઇશિ મુજથી, દૂર થાય ક્યારે,

નિજથી પણ ગણી પ્રિય, સુખમાં મને હારે;—

આધિઆધિજન્મમૃત્યુ, વિપદધી ઉગારે,
 મુજ સમાન થઇને રહે, નિકટ જ્યારે ત્યારે;—
 ઈશશરણુવિણુ ન સાચું, અભયસ્થાન ક્યાં રે,
 જીવ ! ચાહે અભય થવા, ઈશશરણુ જારે;—
 શાંતિસુખસાનસાર, ભટકાં શીદ મારે,
 કેા ન ખરો લાભ પામે, વિણુગયે શુરુદારે;—
 જાણ્યું એ જ, જાણ્યું એ જ ઈશ મને તારે,
 ઈશશરણુવિના બધે, તિમિર રહ્યું ભારે;—
 અન્ય જીવકેરો સંગ, દુઃખને વધારે,
 ઈશસંગ જીવને તરત, હાવે સુખકિનારે;—
 સાચા સંગી એક મારે, નૃહરિ આ સંસારે,
 છુટે નહિ પ્રેમગ્રંથિ, લાગી જે અમારે;—

ઈષ્ટદર્શનથી પ્રકટતા સુखને અનુભવતી વૃત્તિનાં વચનો.

પદ ૧૮૮. (મરાઠી સાખી.)

આણી કરણ પ્રિયતમ આજે, ભેટ્યા મુજને પ્રેમે;—અહાહા—
 નીકળે હૈયું જાતીમાંથી, શમાય હર્ષ ના કેમે,
 વિરહ વિલાવીને, મુજને મળીયા આવીને;—
 જે જે પૂર્વે દુઃખદ જણાવું, હાવે સુખરૂપ તે છે;—મુજને—
 પૂર્વે જેથી અગ્નિ પ્રકટતો, શીતલતા તે દે છે,
 ભય ભાગ્યો સધજો, પતિનો અંક મળ્યો સખજો;—
 ચમક ચમક ચમકી લે ચપલા, વેગ દોટિધા આણી;—હવે તું—
 ભવે મધુર કલા તું કરતો, જોલી મધુરી વાણી;
 દુઃખ ન શકું પામી, કાંજે મુજ સમીપે સ્વામી;—
 વાણું પુકે ભલે વેગથી, ધનમંડળ છે ગાજે,—ભલેને—
 નિર્ભય નિશ્ચલ હાવે હું છું, મુજ પિયુ પ્રકટ વિરાજે,
 ભાર નથી તારા, તપવે ગાત્ર હવે મારાં;—
 અનુપ મનોહરતા સૃષ્ટિમાં, ભલે વસંત જમાવે,—દશેદિશ—
 પ્રેમસ્વરૂપ પતિ ભેટ્યાથી, હવે દ્રેષ ના આવે,
 સખી એ તો મારી, થઇ હાવે આત્મદશરી;—
 પંખીપંખિણી વિહાર કરતાં, ભલે ઉડે આકાશે,—સ્વછંદે—

અમૃત સ્વતો મધુર ચંદ્રમા, નમમાં પૂર્ણ પ્રકાશે,
પતિ મુજ રીઝાશે, પિયુર્મા પ્રેમ અધિક યાશે;—
વિવિધ અક્ષંકારો ને વસ્ત્રો, પૂર્ણ પ્રેમથી ધારે,—આજ હું—
અનુપમ દેવી સામગ્રીથી, મુજ મંદીર શંગારે,
મળીયું સુખ સારે, આજે ધન્ય ભાગ્ય મારે;—
તાપટાઢ ના વૈરી બનીને, મુજને લેશ તપાવે,—હવે ના—
સખીરૂપ સહિ (એવી) રિયતિ થઈ મારી, પતિમાં પ્રીત પ્રકટાવે,
ચમત્કૃતિ એ પતિની, જાણે કાણુ દુર્મતિની,—
શમ્યા ને હીડોળો મુજને, અધિક રચિકર લાગે,—હવે તો—
પુષ્પમાલ ને ઉદ્યાનો વળી, ગાનથી ચિત્ત અતુરાગે,
રીઝાવું પ્યારાને, એથી સુખ થું દારાને;—
ધન્ય ધન્ય તે વૃત્તિનારી, પતિપરમાત્મા પામે,—નિરંતર—
પતિરંગે રંગાઈ પતિથી, અભેદ ભાવે વિરામે,
પ્રણમું તે સતીને, જે રહે એકરૂપે પતિને;—

ઈશ્વર દૂર નથી, પળ અંતર્યામીરૂપે અત્યંત સમીપ છે.

૫૬ ૧૮૬. (અરે ચેત ચેત ચેત રાપ કાં સુઈ રહો, એ લય.)

અરે જો સુભાગી જીવ જાગી કાણુ સમીપ આ.

તારા જીવનના આધારરૂપ, હૃદયદીપ આ; અરે—

હવે નથી નીચે નથી, તુજ પ્રાણુ તારાથી

પૃથ્ઠે નથી છેટે નથી, તુજ નાથ તારાથી

તસુ એક પણુ અજગા નથી, તુજ દેવ તારાથી,

ભીતર બહિર નિચે નિકટ, તુજ સ્વામિ તારાથી

કરી નેત્ર બંધ સહન કરે વ્યર્થ વિરહ કાં; અરે—

તું છે પ્રમુખોંહિ વસ્યો, પ્રભુ તારી પામે છે,

હો ઉભય એક અભેદ, ખોટો ભેદ ભામે છે.

કસ્તુરી નાભિમાં છતાં મૃગ દૂર નામે છે,

તુજમાં પ્રભુ છે નિત્ય, ને તું દૂર ક્યામે*. છે,

આપે યદ્યપિ નૃદરિ પ્રભુ જોનાં આપમાં; અરે—

અંતિમ યાચના.

પદ ૧૬૦. (સુમન સુગંધિત સરસ સુરંગિત રણાં વિકસિત શાં ખાગે
જો,—એ લય.)

નહરિ નિરંજન ! મુનિમનરંજન ! ભક્તદગંજન^૧ ! વરજો છ.
જન જન, મન મન, ગણી તન, સુખધન ! હૃદયસદનમાં ફરજો છ.
સહજ ઝંખીએ, સ્થૂલ અખીએ, હૃદયપંખી ! ચિત્ત ધરજો છ,
હૃદયપંજરે, પ્રેમ જંછરે, સ્વા...મી, વશ યદ્યપે સિયર દરજો છ.
સન્મય ચિન્મય તન્મય કરતાં, નિગ્નત્મપદમાં ધરજો છ,
દિવ્ય કાંતિ ઉર, દિવ્ય શાંતિ ઉર, દિવ્ય દાંતિ^૨ ઉર ભરજો છ.
ભેદી બ્રાંતિને, સ્વરૂપમાંહિ વિત્રાં...તિ, આપી આપરૂપ કરજો છ,
ભિન્ન અહ પ્રકટાવ્યે નરહરિ, નયનનિકટ તરવરજો છ;—

સ્તવન.

પદ ૧૬૧. (આવો સાહેલી, ભુવનેશ્વરીનાં,—એ લય.)

જય જગદીશ્વર, સ્તવન આદરીએ, લહી શિશુ આજ પ્રસન્ન થજો,
સાધનક્રમમાં, અભ્યંતરમાં, પ્રકટ રહી સિદ્ધિ કરજો.
ગુહ્યસત્ત્વ તનમનમાં, ભરજો, રજતમયુણ સત્વર હરજો,
ચિત્તવિષે નિજ પ્રસાદ અર્પી, સ્વરૂપાનંદ હૃદય ભરજો,
આહુઆહુમાં ચિતિતત્ત્વ સ્પુરાવી, અજરામર પદમાં ગ્રહજો;—
વિષયપંકમાં દૂળેલી મતિ, હૃતપંકજમાંહિ ધરજો,
ઈન્દ્રિયગણ વહે દમ્યપ્રપંચે, ગગનવિષે તે સિયર હજો,
પૂર્ણ પરાતપર બ્રહ્મસ્વરૂપે, કિલ્લટ અહં આ વિખરજો;—
ઉન્નતિમાત્રના મૂલવિષે વિભુ ! સદ્ય સકલ સાધક દરજો,
આપ પ્રકટ રહી અભિન્ન રૂપે, સાધક ક્ષણ નવ વિસરજો,
આપથી અભિન્ન સાધક જનના, પ્રાણિમાત્ર વશ ઉચ્ચરજો;—

સાધનસંગ્રામમાં કટિ કસવા સાધકોને નિર્મત્રણ.

પદ ૧૬૨. (પદમણી નીરખી રે, એ લય.)

રણુચ્છરા કોઇ યાચજો રે, આ વાગે રણુતુર.
પ્રયન્નરથપર ચઢીને જનવું સાધનસંગ્રામે,
મુદ્ધ વિવિધ ભાનિથી કરવું, શત્રુ હાર પામે,

પુઠં ફેરવનાં પ્રથમ પ્રાણુ. રણે પાલવવા નેપાઠ,
 એવા હો તે ચાલજો, જેવા રિત્યનો દાર;
 સાધક થઈ રહ્યુઠ શુભી રોમાંચ થયાં ના ગી,
 તન્દાણુ સાધન ક્રેને જે ડગ લગી ગયા ના ગી,
 દર ઉત્સાદ ન ઉપન્યો, ક્રીને ધન અધિક,
 ઈષિત વરને પામવા, તો તે સાધક ધિક;
 નિઃશ્વતાને વિપતિથી પણ જે નહિ ડગતા ગી,
 વિપતિઓપે પ્રયત્નગતથી બદુ ઝગઝગતા ગી,
 પ્રયત્ન શ્રદ્ધાથી કરે અખંડ દિન ને રાત,
 અચળ ટેકી તે સાધકો, કરજો અમ સંગાય;
 સદ્ગુણિય થઈ જો ડગીયા સાધન કરનાં ગી,
 જાણો પશુઓનિ પણ સારી, આપણુ કરનાં ગી,
 સાધકપદ જો પારીયું, મમત્વ જો ગુરુમાંય,
 તો તો ગણુસગી થજો, મદીને મદ્ગુસદાપ,
 નરિમાં ચિત રિવારી જીવન દગ્ધિમય ક્યું ગી,
 અગમરપદ તનુમાં પાની, જીવનાં મરણુ ગી,
 એવું પદ જે અટપટું તે મેળવવા દાર,
 ઉપેન્દ મદ્ગુ સિંચ હો તો કટિ કસજો આર.

વટ નિચારવા પરમશ્વરને અભ્યર્થના.

પદ ૧૯૩

જગ અંતરની વેના વિરાગે વિનુ !
 પામજ પ્રાણી આ પાણીવિજી પીયાય છે,
 આપ રેષનિકટ વાગે વાગે પાય છે,
 તૂમિ રમ તૂયા ન કાં નિરાગે—નિરાગે રે—
 અંતરનાં દુઃખ દુઃ ને આપ જલપૂર્ણ,
 અનુભવ એ કેમ કરી વદાય વળ્લિએ,
 તોએ યોગ્ય કરે પ્રગાણે.—
 જામમાતરીન સર્વ અગે છે મધુ,
 પરવસપણે જલ જીવન આ વધુ,
 આપ સ્વાદટિથી ઉશ્કે.—
 શક્તિ અર્પામિત જો ન દેની અલ્પરી,

કરણા સાચી જો ન હોતી દેખાડતી,
 સ્થાપ્યો શીઘ્ર લક્ષ્મ કરી તમારો;—
 હાંસી થાય વિશ્વમાંહિ જ્યાં ત્યાં આપણી,
 આપને ન લાગે કેં જો (હો) સ્વતંત્ર ધણી,
 મુજ દુઃખમાં એ કરે વધારો,—
 આપ દયાદાનવિના દુઃખ ના મટે,
 તેથી કરજોજી જોમ આપને ધટે,
 હું તો કરી બેસી રહું લવારો;—
 સજ્જ જ્યાં લગી ન થશો બહારે આવવા,
 ત્યાં લગી આ દોષલા દિન વીતાવવા,
 કેવી રીતે તે વિચારો;—
 સહાય કરો સ્વામિ ! શરણ આપનું પ્રથુ,
 હારી દુઃખથી છે વીધું મુખ આ થયું,
 શું શું સહે રંક આ પ્રિયારો,—

સર્વત્ર દ્રષ્ટું માન કરનાર વૃત્તિના હેંદુગાર.

પદ ૧૯૪. (સ્વપ્નામાંહિ દીક્ષાં મેં નેણાં રસીલાં, એ લય.)

વિશ્વમાંહિ દીક્ષા મેં, વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં,
 વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં, મેં દષ્ટિ કરી જ્યાં જ્યાં;
 વિવિધ રૂપવાળા, ગૌર પીત કાળા,
 કદિન મૃદુ શુષ્ક ક્યાંહિ બીના હરીયાળા;
 મેં ભૂપમાંહિ લાળ્યા, મેં રંકમાં નિહાળ્યા,
 આખાલટલ સઠિમાં ન કોઈમાં મેં ટાળ્યા;
 વિશ્વ બધું મારું, જો વિશ્વ નાથ મારા,
 તો કેમ બેદ ધારું હું સારાનકારા;
 જો વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં, સારું જોહું છે ક્યાં,
 ગ્વરૂપ એક વિલસ્યું જ્યાં બેદ રહ્યો ના ત્યાં,
 હું દષ્ટિ બહિર્ આણું, (ત્યારે) વિવર્ત સર્વ જાણું,
 બ્રહ્મદષ્ટિ ધરતાં, વિવર્તને ન નાણું;
 ન હાનિવૃદ્ધિ જોતો, ન પામતો ન જોતો,
 ન શોક ભય ચિંતા કે કવેશે કદી રોતો;
 વિશ્વનાથગણે, હું એક હું સ્વરૂપે,

ન હવપણું મિથ્યા હવે હુંમાં ખુપે;
 વિશ્વનાથસિંધુ, તેમાંનું હું બિંદુ,
 મસ્ત વિચરી ન્યાં ત્યાં, હું મુગ્ધી આનંદુ:

દ્વિષ્ટાકાર થવા પ્રયત્ન કરનાર સાધકના નિશ્ચયો.

પદ ૧૯૫.

પ્રભુરૂપ થવા જો હું ધારું, કેમ કુદૃષ્ટ દૃષ્ટિને સ્વીકારું,
 કેમ જાઉં ન્યાં ધાર અધારું, જો પ્રકાશને જોવા વિચારું.
 સદૃશુરુ શાસ્ત્ર અનુભવે જાણી, પ્રભુમય થાવાની રીત,
 અશ્રદ્ધા આલસ્ય ધારી હવે કેમ, સાધું હું મારું અહિત,
 હું તો છોડું પ્રભુનું ધું ખાડું; કેમ૦
 જવક્ષગી દર્યપ્રપંચવિષે પ્રભુ જોઈશ ન પૂર્ણ સ્વરૂપ,
 શુદ્ધ ને પૂર્ણ સ્વરૂપે ઉદયમાં, લડીશ પ્રકટ મુજ જૂપ;
 આવરણુ ન્યાં ન મોવાનું કારું; કેમ૦
 પ્રભુમય થાવાને મુજ ઉર ધારીશ, લક્ષણુ પ્રભુનાં સર્વ,
 પ્રભુના વિચાર હું સંતત મેવીશ, ગાળીશ પ્રભુમાંહિ ગર્વ,
 પીઠિં ન વિપયસાગરજળ ખાડું;— પ્રભુ૦
 ચલ કરી પદ્મવિકાસને નિગેય, કરીશ અંતર્યમી નિર્મલ,
 અધ્યાસ હવત્વકેગે હું ટાળીશ, છેદીશ ભવમમગ્ન્ય,
 ઉરનું અપ્તાન સઘ વિદારું, પ્રભુ૦
 વિપયના આનંદનો ભોગ આપીશ, છાંડીશ દેહનો મોહ,
 સ્વર્ગાદિ લોકોના ભોગો ઉવેખીશ, ગાળવા હવપદ લોહ,
 સર્વ ભોગે પ્રભુને સંભારું; પ્રભુ૦
 વ્યવહાર મેવીશ તો પણ દાણુ દાણુ, ચિત્તમાં ચિંતીશ રામ,
 વાતો કરે પણ નારીનું ચિત્ત વમે જેમ કુંભે તમામ;
 જોઈશ વ્યવહારે પ્રભુરૂપ ચારું; પ્રભુ૦
 સાવધ રહીશ હું સર્વ ક્રિયામાં, સાક્ષી પદે થઈ ગિયર,
 કતાં છતાં હું અકર્તાપદે મુજ લક્ષ્યને સ્થાપીશ અચિર,
 ઉપજણું ન ઉર મારુંતારું; પ્રભુ૦
 કદ વિપત્તિ કે દુઃખને દેખીશ, તો પણ દારું ન દામ,
 જાણું જે કદ વિપત્તિ ને દુઃખમાં, નિષ્ટ રહે થીરામ,
 આવી દૃષ્ટાપદે દુઃખ દારું; પ્રભુ૦

કૃતિમનવચનેથી કરીશ વ્યાપાર હું, યાવાને પ્રભુરૂપ આજ,
 પ્રભુને ગમે તે હું સર્વ કરીશ જ, છાંડીને લૌકિક લાજ,
 મને પ્રભુવિણુ સર્વ અકારં; પ્રભુ
 અનન્ય ભાવથી લગ્નશ પ્રભુને, જાણીને પ્રિયતમ સુજ,
 જ્યાં સુધી હસિત વદનથી પધારી ન, લેશે મને નિજ ભુજ,
 દષ્ટશ તનમન સર્વસ્વ મારં; પ્રભુ
 કાટિ ઉપાયે ન છાંડીશ યત્ન આ, મધ્યે થશે જે તે સહીશ,
 જ્યાં સુધી પૂર્ણ સ્વરૂપે મને હું, નરહરિરૂપ ન લહીશ,
 દીક્ષા સાધકની આ સ્વીકારં; પ્રભુ

સ્વરૂપમાં શમ્પ્રાવિન્તા સાચું સુખ કદી મળતું નથી.

પદ ૧૯૬. (દ્વિત્ત માત્ર માને નહિ, મનહું ઠરે નહિ, એ લય.)
 મન સ્વરૂપે શમે નહિ, તત્ત્વે રમે નહિ, સાચાં સુખો તો ન પામતું,
 નિજ ઉન્મત્ત ઇન્દ્રિયને વેગે દમે નહિ, પૂર્ણ પદે તો ન જામતું,
 અભ્યાસથી સહ કરણને નિજ હૃદયમાં ના વાળીએ,
 વૈરાગ્ય ધારી પળપળે નવ શોકમોહ પ્રગ્નળીએ,
 આસક્તિત્રય નિ શેષ જે ઉરથી ન સત્ત્વર ખાળીએ,
 શમદમ સજ્જ અધિહિત મનના વેગ જે નવ ખાળીએ,
 પચી દસ્યે તો તો દુઃખ પામી તે તો ન સત્ય પદમાં કદાપિ વિરામતું;—
 મન મારવાનો માર્ગ એક જ શાસ્ત્ર સહિ સતો વદે,
 જગથી અને સુવિચારથી આકર્ષી લઇ જાવું હૃદે,
 મન ચિંતવે તેના પ્રતિ નવ લક્ષ લેશ જ આપવું,
 સાક્ષી થઇ મનના પ્રતિક્ષણ નામ શરુનું જાપવું,
 આત્મામાંહિ તન્મય થઇ રહેતાં આ મન તો અમનભાવ પામી વિશ્રામતું;

જીવરૂપી પંથીને હિતવોધ.

પદ ૧૯૭. (નેણુમાં નિદ્રા નાવે જરી, એ લય.)

ધારા પથિ ! જેજે જરી,
 ન્યારો ન્યારો છે તારો પ્રદેશ રે;
 ધારી અજ્ઞાનને તેં મિથ્યા સંસારને રે,
 માની લીધો છે તારો દેશ રે;—

સંસારકેદો તું હવ તને માનતો દે;
 પશુ એ ન સાચું તું જાણું દે;—
 જે જે આશાઓ ધારી પ્રવાસ તું એવે દે,
 તે ન જો ભ્રમનાં ભવખાણુ દે;
 દુપદ્ધર જેમ દુપને માને દે,
 સર્વથી શ્રેષ્ઠ નિજ સ્થાન દે;—
 તેમ તેં કદીને મિથ્યા માન્યુદે,
 જગતને તારું રહેણાણુ દે;—
 જગત જેમાં છે છતાં જગતથી ન્યારો દે,
 એવો જે અહમ્પ્રદેશ દે;—
 સ્વદેશ છે તારો તે, ભૂકીને ઘેસા દે,
 માન્યો છે તેને તેં વિદેશ દે;—
 સમગ્ર ઐશ્વર્ય અને સમગ્ર મુખથી દે,
 પૂર્ણ એવું છે સ્વરૂપ દે;—
 તેને માની લે તારી સઘળી સંપત્તિ દે,
 અહમ્પ્રદેશનો યા ભૂપ દે;—
 ના તું લપટાતો પંથિ ! અત્ર કે પ્રાણમાં દે,
 ઓળંગ મનોમય વિજ્ઞાન દે;—
 આનંદમય કોપમધ્યે તું દરજે દે,
 સાચું એ તારું સ્વસ્થાન દે;—
 પ્રવાસને ખેડજે તું સંતન હોંસે દે,
 સ્વસ્થાન કરે ના તું પ્રાપ્ત દે;
 (જ્યાં ધર્મી) સ્વસ્થાન પામીને, સ્વરૂપે વિરામી દે,
 કરજે પ્રવાસ સમાપ્ત દે;—

જીવ અને શિવ સ્વરૂપે અભિન્ન છે.

પદ ૧૬૮. (મુખદુઃખ મનમાં ન આળીએ, એ લવ.)

હવસિય જૂદા ન જાણીએ, સ્વરૂપે એક જ રૂપ,
 મનુષ્યપણામાં મિન્ન ના, જેમ રંક ને બૂપ; ૭૧૦
 અવિદ્યારૂપાધિયી શિવ આ, હવસંગાને પામે,
 આપે શિવ સ્વરૂપ છે, જો અવિદ્યા વામે; ૭૧૦
 વિધિવિધ માટ મુર્ચ્છના, સ્વર્ણરૂપે એક,

તદ્વત્ શ્રવશિવ ના જૂદા, કરવો ધટે એ વિવેક;	શ્રવ૦
વેપધારી જેમ વેપથી, જૂદાં રૂપો ધારે,	
પોતાને એક સ્વરૂપમાં, જુએ વસ્ત્રે ઉતાર્યે;	શ્રવ૦
શ્રવશિવ જૂદા જાણુવા, એ અવિદ્યા જાણો,	
ઉલય વચ્ચુતઃ એક છે, વસ્ત્રનો વાણોતાણો;	શ્રવ૦
જે શ્રવ શિવપદ પામવા, હિર ધન્યજાને ધારે,	
તત્કષણ તે શિવરૂપ થતો, જે અવિદ્યા વિદારે;	શ્રવ૦
હું કર્તા ભોક્તા હું છું, આ છે મારા પદાર્થ,	
દેહ હું, દુઃખી સુખી હું એ, અવિદ્યાટત સ્વાર્થ;	શ્રવ૦
એવા ભાવ જેને હિર, જેને હિર અભિમાન,	
દાંડલાવ જેને રહ્યો, તે છે શ્રવસમાન;	શ્રવ૦
દસ્યપ્રપંગવિષે નથી, જેનું લેશ મમત્વ,	
તેને પ્રકટ સદૈવ છે, હિર નિગરૂપ તત્ત્વ;	શ્રવ૦
સદ્વિચારિ અધિકારિજન ! તમે છો શિવરૂપ,	
મિથ્યા શ્રવરૂપ માનીને, પડતા ભવમ્મમકૂપ;	શ્રવ૦
સદ્ગુરુશાસ્ત્રને સેવીને, જાણો સાચો સિદ્ધાંત,	
યુક્તિવડે અવિદ્યા સજી, ઝાંડો શ્રવત્ત્રાંત;	શ્રવ૦
આત્માવિષે વળીને શમો, તમે પ્રતિક્ષણ વીરા,	
સ્વરૂપાનુભવ પામતાં, પથરા મટી બનશો હીરા;	શ્રવ૦
આત્મા શિવરૂપ જાણુવો, તદ્દરૂપ તમે છો,	
સત્ય વચન હિર માણુશો, તો શિવ-વે શમોછો;	શ્રવ૦

સ્વરૂપાનુભવ કરનારને કર્ણું જ કર્તવ્ય રહેતું નથી.

પદ ૧૬૯. હોરી.

હવે શીદ સાધન સાધું, જગતને ત્રિકાળ હું બાધું.
 ધ્યેય સ્વરૂપ રહ્યા હું પોતે, કોને હવે હું આરાધું,
 મન બુદ્ધિ ઇન્દ્રિય ન-મુજમાં, તો શેમાં હું સાધું,
 તદ્દિરહિત શું હું વાધું;—
 પ્રાપ્તવ્ય કાંઈ પદાર્થ ન મુજને, તો શું હવે હું લાધું,
 પૂર્ણતમ રહું હું આપે, શીદ હવે હું રાધું;
 ખાવાપોગ્ય સધળું જ, ખાધું;—
 કર્તા કર્મ ક્રિયાથી ન્યારો, શીદ હવે એ ઉધાધું,

બંધનથી નિવૃત્ત થયેલો, (મને) કેમ બંધનથી બાંધું,
સ્વતંત્ર હું નિર્લેપ સાધું;—
સમગ્ર સિદ્ધિરૂપ હું પોતે, શું કર્તવ્ય હું શોધું,
મુજ સ્વરૂપવિજ્ઞાસ સકળ આ, શું પામું શું પ્રમોદું,
નિગનદ લડું હું સ્વાદુ;—

અજાતશત્રુપદ પ્રાપ્ત કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૦૦. (વિશ્વાસી નરને નીવેડો મારા રાજ્યે, એ લય.)

વાળી ત્રણ લોકે મારી મોટી, વીરહાકરે,
પામ્યો અમગપદ શત્રુ સંહારીનેછ,
રણમાં પ્રવેશતાં તો શત્રુ નિહાળીનેછ,
કપી ઉઠ્યાં મનકાપા; વીરહાકરે
અજ્ઞપ થવાનો લય થતાં પગ પાડે છે—
મરું ત્યાં ગોળ્યા શુરરાયા;—
પીઠે ઠોકીને કહે હસિન વદનથીછ;
તાત ! હરે છે તું શાને,—
શૂંગલ બરાડે વને, ત્યાં મુઠ્ઠી સિંહનીછ,
ગર્જના શુભ્રી નથી કાને;—
તોપના કાગળના ગોળા, કિલ્લો ન તોડતાછ,
તુમને હરાવે નહિ એ તો;—
લય નવ પામ હું છું તારી સંગાયમાંછ,
શાને બીર તું થઈ રહેતો;—
શુરને નમીને સાધનરણમાં પ્રવેસ્યોછ,
સરલ વિજયમાર્ગ શોધ્યો;—
આસન કરી આ શરીર ઘિર કીધુંછ,
પ્રાણાપામે પ્રાણ રાખ્યો;—
ધારણાધ્યાને કરી મનને નિરોધ્યુંછ,
દટા થઈ ચિત્તબગ ગામ્યું;—
વાગાદિ ઇન્દ્રિયોને મનમાં નિરોધીછ,
મનને બુદ્ધિમાં આગામ્યું;—
બુદ્ધિને આ-મામાં સઘ વિજ્ઞાતીછ,
આ-માને પરમાત્માથી જ્ઞેયો;—

આ વિધિ પરમાત્માકાર થયો હું છું,
 અભેદ સાધનદુર્ગ ત્રાણો;—
 જયજયકાર મારો દશેદિશ વ્યાપ્યોછું,
 જય સદ્ગુરુપદે નામ્યો;—
 ઉપેન્દ્ર ગુરુપાથી વિશ્વ વિરાડ્માંછું,
 અમ્ભતશત્રુપદ પામ્યો;—

इष्टना प्रेमनुं आस्वादन करनार साधकना उद्गार.

પદ ૨૦૧. (મીરાંને પૂર્વ જનમની છે પ્રીત રે, એ લય.)

લાગ્યો નરહરિસાથે અમને નેહ રે, જેહ વણ્યો ન જાતો.
 દેતાં તનમન પ્રાણસાથે દેહ રે, ક્રોધી એવો ન થાતો.
 એ રનેહે મુજ શરીરની, શુદ્ધિ હરી લીધી સઘ,
 મન પણ સાથે હરી લીધું, મારું કાંઈ રહ્યું નહિ અઘ રે;—
 શુદ્ધિ ચક્રિત થઈ ગઈ, ઇન્દ્રિય થઈ ગઈ સ્તબ્ધ,
 ચિત્ત નિશ્ચેષ્ટ ચર્મ ગયું, વાણી બોલી ના શકની એક શબ્દ રે;—
 પ્રભુએ ભોગવવા કહ્યું, ચૈદ ભુવનના ભોગ,
 સુગતાં પ્રેમપ્રસાદને, લાગ્યા ભોગો એ સઘળા ભોગ રે;—
 કુળેરની સંપત્તિને, કહ્યું વાવરવા કાજ,
 પણ પ્રભુપ્રીતસંપત્તિને, ત્યજતાં આવી મને બહુ લાજ રે;—
 કરશે શું જગના જીવો, પ્રભુથી તેવો પ્રેમ,
 દુષ્ટઉપર દર્શાવતા, જેવી સાચી પ્રભુજી રહેમ રે;—
 રચ્યાં ન યોગ જ્ઞાન કંઈ, પ્રભુના પ્રેમસમીપ,
 દુર્બલ ને નિસ્તેજસમ, લાસ્યાં લાનુસમીપ જેમ દીપરે;—
 પામી પ્રભુના પ્રેમને, વિચરું વિશ્વે મસ્ત,
 ઉદયરૂપ મુજને લહું, બીજા સઘળાઓ ભાગે મને અસ્તરે;—
 અમૃતમય પ્રભુપ્રેમ છે, મારા જીવનરૂપ,
 જેને ગ્રહી હું થઈ રહ્યો, આજે અનંત વિશ્વનો ભૂપ રે;—
 સ્વયંભુ પ્રભુના પ્રેમનો, પાત્ર થયો હું જોઈ,
 અનવધિ આનંદે રમું, રહ્યો મુજ પ્રિયતમથી મોહી રે;—
 પ્રેમ ચાખવો હોય તો, ચાખ્યો પ્રભુનો પ્રેમ,
 જે પ્રેમેથી સહ મજે, જેમાં કંઈ ના બાધન કે નેમ રે;—

અંતિમ વિજ્ઞાપિ.

૫૬ ૨૦૨. (કેમ દર્શાવે તને જાણ, દુઃખી થાવા, એ લખ.)

પ્રભુ પ્રસન્ન આજ થજો, વર દેજો.
 લખમાત્ર દૂર કરજો, નિર્ભયતા ઉર ભરજો,
 નિજ પુત્ર ગણી લેજો;—
 જનિમૃતિ પીડા દૂરજો, નિજ પદમાં મન ભરજો,
 વિભુ ! નિત્ય નિષ્ઠ રહેજો;—
 અમ ઈષિન સહિ સરજો, પ્રતિદાણુ અમપ્રાપ્તિ વરજો,
 જીવત્વ સઘ દહેજો;—
 સાધકશિર કર ધરજો, વસ્ત્રવનો ઉચ્ચરજો,
 મુખ અપૂર્વ સહિ લહેજો;—
 અમ હૃદયે કરજો, અમ યશ પ્રભુ ઉચ્ચરજો,
 આ વિનિ ઉર ગ્રહેજો;—

સામાજિક ફોર્મ

બ્રહ્મભાવના.

૫૬ ૨૦૩.

હું છું અખંડ મુખધન બ્રહ્મ, હું છું આદિ અનાદિ અનંત.
 હું છું બ્રહ્મા વિષ્ણુ ૨૬, હું છું અનવધિ ચિનિસમુદ્ર.
 હું સામર્થ્યરૂપ સર્વેશ, હું જ્ઞાનસ્વરૂપ મહેશ.
 હું છું સકલસિદ્ધિપ્રદ ઈશ, હું છું વ્યાપક આ દશદિશ.
 હું છું સભર સહિ રથલમાંજ, મુગ્ધમાં દસ્યપ્રપંચ સમાપ.
 હું ઉપત્તિ રિથિનું મૂલ, મુગ્ધમાં શમે સુદમને રથુલ.
 હું છું ત્રિમુણીન માયેશ, હું નદિ કાલ વસ્તુ કે દેશ.
 હું છું દેવીશક્તિસંપન્ન, હું બૂ જલ નખ વાયુ અન્ન.
 હું છું સર્વમુખાધિપાન, સમગ્ર શ્રીપતિ હું ભગવાન.
 હું છું સમિત આનંદરૂપ, હું છું કેવલ પ્રેમસ્વરૂપ.
 હું છું સમમવર્ણીન, હું નથી મન ભુદિ કે ચિન.
 હું સર્વજ્ઞ સિદ્ધસંકલ્પ, હું પરિપૂર્ણ અનુપ અનંત.

મુજમાં સર્વ દેવનો વાસ, હું છું સૂર્ય ચંદ્ર આકાશ.
 મુજને જે જે જપતા હવ, તેનું નિત્ય કરું હું શિવ.
 મુજમાં શ્રદ્ધા સેવે જેહ, તેને આપું મુક્તિ વિદેહ.
 જે મુજ સ્વરૂપે ધારે પ્રીત, તેનું કરું નિરંતર હિત.
 જે મુજ કરે ભક્તિથી સેવ, તેને સઘ કરું હું દેવ.
 હું છું અજર અમર અવિનાશ, હું છું અવિક્ષિપ્ય સ્વપ્રકાશ.

સ્તુતિસહ નમસ્કાર.

૫૬ ૨૦૪. (તુહિ શિવ, તુંહિ શિવ એ લય)
 નમીએ નમીએ વિભુ ! વારે વારે,
 હર્ષે વધારે;—
 અનવધિ દુઃખથી આપ અતુગ્રહ, હવને સત્વર તોરે,
 પાર ઉતારે, નિજપદ ધારે,
 ભિન્નત્વ સઘ સંહારે;—
 જપજપકાર કરાવે દશેદિશ, જે રહે આપ આધારે,
 કોથી ન હોરે, સ્વામિત્વ ધારે,
 સકલાર્થ સઘ જ સારે;—
 આપ આપનાને સંહિ આપો, એ છે કોના ઉધારે,
 (પણ) હવ અવિચારે, સંશય ધારે,
 આપે અહિત સ્વીકારે;—
 આપ કૃપાથી આપવિષે નથી, અમ અશ્રદ્ધા લગારે,
 જ્યારે ત્યારે, આણુશે આરે.
 એ નિશ્ચય છે અમારે;—
 કાં પછી નિર્ભય ફરીએ ન જ્યાં ત્યાં, જેની ચિંતા તમારે,—
 આ સંસારે, આપ જ્યાં વહારે,
 (તેથી) આપને હરખી સંભારે;—

દુઃખનું અનવધિપણું અને તે નિવારવા ઇષ્ટને વિજ્ઞાપ્તિ.

૫૬ ૨૦૫. (ક્યામવણું કાગ ક્યાંથી, એ લય.)
 નાથ હદ થઇ હવે ધણી આ, દુઃખના દહાડા કાપોરે હાં,
 હારી હવે હું હાંફી રહ્યો છું, ક્યાં લંગી સહેન કરાય,
 જરી તો મારું ગળું પ્રભુ જોજો.

થોડું દુઃખ તો પ્રયત્નમાં ઉત્સાહ વધારી આપે રે હાં,
 શત મણુ ભાર મજુરપર ધરતાં, કેમ કરી તેથી ચક્રાય; જરી૦
 મુજ દુઃખ હણવા પ્રયત્ન મારો, એકતણો નથી પુગે રે હાં,
 હું તો એક અને મુજ દુઃખની, અનવધિ સંખ્યા ભગાય; જરી૦
 દુઃખનું ખાળોત્રીયું હોય તો, ઉવેચી શકતાં કાવેરે હાં,
 તળાવ મોટું ન્યાં ભરીયું ત્યાં કેમ ઉવેચી શકાય; જરી૦
 ખેતર હોય જે દુઃખતણું તો, મુજથી શકાય ખેડી રે હાં,
 દુઃખનો ન્યાં ડુંગર હોયે પંછી, મુજથી કેમ ખેડાય, જરી૦
 કૂવો હોય જે દુઃખતણો તો, તરી શકું હું તેને રે હાં,
 અનવધિ દુઃખનો દરીયો ભરીયો, મુજથી કેમ તરાય; જરી૦
 દુઃખનું જે પ્રભુ ઢેકું હોય તો, મુજથી ભાગી શકાયે રે હાં,
 દુઃખરૂપી છોનાં ગચ્ચાંના, કોટ ન ભાગી શકાય; જરી૦
 નાળીયેર જે હોય દુઃખનું, હાથે તો કદી ભાગે રે હાં,
 દુઃખ તોપના ગોળાજેવું, મુજથી ના ભંગાય; જરી૦
 ઘટાકાશસરખું જે હોયે, મુજ દુઃખ તો પ્રભુ ટાળું રે હાં,
 મહાકાશસરખું મુજ દુઃખ આ, કહોને કેમ ટળાય; જરી૦
 દુઃખનો તોટો ભર્યો હોય કદી, તો તેને પી જઈ રે હાં,
 પણ ન્યાં મુજ દુઃખ ગાગરસરખું, તે પછી કેમ પીવાય, જરી૦
 શાસ્ત્ર કહે છે કેવલ આપ જ, અનંત અપાર અમાપ જ રે હાં,
 પણ આ કાવે તો દુઃખ મારું, અનંત અપાર જણાય; જરી૦
 દુઃખ મુજ મોટું તોપણુ તેથી, આપ નથી કઈ નાના રે હાં,
 શેર દુઃખ, પણ આપતણું બલ, સવાશેર ગણાય, જરી૦
 માટે પ્રેમ હવે આણીને, વહારે ચઢજે વહાલા રે હાં,
 આપ પધાર્યે મુજ દુઃખ જાશે, (જેમ) સૂર્યથી તિમિર છુપાય, જરી૦

અજ્ઞાનનિદ્રાથી જાગ્રત્ થવા ઉપદેશ.

પદ ૨૦૬. (પ્રેમની પીડા ક્યાં કહીએ કહાના, એ લય.)

નિંદથી જાગી જુઓ શાણા, વીતી રાત છે વાયાં વહાણાં રે.
 સમય થયો શુભ કૃતિ કરવાનો, દારે ગવાણાં ગાણાં રે,
 ત્રિવાહથી અધિકો અવસર આપ્યો વહેયો, ગોળ અને ધાણા,
 ડાઁ વહેયો ગોળ અને ધાણા.—

મેળનાનુ જ્યારે પામશે (જો) જોશો આ શુભ દાણા કે,
ધનપતિ થાવા વેળ આની છે, મેળનીને નાણા,

અનનધિ મેળનીને નાણા —

૦૨ તમારે કાજે જમવા, છોડી દો આ ડાણા કે,

તનુને અજરામર કરનારા ખાવા ઉંઠે ખાણા,

રસભર્યા, ખાના ઉંઠે ખાણા —

નેત્ર નિરખવા આપ્યા પ્રભુએ, હાથે રહો કા કાણા કે,

મોગરાની કળીને સમજો કા મોતીના દાણા

પાણીદાર, માતીના દાણા —

વિનય નથી સત્સુખના દાતા, જાણો તોએ તણાણા કે,

સમજો તો સમજાવુ સ્વરૂપે, રત્ન ન એ પહાણા,

અનોકિક રત્ન ન, એ પહાણા —

નિવન દુ સહ મૃત્યુ થાવુ, (જો) દશ્યમા ક્યાં પથાણા કે,

ચેતી સત્વર હૃતપદ્મે જઈ, જમાવજો થાણા,

સ્વપદ્મા જમાવજો થાણા —

ભોગ સકળ પકવા ન ન જાણો ઝેરભરેલા લાણા કે,

પ્રત્યુચિતન અમૃત જાણ્યા છતા, કા બનો અણુજાણ્યા,

ભૂતથી, કા બનો અણુજાણ્યા —

દશ્ય સંજનની પ્રજા મળી બનો સ્વપદ્મદેશના રાણા કે,

પ્રાપ્ત કરી સામર્થ્ય સ્વપદ્મ, વહેચો ડડા લહાણા,

અનુત્તમ વહેચો ડડા લહાણા —

આગસપ્રમાદપી બાજપ્રતિ, બનો તીન સીઆણા કે,

મજો સમન શુભા થો પાછળ, તે ઘણુ પસ્તાણા

દુ ખી યઈ, તે ઘણુ પસ્તાણા —

પ્રત્યુપવમા પ્રીતિ સાચી ધરી જો હરધડી શમાણા કે,

પિયુગૃહથી ઝા આપ્યા જાણો નરહરિના આણા,

પ્રીતમ પ્રનુ, નરહરિના આણા —

સદ્ગુરુદ્વારા સેવેલો પ્રયત્ન જ સફલ થાય છે.

પદ ૨૦૭. બિહાગ. (આખો જોશી જો જન જાગી જીવત)

અરે મુજ બાધવો ! સાન્ધ થજો શુભી મારી વાણી,

ન પસ્તાવો પડી કરવો પડ કદી જોઈ જાણી

સુખાર્થે કંઈક વરોંથી પ્રયત્નો નિત્ય કીધા,
 તથાપિ સત્ય સુખની લેશ ના પામ્યો એધાણી.—
 કયાં શાસ્ત્રો પઢન ને સાંભળ્યા કંઈ સાધુસંતો,
 તથાપિ પામીયો ના કોઈથી સુખકેરી લ્હાણી.—
 શુણ્યું સુખ તીર્થમાં, એકાંતમાં કે પર્વતોમાં,
 કીધો ધડી એક યત્ન તદા, વિવિધથી વૃત્તિ તણાણી.—
 વળી મેં યોગથી સુખ પ્રાપ્ત થાતું એમ જાણ્યું,
 તદા મેં વેગથી ધડી એક વૃત્તિ યોગે આણી.—
 વળી મેં કોઈથી શુણ્યું જે ખરું સુખ લક્ષિતમાં છે,
 તદા જાણું છોડી લક્ષિતમાંહિ, વૃત્તિ આ તણાણી.—
 ખરું સુખ તત્ત્વના વિચારમાં, એમ કોઈએ કીધું,
 પડી તે વિચારમાં મેં લક્ષિતને આપ્યું જ પાણી—
 કોઈએ ત્યાં આવીને કીધું ખરું સુખ પ્રાણાયામે,
 તદા વૃત્તિએ સુખની આશા, પ્રાણાયામે માણી.—
 કશું ઉપાસનાથી સુખ સહિ કો મેળવે છે,
 તદા ઉપાસનાને યત્નમાં મેં જાણી રાણી.—
 ખરું સુખ શૂન્યમાં શમવાથી એવું કીધું અન્યે,
 તદા મેં શૂન્યમય થાવાની ક્રિયા શ્રેષ્ઠ માની.—
 વિદ્યાવિદે ખરું સુખ છે એમ જાણ્યું ન્યારે,
 તદા વિદ્યામહિં મેં વૃત્તિ ગ્રાપી એક આની.—
 વળી છે ભાવનામાં સુખ એવું સાંભળ્યું મેં,
 તરત મેં ભાવના શરુ કીધી મનમાંહિ કશાની.—
 થયો હું સાક્ષી ક્ષણ થોડી, થયો ક્ષણ બ્રહ્મરૂપ,
 ન એકેમાં હયોં, એમ રમત રમીએ ભાવનાની.—
 ઇન્દ્રિયતણા નિરોધમાં સુખ છે, શુણ્યું મેં,
 તદા ઇન્દ્રિયનિરોધતણા પ્રયત્ને વૃત્તિ ખેચાણી.—
 શુણ્યું અંતરતણા સ્ફુરણે વલ્લાથી સુખ આવે,
 તદા મેં યત્ન શુણુવાને કર્યો એ વાણી છાની.—
 ગણ્યાવું જન્મ પામી કેટલા યત્ને હું ધુમ્મે,
 શુણ્યા જે માર્ગે ત્યાં જાવા કરી નહિ પાંગી પાની—
 તથાપિ શું કહું પરિણામ મારા યત્નકેળા,
 કહું છું સ્વરૂપમાં મેં દુધ બદલે જાણ્યું પાણી.—
 ભયોં હજી ચાર કોમાં ને વળી થોડાં વધારે,

ન સાચી એક માર્ગેથી કરી મેં કંઈ કમાણી.—
 ફર્યો હું સર્વ સુખના માર્ગમાં, પણ પામીયો ના,
 ફરે જેમ દર્વી સહિ પાકે, ન ચાખે લેશ વાની—
 અતિ સુખઆશમાં મારું શુભાશુ અાપું આપુ,
 ખરે સુખપ્રાપ્તિની બાંધી હવેલી મેં હવાની—
 કરી હું રાહ કહું છું, સાંભળો, સજ્જન સુખધુ !
 બાંધી મહેનત કરેલી વ્યર્થ છે શુરુશ્રવિનાની.—
 બીજા માર્ગોતણાં ફક્ત જોઈને જાશો ન દોડ્યા,
 શુરુશ્રુ કહે તે માર્ગમાં રહો થઈને ધ્યાની.—
 'હિપેન્દ્ર શુરતણી ગમથી પ્રયત્ને નિત્ય વહેશો,
 પછી સુખ સાચું ના પામો તો છે મારી જમાની.—

જ્ઞાનથી નિર્ભયતાને પ્રાપ્ત સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૦૮. (ધારણામાં ધૂળ ધારે, એ લયે.)

શ્રીશુરજ્ઞાનઆધારે, મારે, નથી બીતિ લગારે,
 રાશ્ર થાઉં વારે વારે, ન્યારે ત્યારે, એ વિચારે,—
 જગતના આ શ્રવેની પેઠે, મારું ચિત્ત દુઃખ ન વેઠે,
 લીધે સુખ જોઠે જોઠે, બ્યારે.
 ગણે મને કોઈ અજ્ઞાની, ગણે મને કો અભિમાની,
 ગણે વૃત્તિ મુજ દિવાની; ન્યારે.
 જેને જેમ શાવે તે દેખે, નથી તે કાંઈ મુજ લેખે,
 લયે જગ મુજને હિવેખે;—
 મને હાનિ કોઈ ન કરતું, ન ભયથી મારું મન ડરતું,
 નિરંતર મરત કરતું;—
 મારું કોઈ છીનવી ન લેતું, મને કોઈ દોષ ન દેતું,
 મને કોઈ કાંઈ ન કહેતું;—
 મને કોઈ કષ્ટ ન આપે, ન કો કોષથી મને શાપે,
 હું નિત્ય છું નિર્ભય આપે;—
 અસંતુષ્ટ ચિત્ત ન મારું, નથી મને કાંઈ અકાંડ,
 ન્યાં ત્યાં જોઈ સારું સારું;—

ન શાંતિ કા 'મારી' ચલાવે, ન બ્રાંતિ કા 'મુજ'માં ધંસાવે,
 ન મારું કા ધર્મ કંઠાવે;—
 નથી મને શોક કે ગંઝાંનિ, નથી 'મને' ચિંતા' કશાંતી,
 મળી સ્થિતિ મુજને 'મેળની';—
 નથી લોભ કીર્તિ કે ધનનો, નથી લેખ 'મરણ'નર્તનો,
 છે આશરો સચ્ચિતિધર્મનો;—
 નથી જોઇતું મારે કાંઈ, ન મારે હવે જાણું ક્યાંહિ,
 રહું નિત્ય આનંદે આંહિ;—
 ગુરુએ દીધું જ્ઞાન જે જે, આચારે મુકુંદું હું તે તે,
 પ્રસન્નતા મુજ ઉર રહે છે;—
 વૃત્તિ આ ગુરુપકારે, ગુરુધ્યાન સર્વદા ધારે,
 નૃહારિ જય જય ઉચ્ચારે;—

પ્રેમમત્ત વૃત્તિઓના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૦૯. (ઉપાસ્યા નાથ જેણે, એ લય.)

અમે તો પ્રેમધેલાં, ચિત્તહર, સુંદર, લયહર, નટવર,
 મોહન પ્રીતમનાં.

અમે તો બાળાં ભોળાં, પ્રેમી ગોપીનાં ટોળાં રે,—
 સુભાગ્ય અમારાં, રૂડાં આજુપ્યારા,
 આંગણીએ પધાર્યાં, સઉ અર્થ સાધ્યાં—
 રમેહ ધરી સામા જઈ, પધરાવ્યા નિજ ધ્યાન,
 હપાંશુ લહી રીઝીયા, ભક્તિવશ ભગવાન;—
 કરા પડ્યા સાકરતણા, દૂધ વરસ્યા મેહ,
 સ્થંભ થયા રત્નોતણા, કાંચનકેરાં ગેહ;—
 રીઝાવ્યા નવ રીઝતા, જેનાથી જગદીશ,
 તે ઋષિમુનિયોગી ધરે, અમારી સાથે રીસ;—
 ક્યાં વસીયા ભગવાન તે, જાણું અમે ન લેશ,
 કહેતાં પ્રભુ પધારીયા, 'જ્યાં તમે તે મુંજ દેશ; '—
 જે ક્ષણે જોયા તે ક્ષણે, જૂઠ્યાં સઘળું ભાન,
 તેથી ઉરમાં જાણીયું, નિશ્ચય આ ભગવાન;—
 સર્વ કામના શમી ગઈ, નિર્ભય ને નિઃશંક,—
 બનીયાં જેતાં જેમ જેમ, પ્રિયતમને પર્યંક;—

જે આનંદ અપાવીયો, સ્વામીએ રહી સંગ,
 તેનો મદ થઈયો અતિ, આજે અંગે અંગ;—
 મહાસાગર નિજ મસ્તીમાં, જેમ રહે છે મસ્ત,
 પ્રિયનમસંગેકરી અમે, અધિક રહ્યાં અક્ષમસ્ત;—
 કુચા પશુ શેરડીતણા, બુકો ઘેબરનો જ,
 ઘેલાં પશુ ધનસ્થામનાં, અમ ઉર અતિશય મોજ;—
 હિંદાવતાં કેસરતણો, બોજો, આવે વાસ,
 પ્રભુથી તેમ ઘેલાં થતાં, અમને અતિ ઉલ્લાસ;—
 લક્ષનાને લીલાવિયે, લાડ લડાવ્યાં જેહ,
 શી રીતે મુખ બોલીયે, દાખવીયો જે સ્નેહ;—
 પ્રિયનમવિષ્ણુ ભાણું નહિ, અવર વિશ્વમાં કાંઈ,
 વિલાસરૂપે ભાળતાં, વિશ્વ પ્રભુની માંહિ;—
 યુગ, વર્ષો, મહિના, વહી, જામ રાત ને દીન,
 પિયુષી જૂનાં ના થતાં, નિત્ય નવીન નવીન;—

પ્રસંગપરત્વે સદ્ગુરુએ કરેલા પ્રબોધનું વર્ણન.

પદ ૨૧૦. (મુખ નહિ બોલે બાળા તમારી, એ લય.)

એક સમય ગુરુએ કીધું, ‘ નેત્ર મીંચ તું હાલ, ’
 કાં-કર ધરી શિરપર દાણ પછી વહીયા, ‘ નેત્ર ઉઘાડ હે બાલ. ’
 નેત્ર ઉઘાડી મેં જોયું તો, પામ્યો અતિ આશ્ચર્ય,
 કોઈ સ્થળે મેં કાંઈ ન દીધું, વિષ્ણુ તું ને ગુરુવર્ય;—
 આ જોતાં સંશય ઉર ઉપજ્યો, પૂછ્યું ગુરુને, નાથ !
 ક્યાંદિ ગયા બધુએ સપગા જેહ હતા મુજ સાથ;—
 ક્યાં છે ગૃહ ને વિવિધ પદાર્થો, ક્યાં છે પશુ ને વૃક્ષ,
 શું છે મુજને સ્વખાવસ્થા જે ચુક્યો મુજ લક્ષ;—
 ચંદ્ર સ્થિત કરતા ગુરુ બોલ્યા, સ્વપ્ન ન, આ છે સત્ય,
 સ્વપ્નવિયે તેં દીક્ષા બધું, ગૃહાદિ સર્વ અસત્ય;—
 સત્યસમું સ્વપ્ન લાખ્યું, તને આગપર્યંત,
 કાં જે સત્ય નથી, જે દીક્ષા, તેં વિભવાદિ અનંત;—
 મેં પૂછ્યું ક્યાં સૂર્યચંદ્ર છે, ક્યાં છે નિમિર પ્રકાશ,
 ક્યાં છે પૃથ્વી જલ ને વાયુ, ક્યાં અનવધિ આકાશ;—

પુનઃ સ્મિત કરી વદા શરણ, સ્વનવિધે પણ તેહ,
 પ્રકટ્યું હતું તેને તેં જાણ્યું, સત્ય રહિતસદેહ;—
 અરે અસા બાલક ના જાણીશ, મુજ વિષુ કાંઈ સત્ય,
 જમરૂપ તુજ સ્વમામાં જગતે, આજ મુખી કર્યું નૃત્ય,—
 વિનયવડે મેં પૂછ્યું ફરીથી, હે સદ્ગુરુ સર્વશ !
 આપથકી કાં લય નવ પામું, હું તો મૃદ કૃતમ્,—
 હું તો પાપી દુષ્ટ અધમ છું, નરકનિવાસી છવ,
 શુ આ સ્વનવિધે હું દેખું, જે મળ્યું મુજને શિવ;—
 તમા ફરી શુ હસીને જોડ્યા, છે આ કેવલ સત્ય,
 સ્વર્ગ નરક ને પુણ્યપાપ એ, નિશ્ચય જાણુ અસત્ય,—
 તુજમાં હુંપણું કદ્યું ત્યાં લગી, ત્યાં લગી, એ દેખાવ,
 જવ એ હુંપણું મુજમાં સ્થાયું, ત્યાં તે વિલાયું સાવ;—
 મુજમાં તુજપણું સ્થાપી દેતાં, ત્રિકાલ તુજ અભાવ,
 જે છે કેવલ સત્ય સિધતિ તુજ, મુજમાં તુજ, સદ્ભાવ;—
 એવિણુ સધળું જે તું જોતો, સ્વનસમું છે તેહ,
 માટે તુજને મુજરૂપ ન્યાળી, થઈ રહે મુક્ત વિદેહ;—

પ્રેમી ભક્તનાં ઇષ્ટપ્રતિ ઉપાલંભનાં વચનો.

૫૬ ૨૧૨.

અરે જાણ્યાં, એ તો જાણ્યાં રે, પ્રિયતમ તમ જીકાં વચન,
 છોડી બહાનાં કહો સ્પષ્ટ, ‘નથી દર્યાવણું મુજ વદન’.
 વ્યર્થ શીઘ્ર ભરમાવો અમને, આપી જોડી આશ તમે,
 ભયે રહેવા દો, પણ ન હસો પ્રભુ, જે નમને ના કોઈ ગમે,
 તમે સખજ, અમે બળાદીન,
 દીન, દુઃખીધારાં,

ક્યાંથી આપ પ્રભુ થઈ રહો અમ જેવાના જ સ્વજન. અરે
 કહો જે ભક્તિ તમારી ન સાચી, હા તે કણુલ કરવું પડે,
 ભૂતું અપિસમ તમ વક્ષસ્થલમાં, પ્રહાર કરતાં ન આવડે,
 કહો જે કોંઈ અમે સઉ છછએ, તે પણ સાચી વાત કહી,
 દુર્વાસાની વાણીસમ અમ ઉરમાં શાંતિ નથી જ રહી,

કહો જાણો ન પ્રીતિ જોલ,
ખરેખર એ છે,

નૃસિંહ મહેતાસમ મહેણાં ન શકે વદી અમ આનન. અરે
એ પણ સાચું કહો, જે ન જાણો, વિધિનિષેધતણો કંઈ આજ,
વિદુરવનિતાસમ કદલીફલ, ત્યજી ન દધએ જાંત.
વિવકથી કહેતાં ન આવડે, કહો તો તે નથી ખોટી વાત,
રાધાસમ નથી વદી શક્તાં કદી, તમ સાથે સાક્ષાત્;

કહો જોતી ન શકીએ સત્ય,

વાત છે સાચી,

કૃષ્ણપણામાં આપ વદા, તેમ, નથી જ અમ વર્તન. અરે
કહો જે શાંત ન ખેંચી રહેતાં, એમાં પણ ખોટું નથી લેશ,
નારદસમ નવ જાણું કરાવતાં, એકબીજાથી કવેશ,
ઃપવતાં કુખડીજેવાં નથી, વાલ્મીકિસમ નથી ભીલની ન્યાત,
નથી હનુમાનસમા વાનર વિલું! નથી શલિકાની જાત,
અહલ્યાસમ નથી પાપાણુ,

ખરે અમ કોઈ,

શવરીસમ નથી પ્રેમ જાણતાં (જેથી) દધએ એહું અન્ન. અરે
ગીદ વદાવો વચન વ્યર્થ આ, જાણું કોથી તમે પ્રસન્ન,
ફાકટ અમ દોષો નવ જોશો, હાવાં હે ભગવન!
જેવાં ધાગે તેવાં કરવા, અમને, આપ સદાય સમર્થ,
તો પછી તેમ ક્યાં વિલું ખીજું, જોણું તે શા અર્થ,

અમે આપનાં તે આપનાં જ,

ખીજનાં નથી જ,

નરહરિ તમ હસ્તક સોંપ્યું છે, તન મન ધન જીવન. અરે

ફળવિરહવિલાપ.

પદ ૨૧૨. (પિયુ પરદેશીને કહેજો પ્રણામ અમારા, એ લવ.)
કાઈ કહેશે ક્યાં વખીયા છે ગુરજ અમારા, ગુરજ અમારા,
ક્યાં છે પ્રિયનમ પ્યારા.

નિજ ધામમાંકિ નિહાળીયું, ના ભાગીયા પ્રભુને કહી,
વળી વિવિધ રથગ શોધી વળ્યા, ગુરજ વિચરતાંતા જહીં;
કો રથગ ન મળીયા નાથજી, કાં આમ મન્ય દીગે અડે,
સહ કેમ દીનસમાં જણાનાં, કહે ગુરજ ક્યાં ખડે,

નવ છલ ઉપડી કેમ જોડેતાં, ઝટ દઈ કહી દો,

ધડકે હૃદય અમારાં;

કાઈ૦

શુણીએ અમે આ શું ગુરુ, નિજ સ્વરૂપમાંહિ વિરામીયા,
અમઉપર પાપ ફરી વળ્યાં, દર્શન ન ગુરનાં પામીયાં,
ઊરની વ્યથા દર્શાવવા, સર્વે અમે અહિં આવીયાં,
બળતાઉપર ધી હોમનારાં, વચન દીક શુણાવીઆં.
શા કાજ આજ દુઃખદરીયે ઢેલ્યાં, બાંધી હાથપગ,

કરી અમને નોંધારાં,

કાઈ૦

દુઃખમાં ધીરજ દેનાર એ નિજ લક્ષ્મણસહ ક્યાં ગયા,
સંકટ સમયના સાથી થઈ આગળ થનારા ક્યાં ગયા,
અમ શિરપરે કર સ્થાપતા, શિરછત્ર એ અમ ક્યાં ગયા,
માતાપિતા બંધુ અમારા, શાંતિદાતા ક્યાં ગયા,
કોણ અભય આપી કુશળતા પૂછશે, કોણ જ દરશે,

અધતણાં અંધારાં,

કાઈ૦

અમને ખીલવનારા અને રમનાર અમથી ક્યાં ગયા,
નિજ હૃદયશું લેનાર, અણચિંત્યા સદા અગળા થયા,
કાં જીવનદોરી ન તુટતી, કાં જાતી શરી જ્વલતી ના,
કાં પ્રાણુ પણ પળી ના જતા, અમ પ્રાણુનાથ પ્રભુચિના,
શાં મુખની આશ ધરી મન ! નથી મરતું, જાય જો ! આત્મા,

એ મુખના દેનારા;

કાઈ૦

જેમ દગ્ધ દોરી દેખવાની, કામ ના'વે બાંધવા,
અમ જીવન પ્રાણુશરીર આ છે, માત્ર કેવલ દેખરા,
નિશ્ચય અમારો પ્રેમ કાચો, નાથ નવ રોકી શક્યા,
જો પ્રેમ સાચો હોત તો નથી દેન નાથની ત્યાગવા,
પણ જાણો નાથ નથી કામ રૂઝું કર્યું, છેતરવામાં,

અમ સરખાં અપંગ બિચારાં,

કાઈ૦

હજીએ દયા કંઈ આવતી, વશ હો તમે પ્રીતિતણુમે
ટાંપદીતણા દાણાસિંધા, શુભ કૃત્ય હોય થોડાંધણાં,—
અમ શેષ, તો એ વેપ, જૂનો, આવજો ફરી ધારીને,
નહિ માનીએ બીજા રૂપે, જો બેઠશે નરનારીને,
નથી છુટનાર ગુરુ આપર્શરણુથી, જઈએ આપનાં,

નરસાં કે પ્રભુ સારાં;

કાઈ૦

સર્વત્ર દૃષ્ટદર્શનથી કૃતકૃત્ય થયેલી સાધકવૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૧૩. (મૂર્તિમંત બીતિ૦ એ લય.)

રમ્ય મૂર્તિ નાથની શી ! દષ્ટિએ તરી રહી,
દિવ્ય કાંતિ, કાંતકેરી, આ હ્રદે રમી રહી;—
જોતો વાયુમાં ઊડતી, જોઈ વારિમાં તરંતી,
આસપાસ એ હસંતી, જ્યાં ત્યાં વિલસી છે રહી;—
વૃક્ષમાંહિ વૃક્ષરૂપ, અનલમાં અનલસ્વરૂપ,
તેજમાંહિ તેજરૂપ, (એમ) સર્વમાં શમી રહી;—
વિવિધરૂપ ધારી નાથ, આવી ચઢે મારે હાથ;
મુજપ્રતિ કરી દષ્ટિપાત, કાળજીનું ઢેરી રહી;—
ચઢને કદી સુખસ્વરૂપે, ચઢને કદી દુઃખરૂપે,
સર્વ સ્થિતિમાંહિ એ જ, આલંગી મને રહી;—
આ વિધિ સમીપ રહીને, સદાય સર્વદા દધને,
અંકમાં રમાડી મને, નિજ સ્વરૂપ કરી રહી;—

સ્વરૂપ ભાવનાથી અનુભવાતું આરોગ્ય.

પદ ૨૧૪. (મુરખ નર ખાત્રી ટુલી, એ લય.)

વિલસી રહી આ મુજ તનુમાં, છે નિત્ય નિરામયના, સદા-
નખથી સિખમુધીના શરીરપ્રદેશે, અવિચલ નિર્મલતા.
આ તનુમાં સર્વ વિભાગે, હું જોતો દિવ્યપણું,
અજરામર ને અવિક્ષિપ જણાતાં, તનુનાં સર્વ અણ.
પ્રતિદક્ષણ અણુઓ બદલાતાં જઈ જઈ નવાં આવે,
જે અધિક અધિક આરોગ્ય અને બલ, નવીન પ્રકટાવે.
મુજ ત્વચા રધિર ને માંસે, મજ્જા ને મેદવિયે,
સહ શિરા, અસ્થિ ને મંથિઓ, આરોગ્યપૂર્ણ દીએ.
પદ સ્પર્શ અને સ્પૃશ્ય તનુના, વળી વિવિધ રસાદિક જે,
આ સમ ધાતુ ને આજન્મ સધળાં નિત્ય નિરામય છે.
આ જઠરવિયે, પદ્મતમાં, ઉંચે નીચે સધળે,
હિરવિયે આરોગ્ય નિદાગું સ્પૃશ્ય ને સ્પર્શ્ય નજે.
પુષ્પસમાં વક્ત્રચલમાં, વળી કંઠ અને કરમાં,
આરોગ્ય નિદાગું વિવિધ અવપવે, ચરણ અને શિરમાં.
મુજ મગજતણા અણુઅણુમાં, આરોગ્ય અને બલ છે,

જે પ્રતિક્ષણ વધતુ જતું નિહાણુ જે અનિ નિર્મલ છે
પ્રતિક્ષણ હુ નરીન બનતો, આગેગ્ય ઉરે ભરતો,
આગેગ્યતણો મુજ સ્વરૂપમાથી, શરીરે મદ ઝરતો.
હુ પુષ્ટ અને બનવાળો, આગેગ્યમ્વરૂપે રહુ છુ,
મુજ અજરઅમર અવિનાશ સ્વરૂપમા નિત્ય લીન રહુ છુ
હુ અભિન્ન છુ આત્માથી, આગેગ્યપૂર્ણ ભરીયો,
વાવડ પણ જેમાથી ન ખૂટે, એવો હુ આપ્રત દગિયો

સ્વરૂપાનુભવથી પ્રાપ્ત થતી નિર્ભયતાના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૧૫. (અનુપ એ પ્રિય સુદરી ઉર્વશી વસી-એ લય)
ભનત્રમહર મુજ અભય સ્વરૂપ જોઈ, અભય પ્રુમારી જાગી છે,
અજર અમર નિજ સ્વરૂપ નિરખીને, જનિમૃતિભીતિ ભાગી છે
સર્તીગે, મને આનંદલહરિ વ્યાપી છે,
રમુ રંગે, મે બધનમેડી કાપી છે,
ઉમંગે, નિજ સ્વરૂપજાપ ઉર ઝાપી છે,
ઉછરંગે, મુજ સ્વરૂપ શમિત ઉર આપી છે,
લાલહાનિના ભયનો કિચિત મુજમા નથી અનકાશ,
અપ્રકાશ, અવિનાશ,
હુ આપે થઈ રહ્યો શ્રીદ ભુવનમા, વીરહાક મુજ વાગી છે.

વિરહોદ્ગાર.

પદ ૨૧૬. (હિલમીન અલીયે મોહનીયા પ્યાગી-એ લય)
પિયમિન હિય લગી, વિરહકટારી,
વિરહકટારી, ઉર લગ રતી કારી, પ્રિય
ક્યમે જાતુ ક્યા મિસરી મેના મીઠાઈ, કટ ગર્ઈ ક્યમે જલ હમારી,
ન જલ હમારી, ક્યમે અખનારી, પ્રિય
ક્યમે વિવિધ સુદર રૂપ દેખુ, અખીયામે તીક્ષ્ણ દો સુઈ કારી,
દો સુઈ કારી, આઈ અધીયારી, પ્રિય
પિયમિન જીવન વ્યર્થ હમારા, દીપ વ્યર્થ, જગ હુઈ ઉજ્યારી,
હુઈ ઉજ્યારી, તમ રેન નહારી, પ્રિય
કીસકી સાથ મે બસંતસમયમે, ફાગ ખેલુ કર મહી પીયનરી,
મહી પીયકારી, ન દીસત મુરારી, પ્રિય

મુગ્ધમે કર પતિ દૂર ગયે, જન્મ, સયોગકી ધરી આઘ દીવારી,
 આઘ દીવારી, ન વિશ્વવિહારી, પ્રિય૦
 અગે કોન પતિકુ સમુગ્ધ, લે ગયે સુખસપતિ સારી,
 સપતિ સારી, વેા કોન અનારી, પ્રિય૦
 પનિકા સુખકુ જન્યા ન હોતા, અખયગ મે અજ્ઞાન કુવારી,
 અજ્ઞાન કુવારી, મે ભોરી દુહારી, પ્રિય૦
 પિયસુખરસ જન્મ અખને આઘ, હાથમે પ્રેમધ્યાત્રી દૂર ડારી,
 ધ્યાત્રી દૂર ડારી, ન અખનેકી વારી, પ્રિય૦
 પ્રિયતમકે મિન છ સકત ન અમ, મે પતિનતકી પાલનહારી,
 પાલનહારી, નિયોગમે હારી, પ્રિય૦
 દુઃ સુખદાઘ પિયુસુમગ્ન કરી, કર અમ છવ મરનકી તયારી,
 મરનખી તયારી, પિયુને છદ ધારી, પ્રિય૦
 મુનાત્રી પિયુકો છેના ખયનમે, મુજ નિશ્ચયસે નહિ શીરનારી,
 નહિ શીરનારી, આઘ પાસ તુમારી, પ્રિય૦

અત્ર દ્રષ્ટાક્ષાત્કાર કરનારને અન્ય લોકમાં ભ્રમણતું
 પ્રયોજન નથી.

પદ ૨૨૭ (જેને શિર મિરતાર સમર્થ, એ લય)
 જૂનોકનિને ભગનાન મળ્યા પછી સ્વર્ગે જવુ કે શાને,
 ઘર જેઠે માગ્યુ આની મગે પડી શીદ બમલુકે દુકાને
 ભને ખીજન શિવ બ્રહ્મ વિષ્ણુ કે, અન્ય લોકને છૂટે,
 અદિ બ્રહ્મા શિવ વિષ્ણુ ભાગ્યા, હવે શી માગે પડી છે,—
 અહનોકે જના મથતા કંઈ, બ્રમમા જઈ ભરાતા,
 વિષ્ણુનોકમા જવા જતા તો, વિષ્ણુમર્ગે જસાતા,—
 શિવનોકે કંઈ જવા મથે પણુ જીવનોકે રહે ભટક્યા,
 સર્પમસિત મેડકની પેઠે, દો તો મધ્યમા ભટક્યા,—
 બહુ ડાહ્યા નિજથી પ્રભુજીને, દૂર અને દૂર કલ્પે,
 હુ તો માગમા પ્રભુ જોતો, મુજથી દૂર ન ચલ્પે,—
 હિચે નીચે ખીજન જનો તો ફટારતા નિજ ડોળા,
 મે તો નેત્ર મીચીને મુજમા, દીપ સજુ ભોળા;—
 પ્રભુને કોઈ સાગરમા, નદીમા, કોઈ પર્વતમા ધાગે,
 કોઈ સૂર્યે કોઈ ચંદ્રે ધાગે, કોઈ ગગને જ વિચાગે;—

પણ જોજો નિજમાં નથી નિરખ્યા, નાનથી નરહરિ નિહટે,
 ફર દેશમાં તે નહિ જોશે, ભવે જન અપણ નિહટે,—
 અદિં જોઈ જગપતિની રચના, નિચ રહું છું નિગળી,
 વોક ચતુર્દશ મુજમાં જોતો, મધ્યે પ્રભુને દરખી,—
 ઉપેન્દ્ર ચરુની તે બનિહારી, મુજમાં દેવ બતાવ્યા,
 જે કાણુ ઇચ્છું તે કાણુ સત્વર, મુજપ્રતિ જોતા આવ્યા,—

ચિરહમલાપ.

પદ ૨૨૮. (રસ ભર્યું આ જોમન જાવ,—એ વા.)

મુજ જીવન યથા વહી જન, નરહરિ પ્રિય પ્રભુવિના,	
આ અંતર અનિ અમુઝાય, નરહરિ પ્રિય પ્રભુવિના	
ધારી રહે કો દેહને, ત્રિણપાણી ત્રિણઅન,	
પ્રકાશવિણુ વાયુવિના, રાખી ઉર પ્રમન્ન,	
પણ મુજથી જરી ન જવાય, જવાડણુદાર,	નરહરિ પ્રિય૦
ધન દાગ પરા જાનથી, જીવે રીઝે અન્ય,	
અંદરવિના પણ કુમુદિની, રહે મન જેમ ખિન્ન,	
હુ દુખી સુખથી રહિત, રીઝાવે કોણ,	નરહરિ પ્રિય૦
કાણુ પછી જુખ ઉપજાવતુ, માટે છે તે ત્યાગ્ય,	
પૂર્ણ તૃપ્તિ દઈ જુખ હટે, ઇચ્છું એવું આગ્ય,	
મને દયા આપીને એક, અપામે કોણ,	નરહરિ પ્રિય૦
અતરની શાંતિ અને, સાચુ અંતરજાન,	
સાચી અનુભવની ગિથિ,—કેઠે માયું દાન	
હું અનધિકારીને આજ, કટે ધરી પ્રેમ,	નરહરિ પ્રિય૦
લીજોગીપામે જઈ, રાવણુ વાચું કેમ,	
કૃપણમમીપે જઈ અને, વાચું ધન વા તેમ,	
નવ વાચું ત્રિમુક્તપામ, માગ્યું દેનાર,	નરહરિ પ્રિય૦
માગ્યું દમટી એક તો, દીપે ન બગામ જોઈ,	
એવા જનપામે નહિ, વાચુ પડનાં દેડ,	
માગાથી અધિક દેનાર, નથી દાનાર,	નરહરિ પ્રિય૦
હુ જુખ્યો ત્રિમુક્તને, પ્રિયનમ પ્રભુ દાનાર,	
જે માગ્યું તેથી અધિક, પ્રમન્ન થઈ દેનાર,	
નથી મુજને મગી ક્યાંદે ખટેખરી જોડ,	નરહરિ પ્રિય૦

૩૪ અને મક્તનો સંબંધ.

૫૬ ૨૧૬. (તુમ કોન જસર કહો કહાંસિં આયે—એ લય.)

અમે તનુ અમારા નાથતણાં, છે નાથ અમારા પ્રાણુ,
 અમે કુસુમકવિ, અતિ રમ્ય ખીલી, છે, નાથ કુસુમની ધ્રાણુ.
 અમે મુંદર દેવી દીપક છંદ્યે, નાથ અમારો પ્રકાશ,
 અમે ઈન્દ્રિય, શર્કરા ખંડ, છે નાથ અમારી મિહાશ. અમે૦
 અમે વૃક્ષ છંદ્યે પુલ્યાં ફાલ્યાં, વૃદ્ધિરૂપ અમ નાથ,
 છે શાંતિ નાથ અમારા ને અમે, રૂપેરી ચાંદની રાત. અમે૦
 અમે જલરૂપ જગમાં થઇ રહ્યાં છે, દ્રવતારૂપ અમ નાથ,
 છે સુખદાતા, અમ નાથ મૃદુતા, મંદમંદ અમે વાન. અમે૦
 અમે મધુર ગીત, વાદ્યન સર્વ, છે નાથ અમારા નાદ,
 અમે સહિ અનુપ, ભોજનસ્વરૂપ, છે નાથ અમારા સ્વાદ. અમે૦
 અમે સૂર્ય છીંચે, છે નાથ અમારાં, જીવના જીવનસ્વરૂપ,
 અમે વનસ્પતિ, રસવતી અતિ, અમ નાથ રહ્યા રસરૂપ; અમે.
 છે નાથ અમારા નિરામયતા, સૌ અમે ઔપધકવાથ,
 અમે ઉપાધિઆધક શ્રેયસ્સાધક, ઉર નૃસિંહ અમ નાથ. અમે૦
 એમ નાથ અમારાથી નથી છેટા, અમે ન નાથથી દૂર,
 ત્યાં અમે રહ્યાં, ત્યાં અમને લહ્યાં, ત્યાં નાથ સદા હરપૂર. અમે૦

અંતિમ અભ્યર્ચના.

૫૬ ૨૨૦.

નરહરિ જયવશને આપજો,
 આપતણું ઉર ધ્યાન, ધરવામાં;—
 નિકટ પ્રકટ આપ થઇને, અંતર હરજો, તિમિર હરજો,
 નિગરૂપ હરજો, મુખપદે ધરજો,
 હૃદયસદનમાં વ્યાપજો;—
 ઉરથી કામનામાત્ર પ્રગ્નગી, સદા કરે નિષ્કામ,
 આપવિધે સહિ, મનમનિકરણે, પામજો નિત્ય વિરામ,
 અક્ષય અન્યુતપદ સ્થાપજો;—

સદ્ધર્પ સ્તવન.

પદ ૨૨૨. (નથી જગત્માં સાથ, એ લય.)

ત્રિનિસ્વરૂપ અવિનાશ, નૃહરિ પ્રભુ ! નિજ જન હૃદયપ્રકાશ,
ધરી અંતર અનિ ઉદ્ધાસ, રતવે પ્રભુને પ્રભુપ્રિય નિજ દાસ.

નયન લરીને આજ નિરખીએ, હૃદય ને મૂર્ખાકાશ,
આપવિના અંતર કે જાહિર, ખાલી નથી અવકાશ.
દશદિશ સ્વરૂપને લલીએ, નિજરૂપ આજ થઇ રલીએ,
લલી યથાર્થ આપવિશ્વાસ, બેદને લલીએ મિથ્યા ભાસ;—
જીવત ક્યાં એ પૂર્વતું, ક્યાં આજતું શિવત્વ,
આપકૃપાથી આપથી, લલીએ આજ સમત્વ,—
એ હૃદયભર્યા આ દાસ, પ્રજ્ઞામ અનંત કરે પ્રભુપાસ;—

અવગોષ્ઠોદ્ગોષ.

પદ ૨૨૨. (સનનનનનન મોર કરતી, એ લય)

જગજ કરતી આ અહો ! રી, દિગ્ધ રસિમ આવતી,
કોણ પ્રેરે, ક્યાંથી આવે, દિગ્ધ મુનિ પ્રસરાવતી.
એક દાણમાં પ્રકટી સત્વર, બેદી અંકડટાહ ગઇ,
સમ પાતાયોવિરે પણ, સખર દાણમાં પ્રસરી રહી;—
જ્ઞેનજ્ઞેનામાંદિ વ્યાપી, સદસ મધ્ય પ્રદેશમાં,
ગમિમય કરી વિશ્વ દીધું, નિમિર કદી રહ્યું લેશ ના;—
આમ જ્ઞેનાં તેમ જ્ઞેનાં ચમકતી આ ચિત્તિનૃતિ,
મુજ વિરે જ્યાં ન્યાગું ત્યાં પણ, એ જ ન્યોનિ પ્રકટતી.
અવિઘાતધન મુનિએ, તરત મારાં તોડીયાં,
કર્મકર્મશવિપાક આદિ, સઘ મુજથી છોડીયાં;—
એક દાણમાં મુજ કાંચા, કયો સર્વતલો પનિ,
જ્ઞેન આ આમળું દું ત્યાં, લીન કરું મુજ મનમનિ;—
લીન યાનાં તો તરત દું, મુજને બૂધી ગયો,
સર્વપનિપણું પણ ન મુજમાં, ગમિમય આપે થયો,—
જગી જ્ઞેનાં ન્યાગું મુજને, અદા સર્વતલો પનિ,
બાન મારું વિજ્ઞાનું જે દાણ, તે જ દાણ દું ચિત્તિનૃતિ;—

ચિદનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૨૨૩

હવે શુ ખાકી કરવુ મારે—હવે શી ચિંતા રહી છે મારે,
 ચિતિરૂપ હુ થયો રે
 જીવને બધન જે જે વગગ્યા, તે રહે હાવે મુજથી અગા,
 નિરાનરણુને નિર્વિકાર મુજને લલો રે,—
 નિત્ય શુદ્ધ ને અભય હુ, સ્વતત્ર ને સર્વત્ર,
 અવિકલ અને અસંગ હુ, પૂર્ણ નિરામય પ્રત,
 હુથી રહિત જગતનો એકે ન અણુ રહ્યો રે,—
 સત્ ચિદ ને આનંદ જે, તે છે મારા ધર્મ,
 નામરૂપજડ હુ નથી, હુ કેવલ નિષ્કર્મ,
 દુર્ધટ જનનમરણનો દેરો મે દલો રે,—
 સર્વવ્યાપી અનંત ને, અપાર અપરિચિત,
 મુજ સ્વરૂપે કરી સર્વથી, અભિન્ન ને વળી ભિન્ન
 વેદશ્રુતિએ પણ મુજને 'નેતિ' કહ્યો રે,—
 દશરૂપે ચિતિ પ્રસરતા, હુ પણ ચર્ચ રહુ દશ્ય,
 જ્યાં જે રૂપે ચિતિ રહે, તદ્દરૂપ થાઉં અવશ્ય,
 યૌદ ભુવન, બ્રહ્માડે, મારો વિજય વલો રે,—

ચિત્તની ચિન્મયાવસ્થા.

૫૬ ૨૨૪ (મરજી પ્રભુની પ્રમાણે બને છે, એ લય)

ચિતિતત્ત્વમા ચિત્ત માઝ રમે છે, સમુદ્રે તરંગોસમુ ચઢ શમે છે
 કદી દશ્યને આ ન મન ચિતવે છે, સ્વરૂપથી લગનિ એ લગારી રહે છે—
 નથી સ્પર્શતા સુખદુઃખાદિ ધર્મો, નથી બાધતા લેશ પણ ઈર્ષ ક્રોધો,—
 નથી હાનિવૃદ્ધિ કદી ક્યાહિ જોતુ, નથી પામતુ કે નથી કાઈ ખોતુ,—
 યથારૂપ આ નિશ્ચિન સહિ જણાતુ, ન આશ્ચર્ય કોથી કદી કાઈ થાતુ,—
 ન દેહાદિને માન માઝ લણે છે, સકલ વિશ્વને એક માઝ ગણે છે,—
 અનવધિ પ્રદેશે સદા વિન્તરી તે, સ્વપરભાવને છે ગયુ વિસરી તે,—
 દદા સન્નિવ્રાતદરૂપે પ્રકાશે, દદા સાક્ષીરૂપે નિરાશુ જ ભામે,—
 મળી જાય જગમાહિ જગ એક રૂપે, મળ્યુ ચિત્ત ચૈતન્ય એક સ્વરૂપે,—
 નથી ચિત્ત એ ચિત્ત, પણ એ ચિતિ છે, ચિત્તરૂપ અવગ્યા હવે તો વીતી ડે,
 ઉપેન્દ્રચિતિસ્પર્શથી ચિત્ત આજે, ઉપાધિ દહીને ચિતિમા નિગળે,—

મંગલ.

૫૬ ૨૨૫. (સ્ત્રીએ, જગનાટકનટને, એ લય)

આનદે, નૃદરિપદે નગીએ.

સ્વચ્છદે, પ્રભુઆશ્રમે રમીએ.

૬૪ પામી અનિષ્ટ સધળું, ત્યાગીએ, દાગીએ,

જાગીએ, લાગીએ, અભયપ્રદ નિઝ ૬૪૫૬માં;—

નમસ્તણો લાતુને લય ક્યાં, અગ્નિનો લય જેમ ન જલમાં,
સમ્યક્ શ્રીપતિ પ્રકટ રહ્યા ત્યાં, દૈન્યદુઃખલયકેરું ન બલ ત્યાં,

જ્યવિજ્યધ્વનિ ઉચ્ચરી,

દરંથડી અંતર ભરી,

નિરખી નયનનિકટ શ્રીનરહરિ,

લય વામીએ, જ્ય પામીએ;—

અવગ્ર ચિત્તને ઉપાલંભ.

૫૬ ૨૨૬.

અગે ચિત્ત માગ, તું વરા થતું કાં ના,

વરા થતું કાં ના, સ્વચ્છન્દે તું જા ના;—

જે જે માર્ગથી જાતું એકું વેગ કરીને ત્યાં તું પા ના;

તુજ વરા વહેતાં તુજને, મુજને દુઃખતા કામ દેવાના જાના;—

ત્યારે ત્યારે શિક્ષા તું પામે, તુજપર પડીયાં ચિદ્નો ધાનાં;—

સુખઅર્થે તુજ પાછળ ભટકી, બોમરીયા છે વિપો નાના;—

અમૃતરૂપ નથી બોગ સકળ આ, હાસાદલ તું પીને પા ના;—

તું કહે સજ્જન તુજને દરધડી, એ તે હતા ક્યાં સુધી કહેવાના;—

કદી કદીને એ યાત્રી ગયા છે, પણ શંકાં સુધસ્તાના;

વચન એ દાણે દાણે શુભનાં પૂર્વે, પ્રાણ આ તારા પતી કાં જતા ના;—

સુપરીસા જે ન દવે તું તો તો, આણાં આત્યાં જાણુ પમગાનનાં;—

પરનાં વચનઆણુ બેદાનાં તોણુ, કટકા યના કાં ના કાગજનાં;—

સન્માર્ગે જે તું ન વગીસા તો, જાણુ પ્રભુ તુજ કોપાવાના;—

માટે ગુપ્તચનો દે માની, ઉચેન્દ કહે જે કિન ધરાનાં;—

ઇષ્ટસ્મરણ ન કરનારનો જન્મ નિર્થક છે.

પદ ૨૨૭. (જિને આપડુ જોયા નહિ, એ લય)

જિને ઇષ્ટનામ લીયા નહિ, સગ જન્મ વ્યર્થ ગયા સહી,
 સગ જન્મ વ્યર્થ ગયા સહી, જતા રહા મો ક્યા હુઆ
 યે કહમે ધરી માયકુ, કરમે ગ્રહી કરતાલકુ,
 નિરખ્યા ન દીનદયાલકુ, ભક્તિ ક્રિયા સો ક્યા હુઆ, જિને૦
 ભગવા તનુપે' ધાર દે, શિરકેશ સર્વ નિકાર દે,
 મન તો રહા સસારમે, સાધુ હુવા મો ક્યા હુઆ, જિને૦
 સગ શાસ્ત્ર જિહ્વાસે બકે, ખુમ લેખ લેખિનીસે લિખે,
 કબી મર્મકો વો ના સીખે, પડિત હુવા મો ક્યા હુઆ, જિને૦
 ઇન્દ્રિયદમન કર ના સકે, દીનપે દયા ન કબી રખે,
 પરમાત્મરસ જે ના ચખે, જ્ઞાતી હુઆ મો ક્યા હુઆ, જિને૦
 નિજ શિષ્યકા ધનવામ હર, ઉનપે રખે તીખી નઝર,
 નહિ માર્ગ કહે કલ્યાનકર, સદ્ગુરુ લયા સો ક્યા હુઆ, જિને૦
 લહેવે સુસિદ્ધિ ભોગકો, દુષ્ટ યોગી કબી જનને ન કો,-
 પ્રકૃતિપુગ્ધસયોગકો, યોગી હુઆ સો ક્યા હુઆ, જિને૦
 ઉપેન્દ્ર ગુરુકો નિસાર કર, દોષોહિ ગુરુમે' નિહાર કર,
 નિજ શિષ્યનામ લખ્ય કર, સાધક હુઆ સો ક્યા હુઆ, જિને૦

વ્યવહાર સુધારવા ઇષ્ટને પ્રાર્થના.

પદ ૨૨૮. (લો જ્ઞાનનો સુજનો લહાવો, એ લય)

પ્રભુ ! આ વ્યવહાર સુધારો, જોથી સુધરે પરાર્થ આ મારો
 આપ વ્યવહારના છો કર્તા, છો આપ સકટના હર્તા રે,
 વ્યવહારના દુષ્ટ મિદાગે, જોથી૦
 વ્યવહાર નહિ જે સુધર્યો, જી ચો દેહ જતા પણુ ગુજર્યો રે,
 ક્યાથી પરાર્થ સુધરના વાગે, પ્રભુ૦
 પરમાર્થ સુધારવા જાતો (ત્યા) વ્યવહારમા ખત્તા ખાતો રે,
 બકરી કાઢના ઉંટનો પેસાગે, પ્રભુ૦
 વ્યવહારદૂષો ના તરીયો, પરમાર્થ તો મોગે દરીયો રે,
 તેનો કેમ કરી પામુ કિનાગે, પ્રભુ૦
 પ્રભુ અજ્ઞાને વશ વર્તી, સાચી મનિ ઉર ના કરતી રે,
 જોથી નિત્ય રહે છે તપારો, પ્રભુ૦

(જો) વ્યવહારનો દીધો ભારો, તેને અનુકૂળ ઉધારો દ્વારા રે,
 પ્રભુ મુખનાં અન્ય હંમરો; જ્યોતીં
 વ્યવહારનું મુખ છે સ્ત્રીમાં, તેને પ્રથમ મુધારો જુદિમાં રે,
 જ્યોતી પ્રકટે વિવેકવિચારો; પ્રભું
 સંબંધી બહિર્ સંતાપે, ધરમાં સ્ત્રી પણ અનિ તાપે રે,
 કહો કેમ કરી સદું એ કહારો; પ્રભું
 સ્ત્રીમાં નથી જ્ઞાન પ્રકટનું, ત્યાં લગી તો દુઃખ રહે વધનું રે,
 સ્ત્રીમતિમાં જ્ઞાન વંચારો; જ્યોતીં
 વળી વહિસ જનો જે હોયે, તે સમજે કંઈ નહિ તોયે રે,
 કરે નિત્ય ધંટીટકારો; પ્રભું
 હરધરી કોઈ તપી જાયે, ધરીધરીમાં રીસે ભરાયેરે,
 મારે મહેશ્વરે કુકારો; પ્રભું
 જો સીંચ નમાવી પાસું, કદી કહેવા જાઉં કાંઈ સાસું રે,
 તો કહેશે કર ન લવારો; પ્રભું
 જીવ ઈશ્વરને સમજાવે, તો તે કદી લક્ષમાં લાવે રે,
 પણ વહિસ ન સમજનારો; પ્રભું
 તેને સદ્જુદ્ધિ પ્રભુ આપો, નિજ દિનના માર્ગમાં સ્થાપો રે,
 જ્યોતી ધર્મ રહે મુખ કરનારો; પ્રભું
 સંબંધીઓ પણ સઘળાં, દુઃખનાં નાંખે છે કમળાં રે,
 શી રીતે સદું એ મારો; પ્રભું
 મને મર્મવચન બહુ બોલે, મિથ્યા પણ ધરી ધરી રોકે રે,
 નહિ માર એ સહન થનારો; પ્રભું
 ‘આમ કરશે તો કીર્તિ જાશે, આમ કરતાં અપવિત્ર થશે રે,
 માટે મારું વચન સ્વીકારો;’ પ્રભું
 ‘આમ તમને ન કરવું શોભે,’ એમ કહે ચરી જાનને મામે રે,
 જાણે જ્ઞાનનો હોય ભંડારો; પ્રભું
 આ વિષુ ચિઆમણુ વિધવિધ, આપે છે કરવા મુજ દિન રે,
 પણ તેમને શિર દુઃખભારો; પ્રભું
 પોતાનું દુઃખ ન ટાળે, બીજામાં આંગળી ધાવે રે,
 હોય છે અભ્યાસ નહારો; પ્રભું
 એ સકિનું કારણ એ છે, અજ્ઞાન લીધે બોલે છે રે,
 એમનું અજ્ઞાન નિવારો; પ્રભું
 સંબંધી મુજ નિમિત્તે, કરે કલહ અનિશ્ચય ચિન્તે રે,

મુજ કંઠે આગેપે દોષહાગે, પ્રભુ
 સમજાયા કે ન સમજતા, બહુ મિથિ અતરમા દમતા રે, પ્રભુ
 હૃદયે પાડે છે શારો, પ્રભુ
 મુજને દૂષિત ગણે છે, નિજને નિર્દોષ લણે છે રે, પ્રભુ
 ત્યા ત્યા મુજને કંઠે અકારો, પ્રભુ
 એ સઉની મતિને સુધાગે, એમના અતરને હાંપે રે, જ્યોતી
 કરી યાનતણો ઝળકાગે, જ્યોતી
 પ્રભુ સઉ જન ધનના લુપ્ત્યા, તત્તલિ જોમ ગેટલા લુપ્ત્યા રે, પ્રભુ
 ધનવિણુ ન બને વ્યવહારો પ્રભુ
 કા તો ધન અનુધિ આપો, કા તો ધનની અગત્યને કાપો રે, પ્રભુ
 અતર સતોષે હાગે, પ્રભુ
 ધનઅર્થે પ્રીતિ તૂટે, ફરી સાધ્યે કદી ના જુટે રે, પ્રભુ
 એ ધનની ખોટ સહાગે, પ્રભુ
 આ વૃત્તિ અધિક શુ બોલે, એને સઉ જન સરખી છોડેરે, પ્રભુ
 જોમ કાઢને છોલે સુધારો, પ્રભુ
 કંઈ કંઈની અગત્ય પડતી, જે વીણુ અડચણુ અતિ નડતી રે, પ્રભુ
 એ જાણે જે લહેનાગે, પ્રભુ
 હુ અકળાયો ફક્ળાયો, આપ સમીપે વદુ થઈ કાયો રે, પ્રભુ
 મારા ભાવને ઊર ઉતારો, પ્રભુ
 હુ કેમ કરી પરાર્થ સાધુ, વ્યવહારધુસર ગમે બાધુ રે, પ્રભુ
 ન કે તમવિણુ છોડનાગે પ્રભુ
 ભવે અન્ય ન યાયે કોઈ, વ્યવહારની સિદ્ધિમા મોહી રે, જ્યોતી
 પણ મારી વિનતિ સીકાગે, જ્યોતી
 પ્રભુ આપ છો અતર્થામી, જાણો કોણુ કામી નિષ્કામી રે, પ્રભુ
 હુ ન આડબર ધરનાગે પ્રભુ
 વ્યવહાર છે આપ પ્રસાદી, તેને સાધીશ થઈ અપ્રમાદી રે, જ્યોતી
 જે આપતણી છે વહોરે, જ્યોતી
 નરહરિ છો મારા સ્વામી, પ્રભુ તમસરખાને પામી રે, પ્રભુ
 રહે ક્યા લગી દાસ તમાગે, પ્રભુ
 શુણી લાના મારા પુકારો, મારા અર્થ આજ પ્રભુ સારો રે, જ્યોતી
 લહી હિપેન્દ્ર બાન મિથાગે, જ્યોતી

જીવન તથા મૃત્યુનો સંવાદ.

૫૬ ૨૨૬. લાવળી.

એક સમય જીવન ને મૃત્યુ, અરસપરસ મળીયાં,
ઉભયનણા મુખમાથી આ વિધિ, વચનો નીકળીયાં
જીવન પૃથે મૃત્યુને લાઇ ! કાણુ તુથી ક'પે,
તુજ પામે તું કોને નાંખે, કહે તે આગળે.
કાણુકિપર છે સત્તા તારી, કાણુ મંગી તારા,
તુજ પાનેથી પણ આ જગમાં, કાણુ છે બચનારા
એણું તે દુખ તું શું દે છે, તારું નામ શુભી,
મોટા બળીયા પણ બની જતા, ઘણી ઢી પુણી
મૃત્યુ જોયુ, સાંભળ કે જીવન ! નિર્મળ મુગ્ધી ધુન્ને,
નિરઘમીને નિશદિન મુગ્ધિણ, કાંઈ નદિ સુન્ને.

મુજ ચિંતન જે નિયે કરતા, તે મુજ પાસ પડે,
કાણુ કાણુ મુજ પ્રતિ દટિ આપે, મૃત્યુ તેને નડે
બચવીન ને નિશ્ચય જે માને, માઝં મૃત્યુ થયુ,
મુજ ઉર છે પણ નિશ્ચય તેવો, તેતુ મૃત્યુ કરવુ
માંભળ કે જો જીવન ! કાવે કાણુ મંગી મારા,
એરા, કોધ, ચિંતા, દુર્બલતા, છે બધુ પ્યાર
મુખ્ય દન મુજ લાય છે મારો, જે જન ઉરે વચનો,
નારવિમ જાહે તે જન, આવે મુજ પ્રતિ ધમતો
જો અડપાશે જો હું ચાલો, મગ્જનો ગ્રામ હું હુ.

એવો લાય છે જેના ઉર, તેને પકડું હુ હુ.

નદિ છોડશે કોને મૃત્યુ, કોઈને નથી છોડયું,

એવો નિશ્ચય જેને, તેને મહેવા હું દોડું.

નિજ કર્તવ્યે કાવરનાને, મહિમ્નિ દીનપણું,

નિરસાદ ને અશ્રદ્ધાને, હું મુજ બધુ મજા.

ચિત્તનળી ચચચના, સંકા, આગસપ્રમાદ ત્યાં,

અનાચાર, અનિ આદાર ત્યાં, મુજ કોકો વાગે ત્યાં.

જેના મનમાં વિચાર રમતા, રાગદોષનણા,

સ્વાર્થપણના, દરિદ્રનાના, ગોઝમોઝના ધણા.

નાજસનામસુ સંગેગોથી, જેનું મન મેલું,

જેની શાંતિ લેશ ના ચિત્તે, તેને ગ્રહું વહેણું.

અવ્યથ પ્રમાણે, નિજ સત્તાને, નિજને પરવશ લહે,
જેને શાંતિ લેશ ન ચિત્તે, તેને મૃત્યુ ગ્રહે.

કૃતિમતવચ્ચને, જે કદી કોઇને, મુખ ન ઉપજાવે,
અવિહિત વ્યાપારો જે સેવે, (તે) આવે મુજ દાવે.

નિજ કર્માનુસાર વિવિધ દુઃખ, જીવ સહિને આપું,
સર્વ પ્રકારની શુદ્ધિ કરીને, ઉચ્ચ પદે સ્થાપું.

જે જે અવિહિત માર્ગે વહેતા, આત્માભિમુખ નથી જે,
વિકાળ મુજથી નથી બચનારા, આસરૂં મુજ તે.

મૃત્યુ જીવનને પુછે છે, કે વિધિ જીવ તુજને,
પામી નિત્ય રહે એવો વિધિ, જણાવ તું મુજને.

જીવન કહે હું દશ સકલમાં, અખંડ વ્યાપી રહું,
જૂનભગલમાં, અનિલઅનલમાં, સદા સર્વમાં હું.

આણું પણ મુજ વિણું છે નહિ વિશ્વે જડને ચેતનમાં,
કોમાં પૂર્ણપણે રહી પ્રકટી, સુખપણે કોમાં.

મુજ નિવાસસ્થલ સૂર્ય પ્રકટ છે, સૂર્યકિરણદ્વારા,
અનેક સ્થળમાં પ્રવેશ કરતો, કનિષ્ઠ કે સારાં.

પ્રાણ સ્થાન છે બીજું મારું, જ્યાં હું નિત્ય રહું,
વિધિથી મુજને, ગ્રહેતો તેને, દિર્ઘાયુષ દહિં.

અન્નવિધે મુજ વાસ જણાજે, વિધિથી જે ગ્રહેતા,
તનમનની શક્તિ પામીને, દીર્ઘાયુષ લહેતા.

જલમાં પણ મુજ વાગ રહ્યો છે, પાન કરે જે જે,
પામે મને ન્યૂનાધિક અંશે, રૂડી રીતે તે તે.

નિરુપાધિક સ્થલ એ પણ મારાં, વાસનણાં સ્થલ છે,
પ્રશાંત જેતું વાતાવરણ અને, અનિ નિર્મલ જે.

સત્વપ્રસાદ વહે જ્યાં નિત્યે, શુરઆત્રમસમ તે,—
સ્થળમાં પણ હું નિત્ય રહું છું, કોઈ મુલાગી લહે.

પ્રસન્નતામાં મુખ્ય કરીને, મારો નિવાસ છે,
જે સાર્થ નિર્દોષપણે તેને તુજ ત્રાસ ન છે.

લક્ષ્મીમાં હું વસી રહું છું, તત્ત્વચિંતનમાંહિ,—
પૂર્ણપણે હું વાસ કરું, બીજે ન એ સમ આંહિ.

નિતેન્દ્રિય અને જે અંતર, શુદ્ધ પ્રેમમય છે,
 વૈરરહિત છે અંતર, મારો, તે જ મદાસય છે.
 વિદિન વિપયના સ્તેવનમાં પણ વાસ રહ્યો મારો,
 જે વિધિ જાણે તેના તો તો, દશે મરણુમારો.
 જે મારા ચિંતનને કરતો, મુજને સર્વ રથજે,—
 દેખે તે તો અખંડ મારા સામથ્યને જ રજે,
 મુજથી વિરોધી જેને ચિંતન, દાણ પણ નવ થાવું,
 તેમાં જ્ઞાતપ્રેતપણે હું પણ રામાઈ જાવું.
 શુભનણું ચિંતનને, કરવું, છોડી અશુભનણું,
 તેને મુજ પ્રાપ્તિનું સાધન, એક જ મુખ્ય ગણું.
 જે નિજ દષ્ટિવિષે મનિ રાખી, નિરભિમાનથી રહે,
 તે જન નિજ અંતરમાં મારો, શુદ્ધ પ્રવાહ લહે.
 પુરુષમૃતિતત્ત્વજ્ઞો છે, જ્યાં સંયોગ રહ્યો,
 વેદ અને શસ્ત્રોએ તે રથજે, મારો નિવાસ કર્યો.
 અધિક કદું શું મૃત્યુ મુજને, આ સ્વરૂપે કદું છું,
 દદ શ્રદ્ધાથી મુજને ચિત્તે, તેનામાં રહું છું.
 કદિન નથી કાંઈ મને પામવું, લદ્યે સહ જનના,—
 વરસી રહું છું પામે મુજને, ત્યાં સંયમ કરતાં.
 વસ્તુતઃ તો આપણુ જને, જધુરૂપ છીએ,
 શાસન કરવાનું ને દ્વલ દેવાનું દાયે કરીએ.
 યોગ્ય નિયમથી વર્તે તેને જે ગતિ હું આપું,
 શાસન દહને તે જ ગતિમાં, તું પણ હું સ્થાપું.
 ઉમ માર્ગ છે તારો, મારો સૌમ્ય માર્ગ અનિ છે,
 મુજ માર્ગે જે ચાલે ન તેની, મુજ માર્ગે ગતિ છે.

ધ્યાનાન્તઃ થવા સાધકોને આદાન.

૫૬ ૨૩૦.

સાધા ! ધ્યાનને લગાવો, અંતર અવેષ જગાવો,
 દો હરે અગમગઢ મદવારે છ,
 અંકુષો સેવી વીરા વિષે ન વાપરો રે,

વાસના અતરથી વિદરો, હો છ રે—
 વાસના મટતા વહાવા કર્મને ત્યાગશે રે,
 નિષ્કર્મ થાતા મલ છરો,—
 કર્મો ત્યાગી અજ્ઞાન આવરણ ખાળજે રે,
 ભવનો આ ભાગે નિવાગે,—
 શરયુક્તિ પામી સઘ પ્રાણને રોધજે રે,
 ઇન્દ્રિયદમન ના વિસાગે,—
 અભિમાન ત્યાગીને મનને તો માગજે રે,
 માનામિતો કરજે તપાગે,—
 સ્વેચ્છરૂપ નિત્ય મૂર્ધમા ધારજે રે,
 અનુભવે બાધો એક તાગે,—
 ગગનમટે નરહરિરૂપે મહાવજે રે,
 નિરખો ઉપેન્દ્ર ના ન્યાગે,—

સાધકોને પરસ્પર સ્નેહથી વર્તવા સુવોધ.

૫૬ ૨૩૧. (બેરેરે ખુદા, દિલકો સભાનીએ રે, એ લય)

બધુ થયા, હળીમળી ચાલીએ,	
હિના પાણીથી ધર ના બાળીએ,	હાવે.
દેવપુદ્ધિ ટાળીએ છ, કોધને ખાળીએ છ,	
વિરોધને બાળીએ છ,	
પરસ્પર આત્મરૂપે ન્યાળીએ,	હાવે.
વાણીને સભાળીએ છ, કોને ન પ્રત્નળીએ છ,	
આનિને આગાળીએ છ,	
ચઢીએ ન લીમડાની ડાળીએ,	હાવે.
હૃદયથી બેગીએ છ, પ્રેમે હસ્ત ઝાલીએ છ,	
પરપર મહાવીરે છ,	
પ્રીતિપાન કરીએ એક પ્યાનીએ,	હાવે.
ગર્થ ન સભારીએ છ, ચપ્પુ નહિ ચાળીએ છ,	
આનિ નહિ ધાલીએ છ,	
એનેહનની બધુમા જ વાળીએ,	હાવે.
આવેશને માળીએ છ, વેગને ને પાળીએ છ,	

ભીતર નિહાળીએ છ;

નિઝરૂપ અન્યોઅન્ય ભાળીએ;

હાવે

એક પગને હાલીએ છ, રમીએ એક તાળીએ છ,

જમીએ એક થાળીએ છ,

પ્રભુપદે સાથે વાગે હાળીએ;

હાવે

નૃહરિઉપાસકના આનંદોદ્ગાર.

પદ ૨૩૨. (જીવ જગના પતિને ભજ ભાવથી રે, એ લય.)

અમે ઇષ્ટ શ્રીનૃસિંહપદે મહાલીએ રે, ગાળી મિથ્યા જીવનઅભિમાન.
જેની મોહિનીથી ભાત અમે ભૂલીયાં રે, જેના જ્ઞાનમાં ભૂલાવી અમ સ્થાન—
જેની શક્તિએ અમારી ભક્તિ ભૂલવી રે, જેના કંઠમાં લોભાયા આ કાન—
જેણે કરણાકટાક્ષે પરવશ કર્યાં રે, નિજ આશ્રિતકેરા પ્રાણ—
જેણે ખેચી નિજપદે અમારી વૃત્તિઓ રે, જેના રનેહમાટે દીધું જીવદાન—
હુંપણું અમારું પણ જેણે હરી લીધું રે, દીધું રહેવા સ્વતંત્ર ન ચિત્ત—
કોઈ યુક્તિવડે સર્વમાંથી એમણે રે, ત્યજવી દીધી અમારી પ્રીત—
જેના રૂપમાંહિ નેત્ર આ ગળી ગયાં રે, જેની વાણીમાં શમ્યા અમારા શબ્દ—
અનિ સૌમ્ય છતાં અંકુશિક એમના રે, મહા ગાંભીર્યમાં કર્યાં સ્તબ્ધ—
આમ સર્વ એમણે અમારું લઈ લીધું રે, કાંઈ પાસે રહ્યું નહિ શેષ—
પંચી માત્ર એ અમારા એક યજ્ઞ રહ્યા રે, જેથી ઇચ્છીએ અમે ન બીજું લેશ—
અમે પ્રભુના મંત્રી અમારા પ્રભુ રે, યજ્ઞને રહ્યા એ વિશ્વવિખ્યાત—
એક ઇષ્ટ શ્રીનૃસિંહવિના વિશ્વમાં રે, નિજ ભક્તતણા કાણ જ યાન—

સર્વેષ્ઠ રૂપદર્શન કરનાર વૃત્તિનાં આનંદવચન.

પદ ૨૩૩. (દીનદયાળુ છે મારો સ્વામ, એ લય.)

ઘટ ઘટમાં વ્યાપ્યો જોઈ મારો રામ, મારો રામ, મારો રામ રે,

અનંત અપાર પ્રદેશે વિસ્તરીયોછ.

વાલીયા મારો યજ્ઞ મારો ને બાહુડો રે,

ત્યાં ત્યાં ખેલતો જોતો હામે હામ, હામે હામ, હામે હામ રે, અનંત

જડને ચૈતન્યરૂપે એ જ વસ્યો સધળે રે,

ધરી વેપ જુદો, ધરી જુદાં નામ, જુદાં નામ, જુદાં નામ રે, અનંત

આંખનો તારો મારો, અંતરની તુમિ એ,

જોનાં હું એને બનું પૂર્ણકામ, પૂર્ણકામ પૂર્ણકામ રે; અનંત

કાના વહાવાની માયા, જોઈ જાણી જાતી ના,
અપટા કઈ કઈ તારા, વાહડે કામ, વાહડે કામ, વાહડે કામ રે અનત
જ્યાં મુતો હોઈ ચોડ તાણીને રે,
ઉમા રહી મુજને રક્ષે આં યામ,^૧ આં યામ, આં યામ રે, અનત
મુજપર જાણે દુખ જરી પણ આવે ત્યારે,
ઉમા રહે મુજમા આની થઈને હામ, થઈને હામ, થઈને હામ રે અનત
મારા ધરકાજે જ્યારે, લાણુ વરતુઓ ત્યારે
હાથમા આની રહે થઈને દામ, થઈને દામ, થઈને દામ રે, અનત
વેશધારી એ માંગે, વેશ ભગવે કઈ કઈ,
જુના જાત ઉપે જોઈ જોતા આમ, જોતા આમ, જોતા આમ રે, અનત
તારી કૃપા એ સાચો માંગે તો યોગ છે રે,
તુ જ ભાગ્યેશ્વર સાચુ ધામ, સાચુ ધામ, સાચુ ધામ રે, અનત
તુથી અભેદ માંગે નિત્યનો તોયે દેતા—
વહાણુ લાગે તારૂં નામ સુદરશ્યામ, સુદરશ્યામ, સુદરશ્યામ રે, અનત

સ્વાત્માત્રયી થવા સાધકને સુવોધ.

પદ ૨૩૪. આશાગોડી

સ્વાત્માત્રયી નીર થાજે, જગતમા, સ્વાત્માત્રયી વીર થાજે,
નિજજનનિણુ અન્ય જન નથી સાચુ નિજજનનધ્વજ કર રહાજે
નિજજન જોતા દશદિશમાથી, વાગે ભયની નરાજે,—
પરમનથી જે અભય થવા ચહે, તેને નડે ધણી ધાયો —
સહિ સાધન પ્રભુએ દીધા છે, જીવકુળે ના ભરાજે —
નિજ અને બ્રાતિભય છોડી, નિજ જનમાહિ વિરાજે,—
નિજજનનથી જેમ સૂર્ય પ્રકાશે આત્મમને વિશ્વે બ્રાજે —
પરંતુ જન એ મૃત અવસ્થા, અવનય જીવનરસ તાજે —
સ્વામનની થઈ ચોદ જીવનમા, યમન પણ નહ ખાજે —
આ માત્રનીને સુનલ બધું છે, નિજ કર છે સુખમાયો —
અશ્વર્ય સામર્થ્યમાત્ર ચરણમા, લોગે જો નિજજનને ગજે —
દુખાદિ કંપે આત્રય આત્માનો લીધા જરાજે —
સ્વાત્માત્રયી જાતી રહેતા વિજયની, આણુ સદા તમ વાજે,—
નિજજન છોડી અન્ય જને રહે, તે જ નૃદરિશિશુ કાયો —

વિરાગની નિરુપમતા.

૫૬ ૨૩૫. સોરક.

સાચા સુખસાધક ! મહાભાગ જગમાં કોની ન તુલ્ય વિરાગ.
સ્પૃહા એક જીવને શેકે જેમ, ધાસને બાળે આગ;—
નિસ્પૃહીને ત્યાં જગ તૃણવત્ ત્યાં, દુઃખનો ન કાવે લાગ;—
અનેવધિ મસ્તીમાંડી એવે, વિરાગી સધળી જાગ;—
વિરાગીને નથી મરણતણે ભય, અંતરમાંહિ જરાક;—
વિરાગની ત્યાં છોળ ઉછળતી, કાણુ માત્ર ત્યાં રાગ;—
વિરાગીને હિર અલ્પલોકના, વિભવો (જેવી) વિશ કાગ;—
વિરાગી તો એપણામાત્રનો, કાણુમાં કરતો ત્યાગ;—
આપે મુક્ત સ્વતંત્ર બની રહે, જેમ જગતમાં વાગ;—
વિરાગીને હિર સમાન લાસે, મૌકિકમાત્ર કે નાગ;—
વિરાગી ધ્રુવે કાંઈ ન પ્રભુ કહે, ' તે આપું જે માગ,'—
વિરાગીહિર ભેદ ન જોતાં યમ, પુર કે નંદનવાગ;—
વિરાગકેરી ખુમારીમાંહિ, ગરા સાધક ! લાગ;—
ઉપેન્દ્ર સાધક શિર પ્રભુ આપો, સાચો વિરાગપાધ;—

વિરહાલપ.

૫૬ ૨૩૬. (કહું કામેં શરમકી હય જાન, એ કવ.)

કહો કહાં વો ગયે મેં પાર.
કારીકે મોપે અધાર, પીઠોડી—
મયેં એન ન પાવત, મિરહા સતાવત,
લાગત મીંગાર, અગાર, હે જી મોહે—
ખેં અરોહી, દારી, દર્શનપ્રી પ્યારી,
કોઇ દીખાવો દેદાર, કુન્નસ બખુડું હમર—
મયેન અંગનમેં દેખા, બીતરબી પેખા,
જોજ દીપી મયને બહાર, જહાં તહાં—
મેગ નેનનમેં નાવે, ગિયા ગલરાવે,
કરતે હેં મુજકો બેખર, કયેજેમેં માગી કટાર—
મંજી કુમખે આઝો, કોઇ દીખસાઝો,

મિરપે ધરં મયે પેળર, હાથોમે મેરે,—
મેરે સિધુ દીખલાઓ, યે સરિતા મિલાવો,
મે દઉ દુવા બેશુમાર, હવ એસા ખુદાકા કો વાર,—

ચિતિચંદ્રચમત્કારાનુભવોદગાર.

પદ ૨૨૭ (ન કંઠે રે, કાળી કોયલડી ટહુકાર, એ લય)

અતર રે, અહાહા, કરે ચાહલીયો ચમકાર,
હુ ભેદ ૨હુ આ વાર,
ન્યા ત્યા દૈવી પ્રભાનો પ્રસાર રે, અતર રે
હૃદયહિદાન પ્રભાથી અનાકિક, ઝગડી રહ્યુ છે અપાર,
તેની મધ્યે માંગે ચદ્ર મિરાજે, હૈયાકેડે હાર રે, અતર રે
જેની સમીપમા સામર્થ્યો ટેરા, છુટે પુવારા હગર,
જાનનો દિવ્ય પરિમલ પ્રમર્થો, સદ્ભાગી કો લહેનાર રે, અતર રે
શાતિસમીગની લટેરે ન્યા લહેકે, વહે ન્યા અમૃતરૂપ વાર,
અનવધિ આનંદરૂપી ફલો ન્યા તૃપ્ત થતો ખાનાર રે, અતર રે
એક પેની એહ મારા હિદાને, જે અજરામર કરનાર,
પોહનુ મોનુ કરી શકે સત્વર, જેનો જાણુનહાર રે, અતર રે
નિજરૂપ મુજને ગણે જે નિરતર, તેનો મારે આધાર,
મુજને રમાડે એ એની હથેળીમા, આણી અતર અતિ પ્યાર રે, અતર રે
સર્વ મન્યુ માંગે ચદ્ર મને મન્યે, ધન્ય થયો અનનાર,
ચંદ્રની ચાનીમા મોજ માણીશ, થઈ પોયણીરૂપ નાર રે, અતર રે

રામરસનું પાન કરનાર ભક્તના ઉદગાર.

પદ ૨૨૮ (સદ્ગુરુ તાગનહારા, ભજ મન, એ લય)

અમન પીધા મે ધુની રામગસ, અમન પીધા મે ધુની,
મારા સદ્ગુરુપામેથી ઝુની—
અતરપાનમા એ રસવેરી, પ્રથમ અનિ મે કુની,
શુદ્ધ વસ્તુને પ્રદણુ કરી મે, મનિનને કાઢી ચુની, નમગ્ન
અમનતણે જે વાગે નિશે તેથી, શુદ્ધિ અવિદ્યાની ખૂની,
આ માઝ આ તાઝ, એવી, મનિ મુજથી ગઈ ધૂની, ગમ મ
અમનતણા આ અજર નિશામા, ટાળી હિરથી ત્રિપુની,

અધિક નિશામાં ઉતરતાં બૂલ્યો, સમે ધાતુની આ કુટી; રામરસ૦
કામ કોધ આદિ જે મિત્રો તેની લગની તૂટી,
જાળવી રાખેલી કર્મની કાઢી, સઘ ગણ મારી કુટી; રામરસ૦
આ સાથે આ ખોટું એવી દેતબુદ્ધિ કરી કુંડી,
સ્વપરભાવતણી મેં નિશામાં, ભાગી નાંખી ઘુંટી; રામરસ૦
વિષયેચ્છાથી કુલદાને, માર્ગમધ્યે મેં કુંડી,
નિષ્કામભાવનારૂપ પત્નીસહ, ભાગ્યો હું વાળીને મુડી; રામરસ૦
હવે અને આત્માની આજે, એક જ બની રહી પુડી,
ઉપેન્દ્ર કરુણાપાત્ર પીએ કાષ્ઠ, અજ્ઞ આ મારી મુડી; રામરસ૦

ઇષ્ટદર્શનાતુર વૃત્તિનો રૂપિતાસિદ્ધિસમયનો મહર્ષ.

પદ ૨૩૯. (દેખુંગી પ્યારા અખમાકા મુખડા, એ લય.)

દેખુંગી મેરા ભોરા, સાંવરીયા.
ભોરા ભોરા, ભોરા ભોરા, ગોરા રી; મેરા૦
કાહે ખોજું મયે પિયુકાં બનમેં,
લિપટ રહા વો મેરા બદનમેં,
બદનમેં દેખું, પ્યારા, પ્યારા, પ્યારારી,
મારી તીરછી નઝરીયાં;—
લગી હીયામેં મોહે પ્રેમકટારી,
ધડક ધડક હોત હગર હમારી,
હયા એ મારા, મારા મારા, મારારી,
દેખી મોહિની સુદરીયાં;—
દેર કઈ કાહે પિયુ મિલનેમેં,
પ્રેમકા પાન પૂરત ઝીલનેમેં,
મયે દીન દારા, દારા, દારા, દારારી,
મેરી સૂતી મેઝરીયાં;—

અંતિમ વિનતિ.

પદ ૨૪૦. ગીતિ.

જય જય નરહરિ સ્વામી, કૃતાર્થ આજ યયા પ્રભુ રમરણ કરી,
આપ હો અંતર્યામી, કરુણા આણી રહેજે પ્રકટ વરી.
હિતતમ જે જે માર્ગો, તે માર્ગો સ્થાપો બલવતી ગનિધી,

દેવ ધર્શના વર્ગો,—વિષે ધરો આ વર્ગ દિવ્ય દ્યુતિથી.
 સાધક કેરાં હૃદયો, પ્રકટ મંદિરો આપતણાં થાજે,
 સુંદર દેવી મલયો, સુખકૃતિ ધૃતિ મતિનાં બની જાજે.
 યુક્તિ સાધક બાધક, વિહિન અવિહિત માર્ગની કહી ઝટિતી,
 સહ આ શ્રેયસસાધક,—કેરી સ્વીકારો પ્રભુ અંતિમ વિનતિ.

શ્રીફલ્ગસ્તવન.

પદ ૨૪૧. (સમ્યક્તિ નૃહરિ મહેશ,—એ લય.)

સિદ્ધિપ્રદાતા ધર્શ, જય જય, શ્રીનરહરિ જગદીશ.

અગમ અગોચર મનમતિથી પર, અદ્વય અકલ અમલ સિદ્ધેશ્વર,
 આણી કૃપા અધિકારિપર, પ્રકટ થાઓ બહિર્ બીતર,
 સર્વને કંગે હરિહર, ભેદ રહે નાહિ,

સિદ્ધપદાધિકારી જોજો, આપ સ્વરૂપ દશદિશ,—

અચલ સિદ્ધપદમાં અધિકારી, સ્થાપી કરો નિગરૂપ અધિકારી,

જેથી સિદ્ધપતિ થવાય, અન્તરઅમરતા લહાય,

અલય અજય થઇ શકાય, ચૈદ બુવનમાંહિ,

એવી અનુપમ સિદ્ધિલ્લની, દો આજે બક્ષીશ;—

જ્ઞાનાધિષ્ઠાતા સહ થાજો, યોગીશ્વર થઇ વિશ્વે રાજો,

લગવતપદ સહ કમાઓ, આપ આપમાં શમાઓ,

સમ્યક્તત્ત્વરૂપે જોહાઓ, આપચરણ રહાઇ,

નૃસિંહ ! સહિને સત્વર કરજો, નૃસિંહરૂપ નખશીશ;—

સિદ્ધસમાજમાહાત્મ્યકથન.

પદ ૨૪૨ (શું નટવર વસંત થે થે—એ લય.)

અહા ! સિદ્ધસમાજ શો આ દીપી રહ્યો,

દીપી રહ્યો, જગ દીપાવી રહ્યો;—

નિજ સામર્થ્યતણી પ્રભા, પ્રસરાવે દશદિશ,

અણુઅણુમાંહિ પ્રવેશીને, કરે સર્વને ધર્શ,

આત્મરૂપ બની પ્રભાવ દેવી પ્રસરાવનાં,

બુવન ચતુર્દશે વેગે વહ્યો,

વેગે વહ્યો, સર્વબ્યાપી તે થયો;—

નિજ દ્યુતિથી આરંભમાં, બેઘો આ જૂલોક,

કમથી ઉપ્વ અધઃ વિધે, દ્યુતિથી સાધ્યો યોગ,

પાતાલ તવાતલ લોક, ગધર્વાદિ ટે,
 વળી ગુપ્ત પ્રકટ જે સ્થાન, આદિઅનાદિ ટે,
 બ્રહ્મવિષ્ણુશિવનોકમા, નિશ્ચય પ્રસરી જન્ય,
 જન્ય, વાયુ, આકાશમા, તેજવિને પણ ધાય,
 ગોલક, ગ્રહાદિ તથા ચંદ્રસૂર્ય મડ્યો,
 પ્રકૃતિપ્રદેશ સર્વ ભેદી ગયો,
 ભેદી ગયો, પ્રકટ કોષ્ઠએ લલ્લો,—
 તેની આગળ વાધતા, જે ચૈતન્યપ્રદેશ,
 સકલિત તે સહ થયો, લેશ ન ન્યાગે વેા,
 ક્ષીરમિદુ જેમ ક્ષીરસાગરે મળી જતુ,
 સિદ્ધસમાજ આજ અલિન થયો,
 અલિન થયો, ચિતિમા ગળી ગયો,—
 અભેદઅનુભવ અનુભવી, સિદ્ધપદે થઈ સ્થિર,
 જાનૈશ્વર્ય પ્રસારતો, નિવસી નિજ મંદિર,
 હોત પુણ્યશાળી જે વીર, સત્વર અહેતા રે,
 નિજ મનમતિ કરીને સ્થિર, ચિન્મય રહેતા ટે,
 પ્રત્યય યોગબળથી સકલ, સમાજ થઈને યુક્ત,
 સકલ સિદ્ધિ પામી રહે, જનિમૃતિભયથી મુક્ત
 સુપાત્ર અધિકારીમાત્રને સમગ્ર દાન દે,
 અભિમુખ અનુકૂળ જને લાલ તે અલ્લો,
 લાલ તે અલ્લો, નૃહરિરૂપ તે થયો,—

પ્રણતિ.

પદ ૨૪૩. (જગવાની તે હારી—એ લય)
 જય રનામિ । સિર નામી, પ્રણમીએ દુખ વામી,
 નિજ પદ ધામી, તવ ચરણે સહિ રમીએ;—
 ધન્ય ધન્ય આ સમાજ, આપ જેના શિરતાજ,
 હૃદયે સર્વે નમીએ આજ, મુખ અનુપમ પામી —
 અનત શ્રમથી ના મગે, જે મહાપદઅધિકાર,
 સહજે આપકૃપામને અનુભવીએ આ વાર
 નિજ જન ત્રાતા । અલયપ્રતા । જય પિતૃમાતા । માતા । દાતા ।
 રહીએ પ્રપુત્રમાદિ વિરામી,—

શ્રીફળને દર્શનાર્થ પ્રાર્થના.

૫૬ ૨૪૪ (ઉડી ઉડી પખીરાજ, એ લય)

આવો, આવો, હૃદયનાથ ! આજે આ નયને જણાવ્યો
જણાવ્યો, દેખાવ્યો, ખીલાવો, હસાવો,—

હૃદય આ, આપના દર્શનહર્ષસિંધુમાહિ રંગે ઝીલાવ્યો,
ધેલુ થયુ મન દેખના, મનના માન્યા નાથ,
આશલયા હૃદયે સ્તવે, દર્શન દો દીનાનાથ !

માઝ માગ્યુ મને આજે અપાવો,

ઝાતુ હવે ન જીવન ! તપસાવો,

આપ દયાળુ કહાવો,—

નથી અવર કંઈ માગવુ, ધન્ય એક જ દાન,
અતરખહિર નિકટ સદા, પ્રકટ રહો ભગવાન.

મુજને કસોતીમા નહિ કસાવો,

આપ સ્વરૂપથી મુજને રસાવો,

વહાવા માર માની જાવો,—

કાલાવાવા આ શુભી, વહાલા કંગે ન વાર,

નિજ બાથકને દેખવા, પ્રકટ થજો આ વાર

પ્રેમથી તાણ્યા પ્રેમીપાસે આવો,

પ્રેમઝયિમા પ્રીતમ જકડાવો,

નાથ નૃસિંહ મનાવો,—

આરંભક અભ્યર્થના.

૫૬ ૨૪૫. (તુલસીદાસની ચોપાઇની લા.)

જય જય જય સિદ્ધેશ્વર સ્વામિ, યના કૃતાર્થ શરણુ આપ પામી
પ્રિયતમ પ્રભુ છો આપ અમારા, પિતૃસત્ત્વ અમે બાવ તમારા

હર્ષ ધરી વિભુ નમીએ આજે, આપ પ્રેમઅનુગ્રહકાજે

આપ સકલસિદ્ધિપ્રદ યોગી, બાલ અમે વિધવિધ સુખમેગી

આપ સદા હિતકર દેનારા, જે આપો તે અમે ગ્રહેનારા

અનરૂધિ આપ દયાના સિંહુ, મત્સ્ય અમે આપ સ્વાતિબિંદુ.

ઘટ ઘટ વ્યાપક છો અવિનાશી, આપની સત્તા અમમા પ્રકાશી

પ્રેમસ્વરૂપ છો આપ વિભુજી, અમે આપપ્રેમપાન પ્રભુજી .

સમગ્ર સિદ્ધિપ્રદ પ્રભુપ્રીતિ, અમમા તેની કરાવો પ્રતીતિ

આપકૃપા ચઢીએ આરભે, કાર્ય આપ બાવક આરભે.

હૃદયની ધન્ય ક્ષીભૂત યાત્રે, સહિ સિદ્ધેશ્વરરૂપ બની જાત્રે.
નૃસિંહ નાથ છો આપ દયાળુ, સહિ અમે આપવિષે શ્રદ્ધાળુ.
આપ સ્વરૂપાનંદ અપારી, સહિ શિશુને દો આજ હરખાવી.

સ્તવન.

પદ ૨૪૬.

જય જય હે ગુરો ! નમીએ પ્રેમે આપને.
અંતરમાં જોવા આજ, થાવા ક્ષણ સહિ દાજ,
સર્વ રમરીએ રે;—
સંયમ કરીએ, હૃન્મંદિરીએ, આનંદે અંતર ફરીએ,
શોધી સત્ય સ્વરૂપે ફરીએ, જીવપદ જુડું સત્વર ફરીએ,
ભરીએ સત્ત્વબલે આ તનમન, નરહરિ વરીએ રે;—

ઇષ્ટપ્રતિ અભ્યર્થના.

પદ ૨૪૭. મેવાણે.

સંપત્તિના સ્વામિ રે, હૃદયે મારે આવજો જી,
સંપત્તિથી, હૃદય કરી ઝાકઝમાળ,
મલિનતા ટાળો રે, મનના માન્યા નાથજી રે,
બાળો મનનો સદબોલો ઝાકઝમાળ; સંપત્તિનાં
એ સંપત્તિ ન ઇચ્છું રે, આદિ મધ્યે અંતમાં રે,
ઉપજી, ટકીને, વિલાસ આપે દુઃખ,
આલ્સ અને અંતરની રે, દૈવી સંપત્તિ દીપો રે,
જોથી પછી કદી, રહે ન સંપત્તિની ભુખ; સંપત્તિનાં
વિલવતણી સંપત્તિ રે, વિધ્યપદમાં બાપજી રે,—
દુઃખવિના જેમ, ધારી રહ્યા છો નિત્ય;
દુઃખરહિત સંપત્તિ રે, તેવી મુગ્ધને આપજો જી,
ક્ષય કે નાશની મુગ્ધ હિર રહે નહિ બીન; સંપત્તિનાં
જગ બીજને કુખાડે રે, પછુ ન કુખે કદી માજીયું રે,
સંપત્તિ જે બીજને આપતી દુઃખ,
તે સંપત્તિ મુગ્ધને રે, કરણા યાતાં આપની જી,
ગ્યાયી રહીને નિત્ય ઉપજાવે મુખ; સંપત્તિનાં

અગ્નિ ખીલું બાળે રે, પણ ન દહે તે સૂર્યને રે,
 તદ્વત્ મારો સંપત્તિ ન કરે નાશ,
 ગરડગામી મુજ હૃદયે રે, (જો) નિત્ય વિરાજે શ્રીપતિજી,
 કેમ મને વળગે સંપત્તિસર્પના પાશ; સંપત્તિનાં
 ખીજના જીવ હરતું રે, તે વિષ શિવને છે મુધા રે,
 વિપધર સર્પો તેમના કંઠે હોય;
 પણ નવ કદીએ દંશે રે, તદ્વત્ અનવધિ સંપત્તિ રે,
 આપકૃપાથી (મારો) વાળ ન વાંકો કરે કોય; સંપત્તિનાં
 સૂર્ય જ્યાં ઝળહળતો રે, પ્રકાશ ત્યાં તો થઈ રહે રે,
 લક્ષ્મીપતિ જ્યાં વિરાજતા હો આપ,
 સંપત્તિઓ સઘળી રે, ઊપાવત્ આવી વસે રે,
 પ્રકટો હૃદયે સંપત્તિસહિત માઆપ; સંપત્તિનાં
 લૌકિક સંપત્તિના રે, જો અધિકારી હું નથી રે,
 માથું અલૌકિક હું કેમ કરી શોર,
 દમડી મેળવવાને રે, લાયકાત જેમાં નથી રે,
 કેમ કરી તે યાચે મેળવવા મહોર; સંપત્તિનાં
 લૌકિક અને અલૌકિક રે, સંપત્તિઓ આપજો જી,
 સાથે દેજો આપસ્વરૂપનું જ્ઞાન,
 જેથી ત્રિકાળ દુઃખને રે, અનુભવી હું ના શકું જી,
 નરહરિ દાતા ! એવું દો મહાદાન; સંપત્તિ

સાધનમાં પ્રેમ પ્રકટાવવા રૂઢિને પ્રાર્થના.

પદ ૨૪૮. કરાઈ.

સાધનવશ પ્રભુ ! સાધનમાંહિ રે, સાચી પ્રીતિ અમને આપો રે,
 અન્ય વિષયમાં વહેતી પ્રીતિ, સત્સાધનમાંહિ સ્થાપો રે.
 ભૂંગને જેવી ગંધમાં પ્રીતિ રે, મીનને જળ, ગલ્લમાં જેવી રે,
 પ્રીતિ સર્પને નાદમાં જેવી, સ્થાપો સાધનમાં પ્રીતિ તેવી રે.
 પતંગની દીપકપ્રતિ જેવી રે, હાથીની હસ્તિનીહિપર રે,
 તેવી સાધનમાં પ્રકટાવો, કરી કરુણા આ સાધકપર રે.
 કૃષ્ણ પુરપને ધનમાં જેવી રે, તૃપાર્તને જેવી જળપર રે,
 વિયોગીને જેવી સંયોગે, તેવી દો પ્રભુ સાધનપર રે.
 વેદાદિત્ય આકર્ષણ રહેતું રે, સુબકપ્રતિ જેવી રીતે રે,

આકર્ષે સાધનપ્રતિ અમને, તેવી રીતે પ્રભુજી ! પ્રીતિ રે.
સાધનમાં પ્રીતિ તવ પ્રકટે રે, આપ કરણા જવ યાતી રે,
ત્યાં લગી વૃત્તિ અવિહિત વિષયે, નિત્ય રહેતી અથડાતી રે.—
પંચુને પ્રભુ ગિરિવર ધરજો રે, પંદને પણ પ્રભુ સુત દેજો રે,
કાપરપ્રમાદીને સાધન દધ, યશ સાચો વિશ્વ લેજો રે.—

મિય વચન વદવા સુવોધ.

પદ ૨૪૯. કચ્છી કાફી. (નિંદરા આયેતા નિમાણી,—એ લય.)
નિર્મળ કર તારી વાણી, કટુ વચને કદી તાડીએ ન કોઈ પ્રાણી.
કઠોર વાણી ન વદવી કદી, કહીએ ન શબ્દ કોને તાણી;—
ઈર્ષ્યાના શબ્દ ના જોતીએ, વચન ન વદ દેવ આણી;—
નિંદાથી કદી જોણ ન તું, ‘વ્યક્તિ છે દુષ્ટ કલાણી’;
તોછડી વાણી ન ઉચ્ચારજો, અસત્ય ન કદી જોઈ જાણી;—
ચીડાઈને કોઈથી ન જોણવું, મર્મવચન દુઃખદ નાણી;—
લયનો જનક એક શબ્દ ન કહે, હાનિજનક એ પ્રમાણી;—
જોણ ન ચિંતાજનક એક વેણુ, કહેવી ન શોકની કહાણી;—
નિરુત્સાહ વચનની મુખે, કદી ન ફેરવતો તું ધાણી;—
શબ્દ જે અન્યતું હિત ના કરે, ફેડવી તેની ન ધાણી;—
કર બાંધવ ! તુજ મુખને સદા, આનંદવચનની ખાણી;—
લવદવથી બળતા જનને, છાંટ મધુર વાક્યપાણી;—
નિર્ભય ને નિશ્ચિંતપણા,—કેરા વચનની કર લહાણી,—
ધૈર્ય અને ઉત્સાહ તું દે, મતિ જો છે તુજ શાણી;—
જ્ઞાનશૃંગારથી શૃંગારજો, પ્રેમવસ્ત્રે વાણીરાણી;—
વાણીશિરે તું મુકટ ધરજો, સ્મરણનો શરંગપાણી;—
નરહરિ પ્રભુ તુજમાં જોણશે, નિર્મળતાની એ એધાણી;—

સાધનશસ્ત્ર સજી સમરમાં ચઢવા સાધકને પ્રોત્સાહક વચનો.

પદ ૨૫૦. (કમ બૂલે છે લાન,—એ લય.)

સજી સાધન હથીયાર, સમર ચઢી કર વીર ! જ્યજ્યકાર.
તુજ પીઠે કર ચાર—પ્રભુના, નથી તુજ યાત્રી હાર;

- દુર્મળ તુ નથી, સગળ મહા તુ, વીર નિષ્ઠુવનવિજયી,
 નિષ્ઠુનનનિજયી ખડું સમીપ છે, તુજ કરમાહિ લઇ,
 વીરહાક વગાડી આજે, ગગને વિજયધ્વજ રાજે,
 કર કર દૃઢ યત્ન અપાર, વીરા ! થઇ સાધનમા એકતાર,—
 કયા બાગક ધ્રુવજી અને, કયા અવિચલ મહારાજ્ય,
 પણ સત્સાધનના બહે, ભોગવતા તે આજ ૪૨૦
- કયા નરવર નાગર પ્રભુ, કયા રોગીદાસ ચમાર,
 પણ નિજ આતરબાવડે, વશ દીધા શ્રીમુરાર,
 જે સાધનની સિદ્ધિથી, મગતુ મહા સામર્થ્ય,
 તે સાધનને સાધીને, સાર સકલ તુજ અર્થ ૪૨૦
- દ્વિધિચિએ નિજ હાડકા, શિખિચે નિજ માસ,—
 તુજ ગણ્યા જે બળથડી, પામ તે સાધન ખાસ,
 એવા બળને પામજે, તન મન વિલવ અપાર,
 પરહિતકાજે પ્રાણુ પણ થાય ન દેતા વાર — ૪૨૦
- જમદગ્નિ આ ક્રોધને, વિકારને શુકદેવ,—
 જે બળથી જિતી શક્યા તે બળની કર એવ,
 દીધા અશ્વાત્થને, જનકે તન મન પ્રાણુ,
 તદ્વત તુ બાળ પામજે, દેવાને મહાદાન,— ૪૨૦
- હરિશ્ચંદ્રસરખો થજે, વચન તુ પાનનહાર,
 સહનશીલ મુરુધ્વજસમો, કર્ણુસમો, દાનાર,—
 બુદ્ધની પેઠે લાગજે, વૈલવ પ્રયત્નકાજ,
 અનનમુનિસમ ચિત્તથી, આરાધ તુ ગુરરાજ,— ૪૨૦
- વસિષ્ઠમુનિસમ તુ રહે, મહાજ્ઞાનમાં ગિયત,
 થઈ રહે તુ પ્રહલાદસમ ભયમાત્રથી રહિત — ૪૨૦
- એવુ બળ તુ પામજે, સાધનથી પ્રતિદિન,
 પ્રભુ પણ પોતાને લાહે, નિચે તુજ અધીન — ૪૨૦
- દુર્વાસાસમ થઈ રહે, સદા અકર્તાંકપ,
 ભક્ત થજે ઉદ્ધવસમો, ભક્તિરિષે અનુપ — ૪૨૦
- મરણુ ભલે આવી મજે, પણ નન સાધન ત્યાગ,
 સાધનમાહિ એક જે, ગણાય છે જપયાગ,— ૪૨૦
- ગણાવતો જો હોય તો, જગમા પ્રભુનો દાસ,
 તો પ્રભુમય થાતા લગી, રટ પ્રભુ શ્વામોશ્વાસ — ૪૨૦

સામી નરહરિ પ્રભુકૃપા, સાધી સાધન પામ,
અલય આણુ વર્તાંરીને, નિર્ભય પદે વિરામ,

૩૨૦

અશ્રદ્ધા ટાલવા ઇષ્ટને વિજ્ઞાપિ.

પદ ૨૫૧. (હવે મને હરિનામથી નહ લાગ્યો, એ લય)

અશ્રદ્ધા મારી, કરી કરુણા પ્રભુ ટાળો

ઉરમા વર્તાવે કેર કાળો રે,—

સુખનો મુજ કાજે પ્રભુ સૂર્ય ઊગાડો તો, વાદળ અશ્રદ્ધા કરે મારી,
સુખના સૂર્યને સપૂર્ણ ઢાકી દે, રહુ હુ અશ્રદ્ધાથી હારી રે,—
સપત્તિકેરો આપ દીપ પ્રકટાવો તો, અશ્રદ્ધા મારી કરે વાયુ,
સ્થિર ન ટપાવે કા તો જ્ઞાનની નાખે, વીતાવે અધારામા આયુરે,—
ચિન્તિતિનુ મીઠુ જળ કંગે માટે કાજે, (તો) મારી અશ્રદ્ધા લીલ કરતી,
જળનુ દર્શન પણ કરવા ન દેતી, એરી અશ્રદ્ધા કંગે મરતી રે,—
જ્ઞાનનો અગ્નિ મુજમા ઊપજાવો તો, અશ્રદ્ધા રાખ ઊપજાવે,
અધિક અધિક ન પ્રકટવા દે એ, ઉવગી નિય કજળાવે રે,—
જ્ઞાનદના લીવા કળર ખેતરો, આપ ઊગાડો મુજ ઊરમા,
અશ્રદ્ધા મારી તીડ ઊપજાનરી, શેલી ખાયે એ કાણુભરમા રે —
આપનુ રૂપ જોના નેત્રને આપો છો, અશ્રદ્ધા પડગો ખનાવે,
સાચુ સ્વરૂપ નથી નિરખવા દેતી, જરા ત્યા મને ભટકાવે રે,—
સુખ અને શાંતિ, સપત્તિકેરા, આપે ભઠાર જરા ત્યા ભરીરા
મુજ અશ્રદ્ધાએ કરી, હુ ખના હુ ગરા, મુજ ઊરમા તે તો ફરીવા રે,—
સામર્થ્યભાવના રત્નની ખાણો ડગને ડગને કીધી આને,
પણ મુજ અશ્રદ્ધા ભયકર દૂષને, એ સ્થાને દેખાડી આપે રે,—
વહાનામા વૈર કંગે, અમૃતમા ઝેર ભેળે દીપમાથી કાજળ કહાડે,
એવી અશ્રદ્ધા મને તિલ સતાપે, સુખ ન દે કોઈ દહાડે રે —
શુભ જોવાનુ છોડી અશ્રદ્ધા મારી, અશુભ જ સર્વત્ર જોતી,
નરહરિ એક જ વિનતિ કડ છુ, મુજમા પ્રકટાવો શ્રદ્ધાતરેનિ રે,—

પરમેશ્વરને કેવા સાધકો મિય છે.

પદ ૨૫૨. (વૈષ્ણવ પ્રાણુચક્રી મને પ્યારા, એ લય)
શ્રીગુણે તે સાધમે પ્રાણુપ્યારા,

જેને શ્રીધૃષ્ટ છે પ્રાણુપારા રે,
 ઇષ્ટમા રાખે વૃત્તિ વહેતી, સતત જેની તૈલધારા,
 ખાનપાનઆદિ ભૂલી જતા પણ, ઇષ્ટનામ જે ન ભૂલનારાંરે,—
 તનમનધનઆદિ ઇષ્ટને અર્પી, આપે બની રહે ભીખારા,
 ઇષ્ટઅમરણને સાચુ ધન માની, અધિક જે સમ્રહનારાંરે —
 અનવધિ પ્રેમને ઉરમા પ્રકટાની, ક્રોધદ્રોણ જેણે સહાર્યાં,
 નિર્ભય સ્વરૂપ, ઇષ્ટમા રમી જેણે, શોકભયચિતા નિરાપારે —
 આવે વિપત્તિ કે હાનિના પ્રસંગે, તે હસતે મુખે ખમનારા,
 શ્રદ્ધા ધરી જેહ માને જે ઇષ્ટ માઝ, અશુભ ન કદી કરનારાંરે,—
 ઇષ્ટઇચ્છાથી સ્થિતિ આવતી જે જે, હિતતમ તે ગણનારા
 સર્વ સ્થિતિમાથી હિત કરી ધારણુ હિતસ્વરૂપ જે થનારાંરે,—
 ઇષ્ટસ્વરૂપ લહી, પ્રાણુપદાર્થપ્રતિ, આત્મદૃષ્ટિને દાગનારા,
 પ્રાણુ જતા છતા કોઇ પણ પ્રાણુનુ, અશુભ ન ચિતવનારાંરે,—
 છત્રતકેડ અહ પણ ગાળી, સ્વરૂપનું અહ ધરનારા,
 આત્માના ગુણધર્મ નિજમા આરોપી, મસ્ત થઈ વિચરનારાંરે,—
 આત્માનુ સામર્થ્ય યત્ન કરીને, ઉરમાહિ ઉપગવનારા,
 ઇષ્ટસ્વરૂપ જે આપે બનીને, ઇષ્ટયશને પ્રસારનારાંરે,—
 ઇષ્ટના પ્રીતિપાત્ર જનોને, જે ના કદી નિદનારા,
 ઇષ્ટના પ્રીતિપાનના ચરણો, પ્રેમથી જે સેવનારાંરે,—
 ઇષ્ટપ્રસન્નતા પામનાઅથે, જીવન જે ગાળનારા,
 ઇષ્ટને સ્વાધીન કરવામા તેના, ન્યા ત્યા પડે પોનારાંરે,—
 હર્ષ વધાની લઈ, હૃદયશ ઇષ્ટ કહે તેને ધન્ય ધન્ય પુત્ર મારા,
 ઉપેન્દ્રનગ્ધરિ પ્રભુને જેણે કદીએ ગણ્યા નથી ન્યારાંરે —

દૃષ્ટિનિરદિષ્ટો નૃત્તિની દૃષ્ટપ્રતિ સાચના.

પદ ૨૫૩. (નિમગ્નાચળવામી મારા વહાના, એ લય)

મારા હૃદયના વામી વહેના આવો ડડી આ વેગ જાને વડી,
 વહાના ચરણો તમારા હમખાવો, વાગુ તો જોઈ રહી
 વિવિધ દૈવીસપતિઉપી, તારક કે પ્રકાશ
 પણ મુજ પ્રિયતમ ચંદ્રવિના આ, આખુ હૃદયાપાશ

આપવિના શુ શુ દિનરાત્રિ, થતુ હશે મુજ ઉર,
ક્યા જઈ ને કોને સહગાવુ, આપ બન્યા ન્યા ફર, ૩૩૦
તન તોડીને વૃક્ષ ઉગાડયુ, પણ નવ આ યુ કુલ,
સાધન સાધ્યા (પણ) આપ ન મળીયા, મહેનત સવળી ધૂળ, ૩૩૦
આપવિના જન, પાપવિના કદી, પક્ષી રહે પ્રસન્ન,
પ્રાણવિના મન પ્રસન્ન કેમ રહે, કેમ જ ટકે જીવન, ૩૩૦
રાત દળ્યુ બધું બર્થ ન નીકળ્યો, લોટ પ્રભાતે શેર,
બર્થ બધા સાધન આ મે.આ, (જો) આપ ન આ યા ઘેર, ૩૩૦
કીધા કદી પકવાન્ન વળ્યુ શુ, મન્યા ન જો જમનાર,
રમત માડી વિધવિધ તેથી શુ, જો ન મળ્યા રમનાર, ૩૩૦
ઉત્તમ કુળ કન્યા જન્મી પણ, ઉત્તમ જો નથી નાથ,
ગાર અને કોમન તેથી શુ, કંકણ જો નથી હાથ, ૩૩૦
ઉત્તમ વિભવો મળીયા તો શુ, પણ જોના નથી આપ,
વાપરનાર નથી તો પછી શુ, હોયે ધન છે લાખ, ૩૩૦
શુભપણે કઈ કાળથી આપે, પકડ્યો છે પ્રભુ હાથ,
પ્રકટપણે આત્મીને હાવા, કા નહિ ધરતા બાથ, ૩૩૦
સાગરમા વૃષ્ટિ તેથી શુ, તૃપ્તને દો ભોજન,—
તેમા શુ કદી ખરૂં આપ દો, દુકાળીઆને અન્ન, ૩૩૦
તાયુ નથી પણ પ્રેમભર્યા આ, ગાડા ઘેવા બોલ,
નરહરિ ન્યાયી ગણુર્વ આપે, કરવુ ઘટવુ તોલ, ૩૩૦

પ્રેમલક્ષણાની રૂપરતિ યાચના.

પદ ૨૫૪. (ભક્તિ નવધા અમને વહાની, એ લય)

ભક્તિ પ્રેમની ઉર પ્રકટાવો, પ્રિયતમ પ્રભુ પ્રેમાળા રે,
પ્રેમરૂપ આપડપ બનાવો, પાર્ષ્વ પ્રેમામૃત પ્યાવા રે
પ્રીતિમાત્રતણો વિષય, એક જ ચંદ્ર ગેરો આપ,
આપપ્રતિમા પડી બનો, મનહર અતરૂ આપ,
અમર્યાદ પ્રેમાબ્ધિના અતરૂ, ઉદારો નિત્ય ઉજાગા રે, પ્રેમ૦
સકલ એવણા છોડવો, અવર ભૂનાવો ભાન,
આસક્તિ દદ આપમા, રહે એવુ દો દાન,
આપનો પ્રેમ અણુમૂલ્યુ મોતી, બીજા જુદા પ્રવાળા રે, પ્રેમ૦

આપતણા સંયોગનો, હર્ષ રહો પ્રતિગાત્ર,
 ચહો શોક ઉપજવવા, (તો) આપવિરહમાં માત્ર,
 આપ પ્રેમનાં ગાન ગવાડો, બોલાવો પ્રેમબોલ કાલા રે; પ્રેમ૦
 અન્ય વિષયનાં ચિંતને, વૃત્તિ સ્તબ્ધ થઈ જાય,
 આપ પ્રેમસ્મરણે હૃદય, કંઠ ગદ્ગદિત થાય,
 એવી અવસ્થા સત્વર આપો, પ્રેમનાં બંધનવાળા રે; પ્રેમ૦
 શ્વાસ તથા પ્રશ્વાસમાં, આપ જ ચિંતન થાય,
 બહિર્ અને અંતર્ સદા, આપ જ આપ જણાય,
 એવું દયાનિધિ દાખવો અંતર્, આપ અમારા છો વહાલા રે; પ્રેમ૦
 પ્રભુપદકમલે ધારવા, અન્ય ન ચહીએ અર્થ,
 શુદ્ધ પ્રેમનાં પુલકાં, ધરવા દો સામર્થ્ય,
 પ્રેમસ્વરૂપ આપ કંઠ આરોપીએ, પ્રેમથી ગુથી પ્રેમમાળા રે; પ્રેમ૦
 વીધાયા નથી પ્રેમથી, જુહા આ આકાર,
 આપ કૃપાબળથી જ છે, થવું સાચા શણગાર,
 નરહરિ ! સાચા પ્રેમી કરજો, જોઈ આ પ્રેમના ચાળારે; પ્રેમ૦

ભક્તિ આપવા ઇષ્ટને પ્રાર્થના.

પદ ૨૫૫. (હે કૃષ્ણમુરારિ, આશ્રય સાચો રે, એ લય.)

હે નરહરિ સ્વામિ ! શરણાગતને આપો ભક્તિ આપની. ।
 આપતણી ભક્તિવશ વહેજો, આ તનમન ને પ્રાણ,
 ભક્તિશબ્દથી ભવસિંધુમાં, ફેરવજો આ વહાણ રે; હ૦
 ભક્તિપ્રિય સ્વામિ ! મુજ અંતર્ ભક્તિના રંગથી રંગજો.
 ભક્તિદોરવડે ઊડાવો, ગગનવિષે હું પતંગ,
 ભક્તિકમલે ભલે બીડાવો, રસભોગી મનભૂંગ રે; હ૦
 ભક્તિવશ સ્વામિ ! ભક્તમય જીવન કરજો માત્ર પ્રભો !
 ભક્તિનું ધન એક જ ગમજો, રચો ભક્તિનો સ્વાદ,
 ભક્તિનું એક પાન જ ગમજો, રચો ભક્તિનો નાદ રે; હ૦
 હે ભક્તિના ભોગી ! મુજ મનમંદિરમાંહિ વહાલા આવજો.
 ભક્તિકેરા ચોક હું પૂરીશ, ધરીશ ભક્તિની માળ,
 ભક્તિની આરતી ઉતારીશ, ધરીશ ભક્તિની યાળ રે; હ૦
 હે ભક્તિના દાતા ! નિજ બાલકતા દોડ સહિ પ્રભુ પૂરજો,

ધતરાષ્ટ્રને આપને જોવાને, નેત્ર દીધાંતા જેમ,
આપને વશ કરવા હું અલક્ષને, દેજો લક્ષિ તેમ કે, હે
હે લક્ષિના આધ્યા ! લક્ષિમધનથી બધાજે પ્રેમથી,
બધનરહિત ન રહેવા ઇચ્છુ, ઇચ્છુ લક્ષિમધ,
આપણુ લક્ષિથી બધાતા, મળે સુનર્ણસુગધ કે હે

પ્રેમી ભક્તના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૫૬. (મોહનજીને મળવા, તલપે માડ, — એ લય)

સ્થામસુદરની સગે જાતી છે મારે પ્રીત કે,
રમુ રસમસ થઈ રંગે પ્રેમે પરસ્પર નિત્ય કે
નેત્રને મીચુ, નીરખુ જના નીચુ,
આવે સમુખ કરી સિમ્ત કે —
મનપતા હાને રનેહથી ભાગે
નેત્રકટાંબે વીધે ચિત કે —
હૈડે હરખાઉ, વારી વારી જાઉ,
તનમન કુરખાન કશ વિત કે —
પ્રેમના ભોગી એ મહાયોગી
આવે કાઢી કંઈ નિમિત્ત કે —
પ્રેમ એ મારો, સ્વીકારે ખાગે
દે મને પ્રેમદાન અમિત કે —
પ્રેમને ખાતા પ્રેમને પીતા
પ્રેમના શુણ્ણતા એ ગીત કે —
પ્રારબ્ધભાગ, ફેડીયા મારા,
ક્રિયામાણુને સચિત કે —
સ્વરૂપ બનાવ્યુ જ્ઞાન અપા યુ,
યોગભોગ આપે અગણિત કે —
પ્રેમ જ્યા રાચે, તાતણે કાચે —
તે ત્યા પ્રચુની એની રીત કે —
એન એને જ્યાગે, વશ થઈ માગે,
આપતા મુજને એ ગિત કે, —
નરહરિ નાગર છે, રત્નામર,
હું છું એમની સરિત કે, —

દંભભક્તિ કરનાર જીવને પ્રતોદ.

પદ ૨૫૭ (મે હવે કેદારકંઠથી પહેર્યું રે, એ લય)

તે હવે બગલકિત બુ માડી રે, ધતારા જીવડા
 તે હવે હગયુષ્મિતને કહાડી રે, હે મનના મેના
 જગને છેતરવાખાજે કર ધરી માળા તે તો, ભરમ ને તિનક લગાવ્યા રે
 પણ કસાથી મહોડ તાડ રાત્રી થવાનું ભુડા, કાપના મુખે ન્યા તે ચા-ચા રે,
 જગમા જાણનાખાતે સાધક થયો તુ, વહોગે બન્યો તો જેમ બ્રાહ્મણ રે,
 સાચા લખણુપિણુ જેમ એ માર્યો ગયો, તેની યાત્રી છે તુને રામણુ રે,—
 મરોડેથી જોને મને પ્રભુભક્તિ વહાની, વહાણુ નથી બીજી એવું રે,
 સાચી ભક્તિથી તાડ મન ન રીઝાતુ, વિરોધપૂર્ણ રીઝે જેવું રે,—
 કટે તનમનધન માડ શરતુ, તનમનધન શરુ મારા રે,
 પણ જગી હાનિ યાના તનમનધનની, પ્રાણુ જતા રહે તારા રે,—
 દમડી ખરચનાતી જે કાણુ આવે ત્યારે, શરને ગણે છે ધૂતારા રે,
 શરીરને મટ શરઅર્થે પડે ત્યારે, શરને ગણે છે મારા રે —
 ખાન ને પાન આપી મુખમા રમાડે ત્યારે, મહે કૃપાનિધિ શરુ મારા રે,
 પણ જલ સાધનમાહિ જેસાડે ત્યારે, કહે શરુ લોહી પીનારા રે —
 મનુર વચન શરુ જોને તો લાગે મીઠા કટુવચનને વડમમ દેખાતા રે,
 ધન અને ધામનુ મર્મ કગવે તો, શરુજી જજો જાણના રે,—
 મહાગથી શુભતણી મુતિ કરતો તુ, અતરથી શરના દોષ જોતો રે,—
 શરતાણી નિદા કરવામાહિ, દોષથી ચિત્ત તા- ગ્રેતો રે,
 શાનિનો આ-ખર ધરી જેમે, જલ લગી શરુ નવ છેડે રે,
 અનુગ ટક્તિના સગી મગે ત્યારે, શરના મગ ઉખેડે રે,—
 સાચો વિવેક વિરાગ ન શરમા એમ તુ જોને તેને કહેતો રે,
 હા એ હા શરુ બજો તારી તો નાની, વેગીસા દોષ નહિ તો લહેતો રે,—
 પગેશ રહીને અને કુવચનો, શરને તુ સભાગવે રે,
 જેવું અમરણુ પગિતાપ પમાડી માર્ગ, નયનમા નીરને લાવે રે,—
 તુ જાણે છે જે શરુ નવ બજો ધન્યજન તારી ભુડી રે,
 પિંક પિંક રે શરુમરણામતિ ! તારા જીવનમા આગ ઉગી રે,—
 કપર ત્યજીને તાર, સ ગ થાનિ તુ, અતર તાડ સાચુ જોતી રે,

ગુરસમીપ જઈ પ્રકટ કરી દે, તારા હૃદયની કાળીધાળી રે,—
જેણે જુદો આ વેપ તારો નીલાન્યે, તે, ગુરુ કરી ન તને વદશેરે,
ઉપેન્દ્રપ્રભુ કરણાથી તું કાઢને, સાચા સુચર્યથી મદશે રે,—

મક્તનો ઇષ્ટસાથે સંવંધ.

પદ ૨૫૮. (માંગે વહાનો આ થો વેપ ધારી, એ લખ)

મારો વહાનો કરણાનો સિધુ,
દયાસિધુતણુ છુ હુ મિદુ
કદી કોઈને ન દટું કે'ણુ કે'ણુ,
માત્ર જાણુ હુ તો દયાદાન દેવ
માંગે વહાનો છે પ્રેમતણો ક્યાનો,
હુ છુ ઉછર્યો તે માહિ છોડ સાંગે
માંગે ઉર ન કોઈ સાડ કે નડાડ,
હુ તો પ્રેમના સુવાસને પ્રસાડ
છે અદાર બાર વનરૂપિ વહાનો,
હુ છુ તેમાંનો નાનો ભાણુપાનો
કડનાશ કોઈને ન કદી આપુ,
પ્રાણુમાનતણુ ગેગને હુ કાપુ
માંગે વહાનો છે મહાદિવ્ય ભાવુ,
હુ પ્રકાશપ તેવુ કિરણુ નાવુ
કદી મોહવુ ન ધાડ અધાડ,
ન્યા ત્ના જોઉં એક તત્ત્વપ્રભા ચાર
છે શ્રીસદ્ગુરુ નૃસિંહ માંગે વહાનો,
હુ છુ પુત્રપ શિષ્ય તેનો કાનો
હુ તો સ્પર્શમણિ સદ્ગુરુને પામી,
મહાગક મગી આપે બન્યો સ્વામી

સર્વોત્તમ પ્રયત્ન સાધવા સાધકોને સુચોર.

પદ ૨૫૯. (વૈદર્ભી વનમા વનને એ લખ)

સાધન એવા સાધજો, મારા સાધક વીર !
પ્રકટ થઈ પ્રભુજી કહે, ધન્ય ધન્ય ધીરવીર,—

વાગે ચૌદ ભુવનવિરે, સાધક વીરહાક,
 લક્ષ્મી તો પાછું પડે, (જો) સમુખ આવે પિનાક,—
 દશ ક્ષિપાળ ડોલાવજો, ખલાજો સમે સમુદ્ર,
 અતરીક્ષ સવળુ ચરકાવજો, ધરતી ધ્રુમવો થઇ રદ્ર,—
 અસુરો પણ કંપી ઉઠે, દેવો લહે આશ્ચર્ય,
 પ્રયત્ન એવો સાધજો, રૂડા સાધકવર્ધ !—
 હોય પોદ્યા ક્ષીરસાગરે, કદી વિપ્લવ લગવાન,
 આપ પ્રયત્નવિજયતણા, દુદુલિ પટોચાડો કાન,—
 શિવજી જો શિવનોકમા, હોય ધરતા ધ્યાન,
 આપ પ્રયત્નના વાગજો, ત્યાં કક્કાનિશાન —
 મહેસલોકે મહેશશ્રી, હોય સ્વરૂપે ગ્રિહત,
 આવે સમીપ પ્રયત્નના,—પશના શુણ્ણી ગીત,—
 આપ પ્રયત્નને જોઇને, ઇન્દ્રવરણાદિ દેવ
 જનમત્ત થઇ નિજ તનુવિરે, કંઈ આપની એન,—
 દૈવી સપત્તિ બંધી, રહે આપઆધીન,
 સત્તામાત્ર સમીપ રહે, થઇ નિજ ગર્વહીન,—
 સામર્થ્યો સધળા રહે, આપચરણસમીપ,
 વિશ્વ સકળ ઝગમગ રહે, ચાતા યત્ન દિવ્ય દીપ,—
 અશક્ય કશું તમને નથી, ચાતા નિમિત્તમાન,
 કરી લેશે નરહરિ પ્રભુ, તમને પ્રીતિપાન,—
 પ્રિય થતા નરહરિતણા, ચારો સનગુ પ્રાપ્ત,
 અપ્રાપ્ય શું તમને પડી, જના છે ઉપેન્દ્ર આપ —

ઇષ્ટમિરહિણી તથા ઇષ્ટસંયોગિની વૃત્તિના ઉદ્ધાર.

૫૬ ૨૬૦.

કાઈ કરુણાગુ દર્શાવો, માટે વાનમો એ
 કરી ઉપમાર, એ ગુહ્યમાર, દેવાદાગ જણાવો,
 દુઃખીયારીની જરી દાઝ કો લાવો,—
 દિવના હરનાર, અતર ધનનાર, તેના પ્રેમપાવમાહિ દમીયા,
 વદાનો વિદેશ જઈ વમીયા, ગોધના ન જડે રગરમીયા —
 દે અપાર, વિરહમાર પ્રાણધાર, આજ,
 કોણ જાણે ત્રણે દીધા બોળી, કે નુ વદેમ દમીયા —

હુ દયામણીના વેણુ, ડાણુ જ આહિ શુણુશે,
 કર્કશ મારા કહેણુ, પિયુને કે સભગાવશે,—
 એ સરિતા ગલીર ! વહેતાં જળ તુજ નિર્મળા,
 નિર્મળતાતુ હીર, મુજ પિયુપામેથી લીધુ,—
 દેખાડીશ તુ નાથ, નિર્મળતાને દર્શ તને,
 કરી કેનો સગાથ, કઈ દિશાપ્રતિ છે ગયા?—
 કા ના દે તુ જવામ અભિમાની શીદ થાય છે,
 હશે આવીયો બાપ ! તુજને પણ આવો સમો,—
 એ સુકુમાર હરિણુ ! પિયુએ નેત્ર દીધા તને,
 ભટકે જ ગલ્લખીણુ, ભેયા તે કહી નાથને ?—
 રે હરિયાળા વન ! હરિયાળાપણુ પ્રભુતણુ,
 દઈ ને પ્રાણજીવન,—તમને ક્યા સીધાનીઆ?—
 એ રે સુદર વૃક્ષ ! તમને રસ દઈ મીઠડો,
 આની આપસમક્ષ, ક્યા સચરીયા આહિથી,—
 એ એ ધરતી રસાળ, રસાળપણુ તુજને દઈ,
 આની હમકતી ચાપ, ચતુર ક્યા ચાલી ગયા —
 રે એ શીતળ છાય ! સળગન દુર્ગન ના જુએ,
 જે તુજ આશ્રયી થાય, તેને દે તુ ગયડો
 એવો ઉચ્ચ સ્વભાવ, મુજ પિયુનો તુજને મળ્યો,
 આણી કરણાભાવ, કહીશ કૃપાનિધિ ક્યા ગયા ?—
 એ એ પ્રિય ધનરયામ ! તુજને મુજ પિયુ રૂપ દઈ,
 ક્યા વસીયા ધનરયામ, ઊંચેથી દેખે કહી ?—
 રે ગલીર આકાશ ! વ્યાપકતા દઈ તુજને,
 કર મુજવતી તતાશ, શામળીયા ક્યા સચર્યા?—
 એ ઉજ્જવલ્ય માર્તંડ ! પ્રિયતમ તેજ તને દઈ,
 ભે ! દશદિશ નવખંડ, ડાણુ દેશ વહાવો વમે?—
 ગગનચુમિ ગિરિરાજ ! સ્થિરતા તમને આપીને,
 ક્યા વસતા પિયુ આજ, કહેશે કરણા આણીને ?—
 રે રે કામળ વાત ! વિશ્વવિહારી તને કરી,
 ક્યા વસીયા સાક્ષાત્, ભાળ એટલી કાઠી દે,—
 રે પચરંગી મયૂર ! રંગ તને ઝડા દઈ,
 મુજ રંગીના દૂર, કે હજૂર તારી રહ્યા ?—

પ્રભુનાં કાર્યં તું સાચા ભાવથી, ઠેટલાં કરે કહે તે તો રે; હો ઇવડાં
પ્રભુને અર્થે સાચી નિષ્ઠાથી, કરવું ઘટે જે તુંથી થાયે રે જી,
આગ્રહ ધારીને કર્તવ્ય કરવું, કરવું ન પ્રાણ છો જાયે રે; હો ઇવડાં
પ્રભુપ્રતિ જે તું વહેંત ધસે તો,—પ્રભુ, તારી પાસ આવે હાથ ધસના જી,
એવા દયાળુ પ્રભુનો દ્રોહ કરતાં, કંઈક ઐ મઠ ! તું પરતા રે; હો ઇવડાં
મેવ પ્રભુને તું અંતરના સાચા ભાવે, ભાવિકને એ છે સોંધાસસતા રે જી,
ઉપેન્દ્ર પ્રભુ તારાં દુષ્ટત્ય ભૂલી જઈ, તુજપ્રતિ આવશે હસતા રે; હો ઇવડાં

ચિતિસમુંદ્રેમાં નિમજ્જન કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૬૨. (પરદેશી સૈયાં, નેહા લગાયે દુઃખ, એ લય.)

હું હૃદયસમુદ્રે, હર્ષતરંગમાં ઝીલી રહ્યો.
ચૈતન્યચંદ્ર શો ખીલી રહ્યો, સગી થયો, નભમાં વહ્યો—હું
ઉપર હું આમ ભાળું, નીચે હું તેમ ન્યાળું,
શશિશમાં દષ્ટિ હું ઢાળું, જળ રૂપેરી રંગવાળું,
તેથી રંગાઈ, તેની માંહિ, સદાય હું તો રમી રહ્યો, હું શમી રહ્યો,
વિરમી રહ્યો:—
હૃદે હું જેમ જાઉં, આણુઅણુથી અમેદ થાઉં,
ન્યારો ન કહીં હું જણાઉં, મહાગલરૂપે ગણાઉં,
ક્ષારપુત્તલિ, પાટી ન નીકળી, તેમાં હવે હું મળી ગયો,
હું ગળી ગયો, હું ભળી ગયો:—

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૨૬૩.

પ્રભુ યત્નતર્ણુ ફક્ત આપજો,
અમ હૃદયકમલમાં વ્યાપજો.
યત્નતર્ણુ સત્શક્ત દેવામાં, ઉદારના દર્શાવજો:—
દોષફરિતનો ક્ષય કરવામાં, તીવ્રપર્ણુ બનલાવજો:—
જીવપર્ણુ દહવાને ઠાજો, અમિને વર્ષાવજો:—
શૂન્ય રોય સાધકનાં અંતર, તેને આજ હસાવજો:—
આપનણી ભક્તિમુંદરીને, અમથી આપ વસાવજો:—
ત્રદાકેરી દેવી ઘુનિને, અંતરમાં પ્રકટાવજો:—

દુઃખમાત્રની કરી નિર્જાતિ, પરમાનંદ પમાડજો;—
ઉપેન્દ્રનરહરિ સાધકઅંતર, એક સ્વરૂપ જણાવજો;—

પ્રારંભક પ્રાર્થના.

પદ ૨૬૪.

જય જય જય વિભુ નમીએ પ્રીતે, આપ સ્વરૂપમાં થઈ એક ચિતે,
સચ્ચિત્સુખધન, અગમ, અકામી, જડજીવંતના અંતર્ધામી.

મહાનંદ આકાશનો, જે અભ્યંતર દેશ,

દિવ્ય રૂપ તેમાં ધરી, વ્યાપ્યા છે હૃદયીકેશ.

મહામંગલકર દષ્ટિ તમારી, આજ શિશુપર રહો પ્રસારી,

હસ્ત પ્રભુના અતિ સુખદાતા, શિશુશિર ધરી ઊર કરજો શાતા.

સકલ દૈવી સામર્થ્યનો, આપ ચરણમાં વાસ,

શિશુ આ આપચરણ પડે, તેમાં કરો પ્રકાશ.

ઉત્સર્ગ અહ્યાયપ્રદાતા તમારો, તે પર ધરી શિશુને આજ ઠારો,

હૃદય આપનું નિઝાતમસંગી, નિઝાતમ શિશુ કરો હૃદયે આલિંગી.

હૃદયંગમ જ્ઞાનપ્રદા, વાણી આપની રમ્ય,

વહી પ્રકટાવો શિશુઊરે, જ્ઞાનરહસ્ય અગમ્ય.

આપતણું સઘજાં સામર્થ્યો, પ્રકટાવી સારો શિશુઅર્થો,

નિજમય કરો શિશુનાં સર્વાંગો, એ જ પ્રાર્થીએ કરી સાદાંગો.

ઈષ્ટશરણમાં લીન વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૬૫. કાશી.

પ્રભુ જે જે દેશો રે, તે જ મારે લેવું છે,

જેમાંથી તેમાંથી રે, શુભ લેવું દેવું છે.

વૃક્ષની યોનિમાં કદી સ્થાપો, દર્જ સહિને ફલપ્રલ,

બગતણુ થઈ અથવા તાપ અમ હરી, છાયા દઉં અનુકૂલ,

આપનું લક્ષણ આશ્રય રે, ત્યારે મારે ગ્રહેવું છે;

પ્રભુ०

પશુયોનિમાં અનુગ્રહ કરીને, સ્થાપો મને કો કાળ,

આપ વિભૂતિરૂપ આ જનનો, ભાર ઉપાડું ધરી વહાલ,

તાપ, ટાલ વર્ષા રે, અમાદિ તવ સહેવું છે;

પ્રભુ०

અનુપમ કરણા દર્શાવી કદી, બતાવશો પ્રભુ કાળ,

આદ્યવિષે ગ્રહી વાશ પિતરનો,—અપાનીશ અનુરાગ,

આપની દીધેલી રે, સ્થિતિઆમાં સુખ લહેવું છે;

પ્રભુ०

આપ અનુગ્રહ કરીને ડાઘક, સમયે કરે પાપાણુ,
 મુજ પીઠે વઝો વોવડાવું, ઉપગવું નહિ હાણુ,
 આપરૂપ જનના રે, ચરણોનીચે શમવું છે, પ્રભુ
 વિધારૂપ કદી કરશે તો, ચર્ચશ પશુનો ભક્ષ,
 ખાતરરૂપ થઈને નિત્યે, ઉગાડીશ હું વૃક્ષ,
 આવેલી સ્થિતિથી રે, સાને સુખ દેવું છે; પ્રભુ
 તાંખાની ધાતુ કરશે તો, પેચો પાછ થઈશ,
 લોહું કરશે જો પ્રભુ તો તો, ખીલો છરી ચર્ચ જઈશ,
 સુખી થઈ, સુખી કરીને રે, દુઃખમાત્રને દહેવું છે, પ્રભુ
 આપ કૃપા કરી જો સિંહવું, ખાઈ બનાવશે તોય,
 મનુષ્યકેરી ત્યાના મળને, સઘ હરી લઈં તોય,
 પોયું જંતુ જેવું રે, મુજ આગ્રયે વહેવું છે; પ્રભુ
 કાંઈરૂપે મુજને કદી કરશે, અંધની લાકડી થઈશ,
 ચર્મ બનાવો તો મનુષ્યનો હું, જોડો થઈને રહીશ,
 કંટકતાપથી રક્ષી રે, પગની પહેલાં વહેવું છે; પ્રભુ
 સાચો અનુગ્રહ દર્શાવી કદી, આપ બનાવો ધૂળ,
 ચોપડામાં શાહીપર પથરાઈ, થઈ પડું અનુકૂળ,
 અનાજમાંદિ પડીને રે, ધાન્યને રક્ષી લેવું છે; પ્રભુ
 અંકવિષે પ્રભુ આપ જ મુજને, બનાવશે કંદી શત્રુ,
 સર્વની પાછળ નમ્રપણે રહી, મૂલ્ય કરું ના ન્યૂન,
 નય પાછળ તવ આવી રે, કરવા મારે નેવું છે; પ્રભુ
 આપની આપેલી સર્વ સ્થિતિઓ, મારે આનંદરૂપ,
 પરમ પ્રસન્નપણે તેમાં રહી, રંક છતાં માનીશ ભૂપ,
 જાણી જેવું લાયક રે, મળ્યું મને તેવું છે; પ્રભુ
 જેવી સ્થિતિમાં રાખશે તેવી, સ્થિતિથી રાજ રહીશ,
 આપ વિભૂતિરૂપ આ જબનો, લાલિક સેવક થઈશ,
 નિશ્ચય એ જ મારો રે, કરવું જે તે કહેવું છે; પ્રભુ

આત્મવૃત્તિના આનંદોદ્ગાર.

પદ ૨૬૬. (જેને હૃદય રમે રામ. એ લય.)
 તૃપ્તિ સુરતરને મેલી, તૃપ્ત થઈ ફરૂં છું,
 આનંદોદયપીયૂષ પીને, મરત વિચરું છું;—

સત્તા ધન ધામ ધારી, પાંખા હોય સુરપ નારી,
ધરે ન તે અચન ખુમારી, જેવી હુ ધર છુ, —
વેદશાસ્ત્ર પદન કરે, યોગસિદ્ધિ સકળ વરે,
પણુ ન સત્સુખે તે હરે, જે સુખે હુ હર છુ, —
જેહ આવી સહજ મગે, તેમા ચિત્ત માઝ હગે,
મોહ ધરી કરી ન ચળે, તૃપ્તિથી ઉર ભર છુ, —
ન્યૂનતા લહી ગાય ન દશ, અધિક પામ્યે હર્ષ ન અશ,
તૃપ્તિમોતીનો થઇને હસ, ચારો હુ ચર છુ, —
જેને તૃપ્તિ નથી અશેન, હોયને ભલે દેવેશ
મુજ સમાન તે ન લેશ, એ કહુ ખરુ છુ —
જેઈ અન્યની સપત્તિ, મુજને ઈર્ષ્યા નાહિ થની,
જેઈને મારી મહાવિપત્તિ, ખેદે ન હુ કર છુ, —
જેને સપત્તિ અધિક, તેને પણુ જોઈ માગતા બીખ,
તૃપ્તિરહિત છવન ધિક્ક સત્ત એ ઉચ્ચર છુ —
સ્વભાવથી જે પ્રાપ્ત થાય તેમા સુખ મને લહાય
નિયમચોરે હાય હાય, — કરી ન મથી મર છુ —
માટે કશુ છે ન ન્યૂન, એક હુ જ, અન્ય શન્ય,
અચન તૃપ્તિતણી ધૂત — મા સદા રૂઝ છુ —
જેને તૃપ્તિ છે અખડ, તે જ પુરપ, અન્ય નહ,
તૃપ્તિનો ગ્રહી વિજયદસ, નિશ્ચમા વિહર છુ, —
પૂર્ણથકી પૂર્ણ એના, નિત્ય નિકટ આત્મદેના,
અન્યની શી લેવા દેના, તમ તમ હુ છુ. —

સર્વ પ્રસંગમા પ્રસન્નતાને સેવવી એ મુખની સ્વરો વલ છે.

પદ ૨૬૭.

એક ખરી કળ, કહુ જે પુષ્કળ, મુખ ઉપજાવે આહાહા !
દુ ખોડેરા, સમય વણેરા, પ્રકટયે હસજો હા હા હા
દુ ખ જવ ઉપજો, અનિટ નીપજો, કનેશ ઉપજતો અતરમા,
એ વિસરીને, પેટ પકડીને, ઉરથી હસજો હા હા હા
— દી ધન જાપ, સ્વજન અજાપાય, કદી ઉઠે ગૃહોમા દ્વાપ,
ઉપાધિ પમાય, વ્યાધિ થાય, કદી મૃત્યુ જ ખાવા ધાય,
આધિવાગા, વિધવિધ ભાલા, કદીક વાગે ભીતરમા એ વિસરીને०

સ્વજન સતાવે, સ્ત્રી રીખાવે, પ્રજા જ શેકે આંતરડાં,
હાનિ આવે, વિરહ તાવે, તોએ હસજો હા હા હા.
કદી વ્યાપાર—માંહિ હાર, પમાય અપાર, થવાય ખુવાર,
શેઠાદગાર,—નો ઉચ્ચાર, અંતર બહાર કરો ન લગાર,
અવનતિ અથવા અહિત નિપજવા,—ની શંકાને ના ધરતા; એ વિં
(પોતાને) યુથુહીન લહીને, બલહીન થઈને, અંતર ન, ધરો દુર્બલતા,
પ્રયત્ન કરતા, જય યશ વરતા, અખંડ હસજો હા હા હા.
દુઃખદ એવી, ગમે તેવી, અસહજેવી, વિપદ સહેવી,
દુઃખદ કહેવી,—ન કે લહેવી, સદા ઊર શાંતિને સેવી,
વિપત્તિમાં લહેવી દુર્બલતા, જેવી કાયા સુતરમાં; એ વિસરીને
યત્ન કરીને, વિપદ હરીને, જય કરીને અવની^૧સ્વર્માં,^૨
સુખ વરીને, ઉત્સાહ ધરીને, નિત્યે હસવું હા હા હા.
પ્રતિકૂલ પ્રસંગ, અંગે અંગ, લહીને અપંગ, ન આશા ભંગ,—
કરીને, ઉભંગ,—ધરી ગુરસંગ,—થી ઊછાળી હૃદયતરંગ,
થઈ અજ્ઞાની, અહી નવ ગ્લાનિ, સદાય મસ્તીમાં રમતાં; એ વિસરીને
દુઃખમાય કદી, જુહરિછાત્રપ્રિ, શિરજેરી ન કરી શકતાં,
એ નિશ્ચય કરી, અંતર્ગળ ધરી, અતિશય હસજો હા હા હા.
દુઃખો ખોટાં, નથી ખોટાં, નથી એ સાપ, (પણ) લીસોટા,
એ પુલગોટા, છે પરપોટા, ન મારે એ કદી સોટા,
અહિત અશુભ કદી, ઉપજશે અતિ, એ સંશયવશ નવ થાતા; એ
દુઃખથી પર રહી, દ્રષ્ટાપદ અહી, દુઃખ જોતાં આવે છે મગ,
એ પદ અહેવા, સુખ અતિ લહેવા, હરધડી હસજો હા હા હા.
આનંદોદયિ, સુખના મહાનિધિ, શ્રીપતિ લહીને પોતામાં,
મેઘતણા ગર્જનથી સજ્જન ! હરયા જ કરજો હા હા હા.

સ્વસ્વરૂપ અત્યંત નિકટ છતાં તેને શોધવાનો જીવનો

હાસ્યજનક પ્રયત્ન.

પદ ૨૬૮. (ઉઠ ભાઈ તું જેઠા થા શું, એ લય.)

પ્રકાશને જોળવા એક દિન નિકળ્યો એક દીવો રે, આદા ધન્ય છે છ ! !

સુખસ્વરૂપ વિસરી પોતાને, સુખઅર્થે કંઈ જવો રે, શોધે અન્યને છ.

ગુણાત્ર નીકળ્યું શોધવા, સુવાસ ક્યાંથી પમાય,

પોતે સુવાસરૂપ છે, (એ) ગુણાત્રથી ન લદાય,

નિજને સુખરૂપ ના લહે, આ જનનો સમુદાય,
નિજ મૃદુતા ના જોતાં જ્યાં ત્યાં, શોધતું માખણ બીજે રે,
ધરી બ્રાંતિને છ,
અંતરની સુખરૂપતા બૂલી, બ્રમે છવો બીંછ ચીજે રે, ત્યજી શાંતિને છ—
સુખરૂપતા બીજે નથી, કે જુદી નથી લેશ,
આપે સુખસ્વરૂપ છે, દુઃખરૂપ આ જીવવેષ,
નિજ આત્મા છે સર્વનો, સુખસ્વરૂપ નિઃશેષ,
સુખરૂપતા લક્ષણ પોતાનું, જૂદું એ ન જાણે રે, ગ્રહી બોધને છ,
નિજાત્મમાં સમી સુખરૂપતાને, સહજે આજે માણે રે, લજી શોધને છ.
(જેમ) જલ આપે દ્રવરૂપ છે, (તેમ) મનુષ્ય સત્સુખરૂપ,
અનવધિ સિંધુરૂપ એ, યતો સ્વહસ્તે રૂપ,
મનુષ્ય દીન પ્રજા નથી, પણ જાતે એ બૂપ.
નરહરિચરકળથી સુખરૂપતા, જોજો આપમાંહિ રે, કરી યત્નને છ,
સુખસ્વરૂપ પોતાને જોતાં, બ્રમણું ન રહેશે ક્યાંહિ રે, સાધકરત્નને છ.

સર્વ સ્થિતિમાં ઇષ્ટથીને સંનિહિત રહેવા વિજ્ઞાપિત.

પદ ૨૬૬.

હું નિર્બળના બળ નાથ ! મારી પાસે આવજો,
કરીને મારો સંગાથ, કરણાણ કહાવજો.
આપ નિકટ આવી શકવાનું, મુજમાં નથી સામર્થ્ય.
જેવો હું તદનુકૂલ થઈને, સારો પ્રભુ મુજ અર્થ; મારીં
તુમ્હ પુણ્યરૂપ હોઈ પ્રભુ છ, તેને અનુરૂપ થાઓ,
બ્રમરૂપ ધરી પ્રેમવડે પ્રભુ, મુજપ્રતિ આકર્ષાઓ; મારીં
માજલુંસરખું તુમ્હ જંતુ હું, તો પ્રભુ થાજો નીર,
કેદીરૂપે હું થાઉં તો, આપ થજો જંજીર; મારીં
ખીલીરૂપે જો હોઈ તો, આપ થજો પ્રભુ બીંત,
વિચારરૂપે જો હું બનું તો, આપ જ થાજો ચિત્ત; મારીં
ક્રહારો જો હું થાઉં તો, હાથો થાજો નાથ,
કરો મને શવ, કાળ જની તવ, કરજો મુજ સંગાથ; મારીં
કંઈરૂપે કદી જો હું થઉં તો, આપ થજો ધ્વનિરૂપ,
જો હું થઈ રહું મેઝકરૂપે, આપ થજો મુજ રૂપ; મારીં
પંજરૂપે જો થાઉં તો, પક્ષી થાજો આપ,

દરરૂપે જો બનુ પ્રભુ તો, તેમા રહો થઇ સાપ, મારી૦
 નેટ દહિ પદવી પણ દોપ ન, કામા કંગે કડુ સત્ય,
 'નાવે તેવુ લણે' એ નિયમ જ, આપનિધે ન અસત્ય મારી૦
 મુજને કરશો તુરંત પ્રથમ તો, થાવુ પડશે તુરંત,
 એમા શક જો ગાય મને કંગે, (તો) કા ન બનો પ્રભુ પુરંત, મારી૦
 ઉપાનલ નથી પ્રેમલયાં આ, વિનાદકેરા યોન,
 દોન ન મારે જોખડ બીધુ, ન્યા કર્તાએ દોન, મારી૦
 અન્યના ઉત્તમ સ્તવનામૃત પી અકળાયા શુ નાથ,
 કે આ કડના શમ્દોકેંગે, પીવા છડે કનાથ મારી૦
 પણ જેવો હુ કઠોર તેવા, થજો કઠોર ન આપ,
 મૃદુ થઈને નિમ્ન રહો પ્રિય—તમ નરહરિ માગાપ, મારી૦

આનંદમહોદાધિમાં નિમજ્જન કરવા સાધકોને નિર્મંત્રણ.

પદ ૨૭૦ (મનમદિરીએ મહાનો મોહનજી, એ લય)

આનંદ માણવા આવો, દે બહુઓ ! આનંદ માણના આવો કે,
 આનંદકેંગે ઉલરાય મહાસિધુઓ, લેજો સદાય તેનો સ્હારો કે
 પૂર્ણ રવન તપશે આનંદસિધુમા સ્થૂન સુખ અગ નનરાવો કે,
 દુઃખમા શર્કંગ જેમ પચી જતી, આનંદ ઉગમા પચાવો કે —

, આ, તુ, તે સર્વમા, આનંદ જ છનમાય,

અનવધિ આ આગશમા, જેમ વાયુ પ્રમગાય,

આનંદઅમૃતનુ ગ્રમ્ય કંગે પાન, છોડીને કનેશકેંગે કાવો કે,

ચિતાને દુષ્પાણુ ગોત્ર ખાવુ છોડી ખાઓ મહાનન્માવો કે —

જનસમીપે પડે નથી, કદી તૃપાનો જોન

ગોકોદગાજ ન તુષ્ણીને, ન્યા મહાનન્નો ધોન,

સતાપ, ભ્રાતિભયરૂપ નથી આપ, આપે આનંદરૂપ કહાવો કે,

સામર્થ્યરૂપ આજ આપના આનંદમા પ્રત્યક્ષ રશન કંગવો કે,—

આપે આનંદ પ થતા, મહાનંદમય સર્વ,

હવનમાન થઈ રહે, મહાનંદનુ પર્વ,

કોષ ગોક કનેશ મર્નિમત થઈ પાસ, આવે તો તેને પણ દમાવો કે,

આનંદરૂપમા આપે ગજને, અનંદે વિશ્વ ગજનિને,—

દુષ્પાણિ ગગાન ના , ન્યા કેમગિ આનંદ,

તિમિરતણે આનકાશ ના, ઝગઝગતો ન્યા ચદ,
દુખી દરિદ્રતણે હાથ ઝહી, પ્રેમે, આનદસિંધુમા લાવો કે
તાપમાન દૂર કરી સર્વોગથી તેને, આનદક્રુનણે ક્રુનાવો કે,—

શું કરવું અવિહિત છે, અને શું કરવું વિહિત છે.

૫૬ ૨૭૨ (ચપા તુ મારી દીનોજન એ લય)

ધરતુ નિત્ય શુ ધ્યાન ? ના ના
કરતુ શુ હરિસપાન ? હા હા
નિધિવિધ દેશમા, રમ્યપ્રદેશમા
કરતુ શુ નિત્ય પ્રયાણ ? ના ના
અભ્યતર દેશમા, આત્મપ્રદેશમા,
કરી રહેતુ શુ સ્થાન ? હા હા
ગગામા કરતુ શુ સ્નાન ? ના ના
ગુરુપદ નાહે તે પુણ્યવાન ? હા હા
ગાયન મધુરા, ગાય જો ચતુરા,
શુણુના શુ માડીને કાન ? ના ના
પ્રિય ને હિતકર, સત્યથકી સભર,—
વાણીમા થતુ શુવત્તાન ? હા હા
દેતુ શુ દ્રવ્યતાણુ દાન ? ના ના
કરતુ શુ જ્ઞાનપ્રદાન ? હા હા
ધન અને ધામતુ, વ્યવહાર કામતુ,
રાખતુ નિત્ય શુ ભાન ? ના ના
તનમન, મનમન, આત્માતુ બન,
રક્ષતુ ધરી ભાન મહાન ? હા હા
ધરતુ શુ જીવત્વશુમાન ? ના ના,
ધરતુ ઉર આત્માભિમાન ? હા હા
અશુભ અજ્ઞયના, શોક કે ભયના,
કરવા વૃથા શુ અનુમાન ? ના ના
શ્રદ્ધાના, પ્રેમના, યોગ ને હોમના,
નિચારે થતુ શુ એકતાન ? હા હા
શમ્બોના થતુ વિદ્વાન ? ના ના
લહેતુ શુ અનુભવજ્ઞાન ? હા હા

સર્વાત્મભાવના, હિર ઉપગ્નવતાં,
હરે શું મહામતિમાન ? ના ના.
શ્રેયને પ્રહેવા, અંતર લહેવા,
ઉપેન્દ્ર નૃહરિસમાન ? હા હા.

સ્ત્રીમાહાત્મ્ય.

પદ ૨૬૨. (મનની ન શુદ્ધિ જો કરે, એ લય.)

જેની માનદષ્ટિ સ્ત્રીવિષે, જય થાય તેનો દશદિશે.
સ્ત્રીવિષે માનની બુદ્ધિ એ, સ્ત્રીસહ કરવી સૌ શુદ્ધિ એ,—
ગાર્હસ્થ્યધર્મની સિદ્ધિ છે, સત્શાસ્ત્ર વર્ણવતાં દીપ્તિ;—
સુખશાંતિમાં તે જામશે, ઉત્કૃષ્ટ ઉન્નતિ પામશે,
લયક્રમેશ આદિ વામશે, સત્ય પ્રેમઅમૃત તે પીશે;—
સ્ત્રીસહિત સુવિચારો કરે, સત્કાર્ય સ્ત્રીસહ આદરે,
મહાપુણ્યને તે તો વરે, સુખી થાય તે જ વસા વિશે;—
સંબંધ કેવો સ્ત્રીયત્તી, ઉત્પતિ પમાડે જો નહી,
સત્શાસ્ત્રથી તેને શીખી, કરવો ધરે તે હરમિશે;—
એ જ્ઞાન જેને આવશે, તે કોઈ દિવસ ન બીખશે,
દુઃખથી ન તે કદી ધીખશે, વાર્ધક્ય મૃત્યુથી ના જીશે;—
સ્ત્રીનત્વ એ જ પ્રધાન છે, જેમાંહિ અંતર્જ્ઞાન છે,
લહે તે અતિ વિદ્વાન છે, પ્રભુ હારે તેને આશીર;—
સ્ત્રીકરી ઉન્નતિને કરી, જેણે તેપ્રતિ ઉચ્ચતા ધરી,
સુપ્રવળથી રહે છે વરી, તેને દેવ કાઠિ તેજિશે;—
તેને સદાય શ્રીનરહરિ, સ્ત્રીગતિ જો લહે ધૃશ્વરી,
આ ભવથકી સત્વર તરી, જાળને ભજે તે શ્રીધૃશે;—

જીવ અને ગિવને અભિન્ન અનુભવનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૭૩. (વૈષ્ણવ પ્રાણુયકી મને પ્યારા, એ લય.)

અંતર, શ્રવણિય જૂદા ન જાણું,

ધરી અજ્ઞાન બેદ ન માણું કે;

દૈતવડે ભય હિરમાં ઉપજે, એ ન મને અણગમણું,

શ્રવણિય મિત્ર (એવું) દૈતવણું મદી, ભયને શીદ દું તે તાણું કે;—

શ્રવ સ્વરૂપે ચિત્તથી અભિન્ન છે, એમ વેદ ગાના ગાણું,

રૂપાથી વસ્તુતઃ જૂદું નથી જેમ, કદીએ આ રૂપાનાણું રે;—
 દ્વૈતપણું એ તો ભવજંગલનું, ઘોડું કરકકણું ને કાણું,
 એના આધારે અદ્યપદ્મથાને, કહોને કેનાથી છે પહોંચાણું રે;—
 જીવ અને શિવ એક જ તત્ત્વ છે, નામ જ જૂદું કહેવાણું,
 સૌમાં પાંચ કોઈ આજા કહે ને, કોઈ કહેતા પંચાણું રે;—
 જીવ અને શિવની ઉત્પત્તિ એક જ, એક જ છે એનું ચાણું,
 એક જ તત્ત્વમાં એહ ઉભયને, સમવાનું છે નિર્માણું રે;—
 ઉપાધિભેદથી સિન્નપણું એ, વસ્તુદષ્ટિથી છે જૂઠાણું,
 કેરીરૂપે જેમ એક ગણાયે, રસ અને કેરીનું અથાણું રે;—
 અસાનદષ્ટિથી જ્ઞેતાં મનુષ્યથી, ભેદપણું છે દેખાણું,
 નેત્રનું પોપચું દાખી જ્ઞેવાથી, બે રૂપે સઘળું જણાણું રે;—
 ભેદદષ્ટિપોષક જીવોને, દુઃખની મધ્યરાત્રિ નાણું,
 નરહરિઅનુગ્રહે જીવશિવ એક જ્ઞેતાં, સુખનું વાયું મારે વહાણું રે;—

રૂપદર્શનાનુર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૭૪. (તન પ્રેમકી રાખ લગાલે તું, એ લય.)
 યહ ખદકકી યારી અલગ કરકે, મન મોહનસેંદિ મિલાના હય,
 હમ જાય જલ્દ રમજુમ કરતે, ઉદ્ધતકી ખાલી પીલાના હય.
 દિલખરકો નિવાલા ભરભરકે, હાથોસેં ખુબ મિલાના હય,
 મેરે કમલનયનકે નયનોંકે, તારોંસેં તાર જુટાના હય.
 દીખલાનેકું દિલકા મનસા, હાથોસેં હાથ ઝીલાના હય,
 મેરા જિગરસેં જિગર દખાના હય, મેરા જીજીલજીવ બહેલાના હય.
 મેરા જ્ઞેખનકી પુલી ફાલી કલી, સૈયાંકે આજ સુંધાના હય,
 મેરા દિલકા દર્દ દે કરકે, ખિરહાકા જલનકું જુઝાના હય.
 મેરા દિલકા યહ પયગામ અખી, પ્રાનપ્યારેકું પહુંચાના હય,
 મુમ બલિમ હો મત દૂર કરો, મેરા તુજપેં દિલ દીવાના હય.
 મય હું બારી જીલઝાર પરી, મેરા તું તુંદિ ફિરસ્તા હય,
 મુજસેં મિલના વો શિરસ્તા હય, તેરા ધામ વો મેરા બેહસ્તા હય.
 મય મુફલિસ હું, તું દાના હય, નાદાન હું મય, તું સ્થાના હય,
 તું પિંજરકી મય મેના હય, યહ ખાત મોહનસેં કહેના હય.
 ઇસ બિધ મય બંકે અર્જ કરી, મેરા શોહરકું સમજના હય,
 સૌતનકે ઘરસેં લાના હય, મેરા મંદિરમેદિ બિહાના હય.

જગત્ના અજ્ઞાન નિદ્રાગ્રસ્ત જીવોને જાગૃત્ કરનાર ડિંડિમ.

પદ ૨૭૫.

હે જગના લોકો ! ઉંઘમાંહિ શું નિત્ય એકો,
 દેણુ સમજાવે તમને પાડી પેકો-પેકો રે-લોકો;-
 બળ સધળું બર્થ આ વહી આવ્યું,
 બળપ્રાપ્તિનો બળ મોકો,-મોકો રે;-
 તનબળ ક્ષીણ કરો, ગમે તેવું ખાઇ,
 પીને દારૂ ચહા, કોરી દોકો;-
 ટાઢાં ને તીખાં ખાટાં ખારાં પેટમાં ચ્યારી,
 ઉપર પીચ્યા બીડી હોકો;-
 મનબળને નિત્ય નાશ કરો છો,
 અંતરમાં ધારી ભયશોકો;-
 આત્માતું બળ ક્ષીણ થતું, જેમાં તેમાં,
 અતત્ત્વ ઉરથી અવલોકો,-અવલોકો.-
 રાજ થાતા શું ગળે વિનાશી પદાર્થના,-
 મારા તારાની બાંધી તોકો;-
 સાહાય્ય ન આપે એ કોઈ પદાર્થ જ,
 બ્યારે યમ મારશે ઘોકો;-
 સાથે શું રાખશો, પૈસા કે વૈભવ,
 બ્યારે સુવાડે કરી ચોકો;-
 યોગ્ય ન યત્ન કરો, બર્થ મહેનતથી મરો,
 ખાઈ ખાઈને, શીદ એકો;-
 જગત્ થઇ સાચું હરિમરણ કરી,
 મૃત્યુપર અંકુસભાવો લોકો;-
 ચિત્તને ચિન્મય કરવાને અર્થે,
 વિપચિન્તને જતું રોકો;-
 તમારી પડી નથી કોઈને વિશ્વમાં,
 ભલે જીવો કે મરો કે;-
 ઉપેન્દ્ર જગવે તમને, બંધુ તમારો થઇ,
 ઉંઘમાં ન તેને પાટું દોકો;-
 સાવધ થઇ નરહરિમરણે વલે,
 વધશે ઉરમાંહિ બળના ચોકો;-

ઇષ્ટદર્શનની આશાવાન્ વૃત્તિના પ્રેમમય વિચાર.

પદ ૨૭૬. (દિલે નાદાન કે હમ સમજાય,—એ લય)

આજે મનના માન્યાસંગે મોજ માણુશું,
અમે રંગે રમીશું આજ એ સુખણુશું;—
સ્નેહના બધને હાથ પકડશું,
એ જો તેમ તાણે તો અમે આમ તાણુશું;—
શુધીને પ્રેમવડે ભાવવડે આ અંતર,
પિયુના ચરણમાંહિ સ્થાપીશ હું આ અંતર,
સદા એક કરી દેવું પિયુથી અંતર,
યદ અંતરથી એકમેક ન ધરવો અંતર,
એન આળા કરીશું અંતરથી અંતર,
હેન વધવાને કાજે જૂડી રીસ આણુશું;—
મહાઅર્થશ્રવણે સામર્થ્યતણા એ સિંધુ,
બહાર અંતર સભર ભરેલા છે એ સિંધુ,
મહત્તા ન જેની જાણી જાય એ સિંધુ,
સાચી સ્નેહસરિતાના ભોગી એ સિંધુ,
મહાવિરાગને શૃંગારતણા એ સિંધુ,
પ્રેમઆણે વીધીને આજે ઘેર આણુશું;—
સ્વાતિતું બિંદુ લેવા ચાતક છે આ આતુર,
ચંદ્રકિરણુ ગ્રહેવા કુમુદ આ આતુર,
આ વેલી એ વૃક્ષથી વીંટાવા છે આતુર,
મનઝમર એ કુસુમ સુખવાને છે આતુર,
પિયુ આલિંગવા હું ગમેરોમ છું આતુર,
મનમાં થાએ, મળી, ક્યારે કહી દઉં, ‘હું વેચાણુ છું.’—

વિષયમય્ર જીવના સંગથી થતી હાનિ અને તેની

નિવૃત્તિનો ઉપાય.

પદ ૨૭૭ (જૂડી પીલાકે લુહાય ગયો, એ લય.)

અંતરમાં એવું સમજાવી ગયો,—કોઇ મને—
બીતરમાં મારા ભરમાવી ગયો;—કોઇ મને—
વિવિધ ભાતિનાં ભોજન જમવાં, ધરવા સુંદર વેપ,

મુંદર શય્યા, ઝુલ્લવું હીડોળે, મારવી વિધવિધ એશ,

જગતમાં એ જ ખર્ચ છે—એક—

દિવ્ય મંદિરો, દિવ્ય વાહનો, ધરવા ખુબ શણગાર,
વિપયવિલાસ વિવિધ ભોગવવા, પામવી મુંદર નાર;—

લૂંટી, ફૂટી, ઝૂંટી લેવું, જેનું તેનું ધન,

મોદાગર ખતી ફરવું ખીરસા,—માં કરતા ખન ખન;—

ભવે જાય ચમડી કે જીવ પણ, દમડી ન છોડવી એક,

પારકે પૈસે તાગડધિન્ના, કરવા એ ધરી ટેક;—

જે જે આવે તેને જે તે, બોધ જ દેવો ખાસ,

જ્ઞાન અદ્વય પણ જ્ઞાની થઈને, મારવી બહુ ડંડાસ;—

સ્વાર્થ સાધવો એ જ જગતમાં સૌથી મોટું કામ,

પરહિત કે બીજાને આશ્રય, દેવો એ જ હરામ;—

જગમાં લાભકીર્તિ લેવા, ધરવો શ્રદ્ધાનો ડોળ,

પણ નિજ કાળે ગોળ વાપરવો, પ્રભુને કાળે બોળ;—

દેવદર્શને નિત્ય જવું પણ, ધરવી એક ન પાછ,

લક્ષ્મીની વાતો કરવામાં, કરવી ખુબ સફાર્થ;—

પુણ્યપાપ તો લાગે નહિ ને, ઈશ્વર એ તો ગપ;

શાસ્ત્રો ને વિધવિધ સાધન છે, એ તો જૂની લપ;—

અહંબ્રહ્મ મુખથી કહેવામાં, કદી ન કરવી વાર,

પણ મનમતિને અતત્ત્વમાંદિ, કરી રાખવી એકતાર;—

દમામથી સેવકને કહેવું, આ મિલકુપ અસત્ય,

કહેવું ઉપરી કે ધનવાનને, (જે) ‘હા હા કહો છો સાય, ’

તડકાવીને ધડકાવીને, મારવો સહિષ્ણ રોક્ષ,

જેહ શિખામણુ દેવા આવે, તેને કહેવું ‘ચોપ;’—

આ વિધિ વાતો મુજ અવિચારે, કાલ્યાણમરા થઈ,

મુજને સમજાવી, પણ ત્યાંથી વાત જ વચણી ગઈ;—

મુજ લાગ્યે સુહૃદ સાંપડીયો, જેણે નિજ ગુરપાસ,

લઈ જઈ ગુરપામે મુજ, અવિચાર કરાઓ નાશ;—

જે જે માગ નિશ્ચય તે તે, સધળા ઠપાં અપોચ,

તેથી વિપરીત સર્વ નિશ્ચયો, મુજને લાગ્યા ચોચ;—

યથાર્થ નિશ્ચય સૂઝાડારો, કહું હું નિશ્ચય એક,

ઉપેન્દ્ર ગુરતું શરણ પામવું, કરીને યત્ન હરેક;—

ચિદાનંદલહરીનો અનુભવ.

પદ ૨૭૮. (શેા બ્રહ્મનાદ ગાંગે, એ લય.)

આ લહરિ ક્યાંથી આવે, શી દિવ્ય પ્રભા લાવે,
મહા આનંદ પ્રસરાવે, સર્વાંગમાં—
મુગ્ધ અંગે શમી મને, શમાવે નિજ અંગમાં;—
સ્થૂલ સૂક્ષ્મ કારણ અને, મહાકારણ તનુમાંહિ,
આકાશે રવિકિરણસમ, રહ્યો આનંદ છવાઈ,
વાણી વૈખરી ને મધ્યમા પશ્યંતીએ જઈ,
સિંધુમાંહિ જલસમાન પરામાંથી એ વહી,
પરાપાર જઈ એ વિરમી ગઈ;—
મધ્ય ગર્ધ અધક્ષોક્ષમાં, કરીને નિજ પ્રસાર,
લોકાતીત પ્રદેશમાં, વિખરી એ નિર્ધાર,
શુભ્રતા છવાઈ રહી જેમ શુક્ર નંગમાં;—
અષ્ટ પ્રકૃતિને વિષે, કરી પૂર્ણ વિસ્તાર,
કલિકામાંહિ લીન થઈ, જેમ સિંધુમાં ક્ષાર,
વિશ્વાલિમાની, તજસાલિમાની આદિમાં,
સવિકલ્પ અને નિર્વિકલ્પક સમાધિમાં,
વ્યાપી રહી સિદ્ધોની સિદ્ધિમાં;—
સમ ભૂમિકાથી વહી, તુરીયાતીત પદમાંહિ,
શબ્દ વહે વાયુવિષે, તેમ વહીને શમાઈ,
જેમ દિવ્ય કાંતિ બધે વ્યાપી છે સુઅંગમાં;—
પૃથ્વી અપ્ને ભેદતી, વહી આકાશની પાર,
પંચ પ્રાણ નિજમય કરી, મહાપ્રાણે એકાકાર,
ખનિજ પશુ વૃક્ષ ધાતુ આદિ સર્વ સૃષ્ટિમાં,
સક્લ જડ અને જીવંત વ્યક્તિ ને સમષ્ટિમાં,
એ જ નરે સ્થૂલ સૂક્ષ્મ દષ્ટિમાં;—
એ આનંદતાણું ધરી, ધ્યાન થઈ ત્યાં લીન,
દીપક અને પ્રકાશસમ, બની રહું હું અભિન્ન,
કીટ ભૂંગ બને જેમ ધ્યાન ધર્યે ભૂંગમાં;—
પાતલણા અણુઅણુવિષે, (જેમ) રણુકી રહે રણુકાર,
તેમ મુગ્ધ અણુઅણુવિષે, જીવન કરે અણુકાર,
જેમ પૂર્ણ વ્યાપી રહું વારિ છે તરંગમાં;—

સમાપ્તિનિમિત્તક સ્તુતિ.

૫૬ ૨૭૯.

જય જય નૃહરિ પરિપૂર્ણ ! અવિનાશી ! અનંત ! મહાપતિ !
 સ્તવીએ નિરંતર આદિ મધ્યે, અંતમાં કરીએ સ્તુતિ.
 પ્રભુ થઈ પ્રસન્ન કરી અનન્ય જ ધન્ય જન્મ કરાવજો,
 પ્રભુ આપનાં આ બાલકોનાં, આપ લાડ લગાવજો,
 સાધકહિનાર્થ, શિરે સમર્થ શું વ્યર્થ ભય પછી ધારવો,
 સર્વાર્થસિદ્ધિમાં પછી સંશય શું લેશ વિચારવો ?
 નિશંક નિર્ભય મરત ફરીએ, છોડી જનમૃતિત્રાંતિને,
 આનંદમય રહીએ સદા વર્તાવી શાંતિ શાંતિને.

સર્વત્ર બ્રહ્મભાવના.

૫૬ ૨૮૦. (શ્રીપતિ કૃપે ગોપાલ, એ લય,)

ચિતિપતિ રાજે સાક્ષાત્—સર્વત્ર આજ્ઞ;—
 જડમાં ચિતિ ને ચેતનમાં ચિતિ, ચિતિમય અપ્ તેજ વાત^૧,
 અધૂલને સૂક્ષ્મ સક્ષ્મ ચિતિમય છે, ચિતિમય સૃષ્ટિની (સૌ) જાત;—
 ચિતિમય વાણી, ચિતિમય ચિંતન, ચિતિમય સર્વ સંધાત,
 અહં છંદ ત્વં ચિતિમય ભાસે, ચિતિ દિન, રાત, પ્રભાત;—
 ચિતિમય આ વ્યવહાર સક્ષ્મ છે, ચિતિમય શાત ઉત્પાત,
 ચિતિમય પુત્ર કલત્ર સંબંધી, ચિતિમય છે પિતૃ માત;—
 ચિતિમય વ્યતીત, પ્રકટ સહિ પ્રાણી, ચિતિમય સૃષ્ટિ અગ્નત^૨,
 સર્વ ચિતિમય, સઘળું ચિન્મય, ચિતિમય ગુપ્ત પ્રખ્યાત;—
 સમસર્વત્ર ચિતિપતિ વિલસે, ફરીએ પ્રીતે પ્રણિપાત,
 ચિતિવિષ્ણુ અન્ય દીસે તે ન સાચું, મિ^૩થા ઝંઝાવાન^૩;—

પ્રેમલક્ષણાભક્તિ સાધવા સાધકોને નિર્મંત્રણ.

૫૬ ૨૮૧. (મારે મંદિરે પધારો યોગિરાજ, એ લય.)

પ્રભુપ્રેમમાં રમાડું, ઓ સુગ્મણ ! મારા પ્રાણ !

આવો, પધારો, આનંદથી.

પ્રેમ આનંદ એ જ તન આપણું,

જેથી જાય સઘ અંતરનું તાપણું,

પમાડું તમને ચિતિરત્નખાણુ;—મારા—
 સાધનો વિવિધ રનેહે નિત્ય સાધવાં,
 ઉરે સિથર ચિત્તે ગુરુને આરાધવા,
 આપું પડરિ હણવાનો એ કૃપાણુ^૧;—મારા—
 અન્ય વિષયે વહેતી વૃત્તિ રોધજ્ઞે,
 તૈલધારાવત્ સતત સ્વરૂપ શોધજ્ઞે,
 (એ) આપું લક્ષ્ય વીંધવાનું અચ્યુત ખાણુ;—મારા—
 ગણી સર્વસ્વ પ્રિયતમ નરહરિ,
 સાચા ભાવથી લેજ્ઞે સઘ વશ કરી,
 દશે દિશામાં વર્તાવું તમ આણુ;—મારા—

ચિન્મયતાના અનુભવોદ્ગાર.

પદ ૨૮૨. (અહો બ્રહ્મનાદ ગાજે, એ લય.)

આ ગુરુણુ ક્યાંથી આવે, હું બ્રહ્મ કેા ગુરુરાવે,
 મને આજ કેા શમાવે ચૈતન્યમાં.
 મુજને ચિનિમય કરી જણાવે ચિતિ અન્યમાં;—
 સર્પ ઉતારે કાંચળી, તેમ ગયો છવભાવ,
 ચિતિરૂપે ચળકી રહ્યા, એ શો દિવ્ય પ્રભાવ,
 સામર્થ્ય હુંમાં આ ઠણે હું મહા અનુભવું,
 પૃથ્વીરૂપે ભાસું મને, શેષ ના રહ્યું થવું,
 મારું સ્વરૂપ આજ અવનવું,—
 મર્યાદિત સહિ શક્તિઓ, અમર્યાદ થઈ જાય,
 ક્ષણનું ન જાણું જે કંઈ, (હવે) ભૂતભવિષ્ય લહાય,
 અન્યરૂપે પ્રતીત થતો (હું) શમ્યો આજ અનન્યમાં,—
 સકલ સૃષ્ટિ આ ભાસતી, (એ) ચિતિસાંકેતિક ચિદ્રૂ,
 (તે) સહિ સંકેત ઉરે લહું, થતાં ચિતિથી અભિન્ન,
 કદં ન કાંઈ તદ્દપિ કારણસ્વરૂપે હું રહું,
 કાર્યરૂપે થઈ સદા હું ટકું, આપું, હું જઈ,
 સહિમાં હું સાંભળું ને હું કહું;—
 મગ્ન નિગ્નનદે રહું, કદં ચેષ્ટા વિધવિધ,
 અહંબ્રહ્મનું ભાન એ, મુજ ઉર રહે સુસિદ્ધ,

શરણુપદ હું ત્યાગી આજ આપ્યો પદ શરણ્યમાં;—
અજરઅમર મુજ સ્વરૂપનું, કથી શકે કો ગાન,
જીવોને મુજ સ્વરૂપને, શુણ્ણવાને નથી કાન,
રાણું હું પ્રાપ્તવ્ય પદમાં મૂર્ધન્યમાં;—

શ્રીદ્વિષ્ટાવિર્ભાવરૂપ મંગલ.

પદ ૨૮૩. (દષ્ટિભરે જલ ભાગે, કરે, અનિવારે, એ લય)
નરહરિ નાય પધારે, દારે, શિર ધારે, કર ચારે,
મંદિરીએ આજ અમારે.
પ્રસન્ન વદને, પ્રકટી સદને, લયને અંતરમાંથી સઘ નિવારે,—
અનત્રધિ વત્સલભાવથી શિશુને, હૃદયશું લઈ નિજ અમૃતદષ્ટિ પ્રસારે,—
મંજુલ વાણી અભયવચન દઈ, સકલ શિશુપ્રતિ શુભ આશીર્ ઉચ્ચારે;—
વિધવિધ લીલા કરતા દીએ, મંદધિ જન સમજે ન મલિન સન્ધારે;—
ચેષ્ટામાં દે સ્નાન અનુપમ, રહસ્ય તેનું હૃદયે વિરલ ઉતારે,—
જેની કરણા અક્ષય પદ ગ્રહી, જીવપદમાંથી કર ધરી સઘ ઊગારે,—
સમગ્ર સુખનું પરમનિકેતન, રહીએ જેના અભયપ્રદ આધારે;—
જેહ અમારા જેના અમે સહિ, આજે પ્રદટે તે અમ હૃદયાગારે કે,—

પ્રાણિમાત્રને સુખોત્પત્તિ કરવાર્થી પરમાત્મા પ્રસન્ન થાય છે.

પદ ૨૮૪. (દિલ માઝં માને નહિ, મનહું દરે નહિ, એ લય)
એક દિવસે પ્રભાતમાંદિ, વાણી આકાશે થઈ, 'આવે પ્રભુ મુજ આમમાં,'
મારી વૃત્તિમાં એમ થયું, કે શું પ્રભુ કહી આવી વસે મારા ધામમાં ?
ક્યાં આવી ઉતરશે ન એ વાણીવિષે કંઈ સાંભળ્યું,
મુજ રક્તા પ્રતિ આવવા, કાં ચિત્ત હોય નહિ દબ્યું;
મેં એમ સઘ વિચારીને, ધર સ્વચ્છ શોભિતું કયું,
સત્કાર કરવાને પ્રભુનો કાર્ય સધ્યું આદ્યું.

કહી પોતે વહેલા પધારે એ ધારીને કીધી ત્વરા બહુ કામમાં, મારી
જવ કાર્ય કરતો હું હતો, એક આવી સ્ત્રી મુજ બારણે,
નિજ દુખ કહી કહે આવી છું, એના નિવારણુકારણે,
કયું મેં ધણો હું કામમાં છું, કાર્ય તાઝં થશે નહિ,
એ કામ મોટું આદ્યું મેં, તેથી ઉભી રહે ન અદિ.

‘અગે’ નાખી નિશ્વાસ આવી ગઈ, બીજા કામે લાગ્યો હું દમામમા, મારીં
 થોડી ક્ષણો વીત્યા પછી, એક લિફ્ટ લેનો આવીયો,
 કહે કરી બહુ મુસાફરી, તરસ્યો જીખ્યો છું થાકીયો,
 તમ ધામમા વિશ્રામ દો, વિનવે મને એમ કરગરી,
 કહ્યું જોઈ દુખી હું તને, (પણ) નવરાસ મુજને નથી જરી
 મારે ત્યાં તો મોટા કોઈક આવનાર છે, જા તું બીજા કોઈના દામમા, મારીં
 બધું કાર્ય લગલગ કરી રહ્યો, હું વાટ જોતા પ્રભુતણી,
 ત્યાં આનંદ રહતું બાત જોતી, આગળી કચરાઈ ઘણી,
 લોડીથી તરમોળાઈ હતી, ધુજતું હતું તે શરીરથી,
 એ જોઈ કહ્યું સભાળવું, તુજને ઘટે બહુ ધીરથી,
 પણ હાલ હું નગે નથી, કરવા બધું તુજ કામ આ,
 માટે અગે આ બાનુડા, બીજાનણા તું ધામ જા
 કરી એને વિદાય, જોઈ રહ્યો વાટ, રાખી આ ચિત્ત પ્રભુનામમા, મારીં
 થઈ સાજા પણ પ્રભુ ના પધાર્યાં, કાર્ય સંધળું કરી રહ્યો,
 અત્યાર લગી કોઈ આવીયું ન, થયું શું શ્રમ નિષ્ફળ થયો,
 પ્રભુજી પધાર્યાં શું હશે, કદી અન્યના મદિરમા,
 એવા નિચાટે હું થયો, દુખી ઘણો આ ઊરમા
 જરી નીર નેત્રે હું આતુરતાથી જુલે, ખેસી રહ્યો સુમસામમા મારીં
 પડી રાત પણ આ યુ ન કો, અતિ વિકળતા મુજને થઈ,
 કર જોડી આર્દ્ર હૃદયથી, મેં પ્રાર્થના પ્રભુને કહી
 મુજ પ્રાર્થનાના અતમા, પ્રભુ પાસ આવી ઊભા રહ્યો,
 પણ આકૃતિ ને નયનમા ગભીર શાત હતા થયા
 ન જોની શક્યો શબ્દ લાગે ત્યાં હું એક, મારા વિનય ને પ્રણામમા, મારીં
 ‘એ અસ’ તારા દ્વારમાં, હું ત્રણ વખત આવી ગયો,
 તુજ પાસ આશ્રયઅર્થ હું અતિ દીનસરખો થઈ રહ્યો,
 ત્રણ વખત પણ આશ્રય અને સન્માનનિણુ તે પરહયો,
 તેથી અરે દુભાંગી જીવ, સત્કલ નથી કંઈ તું વર્યો
 શુભાવી છે મારી પ્રસન્નતાને, આજે તે સાધી નિષ્ફલતા તમામમા, મારીં
 ગભરાઈ ગયો હું મૃદસરખો, સઘ પાવ ટળી પડ્યો,
 મેં આગળ્યા જગદીશ ના, કરજો ક્ષમા કહી હું રજ્યો,
 કર પીઠ ધરી પ્રભુએ કહ્યું કર છું ક્ષમા અપરાધની,
 પણ તે શુભાવી તક ખગે, મુજ અધિક આશીર્વાદની,

મુજ સ્વરૂપમય એ સર્વને, દેવું ન સૂઝવું મુખ તને,
તેથી સમર્થ નથી થયો તું, આપવા મુખ કંઈ મને.
ચાપશ ત્યારે પ્રસન્ન હું, તું સૌને રાખીશ (ન્યારે) મનવાણીક્રિયાથી
આરામમાં, મારી૦

તમે પુરુષાર્થશીલ છો કે પ્રમાદી છો ?

પદ ૨૮૫. (શ્યામવર્ણી કાગ ક્યાંથી હંસવર્ણી યાશે રે, એ કવ.) -

એ જાતિના મનુષ્ય જગમાં, વસી રહેલા દીસે રે હાં,
નિર્ણય તું અધુ છે કીધો, કરીને શાંત વિચાર,
કહોને કોણ તમે તેમાંના ?

સાધુ અને અસાધુકેરો, ભેદ ન જનનો પાડું રે હાં,
કાં જે અસાધુ પણ સ્વરૂપાંશે, હોય સાધુ નિર્ધાર; કહોને.
દરિદ્રને ધનવાનતણો ધરી ભેદ ન તમને પૂછું રે હાં,
કાં જે અંતઃકરણુષિપર એ, સ્થિતિનો છે આધાર;—
નમ્ર અને અભિમાનીરૂપે, વિભાગ હું નવ ગણતો રે હાં,
કાં જે ઊભયવિના આ જગનો, થતો નથી વ્યવહાર;—
પ્રસન્ન ને અપ્રસન્ન જનના, ભેદ પાડી ના કહેતો રે હાં,
કાં જે એવી સ્થિતિઓ આવે, સહિને પણ એક વાર;—
પણ હું જગજનના એ જૂદા, ભેદ પાડીને પૂછું રે હાં,
એક ઉન્નતિના ઉત્સાહી, બીજા ચંડાગાર;—
જગમાં જ્યાં ત્યાં જોતાં ભાસે, આ એ ભેદ પડેલા રે હાં,
ધણા પ્રાપ્તિસ્થિતિમાં જ પડ્યા રહે, કોષક ઉંચે ચઢનાર;—
જે સ્થિતિ આવી મળે તે સહો છો કે સ્થિતિઓને રચતા રે હાં,
નિજ ઇચ્છાનુસાર, ધન્ય છે, નવીન સ્થિતિ રચનાર;—
નિજ ઇચ્છાનુસાર સ્થિતિ કરવાની સત્તા તમને રે હાં,—
પ્રભુએ દીધી તેથી કરો સ્થિતિ, નિજ ઇચ્છાનુસાર;—
ધરી આગ્રહઉત્સાહ અતિશય, સુકાન તમે જીવનનું રે હાં,—
હાય કરી જે સ્થિતિમાં વાળશો, તે સ્થિતિમાં વળનાર;—
નરહરિશિષ્ય જે કહાવો સાચા, થશે ન પોચા કોણા રે હાં,
ઇચ્છાનુકૂલ સ્થિતિને કરજો, ધરી ઉત્સાહ અપાર;—

ભક્તિનું સામર્થ્ય.

પદ ૨૮૬. (ત્રિભુવનપતિ તારનાર, એ લય)

આજ મેં નિહાળ્યો એક ચમત્કાર ભારી,
ચમત્કાર ભારી, જાન કહેતા મતિ હારી,—
જેઠાંતો હું શાત ચિત્તે, જેમ બેસું છું હું નિત્યે,
નિકટ એક આત્મા આચિત્તે, નારી મનોહારી,—
પૂજ્ય કે તું ચામચગી! કેમ આત્મા તું ત્રિભુવનગી,
કહે હું છું અનંતરગી, વિવિધ ઉપધારી —
જેઠે યજ્ઞ આશ્વર્થઉપ, ધરના લાગી વિવિધ ઉપ,
જેતજેતામા નવ સ્વરૂપ, ધર્મા મોહકારી,—
પૂજ્ય તને કામ શું છે, કેમ અહિં આત્મા તું છે,
મુજને શું કંઈ આપવું છે, કે તું હરી લેનારી,—
જોતી પ્રથમ, કહું આપને, કર્ણમાહિ ધરશે મને,
ગુરુગુણના અનંતે તમને, ઉપજવું હું ધારી,—
બીજી કે' મને વાણીમા ધરશે, ગુરુના ગાન તું ઉચ્ચરશે,
અનંત તું ગુરુને કરશે, અર્થ લઈશ સારી,—
ત્રીજી કે' મને રાખ સ્મૃતિમા, ભુવાવું ના ગુરુની પ્રતિમા,
દઈશ તને સંપત્તિમા, ગુરુસ્મરણ સુખકારી,—
ચોથીને પૂજ્ય સુમુખિ ! કરીશ કેમ મુજને સુખી,
કહે ઝાંટેતા રહીશ છુટી, ગુરુચરણે જાતી,—
પાંચમીને પૂજ્ય શું તું દઈશ, કહે જે જે મને તું ધરીશ,
અર્ચન ગુરુ તું કરીશ, નિત્ય ભાન ધારી,—
પૂજ્ય એવું જીતીને પશ્યું, કહે જે મને કરીશ ધારણ્ય,
નિત્ય શ્રીગુરુને વદન, કરાવું પાસ તારી,—
સપ્તમી કે' મને રાખીશ પાસ, તને કરાવું ગુરુના દાસ,
ગુરુરૂપા અપાવીશ ખાસ, (જે) લે મને સ્તીકારી —
અષ્ટમી કહે મને ગ્રહી સુખી થા, સ્થાપુ પદે ન તને હલકા,
આપીશ કરી ગુરુના સખા, ખુનશે લાગ્યનારી,—
નવમી કહે જે મને ગ્રહીશ, તો તું ગુરુને સર્વ દઈશ,
સમર્પણ તું થઈ રહીશ, ગુરુથી ભેદ નિનારી,—
સર્વને સાથે ગ્રહીશ જે તું, પ્રેમબક્ષણાવાન તો તું, —
યદ્યપિ ઉત્તમ સ્થિતિતણો તું, સઘ અધિકારી,—

કાળે કરી ગુરથી અનન્ય, યાના તુ યદય ધન્ય,
લઇશ સુખ તુ સ્વરૂપન્ય, મદ્યો સ્વરૂપજુમારી.—
શ્રવણ કરી દર્શિત થો, સસય મારા મનનો ગો,
જેની વાટ જોઇ નો, તે એ ભક્તિ નારી,—
અદો ધન્ય ભાગ્ય મારા, ભક્તિ દેવી છે પધાર્થ,
મુજથી રહેગો કદી ન ન્યારા, એ રિનિ માગી—

અંતર્મુખ તથા બાહ્યર્મુખ પુરુષનો સંવાદ.

પદ ૨૮૭ (જન્માયુ, મધ્ય જે શાંતિ પ્રમાણે, એ વય)

અતર્મુખ—ઉત્તમમા, આજ અરોઘિક આ મુ દિવ્ય તેજ ભાગ્ય,
મુજનપનાતર કરે શાંત શાંત, હર્ષિ મોહનિમિર કાગ્ય
બાહ્યર્મુખ—પ્રમદમાદિક બુ જોનાથી, અને પગી નેત્રો મીચવાથી,
દેખાતુ કારણ તેવાથી,—હમે તેન્વાગ્ય,—
અતર્મુખ—અરે મહિર્મુખ ! તુ શુ જ્ઞાને, અનુભવ જે મુજ અતર માણે,
દિવ્ય વર્ણ જોડે તે તુ ન નારો, હુ જ્યા નેન દાગ્ય,—
બાહ્યર્મુખ—હમે પિત્ત પ્રકૃતિ તમારી, (જે) રગ વિચિત્ર બતાવે ભારી,
અથવા હોશે નેત્ર વિભાગી, હમે મદી જાગ્ય,—
અતર્મુખ—અદર સુદર રૂપ હુ નિરખુ, કપાલિક જોડે ન જોના સરખુ,
નિરખી જે હુ અતિ દરખુ, યદ આતુ નિહાગ્ય,—
બાહ્યર્મુખ—ગિતે ચિત્તન કષ્ટક કૅલુ, ભામે તેથી જોડ કૅલુ,
સ્વપ્ને હશે કદી નિરજેતુ, રૂપ એ રહીયાગ્ય,—
અતર્મુખ—દિવ્ય શબ્દ હુ ત્યાસાભગતો, દિવ્ય ગાન પશુ હુ ત્યા શુણ્વો
જેમા માત યદ હુ જુનનો, લાગે બહુ વદાલુ,—
બાહ્યર્મુખ—હરો પ્રમળતા વાયુરૂપી, હરો શુણ્વના તેથી બેરી,
હશે કદી ભણુકરો, લહેરી ! રીદ કુટો કાતુ,—
અતર્મુખ—અહો ! મમોદમ સ્પર્શ ત્યાજ હું, આજ અનન્યો અપાર અનુભવુ,
જેની ઉપમા શી રીતે દઉ, સ્પર્શવેદ ન્યાગ્ય,—
બાહ્યર્મુખ—હમે શુભ તાલુથી અગ્ની, સ્પર્શસુખ ત્યા એ અનુભવની,
(કદી) હશે હથેલી તનુપર ફરતી, લાવો હાથ આલુ,—
અંતર્મુખ—મધુરા મધુરા રસ હુ આપુ, મુજ આનંદ હુ કોને દાપુ,
નનીન માત તનુ યદ રસુ આપુ, અનિ પ્રલુ શાલુ,—
બાહ્યર્મુખ—હરો શુક મુખમાથી ગાતુ, હમે મધુર એ જ લાગતુ,

(કે) હશે ખાઈ તીખું ને પીધું, ઉપર પાણી પ્યાલું;—

અંતર્મુલ્ક—તાપમાત્ર મારા હરનારો, દિવ્ય વાસના પ્રસારનારો,

ગંધ અનુત્તમ હું લઉં સાગે, જરી ન ત્યાંથી હાણું;—

વહિર્મુલ્ક—(કદી) પાન સુવાસિત ચાવ્યું હોંઝે, ઝોડકાર તેના એ હોશે,

નહિ તો તમારું તત્તુ કહો છે, અત્તરનું ધરનાણું?—

અંતર્મુલ્ક—અરે લાઇ! એ તું ના જાણે, સંયમી જન એ કાક પ્રમાણે,

શુરગમી ઉરઅંતર માણે, સુખ એ હરીયાણું;—

વહિર્મુલ્ક—બહુ ચઢ્યા હાવે તો વાતે, થઇ ગયું શું તમને આ તે !

કહો તમે ખીન્ન કે જાતે, હશે શું આ મા'ણું,*—

અંતર્મુલ્ક—ખરે જૂલ મારી સમજાઇ, ખરે અતુલવ કે'વો ન ક્યાંદિ,

સમજી રહેવો એ મનમાંહિ, મુખે મારી તાણું;—

રહસ્ય નવ મેં જાણ્યું કશાથી, તે હું શીખ્યો તારી કૃપાથી,

ગુરુ કોણુ ખીન્ને તારાથી, અહં તુથી ગાણું;—

અવિવેકી તથા સાદ્વિવેકીનો સંવાદ.

પદ ૨૮૮. (નહિ ચીજ કોઇ ગળી, ગરજસમ, એ લય.)

અવિવેકી—નહિ સિદ્ધિ કોઇ મળી, શાથી હજી, નહિ સિદ્ધિ કોઇ મળી.

સાવધ રહી આચાર પાળું હું, શક્યો સિદ્ધિ નવ રળી,

સિદ્ધિ કે સાધન શું ખોટાં, શકું નહિ તે કળી; શાથી૦

શૌચ જઇ આવી હું હાથને, ઘોઘિં અતિ મસળી,

પાંચ પચાસેક તરત કરી દહિં, કોગળા હું ખજખજી; તોય૦

રનાન કરી સુતરને ન અડકું, અડકું હોય ધાખજી,

સંધ્યાતર્પણુ નિત્ય કરું હું, પ્રાણાયામો વળી;—

બ્રાહ્મણે પણુ દુધની વસ્તુઓ, રાંધી હોય કે તળી,

તોપણુ તેને ખાતો નહિ હું, પહેર્યાંવિણુ કામળી,—

ગાજરને અડકું સરખો નહિ ખાઉં નહિ, ફુંગળી,

વિશ હાથ છેટે ઉભો રહું, જોતાં લસણની કળી;—

જનોઇ મારું સાવધ રહીને, તરત નાંખું બદલી,

કપડું જો અડકે કદી મુજને, જેમાં હોયે ગળી;—

સુધરેલા જનસાથે હું તો, કદી ન રહું હળીમળી,

કાચના પાત્રતણા પાણીની લઉં નહિ અંજલિ;—

કાર્પ કડું હું સાવધ થઇ, પણુ જતું ન માઝું ફળી,

* મા'ણું=મારું સાણું.

લાભાલાભતણો કરું નિર્ણય, જોવરાવી કુંડળી;—
 આગગાડીમાં કાંઈ ન ખાઉં, બુખે જતો હોઉં બળી,
 અનાર્થકેરો સ્પર્શ થતાં તો, યુક ન જતો ગળી;—
 સ્પર્શસ્પર્શ રહું હું સાવધ, જરા ન જતો ચળી,
 પ્રથમ ધર્મ આચાર જાણી, પા-શું જે શક્તો મળી;—
 સ્તોત્ર પાઠ આદિ બહુ કરું વળી, ચઢાણું શિવપદ ખીલી,
 વીણી લાવીને ગણપતિ ઉપર, ચઢાણું દુર્વા લીલી;—
 ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય અપૂર્વ ધરું,--પુષ્પમાંદિ ઘોરસળી,
 ઘંટા તાલ વગાડી કરતો, આરતી પુષ્પાંજલિ;—
 હરિ ઝમરવા કર અખંડ માળા, રાખું (જેથી) જવાય ન બૂલી,
 પાદવિધે નિત્યે કરું વિધ્યુ—સદસનામાવલિ;—
 સિદ્ધિની અપશ્યયે કરતો, વિવિધ ક્રિયા હજારથી,
 પણ પ્રારબ્ધ કંસાર કરતાં, થઈ રહેતી યુક્તિ;—
 ધ્રુવવિનાની શ્રમ દેનારી, આ હૃદયગાની બળી,
 દળે લોટ પણ પામી ન શક્તી, જેમ ગરીબ આંધળી;—
સદ્ધિવેલી—એવો આચારો પણ તેમાં, (જે) શક્યા વિચાર ન ભળી,
 તો તે અંતરમાંદિ, કદીએ, સિદ્ધિ ન રહે ઝળહળી; તેથી હજી
 એવો બાધાચાર છતાં, મનમસ્તિતા નવ ટળી,
 ચવાય નિષ્કળ કાં જે ક્રિયા છે, વિચારવિધ્યુ પાંગળી;—
 મનપર લક્ષ ન હોવાથી તે, ક્રિયા કરે અવળી,
 શુદ્ધ વિચારવિના ન જતી કદી, અંતર કેરી ધૂસિ;
 શાંતિસ્થિરતાને બદલે મન, (જે) જતું વડી બડી ઉઠળી,
 તો તે આચારનું ધ્રુવ દહે જેમ, દહે વૃક્ષ વીજળી;—
 મનપ્રતિ સાવધ રહીએ ન તો, આચાર ન હો ખીલી,
 કાષ્ઠતણા ઘોડાઉપર જેમ, નાંખવી મિથ્યા ડળી;—
 આજ ક્રિયાઓ કરે શુદ્ધ પણ, મનઉપર હોય મળી,
 (જેમ) તનુ આખું હોય વિદ્યામાં, કરી રાખે ઉચ્ચ આંગળી,—
 મનપર સાવધ રહીને ફેડો, દુષ્કર્મની કાયલી,
 તો તે સત્વર સુસા! પામશે, સિદ્ધિઓ સધળી;—
 શુદ્ધ ક્રિયા મનની મુખ્યત્વે, કરશે આ સાંભળી,
 તો પછી નિષ્કળતાની નહિ લહો, ઉરમાં કાળી ટીલી;—
 સિદ્ધિઓ સધળી રહેશે મળી.—

સાધુકા દ્વેષ ધરે ઉનકો ઉવેખું યા, શોધી શોધી ડારું ઝટકી;—
 અસત્યલાપીપ્રતિ ન નિહારું યા, કરું એસા જો જાવે ધડકી;—
 ગુરુનિદ્રકકા બચન ન સુનું યા, બલકી દીખલાઈ જરા ચુટકી;—
 ભક્તકો દ્રોહ કરે ઉનકો ગિસાર યા, ઢુંઢું દઉં ફટકી;—
 નારિતકપ્રતિ ધરું ઉપેક્ષા યા કરું, એસા જો હૃદયે રે'વે ધડકી,—
 શાસન કરું વહે કુમાર્ગે ધનકો યા, બલે વો મરતા ભટકી;—
 સોટા ચલાવું જ્યાં ઉનમેંસે કોઇકી, દેન નહિ જો જાવે સટકી;—
 કર્તવ્ય મેરા હિતકા ન જાનું મેં, ઉસસેં રહા હું અટકી;—
 નરહરિ ! મતિમેં યોગ્ય શુરાના, જાનત હો ધટધટકી;—

इष्टदर्शन करी अद्भुत खुमारीने प्राप्त थयेली वृत्ति तथा इष्ट-
 दर्शनथी रहित रहेली वृत्ति उभयनું परस्पर शंकासमाधान.

૫૬ ૨૮૧. (મોહન મન પિયાસંગ લાગી નેન, એ લય.)

નયનનમેં દિસત કછુ નયા ચેન,
 ભોળી રી મોકું સમુજા ન જાવે,
 કોનસી મોહિની (તોરા) નયનમેં આવે,
 કીસીકીસાથ કીયા મુખ ચેન ?—
 ખુમારી અદ્ભુત જાકી કહે કયા,
 અમૃતસરિતા બહી રહી વહાં,
 ગુજરી કીસીકી સાથ રેન ?—
 અપ્સરાકું બી હોત લગ્નવત,
 દગ થહ તોરે શર જો લગાવત,
 દિખલાવત કછુ ચાર ઘેન;—
 વહાલી રી કાહે હમકું ન કહતી,
 મુખસેં કાયકું છુપાય રખતી,
 રખ સકત ન છુપા તોરા નયન;—
 મીલી ગયા કોન એસા તુઝકો,
 સઝ પરત નાહિ જાકી મુઝકોં,
 અચરજ કયા હુઆ વો જાનું મેં ન;—
 તોકો દેખી મેરા લય સખ જાવે,
 ખાર તોંપે મોકું બહુતહિ આવે,

કાહે ન કહત તું સચ્ચા બહેન;—

૨

૨

*

સ્વરૂપધ્યાન ધરતી નરહરિકે,
ઉનકું દેખું નયનન ભરીભરીકે,
ધસસે કારન કછુ દુખ હયે ન;—

મિથ્યા ભક્તોનું સ્વરૂપ.

પદ ૨૮૨. (ભાળો ભાળો આ ભરતી ભવાઇ, એ લય.)

ભાળો ભાળો ભક્તોની ભવાઇ ભાઇ ભાઇ !

ભાળો ભાળો ભક્તોની ભવાઇ.

જેના સરખી ન જગમાં કે બીજી નવાઇ; ભાળો—

આડબર ખોટા, ધરી ભક્ત થાય મોટા,

ભક્તિની જ્યાં ત્યાં કરે જૂઠી પટલાઇ;—

ચિત્ત ભક્તનું ન એક, હોય ભક્તિની ન ટેક,

જ્યાં ત્યાં ખાલી વગાડે ભક્તિની શરણાઇ;—

‘ તમે તો છો મહાભક્ત, તમથી શું છે અશક્ત, ’

એમ કહેતામાં તો થાય ઢમઢોલ પ્રલાઇ;—

મૂકે હાથથી ન માળા, કરે બહારના બહુ ચાળા,

જ્યાળા અંતરમાં કામની ન હોયે આલાઇ;—

શુભાન સાચું આપે, તે ન અંતરમાં સ્થાપે,

યાદ રાખે કહે, મિથ્યા ખરચવું ન કાંઇ;—

સ્વાર્થકેરી વાન માને, બીજી ધરતા નહિ કાને,

કહો કેવી ભક્તોકેરી ભાસે ભલાઇ;—

સંયમની ક્રિયામાંહિ, કદી ચઢે, કોઈ નાહિ,

લેવા જેસે પ્રસાદ ત્યારે ચાલે હરીશાઇ;—

કોઇ કરી ક્રિયા ઠીક, પામે સન્માન અધિક,

તો કરવા સહિ તેની લાગે છે અદેખાઇ;—

કહે એમાં નથી કાંઈ, (એની) વધી ખોટી વડાઈ,

એ તો મોટાની ઝાશ ભાઇ પોટલે વેચાઈ;—

એમ કહી એને નિદે, પણ કોઇ નહિ વદે,

ગયું (એવા) તેજદેવી ભક્તનું કીડીવારું ઉભરાઈ;—

કરે પરસ્પરની ટીકા, કાપે એકએકની શિખા,

એના મિથ્યા ભક્તોની આજે ખોટી નથી ક્યાહિ,—
 ગુની જે ઉપર પ્રીતિ, તે ચલાવી સારી નીતિ,
 ભક્ત સાચો થઈ તે રહે, આ નિશ્ચયમાહિ,—
 છે ઉપેન્દ્ર શિષ્યે સ્વામી, કનેશદેવ દધ્યએ વામી,
 તો તો સાધક સાચા કા ન જઈએ ગણાઈ,—
 (છે) સાચા નૃહરિશિષ્ય નથી, મનવચનને ક્રિયાથકી
 એની જગે ઠેરઠેર કનારે ખાઈશ હ વધાઈ,—

સ્વસ્વરૂપમહિમા.

પદ ૨૯૩. (સારગ)

મુજ સ્વરૂપવિને અનન્યધિ આ સામર્થ્ય અનત પ્રકારો,
 જેનો નહિ પાર જણાય કઈ, જેતુ કઈ માપ શકે ન થઈ,
 જેની તુ મે છે કોઈ નહિ, મુજ૦
 મુજ સ્વરૂપતણા સામર્થ્યવિને, આ સમ સિંધુ જળખુદ દીમે,
 આકાશ અખિન અણુસમ ભાસે, મુજ૦
 આ સૂર્ય દીમે નાની જ્યોતિ, દમડીનત કુચેરસ પત્તિ,
 શારદાની ભામે ન્યૂત ઘસિ, મુજ૦
 પર્વત હિમાનય ને મેરુ, જેતુ વર્ણન શુ ઉચ્ચાર,
 ભામે ઢેડુ માગીકર, મુજ૦
 મુજ સ્વરૂપનુ સામર્થ્ય બહુ, જે સમીપે વિશ્વ આ કુદ લહુ,
 જે મગના અન્ય ન કાઈ ચહુ, મુજ૦
 સામર્થ્ય અનન્યધિ મુજ નિરખી, રૂ પૂર્ણ તમ સર્વાશે સુખી,
 રમુ અખડ સ્વરૂપે હુ હરખી, મુજ૦

વિષયાસક્તિ ત્વજી સાધન સામગ્રા પ્રવૃથ્થ.

પદ ૨૯૪. (સસાર ઝેગનો પાનો સમગ્ર, એ લય)

અતરવિને તુ ઉતારી, અરે રીર, જોધ લે આ નીકારી,
 માર્ગ સરન મુખકારી, થવી તે, થા સુખી અધિમારિ ।
 કળી તુ રહે આ વિલપમા, સુખની બહુ આશા ધરી,
 પણ વિષયકેરા મમદમા, લે માની સત્સુખ નથી જરી,
 માયાતણા આ એનમા, છે માત્ર જાયા સુખની,

પણ સાચી વિષયાતીન પદમાં, મૂર્તિ છે સન્મુખની;
સાધન સાધી લે રૂડાં સાચાં મુખેને લેવા સત્વર આ વાર,
અનંત અખંડ મુખ પ્રભુભક્તિથી મળે પ્રેમે તે ધાર;
આઠે પ્રહર બૂલી શુભવલ્લાન મુખે પ્રભુ ઉચ્ચાર,
અંતરમાં પ્યાલથકી નિત્યે પ્રકટ રાખ તું પ્રાણુધાર;—
મન રાખ નિત્યે ઉજળું, તું સદ્વિચારેને કરી,
આવે વિપત્તિ કોટિ પણ સુવિચારથી ન ડગીશ જરી;
શુભવમાંહિ મમત્વ જે છે, ભાંતિથી વળગ્યું ખરે,
કરી બહિષ્કાર તું સઘ તેનો, ધર પ્રભુત્વ તું અંતરે;
ચિંતન મનન નિદ્ધિધાસન કરી લે તું તત્ત્વનું ઉર,
કરજે સાક્ષાત્કાર કમથી તું જોતાં તત્ત્વ સધળે ભરપૂર;
ચાતાં અધ્યાસ દદ પુનઃ પ્રકટશે ન અત્તાનઅંકુર,
ત્યારે ધનશ્યામરૂપ જોશે સર્વત્ર તારો અંતરમધુર;—

આંતર શત્રુઓના સંવંધથી મલિનતાને પ્રાપ્ત થયેલી વૃત્તિઓને
સ્થાયી નિર્દોષ કરવા ઇષ્ટપ્રતિ અભ્યર્થના.

૫૬ ૨૬૫.

અમારા પાપાનાં ગેડાંને, લુણો લાગીયો રે,
નાથ દયાનિધિ ! રદાણુ કરજો, ખરતી છોડાનું,
એ પણ આપતણાની આશ્રિત,
કરી સદ્ભાગી લો એ જો કે કર્મ અભાગીયો રે,—
ઉપરથી બલવત્તર દીમે, અંતરે લુપી,
અદાનો મગજૂત ગીતાનો;—
ગયો ખરી જોથી છોડા રહી નથી કોઈ આખાનો રે;—
દોષથી કોઈ ખચાચા લાગી, ઈંટ અનિમે,
કોઈ અસુધાથી દુર્બલ થઈ,
કોઈ ઈર્ષ્યા અને આઘાતનુકારી લાગીયો રે;—
કોઈ વાપરે ધન તે નિરખી, કોઈક ખગ્ની,
ખરે કોઈ આદિયી કોઈ,
પર આનંદનો કારી ધા કોને વાગીયો રે;
કોઈનો દોષ સદગ્જ જોતાં તો નિંદા કરનાં,
અકાર કરવાને તે ધાયે,

વળગવા ધાય જેમ મધુને આ મધમાખીયો રે,—
 આ વિધિ વિવિધ જાતિનો લુણો, ઇંટને વળગ્યો,
 અત રાત્રુએ ઇંટાને,
 ફર નિજ ટાકણેથી એ સધળીને ટાકીયો રે,—
 અમ આધારે એ ટકી રહી છે, તે નવ જાણે,
 અમથી વિખુની યાવા ઇચ્છે,
 (એને) સુલુદ્ધિ દષ્ટ શમાવો એની ખોળી વરણાગીયો રે;—
 નિજ બળહીનપણુ ન પ્રમાણે, એ અભિમાને,
 જોર રહ્યું નથી એમા સાચુ,
 સૂર્યસરખું એ બળ નિજ નાણે, વસ્તુત આગીયો રે,—
 આ મનવૃત્તિઆદિ રૂપી, ઇંટ ને રોડા,
 તેના લુણાને પ્રભુ રાણો,
 આજ હોસે દીજે અમને એ વર મોમાગીયો રે,—

સાત્ત્વિકી રાજસી તથા તામસી વૃત્તિની નિજ સ્વભાવાનુસાર
 શ્રીફણે અભ્યર્ચના તથા પરિણામે સત્ત્વકમયી થતાં
 સર્વેન ફણસાક્ષાત્કાર.

૫૬ ૨૬૬

સાત્ત્વિકી વૃત્તિ—વહાયા, વહાયા, જોયોને જોય કાના,
 સતાવો છો અમને શું દાયા,
 રાજસી વૃત્તિ—ખાયા, ખાયા, પાચોને પ્રેમખાયા,
 મૂકીને હવે અમથી આ આજા,
 તામસી વૃત્તિ—લાયા, લાયા, રીયાવો શુ બાજા,
 લુપી આ રીસ જાડો રીસાજા
 સાં—ખીલુ રહ્યું પણ વાણીથી, જોયો ન મારી સાય,
 વાણીથી પણ પાતળા, થયું ધટે ના નાય, વહાયા૦
 રાં—દાન ભને ખીજ ન દો, કશાનું મારે ન કામ,
 પ્રેમદાન પણ દો મને, (એમા) નહિ જેસરો દામ, ખાયા૦
 તાં—જોયું નહિ હું ત્યા લગી, મગજે પવન ભરાય,
 મહી મુજને તો કહો હવે, દેતા માગ્યું શુ યાય, લાતા૦
 સાં—માન, મારા, સર્વસ્વ આપ મારા, ન દોયો પ્રેમોજોગો અમાગ,

- રાં—ધારા, ધાગ, તમારી હું દારા, ન મળવું મને કેવા એ ધાગ
 તોં—ન્યારા, ન્યારા, થાઓ છે કામણુગારા, થયા છે એના ક્યારના ધુનાગ
 સાં—અનેક દુષિત વસ્તુમાં, વગી રહ્યા છે આપ,
 (તો) દર્શન દહ હું દુરિતને, કાં ન દહો પરિતાપ, માગ
 રાં—નિગ્નનાને છોડી પિયુ, ભજ્ને ખીજને દેવ !
 અવળી આપતણી કહો, એ તે કેવી ટેન, ધારા
 તોં—નિજ સમીપે આકર્ષીને, તે પછી દો છે છેદ,
 સ્વભાવ એ જો જાણશે, તો કાણ જ કરશે રનેદ, ન્યાગ
 સાં—વહેવા, વહેવા, આરીને વહાવા વહેવા, જી મળજો મારા મનના માનેવા
 રાં—છેલા, છેલા, જો માટે વશ થયેલા, તો આવો, વીતી જતી આ વેળા
 તોં—ઘેવા, ઘેવા, માયાના ફેવા, દીમે છે આ તો અતગ્ના મેવા
 સાં—માયું 'હું' હું તો પ્રભુ, દેવા છે જ સ્વતત્ર,
 મગશે નહિ ત્યા લગી રંગીશ, આપ નામનો મન, વહેલાં
 રાં—હકતુ માગુ ના દીપો, એ તે શું કહેવાય,
 કોને મમણુ આગળે, પ્રેત્યું તાગુ કગય, ડેવાં
 તોં—તાદા દીધા તોય ના, જાણી શકતા વેશ,
 કે મીઠા થઈ સુપ રથા, (કે) મારો ખીજખી એશ, ઘેલાં
 સાં—આયા, આયા, અહો ! આતો પ્રભુ આયા, સમીપ મારા મનના
 એ લાયા
 રાં—કહાયા કહાયા, અતરના પતિ કહાયા, ન તોય હજી મુખ્ય મનાયા
 તોં—તાયા, તાયા, દીને કંઈ તાયા, ન આવે હજી મારા જોવાય
 સાં—વાંની અનવધિ કૂપા, હું કૃતમ્બ પર આજ,
 યોગ્ય ગણો તો પ્રભુ મને, શમાવી દો તમમા જ, આયાં
 રાં—સખીને સત્વર આપડ્યા, દીમે પ્રિયનમ હાય,
 (હુ પશુ) હક છોડી સખિત્વ સરજ, યહ તો મગશે નાય, કહાયાં
 તોં—પેલી સખીને તો મળ્યા, દીમે છે જગદીશ,
 તદ્દત્ત પશુ મગશે મને, જો જાંડી દહ રીસ, તાયાં

* * * * *

રાજસ તામસ શક્તિઓ, હક તાગુ ત્વજ દહ,
 સગા થઈ પ્રભુએ તદા, નિજમા લીધી લેહ

સર્વાર્થ સિદ્ધિ કરનાર અંતર્યામી इष्ट જ છે.

પદ ૨૬૭. (મહેમાન થયાં તમે મારાં, એ લય.)

દુ ખમાત્રથી કોણ ઉગારે ? એક ઇષ્ટ અંતર્યામી.

મારા અર્થ સકલ કો સારે ? એક ઇષ્ટ અંતર્યામી.

આરોગ્ય શરીરતું ઇચ્છું,

મનના બળને પણ પ્રીછું,

આધ્યાત્મિક બળ ઇચ્છું છું,

(તે) દે કોણ પૂછું શિર નામી;—

એક૦

ઇચ્છું વ્યવહારના સુખને,

ત્યજવા ચહું ધનના દુઃખને,

હણવા તૃષ્ણાની ભુખને,

મુજ દુઃખ એ દે કો વામી ?—

એક૦

ચહું હું લૌકિક વિદ્યાને,

વળી ચહું હું મહાવિદ્યાને,

કો પૂરે મારી ઇચ્છાને,

રહી છે જે ઉરમાં જામી,—

એક૦

છું હું હુલો નિશ્ચયબળમાં,

સિદ્ધિ ઇચ્છું હું પળમાં,

એવો આતુર અતિ ફળમાં,

એ કોણ હરે મુજ ખામી ?—

એક૦

કરવા ઇચ્છું બહુ ભક્તિ

લહેવા ચહું યોગની શક્તિ,

અહીં જ્ઞાન હું ચહું વળી મુક્તિ,

દે કો ત્યજી વાત નકામી ?—

એક૦

જીવપણું આ માગું હરી લે,

માગું ધાર્યું સર્વ કરી દે,

મને મનેહથી નિત્ય વરી રે,

કોણ કરી મને નિષ્કામી ?—

એક૦

આ અહં માગું કો ગાળે,

પ્રારબ્ધને કોણ પ્રગળે,

વળી સત્વર કોણ જ બાળે,

કોમો સચિત આગામિ ?—

એક૦

જે હૃદયમંદિરે વ્યાપે,
જે સમાધિ સિદ્ધ કરી આપે,
મહાનંદમાંદિ જે રથાપે,
કોણ એવા ઉપેન્દ્ર સ્વામી ?—

એક૦

ઈશશુકમાં આસક્ત ભક્તના પ્રેમોદ્ધાર.

૫૬ ૨૬૮. (મેરી ફક્તી પુત્રી જોમનકી ડાકી, એ લય.)
મારા ખીલતા ડાકતા પ્યારા પોપટને રીઝાવું હું મીઠા વહાલથી,
ધરી હાથમાં, બાથમાં, રાખી હું સાથમાં, ચાવું હમકની ચાલથી.
ધરી એને હું જોઉં એક ચિત્તે,
ધરી ચાંપુ હું હૈયાથી હેતે,
ધરી શુભું કાવું જે જોલે તે,
વારી જાઉં હું જોઈ રહેતાં, નખસુંધી ઠઠ ભાલથી:—
કદી આવીને હીચે હિદાજે,
કદી હઠે ચડી એ ન જોલે,
કદી જોવાય તો ન જડે જોળ્યે,
કદી મારું ન માને, સમજે ન સાને, તો કપકો દડિં મીઠી ગાળથી:—
કરું તનમન કુરબાન એના ઉપર,
મારું હૃદય એ એવું છે પિંજર,
મારો પ્રેમ એ તો એવું ફગ સુંદર,
મારા રૂડા રંગીલા એ બાળા બોળાવું, જતન કરીશ હું સંભાળથી.—
રશું મારે મેગવવું ન કાંઈ,
જેવું કુદું એની સાથે ગાઈ,
રહું (હું) એમાંને એ મુજ માંદિ,
એવા પ્યારા મારાને આજે ઉપાગીશ, બીજા ઉપાગીશ કાલથી:—

અંતિમ અભ્યર્ચના.

૫૬ ૨૬૯. (જય જય ત્રિમુરત ત્રાતા, એ લય.)
જય જય નરદરિ દાતા,
દો અનિ સુખશાતા,
શરણાગનકર રદાતા,
આપ જ અમલપ્રદાતા.

ઋષિમુનિ સિદ્ધેા મહર્ષિ, યોગીજન ત્રિકાલદર્શી,
 વળી સાધુ તત્ત્વરપર્શી, તમને નિત્ય ગાતા,—
 તવપદથી પ્રકટે સકલ, તવપદમાં વ્યાપે અખિલ,
 પરિણામે હવે નિખિલ, તવપદમાં જાતા;—
 કરણા વર્ષાવો આજ, સાગે શિશુકેરાં કાજ,
 સાધકજનરૂપી ઝાઝ,—કેરા છે ત્રાતા,—
 માયું પ્રભુ આજ દેજે, અમ કાજે ત્રમ સહેજે,
 બહિરંતર પ્રકટ રહેજે, નિત્યે પ્રભુ જ્યાં ત્યાં;—

પ્રણતિપૂર્વક અમ્યર્યના.

પદ ૩૦૦. (ગોવિંદ કૃષ્ણ વિભુ ગિરધારી, એ લય.)

શ્રીઘર્ષ વંદીએ શિર નામી, કરજે સ્વીકાર અંતર્યામી,
 છદ્ધએ કૃતામી યદ્યપિ કામી, યદ્યએ કૃતાર્ય નિજપદ પામી.
 શિશુપર અભયપ્રદ નિજ કર દો, મન માગ્યો આજે પ્રભુ વર દો,
 અંતરમાં ઉત્સાહ વધો, (જેથી) સત્પ્રયત્નમાં રહીએ જામી;—
 વાણીથી પ્રભુગુણ હિચ્ચરીએ, મનથી ધ્યાન નિરંતર ધરીએ,
 ક્રિયા આપમય થાના કરીએ, દધએ એ વિધિ દુઃખ વામી;—
 ભક્તપદે પ્રભુ અમ સહિ ઠરજે, ભક્તાધીન પદ આપ જ ધરજે,
 કાર્ય સકલ અમ આપ જ કરજે, તાપથી કોઈ ન શકે કામી;—
 આપપદે અમને આકર્ષ્યા, હવે ન રાખો અમને તરસ્યા,
 પૂરે પૂરું ન જો વરસ્યા, (નો) અમ ઉન્નતિમાં પડશે ખામી;—
 અધિક ઉન્નતિ થાય અમારી, એમાં છે પ્રભુ ખ્યાતિ તમારી,
 આપડપ સાધકનરનારી, યદ્ય સ્વરૂપે રહો વિરામી;—
 સાધકના સાચા હિતકર્તા, આપ જ છો પ્રભુ ત્રાતા ભર્તા,
 નૃસિંહ શુરુ જય હિચ્ચરતા, પ્રતિસાધક વદતા ‘ પ્રણામિ ’;—

કસોટીવિના શ્રદ્ધાની પરીક્ષા થતી નથી.

પદ ૩૦૧ (સ્વાર્થાચી પ્રીતિ મનુભયી, એ લય,)

કસોટીમાં, શ્રદ્ધા તો ટકતી વિરલની,
 વાનો કરવામાં છે શ્રદ્ધા, ધણા ભક્તિજલની,—
 ગણે શ્રદ્ધાનુ નિજને, ખોટ ન. એવા મંડળની;—
 વાર્તા કરવામાંહિ જગા લે, સહિથી આગળની;—

પણ કસોટીમાં ઉતરતાં તો, વાટ લે પાછળની;—
 ધન ને ધામ પ્રભુનું છે એમ, વાત કરે જલની;—
 પણ ધનધામ જતાં ઉર પ્રકટે, હોળી તવ અનલની;—
 અદ્વાતી વાતમાં વૃત્તિ બતાવે, જાણે હોય જલની;—
 (પણ) દર્શાવે અદ્વા વાપરતાં, વૃત્તિ મરુથલની;—
 આશ ધરે ખોટી અદ્વાધી, સાચા મંગલની;—
 પણ ન અમર થવું કોઈ પીને, પ્યાલી હલાહલની;—
 કસોટીવિણ ઉન્નતિઆશા જેવી, માધના વાદળની;—
 કસોટીવિણ સુખ ઇચ્છે તે મતિ, આછી અમ્લની;—
 ઉન્નતિ સાધનમાં નથી જોડી, કસોટીના તુલની;—
 અઅદ્વા છે જે અંતર તે, કોટડી કાજળની;—
 યથાર્થ અદ્વા એ જગમાં કંઈ, ક્રિયા નથી કળની;—
 સાચા ભાવની અદ્વા ટાળે, દુર્બળતા દુર્બળની;—
 કસોટી યાતાં ત્યજે ન અદ્વા, કરો દ્વિગુણ્યળની;—
 કસોટી સિદ્ધ યતાં સુખપ્રાપ્તિમાં વાર નથી પળની;—
 કસોટીથી ખીલે કળી સાધક, ના હૃદયોત્પલની;—
 ઉચેન્દ્ર પ્રભુ તેવા સાધકને, દે રિયતિ વિકૃલની;—

પ્રેમભક્તિનિરત વૃત્તિના ઇષ્ટપ્રતિ ઉદ્ગાર.

પદ. ૩૦૨. (છેલા ન દો મોહે ગાલી, એ લય.)

મારો ન નયનકટારી,
 મેંય નાણુક નારી,
 અય મોહન ગિરિધારી;—મય૦

સખત મૂલકા વૃક્ષ નહિ હું, વૃક્ષકી કુમરી હું ઝારી; મય૦
 સુધ બુધ મેરી સખ બિસરાવત, (જળ) ધાવ લગાવત કારી;—
 રંગ ખેલનકું મેં નહિ આતી, કરમેં ધરી પીચકારી;—
 સજી સીગાર મેં જાતી પૂજનકું, કર અહી કનકકી ઝારી;—
 છેડ જાન મોસે કાયકું કરતે, મંદસેં હું મતવારી;—
 વાટ પાતી મેં તરસોં નયનસેં, સારી યે રેન ગુળરી;—
 મારગમેં અળ કાહે સતાવત, મેંય હું અકીલી બિચારી;—
 નિકટ આઠિં તળ દૂર સરત હો. નાથ તોરી બલિધારી;—
 બિલત ઇહાં નહિ, ધરકું ન આવત, એ ક્યા રીત હે સારી;—

ધિયમે ક્યા અદેશ હના કી, દુષ્ટ હુ મય વ્યભિચારી,—
 તુમગિન મનમે અન્યકુ ચિતત, (તો) રયામ હે કસમ તુમારી,—
 બાર બાર કહુ તુમમે મોહન, મય હુ શરન તિહારી,—
 પ્રિયતમ નરહરિનાગ ! મિયનડુ, આના છ મેરી અટારી,—

સ્વસ્વરૂપમાં અહંવૃત્તિ ત્રિલાવનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૦૩. (હા જે માટે આગની ધડી તે રળીયામણી, એ લય)
 હા જે અમે અહમિધુમાહી સદા ખેલીએ,
 આજે અમે અહમિધુ આપે બની રેલીએ છ જે,—
 હા જે નામરૂપમા ન અમને કદી ભેળીએ,
 અસ્તિ ભાતિ પ્રિયમા વૃત્તિ સકેલીએ છ જે,—
 હા જે જડદુ ખમા ન અમને કદી મેલીએ,
 સમિચ્છ્યાનદપદે અમને ધકેલીએ છ જે,—
 ન વાનરીએ આતમધનને અમે અધેનીએ,
 થઇ ઉદાર વાનરીએ થેનીએ ન થેનીએ છ જે,—
 હા જે નર વસીએ અમે છવપદની ડેલીએ,
 જઇને વાગો કરીએ અમે અહમિધુવેલીએ છ જે,—
 હા જે થઇ બિહુક ન ધગેધર ટહેલીએ,
 થઇને શેક ખેરી અહમિધુ ને અદેલીએ છ જે,—
 ન નાલીએ અમે શમ્દગાનકેરા શ્રીજી વેળીએ,
 નાહીએ અમે, અનુભવનાની મહા દેલીએ છ જે,—
 પડીએ નહિ વાચ્યાર્થકેરી મુશ્કેલીએ,
 સાધી લક્ષ્યાર્થ બધી શુચને ઉકેલીએ છ જે,—
 હાં જે દહએ વાસના મધુરી પ્રેમે જ લીએ,
 થઇને કુસુમ ખીલીએ, અમે અહમિધુલીએ છ જે,—
 સર્વમાં અનત ને અમાપગે દેલીએ,
 રાજ્યે અહમિધુગિરિની ટાય પહેલીએ છ જે,—

પ્રેમવિલાસાર્થ રૂપને નિમંત્રણ.

૫૬ ૩૦૪. (સાલમા રંગ આવોને માણીએ, એ લય)
 વાલમા આવો મેરેથી બીજો.
 દેડા પ્રીતિનું પાન, દીવો પ્રીતિનું દાન,—

- સ્નેહસરિતામાં ઝીલીયે,
કરી રસખસ સહિ અંગ,
હૃદયે આલિંગી અતિ મહાલીયે,
રૂંડે જામે અંતરમાંહિ રંગ—ઉમંગ;— આવો૦

- બહુ દહાડે મીઠી મીઠી કીજીયે,—
મોંઝી પ્રીતિની વાત,
અનુભવ પણ પ્રેમનો જ માણીયે,
રહીએ સંગે દિવસ ને રાત—પ્રભાત;— આવો૦

ગાઉં મધુરાં પ્રેમગીતમાં,
કરું નૃત્તન, દઇ તાન,
ગાતાં હું મારું ભાન ભૂલીને,
ચઉં આપમાં હું શુલતાન—મસ્તાન;— આવો૦

- આપણુ અમેદરૂપે રાજીયે,
જેમ સૂર્ય ને પ્રકાશ,
સ્નેહઅંધનથી બંધાયલાં,
જેમાં ભાસે નહિ ભેદભાસ—(કે) વિનાશ;— આવો૦

પોતાનામાં ઈશત્વ અનુભવવા પ્રવોધ.

પદ ૩૦૫. (બ્રહ્મહારી રસીયા ગિરિધારી, એ લય.)

અમ્મિ નૃસિંહશિશુ સાચા, સાધક પીર ! હો, વહી ચલે,

નૃસિંહપણુ અનુભવો આપમાં જ.

જળના રેલાની પેરે સમય વહેતો જ, સાવધ થઇ અર્થ સારો;—
સાવધ થયા ન, જોણે અવસર જોયો જ, કાઢે મુખે તે દુઃખેર્જારો;—
સાધન સમર્થ પામી કાર્ય ન સાધ્યું જ, (તો) ગર્દભપીઠે ચંદનભારો;—
સંગી સાચા મળ્યા પણ, એવા ન તે પાડતા જ, પશ્ચાત્તાપના પુકારો;—
એરણુ ધારે થયો સંબંધ સોનાથી જ, મુજ પર ધાટ થયો સારો;—
પણ ન સોનું થઇ કે, ધાટમાં ન આવી જ, વ્યર્થ સહો મેં શિરે મારો;—
પુણ વિચારે, સાધુમસ્તકે ખેડું જ, કંઠે વીંટાયું થઇ હારો;—
પણ સાંજ ધાતો હું તો ચીમળાઇ ચાલ્યું જ, ઉલટો થયો વાસ નહારો;—
'મારા પર આવી કંઈ કંઈ મેલ નિવારી જ, ચાલ્યા,' ધારે નદીકિનારો;—

‘જળ વહે નિત્ય તોએ હું પાપાણુમાં છું, ના’વી કામગના કે ચળકારે;—
 કાઠ વિચારે ‘યધ મૂર્તિ’ હું સારી છું, મંદિરે થયો વાસ મારો;—
 ભાવે મને વંદા તે ભવપાર પામ્યા છું, મારો ન આપ્યો તરવારો;—
 દીપ વિચારે જે, ‘મુજને પ્રકટાવી છું, કંઈ કંઈએ લીધા લાભ હમ્મરો;—
 પણુ મેં ન સાચો કાંઈ જાતે અનુભવ્યો છું, હું તો રથો બળનારો;—
 રમરણી વિચારે ‘રહી સંતના હાથમાં છું, રૂપાં કરવાનો શ્રમ ધાર્યો;—
 તેઓનો ફેરો દબ્યો હું હાલી તેથી છું, મારો ફેરો ન મેં નિવાર્યો;—
 દદાંતોડેરો જગમાં નથી તોરો છું, સિદ્ધાંત એક આ સંભારો;—
 ઉત્તમ સાધન છતાં જો તે ન વાપર્યું છું, લાભ ન તેથી કે યનારો;—
 સદ્ગુરુ સ્વામી મળ્યા સર્વને સાચા છું, તેમનો જોધ હૃદયે ધારો;—
 અંતઃકરણના અણુઅણુમાં પ્રસરાવી છું, બાહ્ય આચારમાં ઉતારો;—
 ‘ધારો તેવા થયો યત્ને કરીને’ છું, જોધ એ કદી ન વિસારો;—
 કમર કરીને વીરા! સત્ય પ્રયત્નથી છું, આપે તરીને અન્ય તારો;—
 સદ્ગુરુસ્વરૂપને હૃદયે નિરખવા છું, સંયમથી ઇત્તિને ઉતારો;—
 દશદિશ સદ્ગુરુસ્વરૂપને ન્યાળવા છું, સેવજો તત્ત્વવિચારો;—
 સદ્ગુરુસ્તત્ત્વના અખંડ રમરણે છું, સેવો પરમાર્થ ને વ્યવહારો;—
 ઉપેન્દ્ર પ્રબુકરણથી યાશે છું, દશદિશ વિજય તમારો;—

અભિન્નરૂપે અનુભવ કરાવવા ઇષ્ટપ્રતિ પ્રાર્થના.

૫૬ ૩૦૬. (જસોદાના જાવા, ડાલા સુભદ્રાના વીરા રે, એ લય.)

સંગે રે’જો મારી હું એ, માણું મારા વહાણરે,
 અગગા નહિ યાશે ધડીએ, હેલ હોગાગા રે,

યૌવનરૂપે યઈ રહો, મુજ તનુના અણુમાંજ,
 તે રૂપમાં મુજથી કદી, ચસશે નહિ જગરાય;—

મારા પ્રાણવિયે યધ, રહેજો જીવનતત્ત્વ,
 એમ નિકટ રહી પ્રાણને, યવા ન દો નિઃસત્ત્વ;

વિવેકરૂપે પ્રકટીને, મતિથી રહો અભિજ્ઞ,
 પ્રકટ રહી યાવા ન દો; મતિને વિવેકહીન;—

શુભ દર્શનરૂપે રહો, નેત્રેન્દ્રિયની સાથ,
 અભયદાત્રી સત્તારૂપે, આવી વસો મુજ હાથ;—

હિતપ્રાવક^૧ ઇત્તિરૂપે, મુજ ઓત્રેન્દ્રિયપાસ,

રહેજો મારા વાલમા, વિનવું એ હું ખાસ;—

૧ હિતનું શ્રવણ કરનારી.

નિરભિમાનતાના રૂપે, મુજ કૃતિસાથે નામ,
સદા રહો અસ્ખલનથી, એ વિધિ મુજ સંગાય;—
મુજ વિચારસંગે રહો, તત્ત્વરૂપ બની આપ,
કદાપિ એ સંબંધને, ત્યજશે નહિ માઆપ;—
પરમાનંદપણારૂપે, મુજ સ્વભાવસહ તાત !
અખંડ સંયોગી રહો, કરો નિજરૂપ મુજ જાન;—
સદા સર્વદા આ વિધિ, રહી મુજ સાથ સદાય,
ઉપેન્દ્ર નિજમય કીજીયે, આ મનવાણીકાય;—

સદ્ગુણપુષ્પની ઉત્તમતા અને તેને ધારણ કરનાર વૃત્તિનાં વચન.

પદ ૩૦૭. (બગીચા બસાઇ રે, એ લય.)

માલન હું આઈ રે, મેંય પુલ બેચન કારન,
ખિજાઈ જામમેય, કયા ખુશમે છવાઈ રે; મેંય૦
તાપહરન, મદહરન, પરિમલજરન, સજન ! હય પુલ,
દુઃખદહન, સુખકરન, પુલનકા, કયા કહેના જી મૂલ રે હાં—
મેરે પુલ સુધે તો જાવે, જનનમરણકા શૂન,
સખ લૌકિક સંપત્તિયોં હે, મેરે પુલપેં હુલ રે હાં;—
મેરે પુલકા ઔર નિશા હે, જો લા સકત ન ચંદુલ,
સુધતે અજ્ઞાન દખત—જાતી,—વિવેકવૃત્તિ ખુલ રે હાં;—
પલટ જાત સુધતેહિ એક કલિ, સખ વૃત્તિ પ્રતિકૂલ,
દુજી કલિ સુધત તો કખડુ, રહે ના મન વ્યાકુલ રે હાં;—
વિવિધ લાતિ કે પુલ હય મેરા, જાઇ ચંબેલી બકુલ,
બર્ણન કરેં કપસે ચુન ઉનકા, સખસેં અતિ અમૂલ રે હાં;—
દયા, ક્ષમા, સતોષ સત્ય, શિલ, આર્જવ આદિક શુલ,
એક દેરે સુધે પુરન તો, હોવે જીવન વસુલ;—
મિલત નહિ પહ પુલ ચાલુ દુંદો, જાકે ગોકુલ,
સૂક્ષ્મ દેશમેં આઈ નિહારો, જાંડીકે સખ રથૂવ રે હાં;—
મેરે પુલકી જાને મજા સો, રહેવે ઈસમેં મશયુલ,
મેરા પુલકો આ કર ચુંમન, કોહુ સજનચુલચુલ રે હાં;—

શુભદષ્ટિને ક્યાંહિ દોષનું દર્શન થતું નથી.

પદ ૩૦૮. (માતા રાણી રાધિકા, એ લય.)

દૂરથી જોતાં ચંદ્રમાં કાળા ડાઘ જણાય,
પણુ તે માંહિ વનરપતિ, વસી રહી, કહેવાય.
અધટિત અનુચિત દોષો તુમમાં જુએ, જગચંદ્રમા ! રે,
ભલા ભલા મોટા મોટા, મતિમાન માનવી રે,—
આઘેથી જોઈ ભડકે, પાસે આવી ન અડકે,
કહેવાતા ભકતો, યોગી, વેદાંતી ને કવિરે;— અધટિત૦
જે તે દૂરથી જોઈને, કહે જગ દુઃખભંડાર,
નિર્ણય સત્યાસત્યનો, પણુ ન કરે તિલભાર,
ઉપરથી દુઃખ દોસે, હિત તેના ગર્ભવિષે,
કાળાં વાદળની પાછળ, જેમ હોય છે રવિ રે;— અધટિત૦
જગમાં ન દોષ ક્યાંહિ, દોષ જોવાની માંહિ,
નિરંતર કહેતા એવું મહાત્મા અનુભવી રે;— અધટિત૦
યથાર્થ વિચાર્યાવિના, જણાય જેમાં દોષ,
તેના ઉંડા ભાગમાં, રહે છે હિતનો કોષ,
દષ્ટિને કેળવીને, જ્ઞાનને ભેળવીને,—
જોતાં આ દુઃખરૂપ સદૃષ્ટિ સુખમય છે ભાસવી રે;—
દુઃખને જે જ્યાં ત્યાં જોતો, દોષમાં વૃત્તિ પ્રોતો,
રંક દુઃખી તે રહેતો, હોયે ભણે રાજવી રે;— અધટિત૦
જગ ! તું તો નિર્દોષ છે, મનુષ્યહિરમાં દોષ,
શાસ્ત્રો ને સતો કહે, કરીને એ આઘોષ,
નરહરિકરણા જેને, શુભદષ્ટિ પ્રાપ્ત તેને,
દોષદષ્ટિ ન તેને, કો કાળે છે થવી રે;— અધટિત૦
હિરમાંથી દોષ ઘાતો, જગમાં ન દોષ જોતો.
તેના શિરઉપર યશની પાઘડી બધાવવીરે;— અધટિત૦

દૃષ્ટશરણનો યાચના કરતો દુઃસ્વી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૦૯. (રાહ તકત હું તિહારી મગમે, એ લય.)

નાથ શરન હું તિહારે અગ મેં;

ખખ તપત, ના ધૂટત અગ દુઃખમેં,

કહ ન સકત મેરા હૃદૈ 'લક્ષ્મણે';—
 સુખમય જનનું સૌ દુઃખરૂપ બનતે,
 આપહી હો મેરા ત્રાતા સખમે;—
 સુખકારન અમૃત ગ્રહું હાથમે,
 બિખ હો જાતા, કરૂં ક્યાં તમ મે;—
 સેજમેં રૂઠ તો સુધ હો જાતી,
 સુખકી આસાસેં સોતી હું જગ મે;—
 બાદલસેં અંગાર ઝરત હય,
 (મુજકો) દુઃખ દેનેકું જી આતા શખમે;—
 કહાસેં ષૂકું, કહાં મેં ભાગું,
 દુઃખ દીસત પાતાલ નભમે;—
 સુખકે કાજ ધરૂં જો ધ્યાન મેં—
 દીસત શયતાન તો મોકું રખમે;—
 નાથ નૃહરિ મેં તોકું નિરખું,
 સુખ દીસત કહુ તેરી જગમે;—

કૃતકૃત્યતાપાસ સાધકોની અંતિમ સ્તુતિ.

પદ ૩૧૦. (જય જય જય પરમ ઉદાર, એ લય.)

જય અકલકલારૂપદ, સકલ જીવનનિધિ, આજ આપ પદ ફરીએ,
 અશરણુશરણુ સ્વજનભયભંજન,
 સચ્ચિતિ સદ્ગુરુ નાથ નિરંજન,
 કરીને સત્વર હૃન્મલમંજન, પ્રકટ આપ પ્રભુ કરીએ; જીવન૦
 સખલ આપનું શરણુ ગ્રહીએ,
 શખલ અઘરૂપ થઈ રહીએ,
 અમલ શીદ હાથે કરી યજ્ઞએ, પ્રખલ પરાક્રમ વરીએ; જીવન૦
 અભય રાત્નને ગ્રહીએ આજે,
 સભય રહે શિષ્યત્વ જ લાજે,
 વિજયદુઃખિ દશદિશ વાજે, અજય સ્થિતિમાં ફરીએ; જીવન૦
 આપસ્વરૂપમાં રિયતિ કરી રહીએ,
 ભિન્નારિતત્વ વિભાવી દધએ,
 અંતર્બાહ્ય નૃહરિમય છંદએ, એ અંતિમ ઉચ્ચરીએ; જીવન૦

૧ સુખથી. ૨ ધ્યાનમાં ઇષ્ટને સ્થાને અન્ય અનિષ્ટ રૂપો પ્રતીત થાય છે. * મને દુઃખ આપવાને મહદામાં પણ જીવ આવે છે.

નૃસિંહશિશુઓનું કેવું વર્તન હોય છે.

૫૬ ૩૧૧. (ઉભો રહેજો કાનુડા તે માંડ આજ ઉજડ ધર કીધુ, એ લય)
 અહાન દે ખેલીએ રે, અમો સાધક બધુઓ ઉમગે,
 આત્માન દે, મહાલીએરે, અમો નરહરિશિશુ અતિ રગે,
 શુભ આ પ્રસંગે, નિજ અગોઅગે, અહાન દગગે^૧, આજે સહ
 મળી સગે, અમો.

નૃસિંહશિશુઓ નહિ પડતા કદાપિ, વિષયઆનદના પકે,
 અહોનિશ ઝીલતા અહનતા આનદમા, સધળું જીવન સદા રગે, સગે સાધક
 નૃસિંહશિશુઓ અમે અહચિતનથી, અહ નિરખીએ અતરગે,
 તન્મય થઈને તે અહાને જ્યા ત્યા, ભાળીએ સધળા બહિરગે,—
 નૃસિંહશિશુઓ અમે વિજયને અર્થે, ચઢીએ સાધનરણગે,
 થવાને આરંભ મહારાજ્યે સિધારીએ, ચઢી શુરુકળમાતગે,^૨—
 નૃસિંહશિશુઓ અમે રેલીએ અહગપ,—થઈ અહાસિધુતરગે,
 પાર પ્રવેશી સૌથી પરિણામે પોઢીએ, અતનધિ આત્મપનગે—
 નૃસિંહશિશુઓ અમે લયને ન જાણીએ, રમીએ નૃસિંહઉત્સગે,
 અખડ એકતા અનુભવીએ અમે, હૃદયે નૃસિંહજ્યોતિર્નિગે—

સાવધાન સાધક જ સુરવને પ્રાપ્ત કરે છે.

૫૬ ૩૧૨. (મ જા માનણીજી રે, એ લય)

વીરા વિશ્વમા, જાણજે જે ચેતતા નર દોહના,
 વાપરી જે અગમચેતી, ચેત્યા તે નર ધન્ય, વીરાં
 ચેતતા જન ક્ષણિક ધન સત્તા વિભવને કાગજી,
 તેને તો ચેતવાનું અતે, રહે છે અગ્નિમા જ, વીરાં
 નિવિધ નિઘાક્યા ગ્રહેવા, ચેતતા નર કોઈજી,
 તેવા પણ પામી નિરાશા, અતે રહેતા રોષ, વીરાં
 દેશ, કીર્તિ, હક ગ્રહેવા, ચેતનારા ખૂમજી,
 તેમના (પણ) તનમન જીવનપર, અતે વળતી ઉમ, વીરાં
 ચેતવું આ નિયમર્થે, તે ન ચેત્યું ગણાયજી,
 ચેત્યું તે જ ગણાય (જો) શ્રેયસસાધનમા ચેતાય વીરાં
 ચેત્યા સાચા સિદ્ધ મુનિઓ, ચેત્યા સાચા ભક્તજી,
 ચેત્યા સાચા જ્ઞાનીઓ જે, વિષયે નહિ આસક્ત વીરાં

આત્મવત્ પ્રાણીપદાર્થને, માનવત્ પરદારથ,
 લોહવત્ પરદ્રવ્ય જળપુ, એનાં તે નરનાર; વીરા૦
 સતત મન, વાણી, ક્રિયાથી, કરી સદ્ગુરસેવથ,
 એત્યા જાણે સાધક તેવા, ટાળી નિજ અહમેવ; વીરા૦
 કલેશ, ભય, દુઃખ, શોક, દૈન્ય, દરિદ્રતાના વિચારથ;
 છોડી આનંદે રમે જે, એત્યા તે નિર્ધાર; વીરા૦
 ઇશ્વરાર્પણ કર્મફલ કરી, કરે ઉપાસનકર્મથ,
 ભક્તિથી પ્રભુ વશ કરે તે, લહે એત્યાનો મર્મ; વીરા૦
 આસન, પ્રાણાયામ આદિક, યોગસાધન સાધીથ,
 સિદ્ધપદમાં રિયત થતા તે, એત્યા સાધી સમાધિ; વીરા૦
 માર્ગ તત્ત્વવિચારનો મઢી, જળપુ જેણે જાણથ,
 બ્રહ્મરૂપ તેણે જ જાણ્યો, એતવાનો ક્રમ; વીરા૦
 જે નહિ એતી શક્યા તે જાણુજો નર દુઃખીથ,
 જાણુજો નિશ્ચય કરી વળી, એનતા નર સુખી; વીરા૦
 આમ આત્મશ્રેયઅર્થે એતતા જે હોયથ,
 વિશ્વમાંહિ એક વિરલા, વિશ્વવંદ જ સ્હોય; વીરા૦
 એકમાં એત્યાયકી જે સઘળું યાતું સિદ્ધથ,
 પ્રભુ ઉપેન્દ્રકૃપાથી (તે) પામી, થાય સાધક સિદ્ધ, વીરા૦

જ્ઞાનદશાના અનુભવોદ્ગાર.

પર ૩૧૩ (જગી જોને જીવજડા, એ લય.)

જગી જોતાં તે મુજને, ક્યાંહિ બૂલી હું જતો,
 કદી કદી લાસું મુજને છતમાં અણુજતો,
 દેહના ધર્મો નહિ મારે, ચિત્ત, બુદ્ધિ, મન કે અહંકારે,
 લાસે ન મુજને હૃદય કે હું ના હતો,

કદાપિ હું ના કે હતો,

હૃદય, હું હું ના કે હતો,

લહું ના મુજને હું થતો, જતો ના કે હું આવનો; જગી૦
 વાણીથી હું નહિ વણુતો, આ કે આવો એમ, ના ઓગખાનો,
 મેગવવું મારે કે ન હું શંકા પામનો,
 ન હું શંકા ગુમાવનો,

નહિ, હું કાંઈ લાવતો,
 નહિ કોને બોલાવતો, ન દેખાઉં કે બતલાવતો; જાગી૦
 અવનવી સ્થિતિ આ છે ભારી, નવી જૂની કે છે નહિ ન્યારી;
 અનુભવકાલે એ હું એક જ જાણ્યોતો,
 કહ્યો ના હર કો આણ્યોતો,
 દીઠ્યે બીજી ના જાણ્યોતો,
 હઉં હું હાલતો ચાલતો, બીજાના જેવો ભાસતો; જાગી૦
 જેને નરહરિઅનુમદ સાચો, તે સમજે આ સધળો સાચો,
 મુજ તત્ત્વમાંહિ બજે તે એ નાણ્યોતો,
 સદા તે મુજને ભાવતો,
 કૃતાર્થ જ તે તો કહાવતો,
 વિશ્વમાં નિર્ભય મહાલતો, ડોલતો ને ડોલાવતો; જાગી૦

ઇષ્ટસંયોગિની ઘૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૧૪.

બોલું આ મેરી મોહનકી બતીયાં, ડેખું મેં નાથ લગાય છતીયાં,
 કહત મેં તાકું કોહું ન સમુજત, સમુજત વિરલ કો સતીયાં;—
 સયોગસુખ મેં જનત નાહિ, કહાં કદત દિનરતીયાં,^૧—
 ધાવ ન સહું મેં ભારત મોકું, નાથનયનકરવતીયાં;—
 ઉધી થી જો હૃદયકલિકા, નાથ આનેતે હો ગઇ ચતીયાં;—
 મુલદેશમેં કુંડલિની થી, ગગનમેં કર રહિ ગતિયાં;—
 હૈવ મોકું માનતી, અહં બ્રહ્મમેં, શીર ગઇ અવસી મેરી મતિયાં;—
 કર્મરહિત અખ હમકું કીની, ઉડ ગઇ કર્મનકી પતીયાં,^૨—
 અધકાર મેરે મહોલમેં^૩ હોતા, અખ ઝગહગતી બતીયાં,^૪—
 અકાલી જહાં તહાં મેંય શીરતી અખ, સાયહી મોહની મુરતીયાં;^૫—
 નિરાધારથી, અખ લગી મોંકું, સાંવરીયાકી સોખતીયાં;—
 પહેલે જનત નાહિ સો અખ મેરી, સ્થલ સ્થલ ગાત કીરતીયાં;^૬—
 નરહરિ નાથસેં અખ મોહે લાગી, અખંડ યોગસુરતીયાં;—

૧ રાત. ૨ પાંદડું. ૩ અંતરમાં. ૪ પ્રકાશ, દીપક. ૫ મોહન-મૂર્તિ. ૬ કીર્તિ.

સ્વકલ્યાણ ન સાધતાં વીજાઓના કામમાં માથું મારનાર
પ્રમાદી સાધકને વૌધક વચન.

૫૬ ૩૧૫. (ભગન બનન નાહિ, મન તો એવાની, એ લય)

તારે તુ સભાગ, ચઢ ના ખીજ્યોના વાદે,
પોતાનુ ન જોતો વળગે, પારકાની વાતે,
સમજે ન હજી એ કાઈ, આટલી ખતા ખાતે,—
ખીજને સુધરવા કહે, સુધરે ન જાતે,
જાણે તુજ સત્તા હોયે, સહ કોઈને માયે,—
જેનીનેની ટીકા કરે, દહાડે ને રાતે,
કાજ કેમ દુખળા તો કહે પારકી પચાતે,—
તારી પુણીઓ છોડી શુ ખીજની તે કાતે,
તારામાંહિ શુચ કેટલી, જુએ છે તુ ક્યાં તે,—
સહ કોઈની નિદા કરી, ચઢે સહિની લાતે,
મુખે મૌનકેરો તોએ, તોખરો ન બાધે,—
ખીજ્યોના દોષ કથતાં, દુખના ન દાતે,
ડાચું તારું દુખી થાવું પ્રભુચ્છ ગાતે,—
સુધરવા કહે (પણ) જાતે સુધરે ન ખાતે,
કહેવામાં જાણે તુ તો બડી બડી ખાતે,—
ખીજને કહે સાધન કરતાં આજસ શી આતે,
પોતાની આજસ માત્ર હોય વાર સાતે,^૧—
ખીજના દિસાજ જેવા ચોપડા લે હાથે,
તારા ચોપડામા જો,—શુ જમા તોગે ખાતે,—
અન્યની ખોતરખી કરવા, માગ્યા ધધા આતે,
જાણુ નહી મારો તારા અહિતના તે;—
પોતાનું સભાગ જો, છગે સુખ સર્વ વાતે,
છોડી અન્ય એક નુકરિ સ્મર તું નિગતે,—

શ્રીસદ્ગુરુ જ કરુણા કરવા સમર્થ છે.

૫૬ ૩૧૬. (કરના ક્યો નહિ આવે, એ લય)

કરના^૨ નાપ હી લાવે, અધમ મોપે.

કરનાકું જો જાનન નાહિ, મો કરના કરા બનાવે,—

કરના મોહી (જો) કિરતાર કરત હો, ^૩ એર ' કડ' ના ' કદાવે,

૧ સાતે ત્રિમ અર્થાત્ અખડ ૨ કરણા ૩ તે જ ખગી
કરણા કહેવાય છે કે જે ચાચકને કર્તાંગ અર્થાત્ ઇશ્વરસ્વરૂપ કરે છે.

કરના કર જે કૃતાર્થ કરત (હે) સો, કરનાનિ કહલાવે;—
અધમકું ઉત્તમ ઉપેન્દ્રકરના,—મિત નહિ કોહુ બનાવે;—

દુઃખહાનોપાય.

પદ ૩૧૭. (મારા સંગી થજે, મારા સાથી હજે, એ લખ)
મુજ દુઃખ ટળે શી રીતે, એવું એક ચિત્તે, એક દિવસ હું વિચારતો,
વીત્યાં ને જે વીતે, આવે નવીન તે, ટાળી દેવામાં હું હારતો.
ઉપાયને કથનાર મેં, જોયાં શાસ્ત્ર વિવિધજી,
શુણ્યો ધણો ઉપદેશ મેં, પણ દુઃખ દહી શક્યો ન કો વિધ;—
શાંતિની, આનંદની, સ્થિતિ જે ચિંતારહિતજી,
તેથી સ્થિતિથી જતો હતો, દૂર હું સેંકડો ગાઉ નિત્ય;—
કોઈ ઉપાય સુઝ્યો નહિ, ગદ્ગદ થઈ ગયું ચિત્તજી,
સ્મર્યાં શુરુ મેં અંતરે, પૂછ્યું ટાળું દુઃખ કો રીત;—
શિથિલ ધણો હું થઈ ગયો, હતો ન હું બળવાનજી,
હૃદયનિવેદન દુઃખથી, કરતાં બૂલી ગયો મુજ ભાન;—
ક્ષણ પછી અંતર અનુભવ્યું, (જણે) રહ્યો પ્રકારા હવર્ષજી,
મધ્યે સિમત કરતું દીહું, સુંદર બાલક એક તે માંહિ;—
પરમ શાંત, ચિંતારહિત, હતું તે પરમ પ્રસન્નજી,
જોતાં મુજ મુખ સિમત થયું, શાંત પ્રસન્ન બન્યું મુજ મન;—
જે સ્થિતિની ઇચ્છા હતી, (તે) અનુભવી જોતાં વેંતજી,
પણ નહિ હું સમજી શક્યો, બાલકદર્શનનો સંકેત;—
મોહક એટા કરતું તે, કંઈક કાળ રહ્યું સ્થિરજી,
પછી તે બોલ્યું જતાં જતાં, સિમત મુખથી વચન ગંભીર;—
વર્ષવડે મોટા છતાં, (તું)જથી પણ હું બાળજી,
સુખમય કરવા તુજ જીવન, મારું જીવન તું જ નિહાળ;—
તુજ દુઃખ ટળે એ રીતે, તેથી સુદૃઢ ચિત્તે, અવર સકલ તું વિસારજે.
માતપિતા સમીપે રહું, હું નિત્યે નિશ્ચિંતજી,
ચિંતારહિત થવું નિકટ, પ્રભુ લહી એ જ પ્રથમ તું ચિંત;—
કઠોર વચન મને કહે, બૂલી જઈ ક્ષણમાંલજી,
અન્યતણાં કહુવચનને, તું પણ બૂલી જા ભાઈ;—
માત્ર સુખને પામવા,—નો જ કરે વિચારજી,
તેમ તું પણ સુખપ્રાપ્તિનો, કેવલ કરજે ઉદ્ધમ સાર;—
ભવિષ્યની ચિંતાથરી, સદાય હું નિરૂતજી,
તું પણ તેને છોડીને, પ્રાપ્તકર્મે જ થા પ્રવૃત;—

એક ન વાત વિસારજે, કહું છું જે હું અંતરૂ,
અખંડ તુજમાં રાખજે, નિત્યે ઝળહળતો આતંદ,—
આ વિધિ મુજવત્ થઈ રહે, દુઃખથી મુક્ત થયાવરૂ,
પ્રસન્નતા, નિશ્ચિંતતા, ને વળી શાંતિમાં રહેવાય;—

દોષોસાથે નિઢરપણે યુદ્ધ કરવા સજ્જ થણા નૃસિંહ-
શિશુનાં દોષોપપત્તિ વીરત્વયુક્ત વચનો.

પદ ૩૧૮. (પૈદલી વનમાં વસવલે, એ લય.)

સાવધ થાજે, સાવધ થજે, દુર્બલ વિપયવિકારો !
નૃસિંહશિશુ આજે થયો, જાણો શત્રુ તમારો.—
આજ મુઝી નિર્ભયપણે, હશે મહાસત્તા બ્યાં ત્યાં,
મુજમાં ન મહાસત્તા કાં જે મુજ, શુરુ નૃસિંહ ગણાતા;—
ખીજાઓને જિતવા, એ તો બાલકના ખેલો,
સંમુખ આગ્યો જાણજે, આ તો નૃસિંહનો ચેલો;—
નશુરા એવા અનેકના, તમે શિરપર નાચો,
નૃસિંહશિશુ હુંપ્રિન ધસ્યા, તો તો ખાશો તમાચો;—
કલેશ ! જે મુજપર વેગથી, આવીશ ધસીને,
વેગ હણીશ હું તાહરો, અંતરૂપહાર હસીને;—
ભય ! ભય પામજે તું હવે, તુજસંમુખ આવું,
નિર્ભયતાની ઢાલ લઈ, તારા ધાવ મુકાવું;—
દરિદ્રતા ! જે વેગે કરી, મુજ સમીપે આવી,
સ્વરૂપસંપત્તિના ચિંતને, દષ્ટશ તુજને હાલી;—
શોક ! જે મુખ સંમુખ કરી, મુજ આગળ આગ્યો,
જાણજે આનંદશસ્ત્રનો, ધાવ તુજને લગાગ્યો;—
ચિંતા ! તું સાવધ રહે, આવતાં મુજ પાસે,
અવિચલ દૃઢ શ્રદ્ધાવડે, તુજ નાશ જ થાશે;—
ક્રોધ ! તું સાવધ થઈ રહે, જેતો જે ખાસ સામું,
ક્ષમાતણી મુકાવડે, તુજ મુખને ડામું;—
ધર્મ્યા ! અસૂયા ! સાવધ થજે, આગ્યો ચેતવા વારો,
સમભાવશસ્ત્ર મારી કને, કરવા નાશ તમારો;—
અશ્રદ્ધા ! તું ન ચેતીને, મુજ પાસે જે આવીશ,
પ્રભુલક્ષિતથી તુજને, મુજ બળ બતલાવીશ;—
મુજમાંહિ પ્રકટશે બલ કરી, જે અતત્ત્વવિચારો !

ઇંદ્રમંત્રના જાપથી, નાશ કરીશ તમારો;—
 દરપના મોહ ! જે મુજમાં, તું તો કદી ઉપજીશ,
 પ્રભુપદમાં તો તુજને, તત્ક્ષણ હું વાળીશ;—
 હું મમપણું જે જીવત્વમાં, કદી દેખા દેશે,
 બોધ દધશ જેથી છૂટીને, એ સિવાયે પ્રવેશે;—
 પ્રકટતો અરિભાવ જેદશ હું, કદાપિ મુજ મનમાં,
 અદૈતભાવ સંભારીને, તેને દહીશ હું ક્ષણમાં;—
 સકલ વિકારો ! શુભુજો, આ ગર્જન મારું,
 આવશે સંમુખ જે થઇ, તેને શુરુક્લે મારું;—
 સંપ કરી કદી સામટા, ભલે હું પર આવો,
 નૃસિંહપ્રભુકરણાવડે, તમે કદી નહિ ફાવો;—
 તમથી બીજા ભય પામશે, હું તો નિર્ભય રહું છું,
 નૃસિંહ પ્રભુની કૃપાવડે, કરજો થાય તે કહું છું;—

મારો ધોકો.

પદ ૩૧૯. (હોકો બોલો લાગે,—એ ભય.)

ધોકો આ શું બોલે રે, મારો, ધોકો આ શું બોલે,
 કાનમાં મુજને કંઈક કહે નાવે, વેદવચન જેની તોલે.
 વિવિધ રૂપ ધરીને ધોકો, ન્યાં ત્યાં ફરતો મારો,
 બોલું જીએ ન્યાં ત્યાં તે ઉપડતો, કહેતાં મારો મારો;— મારો.
 દાન કર્યાવિણ કૃપણતાથી, એકઠો પૈસા જે કરતો,
 વિવિધ હાનિ કરાવીને તેનો સધજો પૈસા હરતો,
 મારો, ધોકો એવું બોલે.
 અહા, તમાકુ, દારૂ, ગાંજો, પીતો જે બીડી હોકો,
 (તેને) આયુષ્ય તનત્રગ ક્ષીણ કરે હણું આંખનું તેજ, કરે બાળો;—
 અન્યની નિંદા ટીકા કરવામાં હોય જે શરો,
 અસત્ય માર્મિક ક્રોધનું બોલે જે, તેનો હું કરતો ચૂરો;—
 સાધન મળ્યું હોય, પણ ન સાધી હુઃખની ખૂમ પાડે,
 સધાવવાને સાધનો હું, લાચું તેની પછવાડે;—
 દેશ, સાધુ, શાસ્ત્ર નિંદે, નિંદે ધર્મને નીતિ,
 ગુરુ અને ગુરુજનને નિંદે, આપું હું તેને વિપત્તિ;—
 વિપયવાતાં કરે નિરંતર, હરિરમરણ છોડી મુખે,
 બોલ્યા, ચાલ્યા, સમજાવ્યાવિણ હું, વાચું જઈ તેની કુખે;—

કરે પ્રકટ કે ગુપ્ત કોઈ, કુર્મ કુવિચારાદિ,
ગુપ્ત ને વળી પ્રકટ તેને પણ, અખાડું મારી પ્રસાદી;—
પાળે નહિ જે રૂડી રીતે, આચાર ને વ્યવહારે,
સાન તેવાની ઠેકાણે લાવવા, દેખાડું મુજ્જ અમકારે;—
દુરાચારીને શિક્ષા કાળે, ઘોઠા મારે વહેતો,
સદાચારીને સુશીલકરે, રક્ષક થઈ તે રહેતો;—
ધોડાતણા અર્ધ લાગમાં, વિખણી રક્ષક સત્તા વ્યારી,
અર્ધ લાગમાં સ્વરેરી, સંહારક સત્તા રહી છે પ્રતાપી;—
હરિહર જેમાં રથા છે, એવો મારો ઘોઠો,
લય કે પ્રેમે જે તે રીતે, વંદજે તેને લોકો;—
શસ્ત્રતણી શિક્ષારૂપી ગાણો, ઘોઠો આ તો મારો,
ધર્મથી વર્તે તેને રક્ષે, અધર્મને હણનારો;—

તત્ત્વજ્ઞાની જ પરમપ્રજ્ઞાવાન છે.

૫૬ ૩૨૦. (સપડાયા શાણા શોખ મારતાં, એ લયની ગતિએ.)

પૃચ્છક—કોણુ કાણું ?

જ્ઞાની—વહે જે બ્રહ્મજ્ઞાનમાં.

પામર—હિં !

પૃચ્છક—કોણુ યોગાધ્યાત્મી ?

પામર—હિં !

પૃચ્છક—માયાધ્યાત્મી ?

પામર—હિં !

પૃચ્છક—ત્યારે રહે જે પ્રભુ ધ્યાનમાં ?

પામર—હિં !

પામર—કાણો તે મનમાં ગમે તેમ, અખડ કરતો મોગ,
ખાય પીએ ગુણતાનમાં, રહે મગનમાં રોગ.

વિષયી—હિં હિં, હિં હિં, હિં હિં,

પામર—વિધિનિરૂધ્ધનો ભેદ જે, રાખે નહિ લગાર,

મળવું હોયે ન્યાયી જે, તે લઈ ભોગવનાર.

વિષયી—હિં હિં, હિં હિં, હિં હિં.

પામર—ભોગવવું મુખે જે કાળે, જેમાં ભાસવું મુખ,

ઝાણકેરં જાણુવું, એહ જ લક્ષણુ મુખ્ય.

વિપયી—જિદ્ જિદ્, જિદ્ જિદ્, જિદ્ જિદ્,

પામર—(તો) કહો, ઝાણું, કો ? આવી મેદાનમાં.

વિપયી—ન્યાય વિચારી ભોગવિ, વિપયેકેરા ભોગ,
ઝાણો તે જ ગણાય તે, લહે સુખોના આધ.

પામર—જિદ્ જિદ્—એમાં ન્યાયનું શું કામ ?

લેવા જ્યાં એશઆરામ.

શાને પડવું, ન્યાયાન્યાયના તોફાનમાં ?—

વિપયી—ગમશે તમને (હું) ભોગવું, જે તમ આ ધનધામ ?

થશે રાજી શું લેછ લઉં, તમ પાસેથી તમામ ?

પામર—નહિ નહિ, નહિ નહિ, નહિ નહિ,

વિપયી—(તો) ભોગવતો જે ન્યાયથી, વિપયો અધિક અધિક,
તેને ઝાણો હું કહું, કહો અધિક કે ઠીક ?

પામર—ઠીક ઠીક, ઠીક ઠીક, ઠીક ઠીક,

મુમુક્ષુ—તમે ઠીક શું કહો છો અભાનમાં ?

પામર તથા વિપયી—કેમ એમ ? કેમ એમ ? કેમ એમ ?

મુમુક્ષુ—વિપયભોગ રિથર ના રહે, અજપાતા તત્કાલ,
લક્ષણુ પર જે કાંઈ ભોગવ્યા, તેની તૃપ્તિ છે, હાલ ?

પામર તથા વિપયી—નહિ નહિ, નહિ નહિ, નહિ નહિ.

મુમુક્ષુ—મને ન ત્યાં લગી થાય છે, પ્રાપ્તિમાટે દુઃખ,

મળતાં રક્ષણમાં થવું, વિનાશમાં નથી સુખ;

(સ્વગત) વિપયભોગ જે આમને, કહું તદ્દન દુઃખરૂપ,

રચે ન માટે કહું પ્રથમ, દૈવી ભોગ અતુષ.

(ઉદ્દેશીને) વિપયભોગસુખ ન્યૂન છે, દૈવી ભોગસમીપ,

સૂર્યસમીપ જેમ ન્યૂન છે, લાખ કરોડો દીપ.

પામર તથા વિપયી—વાહ વાહ, વાહ વાહ, વાહ વાહ.

મુમુક્ષુ—તો શું ફરશે દિવ્ય ભોગના ઉદાનમાં ?

પામર તથા વિપયી—વિપયભોગથી અપાર,

(હોય) દિવ્યભોગ સુખસાર,

તો તો લેવા તૈયાર છીએ તાનમાં.

મુમુક્ષુ—અધિક એક એનાથીએ,^૧ છે અદીપાતો ભોગ,

તેને કહે છે સવકો, નિર્વિપથી સુખનો યોગ.
મોક્ષવિના જેમાં નથી, ધ્વજા ખીજ કોપ,
સિદ્ધ યતાં જેને ન કંઈ, પામવાનું કદી હોય
અન્ય કોઈ ન જેની સમાનમાં;—

પાળી પોતાનો ધર્મ,

કરે નિષ્કામ કર્મ,

તે તો સત્વર વિરાજે મોક્ષસ્થાનમાં.—

આવો ઉત્તમ છોડીને, માર્ગ ગ્રહે જે અન્ય,

તેનો માનવજન્મ છે, કહો ધિક્કર કે ધન્ય ?

પામર તથા વિવર્યા—ધિક્ ધિક્, ધિક્ ધિક્, ધિક્ ધિક્.

જ્ઞાની—ચિત્તશુદ્ધિને કાજ છે, કીધું કર્મવિધાન,

તત્ત્વાનુભવમાં નથી, સાધન જ્ઞાનસમાન.

વિચારથી જ લહાય છે, સદા તત્ત્વ અપરોક્ષ,

તેથી તત્ત્વવિચારમાં, રમે ચહે જે મોક્ષ.

સાધનમાં જે શ્રેષ્ઠ છે, અનવધિ સુખ દેનાર,

ધ્વજ્યાં સુખને પામવા, ગ્રહે સુખન નરનાર.

એક ગ્રહે પામે બધું,—સુખ તે ગણો જાણુ,

સર્વસિદ્ધિપ્રદ એવું છે, એક જ બ્રહ્માન.

પામર તથા વિવર્યા—સત્ય સત્ય, સત્ય સત્ય, સત્ય સત્ય

પૃચ્છક—કોણુ ગાણું ?

સર્વે—વહે જે બ્રહ્માનમાં.

પૃચ્છક—શું-પુનઃ શું ?

સર્વે—તે જ ગણો વહે જે બ્રહ્માનમાં.

પૃચ્છક—જોતો કરણા કરી,

એક વાર તો ફરી,

કોણુ ગાણું ?

સર્વે—વહે જે બ્રહ્માનમાં.

નિરંતર પ્રસન્નતા સેવનાર ચિત્તવિહંગના હ્રદયગાર.

પદ ૩૨૧. (હું સોનારણુ મદમાતી, એ લય.)

હું તો છું હસવું પક્ષી, મારી જુઓ આ અશ્વિ,^૧

મેં હસવા કાજે રક્ષી, જોજો તે લક્ષ્મી લક્ષી.^૨

રંગ ચઢાવવા પાનનો હોઠ ન, મુગ, પણ રિમત કરવાને,
 કરવા કોષ ન છે આંખો મુગ, પણ જોઈ રાગ થવાને;—
 કોષ કરે કે ચઢાવી બ્રહ્મી, કરે કોષ દાંઠ ચડસડ,
 વાણીમુખ તેનાં જોતાં મને, હસવું આવે ખડખડ;—
 ચિંતાશોકથી મુખના જે, સંકોચી દેના ખૂણા,
 હસું જાણી જે તેના શરીરની ભીંતે લાગ્યા લુણા;—
 દેખ કરે, તે જોઈ હસું, લહી દુઃખી થશે તે આખર,
 (જેમ) નિજ ગાલે જ તમાચો વાગે, હણવા જનાં મચ્છર,—
 ભયથી મ્હાન થયેલું મહોડું, મુગને અધિક હસાવે,
 વિચાર, ભયને ઊર ધરે તો, નિર્ભય પ્રભુને (પંડી) ક્યાં મૂકી આવે;—
 ‘શુ’ ખાઈશ, સાધનવિણ ગાળીશ, કેમ જીવન મુગ આપું,’
 (એવી) અચ્છાદની વાણીઉપર, હસી હસીને થાકું;—
 ‘આમ કરું તો આ ભય આવે, આમ થશે મુગ હાંસી’,
 આમ વિચારતું મગજ જોઈ મને હસી હસી આવે ખાંસી;—
 ‘અપરાકત અપ્રપ્ત જીવ મુગથી કંઈ થશે ન થાતું,’
 એવાં દુર્જલ વચનોપર નથી, હસ્યાવિના રહેવાતું;—
 વ્યાધિ શરીરે પ્રકટે તે મુગને હસવું બહુ લાવે,
 જાણું એ મુગ વચ્ચની ઉપર, વિધવિધ રંગો આવે;—
 મુગ શત્રુને જોઈ ત્યારે, ખૂબ જ હસવું આવે,
 કાં જે મુગ હસવું જોઈ તે વંળી, અધિક દેખ ઉપજાવે;—
 મારી નિંદા કોઈ કરે તે જોઈને આવે હસવું,
 હાથીપાછળ, જાણું જેવું વ્યર્થ શ્વાનનું ભસવું;—
 અયોગ્ય માર્ગે શરીર ખગાડી, લાવે ચિરપર પળીયાં,
 તે જોઈ ચાતાં હસાવનારાં, મુગ કુખે ગલગલીયાં;—
 કંલેશ દુઃખ કે વિપત્તિકેરા, વિચારે ચઢી ન શકતો,
 કાં જે ક્ષણભર હું કદી હસવામાંથી નવરે. ન થતો;—
 જગતતણું આ સ્વરૂપ જોઈ, તેમાં હું હસતો વસતો,
 આમસ્વરૂપ મુગ જોતાં તેમાં, પણ હસતો ને હસતો;—
 કોઈક કાળે અન્ય સર્વે કર્તવ્યસમાપ્તિ લદાશે,
 મારું હસવાનું તો તે વખતે પણ પૂરું ન યારો;—
 બૂલી જઈ હું ખાતું પીતું, બૂલી જઈ હું સુતું,
 પૈસાની વાતો બૂલું પણ, કદી ન બૂલું હસવું;—
 શ્વાસ લીધાવિણ કે કદી વિચાર કીધાવિણ ક્ષણ જાણે,

અતરથી હસવાનિણુ મુજથી, કાણુ પણ નહિ રહેનાયે,—
 અન્ય સ્થળે જાતા વચ્ચે કે નરતુ ભને ભૂનાયે,
 પણ સાવધ રહુ રખે કહી મુજ હસવુ ભૂતી જનાયે,—
 હમીને જાતે અખડ, સંઘિને નિર્મળ હસવુ લાવુ,
 મુખમા આગળી ધાતી ઘઘને, નિરૂપ પણ હુ હસાવુ,—
 અખડ હસતા રહેશે તેની નિશ્ચે થાશે વાહવા,
 આવો બધુ । આપણુ સાથે, હમીએ હા, હા, હા, હા,—

દૃષ્ટી અભેદને અનુભવનાર તત્ત્વજ્ઞની ઉક્તિઓ.

૫૬ ૨૨૨

માટે છે અભેદ તુથી, પ્રાણુથી અધિક નાથ મારા,	
માટે તુ છે હૈયાકોટે હાર રે,	માટે૦
તુજ કાજે કંઈ હુ ન કંઈ, માટે કાજે તુ બહુ કરતો,	
જાણે હુ જ તારો પ્રાણુધાર રે,	માટે૦
તારા કાજે તો હુ, કંઈ નર થાતો રે,	
મુજ કાજે તુ લે બહુ શણગાર રે,	માટે૦
મુજને તો મુખ દેના ધન અને ધામ થાતો,	
બનતો તુ બાળક ને નાર રે,	માટે૦
મુને જન્મ દેના પહેના, ગર્ભાશય તુ જ થાતો,	
જન્મતા જ થાતો પોપનાર રે	માટે૦
આગળ ને પાછળ એમ, ન્યા ત્યા આરી એ રે,	
તારી ઝડપ શી એ અપાર રે,	માટે૦
મુજ પગ રક્ષવાને, ચિતા તુ અધિક ધારી,	
ચર્મ તુ બને તુ ચર્મકાર રે,	માટે૦
મારી જીભ ખોનનાને, વાણીરૂપે તુ થાતો,	
મુજને કંઈ તુ ખોનનાર રે,	માટે૦
મુજ પગ ચાપ્યા પહેના, માટે માટે વરેલા વરેના,	
ધરણીધર । ધરણી તુ થનાર રે,	માટે૦
મુઠી ધાન્ય માટે ખાયા, ખેતરોના ખેતરો રે,	
માટે કાજે ધાન્યથી જાગનાર રે,	
આગળ પાણી હુ પીઉં, નીચે તુ નહુ કંઈ રે,	

તુજ સમ બીજે ન ઉદાર રે,	મારે૦
મને જ્ઞાન આપવાને, વિદ્યાઓ કંઈ ધણી તુ,	
ધરે તુ ગુરુનો અરતાર રે,	મારે૦
હુ તો છુ નાનો સરખો, માટે કાજે તુ નિત્યે,	
ઘાટ અનેક ઘડનાર રે,	મારે૦
મારે નથી લેવા દેવા, હુ ન જાણુ તારી મેવા,	
થયો તુ મુજને સેવનાર રે,	મારે૦
રાજ થાત જો તે મુજને, તારા શુભ ગાવા કાજે,	
દીધી હોત હલ બે આર રે,	મારે૦
કાલો અને ઘેલો તોજે, અતિ ધણો લાડકવાયો,	
નૃસિંહ ! હુ તારો છુ કુમાર રે	મારે૦

સર્વેન તત્ત્વદર્શન કરનાર તત્ત્વદર્શિનું વર્તન.

૫૬ ૩૨૩. (જાણુ પ્રીતયળી આજ હુ મુરારિ, એ લય)

એક તત્ત્વ હુ નિહાળુ નિત્ય, ન્યા ત્યા,
 એ જ જોઉં સ્વપ્ન, જાગતે કે સૂતા —
 એ જ તત્ત્વનું અભ્યાસદક્ષ ભાણુ,
 તે જ તત્ત્વતાણુ એક હુ છુ કાણુ
 તત્ત્વરૂપ થાપ (એ) તત્ત્વનું રૂળ ખાતા —
 એ જ તત્ત્વમાથી વાયુને હુ ખેંચુ,
 એ જ તત્ત્વમાથી જલદ્વારે વહેચુ,
 કાઠી ધન એમાથી વહેચી થાઉં દાતા —
 લઉં વૃદ્ધિરૂપ જળ હુ એમાથી
 અહુ રક્ષનાનું જળ પણ તેમાથી —
 જળ તારવાનું પામી, બનુ ત્રાતા —
 હુ, અગમ્ય ગમ્ય કંઈ મને એમાથી,
 કરવાનું હુ પણ શરૂ કંઈ ત્યાથી,
 જ્ઞાન એમાથી હુ પામી થાઉં જ્ઞાતા —
 મુખ એમાથી પૂર્ણ હુ આકર્ષુ,
 જે તે એમાથી આકર્ષી ન્યા ત્યા વર્ષુ,
 હુ શમાઉં એમા તત્ત્વરૂપ થાતા —

અંતિમ શુભેચ્છા.

૫૬ ૩૨૪.

નૃસિંહના શિષ્ય નૃસિંહ થાજે,
 નૃસિંહના અંકવિષે વિરાજે;
 નૃસિંહની પ્રીતિ સદા કમાજે,
 નૃસિંહના તત્ત્વવિષે સમાજે, ૧
 નૃસિંહની સુંદરતા તમારા,—
 તનુવિષે નેત્ર જુઓ અમારાં;
 નૃસિંહની મીઠી મધુર વાણી,—
 તણી કરે કંઠવિષે કમાણી. ૨
 નૃસિંહનાં નેત્રની જે ખુમારી,
 રહો સદા ચક્ષુવિષે તમારી;
 નૃસિંહનું જે સ્મિત મોહકારી,
 ધરી રહો આકૃતિ તે તમારી. ૩
 નૃસિંહની સર્વ જ દિવ્ય શક્તિ,—
 અહો કરીને શ્રીનૃસિંહભક્તિ;
 નૃસિંહનો અંતરજ્ઞાનરાસિ,
 રહો સદાએ તમમાં પ્રકાશી. ૪
 નૃસિંહ જે હર્ષવિષે વિરાજે,
 રહો તમે તે મહિ સર્વ આજે;
 જગે કહાવો કરી ઈશસેવા,
 નૃસિંહના શિષ્ય નૃસિંહજેવા. ૫

भक्तिपरायणं वृत्तिर्न हृदयदोलामां इष्टश्रीना स्थापनरूप
 मंगल अने प्रेमलीला.

૫૬ ૩૨૫. (શ્રીપતિ જુએ ગોપાળ, એ લય.)

જુલો મમ જીવનનિધાન, જુલાવું આજ,—
 હીડોજે હળું હળું હું હીચોળું, જુએ જેમ ગગને વિમાન,
 પ્રેમભર્યા આ હર્ષિત હૃદયે, આવારું મમ પ્રાણ;—
 નેત્રથી આપને નિરખું નેહ, ગાઉં મુખેથી ગાન,
 મનથી આપનું મનન કરું, ધરું,—હૃદયે આપનું ધ્યાન,—

લલિતવિલોચન, બ્રમર મનોહર, તાણી તીર કમાન,
 પ્રેમકટાક્ષે મુગ્ધ મન હરતા, મુગ્ધ ધન્ય લાગ્ય મદાન;—
 મધુર મધુર આ મંદ સ્મિતથી, કરાવો વિરહઅભાન,
 હૃદયશું હૃદય લઇ અતિ હેતે, દો છો રનેહનું દાન;—
 પ્રેમભક્તિથી જવ પ્રભુ નિરખું, રસિકહૃદય ગુણુવાન,
 વિધવિધ ચેષ્ટા કરતા દીસો, ભક્તસમા ભગવાન;—
 અનુપમ ચેષ્ટા કરો મુગ્ધ સાથે, એ છે મુગ્ધને લ્હાણુ,
 મુગ્ધસમ થઇ મુગ્ધસહ રહી કરજો, મુગ્ધને આપસમાન;—

ઇપ્તમાં પરાનુરક્ત ભક્તના આનંદોદ્ધાર.

૫૬ ૩૨૬. (મારે મોટે મનાવી, રાગ કેહેવરાવી, એ લય.)

અબુ હેતે બોલાવે, હસાવે, ખીલાવે, મ્હલાવે,

સદા એ મને બહુ ગમે.

અબુની પાંખમાંહિ, રહું નિત્યે રામાઇ,

આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ મને ના દમે;

મને ના દમે;—

મહા અભયપ્રદ હાય, પ્રભુકેરી લહાય,

તેને છોડી સુગમ્ય કો ખીજે ક્યાં રમે;—

પ્રભુનો હું વહાલો, છું હું બાળ ઘેલોકાલો,

દયાળુ પ્રભુની સાથે કહો કો ના રમે—

બોલ્ય દેવી સ્વાદવાળાં, પાય અમૃતના પ્યાલા,

તેને છોડી બીજું શું પીએ ને જમે;—

મહાસિદ્ધિનિધિ સ્વામી, હું સદાય રહો પામી,

સોનું કરવા ધંમજી દોષ મિથ્યા ધમે;—

મનબ્રમર આ રસભોગી, પાન કરવાનો શોખી,

પ્રભુપદરાગ છોડી ખીજે ક્યાં રમે;—

પ્રભુકેરાં રમ્ય રથાન, હૃદયમૂર્ધ આદિ મદાન.

તેમાં છોડી વિહાર દોષ ખીજે જમે;—

પ્રભુ મેલી યાઉં સગલ, કાઇ કદે ન મને અગલ,

જેનાં તેનાં એવાં કોણ મહેણાં ખમે;—

અબુ સ્વરૂપાન આપે, સ્વરૂપમાંદિ ત્યારે રથાપે,

ત્યાગે જાણું સદા અભિન્ન છદ્યે અમે,—
મારા ઈપ્સિતાર્થદાતા, મારા ઇષ્ટ પિતામાતા,
વૃત્તિ સદૃશુરુ સ્વામી શ્રીનૃસિંહને નમે,—

ઇષ્ટધનદર્શનથી મનમયૂરનું નૃત્યપૂર્વક ગાન.

પદ ૩૨૭. (ધટ ઘટ લાગુ, સલાગુ, એ લય)

હુ યનગન નાચુ, નિહાળી ધનસ્વામ
મનહર મયૂર હુ પ્રભુ ધન મારા, જોઇ આનંદે રમુ આમ—
પ્રભુકૃપાદટ્ટિ એ મેડુલો માગે, જેમા ખેલુ હુ આઠે યામ—
દિવ્ય નિશાન પ્રસાર હુ મુજ ઉર, પ્રેમની કલા લનામ,—
યોગજ્ઞાનની દિવ્ય જે પાખથી, ઉડુ હુ નિધવિધ હામ,—
અનંત અપાર પ્રભુનો પ્રદેશ એ, માત્ર વિહારતુ ધામ,—
પ્રેમભક્તિમય આ મુજ કાયા, ખાલે જોઇ મુદરસ્થામ,—
વાસ્તવ નીલકંઠસ્વરૂપ યઇ રહુ, ત્યજી નીલકંઠ માન નામ,—
જય જય શ્રીધનસ્વામ હે પ્રિયતમ ! હૃદયથી કડ હુ પ્રણામ,—

ઇષ્ટાનુગ્રહપ્રાપ્ત વૃત્તિના આનંદોદગાર.

પદ ૩૨૮. ઘેલી થઇ કે હું તો ઘેની થઈ, એ લય)

સ્ત્રીય ગણી કે મને સ્ત્રીય ગણી, મારા સ્વામિએ આજે મને સ્ત્રીય ગણી,
પ્રિય ઘણી રે મને પ્રિય ઘણી, કરી સ્વામિએ આજે મને પ્રિય ઘણી
ચૈદ ભુવનકેરા અધૈકિક મહાપતિ કે,
થઇ રહ્યા આજે એ તો માગ ઘણી રે, મારા૦
દુર્લભ બીજને તે સુલભ મને થયા કે,
બનિહારી આ શી મારા ભાગ્યતણી કે, મારા૦
કુદનંડપ મને સ્વામિએ કાપી કે,
આપે જડાયા મુજમા બનીને મણિ કે, મારા૦
અધાર જે રાત્રિ તે પણ સ્વામિસયોગથી કે,
દીગી ન આજજેની રળીયામણી કે, મારા૦
વેદો ઋચ્યાથી, યોગી મત્રોથી રમતે પ્રભુને,
આશક પણ મારા પ્રભુની ગાય લાવણી કે, મારા૦
મારા પ્રભુને પામ્યાવિશુ જે જે પામવુ રે,

મૂક્યો દરવાજો તેં ખુલ્લો,	અભાગી૦
ટાંડીયા દુઃખ્યા ન જતાં સહેલ મારવામાં,	
હાં રે દેવમંદિરે જતાં બન્યો લુપ્તો;	અભાગી૦
દુઃખતા ન હાય તારૂં બાળક ઉંચકતાં,	
હાં રે કામ પ્રભુનું કરતાં તું થયો તુલ્યો;	અભાગી૦
વિદ્યવિંતનેથી વિદ્યહોલેથી નીકળવા જતાં,	
આવી પડ્યો તું ત્યાં ચુલ્યો;	અભાગી૦
હિનની જાણ્યું તેં ગ્રહી રૂપાની લાકડી,	
હાયમાં જોયું ત્યાં દીઠા મૂળો;—	અભાગી૦
મિથ્યા જ્ઞાન મુકુટરૂપ ધારી ધર્યું મસ્તકે,	
હાં રે એ તો જાણજે તું માટીનો ધુલો;	અભાગી૦
ચંદનભારી તેં ધારી, સંઘરી જે સાથમાં,	
હાં રે પણ એ તો છે ઘાસનો પૂળો;	અભાગી૦
નરહરીરમરણવિષ્ણુ જે જે કરીશ તું,	
જાણજે તે સઘળી છે ભૂલો;	અભાગી૦

સળવાર મત્યક્ષ થઈ અદૃષ્ટ થયેલા રૂઢના વિરહથી વ્યાકુલ

વૃત્તિના વિરહાલાપ.

પદ ૩૩૧. (અટારિયોંપે, ગીરારે કબુતર, એ લય.)

મુજ નયનમાંહિ, ચઢી ગયો કોઈ છેલો આજ,
ચટ ચાલી નીકળ્યો, કામના કટાક્ષો મારતાં જ,
નો રે બા મુજને, જીભે નામ લેતાં આવે લાજ.
ગઈ વિદ્યુત શું નભે ચમકતી ચમકાર કરી,
ગઈ (શું) એકાએક આવી મીઠી વાયુલહરિ;
પડી ગંગા નભેથી ગઈ શું શંકરજટામાં,
ગયું મુજ દૃષ્ટિથી શું એક તીવ તીર સરી,—તા રે૦
કહી હું ના શકું શું મારા આ ઉરમાંહિ થવું,
લહું ના આગ્યું શું મુજમાં ને શું મુજમાંથી જવું;
આ રોમે રોમ તણસે મૂર્તિ એ મનહર જોવા,
એ વિના હું અધ; અન્ય આ દેખાવું જવું,
કરું ક્યાં ખોળ એ મુજ આંખતણા તારલાની,
ક્યાંથી લાવી (હું) પે'ર માળા એ હૃદયદારલાની,

હશે થઇ આવતી શું સરમ એને ચિત્ત ચોરી,
 મને તો લાગી રહી યારી એ મુજ યારલાની;
 ન ખીજું, આવ ! તને મારા છે સોગન આકરા,
 મનોવેધી કંઈ દર્શાવ તું દિદાર જરા,
 અહો ! આ કમલમાં શું કાન્તકેશ રૂપ ન્યાણું,
 છે એ જ જન્મોજન્મના મુજ પ્રાણુ ખરા;

સદ્ગુરુશ્રીના શિશુપદસ્થિત વૃત્તિનો વૈભવ.

પદ ૩૩૨. (ચિતિચંદ્રની આ જાય, એ લય.)

હું સદ્ગુરુકે બાલ, બહુ પ્રભુના પાલણીએ.
 પ્રભુ મુજને ખેલાવે ખોળે, બહુવે કહી હલકલ હાલ,
 ચુંબન કરે ગાલ, ધરે અતિ વદાલ, -પિતૃવત્સલ મુજ લાણી એ;-
 જે જે મુજને બ્યારે ભેદ્યે, આપે તે તરકાલ,
 એવા પ્રતિપાલ, લીધે સંભાળ, હરધડી મારી ઘણી એ;-
 એવકમાં મુજને છે મોંપ્યા, બ્રહ્મા ને ચંદ્રભાલ,
 વળી ગોપાળ, (જેણે) નાથો નાગ કરાલ, સ્તુતિ જેની કરી નાગણીએ;-
 વિધવિધ સિદ્ધિ, વિધવિધ નિદા, એ મારાં રમકડાં રસાળ,
 ગ્રહું બળ વિશાળ, ધારી હું મેદાળ, પ્રભુપાદાંગુલધાવણીએ;-
 ધન્વ વમણુ યમ કુબેર આદિ, ઉપામે મને સદા કાળ,
 છે ચંદ્ર મશાલ, તાગ દીપમાલ, તાપું સૂર્યની તાપણીએ;-
 યોગ જ્ઞાન ને ભક્તિ મુજને, એવી થઇ રહે ન્યાલ,
 પ્રેમનો હું શલાલ, ઉઘડી લાલ, -કરં દોળી ધુમી ધરણીએ;-
 સરસ્વતી, શ્રી આદિ શક્તિ, મુજ ચરણ તળાંમે ત્રિકાળ,
 હોળે મુજ વાળ, કરે લાલપાલ, ધુંટણુ લુછે (જો) ચાતુ' ધુંટણીએ.-
 દેવ નાગ યોગી ઋષિ સિદ્ધો, રહે હાજર થઇ હારપાલ,
 તત્ત્વે સર્વ કાળ, બહુવે ચોપાળ, કહી પોદું હું પોદણીએ;-
 ગાંધર્વ કિન્નર દેવી અપ્સરા, લહી મને પ્રભુનો લાય,
 પહેરાવે પુષ્પમાળ, રીઝવે ગ્રીહી તાલ, ગાર્ધ દિવ્ય રાગરાગણીએ;-
 મુજ સુખની કાંઈ નથી પરિમીમા, (હું) મંજુલમુનિ ચરમાળ,
 મોદક વાયાળ, મૃદુ ચાતુ' ચાલ, કુદું ખેતું મુજ આંગણીએ;-
 સદ્ગુરુશ્રીતું બાલ જ તે હું, શ્રીસદ્ગુરુ છું હાલ,
 પ્રભુનગ્નપાલ, છું દીનદાસ, રમું સઘિના હૃદયબુલણીએ;-

સાધન ન સાધનાર વાચક જ્ઞાનીનું સ્વરૂપમાહાત્મ્ય.

પદ ૩૩૩. [નહિ ચીજ કોઇ ગળી, એ લય.]

સિદ્ધિ વાતની મળી, સરળ એક, જીવને મધસમ ગળી,
ક્રિયાવિનાની વાતોમાં સહિ, જતા ગરરર ગળી;—
વેદ શાસ્ત્ર ને પુરાણ આદિ, આમ કહે છે વળી,
પાશ્વત્ય વિદ્વાનો આમ કહે વ્યાસ ને પતંજલિ;—
વાત કરે અજરામરતાની, પણ મસ્તકપર પળી,
સુખનાં કાયાં બેસી ગયાં હોય, દાંત પડ્યા નીકળી,—
આમ આહારવિહાર કરે તો, થાય શરીર બહુ બળી,
પણ તેનું તનુ તપાસી જોતાં, સુકી ધાસની સળી;—
કહે વિષય આ છે દુઃખદાતા, રહેવું ન તેમાં કળી,
પણ પોતે વિષયથી અજગા (!) રહે, જેમ પૈડાસહ મળી;—
કહે યોગથી મન ઉજ્જવલ થતું, રહે, પ્રભા તનુપર ખીલી,
(પણ) તેનું તનમન જોતાં ભાસે, જેવી શુદ્ધ કાળજી;—
વિશ્વ આપું આ બધું આપણું, સદા રહેવું હળીમળી,
કહે પણ સ્વાર્થત્યાગસમય તે, તરત ઉઠે કળકળી;—
પરોપકારસેવનનો દે તે, બોધ સદા ઉજળી,
નિજ દિત્તહાનિ સહજ થતાં, થતી, આંખો રાતીપીળી;—
સર્વ વિષયમાં કેવળ વાર્તા કરે અતિશય પુલી,
દુઃખ લેશ તેનું નવ ટળતું, શકે ન સુખમાં ઢળી;—
ક્રિયાવિનાની વાતો એ તો, મીઠ્ઠરહિત મગધળી,
મોતી કરનારી એ છીપ ન, જીવાતની શંખલી,—
વાતો છોડી જે અધિકારી, ક્રિયાભણી રહે વળી,
કૃપાપાત્ર પ્રભુનો તેને ગણી, લાચું પાય લળી લળી,—

અંધ થઈ ઉન્મત્ત વહેતા સાધકોને સુબોધ.

પદ ૩૩૪. [આંખવિના અંધારું રે, એ લય]

આંધવ આંખ ઉઘાડી રે, જુઓ સવેળા, આંધવ આંખ ઉઘાડી,
માર્ગ ન પણ આ ખાડી રે;—
બધું નજર પહોંચાડી, જોજો આગળ ને પછાડી,
ઉન્માર્ગ ન કરશે ધાડાધાડી રે;—
વાહન ઉત્તમ લેજો, વાહક અવોત્તમ ગ્રહેજો,

નહિ તો અરજાશે ગાડી ગાડી રે;—
 જોજો શું પહેર્યું તે તો, વીરનું કવચ ના એ તો,
 પહેરી દીધી છે સાડી સાડી રે;—
 ઉપરનું જોઈ મ્હોતા, ગર્ભભાગે ના જોતા,
 દેખીતું દુધ પણ [એ તો] તાડી તાડી રે;—
 મોજથી જોમાં ફરતા, દમામથી જ્યાં ડગ ભરતા,
 છે એ જંગલ કે વાડી વાડી રે;—
 કોથ કે દેવ કાઠી, જો તે ના રહો બરાડી,
 કરશે ના મિથ્યા ચાડી ચાડી રે;—
 શરીર રથું શું તેથી, વળ્યું શું એને જોયેથી,
 [જો હોય] હાથેથી છટકી નાડી નાડી રે;—
 કર્તવ્ય કદી ના ચૂકશે, વાત ના વિસારે મૂકશે,
 ધારી વચ્ચે રાત ચાડી ચાડી રે;—
 વહેજે ગુરુઆસાધારે, રાખો ઉરમાં ન લગારે,
 મિથ્યા અભિમાનની દાંડી દાંડી રે;—
 દેખાડવા તમ સામે, પ્રેમથી આજે આ મેં,
 ધરી છે શબ્દોરૂપ હાંડી હાંડી રે;—
 સુમાર્ગ દેખાડવા પ્રીતે, ખાંભ ધરી દોરવા નિત્યે,
 રહો નૃહારે તમારી અગાડી, અગાડી રે;—

સ્વરૂપવિલીન વૃત્તિની અનુભવોક્તિ.

પદ ૩૩૫. (મનની ન શુદ્ધિ જો કરે, એ લય.)

જવ સ્વરૂપમાં રમી હું રહું, મુજને હું આત્મસ્વરૂપ લહું,
 તવ સર્વથી પર હું થઈ, વળી કોઈથી ન્યારો ન હું.
 સિદ્ધિ સકલ આ માલ્યરી, રહી વિશ્વમાંહિ વિરતરી,
 ચેતન અને જડરૂપ ધરી, સત્તારૂપે જોમાં વહું;—
 હું બ્રહ્મ છું, હું અનંત છું, હું જ્ઞાન છું, હું સત્ય છું,
 અન્યથા અને આત્મા હું છું, હું એક, શૂન્ય અને બહુ;—
 આરોગ્ય હું, ઐશ્વર્ય હું, હું પ્રકૃષ્ઠ ને પરિપૂર્ણ છું,
 આનંદ હું, વર્ચસ્વ હું છું, અમૃત હું ને છું પ્રેમ હું;—
 પારદ હું, ગંધક, અગ્નિ હું, હું સૂર્ય ચંદ્ર હું, રસ હું છું,
 સિદ્ધાન્ત હું જલ છું જ હું, રસસિદ્ધ જગણે છે સહ;—

૨૬ વાસ્તવે હુ યોગમા, પશુ પ્રકટ ૨૬ હુ વિયોગમા,
(જે) લાગે મને સયોગમા, તેને મારૂં સર્વ રહસ્ય કહું,—
હુ સ્વપ્રકાશ જ્યોતિ હુ, ચમત્કૃતિરૂપ હુ જ હુ,
હુ શક્તિ, વસ્તુરૂપ હુ, આદિઅનાદિ હુ જ હું,—

અંતિમ સ્તુતિવચનો.

૫૬ ૩૩૬ (અમે તનુ અમારા નાથનણા, એ લવ)

જય અનંત અનુપમ વાત્સલ્યામ્બિ, સ્તીકાર કરજો પ્રણામ
જય શુભના સાગર, હિતરતનાકર, હરજો અશુભ તમામ
અમે આપસ્વરૂપ પશુ અજ્ઞાને કરી, ધરીને આ રૂપનામ,
વ્યવહાર સકલ સાચો સમજી કરીએ સતત ધરી મામ
પ્રભુ આપકૃપા થાના લહી શકતા, વાસ્તવ જે અમ ધામ,
ન્યા લક્ષણાર્થી પશુ જાતા બનતા અતરમા પૂર્ણ કામ
જે સ્થિતિનુ વર્ણન કરતા કહેવાતુ ન આવુ કે આમ,
[જેમ]નાભીકિ રામનુ વર્ણન કરતા કહે, રામસમાન જ રામ
અમે અદ્વિતીય થઇ અદ્વય ત્રિથિતિમા, વસીએ આઠે જામ,
અમે ઇંદ્ર નૃસિંહ સદા રમરીશુ, થાતા લગી એ પરિણામ

વસ્તુનિર્દેશાત્મક મંગલ.

૫૬ ૩૩૭, (ક્યા કર ભક્તિ કંઠ પ્રભુ તેરી, એ લવ)

ઝગહળ હૃદયે ઝળકે ચિતિજ્યોતિ
જ્ઞાનપ્રકાશ અનૌકિક કરતી તિમિર નિનાન્ત જ ધાતી,—
સમસર્વત્ર અખંડિત એક જ, ચિતિદ્યુતિજ્વાલા સ્ફોળી,
માયામેશ ન જેમા કદીએ, યશે ન, છે નહિ ના'તી —
અગ અગ નિજ પતંગવૃત્તિ જ્યોતિમા પડી જોતી,
જ્યોતિરૂપ બની રહે પુન ન મળે કદીએ જોતી —
નિરાવરણુ આ દષ્ટિ સકળ સ્થન, ચિતિવિષ્ણુ કાઈ ન જોતી,
ચિતિપ્રભા વિનસતી લામે મતિ આ જના ન્યા પ્રોતી,—
સર્જનશક્તિરૂપે અજરતર અશુભશુભા એ હોતી,
અ જ એ જ નૃકરિ જ્યોતિપ્રતિ, સર્વાશે મનિ રોતી,—

વિરહને ન વિદારનારા ઇષ્ટપ્રતિ વિરાહિણી ઘૃત્તિનાં

ઉપાલંભ વચનો.

૫૬ ૩૩૮. (તમે શા માટે સ્વામ મહોત્તે આવતા નથી, એ લય.)

તમે સયોગસુખ શાને માણુતા નથી,
માણુતા નથી, એ સુખાણુતા નથી.—
પોઠો સુખસાગરવિષે, ૫૨' અમો દુઃખરાત,
રાતનણાં સંકટતણું, તમને ક્યાંથી જ્ઞાન,

મારાં ગણેલાંઓ દુઃખમાં રીળાય ઊરે, એટલું એ આણું કેમ આ-
ણુતા નથી;—

પ્રતિકૂળ પ્રારબ્ધ ને, વર્તમાન કુષ્ઠત્ય,
જેમ આહે તેમ જ સદા, કરાવતાં બહુ નૃત્ય,
બાંધ અહીં છે છતાં વહારે ચઢીને વહાલા,

પક્ષ કોં અમારો ત્યારે તાણુતા નથી;—

સુખનાં વચનચક્રી કહો, તમારું ' યોગક્ષેમ,—
વહું, ' પણ સમય જ આવતાં, કરતા વિપરીત કેમ,
મીઠડા જોત્ર જોત્રવામાં હો શરૂ પણ,

સમય આવ્યે તો જાણે જાણુતા નથી;—

રોગ, મૃત્યુ, લય, શોક ને, અતિનિર્દિત અવિચાર,—
આદિ જવ અમને પીડે, સત્વર અહીં હથીયાર,

સર્વ એ અમારા શત્રુ હણવાને આવવા,

આપ ધર્મઅશ્વ કાં પસાણુતા નથી;—

શુણુવી તમ વાતસલ્યને, ઉપગ્ત્યો અતિ મોહ,
[પછી] દષ્ટિથી પણ દૂર કર્યાં, એ શું નથી તમ દ્રોહ ?
ક્ષણ પણ થઈને રહેલાં જેહ આપનાં,

તેહને વિસારો એહ શાણુતા નથી,—

પરમ સ્નેહથી અચિત થઈ, રહીએ સર્માપ સદાય,
એવો અમીરસ ચાખીએ, [જેથી] ભેદપણું જ વિલાય,
દિવ્ય પ્રેમજ્યોતિ એક યાવ જેથી અંતરે,

એવી શું રીતને વખાણુતા નથી;—

અમે પ્રેમી ને આપ હો, શુદ્ધ પ્રેમના દાસ,

પણ ન મળો તેથી લહું, તમમાં કંઈક ક્યાશ,
હજી પણ જોઈ હૃદય, નાથ ! ના દરશો તો તો,
જાણુ' જે પ્રેમને પીછાણના નથી;—

સદ્વિચાર એ જ સુખનું સાધન છે.

૫૬ ૩૩૬. (મારા સંગી થજો, એ લય.)

ૐ ! કુવિચારો જરા, ન વિચારો વીરા, સુખનું સાધન સુવિચાર છે.
જન્મમરણની સ્થિતિતણો, વિચારપર આધારજી,
કાં જે જીવનું જગતમાં, એક જ જીવન છે સુવિચાર;—
સુવિચારે કરી થાય છે, શરીર આકૃતિ ભયજી,
કાં જે શરીરકેશ છે, સુવિચાર પોષકદ્રવ્ય;—
શરીરમાંહિ ટકાવવા, સુધારવા આ પ્રાણજી,
એક જ આખા વિશ્વમાં, છે સુવિચાર અમૃતપ્રાણ;—
મનની શક્તિ વધારવા, આધ્યાત્મિક બલઅર્થજી,
સાધનમાં એકે નથી, સુવિચારતુલ્ય સમર્થ;—
કરીએ તીવ્ર વિચાર જે, વળી આતુરતાસાયજી,
સૂક્ષ્મ અદૃશ્ય મહાન્ બળ, વીંટળાઈ રહે તેની સંગાય,—
જે બળ વિદ્યુતવેગથી, પણ બહુ પ્રબળ ગણાયજી,
તે બળથી આપણુ અને, આપણું ધ્યેય ઝટ સંધાય;—
વિચારકેરી સૂક્ષ્મ ગતિ, ન્યારે અતિશય થાયજી,
આત્મપ્રદેશે જઈ ભજો, તવ ધ્યેય એ બની જાય,—
ધૂટા જળકણુનો સમૂહ, એ જ બરફ કહેવાયજી,
વિચારકેરો સમૂહ એ, ધ્યેયરૂપે પરિણત થાય;—
સ્પૃહા કાર્યના અવયવો, માત્ર વિચાર ગણાયજી,
તેને જેવા જોડીએ, તેની મૂર્તિ પ્રકટ કરાય;—
આથી જે ધનજી રહે, કરવાને પ્રત્યક્ષજી,
તેવા વિચાર સેવવા, કરજો કદી ન અલક્ષ;—

મેમી વૃત્તિની દૃષ્ટિપ્રતિ પ્રેમમય પરપોક્તિ.

૫૬ ૩૪૦. (તમે શા માટે સ્વામ મહોયે આવના નથી, એ લય.)

તમે અવધૂત યોગી આવા ક્યારના થયા,

૧ પરિણામ પામે.

ક્યારના થયા, રસિક શું મટી ગયા:—

પ્રેમામૃત જેમાં નથી, કેવળ વિરાગવિષ,

સકળ જગતને દિવસ જે, તે જેને મન નિશ,

દૈવી વિહારસ્થાન ખીજાં ત્યજને, ઋષિ—

મુનિઓને લુપ્તે હૃદય આપ તે રહ્યા,--તમે

તનમનને નિત્યે દમે, વહાલો જેને યોગ,

શમદમાદિ સાધનવિષે, નિત્ય રહે જે લોક,

છોડી કુસુમશ્યા, એવા હૃદયઅરણ્યે,

શા રીતે આપે નિવાસને ચહ્યા,--તમે

મોહક કામચક્રી ભયાં, જેનાં મનહર નેણ,

જેના મુખમાંથી ઝરે, ચંદ્રકિરણસમ વેણ,

તેને ત્યજ શો રસ લાગ્યો જે આપે,--

કર્કશ આ વેદવચનગ્રાણુને સહ્યાં,--તમે

વાર્તાનંદવિષે અમે, વદીએ કરી રિમત ગૌણ,

(પેલા) જંગલવામી જડ સમા, સદાય રહેતા મૌન,

તોએ શું લાગ્યો રસ, એમની જ વાતમાં, જે,

ત્યારથી અમોથી અગોલણું ગ્રહું

જેના ઉરમાં છે નહિ, કૌશ કદાપિ કામ,

તેમાં તે શું આખવા, ધમીયા સુંદરશ્યામ,

જાણું અમોને તમે દહેવાને કાજે,

સુકેલ કાષ્ઠ ત્યાં શોધવા .

સિદ્ધિ સર્વ ભલે ભરે, સિદ્ધોવિષે ખચીત

જ્ઞાનસિંધુ વાળો ભયે, જ્ઞાનીના પ્રતિ

પણ અખંડ વહેતું એક પ્રેમતણું ઝરણું,

અમપ્રતિ વાળજો

યોગીઋષિમુનિજ્ઞાનીને, દો જે છુએ

તદ્રત અમને પણ દીયો, શુદ્ધ આ .

નરહરિ દયાનિધિ મનમાં ન આણુશો,

આવેશમાંહિ અમે

જે તે વિપયના સંસ્કારોને વગરવિચાર્યે પોતાનામાં ગ્રહણ
કરતા અવિવેકી મનને વૌધવચનો.

પદ ૩૪૧. (સ્વપ્નને ના લહું રે, ત્યાં લગી, એ લય.)

મનમાંલલા ! ભાળજે રે, તું જામી લે શાની રાજ.

બાહ્યક્રિયારૂપ યંત્ર તારું તું ગોઠવે ઉત્તમ રી,

ઉચ્ચ પદાર્થની જામી જાણે તું લેતું હોય તેમ રી,

પણ તુજ યંત્રની ભીતરના, કેન્દ્ર^૧ કાચની માંલ,

જાણે છે કે શા પદાર્થતું, પરાવર્તન^૨ જ થાય ?—

નેત્ર મીંચી જપ કરવા બેસે, આસન વાળી રી;

બાહ્ય ક્રિયા (તું) એટલી કરે ઉત્તમતાવાળી રી,

પણ પછી થાતા બે હશે, અંતર વિચાર ક્ષિપ્ત,

તુજ કાચે તવ જાણજે, નહિ ઉતરે તુજ ધટ;—

નિદ્રા લેવા કામલ શય્યા કરી તું પોઢે રી,

સુંદર આશીર્વાદો ને સુંદર, વસ્ત્રો આપે રી,

પણ ચિંતા વ્યાકુલતા,—તણા વિચાર ફરીશ,

નિદ્રાની ઉત્તમ જામી, તવ નહિ લેખ શકીશ;—

મિલકટ પુટ થવાને, કાજે, ઐશ અન્ન લે રી,

ફલાહાર લે કે ઉપવાસે, કે દુધપર રહે રી,

અદ્ય કદી આહાર લે કે, જામે ગળાસુધી ઠંઠ,

પણ તુજ રથૂવ જોતાં સુકા, પગ ને મોઢું પેટ;—

વાંચે ‘ભામિનીભૂપણ’, કે કદી ‘મહાકાલ’, તું રી,

કંઠથી તું ગાય ભયે પદ, ‘વાણીવિલાસ’ તું રી,

પણ જ્યાં સુધી નવ ઉતરે બોધ ક્રિયાની માંલ,

ત્યાં સુધી તારા કેન્દ્રમાં, રૂડી જામી ન લેવાય,—

‘જયસિ નૃસિંહ શુભે’, કહી આરતી નિત્ય ઉતારે રી,

‘કમો ન કામ્ય કરીયાં, કહી પુષ્પાં—જલિ ઉચ્ચારે રી,

સાદાગી લાંબા, થઇ કપો કરે તું અપાર,

પણ તેતું સત્ત્વલ હથ, મળે ન કાં તે વિચાર;—

દદ ભાવથી તું અખંડ ચિંતન જેતું સેવે રી,

અંતરના ઉંડા સંસ્કારથી ગ્રહણ કરે જે રી,

ઉરમાં આતુરતા ધરી, જેહ જુએ હે મિત્ર !

તેણું તારા કેન્દ્રમાં, પડતું જાયાચિત્ર^૩;—

ક્યારના થયા, રસિક શું મટી ગયા—

પ્રેમામૃત જેમાં નથી, કેવળ વિરાગવિષ,

સકળ જગતને દિવસ જે, તે જેને મન નિશ,

દૈવી વિહારસ્થાન ખીજાં ત્યજીને, ઋષિ—

મુનિઓને લુપ્તે હૃદય આપ તે રહ્યા,—તમે

તનમનને નિત્ય દમે, વહાણો જેને યોગ,

શમદમાદિ સાધનવિષે, નિત્ય રહે જે લોક,

છોડી કુસુમશાખ્યા, એવા હૃદયઅરણ્યે,

શી રીતે આપે નિવાસને ચહ્યા;—તમે

મોહક કામચકી ભયાં, જેનાં મનહર નેણ,

જેના મુખમાથી ઝરે, ચંદ્રકિરણસમ વેણ,

તેને ત્યજી શો રસ લાગ્યો જે આપે,—

કર્કશ આ વેદવચનખાણુંને સહ્યાં;—તમે

વાતાનંદવિષે અમે, વદીએ કરી સ્મિત ગૌણ,

(પેલા) જંગલવામી જડ સમા, સદાય રહેતા મૌન,

તોએ શું લાગ્યો રસ, એમની જ વાતમાં, જે,

ત્યારથી અમેથી અગોલણું ગ્રથ્યાં,—તમે

જેના ઊરમાં છે નહિ, વેશ દદાપિ કામ,

તેમાં તે શું આખવા, વગીયા મુંદગચ્યામ,

જાણું અમેને તમે દહેવાને કાજે,

સુકેશ કાઠ ત્યાં શોધવા વહ્યા,—

તમે

સિદ્ધિ સર્વ ભવે ભગે, સિદ્ધોર્ધવિષે ખચીત,

જ્ઞાનસિદ્ધિ વાળો ભવે, જ્ઞાનીના પ્રતિ નિત્ય,

પણ અખંડ વહેતું એક પ્રેમતણું ઝરણું,

અમપ્રતિ વાળજો આણીને દયા;—

તમે

યોગીઋષિમુનિજ્ઞાનીને, દો જે છુએ જેમ,

તદ્વત્ત અમને પણ દીયો, શુદ્ધ આપનો પ્રેમ,

નગરિ દયાનિધિ મનમાં ન આણુશો,

આવેશમાંદિ અમે વચન જે કહ્યાં, તમે

જે તે વિષયના સંસ્કારોને વગરવિચાર્યે પોતાનામાં ગ્રહણ
કરતા અવિવેકી મનને વોધવચનો.

પદ ૩૪૧. (સ્વરૂપને ના લથું રે, ત્યાં લગી, એ લય.)

મનમાંલલા ! ભાળજે રે, તું જામી લે શાની રોજ.

બાલક્રિયારૂપ યંત્ર તારું તું ગોઠવે ઉત્તમ રી,

ઉચ્ચ પદાર્થની જામી જાણે તું લેતું હોય તેમ રી,

પણ તુજ યંત્રની ભીતરના, કેન્દ્ર^૧ કાચની માંલ,

જાણે છે કે શા પદાર્થનું, પરાવર્તન^૨ જ થાય ?—

નેત્ર મીંચી જપ કરવા બેસે, આસન વાળી રી;

બાલ ક્રિયા (તું) એટલી કરે ઉત્તમતાવાળી રી,

પણ પછી થાતા જો હશે, અંતર વિચાર કિલ્લ,

તુજ કાચે તવ જાણજે, નહિ ઉતરે તુજ છંદ;—

નિદ્રા લેવા ટ્રામલ શય્યા કરી તું પોટે રી,

સુંદર આશીર્વાદ ને સુંદર, વસ્ત્રો આટે રી,

પણ ચિંતા વ્યાકુલતા,—તણા વિચાર કરીશ,

નિદ્રાની ઉત્તમ જામી, તવ નહિ લેમ શકીશ;—

ગિલટ પુટ થવાને, કાળે, શ્રેષ્ઠ અન્ન લે રી,

ફલાહાર લે કે ઉપવાસે, કે દુધપર રહે રી,

અદ્ય કદી આહાર લે કે, જમે ગળાસુધી ઠેક,

પણ તુજ સ્થૂપ જોનાં સુકા, પગ ને મોઢું પેટ;—

વાંચે ‘ભામિનીભૂષણ’, કે કદી ‘મહાકાલ’, તું રી,

કંઠથી તું ગાય ભલે પદ, ‘વાણીવિલાસ’ તું રી,

પણ જ્યાં સુધી નવ ઉતરે જોધ ક્રિયાની માંલ,

ત્યાં સુધી તારા કેન્દ્રમાં, રૂડી જામી ન લેવાય;—

‘જયસિ નૃસિંહ ગુરો’, કહી આરતી નિત્ય ઉતારે રી,

‘કર્મો ન કામ્ય કરીયાં, કહી પુખ્યાં—જલિ ઉચ્ચારે રી,

સાષ્ટાંગ લાંબા, થઈ કયાં કરે તું અપાર,

પણ તેનું સત્કલ હજી, મળે ન કાં તે વિચાર;—

દહ ભાવથી તું અખંડ ચિંતન જેનું સેવે રી,

અંતરના ઉંડા સંસ્કારથી ગ્રહણ કરે જે રી,

ઉરમાં આતુરતા ધરી, જેહ જુએ છે મિત્ર !

તેનું તારા કેન્દ્રમાં, પડતું જાણાચિત્ર^૩;—

૧ ફોકસ (Focus). ૨ (Reflection) પ્રતિબિંબ. ૩ જામી.

સ્વદોષને ગુણરૂપ માનનાર મિથ્યાભિમાની જીવને ઉપદેશ.

૫૬ ૩૪૨. ધ્વજ (ધડપણ કેણે મોકલ્યું, એ લય)

હાપણ ક્યાવું આવીયું, દોઢ ડાહ્યા એા જીવ ! તારી માથ
શરીર એ માર નથી ને, હું શરીરથી લિન્ન,
એમ તુજ મહોડું કહે કે, પણ શા ખીજ દીએ આ ચિન્ન, હાપણું
જે તને ચિતા થતો તો ખેલો શરીરથી લેવાય,
હું ખી થતો વ્યાધિ થતા કે, લય જોઈ કંપી ઉઠે તારી કાપ હાપણું
છે મમત્વ રહ્યું શરીરે, જરૂર એની જણાય,
પ્રથમથી એ સુધારતારે, કહેને ચુક તને રી થાય, હાપણું
શરીરની સભાજી ન રખે, યુનાવસ્થામાથ,
પછીથી વાગ ધોળા થતા રે, તું તો કવપને કરવા જાય, હાપણું
ઉપરથી તું એમ કહેકે, ધન છે હું ખનું દાર,
પણ તેની પ્રાપ્તિલા રે, કરતો ચત્ત તું નિત્ય હજાર, હાપણું
પ્રાપ્તી ગીપમા ભરવાનું કહેતા, કરેતું તત્કાલ છિટ,
અધિકની આશા ધરીરે, ઝટ લઈ આવે હોટરીની ગીટ હાપણું
દાન કે નિજ ભોગ અર્થે, ધનની હોય જરૂર,
સ્પષ્ટ ટા ન જાણ કહે કે, કહેને શીદ ધૂપાવે છે ઉર, હાપણું
ગુરુસમીપ તું બેસી ગુરના, નિત્ય કરતો વખાણ
ભક્તિ ને શ્રદ્ધાતણી, જાણે હોય તું મોગી ખાણ હાપણું
પણ ખીજ આગળ તું નિત્યે, કહેતો ગુરના દોર
દુષ્ટ વૃત્તિ એની કરી રે, પાછો ગણતો તું તુજને બાહોશ, હાપણું
હોય નહિ શ્રદ્ધા કદી તો, ગુરનિકટ શીદ જાય,
તુજને મનથી જે રચેરે, તેવા માર્ગે તું ટા ન પગાય હાપણું
સત્ય જે ભાસે તને, નિશંક થઈને મેન,
ધારણ કરતો દલને રે, જા જા બળીરે એ તારી કુટેવ હાપણું
દલરહિત સરળ હૃદયમા, થાય સત્યપ્રકાર,
કષ્ટતણું હાપણું ત્યજ કે, દે ઉર સરળ ક્રિયાને અવકાર, હાપણું
પ્રાપ્ત હોય વિરેક ને વળી, પ્રાપ્ત જે સુનિચાર,
લપરહિત થઈને પછી કે, કરજે વર્તન તદ્વત્સાર, હાપણું

જીવત્વમાનને સંરક્ષી રહેતા જીવને પ્રતીધ.

૫૬ ૩૪૩ (તમે શામાટે આમ, એ લય)

તમે શામાટે જીવતાન જીવતા નથી,

જુલતા નથી કે જુલાવતા નથી;—

રોગ મૃત્યુ વાર્ધક્ય જે, જીવત્વનણા વિચાર.
તત્તુ દુર્બળ રાખે છતાં, કાં ન વિસારો યાર,
અગર અમર નિજ સ્વરૂપ સ્મરી કાં,

મદમત હસ્તિપેરે જુલતા નથી;—

ભય ચિંતા મમતા, તથા—ધનનો અતિ સંકોચ,
અવસ્થ દુઃખ ઉપગમવતો, ધર્મ એ જીવત્વનો જ,
વિચારી અનવધિ સ્વરૂપસંપત્તિને,

સ્વરૂપઅર્થમાં કાં જુલતા નથી;—

ત્રિવિધિ તાપથી તમ હો, શાંતિ ન જે ઉરમાંભા,
જીવત્વનો શુભ એ સહી, ત્યાં ટકશે ન જરાય,
શાંતસ્વરૂપ નિજ આત્મામાં આવજો,

સંતોષ કે જ્યાં વ્યાકુળતા નથી;—

કલેશ દુઃખ અજ્ઞાનને, વિપત્તિમાં નિશ્ચિન,
રહેતું શું નથી ભાસતું, અંતર અખંડ ખિન્ન,
એવું એ જીવપણું છોડી સ્વરૂપમાં,

ભળવા હજી કાં કબૂલતા નથી;—

પ્રેમ સ્વરૂપવિષે રહ્યો, જીવત્વમાં છે દ્વેષ,
સ્વરૂપ એક અરોપ છે, જીવત્વમાં છે શેષ,
પૂર્ણ પ્રસન્નતા છે માત્ર સ્વરૂપમાં.

જીવત્વે સાચી પ્રવૃત્તતા નથી;—

જીવપણામાં પ્રકટતું, અસત્ય અશુભ અહિત,
સત્ય, શુભ, હિત છે રહ્યું, સ્વરૂપે સન્નિહિત^૧,
પ્રતિફલતામાત્ર સ્વરૂપથી દૂર રહે,

જીવત્વે કથી અનુકૂલતા નથી;—

અવનતિકેરી ખાણ છે, જીવોતણું જીવત્વ,
ઉન્નતિકેરું શિખર છે, સત્યસ્વરૂપ શિવત્વ,
સ્વરૂપે રહી અમર્યાદ વિશાસતા,

જીવત્વમાં કશી વિપુલતા^૨ નથી;—

મેળવવા હકદાર છો, તમે સ્વરૂપસામ્રાજ્ય,

તત્પર છે નરહરિ પ્રભુ, દેવાને તે આજ,
સ્વરૂપસંપતિની સાચી મુડીને,
તો પછી સદ્ય કાં વસૂક્તા^૧ નથી;—

સાચા સ્નેહીનું વર્તન કેવું હોય છે.

પદ ૩૪૪. (વૈષ્ણવ પ્રાણુધરી મને પ્યારા, એ લય.)

સ્નેહસ્નેહીને હૃદયગુચ્ચક જાણે,

એને હ્રુપું હૃદય શું પ્રમાણે ?—

સ્નેહને.

ધરતું પકવાન પણ શીકું લાગે, લાગે મીઠાશ સ્નેહીખાણે,
રંભાનું ગાન પણ નીરસ જ લાગે, રીઝે એ સ્નેહીના ગાણેરે; સ્નેહને
પોતાને ગમતું, પોતાને ન રચે, રચતું જે સ્નેહી વખાણે,
ઉચ્છિષ્ટ કાષ્ઠનું ખાતો ન, તે જમે, સ્નેહી સાથે એક લાણેરે;—
માતાપિતા કે સ્વજન, ગુરુ કહે, પણ તેમાં સ્નેહીનું તાણે,
હરધડી જીભપર નામ જ આવે, સ્નેહીનું જાણે અજાણેરે;—
બીજાની આંગળી અડધી જે હોયે, ધાવ થયો એમ માણે,
કામલ પુષ્પની વૃષ્ટિ લહી રીઝે, સ્નેહી જે વીધે જાણેરે;—
સ્નેહીને સંપૂર્ણ સંતુષ્ટ રાખે, તન તથા મન અને નાણે,
સ્નેહમાં તે મોટી બરણી ઉપાડી લાવે, ચાલતું હોય જે ચલાણેરે;—
રાગ્યાસન મળે પોતાને (તો) તે પર, બેસાડે સ્નેહીને તે ટાણે,
શ્વેતીઉપર આપે ચઢી જાય, તે તો સ્નેહીને ઠેકાણેરે;—
દુઃખ ગમે એવું હોય પણ સ્નેહીપ્રતિ જાતો ન મહોડે કટાણે,
રાત્રિએ સ્નેહી કદી મળવાનો હોય તો, વાટ જુએ તે વહાણેરે;—
આનંદકેશ સ્થાનમાં તે તો, સ્નેહીને મોકલે પરાણે,
સ્નેહીના અલ્લામાં સ્નેહને અંગે, પહોંચી તે જાનો મરાણેરે;—
સ્નેહીને ભેટતાં પોતાનામાં, જીવન રેડાતું હોય જાણે,—
એમ તે પ્રેમથી મસ્તક મુંઘતો, અમૃત મહેતો જાણે ધ્રાણેરે;—
સર્વમાં જાતે કદ સહે ને, સ્નેહી જે ધમ્મ જે આણે,
સ્નેહીને હાંવડે રત્ન દીયે ને, પોતે રાજ રહે પદાણેરે;—
સાચાં સ્નેહીનાં અદ્ભુત જીવન, લખીયાં છે શાસ્ત્ર ને પુરાણે,
જેનું હૃદય સ્નેહસરિતામાં ઝીંબે, કેવળ તે જ પીગાણેરે;—

દશ્યમાંથી દશ્યત્વમતિ ત્યાગ કરનાર પુરુષો દશ્યમાં
રહેતા છતાં દશ્યથી નિર્લેપ રહેછે.

૫૬ ૩૪૫. (મારા સગી યજ્ઞે, એ લય.)

વીરા ડરશે નહિ, લય ઉર ધરશે નહિ, રમતા લહી અમને દશ્યમાં.
હોથી સરખા પૂરવિષે, નદીમાં જાય તણુઈ છે,
માછળું નિર્ભય વિચરે, વિપરીત, પૂરની પણ માંહિ; વીરાં
દહોદિશ હોયે સજગતી, અગ્નિકેરી જ્યાગ છે,
પણ તેમાંથી ઉગે, માંગરીકેરાં ખાળ; વીરાં
ભયે વિષય લપટાવતા, ખીગ્નને નિજમાંહિ છે,
અમને ન લપટાવી શકે, (જેમ) અગ્નિ ઉધેછ શકશે ન ખાછ, વીરાં
વિષયોમાં રમતાં છતાં, વિષય અમને મ્હાય છે,
પોતાને પકડી શકે, શું નિજ નિકટવર્તી જાય ? વીરાં
વિષયી જોતા વિષયને, ઉપરથી હે બ્રાત છે !
ગર્ભભાગ એનો અમે, જોઈ રહીએ સદા રળીયાત, વીરાં
વિપરીત ભામે અન્યને, અમને દશ્ય પ્રપંચ છે,
અવપ્રધન જેમાં રહ્યું, એવો દીમે અદ્ભુત સંચ, વીરાં
અન્ય જીવોને વિષયનો, વિષયરૂપે રહે ભાસ છે,
પણ અમને એ ભાસતો, એક જ અવપવિશ્વાસ; વીરાં
પિતૃદષ્ટિથી ભાસતી, અમુક વ્યક્તિ પુત્ર છે,
પતિરૂપે તે ભાસતી, જ્યારે જીવે તેવું ક્ષત્ર^૧, વીરાં
વિષયી જોતા વિષયને, જે દષ્ટિથી નિત્ય છે,
તેવી દષ્ટિ ન્યાળવા, અમને નથી કિચિત; વીરાં
નદીમાં તો તૂણ પણ વહે, રહે નદીમાં ખડક છે,
તેમ જ તારો પણ રહે, એ જલવિષે બેધડક, જરાં
પણ તૂણની પરવશ ગતિ, જડજેવો છે ખડક છે,
તારાની ગતિ સ્તુત્ય છે, એને મન છે જળ તો સડક, વીરાં
વિષયીની ગતિ તૂણસમી, પામર ખડકસમાન છે,
દ્રષ્ટારૂપ તારો રહે, ખૂડે કદી ન જુલી ભાન, વીરાં
એવી સ્થિતિમાં વિષય આ, વિષયરૂપે ન જણાય છે,
(કાં જે) જેવા ચિંતનથી જીવે, દ્રષ્ટા તેવું દશ્ય લદાય, વીરાં

સર્વદા વિજય અર્પવા ઇષ્ટશ્રીને અભ્યર્ચના.

પદ ૩૪૬. (વાલ્મીકી વહેલા વળતે રે, પાથે પડું છું, એ લય.)

નિષ્ફલતા નાથ ન દેશે છ, કાર્ય કશામાં,
સંભાળ મારી પ્રભુ લેશે છ, જીવદશામાં.
સામર્થ્યતણી મુજ હાથે, હે નાથ ! નથી એક દોડી,
પણ ઉભે બળરે દોડી,—રત્તિ દોડી રે; કાર્ય
હું અલ્પજ્ઞાન ગુણુવાળો, પણ મોટા કાર્યે ધાયો,

લહી સમર્થ આપનો સાથે;—
છે શક્તિ મારી થોડી, પણ હામ બીડી મેં ભારી,
શિરઉપર આપ વિચારી;—
તનનું આગેગળ છે કેપું, ખરું, તે તો હું નવ પ્રીછું,
બીજાને દેવા ધમ્મું;—

મનની સર્વોત્તમ શક્તિ, મારામાં પ્રભુ અધૂરી,
દેવા ચહું અન્યને પૂરી;—
દેવી આધ્યાત્મિક શક્તિ, થોડી જ છે મુજમાંને,—
દેવા ચહું અધિક બીજાને;
સંપત્તિ મુજને આપે, થોડી દીધી કહું લજ,
ચહું અન્યને દેવા ઝાઝી;—

મુજ કાજે શુભને દેવા, કરતો નથી પ્રભુ તારું,
બહુ બીજા કાજે મારું, હું બહુ મારું રે;—
જગમાં હું જ્યાં જ્યાં જાઉં, આનંદ ત્યાં પ્રભુ દરજે,
ભય, શોક, તાપ સહિ દરજે;—
હું કાર્યસિદ્ધિને કાજે, નીકળ્યો દો આર્શીપૂજાવો,
મુજ શુકને આપ જ આવો;—

જ્યાં પ્રકટ આપ પ્રભુ રાજે, ત્યાં વિદ્ય-આધિ શું ચાતા ?
કે દુઃખ દારિદ્ર જણાતાં, કે શું જણાતાં રે ?—
આથવા અલ્પજ્ઞાનપણું કે, શું અલ્પશક્તિપણું રહેતું ?
મારું મન તો નથી દહેતું, દા નથી દહેતું રે,—
તો જ પીઠ આપ ન રાખે; તે મુજને શાદ જ આપે,
એ માટે વારસ રચાવે, મને શું રચાવે રે ?—
જે લાભપ્રદ તે લો છો, મુજને દીધો છો દાનિ,
એ નીતિ કહોને ક્યાંની;—

હું પૂછું તમને, ખોટું, સઘળું જ મુજને દેશો,
 પછી હું કાનો એ કહેશો, કે 'જરી કહેશો કે ?—
 હું સર્વાંશે જ તમારો, એમ જ દેરે છે બ્યાગે,
 'તમ ધર્મ તમારે દારે,'^૧ તો તમ દારે કે;—
 ઇશની દશામાં મુજને, મળશે સફળતા ભારી,
 દો ઈંચરવે તો બલિહાગિ,—
 હું સહિ સિદ્ધિપ્રદ સ્વામિ ! મુજને ન હવે આમળતા,
 સહિ કાર્ય દીધો સફળતા;—

નિર્વેદવાદીથી નિરંતર દૂર રહેવા હિતવ્રચનો.

પંદ ૩૪૭. (તમે શા માટે સ્થામ એ લય.)

પેલા નિર્વેદવાદીને ખોલાવશે નહિ,

ખોલાવશે નહિ, તમે કાવશે નહિ;

પેલા૦

શુભમાં પછુ એ સર્વદા, અશુભ જ જોતો હોય,

હસવાકેરા વિષયમાં,—પછુ એ રોજ જ ગાય;

સહિમાં શંકાશીલ એની પાસે શંકાની,

ખાળકુડીને ડોળાવશે નહિ,

પેલા૦

નિર્ભયતા બ્યાં હોય ત્યાં, લયનો કરતો ભાસ,

બ્યાં હોય વૃદ્ધિ બની રહી, ત્યાં તે લહે વિનાશ;

નિર્ભ્રાન્ત એવા તમ હૃતપાત્રમાં એની,—

પાસે ભ્રાંતિવિષયને ઘોળાવશે નહિ,

પેલા૦

પ્રવર્તતો આનંદ બ્યાં, ત્યાં તે લહેતો ખેદ,

બ્યાં મુક્તત્વ અખંડ છે, ત્યાં તે જોતો કેદ,

આપણા કર્તવ્યમાં યોગ્ય અયોગ્યનું,

એની પાસે તાજણું તોળાવશે નહિ;

પેલા૦

પુષ્કળતા એ નહિ જુએ, ધરે નહિ ઉત્સાહ,

શાંતિતણા પ્રસંગમાં, પછુ પ્રકટાવે દાંહ;

કોઈ પછુ કામમાં વિજ્ય થહો તો એની,

જુદિનો તોળગે ખોલાવશે નહિ;

પેલા૦

પ્રમાદ, નિષ્ફલતા તથા, બ્યાકુલતા દૈર્ઘ્ય,

અત્રદ્ધાનું છે રહ્યું, એના ઉરમાં શલ્ય,

એતું વચન શુણી, પ્રભુથી તમારી,

શ્રદ્ધાભક્તિને ડાલાવશે નહિ;

પેલાં

અનિર્વેદવાદીતણો, સદાય કરજો સંગ,

લગાડશે તમને સદા, સાચા સુખનો રંગ,

નિર્વેદવાદીગીધપાસે કદાપિ,

કાળજી તમારું દેસાવશે નહિ;

પેલાં

પ્રેમમત્ત વૃત્તિની ઇષ્ટપ્રતિ પ્રેમમય સોલ્લુંઠનોક્તિ.

૫૬ ૩૪૮. (માને તમારું તે તો ઘેલડી, એ લય.)

શિરજેરી શાના ઉપર આવડી, કહોને શ્યામ, શિરજેરી શાના ઉપર આવડી.
મહેનત કરી મારી મેલે હું આવી છું,^૧ કંઈ પકડી આણી નથી આવડી;—
મેં રીઝવ્યા છે તમને જપતપ કરીને, કાંધે ચઢાવીને કાવડી^૨;—
સંસારસાગર તરવાને કાજે, આપે તો આપી નથી નાવડી;—
સુખના સાગર તમને કહે પણ મુજને, દેખાડી ન સુખની તલાવડી;—
રાચરચીલાં^૩ ધરે મેં છે વસાવ્યાં, આપે તો આણી નથી તાવડી;—
મારા રોક્યા^૪ દેશુ રોકાતા છો ન ત્યાં, રમરે કે ત્યાં ચાલ્યા ચઢી પાવડી;
શાપર આટલો હુકમ ચલાવતા, હજી તો કાંધી નથી સુવાવડી;^૫—
શાંતિજનક સ્થાન ઇચ્છવા આવ્યા તવ, મેલ્યાંતા જોઈ મારી વાવડી;^૬
પ્રેમની પેઠી તો પદેલા જણાતા નથી, વઢવાની રીત એક આવડી;—
જીવન! જાતું હવે નહિ તાવશે, દુઃખી થશે મારી માવડી;—
જેના પર જોર કરે આજખો જરા તો તેને, એ તે છે આખરો કે ગાવડી;

પરમાત્મા નિરંતર હિતકર ઈષ્ટિતાર્થ આપતા છતાં અવિવેકી

જીવો પોતાના તાલાવેલીયા સ્વભાવથી તે જોઈ શકતા નથી.

૫૬ ૩૪૯. (દિલ માઈ માને નહિ, એ લય.)

એક ભુખ્યો બિશુક, ભુખ ભાગવાનું ભાગવા, આવ્યો શ્રીમંતના દારમાં.
કહે યાત્રી, એ કરગરી, જાઉં ભુખે મરી, પામ્યો ન અન્ન દિન ચારમાં,

૧ પ્રયત્નના પરિણામે. ૨ ગંગાજળ આદિને કાવડવડે લઈ જવા લાવવારૂપ તપ. ૩ વિવિધ સદૃશ્યો. ૪ પમાનકાલે. ૫ તત્ત્વરૂપ બીજના દાનવાળી. ૬ અભ્યંતર પ્રદેશ.

શ્રીમંતને આવી દયા, ને દારથી ધરમાં ગયા,
ઉત્તમ પ્રતિની બદામનો, મૂઠો ભરી એક લાવીયા;
ભિક્ષુકના ખોળાવિષે, એ નાંખી સદા જતા રહ્યા,
નવ ઓળખ્યું, તેને નિરાશાના વિચાર ધણા થયા.

‘અરે મેં શું માગ્યું, ને એણે શું આપ્યું, આ’ પડીયો એવા એ વિચારમાં;—
શું હાસ્ય કીધું માહરં, કોઈ ભરાયો એ લહી,
લંહી કાઢ, ભાગી નાંખવા, બેઠો ચીડ્ય પથ્થર લઈ;
પણ ભાગતાં તેમાંથી તો, એક મીઠા આખી નીકળી,
નહિ કઠિન, દાંતે ચવાય એવી, (ને) સ્વાદમાંહિ જરા ગળી;
પછી પામી સંતોષ તૃપ્તિ તેણે તેના ઉપયોગ કીધો આહારમાં;—
પછી તે વિચાર કરે ‘અરે, આમાં નહિ હું જોત જો,
બહુ યાચવાનો શ્રમ કરી, ભૂખે મુઝ્યો હું હોત તો;
જાણ્યો ધનાઢ્યે માહરા, અભિલાષકેરા વિષયને,
ભુખને હરણ કરનાર ઉત્તમ વસ્તુ તો દીધી મને,
સદા સર્વ થાજે ફલીશૂત ઇચ્છા, એની પરાર્થ વ્યવહારમાં;—

આમ જ પ્રભુ પણ આપતા, જે વિષયની ઇચ્છા રહે,
પણ ધૈર્ય ધરી શું આપીયું, તેને ન તે પૂરૂ લહે;
ઉપરથી દુઃખરૂપ ભાસતો, એવો પ્રસંગ મળે કદી,
નિજ હિતતણી મિજ તે મહિ, રહી હોય છે નિરખે યદિ;
હોય અગ્નિમાં પાણી એવી વસ્તુ વિચિત્ર તો, મળતી પ્રભુના બખરમાં,—
અંતરતણી ઇચ્છા સફળ સત્વર થવાના સમયમાં,
વિપરીત કોઈ પ્રસંગ આવે, જે ન ઇચ્છ્યો હૃદયમાં;
પણ તે નિહાળી એકદમ, નિજ ધૈર્યને ત્યજવું નહિ,
નવ જાણીએ કાં જે રહ્યું છે, શુભ શું તેની મહિ’,
પ્રભુ તો છે સર્વજ્ઞ, આપે ન અનુચિત, રહીને કદાપિ ખારમાં;—
પ્રતિફલ પ્રસંગ બને તદા, નિજ ધૈર્યરૂપ પથ્થરવડે,
તે ફાડતો તેમાંથી તો, ભુખ ભાગનારી મિજ જડે;
માટે ન કદી કાયર થવું, ઇચ્છાવિરુદ્ધ પ્રસંગથી;
જેમ દેશ આ જાગ્રત થયો છે, બંગકેરા લંગથી;
ધરી શ્રદ્ધા રહે તો, પ્રભુ તે પ્રસંગને, દેખાડે હિતના આકારમાં;—

મત્તિમતી વૃત્તિનું સ્વમંદિરમાં દૃષ્ટીને નિમંત્રણ.

પદ ૩૫૦. (તમે શામાટે સ્થામ, એ લય.)

જરા મારા મંદિરમાંએ આવતા જજો,

આવતા જજો, મને લાવતા જજો;—

જરા૦

કંઈક કાળથી વાટ છું, નિત્ય તમારી જોઈ,

પળતા અન્ય સ્થળે લહી, નયન ભરી ભરી રોઈ;

આવી જરાક ઊરે અસહ્ય પ્રકટેલી,

વિરહની જ્વાળા ખુઝાવતા જજો;—

જરા૦

આતુર અતિ આ મન રહ્યું, પ્રેમવચનને કાગ,

એક ક્ષણ આવી જજો, મન ગમતા મહારાગ;

ખીણું કશું ભલે જોલવા ઉભા ન રહો,

(પણ) સૈંજ પ્રેમમંત્રને શુભાવતા જજો;—

જરા૦

હૃદય પરિતાપે ભર્યું, (એથી) રચે ન તમને એહ,

લહી ચંદન આ ચોપડયું, થાવા શીતળ દેહ,

કરણા કરી અનવધિ અક્ષયેશકા,

હૃદયશું આ દાસીને દયાવતા જજો;—

જરા૦

નેત્ર ભરીને ન્યાળજો, ભલે પ્રિયતમા અન્ય,

એક ક્ષણ જોશો મને લહીશ મુગ્ધને ધન્ય,

કમલનયન ! મુગ્ધ આંગણેથી જાતાં,

અણીઆળી આંખને લગાવતા જજો;—

જરા૦

અખંડ અન્ય સ્થળે રમો, પણ પ્રસન્ન મઠ આગ,

એક ક્ષણ પ્રભુ આવજો, શું કહું મૂઢી લાજ,

મનની તે વાત મુજે જોણાતી છે ન વહાણા,

અંતરની તૃપ્તિ કરાવતા જજો;—

જરા૦

વસ્તુસાક્ષાત્કારમાં વાહ્યોપાધિનો ત્યાગ હેતુભૂત નથી પણ

અંતરોપાધિનો ત્યાગ જ હેતુભૂત છે.

પદ ૩૫૧. (મર્યો ગાડી દેખી મલકાયે, એ લય.)

શ્રીકૃષ્ણની કાયલી ચોટલીને કહે છે, તું જાય તો લોકોને કોપડું મળે છે.

બહુ તંત્રવાળી ઉપર તું છે તેથી, મોક્ષ બહુ ભ્રમમાં બળે છે,

ઉત્તમ આ કોપડું લેવામાં તેઓ, કેવળ તારાથી ખળે છે રે;—

ધીમેથી ચોટલી કાચનીને કહે છે કે, કાપડ તો તારી તમે છે,
નારી ઉપર હું આની તેમા તે શાને, બાહુ તુ હું પર બજે છે કે —
જે તુ કુટે તો કાપડ જે બીજો, લીજાઈ રહેલું જશે છે,
તુ પરથી મારા નીકળ્યાપિના પણ લોકો એ સત્વર રજે છે કે —
ચોટલી ને કાચની બંનેને જ્યાં સુધી, રાજ સારી રીતે હશે છે,
ત્યાં સુધી કાપડ કાઢવામા કોઈનું, કદીએ કશું ન વળે છે કે, —
અતર ઉપાધિએ કાચની જ્યાં, કુળીને જૂની દશે છે,
માથ ઉપાધિએ ચોટલી ન જાય તોએ, કાપડ તેમાથી નીકળે છે કે —
કાચનીને ફોડવી કામ નથી સહેતુ, ફોડી શકાય એ કહે છે,
ચોટની તો પછી આપે અગતી એને, કાપડ મજે જેથીયે છે કે —

વિપત્તિના પ્રઘાતથી પ્રાદુર્ભાવને પામેલી આત્મસ્થિતિ-

સમયના ઉદ્ગાર.

૫૬ ઉપર (વૈષ્ણવ પ્રાણુયની મને પ્યારા-એ લય)

ધાવ જે વાગે હૃદય કોને કહેવો

પ્રભુ ! કોને ન દેશો એવો, —

આણું આણુમા માણેથી વીધાનાનો, માર લાગે સહેવો સહેવો
બળતા અગારા ગગના કદિન નથી, જાણીને માઠો મેરો કે ૫૫૦
ખાડણીમા શિર, સામેને કુટે પણ ધાવ ન એવો લહેવો,
સહસ્ર સર્પ કે વીછીના કખનો ધાવ ન એના જોરો કે ૫૫૦
એની ચિતા નથી યાહિ જડની, અતર જોક જ્યાં દહેવો
જેના હૃદયમા આની પડે ત્યાં લાગેના અગ્નિપેડે ગુરો કે ૫૫૦
એકીના શબ્દના મને લાલુભાગ પ્રાપ્ત તે પ્રાપ્તી અહેરો
એકીની ઝખનામા વિદ્યુત નેરો, રાત્રઅથ શાથી વાગી નેવો કે ૫૫૦
અતરપાનો વિરહના ધાવથી, લાગે છે કાણુ જાણે કેરો
સંધાઈ તે કદી આજો થનો નથી, ગમે તેનાથીએ એરો કે, ૫૫૦
અમારકેગ વિધવિધ બીજા, હું ખ સહેવાની હાય એરો,
તેનાથીએ પણ એ ન મહન થવ નુજે છે જેનાથી દેવો કે ૫૫૦
વિમનકદયરિરહાથુનો ૧ ધાધ, શરુ થયો જ્યાં વહેરો,
ખાગે ન ખગે, જાણે ન ખાઈ ની ગીને બધ કદી દેરો કે ૫૫૦

૧ ગુહ અતર લુલાગા મનુષ્યના વિદના આશુનો

અંતરધાનને આઠે પહોર ભયે, આઠે તેનાથી એવો,
(પશુ) ન્યાયે રમરણનણા નેવથી જોઈએ, ત્યાં તે જોવો નેતેરાયે, પાવ૦

શ્રી સદ્ગુન્મયોધિન ગિવ્યના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૫૩. (ધરની ગોખા છે ધરવાળી, એ લય.)

અમને સાગી સ્વરૂપશુ તાણી, રહીએ અમે ખાનખા મહાવી.
ખાનખાના આ સચરાચરમા, કંઈ ન શકના બાળી,
દટિગોચર અને અગોચર, ખાનખાના નથી દાલી, અમને૦
અખડ જીવનકેમી અમમા, સના રહી દગિયાગી,
કોટિ ઉપાયે કોથી ન જૂટે, કે ન શકે કો ખાગી, અમને૦
મહાનદનો સાગર ઉતર્યો, શકે ન કોઈ પ્રગળી,
મર્ણાદિત કરવાને કાઈ, બાધી શકે નહિ પાગી, અમને૦
નત્વામૃતમોગ્ધનની નિકટે, ભરી નુવર્ણની યાગી,
નર્વીન નર્વીન બગ અર્પે દાણુ દાણુ, ખાતા ધાય ન ખાગી, અમને૦
અવપુષ્ટિની તનમનઉપર, જ્યાંય રહી છે સાચી,
મનજીવનમાં અમો વસુ ન્યા, સદાય જાગેજાગી, અમને૦
સુદમપ્રદેમે મોગ્ધી ફરીએ, રાગય ઝાંચી ન ખાગી,
મન પાનથી મરત મદાને, જેમ તરતર ઝાંચી, અમને૦
ચિત્તિનિદગા બની અવપાકામે, ઉડીએ ફરતર ઝાંચી,
અખડ વાસ ગગનમા ફરીએ, શકે ન કોઈ નિદાગી, અમને૦

તત્ત્વનિષ્ઠ સાધકની અનુભવોક્તિ.

પદ ૩૫૪. (તમે શામાટે સ્વામ, એ લય)

અમે ખાનખાના અન્ય કાઈ બાગતા નથી,

બાગતા નથી કે બાગાતા નથી,—

એક જાતિ ન્યા છે નહિ, ત્યા ક્યા જાતિ ચાર,

એક વર્ણુ ન્યા છે નહિ, ત્યા ક્યા વર્ણુ આદાર,

આત્મદૃષ્ટિથી વ્યવહાર અમે એવતા,

વટળતા નથી કે વટાળતા નથી,— અમે૦

અમે શ્રવણ કરતા નથી, કોઈ કહે કહું વેણ,

કરવા દર્શન અશુભાનુ, અમને છે નહિ નેણ

મિથ્યા આ મોહશોકકેરા પ્રસંગથી,

પ્રજ્ઞાતા નથી કે પ્રજ્ઞાતા નથી;—અમે.

આત્મસ્વરૂપતણો રહે, અખંડ અમ ઊર જોધ,
ત્યાં પછી ક્યાં પ્રકટી શકે, લય, મિંતા કે કોધ;
મિથ્યા માનેલી આ વિપત્તિવૃથિથી અમે,

પક્ષજાતા નથી કે પક્ષાજાતા નથી;— અમે.

કર્મભાવનો ન્યાં થતો, સમગ્ર ભરમીભાવ,
પુનઃ ન જેમાંથી થવો, કર્મતણો સદ્ભાવ;

અંતર પ્રકટેલો એવો ન્વલિત જ્ઞાનાગ્નિ અમે,

કળજાતા નથી કે કળજાતા નથી;— અમે.

સઠિ સંકલ્પ શમી ગયા, ગયું પ્રારબ્ધ વિજ્ઞાપ્ત,
ન્યાં વસીએ ત્યાં ભાસતું, છીએ બ્રહ્મની માંહિ;
અભિસિધુકેડું મત્સ્ય અમે બ્રહ્મસિધુથી,

ઉછળના ^૧ નથી કે ઉછળજાતા નથી;— અમે.

અંતિમ માર્થના.

૫૬ ઉપપ. (કુમકુમ પાપ ધારી રે, એ લય.)

જ્ય મુખધામ ! મન અમિરામ ! કરીએ આજ કોટિ પ્રણામ.
રમરીએ સર્વ મંગલ નામ, યાપ સદૃલ નિજ અર્થ તમામ,

પ્રભુ આજ કરણારથપર ધરજો,

અમને શિખરપર ગુરુ સ્થિર સત્વર કરજો,

મહાજ્ઞાનનું દાન રે, ૫૬ નિષ્કામ,

દો વદી હે વદનજલામ !—

મંગલાત્મક સ્તુતિ.

૫૬ ઉપદ. (શ્રીધર ધરણીધર, કમલનપન,—એ લય.)

જ્યોતિર્મય, તત્ત્વાકર ! વ્યાપ સભર ! જ્ય ! અગમ અગોચર !

સ્વપ્રભાએ શ્રવણનું હરો મહદંતર;^૨—

નિત્ય પ્રકટ રહો, મૂર્ધિ અખંતર,

નિરખી નિરખી નિજમય થઈ રહીએ સત્વર;—

મહાજગના મહાસાગર, હો સર્વાંતર,

મજતાં આપ ન રહે ઈશન અવાંતર^૩;

૧ ઉછળી પડના નથી અર્થાત્ જાણ થના નથી. ૨ જ્યેષ્ઠ
જ્ઞાનરગિમયી, શ્રવણના મહા બેદને હરો છે. ૩ બીજું

મૂર્ધથી આણુઆણુ (માંહિ) ઉતરતી રરિમ ખરખર,
 કાધું બધું નિગરૂપ બહિરંતર;—
 તે રિયારિત અનુભવીએ અષ્ટ પ્રહર,
 જેથી નથી કોઈ મહદ્ અનન્તર;—

इष्टश्रीसांथे दृढ प्रेमग्रंथी ग्रथनार भक्तना उद्गार.

પદ ૩૫૭. (પ્રીતિ બાંધી અમે હરિજનની, એ લય.)

ગાંધી ગ્રંથિ અમે ગુરવરથી.

—ગુરવરથી રે, લયહરથી રે,—

કાંઈકા કાંઈ કલ્પે પણ, હુટની કે છૂટવી નથી રે;	ગાંધી०
પ્રભુથી પ્રેમ અમે નથી બાંધે, કંઈ પ્રભુના ઐશ્વર્યથી રે;	ગાંધી०
બાંધી પ્રીતિ અમે પ્રભુજનો, ચાખવા પ્રેમ અધરથી રે;	ગાંધી०
વશ કરવાને પ્રીતિ બાંધી, લકિતવશ ઈશ્વરથી રે;	ગાંધી०
પ્રેમ પ્રભુનો મીઠો લાગે, શેરડી કે સાકરથી રે;	ગાંધી०
પ્રભુની સાથે હસ્યા જ કરીએ, અંતરથી અંતરથી રે; ^૧	ગાંધી०
ચિત્ત અમારું હેજવી દીધું, તત્ત્વ આ સચરાચરથી રે;	ગાંધી०
જોડાયા અમ સદાય માટે, પ્રભુના પદ અક્ષરથી રે;	ગાંધી०
રક્ષાઈએ અમે અખંડ પ્રભુના, અભય હસ્તપિંજરથી રે;	ગાંધી०
પ્રભુથી ગ્રંથિ દૃઢ ગંઠાતાં, છૂટી ગ્રંથી જીવત્વથી રે;	ગાંધી०

यथार्थ प्रेमने अंतःकरणमां प्रकटाववा इष्टश्रीने विज्ञप्ति.

પદ ૩૫૮. વેરાવળ.

સાચો પ્રેમ નથી પ્રભો ! મારા ઉરમાં પ્રકટતો,
 જેથી મુજ અંતરતણો, દાહ લેશ ન મટતો;—
 પ્રેમનું બળ અદ્ભુત છે, એમ શાસ્ત્રથી જાણ્યું,
 પણ અનુભવમાં હજી નથી, એના બળને પ્રમાણ્યું;—
 પ્રેમના બળથી તો જગે, જેહ ધારે તે ચાતું,
 પણ મુજ પ્રેમથી કાઈનું, વિશ્વે દુઃખ નથી જાતું;—
 પ્રેમથી મૃત સજીવન થતા, દેવાદિક આકર્ષાતા,
 તાપત્રય પ્રેમી મળ્યે, તપ્ત જન બૂધી જતા;—

૧ પ્રભુના હૃદયથી હૃદયને મેળવીને.

સંબંધ સેવી વિવિધ પ્રતિ, મેં ન કોઈનું ઉકાળ્યું,
 સાચા પ્રેમનું કોઈમાં, મેં ન અરણ્યું વાળ્યું;—
 ધિક્ષ એ મારો પ્રેમ છે, સંબંધિપ્રતિનો,
 ભય હું નવ ટાળી શક્યો, જેનાં રોગમૃતિનો;—
 આશ્રિતપ્રતિ સાચા પ્રેમને, હું કદીએ બતાવી,—
 સુધારી શક્યો ન તેમનું, વર્તમાન કે ભાવિ;—
 મરતાં નયને ભાળતો, મારાં પ્રીતિપાત્ર,
 રક્ષણ હું નવ કરી શક્યો, તેમનું પળમાત્ર;—
 પ્રેમ ક્યોં શા કામનો, (જે) તેનું ક્ષેમ ન સાધ્યું,
 ક્ષાટ્યાનું છિદ્ર જણાય તો, તેને કાણુ કહે સાધ્યું?—
 સત્યાદિક સાધનવિધે, નથી સાચો પ્રેમ;
 નહિ તો એ હોત જ સાધના, માર્ગ યોગક્ષેમ;—
 સદ્ગુરુમાં પણ છે નહિ, પ્રેમ સાચો મારો,
 શા હકથી પંત્રી કહી શકું, ‘મને હે ગુરુ ! તારો’;—
 સાચો પ્રેમ જે હોત તો, અહા અનુપમ હોતે,
 ક્ષણમાં ચરણે હું ધરત, જે ઈચ્છે પોતે,—
 આપ પ્રતિના માહરા, પ્રેમને પણ ધિક્ષ,
 આપને આકર્ષી ન શક્યો, મુજ નિકટ અધિક;—
 આપ તો પ્રેમને વશ પ્રભો ! પણ તે ક્યાંથી લાવું,
 મુજ અંતરમાં રહ્યું નથી, એવા પ્રેમનું થાવું,—
 સમર્થ સાચા પ્રેમને, મુજ ઉર ઉપજાવો,
 જેથી પૂર્ણ હું લઇ શકું, વિધવિધ દૈવી લ્હાવો;—

પરમતત્ત્વમાંથી સરિતારૂપે પોતાના આવિર્ભાવનું ભાન કરનાર
 અહંવૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ઉપદ્ર. (મનપરદેશી, છાંડ ચત્તે, એ લપ)

પ્રભુજ્ઞાડકરી, સરિતા હું છું.

એક કામ છે મારું આગળ ને આગળ વધવાનું,
 ખાડાખૈયાવાળા રસ્તા, મારે ન એ જોવાનું; સરિતા-
 કડિન કદંગા માર્ગવિધે જે, આવી પડે તે સહેવું,
 આગ્રહ ને ઉત્સાહવડે તે—માંથી મારે વહેવું;—
 ચક્ષાવલો અરખસિત પ્રવાહ ત્યાં ત્યાં નિર્મળ જળનો,

સંચય લેશ થવા નવ દેવો, મુજ જળમાં જરી મળનો;—
 વાંકીચુંકી વળીને પણુ હું, સિંધુપ્રતિ ગતિ કરતી,
 એમ કરી ત્યાં મણિમાકિતક છે, તેહ દિશા સૂચવતી;—
 મત્યાદિક જે સંગી મારા, રક્ષણુ તેનું કરતી,
 જે જે માઈ પાન કરે તે,—ના તાપત્રય હુતી;—
 જે જન ક્ષેત્રોમાં યુક્તિથી, મારા જળને વાળે,
 તેમાં મુજ પ્રસરણુ થાતાં, પાક ધણો ત્યાં શલે;—
 મુજમાં પ્રવાસ કરનારા જન, અગમ દેશપ્રતિ જાતા,
 ત્યાંથી પર કોઈ દેશ ન વસતો, ત્યાં અદ્ભુત સુખશાતા;—
 ગંતવ્યસ્થળ નિકટ જાઉં તેમ, અતિ વિસ્તાર હું પામું,
 વિશાળ તરંગ ઉછાળતી હું, અનંત હર્ષે જામું;—
 વિકટ અને લાંબા માર્ગોને, જોઉં છતાં નથી ધુજતી,
 જે તે રીતે આગળ વધવું, એટલું માત્ર સમજતી;—
 સીધા સરળ ન માર્ગ જણાતાં, શિથિલ નથી કંઈ બનતી,
 જેમ જેમ આગળ વાધું તેમ તેમ, પ્રયત્ન વેગને ધરતી;—
 પંથ કાપતી પરિણામે હું, સિંધુમાંહિ શમાતી,
 અનંત અપાર અમાપ એવા, સિંધુરૂપ હું થાતી;—

આધુનિક દેવાલયોની મોટે ભાગે પ્રતીત થતી સ્થિતિ.

૫૬ ૩૬૦. (ઘેલી થઇ રે હું તો ઘેલી થઇ, એ લય.)

દેવજો દીકાં રે, મોટાં દેવજો દીકાં,	
નાંખી નજરો ન પહોંચે એવાં દેવજો દીકાં.	
મંદિરો સુંદર અને લગ્ય તો એવાં રે,	
શમાવેલાં જાણે આખાં લક્ષ્મીકાં રે ^૧ ;	નાંખી૦
પુષ્પથી બહેકે, ધૂતના દીપથી શોભે રે,	
ધૂપ બળે જાણે ધાસનાં સરીકાં ^૨ ;	નાંખી૦
મધુર રણુકારા કરતા, ઘંટ ત્યાં વાગતા રે,	
પણુ કો ન દીસે વદતા, વચનો મીકાં રે;	નાંખી૦
આચાર માત્રમાં આવી વસ્તુ બધું રે,	
હૃદયની લાવનાપર વાગ્યા છે ખીંટાં રે;	નાંખી૦

૧ જેની અંદર આખાં લક્ષ્મીકાંનાં લક્ષ્મીકાં વાપરેલાં છે એવાં,
 અર્થાત્ પુષ્કળ સામાનવાળાં વિશાળ. ૨ તણુખલાં, સળેકડાં.

સંપત્તિકેરી ત્યાં તો ગાદીઓ પાથરી રે,	
શાંતિદાતા ગાદીના વળાયા વીંટા રે;	નાંખી૦
તેમાં જનારનું જે એય ન થાતું રે,	
વળ્યું શું ઊભાં જે એવાં હજારે ઠીઠાં રે;	નાંખી૦
આડંબરવાળી માત્ર બાહ્ય દિયા ચાતી રે,	
સાપ વહી ગયા ને રહ્યા છે લીંટા રે;	નાંખી૦
આશય મુખ્ય એના ચાક્ષી ગયા છે રે,	
ફળ મૂળ સુકાઇ ગયાં ને રહ્યાં છે દીટાં રે;	નાંખી૦
હિતની વાતોને બદલે કુચડી ત્યાં ચાલતી રે,	
રક્ષાકે રથાને પરાવાયાં ચરીઠાં રે;	નાંખી૦
જ્ઞાનના મર્મ ભૂડી, શબ્દમાં બાઝતા રે,	
સ્વચ્છ પાત્રોને ઢૂંકી, ચાટે અણઠાં રે;	નાંખી૦
એમાંથી નીકળનારનાં, જ્ઞાન મુખ જેઠું ત્યારે,	
બાણું હું જે ત્યાંથી એમના તાપ ના નીહ્યા રે;	નાંખી૦
શાંતિ ને ભક્તિનાં રથાનક હોવાને બદલે,	
તામસી લાસે જણે દારૂનાં પીઠાં રે;	નાંખી૦
સર્વ દિયામાં જ્યાં ઉચ્ચપણું જેઠું રે,	
તેને રથાને કાયેં થતાં પ્રપંચે વીંટ્યાં રે;	નાંખી૦
અંતરની શુદ્ધિ હોવાને બદલે ત્યાં—	
જનારનાં જેઠું છીએ હૃદયે મીઠાં રે;	નાંખી૦
જગને શો લાભ એવાં મોટાં મકાનથી રે,	
જનનાં પ્રવેશતાં જે દુઃખ ના શીટ્યાં રે;	નાંખી૦
દેહદેવળ તો તો સર્વથી શ્રેષ્ઠ જેમાં,—	
આત્મા જેનારતણાં દુઃખ સહિ મટ્યાં રે;	નાંખી૦

દુષ્ટશ્રીમાં તન્મય શક્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૬૧.

હૃદય માટેં પ્રભુના હૃદયનું મળ્યું;

રહે ન દશાથી ખળ્યું;

પ્રભુહૃદયથી મુજ હૃદય એક થયું;

હૃદય૦

૧ વીત્યાં, વિલાઇ ગયાં.

દુધમાં ભુરૂં ^૧ લગ્યું;	હૃદય૦
એકરૂપ થતાં કાનું હૃદય કયું,	
તે નવ જાણ કળ્યું;	હૃદય૦
સરિતાનું જળ અન્ય માર્ગ ત્યજી,	
સિંધુપ્રાંત જ વળ્યું;—	હૃદય૦
જ્યાં જે જોઇતું તેમા તે ગયું,	
ધી ખીચડીમાં હળ્યું;	હૃદય૦
પ્રભુરૂપ થાતાં, પ્રભુએ કળ્યું જે,	
સઘળું મેં તે કળ્યું ^૨ ;	હૃદય૦
પ્રભુનું મન જેમાંહિ હજેલું,	
મુજ મન તેમાં ^૩ હળ્યું;—	હૃદય૦
પ્રભુનું હું, એ મુજ હું થાતાં,	
હુઃખ હુથી દૂર પળ્યું;	હૃદય૦
પ્રભુથી એક સ્વરૂપ બની રહેતાં,	
હર્ષે હૃદય ઊજળ્યું;	હૃદય૦

પ્રેમભક્તિની પરાકાષ્ટાણ ફલાભિસંધિસમયે ભક્તની ઘંતિના .

આનંદોદગાર.

૫૬ ૩૬૨. (હું તો પ્રેમની જોગણ પિયુને શોધવા આવી, એ લય.)

મુજ પ્રિયતમની સોડમાં આજે ભરાઇશ હું.

આજે ભરાઇશ હું, અખંડ જ ત્યાં શમાઇશ હું;

પ્રિયતમ સોડે ભરાઇશ હું—

જ્યાં લય નથી કે તાપ નથી, તે સ્થાને જાઇશ હું,

પિયુને સ્વરૂપે જોળખીને, અમર થાઇશ હું;

પ્રિયતમ૦

પ્રિયતમને રનેહામૃતતણા, ગ્રાસો ભરાવીશ હું,

પિયુરનેહની અમૃતપ્રસાદીથી ધરાઈશ હું;

પ્રિયતમ૦

પિયુસંગમાં મહાનંદસરિતામાંહિ નાહીશ હું,

પિયુશબ્ધનિસહ મળી અદ્ભુત ગાન ગાઇશ હું;

પ્રિયતમ૦

આરોગ્ય ને ઐશ્વર્યમાંહિ રંગદોળાઇશ હું,

૧ ખાંડ. ૨ પ્રભુની છત્રજા એ જ મારી છત્રજા થઇ રહી. ૩ પ્ર-

ભુનો પ્રેમ જ્યાં જ્યાં પ્રકટ્યો હતો ત્યાં ત્યાં મારો પણ પ્રકટ્યો, અર્થાત્ સર્વમાં વિધિનિષેધવિનાનો આત્મભાવનો પ્રેમ બધાયો.

પિયુષગ અનુસરકુઠ્ઠાદિ ઝગદગાદશ દુ,	પ્રિયમ૦
બોગો પિયુષી બોગીશ ને, બોગવારીશ દુ,	
અર્ધાગના ખનીને પ્રિયમની સાથ સંધાદશ દુ	પ્રિયમ૦
આનિગવા પ્રભુને પ્રનુકુટ જ દગાશિ દુ,	
પિયુષૈમ્યના મુખરગમા સર્વોગ રગાગશ દુ,	પ્રિયમ૦
પિયુ મોઝાદિ શ્રમ રીતે આજ સતાદશ દુ,	
જોનારની દલિરિયે પિયુષપ જલ્પાશિ દુ	પ્રિયમ૦

ડટ્ટથીના સ્વલ્પસરસા પળ અનુગ્રહચિહ્ને પોતાનું સર્વમ્બ માન-
નાર વૃત્તિની તદ્દર્થ ડટ્ટથીને વિગ્નસિ.

૫૬ ૩૬૩. (મેરા વિ દિનાના તેજ થીયે એ નય)

મારી આશ બધી તારા બોલવિરે	
મોક્ષવિરે, તારા કોનવિર	માગી૦
તટપર તરવગની માજીની	
આશ બધી જલ્પની હોગવિરે	માગી૦
ન્યાયી વર્ણિકની વેચવામા જેમ,	
ગતિ ગ્દી છે સમનોક્ષરિરે	માગી૦
ભિન્નુ માલમણી આતસા જેમ	
ગ્દી છે ધઉ, ધી, ગોગવિરે	માગી૦
અન્ય વખાણે મને તેના કગના,	
વદાન આરે તારા ટોગવિરે	માગી૦
અન્યના મેદના મુગન કરતા,	
ગ્દી છે મીઠાશ તારી ધોલવિરે,	માગી૦
મા ને તુંમા ભેદ નથી જેમ,	
કપીયા ને આના મોગવિરે	માગી૦
કોનોખન નવ સાભણુ ત્યા લખી,	
જીવન ગાળીશ તારી જોગવિરે	માગી૦
જોન ને પ્રિયતમ એગ્લુ મોથી,	
‘ છુ તુજ હવના મહોલવિરે ’	માગી૦

વર્ષો વીતતાં છતાં પણ ઇષ્ટશ્રીમાં પ્રેમથી સંલગ્ન ન થનાર
જીવને ઉપાલંભ.

૫૬ ૩૬૪.

હૃદય તાડેં હજી ન હરિથી હજ્યું,
સુમાર્ગેં દાજ્યું ન લજ્યું;—
અવગ્યા જાતી તે ન જણાતું,
હાડ ને ચામ ગજ્યું;—
યત્ન કરી ન કમાણી કીધી,
દીવો બાળી દજ્યું;—
અંધ પટ્ટો, સાધુ સંગતિ કીધી,
ચિર યજ્યું મન ન, જજ્યું;^૧—
સાકર, શેરડીરસમાં નાંખ્યું તો ઝે,
કરીયાતું યજ્યું ન ગજ્યું;—
વગરવિચાર્યેં તેં ધી છાંડીને,
પકવાન તેને તજ્યું;—
તુજ દિતકર કહે તે પ્રતિ કરતો,
સાંભળ્યું ના સાંભળ્યું;^૨—
સાચું કહે તેને મનથી તું કહેતો,
'મોઢું તારં જજ્યું';—
તુજ જીવનખી આખું ઉપરથી,
પણ અંદરથી સજ્યું;—
હૃદય હરિથી હજે ત્યારે જાણજે,
તુજ સુકૃત્ય રજ્યું;—
રમરીસ હરિ તો મૃત્યુરેલતું પાણી,
જાણજે પાણું વાળ્યું;—
તુજ જીવનગૃહે (જો) દુઃખજળ ચૂતું,
જાણજે વ્યર્થ ચજ્યું;—
હરિથી હજીશ ન જાણજે ત્યાં લગી,
જગમાં કશું ન વજ્યું;—

અલંડ યતી આનંદદૃષ્ટિમાં સ્નાન કરવા સાધકોને નિમંત્રણ.

૫૬ ૩૬૫.

આનંદની હેલીમાં, આવોને નહીએ.

હો નહીએ, હો નહીએ, મહાપવિત્ર થઇએ;—

અધિકારી જાણી તમને વાત કહીએ,

આનંદવિના આ વિશ્વ અખિત્રમાં, મેળવવાનું નથી કંઈએ;—

આનંદસ્વરૂપ પ્રભુના બાળ હાથએ,

ક્યેશને સ્વીકારીને હાથે કરીને, શાને વિસરી તેહ જઈએ;—

રહીને આનંદમાં સુખો સર્વ લઈએ,

દુઃખો કદી કદી આવી પડે તો, આનંદમાં રહીને તે સહીએ;—

આનંદકેરા સંબંધે બધાઈએ,

ધૂટા થવાનો સંભવ આવતાં, આનંદથી વિખરાઈએ;—

આનંદી સર્વ ક્રિયામાંહિ રહીએ,

રોટલાનો દુકડો મળે તોએ તેને, પૂરા આનંદથી ખઈએ;—

ઉચ્ચ ઉચ્ચ આનંદમાં નિત્ય વહીએ,

આનંદજેવી મોંમાગી વસ્તુને, મળતાં શાને છોડી દઈએ.—

આનંદે આતપ્રેત સૃષ્ટિને લહીએ,

તેમાં બનતા વ્યતિકરને આનંદ ગણી, જોઈ જોઈને મલકઈએ;—

પ્રયત્નમાં પ્રમાદી મનુષ્યોનાં વહાનાં.

૫૬. ૩૬૬. (ગરબી.)

“ શું કરું શું કરું શું કરું શું કરું રે, મારાં સાધન આવમાં તે શું કરું.

‘ ધડીની નવરાશ મને મળતી નથી આ, કરમે વળગ્યું છે મારે નોકરું રે;—

‘ હાથ જોડી બેસી રહું તો શું ખાશે, સાંજ પડ્યે બેઠું છોકરું રે,—

‘ નવરો પડું ને સાધન કરું જો, ઉકલે બધાંદારનું આંખરું રે;—

‘ વાળની ધેરે મારો વધતો ઉપાધિ, દુકું કરવા જેમ કાતરું રે;—

‘ પગવાળી બેસવાનો મળતો સમો નથી, જૂકું કહેતો હોઈ તો હું મરું રે,—

‘ તોએ કદી માળા લઉં બેસું (પથુ) સખણું ન રહે, મન આ મારું

સાળું વાંદરું રે;—

‘ ચિત્ત તો સ્થળે સ્થળે દોડ્યા કરે છે, વાપે ઉડ્યું જેવું પાતરું રે;—

‘ રાશ પકડી બેસું ગાકું હું હાકવા, ત્યાં તો ધૂટી જાય જોતરું ” રે.

આવા વિચાર કરી કંઈ કંઈ મનુષ્યો, માને છે દુઃખનાં માથે તરુ રે,
હોય પ્રતિજ્ઞાપણું નાના લીધુંજેવું, તેને તે માને યશિતરૂં રે;—
પ્રાપ્ત સ્થિતિમાં ઉત્તમ ક્રિયાઓ કરે, તેણે જ કીધું ખરેખરૂં રે;—

અભયભાવના.

૫૬ ૩૬૭. (અબ તો લાજ તોરે હાય, એ લય.)

અભયઆણુ વર્તે આજ, વિશ્વમાંહિ જ્યાં ત્યાં.
અભયડંકા શુભ્રીએ કાન, અભયનાં ચક્રયાં નિશાન,
અભયનાં ગવાય ગાન, રાગ્ય ને પ્રજામાં;—
અભયનાં દેવાય દાન, અભયનું અપાય રાન,
અભયનું ધરાય ધ્યાન, હૃદય સુમધીમાં;
અભય આણુ વર્તી જતાં, પ્રતિકૂલરૂપે જે હતો,
અતુલ્લેખ રૂપે જ થતાં, જોષ્યે બધામાં;—
અભયરૂપે થયું છતું, મર્ત્યરૂપે (જે) પૂર્વે હતું,
અભય સર્વને રક્ષતું, વ્યાપ્તું સહિ જગામાં;—
અભયથી આરોગ્ય મળ્યું, અભયથી દ્રવ્ય રહ્યું,
અભયથી ઈશિસત પ્રણયું, ટળ્યા સહિ ઉધામાં;—
અભય સર્વમાં પ્રકીર્યે, અભયવિણુ ન અન્ય કહીએ,
અખંડ આનંદે રહીએ, અભયની સત્તામાં;—

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ તથા વિજ્ઞાન વૃત્તિનો સંવાદ.

૫૬ ૩૬૮. (૫૬ પાસા પોખાગ, એ લય.)

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ^૧—

શાળી સખિ ! પૂછું તને, મુગ મનને સદેહ,
પ્રિયતમ મુગ અંતરતો—કાણુ મને તે દેહ.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ^૨—

પ્રિયતમકેશ નામને, મુખથી નવ કહેવાય,
સંસારમાં સમગ્રનું છું, સમગ્ર તું જે સમગ્રય.
સોંધામાં સોંધા અને, સધળે વ્યાખો એહ,

૧ જાણવાની—જાનની—દ્રવ્યજાણી વૃત્તિ. ૨ જાણનાર—જા-
વાન—વૃત્તિ.

સૌ જન નિત્યે જ્યેષ્ઠ છે, તેશું મુજને સ્નેહ.

વેગે કરી ઉડી જાય છે,^૧ જે છે હવનરૂપ,^૨

- રંગ કઠંગા બહુ ધરે, જેનું સ્થૂલ સ્વરૂપ.

કેમ ? કંઈ સમગ્રયુ !

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—ના ના.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ--પુનઃ શ્રવણ કર.

જે અતિશય ગતિમાન છે, કશાર્થો જે નર્થો સિન્ન,

તુજ મુખ ચડે અખંડ^૩ એ, મુજ પ્રિયતમનું ચિન્ન.

કદાપિ યાતો છે નહિ, કશાર્થો એ અપવિત્ર,

*જડ સૃષ્ટિમાં પણ રહ્યો, રૂપે ચિત્રવિચિત્ર.

એની તુલ્યે છે નહિ, બ્રહ્મા વિષ્ણુ, રૂઢ,

(તેને) જે જાણે (તે) બ્રાહ્મણ્યકી, શ્રેષ્ઠ (છે) હોય છે શૂઢ.

કેમ લક્ષણ પહેંચે છે ?

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—જરાએ નહિ સ્પષ્ટ નામ દેને.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ--

અધિક સ્પષ્ટ તે શું કરે, (જે) તેને કંઈ અધીન,

તેની પામે તો સદા, મુજ પ્રિયતમ છે દીન.

એ છે કે એ એક છે, તે નવ જોડ કળાય,

આપેય જે ધનરૂપ છે, તે પ્રિયતમ મુજ યાય,

મુજ પ્રિયતમ સાન્નિધ્યમાં, ફરીએ આપણ ગેજ,

સ્પષ્ટ નિશાની એ કહી, હવે તું તેને યોજ.

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—

તુજ પ્રિયતમ સમગ્રય નહિ, મુજને હજી લગાર,

કંઈક નામ દે તે ઉપર, તો હું કરે વિચાર.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—(મંદરિમનપૂર્વક) હીક.

સાંભળ પ્રિયતમ માહરો, લ્યોનિમાં રહે જોડ,

શમાઈ જાતો નયનમાં, (એ) ' કામળ ' નિઃસંદિહ.

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—જા જા. એમ હારય શું કરે છે ? એવું તે હોય !

સાચું કહેને ?

* તેની સાથે. ૧ Volatile. ૨ Life principle.

૩ તારી હલથી જેનું નિરંતર ગમરણ થાય છે. ૪ અનિજ નધા

વનરૂપિ સૃષ્ટિમાં. ૫ પોતે જાને જ.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—

પ્રિયતમ મારો 'હસ્ત' છે, જે સૌનો પરિણામ,
બળતામાં પણ શેષ રહે, વસી રહી હામેદામ.

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—૨૫૯ કહેને, મારા સમ છે.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—

સમ શાને દે છે સખિ ! હું ન છૂપાવું લેશ,
મુજ પ્રિયતમને તો વળી, દોષ કહે છે મેય.
મંત્ર્ય કહે છે દોષ ને, અમૃત કહે છે દોષ,
શુક કહે છે દોષ ને, દોષ કહે છે લોહી.

*સૌકેતિક ચિહ્નો જગે, કરીયાં હામેદામ,
તે તે મુજ પ્રિયતમતાણું, દર્શાવે છે નામ.
યથાર્થ નામ જ જાણવા, કહું છું એક ઉપાય,
તીવ્રજ્વાલ સ્થાપિત, એને તુજ ઉરમાંથી.
તુજ અભ્યંતર દેશમાં, એના નિત્ય નિવાસ.
તુજ આતુરતા પ્રકટતાં, કરશે નિજ પ્રકાશ.

उपर्या तुच्छ भासती वस्तुओना गर्भभागमां अत्यंत मूल्यवान्
सारने गुप्त राखवानी ईश्वरनी चमत्कारिक रचनाथी आ-
श्चर्यनिमग्न साधकना उद्गार.

૫૯ ઉડેલ. (લીલા શી વર્ણવું, છે ગનિ ન્યારી; એ લય.)

ઘટના આ અવનવી, જોઈ નાથ ! તારી, જાઈ વારી.

કંઈ કંઈ સારું વિશ્વે, દીધું જે તેં ઉપજતી,

ખરાબમાં રાખ્યું વહાલા, તે તેં છુપાવી;—

સમુદ્રના ખારા જળમાં, મૂલ્યવાન મનહર મોતી,—

છુપાવ્યું તેં, યન્નવિષ્ણુ ના, શકે દોષ ગોતી;—

દાળા આ દોષલામાં, રત્ન રહું છુપાવ્યું,

ગુપ્તપણું કરતાં આવું, દોષે (તને) શીખાવ્યું;—

કદિન ને તંતુવાળું, ગમે નહિ જોઈ દીધું,

તેવા પદમાં છુપાવ્યું, દોષને તેં મીઠું;—

ગંધાતા ખાતરમાંદિ, પાક નીપજવવાનો,

ઉત્તમ શુભ તેં છુપાવ્યો, સર્વથી છારો,—

થુ કળેવામા પણ તે, અન્ન પચાવવાનો,
પોપણ કરવાના થુણે મૂક્યો મળનો —
આદિમા દુ ખરપ મૂલ્ય, સત્યવાનને તો આ યુ,
તેમથી જીવન દઇ તે, જગને બના યુ,^૧—
નિદવાજેવી વસ્તુ, જગમા ન કાઇ દેખુ,
બીનર સહિમા ત્યા સાડ, ત્યા થુ ઉવેખુ,—
અટપગી લીલા નિરખી, નિશ્ચય એ હુ ધાર,
જગમાદિ જોવુ ત્યા ત્યા, સાડ સાડ સાડ,—

પ્રયત્નમાં શિથિલ મનને પ્રયત્નમાં ઉત્તેજિત કરનાર વચનો.

૫૬ ૩૭૦

આનો મારા ટદુંજી તુ આન, હ્યુક હ્યુક કરતુ પણ તુ આન
ત્યા ત્યા કરીને ધ્યાનઃ જઈએ, થયા એટલે ન્યાન
માડ ન આર લગાર તને હુ, પંપાણુ ધરી વહાવ,
તુ તો છે મુજ રક આગ્રિત, તારો પ્રતિપાન, હ્યુક૦
જરી જરી પણ ચલ કરી તુ, તાડ ગાડુ હકાન,
આજ જવાના સ્થળે બહુ તો, આપણુ જઈશુ કાલ —
પ્રવાસ કરવાનો સમય આ થયો પ્રાત કાગ,
જપુ દૂર હજી બહુ છે, સમય વ્યર્થ ન ગાળ —
દુખાધરા નહિ તુ નિરખી, તારી ધીમી આન,
સમયમાર્ગરજે ! કાપે કેટલો, આની ધીમે ધડીયાગ —
અટક નહિ આ તો છે, ‘મહાશુભસ્થાન અતરીયાગ !’
સુખ ન પામીશ આહિ તુ યશે, ત્રિશકુસમ હાન —
ધૈર્ધ્ય ત્યજીને વિમથી તુ, જરી નહિ કટાગ,
ઉર્ધ્વ માર્ગે જવાય નહિ તુ એગ્લુ સલાગ —
શક્તિ તુજ વાપર પૂરેપૂરી જેટની હોય હાન,
અધિક દેવાને સમર્થ છે, પ્રભુ દીન યાગ,—
તાનાવેલી કરીશ નહિ તુ, પટોચવા તતકાગ,
શાંતિથી પગ પગ તુ પગતુ^૩ જોયા મર સહિ તાન —

૧ મરકરો કરી હાસ્ય કર્યું ૨ સમયગ્રાપી રસ્તો ૩ આગળ
વધતુ

જેટલું બળ તુજમાં તેટલું સત્ક્રિયામાં વાળ,
મોહરૂપ બની રહેશે તારો, યત્નરૂપી વાળ;—

ધ્યાનમાં રૂંચશશિની સહજ પ્રતીતિ સમયે રૂંચનાં અનુગ્રહતું
અનુમાન કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૭૧. (જમુનાને તીરે જાદુવાળે, એ લય,)

હૃદયધનમાંથી ચંદ્ર મારા સામું છુપું ડાકીયું કરે છે.

એના સામી ઉભેલી મને જોઈને એની આંખડી ઠરે છે.

કરી નિશાની છાની, જોડાવે મને હાં હાં,

એ તો અંતરથી હું પર મરે છે^૧,—

ત્રિલોકમાં એને નથી, મુજ સમ પ્રીતિપાત્ર,

નિજ રક્ષિતથી ભિન્નવતો, નેથી મારાં ગાત્ર.

મુજને જાણીને એના અભિમુખ, ધનથી બહાર નિસરે છે,

આભારપે^૨ આવીને મારી આસપાસ, જ્યાં ત્યાં પ્રસરે છે.

જે તે રીતે મારા અંગકેરા સંગને સેવે,

મુજવિષ્ણુ આકાશે એકલો ઝુરે છે,—

કુમુદિની આ આતુર છે, શશિને મળવા કાળ,

એ મુજ છાની વાતને, શશિએ જાણી આજ;—

હૃદય

રાખીશ શરમ ન વાલમા ! મુજને મળવામાંહિ,

આપણુ ઉભયની એકતા, અનાદિથી જ ગણાધ,

તારી રૂપેરી શાંત જાયામાંહિ રમવા આતુર તનકું છે,

તારી અમૃતની દષ્ટિમાંહિ પ્રેમી બનવા આતુર મનકું છે.

હું તો ઇચ્છું મળવા, પણ પહેલી હામને ધરતાં;—

અંતર મારું સંકાયને ધરે છે;

એ પણ લ્હાવો એક છે, દુર કરવો સંકાય,

માટે નિકટે આવજો, લેવા મુજને ટોચ;—

રૂંચદર્શનનાં ફલને અનુભવતી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૭૨. (જીતું તો થયું રે દેવળ જીતું તો થયું, એ ત્રય.)

ઉજળું થયું રે મનકું ઉજળું થયું,

૧ અંતઃકરણથી તે મારા ઉપર પ્રીતિ રાખે છે. ૨ પ્રકાશરૂપે.

માદિ કૃષ્ણ કાનો તોએ મનડું ઉગ્ગું થયુ
 સંપત્તિના આમી મારા કૃષ્ણ ને મારામા,
 જોતામાં પહેલું મેં તો બમણું મધુ,
 હવનાંપ જોયા કૃષ્ણને ત્યાંથી તો,
 તનેગીઉપરનું માંડું હવનન ગયુ,^૧
 ગાનસ્વરૂપ મારા કૃષ્ણને જાણના તો,
 મનમાં મમજીને મુખડું મોત થઈ રહ્યુ,
 દંદ દંદ કરવાની તૃષ્ણા શમી અર્ધ મારી
 યાવાને પાગ્યુ ત્યાં મારું મધુ
 કાપડેપે મપેશા કૃષ્ણને જોતામાં,
 સમજાયું સટિકે કાગળ હયું;
 માગ એ કૃષ્ણકેગે સદગ વ્યાપાર જોતાં,
 પ્રભુની લીલાનું સંપૂર્ણ રદમ્બ^૨ લધુ
 અટપટા આવા મારા કૃષ્ણસ્વરૂપને,
 લેજો લખ્યું કે મુજે તપ ના કર્યુ,
 જોઉં માગ જડજેવા મનકાની માદિ,
 હવંત કૃષ્ણતત્ત્વ અખડ વધુ,

માદિ૦

માદિ૦

માદિ૦

માદિ૦

માદિ૦

માદિ૦

માદિ૦

માદિ૦

શિવરે મિતિ.

પદ ૩૭૩ (પ્યારી પ્યારી દોઢે માદે માજના, એ લપ)

ન્યારી ન્યારી, દેડી અગમ્યબુમિકા અમારી, મિથિ ગી ! મદતી જાણારી.
 મનમતિ નથી ગતિ ત્યા કડીગકના, સુરમુનિવ- પણ ત્યાથી અટકતા,
 પ્યાનીજાનીમગખા પણ ના શકે વિચારી અનુમાને નથી એ અણાની,—
 અનુભવના થના અખડ ઝગમગા જેમા,
 ન શકાનાડી દટિતજા પવકાગ તેમા
 મદા નિશિત ને અચિંત્ય રિથિના શિખરે,
 થઈ જ રૂદીએ નિરંજન ને નિરાકાર એમા — મનમતિ૦
 કરીએ મદા વિશાગ પ્રદેશે રમણ,
 ગ્વીકારીએ ન કાઢનું ક ન કરીએ (કાઢને) નમન

૧ વિચારના રૂપ પ્રદેશમા રમણ કરનાર માંડ હવન મરી ગયુ અને
 સુરમ પ્રદેશમાં રમનાર માંડ હવન કાપમ રહ્યુ. ૨ ગુપ્તબેદ Mystery

નિત્ય ભાળીએ યતું અગાધ ઉત્ક્રમણ,
 કર્યું સદૃજ સર્વ બધનોનું અતિક્રમણ,—
 સર્વરૂપ છતા સર્વથી અતીત અમે,
 યતા બાહ્ય ને સર્વાન્તરે પ્રતીત અમે,
 સુપ્રસન્ન અને પૂર્ણપદે સ્થિત અમે,
 શુશ્રુતાતીત, કાલાતીત, પરાતીત અમે,

મનમતિ૦

મનમતિ૦

કૃતકૃત્યતાની પ્રાપ્તિરૂપ અંતિમ ઉદ્ગાર.

પદ ૩૭૪. (જય જય કૃષ્ણ જયધારી—એ લય)

ધન્ય ધન્ય આજે, પૂર્ણ ખીલ્યા, મહા ભાગ્ય હો,
 નરહરિએ નિજ જનને નિગડપ કીધા હો
 જનસિધુમાહિ અમે નાવ જોડેલા હો,
 પ્રભુએ ઉતાર્યા આજ સીધા હા હો,—
 ઐશ્વર્યમય જેણે સગપને જોવા હો,—
 ચક્રુ તેને ઐશ્વર્યો નિજ દીધા હા હો,—
 તત્વાનુભવને જેણે દેવળ ઇચ્છ્યો હો,
 તેણે નિર્ગુણપદ ચીધ્યા હા હો,—
 નરહરિ પ્રભુથી આજે અભિન યતા કરી હો,
 કૃતકૃત્યતાના દ્વાન લીધા હા હો,—

અભેદસ્તવન.

પદ ૩૭૫.

જય ! જય ! ચિત્તિપતિ ! પ્રણામ, કરીએ હૃદય ધારી રે,
 નિકટ પ્રકટ ઘટ ઘટ જુએ, દટિ આ અમારી રે,—
 આપ દિવ્ય ચિત્તિજ્યોત, જ્ઞાનપ્રભામહાસ્રોત,
 સર્વમા છો જ્યોતપ્રોત, તદપિ નિર્નિકારી રે,—
 અમ સ્વરૂપ આપવિષે, આપ સ્વરૂપ અમમા દીસે,—
 એક ઉપે સર્વ દિશે*, રહ્યા અભેદ પ્રસારી રે,—
 હિતતમ જે જે ગણાય, વૃત્તિ મેળવના જે ધાય,
 સર્વ છે તે આપમાજી, જોતા એ નિચારી રે,—
 બિન ઉપે પ્રતીત યજ્યે, જીવશિવસત્તા પ્રદીપ્યે,

(પણ) વાસ્તવ સ્વરૂપે છીએ, આપ અવતારી રે;—
આદિ હતા ચિતિરૂપ, મધ્યે પડ્યા (હતા) ભ્રાંતિરૂપ,
(પુનઃ) આજ થયા ચિતિસ્વરૂપ, સર્વ અધિકારિ રે;—

તત્ત્વાનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૩૭૬. (દીનદયાળ દેતો ત્યારે લેનારો શું લેશે; એ લય.)
જ્યાં જગદીશ જ્ઞેતો ત્યાં પછી, જગને ક્યાંથી લાળું.
એક વસ્તુ છે જણાય એવું, મુજ નેત્રે નથી જાળું;—
એક પદાર્થ જણાય દૃષ્ટે, એ ત્યાં કેમ કરી ન્યાળું;—
એકપણું જવ મુજ દષ્ટિમાં, જ્ઞેઉં ક્યાંથી નિરાળું;—
જડજેવી કાંઈ વસ્તુ છે નહિ, તો પછી શેને ગાળું;—
મૂળ ખીજને જ્ઞેઈ ન શકતો, ત્યાં ક્યાં દેખું ડાળું;—
દુકાળનો કેમ વિચાર આવે, જ્યાં હું જ્ઞેઉં હરિયાળું;—
નકુચો સાંકળ હું નથી જ્ઞેતો, તો ક્યાં મારું તાળું;—
નિર્મળ સૂર્ય હું નિરખી રહ્યો તો, ક્યાં લયવાદળ કાળું;—
અપ્રિય એવું ક્યાંથી લાવું, જ્યાં છે સઘળું વહાલું;—
દાતારૂપ મુજને જ્ઞેઉં ત્યાં, કોનું ધન હું ધાલું;—
જગત નથી તો જગના ધર્મો, શા આધારે ઝાલું;—
જ્ઞેતાં હું પરવારી ન શકતો, જગદીશરૂપ રહીયાળું;—

ચિતિચંદ્રહૃતિમાં રમણ કરનાર સાધકનું આનંદકથન.

૫૬ ૩૭૭. (મજસંદ્ર નંદલાલ, આવી મળો તો, એ લય.)

ચિતિચંદ્રજાયમાલ, રમણ થતાં મુજ હૃદય ન માય.
જે જે હું ધમ્મું નાહિ, તે તે હું જ્ઞેતો ન ક્યાંહિ,
જ્યાં ત્યાં મુજ ઇષ્ટને^૧ હું લાળતો; અહા ! મુખ શું !— ચિતિ—
મુજ ચિતિચંદ્રના પ્રકાશે, દૂર તે પણ પાસે લાસે,
અસ્પૃશ્યરૂપે ન કાંઈ ન્યાળતો; અહા ! મુખ શું !—
જીવનમય સઘળું જ્ઞેઉં, જેમ જેમ હૃતિથી હું ઘાઉં,^૨

૧. ઇષ્ટેલી વસ્તુને. ૨. જેમ જેમ આ વિશ્વને ચિતિહૃતિથી
ઘાઉ છું, અર્થાત તેના ઉપરના જડ, દુઃખમય કચરાને કાઢી નાખું
છું, ત્યારે તેને સઘળું જીવનમય અર્થાત ચૈતન્યમય જ્ઞેઉં છું.

નિત્ય ભાળીએ યતું અગાધ ઉત્ક્રમણ,
 કર્યું સદજ સર્વ બંધનોતું અતિક્રમણ;—
 સર્વરૂપ છતાં સર્વથી અનીત અમે,
 યતા બાબ ને સર્વોન્તરે પ્રતીત અમે,
 સુપ્રસન્ન અને પૂર્ણપદે રિયત અમે,
 શુશ્રુણીત, કાલાતીત, પરાતીત અમે;

મનમતિ૦

મનમતિ૦

કૃતકૃત્યતાની પ્રાપ્તિરૂપ અંતિમ ઉદ્ગાર.

પદ ૩૭૪. (જ્ય જ્ય કૃષ્ણ જ્યધારી.—એ લય.)

ધન્ય ધન્ય આજે, પૂર્ણ પીઠ્યાં, મહા ભાગ્ય હો,
 નરહરિએ નિજ જતને નિગરૂપ કીધાં છ.
 ભવસિધુમાંહિ અમે નાવ ખેડેલાં છ,
 પ્રભુએ ઉતાર્યા આજ સીધાં હાં છ;—
 ઐશ્વર્યમય જેણે સ્વરૂપને જોવા છ,—
 ચક્રું તેને ઐશ્વર્યો નિજ દીધાં હાં છ;—
 તત્વાનુભવને જેણે કેવળ ઇચ્છ્યો છ,
 તેણે નિર્ગુણપદ સીધ્યાં હાં છ;—
 નરહરિ પ્રભુથી આજે અભિજ્ઞ થનાં કરી છ,
 કૃતકૃત્યતાના લ્હાવ લીધા હાં છ;—

અભેદસ્તવન.

પદ ૩૭૫.

જ્ય ! જ્ય ! ચિતિપતિ ! પ્રણામ, કરીએ હૃદય ધારી રે,
 નિકટ પ્રકટ ઘટ ઘટ જુએ, દષ્ટિ આ અમારી રે;—
 આપ દિવ્ય ચિતિજ્યોત, જ્ઞાનપ્રભામહાસ્રોત,
 સર્વમાં છો જ્યોતપ્રોત, તદપિ નિર્વિકારી રે;—
 અમ સ્વરૂપ આપવિષે, આપ સ્વરૂપ અમમાં દીસે,—
 એક રૂપે સર્વ દિશે*, રહ્યા અભેદ પ્રસારી રે;—
 હિતતમ જે જે ગણાય, વૃત્તિ મેળવવા જે ધાય,
 સર્વ છે તે આપમાંજ, જ્ઞેતાં એ વિચારી રે;—
 બિન્ન રૂપે પ્રતીત થઈએ, જીવશિવસંજ્ઞા મદીએ,

* સર્વ દિશામાં.

(પણ) વાગતવ સ્વરૂપે છીએ, આપ અવતારી રે;—

આદિ હતા ચિતિરૂપ, મધ્યે પડ્યા (હતા) ભ્રાંતિરૂપ,
(પુનઃ) આજ થયા ચિતિસ્વરૂપ, સર્વ અધિકારિ રે;—

તત્ત્વાનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૩૭૬. (દીનદયાળ દેતો ત્યારે લેનારો શું લેશે; એ લય.)

ન્યાં જગદીશ જ્ઞેતો ત્યાં પછી, જગને ક્યાંથી જાણું.
એક વસ્તુ જે જાણાય એવું, મુજ નેત્રે નથી જાણું;—
એક પદાર્થ જાણાય દગ્ગે, જે ત્યાં કેમ કરી ન્યાણું;—
એકપણું જવ મુજ દષ્ટિમાં, જ્ઞેઉં ક્યાંથી નિરાણું;—
જડજેલી કેઈ વસ્તુ છે નહિ, તો પછી શેને જાણું;—
મૂળ બીજને જ્ઞેઈ ન શકતો, ત્યાં ક્યાં દેખું ડાણું;—
દુકાળનો કેમ વિચાર આવે, ન્યાં હું જ્ઞેઉં હરિયાણું;—
નકુચો સાંકળ હું નથી જ્ઞેતો, તો ક્યાં મારું તાણું;—
નિર્મળ સૂર્ય હું નિરખી રહ્યો તો, ક્યાં લપવાદળ કાણું;—
અપ્રિય એવું ક્યાંથી લાવું, ન્યાં છે સધળું વહાણું;—
દાતારૂપ મુજને જ્ઞેઉં ત્યાં, કેનું ધન હું ઘાણું;—
જગત્ નથી તો જગના ધર્મો, શા આધારે ઝાણું;—
જ્ઞેતાં હું પરવારી ન શકતો, જગદીશરૂપ રદીયાણું;—

ચિતિચંદ્રદ્યુતિમાં રમણ કરનાર સાધકનું આનંદકથન.

૫૬ ૩૭૭. (વ્રજચંદ્ર નંદલાલ, આવી મળો તો, એ લય.)

ચિતિચંદ્રછાયમાંથી, રમણ થતાં મુજ હર્ષ ન માય.
જે જે હું ઇચ્છું નહિ, તે તે હું જ્ઞેતો ન ક્યાંહિ,
ન્યાં ત્યાં મુજ ઇચ્છને^૧ હું જાળતો; અહા ! સુખ શું !— ચિતિ—
મુજ ચિતિચંદ્રના પ્રકાશે, દૂર તે પણ પાસે જાસે,
અસ્પૃટરૂપે ન કાંઈ ન્યાળતો; અહા ! સુખ શું !—
જીવનમય સધળું જ્ઞેઉં, જેમ જેમ દ્યુતિથી હું ઘોઉં,^૨

૧. ઇચ્છેલી વસ્તુને. ૨. જેમ જેમ આ વિશ્વને ચિતિદ્યુતિથી
ઘોઉં છું, અર્થાત્ તેના ઉપરના જડ, દુઃખમય કચરાને કાઢી નાખું
છું, ત્યારે તેને સધળું જીવનમય અર્થાત્ ચૈતન્યમય જ્ઞેઉં છું.

શુદ્ધ સ્વરૂપે મહિ ઉગ્મગતો; અહા ! મુખ શું !—
 ત્યાં ત્યાં ચિત્તિરમ્ભિ વ્યાપી, ત્યાં ત્યાં મુજ દષ્ટિ સ્થાપી,
 વિશ્વે મહા મસ્ત બનીને ચાલતો, અહા ! મુખ શું !—
 હર્ષ જે ઉરમાં ઉભાજ્યો, અન્યથો જાણે તે ન કર્યો,
 હૃદયને છોળથી ઉગ્મગતો, અહા ! મુખ શું !—
 ચિત્તિભાષમાં હુ ખેલુ, ચિત્તિરૂપ થઈ હું ખેલુ,
 ચિત્તિમા પર્યંત મારે, દાગતો, અહા ! મુખ શું !—

પ્રાતસ્તવન.

પદ ૩૭૮. પ્રભાત.

નગદગિ નાય ! રમણીય પ્રાતરૂપિયે, પ્રેમથી અનવધિ પ્રણુનિ કરીએ,
 અમ આ વિશ્વને ન્યાળીને આપની, અકળ લીલાવિયે સઘ કરીએ.
 પૂર્વમાં સ્વર્ણના વર્ણથી ગોભતા, ઝગઝગિન કિરણના ઉદયકાળે,
 હસિત આ વદનથી, આપ પ્રભુને ઝમગી, વૃત્તિ આ આપપદમાંહિ મ્હાણે.
 હર્ષના ઓઘ ઉર ઉદતા અનવધિ, આપને ન્યાળતાં સર્વમાંહિ,
 સુદમમાં સ્થૂલમાં, સર્વના મળમાં, આપ ચિત્તિવિષ્ણુ નથી અવર કાંઈ.
 મંદ જ્ઞાનજ લહરિ વાયુની વહેતી આ, તેમ અમપ્રતિ વહે આપકરણા,
 તન અને મનતણા ગેમગેમે વસી, ઝેડતી જીવનનાં અમૃત ઝરણાં.
 સત્વથી ગોભતા મુખદ આ સમપમા, સત્ત્વમૂર્તિ પ્રભુ આપ રમગીને,
 સત્ત્વમય થઈ રહીએ અખ ડિતપણે, ઉરવિયે સત્ત્વખસ શુદ્ધ ભરીને.
 પૂર્ણ આનંદમાં સુદિન પીતાવીએ, મેહથી સર્વશું હળીમળીને,
 જ્ઞાન, આગેગ્ય, ઐશ્વર્યવૃદ્ધિ થવા, યત્ન બહુ સેવીએ વળી વળીને.
 આપ કરણા પ્રભો ! આમંત વર્ણવજે, સુશ્લવતિ સત્ક્રિયા સઘ કરતાં,
 આજ મુયોગ (એવો) આજો પ્રભો ! સહજમાં, (જેથી) સિદ્ધિને પા
 મીએ હરતાં કરતાં.

મારુતિસ્તવન.

પદ ૩૭૯. આરતી.

જય મારુતિ મહાવીર, હર્ષવડે સ્તવીએ,
 આપ એક વજ્રાંગ, જઈ પહોંચ્યા ગવિએ,
 જય વીર—મહાવીર૦

શ્રીકૃષ્ણે તો ગિરિવર, આંગળીપર ધરીયો, વીર,
આપ તો ગિરિવર લઘ વળી, કુદી ગયા દરીયો;—
રામ કૃષ્ણ શિરઉપર, રથમાં ધ્વજમાહિ,
આપ રથા તેમ રહેજો, આ અમ ભુજમાહિ;—
અમરવેલીના સાતા, બટુક બ્રહ્મચારી,
આપનું બધું બળ ગ્રહેવા, કરજો અધિકારી;—
અનંત બળના રાશિ, અન્નરામર કહાવો,
બળ અન્નરામર રૂપે, અમ શરીરે આવો;—
પુરુષથી રાવણ દાબ્યો, એમાં નથી શંકા,
અધર્મીનું બળ હણવા, બાળી દીધી લકા,—
જે ગુસ્તી લક્ષ્મીથી, બળ આપ જ પામ્યા,
અમ અંતર તે રામ, સદા રહે જામ્યા,—
રામથી ગણી અભિન્ન, પ્રેમગૂટે રમરીએ,
અદ્ભુત બળ પુષ્ટિ અમ, અણુ અણુમાં ભરીએ;
આપ હૃદયમાં રામ, જેમ અખંડ રમે,
ઉભય આપ તન મનમાં, રહે કહી સર્વ નમે;—

આરતી.

પદ ૨૮૦. (જય જય શિવશંકર ત્રિપુરારિ, એ લય.)

જય જય સિદ્ધેશ્વરમુકુટમણિ, જય જય સદ્ગુરુ શ્રીનૃસિંહ ધણી,
નિજ જનસમ શિશુને આજ ગણી, દો દર્શન કરણા આણી ધણી.
જેવા પ્રિય મૂર્તિ આપતણી, દષ્ટિ આ સ્થાપી આપ ભણી.
સહ દોષ દુરિતને સઘ હણી, પ્રભુ પ્રકટ થજો આ વિનતિ શુણી,
આપ અને અમે ઉભય મધ્યમાં, સાક્ષીરૂપે રહી પ્રકટી જ્યોતિ આ,
પ્રેમે પ્રાર્થાએ આવો નયનમાં, નાય નિરંતર;—
નથી આપ સમાન આ ચિંતામણિ, છે આપથી તુચ્છ આ સ્પર્શમણિ,
છો આપ રાશિ, એ એક કણિ, નથી તુલ્ય કદાપિ આપતણી.
પ્રકટ નયનની નિકટ પ્રેમીએ, હૃદયવિષે પણ નિત્ય દેખીએ,
આપ આપ સચરાચર લહીએ, બાહ્યાભ્યંતર;—
અમે સદા આપના છીએ ઋણી, નવ જોશો અમારી કરી કરણી,
રમરી માત્ર મહત્તા આપેતણી, શિશુઉપર રહેજો દયાર્દ્ર બની.
પ્રકટ નેત્રમાં અભિમાની રહી, પ્રભુને જોવા મીટ માંડી દઈ,

નિર્નિમિષ જ્યોતિવત્ ગિર ચઢ, બની રહે આતુર;—
 જાણો છો ઉરની હૃદયમણિ ! જ્યોતિમાં આ કર્પૂરકણિ,—
 જેમ સઘ રહે એકરૂપ બની, તેમ બિન્ન આદં આ સઘ હણી.
 આપરૂપે આ વિશ્વ સકલમાં, સિદ્ધપદાધિકારિ માત્ર આ,
 દશદિશ આપરવરૂપને જોતાં, રહે અગ્નરામર;—

છંદો.

નૃસિંહાષ્ટક.

નૃસિંહનું નામ સદા રમરી હું,	
નૃસિંહના નામધરી તરી હું;	
નૃસિંહના ધુમ્મપદેન્દરી હું,	
નૃસિંહમાંદિ જઈં ઓસરી હું;	૧
નૃસિંહની ભક્તિ સદા દૃઢં હું,	
નૃસિંહમાં માઝં 'અહં' ધૃઢં હું,	
નૃસિંહના દેશવિયે ફૃઢં હું,	
નૃસિંહ સિંધુપુરમાં તૃઢં હું.	૨
નૃસિંહને તારક છું લહું હું,	
નૃસિંહની સૃષ્ટિવિયે રહું હું;	
નૃસિંહમાં દુષ્ટનિને દહું હું,	
નૃસિંહની શક્તિ બધી મહું હું.	૩
નૃસિંહથી ના પર દેખતો હું,	
નૃસિંહથી સૌ તૃણ લેખતો હું;	
નૃસિંહની ઉપર બેખતો હું,	
નૃસિંહથી અન્ય ઉવેખતો હું.	૪
નૃસિંહને (મારા) આમક માનતો હું,	
નૃસિંહને પામક જાણતો હું;	
નૃસિંહની કીર્તિ વખાણતો હું,	
નૃસિંહસામર્થ્ય ન નાણતો હું.	૫
નૃસિંહનું કાર્ય જગત્ સહું હું,	
નૃસિંહથી ઉદ્ભવતું કહું હું;	
નૃસિંહમાં સર્વ અને રહું હું,	

નૃસિંહમાં સૌ શમણું ચહું હું.	૬
નૃસિંહસૂત્રે સહિને વણું હું,	
નૃસિંહથી ના પર કો શુણું હું;	
નૃસિંહ (ને) મારા સ્વરૂપે ગણું હું,	
નૃસિંહનું અણક આ બણું હું.	૭
નૃસિંહથી તુઅં ગણું સુરેન્દ્ર હું,	
નૃસિંહ તુલ્યે કહું ના નરેન્દ્ર હું;	
નૃસિંહને માત્ર લહું જ કેન્દ્ર હું,	
નૃસિંહથી લિન્ન નહિ ઉપેન્દ્ર હું.	૮

ગીતિવૃત્ત.

ભણુશે ગદ્દા રાખી, 'નૃસિંહ અણક' સાધકગન જે જે,
ભુક્તિ મુક્તિ ને શક્તિ, નૃસિંહની નિશ્ચય લહેશે તે તે.
પ્રાતઃસ્મરણ કયાંથી, સરસ્વતીની પ્રસન્નતા લહેશે,
'મધ્યાહ્ને ભણુવાથી, તન, મન, આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ ગ્રહેશે.
સાધકાલે વદતાં, સદા સમીપે લક્ષ્મીવાસ થશે,
ભયગ્રમ આ ટળી જતાં, સદા સર્વદા સુખસ્વરૂપ રહેશે.

સદ્ગુરુકૃપાના અનુભવકાલે સદ્ગુરુશરણપ્રાપ્ત સાધકના હર્ષોદ્ગાર.

ઢોહરા.

અરિદલખલ નિવારવા, જે બલવત્તમ હાલ,
તે રક્ષક સદ્ગુરુતણું, શરણુ ગ્રથું મેં હાલ.
વક્રદષ્ટિ જેની થતાં, યમ પણ ધારે ભીત,
એવા ગુરને શરણુ થઇ, થઇ રહ્યો હું અભીત.
સમર્થ કરવા પાળવા, સંહરવા આ દશ્ય,
તેવા ઉગ્ર ગુરુતણો, આજ થયો હું શિષ્ય.
બ્રહ્મા અને બૃહસ્પતિ, સરસ્વતી પણ સાથ,
જેથી જ્ઞાન ગ્રહણુ કરે, તે મુજ ગુરુ સાક્ષાત્.
જેને ઉપમા આપવા, જડતી ન વસ્તુ કોય,
એવા નિરુપમ સદ્ગુરુ, સુભાગીને શિર હોય.
વેદશાસ્ત્ર જેને સ્તવે, સેવે ઋષિમુનિ આદિ,
તે સહ જનના ખ્યેષરૂપ, મુજ ગુરુ આદિ અનાદિ.

જેની સત્તા સ્ફુર્તિથી, જગત્સર્વો વ્યવહાર,—
 નીમે છે જે પૂર્વથી, તે મુજ ગુરુ આવાર.
 જેમાંથી છે ઉપન્યુ, વિવિધ ભાતિનું જ્ઞાન,
 તેહ જ્ઞાનધન ગુરુતણા, શિષ્યતણું ધરું માન.
 જેની દષ્ટિમાત્રથી, કાટિ-જન્મનાં પાપ,—
 ટળી જતાં ક્ષણ એકમાં, તે મુજ ગુરુ માખાપ.
 જેની દષ્ટિથી સર્વે, વિશુદ્ધ પ્રેમપ્રવાહ,
 તે પ્રેમારુપદ ગુરુતણો, શિષ્ય થયો હું આહ !
 યોગી યતિ ને સિદ્ધ પણ, જેની સિદ્ધિનો અંશ,—
 માત્ર લલો તે સિદ્ધિનિધિ, (મુજ) હૃદયમુકુટઅવતંસ.
 આત્રા સદ્ગુરુ પામતાં, થયો જગતમાં ધન્ય,
 દેવાદિક સ્તુતિ ઉચ્ચરે, એથી શું સુખ અન્ય !
 સદ્ગુરુની જાયામહિં, રમણ કહું હું નિત્ય,
 જેની જાયામાં રમે, બ્રહ્મા શિવ આદિત્ય.
 અનવધિ જે આનંદને, અતુલવતો ઉરમાંથી,
 કાચી કલમથકી નહિ, તે કદી પૂર્ણ લખાય.
 જે શ્રી સદ્ગુરુ તારતા, અધમાધમ આ છવ,
 તેવા સમર્થ શરણથી, ધારું ગર્વ અતીવ.
 મુજમાં વાસ્તવ માત્ર નથી, મુજમાં કાંઈ ન જ્ઞાન,
 પણ શિરપર રાજે સખલ, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવાન.
 તે સદ્ગુરુના આશ્રયે, રહી હું દાખલું જોર,
 ખીલો સુદૃઢ જોઈને, બેશ કરે જેમ તોર.
 મુજમાં સ્વતંત્ર બલ નથી, સદ્ગુરુવિણ બલહીન,
 (પણ) મુજથી સદ્ગુરુ નિકટતમ, થઈને રહ્યા અભિન્ન.
 ખરું જોતાં જડપ હું, કાષ્ટનું પોલું ઢોલ,
 સદ્ગુરુચર્મથકી મઢયું, જેથી બોલું બોલ.
 પ્રેમાવેશે આવી જઈ, અનુચિત દહિં દર્શાંત,
 કાં જે એથી પ્રકટતો, મુજ સાચો સિદ્ધાંત.
 રહી કાગળનો હું તો, પતંગસરખો તુચ્છ,
 સંધાતાં ગુરુદોરથી, પહોંચું ગગને ઉચ્ચ.
 દુષ્ટ જનોના દ્વિતને, કરવામાંહિ નિપુણ,
 હૃદયખાંત નિવારવા, મુજ ગુરુ દિવ્ય અરણ્ય.
 આવા સદ્ગુરુ શિર લલ્લી, રહે શી મારે ખોટ,

અભાગીસમ મુજ, હૃદયમાં, નથી ભરતી કે સ્પોટ.
 જે જોઈએ તે આપવા, સમર્થ, સદ્ગુરુરાય,
 વલવલતા આ વિશ્વમાં, કોણ હવે તે ધાય ?
 અનવધિ ધન વૈલવતણા, મહારાશિ, ગુરુદેવ,
 મુજ શિર રાજે પ્રકટ પછી, કોની કડં હું સેવ.
 હૃદયવિષે ઉપજે, કદી, મોહવૃત્તિ કો વાર,
 તૃપ્તિ પામું નિરખી ગુરુ, સુંદરતાના સાર.
 જેના મોહક રૂપસમ, ત્રિભુવનમાં તથી કાંય,
 એવા શિરપર ગાજતા, મારા સદ્ગુરુ રાય.
 કલેશ શોક મારા ટળ્યા, ચિંતા ને વળી દૈન્ય,
 નટ થયું અંતર થકી, કામ ક્રોધનું સૈન્ય.
 ગુરુના બોધ થકી થયું, મારું અંતર શાંત,
 સંશય વિપર્યય જતાં, થઈ રહ્યો નિર્બ્રાંત.
 અમૃતથી પણ અધિક પ્રિય, ગુણતાં સદ્ગુરુવાણુ,
 ગળી જતો આશ્ચર્યથી, હોયે પાકો પ્લાણુ.
 અહો ! મધુર ધ્વનિ ગુરુતણો, જે ક્ષણ પડતો કાન,
 આ વ્યવહારતણું સકળ, જુલું તત્ક્ષણ ભાન.
 જે ક્ષણથી મેં સાંભળ્યો, સાચો ગુરુનો બોધ,
 તે ક્ષણથી ઉર અનુભવ્યો સુખસરિતાનો ધોધ.
 અદ્વિતીય એ બોધને, ગુણી થયું મન સ્તબ્ધ,
 અંતર જાણી ના શકે, જડે ન વદવા શબ્દ.
 ગુણો અનુપમ બોધને, જેણે પ્રીતે કર્ણ,
 ધન્ય ભાગ્ય તે જાણવો, ધર્મ ભાગ્યનું પર્ણ.
 એ ઉત્તમ આનંદને, વર્ણવતાં વહી જાય —
 દિવસોના દિવસો તદપિ, યથાર્થ નહિ કહેવાય
 જ્ઞાનતણા નિધિરૂપ એ, સદ્ગુરુ મારી પાસ,
 તેને ત્યજીને અન્યની, કેમ કડં હું આરા.
 ભલે જ્ઞાન દર્શાવતા, વિવિધ જાતિનું લોક,
 મુજ ગુરુજ્ઞાન નિકટ ગણું, એ સઘળાને દોક.
 શંકા માત્ર વિદારતા, જે ક્ષણ જે જે થાય,
 થઈ રહ્યો નિ શક હું, મુજ સન્નિશ્ચયમાંભ.
 સર્વેશ્વર્યતણા મહા, — સમુદ્ર છે ગુરુરાય,
 જેની ઇચ્છા ઉપજતી, તે હું જો તો ત્યાં.

સંપત્તિ થોડી ગ્રહી, આડંબર ધરનાર,
 આ જગમાં નાના જનો, ગણતાં ના'વે પાર.
 કંઈક કહે હું જાની છું, સહિની પૂરું આશ,
 પણ નિજની તો ના પુરે, એ જોઈ આવે હાર્ય.
 હું તો સમર્થ ગુરુતણો, જગમાં શિષ્ય ગણાઈ,
 લેભાણ એવા થકી, કેમ હું મોહે તણાઈ.
 શ્રી સદ્ગુરુકરણાચકી, મુજમાં દેવી જોર,
 ભાસે અનવધિ આવતું, વય છો હોય કિશોર.
 અંધ ઉકેલે શાસ્ત્રને, મૂળો કાળ્યો ગાય,
 બહેરો થવણુ કરે બધું, એ મુજ ગુરુ મહિમાય.
 અસાની મતિહીન પણ, ગુરુનો સેવક છું જ,
 જગના જાતી છે નહિ, મુજ ગણતીમાં કુચ્છ.
 નથી અભિમાને જોલતો, અંતર નિરભિમાન,
 ગુરુપ્રતાપ જોલાવતો, જોલાવે ગુરુજ્ઞાન.
 શાસ્ત્ર નથી શીખ્યો, નથી, જાણ્યાં પુરાણુ આદિ,
 તોપણ ગુરુકરણા થકી, સત્ય લક્ષ્યું મેં આદિ.
 શાસ્ત્રાધ્યયનતણો ભલે, દર્શાવે બહુ રોળ,
 (પણ) લવરી કરતી જીભ એ, ચુગે ન અનુભવગોળ.
 ગુરુએ નિજ સામર્થ્યથી, મુજમાં પ્રેર્યું જ્ઞાન,
 નિઃસંશય તેથી થઈ, કશું થઈ મસ્તાન.
 ઉપરના આચારથી, ભલે, જનો વહેમાય,
 મુજ અંતરની જે સ્થિતિ, તેથી કદી ન કળાય.
 પ્રતાપ એ સદ્ગુરુતણો, નથી મારો પુરપાર્ય,
 ગુરુઅનુગ્રહથી સુધર્મો, મારા સ્વાર્થ પરાર્ય.
 નિર્મલતા અંતર વિષે, ક્રમથી થતી જણાય,
 ગુરુપ્રદર્શિત માર્ગમાં, હાવે સરલ વહાય.
 નિજ સ્તુતિનાં આ વાક્યને, વદવાં છે ન ઉચિત,
 (પણ) ગુરુનાં એ સ્તુતિવચન લહી, ગાઈ ગુરુનાં ગીત.
 જે જાનેથી ના ટળે, અંતરનો પરિતાપ,
 તેહ જ્ઞાન સાચું નહિ, બાણુ વિનાની ચાપ.
 જોધ સ્વરૂપમાં જે દીધો, પણ એ તો અદ્ભુત,
 હું એ સાચું માનતો, બાકી બીજાં તુત.
 ગુરુએ દીધા જ્ઞાનથી, જગત લહું હરિરૂપ,

દરિયા ભિન્ન ન દશ્ય આ, રંઝ હોય કે ભૂપ.
 આ વિધિ જ્ઞાન થતાં હિરે. નથી રહ્યું દુઃખસ્થાન,
 કાં જે એ નિશ્ચય થતાં, રહ્યું નહિ અજ્ઞાન.
 દ્વૈતભાવ જગમાં સદા, આપે દુઃખ વિવિધ,
 દ્વૈતભાવ યાતાં થતો, જીવ પણ મોટો સિદ્ધ.
 કેવલ દરિરૂપ જ્યાં લલો, સમગ્ર કાર્યપ્રપંચ,
 એક ભાસતા અંતરે, શંકર વિષ્ણુ વિરંચ.
 દરિના રાજ્યવિષે નથી, ભવ શોકાદિ લેશ,
 (હું) દરિના રાજ્ય વિષે રહું, મુજને ક્યાંથી કલેશ.
 જગના અજ્ઞાતી જનો, જેને કહે વિકાર,
 દરિદ્રષ્ટિ યાતાં મને, જણાય પ્રભુ આકાર.
 દરિ સ્વેચ્છાનુસાર જેમ, ધારે અન્ય સ્વરૂપ,
 દરિ જ જ્યાં ત્યાં ધારતા, વિકારકેરૂં રૂપ.
 એવે નિશ્ચય વૃત્તિ આ, ક્યાં પછી દુઃખતું જ્ઞાન,
 ત્રિકાળ સુખમાં હું રમું, ધરતાં દરિતું ધ્યાન.
 નિંદા કે સ્તુતિથી મને, થાય ન રાગ દ્વેષ,
 ' તું તો બ્રહ્મસ્વરૂપ છે, ' કહે ગુરુ દેવેશ.
 પરબ્રહ્મમાં સ્તુતિ અને, નિંદાનો નથી ભેદ,
 અખંડ એક સ્વરૂપ તે, બ્રહ્મ કહે છે વેદ.
 ગુરુકરણથી હું બહું, મુજને તે પરબ્રહ્મ,
 અનવધિ મસ્તીમાં વહું, જ્ઞાનધન શિવોદ્ભ.
 સદ્ગુરુ નિત્ય પ્રયોધતા, રહેવું પરમ પ્રસન્ન,
 ઉચ્ચ ભાવ હિર સેવવો, બનવું કદી ન દીન.
 બ્રહ્મભાવ જે શ્રેષ્ઠ છે, જેથી પર ના કાઈ,
 તેમાં મુજને સ્થાપતો, સાવધાન ઝટ હોઈ.
 ક્ષણ ક્ષણ ઉચ્ચ પદે થતો, સ્થિર બાણે હું હોઈ,
 અંતરમાં તેમ ભાસતું, મુજને ચોગી જોઈ.
 પ્રતાપ છે આ ગુરતણો તે જેમ નયન્યે જાય,—
 ગુરઅધીન આ પૂતળું, તે વિધિ જ્યાં ત્યાં ધાય.
 કદી નહિ દુઃખમાં મને, સ્થાપે નિશ્ચય એક,
 તો પછી કરીને કલ્પના, ધરવો શીદ સંદેહ.
 તોપણ જો કદી આપશે, આગળ દુઃખ ગુરનાથ,
 વિચારી દુઃખી ના થતો, ત્યારની સારે વાત.

માતપિતાનો પ્રેમ પણ, ગુરુથી ગણાય ન્યૂન,
 ગુરુનો રનેહ અમૂલ્ય છે, બાકી બીજાં શન્ય
 જેહ પ્રેમના રમરણથી, હૃદય અતિ ઉભરાય,
 અનુભવ કરતાં સુખ લહુ, (તે) કર્યુ ન મુખથી જાય
 પુત્રતુલ્ય પ્રીતિ ધરે, સાચા સદ્ગુરુ તે જ,
 નિર્હેતુક ગુરુપ્રેમથી, અવધિ અવધિ છે જ
 તેવા દુર્લભ પ્રેમનુ, આસ્વાદન કંઠ નિત્ય,
 જોથી અધિક ન ભાગતો, કોથી થાવુ હિત
 કોણુ પ્રેમ દર્શાવતુ, સદ્ગુરુસરખો આજ,
 ચૌદ ભોક્ષમાં ના લહુ, સત્ય પ્રેમ ગુરુમા જ.
 લલ્યો જગજગન રનેહને, તે પણ કરીને વેદ,
 પણ તે મુજ ઉર ભાસતો, ગુરુપ્રેમથી હેઠ
 એવુ કાષ્ટ ન દેખતો, મુજ ગુરુમા ના હોય,
 આપે પ્રેમવડે બધુ, મુજ છઠ્ઠા જે જોય
 મનમાન્યા સદ્ગુરુ મળ્યા, હવે શુ મારે ન્યૂન,
 નિશ્ચય આજ ઉદય થયા, સર્વ પૂર્વના પુણ્ય
 સુધિત જેમ ભોજન મળ્યે, તરસ્થાને જળ જેમ,—
 મળતા તૃપ્તિ થતી અતિ, મુજને ગુરુથી તેમ
 જ્ઞાન, વિભવ ને વિપયથી, સર્વ થકી હુ પૂર્ણ,
 ગુરુકૃપાથી જીવ ભોલસમ, થયો હુ ચિતિસુવર્ણ
 ગુરુકરણથી જ્ઞાનની, નિત્ય ધૂનમા રહીશ,
 મુજ અનુભવના દોહરા બ્યાગે ત્યાગે ગાધરા

હાય.

દોહરા.

જો તુજ હાથે આપતો, હોધરા અતિશય દાન,
 તો જ હાય તે જાણવો, નહિ તો ચોરસમાન
 પ્રેમવડે તુજ હાયથી, જો (તે) પૂજ્યા ભગવાન,
 તો તે સાચો હાય છે, નહિ તો કાષ્ટસમાન
 ભાવ ધરી જો ગુરુતણા, ચાણુ દયા યા હોય,
 તો જ હજન તે જાણજે, નહિ તો ઝેરી ગ્રોય
 નિસ્તસાદી નિર્બળતણી, જો તે ચામડી પીડ,

તો તે તારો હાથ છે, નહિ તો લાંબો કીટ.
 રોગી અને અશક્તને, જે કદી દીધું. અન્ન,
 તો તે હાથ ગણાય છે, નહિ તો સાપની ફેણ.
 દુઃખી શિર કર સ્થાપતાં, જે તે પામે મુખ,
 તેને ગણજે હસ્ત તું, નહિ તો અઝગર મુખ.
 દુઃખ ફેડવા કારણે, ગરીબની બ્રહ્મી બાંધ;
 તેને હસ્ત જ જાણવો, ન તો કુકાર ગણાય.
 ક્ષુધાર્થિને ભોજન દીધું, દીધું તૃપ્તિને તોય,
 તો તે હાથ ગણાય છે, નહિ તો કાઢ જ હોય.
 દીધા પિતરને પીડ જે, તો તે હાથ જ જાણ,
 નહિ તો તેને જાણુ નિજ શિર-છેદક કૃપાણ.
 ષટ્શ્મરણમાલાવડે, જે તુજ શોભે હાથ,
 ગણજે તેને હાથ તું, ન તો બગદની નાથ;
 આલિંગ્યું શુરુતું તનુ, તો તે હસ્ત જ જાણ,
 નહિ તો તેને જાણજે, ઝેરી અણીતું બાણ.
 (નિજ) આશ્રિત શિર કર સ્થાપતાં, જે તે પામે શાત,
 નિશ્ચય તો તુજ જાણજે, પરમાત્માનો હાથ.
 પ્રભુઅર્થે ધન વાપરી, જે તે રાખ્યો રંગ,
 તો તો તારો હાથ છે, નહિ તો લાંબું ચૂંગ.
 સન્માર્ગે જે વાળીયા, તુજ હસ્તેથી લોક,
 તો તે હાથ ગણાય છે, ન તો ભારરૂપ તોક.
 દુઃખી સ્વર શુણ્ણતાં કરી,—તુજ હસ્તે ના બહાર,
 અઝગગત્તનરૂપ એ, તનુને મિથ્યા ભાર.
 જે તુજ હસ્તવડે યયાં, પરમ અર્થનાં કામ,
 (તો) અવશ્ય તે, દર્શાવશે, પરમ શાંતિનું ધામ.

વાતોને પ્રવેશ કરાવવાના ત્રણ દરવાજા.

કોહરો.

કોએ કીધી વાતને, કે જેને તું જોય,
 તે વાતો તું અન્યને, કેવા ધમ્મનો હોય.
 દારત્રય સુવર્ણનાં, તેમાંથી તુજ વાત,—

પ્રસાર કરીને બોલજે, કો આગળ સાક્ષાત્,
 ‘શું’ તે સાચી વાત છે?, અગત્યની શું તેહ?,
 ‘શું’ તે હિતકર વાત છે? ‘દારત્રય છે એહ.
 જો તે દારત્રય વહી, સરલપણે તુજ વાત,
 તુજ જિજ્ઞાસુ આવતી, કહે તે થઈ નિર્ભાંત.
 જે વાતો ખટકાવિના, આવી રહે તુજ સુખ,
 સ્પષ્ટ કહે તે સુખ કે, પછી ઉપગમે દુઃખ.

નિર્ધનતાસંબંધી સાધકના નિશ્ચય.

દાહરણ.

નિર્ધનતાનું જગવિષે, અસાની ઉરમાંથી;—
 દુઃખ અધિક ઉપજે અને, જ્ઞાનીને નથી કાંપ.
 જેને મન શ્રદ્ધા વસે, ઇશ્વરપર દૃઢ રીત,
 તેનું મન ગાતું નથી, નિર્ધનતાનું ગીત.
 ‘આ વ્યવહાર ચલાવતા, ઇશ’ એવું જે ચિત્ત,
 થતું ન દુઃખ તેને છતાં, નિકટ હોય નહિ વિત્ત.
 પ્રભુ સધણું દે એવું જે, ઉરમાં થાય પ્રતીત,
 નિર્ધનતાપર મેળવે, તે નિજ મનની છત.
 પ્રભુપર શ્રદ્ધા જેહને, (તેની) પામે હોય ન અર્થ,
 પણ નિર્ભય રહી બુઝતો, લહી નિજ પ્રભુ સમર્થ.
 કીટ ભ્રમર આદિ નહિ, જાણે, ધનની વાત,
 પણ તેના નિર્વાહને, કરે પ્રભુ સાક્ષાત્.
 ધનને જે ના જાણતા, એવા હવે અનંત,—
 હવે, તો પછી ધનવિના, યશો શું માનવઅંત ?
 જાણે જે પ્રભુ ચક્રવર્તી, ધનવિષય પણ અવહાર,
 તેવાને શરણે જઈ, ધર ચિંતા ન લગાર.
 ધન નિર્વાહ કરે નહિ, પ્રભુ કરે નિર્વાહ,
 જાણે એવું તેહને, ધનવિષય થતો ન દાહ.
 ચાલક સત્તા ધનતણી, જો છે કેવળ ઇશ,
 પ્રવર્તી ખીમ સાધને, રક્ષણે જ દરમિય.
 ધન તુજ રક્ષણ નવ કરે, પ્રભુ જવે છે પ્રતિદેશ,

ધન શીદ મુખ્યત્વે ચહે, કરને પ્રભુ અનુકૂલ.
 ધનવિણુ ગર્હવિષે રહેા, ધનવિણુ બનીયો બાપ,
 રક્ષ્યો ધનવિણુ (જેણે) તે સમય, (તે) કેમ ન રક્ષે હાથ
 ધનપ્રાપ્તિનો ન્યાયનો, યત્ન ન છાંડીશ વીર,
 પણ કદી નિષ્ફલતા થતાં, ત્વજ્જશ નહિ તુ ધીર.
 એક સમય નિર્ધન કદી, ધનનું સાધન થાય,
 નિરાશ તેથી ના થતાં, ધૈર્ય ધારજો ત્યાંય
 દુધતણું દહી આ દાણે, કદી ન જામ્યું હોય,
 અત્પ કાળ વીત્યે નહિ, જનમે એ કહે કોય ?
 પરિપક્વ સાધન નહિ, આજે ધનનું હોય,
 (જે) ધૈર્ય ધરે પાક્યા લગી, તે તેમા ધન જોય
 ધનની ઇચ્છા હોય તો, ધર શ્રીપતિની આશ,
 મીઠું દુધ નહિ મળે, કદી વનોજ્યે છાશ.
 અનંત શ્રીપતિકેરી તેં, (જો) સખજ મેળવી મ્હાય,
 ધનના ઢગલા ઉભળશે, ઠોકર મારીશ વ્યાંય.
 હે મન ! તુ નિર્ભય રહે, વિચારીને આ પેર,
 ખીજનો જીવ લે (પણ) કંઈ, મીરાને શું ઝેર ?
 નિર્ધનતાને જોધને, થના ખીજ છો રાંક,
 શ્રીપતિની કરણાવડે, મહા મરત હું વાધ
 વિમૂતિ ને સર્પો થતા, શિવને શોભાડપ,
 હું પણ શોભાશ ધરી શિરે, નિર્ધનતાનો ખૂપ.
 વિજયકરકમલે રહી, શોભે શાંખ અનુપ,
 મુજ સંગે રહી શોભશે, નિર્ધનતા પણ ખૂબ.
 બાળક નિર્ભય બની રહે, જો માતાની કુંજ,
 મુજ નિર્ભયતાએ કરી, નિર્ધન તોપણ જૂપ
 કૃષ્ણકંઠમાં અન્ય ના, શોભે ગુંગતુલ્ય,
 વધશે મુજ સંગે રહી, નિર્ધનતાનું મન્ય.
 મુજને દેવા ઇશ્વરે, ધાર્યા હાથ હજાર,
 તે શ્રમ વ્યર્થ કંઈ નહિ, દીધાવિણુ અપાર.
 નિજ સામર્થ્ય પ્રકાશવા, દીધા મને અવતાર,
 તે પ્રભુ સિદ્ધ કર્યાવિના, કદી નહિ રહેનાર.
 જે પ્રભુએ દીધી મને, નિર્ધનતા આ કાળ,
 દેશે તે પ્રભુ પ્રેમથી, ધન હીને કાપ.

નિર્ધનતા પ્રભુની દીધી, જો ન ગ્રહું હું હાલ,
 હુ માગું તો કાનપર, ધરે ન તે તત્કાળ.
 નિર્ધનતાને વેધને, કહું જો સદઉપયોગ,
 કાલ પ્રભુ ગણશે મને, તો સપત્તિયોગ્ય.
 માટે ડરવાતું નથી, નિર્ધનતાને જોઈ,
 કા જે એ બેનાર નથી, મુજ પાસેથી કોઈ.
 અસર કંઈ અમૃતસમી, વેદ વિધને દેઈ,
 નિર્ધનતા પણ સુખ દીયે, જો વિધિથી વપરાઈ.
 જે કાળે જે જોઈએ, ઈશ્વર દે તે કાલ,
 ધન આપી શીદને હો, નિર્ધનતા તે હાલ.
 આજયકી પણ અધિક જવ, ધનની હશે જરૂર,
 તે કાળે ધન અનવધિ, દેશે પ્રભુ જરૂર.
 શુદ્ધ ભાવથી ચાચતો, દો સપત્તિ નાથ,
 તાગું નહિ, માગું કહું, દેવી આપને હાથ.
 ધનથી પણ ઉત્તમ દીધાં, અનેક સાધન અન્ય,
 તેને મિલકે કરી ન કાં, કહું જન્મ મુજ ધન્ય ?
 સુખ મેળવવું માહરે, (તો) ધનવિશુ પણ મળનાર,
 એક જ ધનના કાગણે, શીદ વહું દુઃખની લ્હાર.
 ધન મુજને મળવું નથી, એવું ધરું ન ઈર,
 વસ્તુતઃ કાં જે નથી, ધન મુજથી કંઈ દૂર.
 અવશ્ય એ મળનાર છે, એમાં નથી સંદેહ,
 આ કાળે મુજ નહિ હશે, ધનથી શુદ્ધ રનેહ;
 શુદ્ધ રનેહ હોવાવિના, મળે ન ઉત્તમ વિત્ત,
 ઉત્તમ વિત્તવિના કદી, પ્રકટે નહિ સુખ ચિત્ત.
 ચિત્તે સુખ પ્રકટયું નહિ, ધન નહિ પણ તે ધૂળ,
 નિશ્ચય કરી તે જાણવું, નિર્ધનતાનું મૂળ;
 ધનપ્રતિ મોહ ન ઉપજે, પણ જો શુદ્ધ રનેહ,
 તો તે ધન સુખને દીએ, એ છે નિઃસંદેહ.
 ધન મારું સર્વસ્વ છે, એવો ધનનો મોહ,
 અવશ્ય કરી ઉપગવતો, પ્રભુપ્રતિ તે દ્રોહ.
 મુજ સ્વરૂપસત્તાવડે, સ્વતઃ વિત્ત એવાઈ;
 મુજ આધીન થઈ રહે, તે જાણું સુખદાઈ.
 સ્વરૂપકેરી ચમત્કૃતિ, ગણી તે પર ધરું પ્રેમ,

નિઃસંશય તો તો કહે, તે ધન મારું હોમ,
સ્વાર્થ થતિ જે ધનપ્રતિ, ઉપજે મુજ ઉરમાંલ,
તે ધન વાસ્તવ સુખ કદી, ઉપજાવે નહિ દાય.
ધનની સત્તા ભિન્ન લડી, જે તેપ્રતિ ખેચાઈ.
તો તે સખા અને હું તો, દુર્બળ એમ ગણાઈ.
જેમ તેણું ધન નચવતું, પડે નાચવું તેમ,
પરાધીન કદી થવું, ગમે જ મુજને કેમ.
પરાધીન તો પ્રભુતણો, અન્યતણો તો નહિ,
કાં જે તે પ્રભુ થઈ રહે, મુજ અધીન દણમાંહિ.
મુજ સ્વરૂપસત્તાધરી, યદરા હું જેમ અભિન્ન,
મુજ નિકટે તવ (મી) આવશે, કરતી ખન ખન ખન.
મુજ સ્વરૂપમૂલ લેખીને, તવ તેને હું પ્રીતિ
અનવધિ મુખને શાંતિને, ત્યારે ઉરે લડીશ.
તેની સ્થિતિને પામવા, હવ ન ઝાઝી વાર,
નિજરૂપ કરવાને મને, કાં જે પ્રભુ તૈયાર.
કરીને દિવ્ય ઉપાસના, થઈ નહિ પ્રભુરૂપ,
ત્યાં લગી રહેવું ચોખ્ખું છે, નિર્ધન સ્થિતિમાં મુખ.
સાધન સર્વ મળ્યાં મને, છટોપાસનકાળ,
સાથે સધળાં સાધીને, કાં ન ગ્રહું પ્રભુ આગ.
સર્વ કરણને રોધીને, વૃત્તિથી એકતાન,
યદ્ય હૃદયમાં ધારું હું, શ્રીપતિકેરું ધ્યાન.
ધ્યાનતણી સિદ્ધિ થતાં, પ્રસન્ન પ્રભુને જોઈ,
કહેતા મારે તે દઈ, અતુલવતો એમ હોઈ.
ધ્યાતા ધ્યેયરૂપે થઈ, ધ્યેયતણું સામર્થ્ય,
મુજમાં લડી મુજને લહું, ધ્યેયસમાન સમર્થ.

મંગલાષ્ટક.*

શાદ્દલવિકીડિત છંદ.

જેના યોગવડે સમસ્ત જગ આ, પ્રાકટ્યને પામવું,
જેના નિત્ય સુયોગથી સ્થિતિ અને, વૃદ્ધિવિધે જામવું;

* લગ્નેશ્વરનિમિત્ત રચવામાં આવેલા.

સાધે જેની કૃપા સદા જગતમાં, દાંપત્યસાહસ્યને,
તે શક્તિપતિ શક્તિસાથ કરજો, દાંપત્યમાંગત્યને. ૧

જેથી શ્રેષ્ઠ ગણાય આશ્રમવિધે, રૂડો ગૃહસ્થાશ્રમ,
જેની સિદ્ધિ અનંત પુણ્ય ફલને, આપી કરે ઉત્તમ;
જેનો દૈવી પ્રતાપ સત્વર હરે, દુઃખાદિના શત્યને,
તેની સિદ્ધિ કરી, કરો પ્રભુ સદા, દાંપત્યમાંગત્યને. ૨

વ્યાપી માનવવર્ગમાં પશુ અને, વૃક્ષાદિ પાપાણુમાં,
દૈવી પ્રકૃતિ ને પુરુષરૂપમાં, ધાતુ અને ધાન્યમાં;
જે સૌમાં વસી ગુપ્ત જીવન સિંચે, સૌને થવા ઉજ્જવલ,
તે શ્રી, શ્રીપતિસાથ દર્પેતિતણું, સાધો સદા મંગલ. ૩

પામો જ્ઞાન અનંત, શક્તિ લહજો, અધ્યાત્મભોગે કરી,
દૈવી સદ્ગુણથી અલંકૃત કરો, પુત્રાદિ ભોગે કરી;
સાચા માનસ યોગથી મનવિધે, સામર્થ્ય લો પુષ્કળ,
આ વિશ્વે પતિપત્ની રૂપ થઇને, સાધો સદા મંગલ. ૪

વાધો પ્રેમ અતિ પરસ્પર સદા, આનંદભોગે કરી,
અર્થો ઈષિત અર્પણે ઉભયને, હેતે સદા શ્રીહરિ;
પામો ધાન્યધનાદિ પુત્ર પશુ ને, સન્મિત્રનું મંડલ,
દીર્ઘાયુ થઇને તથા નિરામય રહી, પામો સદા મંગલ. ૫

ઋદ્ધિને ઋપિ ! આપજો ઉભયને, સિદ્ધો ! દીયો સિદ્ધિને,
દેવો ! દિવ્ય ગુણો દઇ નવનિધિ,—કેરી કરો વૃદ્ધિને;—
આપો શ્રીગુરુ ! એમને શુરુપણું, દર્શાવી વાત્સલ્યને,
દોષો માત્ર ઉપેક્ષીને ઉભયના, દો ઈશ ! માંગત્યને. ૬
મિથ્યા મોહવિધે ન લુપ્ધ રહીને, કર્તવ્યને સાધજો,
સાચા ભાવવડે હ્રદે વરવધૂ ! શ્રીઈશ આરાધજો;
અંતર્નિષ્ઠ થઇ સદાય હજુજો, આ ચિત્તચાંચત્યને,

સાચા ઈશઅનુમહેથી લહજો, ઉત્કૃષ્ટ માંગત્યને. ૭

શાણી ! ઈશ્વરભાવ નિજ પતિમાં, સંપૂર્ણ અંશે ધરો,
પત્નીમાં લહી ઉચ્ચતા, જગતનો, હે સુત ! સિદ્ધિ તરો;
પુષ્ટિપુષ્ટિ રહો સદા ઉભયને, પામો ન વૈકલ્યને,
ચાવચ્યંદ્રદિવાકરો અનુભવો, અત્યંત માંગત્યને. ૮

શ્રીયજ્ઞનારાયણની સ્તુતિસહ અભ્યર્ચના.

શાર્દૂલવિકીડિત વૃત્ત.

જેની જ્યોતિ કરાલકાલસમને, છે શક્ત રતંભાવવા,
જેની જ્યોતિ અતીવ ઉગ્ર અધને, છે શક્ત નીવારવા;
જેની જ્યોતિ જ્વલંત દીપ્ત યદને, વ્યાપી રહી વિશ્વમાં,
તે જ્યોતિર્મય યદદેવ ! નમીએ, જે દશ અદશ્યમાં.

જે જ્યોતિર્મહિં રદ્ર વિષ્ણુ અજને, વ્યાપ્યા સહ દાનવો,
જેમાં વ્યાપક શક્તિ, દેવી, વસીયાં, જેમાં બધા માનવો;
જેમાં સમ સમુદ્ર, ગદ્ગરગિરિ, જેમાં રવિ ચંદ્રમા,
તેવા ઉગ્ર પ્રચંડ યદ નરશ્રી ! સૌ દોષની દો ક્ષમા.

જેની જ્વાલવિષે રહ્યા ધનપતિ, (જેમાં) કૈલાસ આદિ રથલો,
જેમાં વ્યાપક વાયુ ઇન્દ્ર રમરને, દેવાદિનાં મંડલો;
જેમાં છે સ્થિત ચૌદ લોક સઘળા, જ્યાં પંચતત્ત્વો રહ્યાં,
તેવા યદ્ગુરુ ! આજ અમને, પોષે જણાવી દયા.

જેમાં સર્વ વનસ્પતિ વસી રહી, અષ્ટાદશે જાતની,
જેમાં રત્નસમાન ધાતુ પશુ છે, વ્યાપી બહુ ભાતની;
જેમાં વ્યાપક સૃષ્ટિ છે ખનિજની, જેમાં પશુસૃષ્ટિ છે,
તેવા શ્રેષ્ઠ સુઅગ્નિદેવતણી તો, આજે કૃપાદષ્ટિ છે.

જેને સૌ રસસિદ્ધ 'આર્પણભુક્,' એ શબ્દ સંખ્યાધતા,
જેને મંગલ કાર્યમાં સુજન સૌ, સાક્ષીપદે સ્થાપતા;
જેને સિદ્ધ મુનિ યતિ નિજતણા, સામર્થ્યરૂપે લહે,
તે અગ્નિમય પૂજ્ય દેવ અમમાં, (આજે) સૌ દુષ્ટતિને દહે.

જેની લક્ષિતવડે ધણા નૃપતિઓ, પામ્યા બહુ પુત્રને,
જેની લક્ષિતવડે ધણા વીર જનો, પામ્યા રૂડાં શસ્ત્રને;
જેની લક્ષિતયડી અનેક જન છે, પામ્યા મહા રાજ્યને,
તેવા યદ્ગુરુ ! ઇષિ દોષો, સ્વીકારી આ આજ્યને.

જેમાં જ્ઞાનસુયોગ આદિક રહ્યાં, વેદશ્રુતિ સંગીતો,

જેમાં અમૃત ને હલાહલ રહ્યું, જેના સહિ આશ્રિતો;
જે સામર્થ્યવિષે મહાજ્ઞાન બધા, 'નેતિ' કહીને રહ્યા,
તે સામર્થ્યસ્વરૂપ અગ્નિ નિરખી, સંકટ આજે દહ્યાં.

જેમાં વ્યાપક છે વિરાટ સદ્રશું, જેનાં રૂપે સૌ અહીં,
જે ઉત્પત્તિ સ્થિતિ તથા લયવિષે, જ્યોતિરૂપે છે રહી;
જે છે જન્મરહિત, અંત પણ ના, જેનો ગણાયો કદી,
તેવા બ્રહ્મસ્વરૂપ વહ્નિ! તમને, આજે કરીએ નતિ.

જે વિદ્યા સુકલા તથા બલતણું, મોટું અધિકાન છે,
જેમાં પ્રાણ તથા મનોમય અને, આનંદ વિદ્યાન છે;
અષ્ટે સિદ્ધિ તથા નવે નિધિ રહ્યાં, જેમાં છ સંપત્તિઓ,
તેવા દિવ્ય વિશાલ યદ્ય ભગવન! દો બાળી આપત્તિઓ.

સહ્યાર્તિ પ્રસરાવજો સહિતણી, આ લોક ને સ્વર્ગમાં,
છાપો અદ્વય રૂપમાં સકલને, દેવાદિના વર્ગમાં;
ભ્રાંતિમાત્ર નિવારી અંતરવિષે, શાંતિ અતિ આપજો,
જેનાથી જગમાં અજઞ્ય થઇએ, તે માર્ગમાં સ્થાપજો.

આપો રૂપ પ્રતાપ ને અનુપતા, આપો બહુ દ્રવ્યને,
કાપો કપેશ વિકારમાત્ર જીવના, સ્વીકારી આ હવ્યને;
જે જે ઉચ્ચ ગુણો ગણાય જગમાં, દેજો પ્રભો! સર્વને,
આપી આપનું દિવ્ય તેજ હરજો, સંતાપ ને ગર્વને.

કાયામાં બળ આપજો, હરવજો શત્રુ અમારા બધા,
આણી ઉચ્ચ સ્થિતિ અતિ મનતણી, દો શૈર્ષ્ય, કૃતચતાં;
આધ્યાત્મિક બલે અગમ્ય કરજો, રડાં સુકાર્યો ધણાં,
અગ્નિરૂપ! પ્રસન્ન આજ થઇને, વિદ્નો હણો સૌતણાં.

ભક્તિભાવ દઢાવજો ગુરવિષે, શ્રદ્ધા બહુ આપજો,
કર્તવ્યે અતિ વેગ આપી સહીને, સાચે પદે સ્થાપજો;
મિથ્યા ક્રોધ તથા ખરાબ ખલતા, આજે પ્રભો ટાળજો,
વિસ્તારી ગુણ ધરના અમરવિષે, શ્રીષ્ટમાં વાળજો.

આપો આ 'વ્યવહારમાં સુગર્મતાં, પરમાર્થને સાધતા,
સ્થાપો સાધકમાત્રના હૃદયમાં, સૌ કોઈની ઉચ્ચતા;
હોયે દૂષિત હાવ જેહ મનના, તે ભરમ આજે કરો,
હે જ્યોતિષ અગ્નિદેવ ! કરણા, દાખી કરો ઈશ્વરો.

દાખો ના કદી ઉગ્ર તાપ મનમાં, અગ્નિ ! તમારો કદી,
પ્રેમે દષ્ટિ કરો સુસાધકપ્રતિ, એ માત્ર ઇચ્છા વદી—
સર્વે શીર્ષ નમાવતા તમપ્રતિ, આણી હૃદે પૂજ્યતા,
દેશો વાંચિત એહ આશ ધરીને, આજે કરી પૂર્ણતા.

દીર્ઘાયુ કરજો પ્રભો ! પ્રકટીને, સાકાર ઉપેતમે,
આ જન્મે જ વિલોપીએ, નરહરિ, આ હ્રુદ નેત્રે અમે;
જે ઇચ્છા ધરીએ ઉરે સહજમાં, તેને પૂરી પાડજો,
અ પૂર્ણાહુતિ યોગતાં વિનવીએ, સહ આપમા લાવજો.

ત્રેયરસાધકઅધિકારિવર્ગદ્વારા પ્રકટ થએલા ગ્રંથો.

છોટાલાલ જીવનલાલનાં રચેલાં પુસ્તકો.

અધ્યાત્મવલપોષકગ્રંથમાલા-પ્રથમ અક્ષ

અધ્યાત્મબળ એ સર્વોપરિ બળ છે, એ સર્વ સ્વીકારે છે તે બલ
શી રીતે પ્રાપ્ત કરવું, તે આ ગ્રંથમાં વર્ણવવામાં આવી છે આ
બલ પ્રાપ્ત કરવાની ક્રિયા એટલી સરળ છે કે સામાન્ય બુદ્ધિમાન વૃદ્ધ,
યુવાન કે બાળક, સ્ત્રી અથવા પુરુષ સર્વ તે સાધી શકે છે આ ગ્રંથ
વાચતા તમારી બુદ્ધિમાં તત્કાળ ઢિયો ફેરફાર થયાવિના રહેતો નથી

ગ્રંથમાં શ્રીમન્મૃતસિદ્ધાચાર્યજીની સુદર જાણી મૂકવામાં આવી છે
મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ રૂ. ૦-૧-૦

વિદ્યાર્થીનો સાચો મિત્ર.

ગુજરાતીમાં આ પ્રકારનો ગ્રંથ આ એક જ છે તે એકના
વિદ્યાર્થીઓને માટે છે એમ નથી પણ શરીરનું આરોગ્ય સાચવના
શુભનાર પ્રત્યેક મનુષ્યને તે અત્યંત ઉપયોગી છે તેને વાચનાર સે
કરી મનુષ્યોએ તમારું બચસન છોડી દીધું છે તમારા કોઈ મિત્ર
અથવા સબંધીને આ બચસન હોય તો આ પુસ્તક તેને ભેટ આપનાથી
તમે તેનું નિરતરનું કલ્યાણ સાધશો મૂલ્ય ૦-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૬

વધકોશનો ઉપાય

મૂલ્ય ૦-૨-૦, પોસ્ટેજ ૦-૦-૬

સુધાસ્રોતસ્વિની-પ્રથમ કહ્નોલ

આ પુસ્તકમાં જ્ઞાનના, પૈરાગ્નના, ભક્તિના અને જોધના ઉત્તમ
પદોનો સમાવેશ કર્યો છે મૂલ્ય ૦-૫-૦ પોસ્ટેજ ૦-૦-૬

સુધાસ્રોતસ્વિની-દ્વિતીય કહ્નોલ

ઉપરના પુસ્તકના જેવા જ, પણ અનેક ઉત્તમ રાગોમાં આ
પુસ્તકમાં જ્ઞાનના, પૈરાગ્નના, ભક્તિના અને જોધના ઉત્તમ પદોનો
સમાવેશ કર્યો છે પુસ્તકમાં ગ્રંથ કર્તાની સુદર જાણી મૂકવામાં આવી
છે મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

વાલકેને કેવી રીતે કેલ્લવવા

પ્રજનાગ તથા પ્રજાવિનાના સર્વ સ્ત્રીપુરુષોએ આ ગ્રંથને અ

વલોકન કરવાની અત્યંત અગત્ય છે. ધણા ધારે છે કે આ ગ્રંથમાં બાળકોને વિદ્યા કેમ લણાવવી તે લખ્યું હશે, પરંતુ તેના મુખ્ય વિષય બાળકોને કેવી રીતે સદ્ગુણી કરવાં, તે છે. બાળકોના દોષોથી કંટાળી ગયેલાં માબાપોને તે ટાળવાના નવીન ઉપાયોનું આ પુસ્તક જ્ઞાન આપે છે. મૂલ્ય ૦-૫-૦ પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

મદ્યચર્ય.

આ લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો પ્રથમ અંક છે. પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીના હાથમાં આપવા યોગ્ય આના જોડું બીજું પુસ્તક તમને લાગ્યે જ જડશે. મૂલ્ય ૦-૦-૬; પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

રોગ ટાળવાના ઉપાયો.

લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો આ બીજો અંક છે. ઔષધવિના આરોગ્યના નિયમો પાળવાથી તથા જલોપચારથી વ્યાધિઓ કેવી રીતે ઘેર બેઠે મટાડી શકાય છે, તે આ અંકમાં ઉત્તમ પ્રકારે વર્ણવવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૧-૬; પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

પ્લેગથી વચવાનો કોઈ ઉપાય નથી શું ?

લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો આ ત્રીજો અંક છે. સર્વ પ્રકારના વ્યાધિઓ તથા દુઃખોથી બચવા માટે સદ્વિચારોના મહિમા આ અંકમાં બહુ રસભરેલી રીતે વર્ણવવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૦-૧-૬; પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

ઈશ્વરની મક્તિ મનુષ્યોપ શા માટે કરતી ?

આ લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો ચોથો અંક છે. પ્રત્યેક મનુષ્યના હાથમાં આપવા યોગ્ય આના જોડું બીજું પુસ્તક તમને લાગ્યે જ જડશે. મૂલ્ય ૦-૦-૬ પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગ, ૫ શું છે ?

લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો આ પાંચમો અંક છે. તેમાં શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગ એ શું છે, તેના સિદ્ધાંતો કેવા છે, તેમાં કેને

દાખલ કરવામાં આવે છે, વગેરે વિષયોવિષે વિસ્તારથી વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૧-૬ પૌરટેજ ૦-૦-૬.

મૂર્તિપૂજાનું સંકલન કરનારા મૂર્તિપૂજાના સ્વરા રહસ્યથી કેટલા અજ્ઞાન છે ?

લોકપ્રિય લઘુલેખમાળાનો આ છઠ્ઠો અંક છે. એમાં મૂર્તિપૂજા ખરી હોવાનાં કારણો, તથા તેથી કેવા લાભ થાય છે, તે સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૦-૬, પૌરટેજ ૦-૦-૬.

દુધોપચાર અથવા દુધના સેવનવડે સઘળા રોગો દાઢવાનો ઉપાય.

લોકપ્રિય લઘુ લેખમાળાનો આ સાતમો અંક છે. દુધના સેવનવડે સઘળા રોગો કેવી રીતે મટાડી શકાય છે, તેનું તેમાં બહુ ઉત્તમ પ્રકારે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૦-૬ પૌરટેજ ૦-૦-૬

વિવિધ જ્ઞાનબોધક વિષયો.

મહાકાલના ૧૬ મા પુસ્તકના કાર્તિકથી શ્રાવણ માસના અંક સુધીમાં જે અત્યંત રસમય વિષયો આપ્યા છે, જેવા કે શ્રીનૃસિંહાચાર્યજીનું જીવનચરિત્ર, યોગિનીની વાર્તા, વિચારસત્તરશિ, વગેરે, તે સર્વનો આમાં સમાવેશ કર્યો છે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦; પૌરટેજ ૦-૧-૬.

ધનવાન્ થવાની અમોઘ કલા.

(તૈયાર થાય છે.)

શ્રીમન્નૃસિંહાચાર્યજીનાં રચેલાં અત્યંત લોકપ્રિય પુસ્તકો.

મામિનીભૂષણ. (પાંચ ભાગમાં.)

શ્રીચોને પાંચવા લાયક ઉત્તમ પુસ્તકો ઘણા શોધે છે, પણ તે તેમને જડતાં નથી. ભામિનીભૂષણના પાંચે ભાગ આ ખોટ પૂરી પાડે છે. તેમાં પરજોતાં શ્રીપુરુષોને આ સંસારમાં જે જાણવાની જરૂર છે,

તે રસભરી વાર્તાઓમાં તથા વિવિધ આડ પ્રસંગોમાં એવા તો ઉત્તમ પ્રકારે વર્ણવવામાં આવ્યું છે કે તેને વાંચનાર સ્ત્રીપુરુષોમાં તે જ. દિવસથી સુધારો થયાવિના રહેતો નથી. આ પુસ્તકો એક વાર ખરીદો, અને તમને તેથી કદી પણ પશ્ચાત્તાપ થશે નહિ માંચે ભાગેલું એકંદર મૂલ્ય રૂ. ૫-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૬-૦. પ્રત્યેક ભાગ છુટો પણ મળી શકશે.

શ્રીત્રિમુવનવિજયી સ્તૂત્ર.

તમે વાર્તાનાં અનેક પુસ્તકો વાંચ્યાં હશે, પણ આ પુસ્તક તમે જ્યાંસુધી વાંચ્યું નથી, ત્યાંસુધી ઉત્તમ યોધ, રસવાળી વાર્તામાં કેવી રીતે ગુંથવામાં આવે છે, તે તમારા જાણવામાં ભાગ્યે જ આવ્યું હશે. સત્તાસોના નિશ્ચયો, વાંચનારને અત્યંત આનંદ આપે એવી વાર્તાના રૂપમાં જો કોઈ પણ ગ્રંથમાં ગુંથવામાં આવ્યા હોય તો તે આ જ ગ્રંથ છે. તેને વાંચતાં તમારા અંતઃકરણની અત્યંત ઉચી સ્થિતિ થયેલી તમે તત્કાળ અનુભવશો મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦ પોસ્ટેજ રૂ. ૦-૨-૦

શ્રીસિદ્ધાંતસિન્ધુ (પ્રથમ તથા દ્વિતીય સ્તન.)

યોગ, તત્ત્વત્રિયાર, તથા ભક્તિના સિદ્ધાંતોનો આ ગ્રંથ સમૃદ્ધ છે. આ ગ્રંથમાં પણ વાર્તાના રૂપમાં મનુષ્યને જાણવાનું, મેળવવાનું તથા કરવાનું સ્પષ્ટ તથા સરળ રીતે સમજાવ્યું છે. સંસાર ત્યજવાથી જ મોક્ષ મળે છે, એવું માનનારને આ ગ્રંથ ખાતરી કરી આપે છે કે ગૃહધ્યાત્રમનું યોગ્ય પ્રકારે પાલન કરવામાં આવે તો સંસારનો ત્યાગ કર્યાવિના પણ મોક્ષ સુખનો અનુભવ થાય છે.

આ ગ્રંથમાં શ્રીમન્મુસિંહાચાર્યજીની સુંદર જાળી આપવામાં આવી છે. મૂલ્ય ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦.

સતી સુવર્ણા.

આ અત્યંત યોધદાયક અને રસવાળી વાર્તા છે. મૂલ્ય ૦-૫-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

શ્રીનૃસિંહવાળીવિલાસ (પ્રથમ પુસ્તક.)

શ્રીમન્મુસિંહાચાર્યજીએ રચેલાં જ્ઞાનનાં, વૈરાગ્યનાં ઉપદેશનાં ૫-

ગેરે પદોનો આ અંથમાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે મૂલ્ય ૦-૬-૦
પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

શ્રીનૃસિંહવાળીવિલાસ (દ્વિતીય પુસ્તક.)

આ અંથમાં પણ ઉપર પ્રમાણે બીજાં નવાં પદોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦.

શ્રીનૃસિંહવાળીવિલાસ (તૃતીય પુસ્તક.)

આમાં પણ ઉપર પ્રમાણે જ બીજાં નવાં પદોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. વળી તે સાથે ભામિનીભૂપણના પાંચે અક્ષરોમાં જે પદો આવેલાં છે, તે સર્વનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૬.

શ્રીસુરેશચરિત્ર (પૂવાધ.)

નાટકના રૂપમાં આ એક જ્ઞાનની પ્રક્રિયા છે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦
પોસ્ટેજ ૦-૨-૦.

શ્રીસદ્બોધપારિજાતક.

શ્રીમન્નૃસિંહાચાર્યશ્રીએ શ્રેયસ્સાધકોને તથા અન્ય સજ્જનોને પ્રસંગોપાત્ત જે પત્રો લખ્યા હતા, તેમાંથી બોધક પત્રોનો આ અંથમાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૦-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

સન્મિત્રનુ મિત્રપ્રતિ પત્ર.

પત્રના રૂપમાં આ અંથમાં મનુષ્યના કર્તવ્યનો ઉત્તમ પ્રકારે બોધ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૦-૬-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

શ્રીપંચવરદવૃત્તાન્ત.

આ જ્ઞાનનો એક અદ્ભુત અંથ છે. પંચવરદ નામના એક જીવનમુક્ત નૃપતિએ જે મહાપુરુષોનો સમાગમ કરી તેમની પાસેથી જે ઉત્તમ બોધ અવજી કર્યો છે, તેનું તેમાં બહુ રસ ભરેલી રીતે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

સુસ્થાર્થે સદુપદેશ-પ્રથમ ઉપદેશ

મૂલ્ય ૦-૧-૦ પૌરોજ ૦-૦-૬

સદુપદેશશ્રેણી.

શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગના ઉત્સવોમા જે વ્યાખ્યાનો થાય છે, તે સર્વનો આ પુસ્તકોમા સંગ્રહ કરવામા આવ્યો છે આજ સુધીમા તેના ત્રેવિશ ભાગ પ્રકટ થયા છે તેમા જે જે વિષયો આ યા છે તે નીચે પ્રમાણે —

સદુપદેશશ્રેણી-પ્રથમ સદુપદેશ

૧ કર્મ અને સન્યાસ-નર્મદાશકટ દેવશકર મહેતા

બી એ

૨ કર્તવ્યવિચાર--છોટાલાલ જીવનનાન

૩ કીર્તન

મૂલ્ય ૦-૧-૦ પૌરોજ ૦-૦-૬

સદુપદેશશ્રેણી-દ્વિતીય સદુપદેશ.

૧ બ્રહ્મવૃત્ત-જેઠીસનદાસ જેઠાભાઈ કણીયા બી એ

૨ વિદ્યા અને મોક્ષ--નં દે મહેતા બી એ

૩ એકાતવાસ અને બ્રહ્મવિચાર--ઐશિકરામ વિશ્વહરરામ મહેતા
બી એ

૪ કર્તવ્યપ્રવર્તન--છાં ૭૦

૫ કીર્તનો

મૂ. ૫ ૦-૨-૬ પૌરોજ ૦-૦-૬

સદુપદેશશ્રેણી-તૃતીય સદુપદેશ

૧ સ્મરણુભક્તિ--નગીનદાસ ગોકળદાસ મહેતા બી એ

૨ આનંદમીમાસા--નં દે મહેતા

૩ ભક્તિ--મણિશકર હરગોરિદ ભટ્ટ બી. એ

૪ વેદાન્તસાધન અને આશ્રમ-વ્યવસ્થા--કેાં વિં

૫ શ્રેયસ્સાધકોની શકાના સમાધાન--જેં કણીયા

૬ પ્રાપ્ત્યની સત્વર સિદ્ધિ થવાના સાધનોસળધી વિચાર } છાં ૭૦

૭ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં આખ્યાનો.)

- ૮ સતોપ. ઘ૦
૯ સ્ત્રીકર્તવ્ય. વા૦
૧૦ સ્વદોષદર્શન. વિ૦

મૂલ્ય ૦-૬-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ચતુર્થ સદુપદેશ.

- ૧ પ્રપચમિથ્યાત્વ અને નિષ્પ્ર- } ન૦ દે૦ મહેતા
પચત્વતુ સશોધન. }
૨ સાધનનિષ્ઠા—જેકીસનદાસ ગંગાદાસ ભક્ત.
૩ શ્રેયસ્સાધકોની શંકાના સમાધાન. જે૦ જે૦ કણીયા.
૪ પુરુષપ્રયત્ન—ન૦ ગો૦ મહેતા.
૫ સાધનવિચાર—મ૦ હ૦ ભટ્ટ.
૬ સધમસાધક હેતુઓસંબંધી વિચાર—છો૦ છ૦
૭ આશ્વાસન—છો૦ છ૦
૮ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં આખ્યાનો.)

- ૯ મુમુક્ષુનાં લક્ષણો—ઘ૦
૧૦ શ્રીનચિકેતાનું આખ્યાન અને તે ઉપરથી લેવા-
યોગ્ય બોધ—વિ૦
૧૧ પતિવ્રતાધર્મ—વા૦
મૂલ્ય ૦-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પંચમ સદુપદેશ.

- ૧ તીર્થભીમાંસા—ન૦ દે૦ મહેતા.
૨ ઉપાધિવાળા સાધકોનો મોક્ષાનુદ્ધાન પ્રયત્ન. જે૦ ગ૦ ભક્ત.
૩ શ્રીગીતાસિદ્ધાન્તકૌમુદી—મ૦ હ૦ ભટ્ટ.
૪ માયાસ્વરૂપ—જે૦ જે૦ કણીયા.
૫ દૃશ્યમાર્ગન તથા બ્રહ્મદર્શન—કૌ૦ વિ૦ મહેતા.
૬ હૃદયજ્ઞ—નગીનદાસ પુરપોત્તમદાસ સંધવી.
૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૮ શ્રીઈષ્ટને સર્વસ્વાર્પણ—ધિં
૯ આત્મજ્ઞાનનાં સાધનો—ધ્યં
૧૦ મુક્તિમંદિરના ચાર દ્વારપાળો—વાં

મૂલ્ય ૦-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પષ્ટ સદુપદેશ.

- ૧ અર્વાચીન પદાર્થવિજ્ઞાનશાસ્ત્રનો અદ્વૈતવાદ—

નં દેં મહેતા

- ૨ વિષયસંબંધ અને મુક્તાવગ્યા—જેં ગં ભક્ત.
૩ શ્રેયસ્સાધકોની શકાનાં સમાધાન—જેં જેં કં
૪ શ્રીગીતાસિદ્ધાન્તકૌમુદી—મં હં ભદ્ર.
૫ દશ્યમાર્જન તથા બ્રહ્મદર્શન—કૌં વિં મહેતા.
૬ આત્મબલ—છોં જીં
૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૮ સત્સમાગમ—જં
૯ ચૂડાલાખ્યાન—વાં

મૂલ્ય ૦-૧૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—સત્તમ સદુપદેશ.

- ૧ સાધકની દિનચર્યા—જેં ગં ભક્ત.
૨ હૃદયલ—સંધવી.
૩ ચતુષ્કર્પણ માયા અને મેતુચતુષ્ક—નં દેં મહેતા.
૪ દશ્યમાર્જન તથા બ્રહ્મદર્શન—કૌં વિં મહેતા.
૫ વિનયન—ચિમનરાય ખુશાલરાય.
૬ વૈરાગ્ય—જેં જેં કણીયાં
૭ શ્રેયસ્સાધક—છોં જીં
૮ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

- ૯ દશ્યનો મોહ દુઃખ છે—પ્રં

- ૧૦ વ્યવહાર તથા પરમાર્થમાં સ્ત્રીઓએ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય ગુણો—ચા.
 ૧૧ અષ્ટાવકાખ્યાન—ધૃ.
 ૧૨ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પૌરટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—અષ્ટમ સદુપદેશ.

- ૧ વિનયન—ચીં ખુ.
 ૨ સાધનચતુષ્ટય—જટાશંકર દયારામ વ્યાસ.
 ૩ સ્વરૂપસામ્રાજ્ય—નં દેં મહેતા.
 ૪ હૃદયલ—સંધવી.
 ૫ દાનવિચાર—જેં જેં કણીયા.
 ૬ વિચારવાળ—કૌં વિં મહેતા.
 ૭ શ્રેયસ્સાધક—કૌં છં.
 ૮ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

- ૯ સંસારમાં પડતાં દુઃખો અને તેથી થતા લાભ—ચા.
 ૧૦ સત્જનનુજ્જનની સંગતિના લાભાલાભ—પ્ર.
 ૧૧ સ્ત્રીજન્મ—હરિમગલા.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પૌરટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—નવમ સદુપદેશ.

- ૧ અંતસ્ત્યાગી અને બહિઃસંગી અવસ્થા—ભક્ત.
 ૨ વિચારવાળ—કૌં વિં મહેતા.
 ૩ પદાર્થતત્ત્વનિર્ણય—નં દેં મહેતા.
 ૪ વિનયન—ચીં ખુ.
 ૫ હૃદયલ—સંધવી.
 ૬ શ્રેયસ્સાધકોની પ્રકીર્ણ શંકાઓનાં સમાધાન—કણીયા.
 ૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

- ૮ પ્રાપ્ત્ય વિચાર—શીં.
 ૯ પદ્મ—ત્રિં.

- ૧૦ શ્રેયસ્ના સાધનો વિષે વિચાર—ધનશાગૌરી
મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પૌસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—દશમ સદુપદેશ

- ૧ શ્રેયસ્સાધક—છાં ૭૦
- ૨ ધ્યાન અને જ્ઞાન —નં ૬૦ મહેતા
- ૩ વ્યાધિનિરોધમહાનિદ્યા—સધની
- ૪ સમાગમ સાર્થક ક્યારે ?—ભક્ત
- ૫ અનુતારસ્વરૂપ—કણીયા
- ૬ સાધનચતુષ્ટય—જાં ૬૦ વ્યાસ
- ૭ કીર્તનો

(સ્ત્રીસસદ્ના વ્યાખ્યાનો)

- ૮ ભૂમિકાવિચાર—ચાં
  - ૯ સધના તથા વિધના સ્ત્રીઓના ધર્મ—પ્રં
  - ૧૦ આત્મજ્ઞાનમા ઉપયોગી સાધનો—ત્રિં
- મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પૌસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—एकादश सदुपदेश

- ૧ ઉત્સવ—ભક્ત
- ૨ મહેશ્વરનું ધ્યાન—ભક્ત
- ૩ વિજ્ઞાનસ્પદન—નં ૬૦ મહેતા
- ૪ વિચારનાજી—કૌં નિ મહેતા
- ૫ શ્રેયસ્સાધક—કૌં ૭૦
- ૬ શ્રીઓમનિદ્યા—સધની
- ૭ જીવનરૂપ—કણીયા.
- ૮ સાધનચતુષ્ટય—જાં ૬૦ વ્યાસ
- ૯ સયમમ્બરૂપ, તેના હેતુ ફલ તથા ઉપાય—શ્રીઉપેન્દ્ર
- ૧૦ કીર્તનો

(સ્ત્રીસસદ્ના વ્યાખ્યાનો)

- ૧૧ તત્ત્વવિચાર—ધં
- ૧૨ નવધા ભક્તિ—શિં

- ૧૩ સદ્વિચાર શા માટે એવવા જોઈએ ? જાહેરી
૧૪ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ઠાદશ સદુપદેશ.

- ૧ સદ્ગુણરૂપી ધન—લક્ષ્મી
- ૨ કૌઠતત્ત્વસંશોધન—કણ્ઠીયા.
- ૩ વિચારવાળું—કૌં વિં મહેતા
- ૪ ક્રિયા તથા વિચારનું માધુર્ય—નં દેં મહેતા.
- ૫ શ્રી વ્યાધિનિગેધમહાવિદ્યાપ્રયોગ—સંધવી.
- ૬ પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થ—કૌં વિં મહેતા
- ૭ સાધનચતુષ્ટય—જં દં વ્યાસ
- ૮ સામર્થ્યને પ્રાપ્ત કરવાની કલા—છાં છં
- ૯ પ્રેમસ્વરૂપ—શ્રીઉપેન્દ્ર
- ૧૦ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્ના વ્યાખ્યાનો)

- ૧૧ માતાનો ધર્મ—ઘાં
- ૧૨ સદ્વિચાર—હં
- ૧૩ વિવેક અને વિરાગ—પ્રં
- ૧૪ કીર્તનો

મૂલ્ય ૦-૧૪-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ત્રયોદશ સદુપદેશ

- ૧ ક્ષમા—લક્ષ્મી
- ૨ વિચારવાળું—કૌં વિં મહેતા
- ૩ સાખ્યસિદ્ધાન્તનિરૂપણ—કણ્ઠીયા
- ૪ અત કરણની સ્થિતિસાથે દ્રવ્યાદિની અનુકૂલતાનો
સબ્ધ—છાં છં
- ૫ શ્રીપ્રમેયતત્ત્વાર્થ—શ્રીઉપેન્દ્ર.
- ૬ શ્રી વ્યાધિનિગેધમહાવિદ્યાપ્રયોગયુક્તિસબ્ધ—સંધવી
- ૭ અત કરણની ઉચ્ચકલા શીર્ષિતે કરવી ? —શ્રીઉપેન્દ્ર

૮ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

૯ કેટલીક સામાન્ય બ્રાંતિઓ અને તેનું નિરાકરણ.—ઘ૦

૧૦ સુખને ક્યાં શોધવું ?—ઘ૦

૧૧ ગ્રાહ્ય તથા ત્યાગ્ય વિષયો—જ૦ દેવી૦

૧૨ કીર્તનો.

મૂલ્ય—૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ચતુર્દશ સદુપદેશ.

૧ વર્ણવ્યવસ્થા—કણીયા

૨ શ્રેયસસાધક—છોટાલાલ જીવનલાલ.

૩ ક્રિયા તથા વિચારનું માધુર્ય—ન. દે. મહેતા.

૪ ભેદાપલાપન—ચી૦ ખુ૦

૫ દીનત્વને ત્યજવાની અમોઘ કક્ષા—શ્રી ઉપેન્દ્ર.

૬ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

૭ નમ્રતા—ચા૦

૮ સંસારઆદર્શ—શી૦

૯ સાધનસિદ્ધિ—ઘ૦

૧૦ ઋગ્વેદોપેતાના સામર્થ્યને શી રીતે વધારવું ?—જ૦ દેવી૦

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પચ્ચદશ સદુપદેશ.

૧ ખાહીલાવનાનો અધિકાર—કણીયા.

૨ ક્રિયા અને બુદ્ધિ—કૌ૦ વિ૦ મહેતા.

૩ દિવ્ય વ્યવહાર—ભક્ત.

૪ વિચારવાણી—કૌ૦ વિ૦ મહેતા.

૫ સુખની સત્વર સિદ્ધિ થવા અર્થે શું કરવું ? છ૦ જી૦

૬ બ્રહ્મવિદ્યા અને તેની સાધકના જીવનપર થતી અસર—

ન૦ દે૦ મહેતા.

૭ સાધનચતુષ્ટય—જ૦ દે૦ વ્યાસ.

સદુપદેશત્રેણી—સપ્તદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—

(પ્રો. જોડીસનદાસ જો. કણ્ડીયા.)

૨ પાશુપતયોગરહસ્ય—(જટાશંકર દ. વ્યાસ.)

૩ ક્રિયા અને શુદ્ધિ—(દૌશિકરામ. પિ. મહેતા, બી. એ.)

૪ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છોટાલાલ શુવનલાલ)

૫ વ્યાધિનિગ્રાહમહાવિદ્યાયુક્તિસંધ—(નગીનદાસ પુ. સંધવી;)

૬ મનુષ્ય સર્વજ્ઞ અને સર્વશક્તિમાન છે?—(શ્રીઉપેન્દ્ર.)

૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્માં સ્ત્રીઓએ આપેલાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મનુષ્યજન્મની સફળતા ક્યારે ગણાય ?

૨ પરમાત્માના અનુગ્રહપાત્ર કેવી રીતે થવાય ?

૩ યોગબલને ઘટાડનાર કારણો

૪ આપણે કેવા પ્રકારની ક્રિયા કરવી ?

૫ કીર્તનો.

સદુપદેશત્રેણી—અષ્ટાદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—(પ્રો. કણ્ડીયા.)

૨ વિચારવાણ—(દો.)

૩ વેદાન્તનિબંધમાલા—(નર્મદો)

૪ શિક્ષા અને પરીક્ષા—(સી.)

૫ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છો.)

(સ્ત્રીવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧. અધિક દ્રવ્યવડે પ્રાપ્ત થના સુખદુઃખની તુલના.

૨. સ્ત્રીઓના સ્વાભાવિક ગુણો.

૩. નિર્વિષયી સુખની પ્રાપ્તિનું સાધન.

કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

૮ શ્રીપ્રમેયતત્વાદર્શ—શ્રીઉપેન્દ્ર.

૯ શ્રીપુરશ્વરજ્વરહસ્ય—સંઘવી.

૧૦ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

૧૧ અભિમાનથી થતી હાનિ—ઘ૦

૧૨ શ્રદ્ધા—પ્ર૦

૧૩ સ્વસ્વરૂપનિષ્ઠા—હા૦

૧૪ મનુષ્યનું કર્તવ્ય—હ૦

૧૫ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પોંદશ સદુપદેશ.

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકોપાસના—કણ્ઠીયા૦

૨ વિચારવાજી—કૌ૦ વિ૦ મહેતા

૩ પોતાનું જ સર્વોત્તમ હિત સાધવું એ મનુષ્યનું

કર્તવ્ય છે—છો૦ છ૦

૪ એયમ્સાધક—છો૦ છ૦

૫ ધાર્મિક જીવન—ન૦ દે૦ મહેતા.

૬ વ્યાધિનિગેધમહાવિદ્યાયુક્તિસધ—સંઘવી.

૭ સાધનચતુષ્ટય—જ૦૬૦ વ્યાસ

૮ સામર્થ્યપ્રાપ્તિની અસૌકિક દલા—શ્રીઉપેન્દ્ર.

૯ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

૧૦ કર્તવ્યવિચાર—ઘ૦

૧૧ અજ્ઞાનથી થતા અનર્થો—શિ૦

૧૨ યથાર્થ સ્ત્રીત્વ—વા૦

૧૩ આપણી ઉન્નતિ—જ૦ દેવી૦

૧૪ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—સપ્તદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—

(પ્રો. જેડીસનદાસ જે૦ કણીયા.)

૨ પાશુપતયોગરહસ્ય—(જટારાંકર દ. વ્યાસ.)

૩ ક્રિયા અને બુદ્ધિ—(દૌશિકરામ. વિ. મહેતા, ખી. એ.)

૪ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છોટાલાલ શુવનલાલ)

૫ વ્યાધિનિગ્રાહમહાવિદ્યાયુક્તિસંધ—(નગીનદાસ પુ૦ સંઘવી;)

૬ મનુષ્ય સર્વજ્ઞ અને સર્વશક્તિમાન છે?—(શ્રીઉપેન્દ્ર.)

૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદમાં સ્ત્રીઓએ આપેલાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મનુષ્યજન્મની સફળતા કયાં ગણાય ?

૨ પરમાત્માના અનુગ્રહપાત્ર કેવી રીતે થવાય ?

૩ યોગબલને ઘટાડનાર કારણો

૪ આપણે કેવા પ્રકારની ક્રિયા કરવી ?

૫ કીર્તનો.

સદુપદેશશ્રેણી—અષ્ટાદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—(પ્રો૦ કણીયા.)

૨ વિચારવાણ—(ટૈ૦)

૩ વેદાન્તનિબંધમાલા—(નર્મદ૦)

૪ શિક્ષા અને પરીક્ષા—(સી૦)

૫ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છો૦)

(સ્ત્રીવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો)

૧ અધિક દ્રવ્યવડે પ્રાપ્ત થતા સુખદુઃખની તુલના.

૨ સ્ત્રીઓના સ્વાભાવિક શુણ્ધો.

૩ નિર્વિષયી સુખની પ્રાપ્તિનું સાધન.

૪ કીર્તનો.

૩ શક્તિ.—કૌં વિં મહેતા.

૪ પ્રતિભા અથવા અસૌકિક બુદ્ધિ પ્રકટાવવાનાં સાધ-
નો.—છોં ૭૦

૫ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મનુષ્યોએ સાવધાનતા સેવવાની અગત્ય.—ધ.

૨ તપશ્ચર્યા કેને કહેવી.—નિં

૩ પરમાત્માને કેવી રીતે પ્રસન્ન કરવા.—જ. દેવીં

૪ કેવા વિચારો ઉત્પત્તિને અર્પનાર છે.—પ્રં

૫ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૮-૦

પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—દ્વાર્વિંશતિતમ સદુપદેશ.

૧ નિદ્રાનિરૂપણ—(કણીયા.)

૨ શક્તિ—(કૌં)

૩ પ્રતિભા અથવા અસૌકિક બુદ્ધિ પ્રકટાવવાનાં સા-
ધનો (છોં)

૪ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદનું વ્યાખ્યાન)

૧ પ્રેમપ્રવાહ.

મૂલ્ય ૦-૮-૦

પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ત્રયોર્વિંશતિતમ સદુપદેશ.

૧ આત્મઘોતન—(છોં)

૨ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જ્ઞપ—(છોં)

૩ વિચારવાણ—(કૌં)

૪ વિશિષ્ટાદૈત—(કણીયાં)

૫ આંતરભાન—(આજા.)

૬ પ્રતિભા અથવા અસૌકિક બુદ્ધિ પ્રકટાવવાનાં
સાધનો—(છોં)

૭ સ્વભાવને સુધારવાની કળા—(શ્રીઉપેન્દ્ર.)

૮ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

શ્રીઉપેન્દ્રગિરામૃત—પ્રથમ પરિવાહ.

શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર ભગવાને રચેલાં વિવિધ જ્ઞાનનાં, વૈરાગ્યનાં, બોધનાં, તથા ભક્તિનાં અત્યંત લાલિત્યવાળા પદોનો આ ગ્રંથમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

મળવાનું ઠેકાણું:—

વ્યવસ્થાપક, મહાકાલ, વડોદરા.

શ્રીમહાકાલ.

ત્યાં સુધી શ્રીમહાકાલ તમારા વાંચવામાં નથી આવ્યું, ત્યાં સુધી ગુજરાતી ભાષામાં સર્વોત્તમ માસિક કેવું હોય છે, તેનો તમને અનુભવ થયો નથી. આ માસિક મોટાં ૪૦ પૃષ્ઠનું છે, અને તે બાવીશ વર્ષથી પ્રકટ થાય છે. તેમાં મનુષ્યની શારીરિક, માનસિક તથા આધ્યાત્મિક ચટની થવાના ઉપાયો એટલા તો પ્રશસ્ત્ય પ્રકારે વર્ણવવામાં આવે છે કે વિદ્વાન્વર્ગમાં શ્રીમહાકાલ આજે પ્રથમ પંક્તિનું લેખાય છે. પાશ્ચાત્ય પ્રજામાં જે જે નવા વિચારો પ્રવર્તે છે, તે સર્વનું તથા આપણા દેશની તત્ત્વવિદ્યાનું સ્વરૂપ અનેક યુક્તિથી તેમાં વર્ણવવામાં આવે છે. પોસ્ટેજના ત્રણ આના મોકલવાથી નમુનાનો અંક મોકલવામાં આવશે. તે વાંચતાં તમારી ખાતરી થશે કે તેને વાંચ્યા વિના તમારે ચાલે તેમ નથી. એકવાર તેને વાંચ્યા પછી ખીલું કોઈ માસિક વાંચવાનું તમને બાક્યે જ મન થશે. વાર્ષિક લવાજમ ટપાલખર્ચ સાથે. રૂ. ૨-૦-૦.

વ્યવસ્થાપક “ મહાકાલ ”, વડોદરા.

શ્રીપ્રાતઃકાલ.

આ મોટાં ૩૨ પૃથ્વું માસિક છે. મહાકાલની પેઠે આ માસિક પણ એયરસાધકઅધિકારીવર્ગતરફથી પ્રકટ થાય છે. શ્રીમહાકાલમાં જે સિદ્ધિતો ચર્ચવામાં આવે છે, તે જ સિદ્ધાન્તો આ માસિકમાં પણ પ્રકારાંતરે ચર્ચવામાં આવે છે. પોસ્ટેજના જે આના મોકલવાથી નમુનાનો અંક મોકલવામાં આવશે. એકવાર તમે તેના પ્રાહક ઘસો તો પછી ખીણું માસિક ભાગ્યે જ ખરીદશો. વાર્ષિક લવાજમ પોસ્ટેજસાથે રૂ. ૧-૮-૦ અગાઉથી.

વ્યવસ્થાપક 'પ્રાતઃકાલ', વડોદરા.

યમદંડ.

આ માસિક આવણુ માસની નાગપંચમીથી એયરસાધકઅધિકારીવર્ગ તરફથી પ્રકટ કરવામાં આવ્યું છે. તે પણ મોટાં ૩૨ પૃથ્વું છે અને મહાકાલ તથા પ્રાતઃકાલ જેવા ઉત્તમ લેખો તેમાં પણ આવે છે. જે આનાની પોસ્ટની ટિકિટો મોકલવાથી નમુનાનો અંક મોકલવામાં આવશે. લવાજમ પોસ્ટેજસાથે દોઢ રૂપીઆ.

વ્યવસ્થાપક, યમદંડ, વડોદરા.